STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 00134

IDISH VERTERBUKH

Yehoash

Permanent preservation of this book was made possible by
Howard I. Aronson
in memory of
Jean Aronson

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אידיש ווערטערבוך

אידיש ווערטערבוך

ענטהאלט

אלע העברעאישע (און כאלדעאישע) ווערטער, אויסדרוקען און
איינענגעמען, וועלכע ווערען געברויכט אין דער אידישער
שפראך, מיט זייער אויסשפראך און אקצענט, און מיט
ביישפיעלען פון ווערטלעך און שפריכווערטער
אין וועלכע זיי קומען פאר

מיט א'ן

איינלייטונג

פון נעטהיגע כללים און בעמערקונגען, און א

ביילאגע

פון העברעאישע פערזאנען-נעמען, פאמיליען-נעמען און נעמען
פון פעראיינען, חברות, שולען, בית-עולם'ס א. א. וו.

צוזאמענגעשטעלט און ערקלעהרט

פון

יהואש און דר. חיים ספיוואק

ארויסגעגעבען פון
פארלאג „וועקער"
ניו יארק.
1926

Copyright, 1911
By Dr. C. D. Spivak and S. Bloomgarden

אינהאלט:

	זייט
פאָרוואָרט	V
איינלייטונג	VI
פאַרקירצונגען און צייכענס	XXX
ווערטערבוך I: אָפט געברויכטע ווערטער און אויסדרוקען	1
ווערטערבוך II: זעלטענער געברויכטע זאַצען און שפּריכווערטער	281
איינינגע אויסגעלאָזענע ווערטער	308
ביילאַגע: נעמען פון פּערזאָנען, פאַמיליען=נעמען, און נעמען פון פעראיינען, חברות, שוהלען, בית־עולם׳ס א. א. וו.	319

פאָרוואָרט

אלע אידען רעדען לשון קודש, מעהר אָדער וועניגער.

אלס גרונדשטיין פון אונזער אידיש־העברעאישען ווערטער־בוך שמעלען מיר די פאָלגענדע אלגעמיינע בעהויפטונג: אלע אידען פון דער גאַנצער וועלט, פון גלות בבל ביז היינטיגען טאָג, וואס פאַר א שפראַך זיי האבען ניט בענוצט, האבען אימער געברויכט אין זייער טעגליכען פערקעהר צווישען זיך, מעהר אָדער וועניגער העברעאישע ווערטער. אין דער רייכער אידי־שער ליטעראַטור פון די פערשיעדענע פעריאָדען, ווען די אידען האבען געוואוינט אין גרויסע צאָהלען אין כאַלדעא, פערזיען, גריע־כענלאַנד, איטאַליען און שפּאניען, און האבען געשריעבען זייערע ווערק אויף דער שפראַך פון יענע לענדער, געפינען מיר, אז די פערפאַסער האבען זיך בענוצט פריי און אונבעשרענקט מיט פיעלע העברעאישע ווערטער. אפילו איצט, אין די לענדער, וואו די אידען רעדען אויף דער שפראַך פון דער לאַנד, אזוי ווי למשל אין פראַנק־רייך, דייטשלאַנד אדער ענגלאַנד, ווען איין איד רעדט מיט דעם צווייטען, געברויכט ער די ווערטער: גנב, מצוה, צדקה, יום־טוב, משוגע, חופּה, חכם, חזן, תורה, א. ז. וו. אזוי גוט ווי דער רוסישער, נאַליציאַנישער אדער רומענישער איד. אום צו ערקלערען אזא ער־שיינונג, וועלען מיר געבען א קורצען איבערבליק איבער די גע־שיכטליכע ענטוויקלונג פון דעם געברויך פון העברעאיש אלס די פונדאמענטאַלע שפראַך פון אידען.

די עוואָלוצ־יאָן פון העב־רעאיש.

די אורשפּרינגליכע שפראַך פון אידען איז געוועזען העברעאיש, די שפראַך, אויף וועלכער די ביבעל איז געשריעבען, און וועלכע ווערט געראָפען, ניט פון אי־דען אליין, נור פון אלע ציוויליזירטע פעלקער לשון הקודש, די הייליגע שפראַך.

פרעמד־ווערטער.

אלע שפראכען, וועלכע זיינען מעהר אדער ווייניגער ענטוויקעלט, האבען א צד השוה שבהם, אז ווי רייך זיי זאָלען ניט זיין אין ווערטער, קענען זיי ניט אויסקומען אָהן דעם, אז זיי זאָלען ניט לייהען ווערטער איינע פון דער צווייטער. שוין אין די ערשטע יאָהרען פון דער עקזיסטענץ פון אידישען פאָלק, אין די צייטען ווען די אידען האבען געוואוינט אין מצרים, האָט העברעאיש זיך ניט באגנוגענט מיט איהר אייגענעם אוצר פון ווערטער און האָט געליהען ווערטער פון די עגיפטער. ווען די אידען האָבען באדארפט געבען א נאָמען צו א נייעם געגענשטאנד אָדער אויסדריקען א בעגריף, פאַר וועלכען זיי האָבען ניט געהאט א פאסיג וואָרט, האבען זיי אָנגענומען די ווערטער, וועלכע זיינען געווען אין געברויך ביי די פעלקער, צווישען וועלכע זיי האבען געלעבט. מיר געפינען אין חומש פיעלע עגיפטישע ווערטער, און אין די אנדערע ביכער פון די ביבעל פיעלע פערזישע, אראמישע און אנדערע ווערטער געליהען פון אנדערע פעלקער, מיט וועלכע די אידען זיינען געקומען אין מיליטערישע אדער קאָמערציעלע באַריהרונגען. שפעטער אין די גלות־צייטען, ווען די אידען זיינען פארטריבען געוואָרען אין בבל, האבען זיי אלץ מעהר און מעהר ווערטער אריינגענומען פון זייערע שכנים די כאלדעער. דאס בוך דניאל איז כמעט אין גאנצען געשריבען אין דער אראמישער שפראך. ביסלעכווייז איז זייער לשון געוואָרען א געמיש פון העברעאיש און כאלדעאיש, מיט מעהר כאלדעאיש ווי העברעאיש, צו וועלכען עס זיינען שפעטער צוגעקומען א מאסע גריכישע, לאַטיינישע און אנדערע פרעמדע ווערטער.

בבל־שפראך

פון דער צווייטער עפאכע איז אונז איבערגעבליעבען א מאָנומענטאלעס ווערק געשריעבען אין דער בבל־שפראך — דער תלמוד און די מדרשים. נאך שפעטער, ווען די אידען זיינען צוזייהט און צושפרייט געוואָרען איבער דער גאנצער וועלט, האָט די תלמודישע שפראך, וועלכע איז געווען אי אין אינהאלט פון ווערטער און טהיילווייז אויך אין דער פאָרם, העברעאיש, ביסלעכווייז אויפגעהערט צו זיין דער אלטעגליכער לשון פון דעם אידישען פאָלק. דער פארקעהר מיט די וואוינער פון דעם לאנד, אין וועלכען דער שיקזאל האָט זיי פערוואָרפען, האָט זיי געצוואונגען אָנצונעהמען די שפראך פון זייער אומגעגענד. און דאך איז העברעאיש

פאַרבליבען דער יסוד און הויפּט־קוואַל פון זייער שפּראַך, און ווי ווייט איין גרופּע אידען איז געווען פון דער צווייטער אין א געאָגראַפישען זינן, און ווי פרעמד די שפּראַך פון איין גרופּע איז געווען צו דער צווייטער אין א פילאָלאָגישען זינן, אבער אזוי ווי אלע אידען האבען זיך בענוצט מיט העברעאיש פיר אלע רעליגיעזע, און אינטעלעקטועלע צוועקען, האָט זיך ענטוויקעלט ביי אלע אידען פון אלע לענדער אן אלגעמיינע זאָנדערבארע שפּראַך־איינענשאַפט, נעמליך, אז אין אונטערהאַנדלונגען צווישען איין אידען און דעם צווייטען, אין רעדען און אין שרייבען, האָבען זיי זיך בענוצט מיט מעהר אדער ווייניגער העברעאישע ווערטער, פּראַזען, אויסדריקע, ווערטלעך, א. ז. וו., גענומען פון תנ״ך, תלמוד, מדרשים, תפלות, סליחות, קינות, א. ז. וו.

ספּאַניאָליש און אידיש.

אלס א רעזולטאַט פון עקאָנאָמישע, סאָציאָלאָגישע און פּאָליטישע אומשטענדען, פון וועלכע עס איז ניט דאָ דער אָרט צו רעדען, האבען די שפּאַנישע און דייטשע שפּראַכען זיך ארויסגעוויזען צו זיין מסוגל זיך צו בעהעפטען מיט דער העברעאישער מעהר פון אלע אַנדערע שפּראַכען. ניט נאָר האבען די צוויי אויבענדערמאָנטע שפּראַכען זיך ערלויבט צו פערקערפערן מיט העברעאישע ווערטער, נאָר זיי, די צוויי שפּראַכען גופא, זיינען אויף די ליפּען פון אידען דורך די ווירקונג פון דעם שמעלץ־טיגעל פון העברעאיש אליין אונטערגעוואָרפען געוואָרען אזעלכע ראַדיקאַלע פעראַנדערונגען, אז מיט דער צייט האבען זיך אויסגעאַרבייט צוויי שפּראַכען, וועלכע זיינען גאַנץ פערשיעדען פון זייערע אורשפּרונג־שפּראַכען. פון דעם זיווג פון שפּאַניש מיט העברעאיש איז בעשאַפען געוואָרען דאס צאַרטע בעשעפעניס, די שפּאַניאָלישע אדער לאַדינא שפּראַך, אויף וועלכער עס רעדען נאָך עד היום מעהרערע הונדערט־טויזענדע אידען אין פאַרשיעדענע טהיילען פון דער וועלט פון דעם זיווג פון דייטש מיט העברעאיש איז ארויסגעוואַקסען דער ריעז, אויף וועלכען עס רעדען א׳ן ערך פון ניין מיליאָן אידען צו־שפּרייט אין פערשיעדענע לענדער.

די עדות.

אז די העברעאישע ווערטער אין דער אידישער שפּראַך, וועלכע בעשטעהט איצט פון אכציג פּראָצענט דייטשע און סלאַווישע ווערטער, זיינען פערבליעבען פון דער ביבלישער און תלמודישער עפּאָכען, זאָגען עדות די ווערטער:

אבות, אבל, אלמן, בטל, בכור, ברירה, גאוה, גאון, גולם, גט, גלות, גנב, גר, הסכמה, הלואה, זכות, זכרון, חבר, חדר, חופה, חוצפה, חורבן, חלול השם, חלול, חן, חרטה, חרם, חתן, יחוס, יורש, יצר הרע, יצר טוב, ים, ירושה, יתום, כהן, לבנה, לויה, מגפה, מדבר, מוהל, מילד, מזבח, מחותן, ממזר, מנהג, מפלה, מקוה, מצבה, מצוה, נביא, נדבה, נדן, נדר, נואף, נוסח, נס, נקודה, נסיון, עבור, עדות, פותר, צדקה, צנועה, נבלה, קבר, קנאה, ראשי תובת, שבת, שדוך, שררה, תורה, תכריכים, און נאך מעהרערע ווערטער, פאר וועלכע עס איז ניט געווען אין אידיש ביז מיט עטליכע יאהר צו־ריק קיין אנדער ווארט אויסער דאס העברעאישע. מעהרערע פון די דערמאנטע ווערטער געברויכט אי זאידיש, זיינען אזוי אלט, ווי דאס אידישע פאלק, און די איבריגע זיינען אזוי אלט, ווי דער אידישער גלות.

דער וואוקס אין צאהל פון העברע־אישע ווער־טער. פון וואס מיר האבען אויבען געזאגט קען מען שליסען וואס פאר א וויכטיגע ראלע די העברעאישע שפראך האט געשפיעלט און וועט שפיעלען אין דער ענטוויקלונג פון דער אידישער שפראך. דער יעניגער, וועלכער נעהמט זיך די טרחה צו פארגלייכען דאס געשריעבענע און געשפראכענע אידיש פון פינף און צוואנ־ציג יאהר צוריק מיט דעם היינטיגען וועט געפינען, אז מיט דעם שטורמישען גאנג פון דער אידישער געשיכטע פאר דער צייט, און מיט דער הויבונג פון דער נאציאנאלער שטימונג צווישען אי־דען, האט דער געברויך פון העברעאישע ווערטער, פראזען, אויס־דריקע, א. ז. וו., זיך אונגעהייער פארמעהרט. אויב די עוואלוציאן פון דעם אידען׳ס זעלבסט־בעוואוסטזיין און זעלבסט־רעספעקט וועט ווייטער אזוי געהן, ווי אין דעם לעצטען פירטעל־יאהרהונ־דערט, וועט וואהרשיינליך די צאהל פון העברעאישע ווערטער גע־ברויכט ביי אידען זיך נאך פערגרעסערען. די אויפלעבונג פון נא־ציאנאלע געפיהלען און שטרעמונגען וועלען ממילא פעראורזאכען, אז דאס פאלק זאל זוכען אויסדרוקען פאר נייע באגריפען אין דעם אונגעהויער גרויסער אוצר פון ווערטער, וועלכע געפינען זיך אין ביבעל, תלמוד, תפלות, מדרשים א. ז. וו. אגב מוזען מיר באמער־קען, דאס דער פאקט וואס פיעלע אידישע שרייבער זיינען צוגליך

העברעאישע שריפטשטעלער, טראָגט אויך ביי, דאָס די צאָהל פון העברעאישע ווערטער זאָל זיך פאַרגרעסערען.

א רשימה פון אַלע ווערטער פון דער אידי־שער שפּראַך

די פאַרפאַסער פון דעם ווערטער־בוך זיינען גע־געקומען צום באַשלוס, אַז די צייט איז געקומען מע זאָל מאַכען אַן אויספיהרליכע רשימה פון אַלע ווער־טער, וועלכע ווערען געברויכט, אין דער אידישער שפּראַך, הן אין רעדען הן אין שרייבען, און האָבען אויף זיך גענומען צוערשט די אויפגאַבע צו זאַמלען, יענע עלעמענטען, וועלכע האָבען צוליעב זייער היסטאָרישער באַדיי־טונג און זייער נאַציאָנאַלען כאַראַקטער, די בכורה איבער אַלע אַנדערע עלעמענטען, נעמליך, די העברעאישע ווערטער און אויס־דרוקען.

דער צוועק פון דעם ווערטער בוך.

דער צוועק פון דעם אידישען ווערטער־בוך איז געווען אַ דאָפּעלטער. ערשטענס, איז געווען די כונה פון די פערפאַסער צו געבען אַ פולע און גענויע זאַמ־לונג פון אַלע העברעאישע ווערטער, אויסדרוקען, פראַ־זען ווערטלעך און שפּריכווערטער כדי צו געבען מאַטעריאַל פאַר געלעהרטע און פילאָלאָגען צו דער פאָרשונג פון דעם וויכטיגען

מאַטעריאַל פיר שפּראַך־פאָרשער.

נעגענשטאַנד. דאָס שטודיום פון דער פאַרענדערטער געשטאַלט, הן אין אויסלייגונג, הן אין אויסשפּראַכע, הן אין באַדייטונג, וועלכע די העברעאישע ווערטער האָבען אָנגענומען אין זייער פאַרשמעלצונג מיט די אַנדערע עלע־מענטען פון אידיש אין דעם טעגליכען געברויך, און פאַרקעהרט, די פאַרענדערונג פון די אויסלייגונג, אויסשפּראַכע און באַדייטונג פון די ווערטער פון די אַנדערע שפּראַכען אונטער דער ווירקונג פון די העברעאישע ווערטער, אַ שטודיום וועלכע איז כמעט ניט אָנגעפאַנגען, וועט איצט מעגליך זיין דורך דעם ווערטער־בוך. צוויי־

אַ הילפס בוך.

טענס, האָבען די פאַרפאַסער געהאַלטען אין אויג יענע גרויסע צאָהל פון אידישע לעזער און שרייבער, וועלכע האָבען ניט געהאַט אין זייערע אינגערע יאָה־רען קיין אונטערריכטונג אין העברעאיש. פאַר זיי וועט דאָס ווער־טער־בוך ערפילען אַ לאַנג־געפיהלטע באַדערפעניס.

די צאָהל פון די העברעאישע ווערטער און ווערטלעך, וועלכע

ווערען געברויכט אין רעדען און אין שרייבען, איז פארשיעדען ביי די פארשיעדענע קלאסען פון פאָלק. די תלמודיש געלערנטע וועלען נאטירליך געברויכען א סך ווערט־לאך און פראזען, וועלכע דער געוועהנליכער המון נעברויכט ניט, און וועלכע מע קען דאריבער ניט באַ־טראכטען אלס אַן ארגאנישען טהייל פון דער אידישער שפּראך. אזעלכע אויסדרוקען, שפּריכווערטער און זאצען, האָבען מיר דארי־בער געדרוקט אין א בעזונדערען צווייטען טהייל וועהרענד אין דעם ערשטען טהייל האָבען מיר אריינגעשטעלט די מעהר אָדער ווענינער אלגעמיין־געברויכטע העברעאישע עלעמענטען.

וואס מעהר לומדות אַלץ מעהר העב־רעאיש.

ביים פאנאנדערשיידען די דאָזיגע צוויי יסודות, האָבען מיר ניט תמיד געפונען שארפע גרענעץ־ליניען. ביי דעם שטינדיגען פּראָצעסס פון ענטוויקלונג דורך וועלכען א וואָרט ווערט ביסלעכווייז פארוואנדעלט פון בלויז א ספּעציעל לומדישען אויסדרוק אין דאָס אייגענטהום פון דעם גאנצען פאָלק, האָבען די פארפאסערס זיך אָפט געפונען אין פארלעגענהייט, בנוגע צו דער קלאסיפיקאציאָן. די לומדים וועלען אזוי גוט זיין און דאָס האַלטען אין זינען ווען זיי וועלען פיעלייכט געפינען א וואָרט אָדער אַן אויסדרוק אין דעם ערשטען טהייל, וועלכער האָט נאָך זייער אנזיכט געזאָלט אריינקומען אין דעם צווייטען, אָדער פאַר־קעהרט.

די קלאַסי־פיקאַציאָן.

מעהר פון אלע אנדערע פיהלען די פערפאסער די אונפאָלקאָ־מענהייט פון זייער ארבייט, אָבער זיי האָפען דאָך, אז זיי האָבען בייגעטראָגען עטוואָס ניצליכעס צום שטודיום פון די העבערעאישע עלעמענטען אין אידיש, און אז זייער התחלה וועט פיהרען צו ווייטערע און גרינד־ליכערע ארבייטען אויף דעמזעלביגען פעלד.

די האָפנונג פון די מחברים.

איינלייטונג.

אייניגע נויטהיגע כללים און באמערקונגען איבער די העברעאישע ווערטער וועלכע ווערען געברויכט אין אידיש *).

די העברעאישע ווערטער געברויכט אין אידיש פאָלגען אין אַלגעמיינעם די גראמאַטיקאַלישע כללים פון דער אידישער שפּראַך. מיר גיעבען דאָ אונטען נאָר אַזעלכע רעגעלען וועלכע אונטערשיידען זיך פון די דאָזיגע אַלגעמיינע געזעצען.

בוכשטאַבען (אותיות).

אין העברעאישע ווערטער קומען פאָר די פאָלגענדע פיער בוכשטאַבען וועלכע געפינען זיך ניט אין אַנדערע אידישע ווערטער: כ (אויסגעשפּראָכען ווי ק), שׂ (אויסגעשפּראָכען ווי ס), ת (אויסגעשפּראָכען ווי ס) און תּ (אויסגעשפּראָכען ווי ט).

---

*) עס איז ניט אין אונזער פּלאַן צו געבען אַ פאָלשטענדיגע גראַמאַטיק פון די העברעאישע ווערטער און די געזעצען לויט וועלכע זיי געשטאַלטען זיך. אַזוי ווי מיר גיעבען אויפ'ן אָרט די אויסשפּראַך, אַקצענט, מעהרצאָהל און אַלע אַנדערע ביגונגען און ענדונגען פון יעדען וואָרט, האָבען מיר זיך דאָ באַגנוגענט מיט בלויז אַזעלכע כללים און באַמערקונגען וועלכע מיר האָבען געהאַלטען אַלס נויטהיגע וועגוויזער אין דעם געברויך פון אונזער ווערטער=בוך.

וואָקאַלען (נקודות).

1) וואָקאַלען אין העברעאיש ווערען באַצייכענט דורך די פאָלגענדע וואָקאַל־צייכענס:

אַ ווערט באַצייכענט דורך	ַ	(פתח)		געשטעלט אונטער דעם בוכשטאב.
אָ . . .	ָ	(קמץ)		
ע . . .	ֶ	(סגול)		
אִי . . .	ִ	(חיריק)		
עֵי . . .	ֵ	(צירה)		
אוּ . . .	ֻ	(קבוץ)		
	וּ	(מלאפום)		
אוֹי (ווי אין "אוינען") .	ֹ	(חולם)	איבער דעם בוכשטאב	
	וֹ	(חולם)		

2) בוכשטאַבען וועלכע האָבען ניט אונטער זיך אָדער איבער זיך אַ וואָקאַל (נקודה), ווערען באַצייכענט מיט אַ : (שְׁוָא), אויסער ווען דער בוכשטאַב אָהן אַ וואָקאַל קומט צום סוף וואָרט.

3) דאָרט וואו די שפּראַך־געוואוינהייטען פון דער אידי־שער שפּראַך מאַכען די אויסשפּראַכע פון אַ וואָקאַל־לאָזען בוכ־שטאַב אונמעגליך, ווערט דער "שוא" אויסגעשפּראָכען ווי אַ קורצער וואָקאַל — אונגעפעהר ווי דער "ע" אין "גערוס". צ. ב. ש.: יְתוֹמָה, ווערט אויסגעשפּראָכען אונגעפעהר ווי יֶתוֹמָה; לְבָנָה — ווי לֶבָנָה; נְקוּדָה — ווי נֶקוּדָה, א. א. וו.

4) די פאָלגענדע צייכענס קומען אָפט אונטער די בוכ־

שטאַבען א, ה, ח, ע, און ווערען גערופען: ֲ (חֲטַף־פַּתַח), ֳ (חֲטַף־קָמֵץ), ֱ (חֲטַף־סֶגוֹל).

5) דער "חטף־", ווען ער טראָגט אויף זיך דעם אַקצענט, ווערט אויסגעשפּראָכען אַזוי ווי דער וואָקאַל מיט וועלכען ער איז פאַרבונדען. צ. ב. ש.: חֲ֫זִיר — ווי חַזִיר, אֱ֫מֶת — ווי אֶמֶת, א. א. וו.

6) ווען ניט אַקצענטירט, ווערט דער "חטף־" אויסגע־שפּראָכען ווי אַ שוא (זעה אויבען). צ. ב. ש.: חֲלִי־צָה — ווי חְלִיצָה, אַחֲרֵי־מוֹת' — ווי אַחְרֵי־מוֹת. ווען די אידישע שפּראַך־געוואוהנהייטען ערלויבען ניט קיין וואָקאַל־לאָזען בוכ־שטאַב, ווערט דער "חטף־" אויסגעשפּראָכען ווי דער וואָקאַל. צ. ב. ש.: חֲזָ'רָה — ווי חַזָרָה, הֲלִ'יכָה — ווי הַלִיכָה, אֱלֹהִים' — ווי אֶלֹהִים.

7) ווען אַ "חטף־פתח" שטעהט אונטער די בוכשטאַבען "א" און "ע", און קומט נאָך אַ זילבע מיט אַ "פתח", ווערט ער אויסגעשפּראָכען ווי "יי". צ. ב. ש.: מַאֲכָל — ווי מַייכָל, מַעֲמָד — ווי מַייָמד, מַאֲמִין — ווי מַיימִין, א. א. וו.

8) ווען אַ קאָנזאָנאַנט (סאָגלאַסני) האָט אונטער אָדער איבער זיך אַ נקודה, מוז דער קאָנזאָנאַנט געלעזען ווערען פריהער און דערנאָך דער וואָקאַל, אויסער אין דעם פאַל פון דעם בוכ־שטאַב "ח" (חית) אין סוף וואָרט, אונטער וועלכען עס געפינט זיך די נקודה ַ (פתח), וואו דער וואָקאַל מוז געלעזען ווערען צוערשט און דערנאָך דער קאָנזאָנאַנט. צ. ב. ש.: מוֹחַ, מוז גע־לעזען ווערען מוֹאַח (ניט מוֹחַא), רֵיחַ — רֵיאַח (ניט רֵיחַא).

אויסשפראַך און אַקצענט.

דאָרט וואו די אויסשפּראַכע איז אַנדערס ווי די אור־שפּרינגליך־העברעאישע, ווערט זי אָנגעוויזען אין קלאַמערן, אַזוי ווי: סוֹד [סָד], סוֹחֲרִים [סָחְרִים].

דער אַקצענט, וועלכען מיר האָבען געשטעלט אויף די ווערטער, איז דער אידישער אָנגענומענער אַקצענט און ניט דער אורשפּרינגליך העברעאישער. אַזוי צ. ב. ש. גיעבען מיר אין דעם וואָרט מוֹכֵר דעם אַקצענט אויף דער ערשטער זילבע (מוֹ'כֵר), הגם דער אורשפּרינגליך העברעאישער אַקצענט איז אויף דער צווייטער זילבע (מוֹכֵר').

הויפּטוואָרט (שֵׁם־עֶצֶם).

1) די מעהרסטע העברעאישע ווערטער בּאַהאַלטען אין דער אידישער שפּראַך זייער אורשפּרינגליכע מעהרצאָהל־ענדונגען, וועלכע זיינען: ־ים און ־ות (אויסנאַהמען זיינען ווערטער ווי "אִשָּׁה" וועלכעס ווערט אין מעהרצאָהל "נָשִׁים"). אַזוי ווערט פון "אוֹרֵחַ" — "אוֹרְחִים", פון "חֶשְׁבּוֹן" — "חֶשְׁבּוֹנוֹת", א. א. וו.; ווערטער וועלכע ענדיגען זיך מיט אַ "ה", וואַרפען דעם דאָזיגען בוכשטאַב אין דער מעהרצאָהל אַרונטער. אַזו ווערט פון "לֹוֶה" — "לֹוִים", פון "נְדָבָה" — "נְדָבוֹת", א. א. וו.

2) ווערטער וואָס ענדיגען זיך מיט אַ "ה" נאָך אַ בוכשטאַב מיט אַ "קמץ", ווען זיי פאַרבינדען זיך מיט אַנדערע ווערטער, פאַרוואַנדלען דעם "ה" אין אַ "ת". אַזוי ווערט פון "אַהֲבָה" — "אַהֲבַת"־(אַחִים), פון "טוֹבָה" — "טוֹבַת"־(הַכְּלָל), א. א. וו.

3) ווערטער וועלכע ענדיגען זיך אין מעהרצאָהל אויף

"־ים", װען זײ פֿאַרבינדען זיך מיט אַנדערע װערטער, װאַרפֿען אַרונטער דעם "ם". אַזױ װערט פֿון "אֲנָשִׁים" — "אַנְשֵׁי"־(אֻמֶּת), פֿון "בָּנִים" — "בְּנֵי"־(יִשְׂרָאֵל), א. א. װ.

4) פֿיעל װערטער נעהמען צו אַ "י" אין אײנצאָהל װען זײ קומען אין פֿאַרבינדונג מיט אַנדערע װערטער. אַזױ װערט פֿון "אָב" (פֿאָטער) — "אֲבִי"־הַיֶּלֶד (פֿאטער פֿון קינד).

פֿאַרקלענערונג פֿון הױפּטװערטער.

1) די פֿאַרקלענערונג־פֿאָרם פֿון העברעאישע װערטער װעלכע ענדיגען זיך מיט "א", "ה" און "ע", בילדעט זיך אין מעהרצאָהל װי אין אײנצאָהל דורך דער צושטעלונג פֿון די פֿאַר־קלענערונג־ענדונג צו דעם װאָרצעל־װאָרט, אַזױ װי:

מעשה: מעשה׳לע, מעשה׳לעך.

רגע: רגע׳לע, רגע׳לעך.

תורה: תורה׳לע, תורה׳לעך.

2) די פֿאַרקלענערונג־פֿאָרם פֿון אַלע אַנדערע װערטער װערט אין מעהרצאָהל געבילדעט דורך דער צושטעלונג פֿון דער פֿאַרקלענערונג־ענדונג נאָך דער מעהרצאָהל־ענדונג, אַזױ װי:

אײנצאָהל	מעהרצאָהל
בגד — בגד׳על	בגדים — בגדים׳לעך
ספר — ספר׳על	ספרים — ספרים׳לעך
חזן — חזנ׳דעל	חזנים — חזנים׳לעך
חשבון — חשבונ׳דעל	חשבונות — חשבונות׳ל׳עך

אַנמערקונג: דאָס װאָרט חסיד׳על האָט צװײ מעהר־צאָהל־ענדונגען: 1) חסיד׳על (אַ קלײנער חסיד) — חסידים׳לעך; 2) חסיד׳על (אַ חסידיש טענ־צעל) — חסיד׳לעך.

3) דאָרט וואו דאָס וואָרצעל־וואָרט האָט ניט קײן העב־רעאישע מעהרצאָהל־ענדונג, בילדעט זיך די פאַרקלענערונג אין מעהרצאָהל דורך דער צושטעלונג פון די פאַרקלענערונגס־ענדונג צו דער אײנצאָהל־פאָרמע, אַזוי ווי:

חן: חנ'דעל — חנ'דלעך.

די אויסנאַהמען פון די אויבענדערמאָהנטע כללים וועלען געבראַכט ווערען אין דעם ווערטער־בוך.

אײגענשאַפט־וואָרט.

1) העברעאישע אײגענשאַפט־ווערטער פאָלגען די זעלבינע כללים ווי אַלע אַנדערע אידישע אײגענשאַפט־ווערטער, אַזוי זאָגט מען:

ער איז חשוב.
זי איז חשוב.
זײ זײנען חשוב.
אַ חשוב'ער מאַן.
אַ חשוב'ע פרוי.
חשוב'ע לײט.
חשוב'ער פון איהם.
דער חשוב'סטער פון אַלע.

דערבײ איז צו באַמערקען, אַז געוויסע אײגענשאַפט־ווערטער האָבען אויסער זײערע אידישע ענדונגען אויך די העברע־אישע ענדונגען וועלכע ווערען געוועהנליך געברויכט ווען דאָס וואָרט קומט אין פאַרבינדונג מיט אַ העברעאישען הויפטוואָרט. אַזוי זאָגט מען אויך:

איש חשוב.
אשה חשובה.

אנשים חשובים.

נשים חשובות.

2) פיעלע העברעאישע אייגענשאַפט־ווערטער ווערען בלויז געברויכט אַלס פּרעדיקאַט (באַהויפּטונגס־וואָרט) און נעה־מען ניט אָן קיין אידישע ענדונגען. אַזוי זאָגט מען:

ער איז פּטור. ער איז חשוד.

זי איז פּטור. זי איז חשוד.

זיי זיינען פּטור. זיי זיינען חשוד.

אָבער מע קען ניט זאָגען: אַ פּטור'ער מענש, אָדער: אַ חשוד'ע פרוי, אָדער: חשוד'ער פון איהם.

צו דער קלאַסע געהערען פאָלגענדע אייגענשאַפט־ווערטער:

אסור, בטל, גדול, חולה, טמא, חיב, חלק (בלאַנק), טהור, טוב, יוצא, כולל, מבוסם, מגושם, מוחזק, מוחרם, מוטל, מוסכם, מוקצה, מוקשה, מותר, מחויב, מחולק, מלובש, מסוגל, מסופק, מרוצה, משונה, משוגע, משופע, נגזר, נגמר, נוטה, נזהר, ניכר, נכלל, נכשל, נתפעל, עלול, קודש, ראוי, שייך, תלוי.

דערביי איז צו באַמערקען, אַז פיעל פון אַזעלכע אייגענ־שאַפט־ווערטער האָבען דאָך העברעאישע געשלעכט־ און מעהרצאָהל־ענדונגען, ווען זיי קומען אַלס אַדיעקטיוון פון העב־רעאישע הויפּטווערטער. אַזוי זאָגט מען:

דברים בטלים.

בשורה טובה.

בשורות טובות.

אנמערקונג: אייגענשאַפט־ווערטער וועלכע ווערען געביל־דעט פון אַ העברעאישען וואָרט מיט אַ אידישע ענדונג, אַזוי ווי: משונה'דיג, שכל'דיג, נעהמען נאַטירליך אָן אַלע פאָרמען פון געוועהנליכע אידישע אייגענשאַפט־ווערטער.

גע‌שלעכט און צאָהל.

פיעלע העברעאישע ווערטער האָבען אין דער אידישער שפראַך אומגעביטען זייער געשלעכט אָדער צאָהל, אַזוי ווי: (אַ גרויסער) זכות, (אַ ביטערער) רחמנות, וועלכע זײנען ווייבליך אין העברעאיש און מענליך אין אידיש; (אַ פינסטערע) מורא, וועלכעס איז מענליך אין העברעאיש און ווייבליך אין אידיש; (דער) פנים, וועלכעס איז מעהרצאָהל אין העברעאיש און איינצאָהל אין אידיש.

צייטוואָרט.

צייטווערטער ווערען געבילדעט אויף די פאָלגענדע צוויי אַרטען:

א) פון אַ העברעאישען וואָרצעל-וואָרט מיט דער צו-שטעלונג (אין אינפיניטיוו) פון "-ן", "-ען", "-טשען" אָדער "-עווען", צ. ב. ש.: פון גָנֹב ווערט גַנְבֶ'ען, פון טַעֲנָה — טַעֲנֶה'ן, פון לֵץ — לֶצֶ'עווען, פון צָבוּעַ — צְבוּעַ'טשען.

ב) פון אַ העברעאישען וואָרט אין פאַרבינדונג מיט די הילפס-צייטווערטער "זיין" אָדער "ווערען", צ. ב. ש.: מְנַצֵחַ-זיין, נִשְׁתּוֹמֵם-ווערען.

אנמערקונג 1. די אינפיניטיוו-ענדונג "-ען" פון פיעלע העברעאישע צייטווערטער ווערט אין דעם מויל פון פאָלק אָפט פאַרדאָפּעלט אויף "-ענען", אַזוי זאָגען פיעלע: גנב'ענען (אנשטאט גנב'ען). די פאַרדאָפּלונג אָבער מוז באַטראַכט ווערען אַלס אַ פאַרגרייזונג פון דער איינפאַכער ריכטיגער ענדונג און דאַרף אויסגעמיעדען ווערען אין שרייבען אַזוי ווי אין ריידען.

I.

ציימווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך דער צושטעלונג פֿון "־ן", "־ען", "־עווען", "־טשען" צו דעם העברעאישען ווארצעל־וואָרט.

ציימווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך די ענדונגען "־ן", "־ען", "־עווען", "־טשען" צוגעשטעלט צו דעם העברעאישען וואָרצעל־וואָרט, ווערען אין אַלגעמיינעם געבויגען און גע־ענדערט אַזוי ווי די אידישע צייטווערטער פון דייטשען אָדער סלאַווישען אורשפרונג, צו וועלכע זיי טראָגען אַ'ן עהנליכקייט אין זייער זילבען־בוי, צ. ב. ש.:

בדק'ען, סור'ען, מקיא'ן ווי צאַצקען, נודיען, בריקען.
אבל'ען, גזל'ען, טובל'ען „ צאַפּלען, טרייסלען, שאָקלען.
כשר'ען, סרסר'ען, דוכנ'ען „ אקערן, פּאָדערען, רעכענען.
סמ'ען, מל'ען, גט'ען „ שטאַמען, שאלען, גלעטען.
לצ'עווען, תכלי'עווען, נע־ונד'עווען, צבוע'טשען „ האָרעווען, שאַנעווען, פּאל־דעווען, קאַטשען.

אנמערקונג 2. אלע צייטווע־טער וואָס זייער העברעאי־שער וואָרצעל־וואָרט ענדיגט זיך אויף "א", "ה" אָדער "ע", ווארפען אראָפּ דעם "ע" פון אלע ענדונגען; דערביי נעהמט דער לעצטער וואָקאל פון וואָרצעל איבער די אויס־שפּראַכע פון דעם "ע", צ. ב. ש.: מקיא'ן [מייקען], מענה'נדיג [טענענדיג], גע'עצה'ט [געעצעט].

מוסטערן פון צייטווערטער ווערבע

אקטיוו		
אינפיניטיוו (מקור)	בַדְק'ען	כַשֶר'ען
פאַרגאַנגענהייט (עבר) איך האָב דו האָסט ער האָט מיר האָבען איהר האָט זיי האָבען	געבַדְק'עט	געכַשֶר'ט
געגענוואַרט (הווה) איך דו ער מיר איהר זיי	בַדְק'ע בַדְק'עסט בַדְק'עט בַדְק'ען בַדְק'עט בַדְק'ען	כַשֶר כַשֶר'סט כַשֶר'ט כַשֶר'ען כַשֶר'ט כַשֶר'ען
צוקונפט (עתיד) איך וועל דו וועסט ער וועט מיר וועלען איהר וועט זיי וועלען	בַדְק'ען	כַשֶר'ען
מיטעלוואָרט	בַדְק'ענדיג האָבענדיג געבַדְק'עט	כַשֶר'ענדיג — געכַשֶר'ט
באַפעהל (צווי)	בַדְק'ע בַדְק'עט	כַשֶר כַשֶר'ט

ענדיגען זיך אויף "ען" אדער "ן".

(פעל)		
אַכֶל'ען	סַמ'ען	טַעֲנֶה'ן
געֿאַכֶל'ט	געֿסַמ'ט	געֿטַעֲנֶה'ט
אַכֶל אַכֶל'סט אַכֶל'ט אַכֶל'ען אַכֶל'ט אַכֶל'ען	סַם סַמ'סט סַמ'ט סַמ'ען סַמ'ט סַמ'ען	טַעֲנֶה טַעֲנֶה'סט טַעֲנֶה'ט טַעֲנֶה'ן טַעֲנֶה'ט טַעֲנֶה'ן
אַכֶל'ען	סַמ'ען	טַעֲנֶה'ן
אַכֶל'ענדיג — געֿאַכֶל'ט	סַמ'ענדיג — געֿסַמ'ט	טַעֲנֶה'נדיג — געֿטַעֲנֶה'ט
אַכֶל אַכֶל'ט	סַם סַמ'ט	טַעֲנֶה טַעֲנֶה'ט

דער פאַסיוו (נפעל) ווערט געבילדעט מיט דער הילף פון די ציימווערטער "זיין" און "ווערען".

פאַסיוו (נפעל)	
אינפיניטיוו (מקור)	גע'בַּדְק'עט־ווערען, גע'כַּשֶׁר'ט־ווערען, גע'אַכְל'ט־ווערען, גע'סַמ'ט־ווערען, גע'טַעֲה'ט־ווערען.
פאַרגאַנגענ־הייט (עבר)	איך בין דו ביסט ער איז מיר זיינען איהר זייט זיי זיינען } גע'בַּדְק'עט געוואָרען
געגענוואַרט (הוה)	איך ווער דו ווערסט ער ווערט מיר ווערען איהר ווערט זיי ווערען } גע'בַּדְק'עט
צוקונפט (עתיד)	איך וועל דו וועסט ער וועט מיר וועלען איהר וועט זיי וועלען } גע'בַּדְק'עט ווערען
מיטעלוואָרט	ווערענדיג גע'בַּדְק'עט
באַפעהל (צווי)	ווער ווערט } גע'בַּדְק'עט

ווי בַּדְק׳ען ווערען געבויגען:

בּרח׳ען, גנב׳ען, דער׳רגז׳ען, דרש׳ען, הלכ׳ען, הרג׳ען, זרק׳ען, הכמ׳ען (זיך), חלי׳ען [חאַליען], חנפ׳ען, חתמ׳ען, ירש׳ען, ישב׳ען, כתב׳ען, לקח׳ען, סרח׳ען, פסק׳ען, קנס׳ען [קאַנסען], שרפ׳ען, שתק׳ען.

ווי כַּשֶׁר׳ען ווערען געבויגען:

אַויר׳ען, דבּר׳ען, הולכ׳ען, הורג׳ען, חבר׳ען (זיך), חדוש׳ען (זיך), חוזק׳ען, חושכ׳ען, חלומ׳ען, חזיר׳ען, חזר׳ען, חיות׳ען (זיך), חלש׳ען, יחוס׳ן (זיך), ישיב׳ען (זיך), כשופ׳ען, לאמר׳ען, מיאוס׳ען (זיך), מוסר׳ען, מסר׳ען, מזיק׳ען, ממית׳ען, מעשר׳ען, משלמ׳ען, משפט׳ען, נהרג׳ען, נואפ׳ען, ניזוק׳ען, סדר׳ען, סלוק׳ען, ספק׳ען (זיך), סרסר׳ען, עסק׳ען (זיך), פּטר׳ען, צלמ׳ען, רודפ׳ען, שאַכערן (סחר׳ען), שמועסען, שנדר׳ען.

אַזוי אויך:

בּדחנ׳ען, דוכנ׳ען, חקרנ׳ען (זיך), חשבונ׳ען, יחסנ׳ען (זיך), כעסנ׳ען (זיך), נתנ׳ען, עקשנ׳ען (זיך), פאַר׳משכונ׳ען, שרכנ׳ען (זיך).

אַנמערקונג 3. אַזוי ווי דער "ן" אין די לעצט=דערמאָנטע ווערטער געהערט צו דעם וואָרצעל, מוז ער נאַטירליך פאָרקומען אין אַלע ענדונגען. די ענדונג פון אַזעלכע ווערטער ווי "חשבונ׳ען" מוז נישט פאַרמישט ווערען מיט דער פאַרגרייזטער ענדונג פון "גנב׳ענען". זעה אויבּען "אַנמערקונג 1.".

ווי אַכְל׳ען ווערען געבויגען:

בּאַ׳נוול׳ען, בּטל׳ען, גדל׳ען (זיך), טובל׳ען, יכול׳ען [יאַכל׳ען], כפל׳ען, מפל׳ען, משל׳ען, פּסל׳ען.

ווי סַמ׳ען ווערען געבויגען:

גמ׳ען, כעס׳ען, לצ׳ען. מל׳ען, מת׳ען, פאַר׳קנס׳ען [פאַרקנאַסען], שמד׳ען, שחט׳ען.

אַנמערקונג 4. דאָס צייטוואָרט שחט׳ען צוליעב זיין אנקלאַנג אָן "פלעכטען" ווערט אין פאַר=גאנגענהייט געְ׳שָׁחט׳ען (און ניט „געְ׳שֶׁחט").

װי טַעֲנָה׳ן װערען געבױגען:

בּריה׳ן, דאגה׳ען, ספיקא׳ן, מלאכה׳ן, מעלה־גרה׳ן, נגע׳ן, עצה׳ן.

II.

צײטװערטער װעלכע װערען געבּילדעט דורך דער צוּשטעלוּנג פוּן "זײן" און "װערען" צוּ דעם העברעאישען װארט.

אין צײטװערטער װעלכע װערען געבּילדעט פון אַ העב־רעאישען װאָרט מיט דער צושטעלונג פון די אידישע הילפס־צײטװערטער "זײן" אָדער "װערען" (װי: מנצח־זײן, נשתומם־װערען), װערען די פאַרשיעדענע צײטען און פאָרמען געבּילדעט דורך די בּױגונגען אין ענדערונגען פון דעם הילפס־װאָרט. דאָס העברעאישע װאָרט בּלײבּט אין אַלע פאָרמען גלײך.

דערבּײ איז צו בּאַמערקען, אַז אין די צײטװערטער װעלכע װערען געבּילדעט מיט דער צושטעלונג פון "זײן", װערט אין פאַרגאַנגענהײט געבּרויכט דאָס הילפס־צײטװאָרט "האָבּען" אנ־שטאַט "זײן". אַזױ זאָגט מען: "איך האָבּ מנצח־געװען" (אנ־שטאַט: "איך בּין מנצח־געװען"), "האָבּענדיג מנצח־געװען" (אנשטאַט: "זײענדיג מנצח־געװען"), א. א. װ.

די צײטװערטער װעלכע װערען געבּילדעט דורך די הילפס־װערטער "זײן" און "װערען", דאַרפען אײגענטליך בּאַ־טראַכט װערען אַלס ניט־פאַלשטענדיגע צײטװערטער. די צײט־װערטער געבּילדעט דורך "זײן" האָבּען ניט קײן פאַסיװע פאָרמע (נפעל), און די צײטװערטער װעלכע ענדיגען זיך אויף "װערען", האָבּען ניט קײן אַקטיװע פאָרמע (פעל).

מוסטערן פון צײטװערטער געבילדעט דורך דער צושטעלונג פון "זײן" און "װערען".

אינפיניטיװ (מקור)	מְנַצֵחַ־זײן		נִשְׁתּוֹמֵם־װערען	
פארגאנגענהײט (עבר)	איך האָב דו האָסט ער האָט מיר האָבען איהר האָט זײ האָבען	מְנַצֵחַ־געװען	איך בין דו ביסט ער איז מיר זײנען איהר זײט זײ זײנען	נִשְׁתּוֹמֵם־געװאָרען
געגענװאַרט (הוה)	איך בין דו ביסט ער איז מיר זײנען איהר זײט זײ זײנען	מְנַצֵחַ	איך װער דו װערסט ער װערט מיר װערען איהר װערט זײ װערען	נִשְׁתּוֹמֵם
צוקונפט (עתיד)	איך װעל דו װעסט ער װעט מיר װעלען איהר װעט זײ װעלען	מְנַצֵחַ־זײן	איך װעל דו װעסט ער װעט מיר װעלען איהר װעט זײ װעלען	נִשְׁתּוֹמֵם־װערען
מיטעלװאָרט	מְנַצֵחַ־זײענדיג		נִשְׁתּוֹמֵם־װערענדיג	
באַפעהל (צװוי)	זײ זײט	מְנַצֵחַ	װער װערט	נִשְׁתּוֹמֵם

פאָרבוכשטאַבען.

"ה" אַלס אַרטיקעל (אָנווייזוואָרט).

דער אַרטיקעל ("דער", "די") ווערט אין העברעאיש באַצייכענט מיט דער צושטעלונג פון אַ "ה" אין אָנהויב וואָרט אַזוי ווי: הַמֶּלֶךְ (דער קעניג), הַגָּדוֹל (דער גרויסער), הָאִשָּׁה (די פרוי).

פאָרבוכשטאַבען אַלס בינדווערטער.

1) דאָס בינדוואָרט "און" ווערט אין העברעאיש באַצייכענט דורך אַ "ו" צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט. צ. ב. ש.: צַדִּיק וְטָהוֹר (אַ פרומער און אַ ריינער), תֵּכֶף וּמִיָּד (גיך און באַלד).

2) דאָס בינדוואָרט "ווי" און "אַזוי ווי" ווערט אין העברעאיש באַצייכענט דורך אַ "כ" צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט. צ. ב. ש.: כִּשְׁמוֹ (אַזוי ווי זיין נאָמען), כְּסוּמָא (אַזוי ווי אַ בלינדער).

פאָרבוכשטאַבען אַלס פאָרווערטער.

די פאָרווערטער (מלות־היחס) ווערען אין העברעאיש און כאַלדעאיש באַצייכענט מיט די פאָלגענדע בוכשטאַבען צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט: "ב"—"אין", בְּשָׁלֹם (אין פרידען); "ד" (כאַלדעאיש) — "פון", דְּלִיטָא (פון ליטא); "ל" — "צו", "און", לְחַיִּים (צום לעבען), לְשָׁלוֹם (אין פרידען); "מ" — "פון", מִקּוֹדֶם (פון פריהער); "שב" — "פון", "צווישען", כֶּלֶב־שֶׁבִּכְלָבִים (אַ הונד פון הינט [אַ גרויסער הונד]), עָנִי־שֶׁבָּעֲנִיִּים (דער אָרעמסטער פון די אָרעמע).

ענד-בוכשטאַבען.

בוכשטאַבען וועלכע ווערען צוגעשטעלט צום סוף פון וואָרט און דיענען אַלס באַזיץ־אָנווייזענדע פירווערטער (כנויים).

אין העברעאישע ווערטער ווערען באַזיץ-אָנווייזענדע פיר-ווערטער געבילדעט דורך דער צוזעצונג צום סוף וואָרט פון די פאָלגענדע בוכשטאַבען:

איינצאָהל:

־ִי (מיין), ־ְךָ (־ֶיךָ) (דיין, מענליך), ־ֵךְ (־ַיִךְ) (דיין, ווייבליך), ־וֹ (־ָיו) (זיין), ־ָה (־ֶיהָ) (איהר), ־ֵנוּ (־ֵינוּ) (אונזער), ־ְכֶם (־ֵיכֶם) (אייער, מענל.), ־ְכֶן (־ֵיכֶן) (אַייער, ווייבל.), ־ָם (־ֵיהֶם) (זייער, מענל.), ־ָן (־ֵיהֶן) (זייער, ווייבל.).

מעהרצאָהל:

־ַי (מיינע), ־ֶיךָ (דיינע, מענל.), ־ַיִךְ (דיינע, ווייבל.), ־ָיו (זיינע), ־ֶיהָ (איהרע), ־ֵינוּ (אונזערע), ־ֵיכֶם (אַייערע, מענל.), ־ֵיכֶן (אַייערע, ווייבל.), ־ֵיהֶם (זייערע, מענל.), ־ֵיהֶן (זייערע, ווייבל.).

אַזוי ווי:

איינצאָהל:

בֵּן א זוהן	אָח אַ ברודער
בְּנִ־י מיין זוהן	אָחִ־י מיין ברודער
בִּנְ־ךָ דיין (מענל.) זוהן	אָחִ־יךָ דיין (מענל.) ברודער
בְּנֵ־ךְ דיין (ווייבל.) זוהן	אָחִ־יךְ דיין (ווייבל.) ברודער
בנ־וֹ זיין זוהן	אָחִ־יו זיין ברודער

בְּנָ־הּ איהר זוהן	אָחִ־יהָ איהר ברודער
בְּנֵ־נוּ אונזער זוהן	אָחִ־ינוּ אונזער ברודער
בִּנְ־כֶם אייער (מענל.) זוהן	אֲחִ־יכֶם אייער (מענל.) ברודער
בִּנְ־כֶן אייער (ווייבל.) זוהן	אֲחִ־יכֶן אייער (ווייבל.) ברודער
בְּנָ־ם זייער (מענל.) זוהן	אֲחִ־יהֶם זייער (מענל.) ברודער
בְּנָ־ן זייער (ווייבל.) זוהן	אֲחִ־יהֶן זייער (ווייבל.) ברודער

מעהרצאָהל:

בָּנִים זיהן	אַחִים ברידער
בָּנַ־י מיינע זיהן	אַחַ־י מיינע ברידער
בָּנֶ־יךָ דיינע (מענל.) זיהן	אַחֶ־יךָ דיינע (מענל.) ברידער
בָּנַ־יִךְ דיינע (ווייבל.) זיהן	אַחַ־יִךְ דיינע (ווייבל.) ברידער
בָּנָ־יו זיינע זיהן	אֶחָ־יו זיינע ברידער
בָּנֶ־יהָ איהרע זיהן	אַחֶ־יהָ איהרע ברידער
בָּנֵ־ינוּ אונזערע זיהן	אַחֵ־ינוּ אונזערע ברידער
בְּנֵ־יכֶם אייערע (מענל.) זיהן	אֲחֵ־יכֶם אייערע (מענל.) ברידער
בְּנֵ־יכֶן אייערע (ווייבל.) זיהן	אֲחֵ־יכֶן אייערע (ווייבל.) ברידער
בְּנֵ־יהֶם זייערע (מענל.) זיהן	אֲחֵ־יהֶם זייערע (מענל.) ברידער
בְּנֵ־יהֶן זייערע (ווייבל.) זיהן	אֲחֵ־יהֶן זייערע (ווייבל.) ברידער

אָפּשטאַמונג.

ביי יעדער צוזאַמענשטעלונג פון צוויי אָדער מעהר העברעאישע ווערטער (און אויך ביי געוויסע כאַראַקטעריסטישע איינצעלנע ווערטער) האָבען מיר אַנגעוויזען דעם מקור פון וועלכען די וואָרט־פאַרבינדונג (אָדער דאָס וואָרט) שטאַמט. צ. ב. ש.: ביבליש (גענומען פון דעם תנ״ך), תלמודיש

(נענומען פון תלמוד אָדער די מדרשים), ליטורגיש (גענומען פון די תפלות, יוצרות, קינות, הגדה, סליחות, מחזור, א. א. וו.), קאַבאַליסטיש (גענומען פון זהר אָדער אַנדערע קבלה־ספרים), א. א. וו.

העברעאיזירטע אָדער פסעוודאָ־העברעאישע ווערטער און פאָרמען.

ווערטער וועלכע זיינען אייגענטליך ניט־העברעאיש (הגם זיי טראַגען אַ העברעאישע פאָרמע) אָדער זיינען פון צווייפעל־האפטען אורשפרונג, ווערען באַצייכענט מיט אַ שטערענדעל (*), אַזוי ווי: פָּלוּש, קוּנְדֵס. מיט דעם זעלביגען שטערענדעל ווערען אויך באַצייכענט ווערטער וועלכע טראָגען אַ העברעאישע אָבער גראַמאַטיש ניט־ריכטיגע פאָרמע, אַזוי ווי: טָעוּתִים (אַנשטאַט טְעִיוֹת), תַּכְלִיתִים (אַנשטאַט תַּכְלִיוֹת).

אַנמערקונג: אין דער אידישער שפראַך זיינען דאָ פיעל ניט־העברעאישע ווערטער וועלכע נעהמען אָן אין מעהרצאָהל אַ העברעאישע פאָרמע, אַזוי ווי: דאָקטאָר — דאָקטוירים, פויער — פויערים, פאַקטאָר — פאַקטוירים. אין געוויסע ווערטער, וועלכע האָבען אַ גע־וועהנליכע מעהרצאָהל־פאָרמע, ווערט אָפט די העברעאישע מעהר־צאָהל־פאָרמע געברויכט אום אויסצודריקען שפּאַס אָדער פאַראַכטונג, אַזוי ווי: שוסטער — שוסטוירים (פאַראַכטליך).

פאַרקירצונגען און צייכענס.

א.	אייגענשאַפט־וואָרט (תואר).
א. א. וו.	און אַזוי ווייטער.
אב.	אָנפאַנג־בוכשטאַבען (ראשי־תבות).
א. ד. ג.	און דאָס גלייכען (וכדומה).
או.	אומשטאַנד־וואָרט (תואר־הפעל).
אוו.	אייגענשאַפט־וואָרט ווייבליך (תואר, נקבה).
אמ.	אייגענשאַפט־וואָרט מענליך (תואר, זכר).
אנ.	אייגעננאָמען (שם־עצם־פרטי).
אנוו.	אייגעננאָמען ווייבליך (שם־עצם־פרטי, נקבה).
אנמ.	אייגעננאָמען מענליך (שם־עצם־פרטי, זכר).
אנמ. מ.	אייגעננאָמען מענליך מעהרצאָהל (שם־עצם־פרטי, זכר, רבים).
אר.	אויסרוף־וואָרט (מלת־הקריאה).
ב.	בינד־וואָרט (מלת־החבור).
ד. ה.	דאָס הייסט.
הוו.	הויפטוואָרט ווייבליך (שם־עצם, נקבה).
הז.	הויפטוואָרט זאכליך (שם־עצם, סתמי).
המ.	הויפטוואָרט מענליך (שם־עצם, זכר).
וו.	ווייבליך (נקבה).
ווז.	וועלכעס זעה.
ווער.	ווערטעל.
זעה ווב.	זעה (ערשטען טהייל) ווערטער־בוך } די אָפּקירצונגען קומען
זעה פערז.	זעה נעמען פון פערזאָנען } פאָר אין די ביילאַגען.

מ. מעהרצאָהל (רבים).

מנ. מענגער=נאָמען.

פ. פאָרוואָרט (מלת־היחס).

פי. פירוואָרט (מלת־הגוף).

פנ. פרויען=נאָמען.

צ. צאָהלוואָרט (מלת־המספר).

צא. צייטוואָרט איבערגעהענד (פעל־יוצא).

צ. ב. ש. צום ביישפיעל.

צוו. צייטוואָרט ווידערקעהרענד (פעל־חוזר).

צל. צייטוואָרט ליידענד (נפעל).

צש. צייטוואָרט שטעהענד (פעל־עומד).

ק. קליין (פאַרקלענערונג אָדער פאַרצערבעלונג).

שפוו. שפּריכוואָרט.

* ווייזט אַז דאָס וואָרט איז ניט קיין אַלט=העברעאישעס נאָר גע=שאַפען געוואָרען אין שפּעטערע צייטען, אָדער די פאָרמע (הגם זי קוקט אויס ווי העברעאיש) איז נ י ט קיין העברעאישע.

, דער אַפּאָסטראָף=צייכען ווערט געברויכט אום אָפּצוזונדערען דעם העברעאישען וואָרצעל פון די איבעריגע טהיילען פון דעם וואָרט, אַזוי ווי אין פ א ר ' מ ש כ ו נ ' ע ן, צייגען די אַפּאָסטראָף=צייכען אַז דער העברעאישער וואָרצעל איז מ ש כ ו ן.

׳ צייגט דעם אַקצענט (לויט דער געברויכטער אידישער אויס=שפּראַך). דער צייכען קומט שטענדיג נאָך דער זילבע וועלכע דאַרף אַקצענטירט ווערען.

[ ] אין אַזעלכע קלאַמערען קומט די אויסשפּראַכע פון ווערטער דאָרט וואו זי איז אַנדערש ווי די עכט=העברעאישע.

אידיש ווערטערבוך

I

אפּפּם געברויכטע העברעאישע (און כאַלדעאישע) ווערטער,
אויסדרוקען און אייגענעמען.

א.

א, הם. דער ערשטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; מיט אַ וואָקאַל־צייכען אויסגעשפּראָכען ווי דער וואָקאַל אַליין (אזוי ווי אין "אָבֵל"), אָהן אַ וואָקאַל־צייכען שטום (ווי אין "לא"); אין צעה־לען גערעכענט אַלס 1. זעה אַלֶף.

א"ב, אב. אַלֶף־בֵית (ווז.).

אָב, הם. דער עלפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין יולי־אוגוסט, און האָט דרייסיג טעג.

אֲבֵדָה, הוו. (מ אֲבֵדוֹת). פאַרלוסט, שאָדען; פאַרלאָרענער געגענשטאַנד.

אִבּוּד־מָמוֹן, הם. (תלמודיש). געלט־שאָדען; געלט-פאַרשווענדעדונג.

אָבוֹת, מ. פאָטערס, עלטערן, די אורפאָטערס פון דעם אידישען פאָלק (אברהם, יצחק און יעקב).

אֲבוֹת [אָבוֹת]־אֲבוֹתֵינוּ, מ. אונזערע עלטערן'ס עלטערן. פון אבות־אבותינו, פון אוראַלטע צייטען.

אָבִי, הם. מיין פאָטער.

אֲבִי־, הם. דער פאָטער פון —.

אֲבִי־אֲבוֹת־הַטוּמְאָה, הם. (תלמודיש). "דער אורפאָטער פון אונריינקייט", דער העכסטער גראַד פון אונריינקייט, די קווינטעסענץ פון פאַרדאָרבענהייט.

אֲבִי־הַיֶלֶד, הם. (ליטורגיש). דער פאָטער פון דעם (באַשניטענעם) קינד.

אֲבִי־יְתוֹמִים, הם. (ביבליש). דער פאָטער פון די וועלכע האָבען ניט קיין עלטערן. "גאָט איז אַ'ן אבי־יתומים" (שפוו.).

אֲבֵידָה, הוו. (מ. אֲבֵידוֹת). זעה אֲבֵדָה.

אֶבְיוֹן, הם. (מ. אֶבְיוֹנִים). אָרעמאַן. "ביי אַ'ן אביון אַ צווי־

ליננ איז ווי אַ פינפטער ראָד צום וואָגען״ (שפּוו.). ״ער איז ניט קיין גרויסער עושר און ניט קיין קליינער אביון״ (ווער.).

אֶבְ'יון־שֶׁבָּאֶבְיוֹ'נִים, הם. דער אָרעמסטער פון די אָרעמע, אַ גרויסער אָרעמאַן.

אֶבְ'יוֹנ'טע, הוו. (מ. אֶבְ'יוֹנ'טעס). אָרעמע פרוי.

אֲבֵי'לוּת, הוו. זעה אֲבֵ'לוּת.

אָבִי'נוּ־מֶלֶךְ [מֶ'לֶךְ], הם. אונזער פאָטער דער קעניג (גאָט). ״אבינו־מלך דאָס הארץ איז מיר פרעהליך״ (פאָלקס=ליעד).

אָבִי'נוּ־מַלְ'כֵּנוּ, הם. (ליטורגיש). ״אונזער פאָטער און קעניג״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ אידישען געבעט.

אַבִּיר־לֵב [לֶב], הם. (ביבליש). האַרטהערציגער מענש.

אָ'בֵל, הם. (מ. אֲבֵ'לִים). איינער וועלכער איז אין טרויער; דער פערוואַנדטער פון אַ פאַרשטאָרבע=נעם (אין דעם יאָהר פון טרויער).

אֲבֵ'לָה, הוו. (מ. אֲבֵ'לוֹת). זעה אָ'בֵל.

אֲבֵ'לוּת, הוו. טרויער; די צייט פון טרויער נאָך אַ פאַרשטאָרבענעם (ביי אידען, צוועלף מאָנאַט).

אָ'בֵלִיטע, הוו. (מ. אָ'בֵלִיטעס). זעה אָ'בֵל.

אֶ'בֶן־טוֹב [טָב], (תלמודיש: אֶ'בֶן־טוֹ'בָה), הם. (מ. אֲבָ'נִים־טוֹ'בוֹת). עדעלשטיין, דימענט; טהייערע זאַך, זעלטענהייט. ״אַ שם־טוב איז בעסער ווי אַ'ן אבן־טוב״ (שפּוו.).

אֶ'בֶן־נֶ'גֶף, הם. (מ. אַבְ'נֵי־נֶ'גֶף). (ביבליש). שטרויכעל=שטיין, היג=דערניס.

אַבְ'נֵט, הם. גאַרטעל, דער גאַרטעל וועלכען מע טהוט אָן אַ טויטען.

אֵ'בָר, הם. (מ. אֵבָרִים [אֵבְ'רִים]). גליעד; מענליכער געשלעכט-אָר=גאַן.

אֵ'בָר־מִן־הַחַי', הם. (תלמודיש). אַ שטיק פלייש אָפּגעשניטען פון אַ בהמה ווען זי לעבט נאָך (פאַר=באָטען צו עסען לויט דעם אידי=שען דין).

אַבְרָ'הָם, אנמ. דער נאָמען פון דעם ערשטען אידישען אורפאָטער.

אַבְרָ'הָם־אָבִי'נוּ הם. (תלמודיש). אונזער פאָטער אברהם. אברהם־אבינו'ס טהירען, זעהר פיעל טהירען (לויט דער לעגענדע האָט אברהם, וועלכער איז געווען זעהר גאַסטפריינדליך, געלאָזט מאַכען זעהר פיעל טהירען אין זיין הויז דאַמיט די פרעמדע זאָלען קענען לייכט אַריינקומען).

אַ'גַב, או. פאַרבייגעהענדיג, אויך, צוגלייך.

אַ'גַב־אוֹרְ'חָא, או. (תלמודיש). זעה אַ'גַב.

אַגָ'דָה, הזו. (מ. אַגָ'דוֹת). זאגע, לעגענדע; דעריעניגער טהייל פון תלמוד (וזו.) וועלכער באשטעהט פון לעגענדען, שפּריכווערטער, מאראל=לעהרען א. ד. ג., אין געגענזאץ צו דעם טהייל וועלכער רופט זיך "הֲלָ'כָה" (וזו.). זעה תַּלְ'מוּד.

אַגַדְ'תָא, הזו. (מ. אַגַדְ'תוֹת). זעה אַגָ'דָה.

אֲגוּ'דָה, הזו. (מ. אֲגוּ'דוֹת). פּאר=איין, פּארבאנד.

אֲגוּ'דָל, הם. דער גראָבער פינגער פון דער האנד. זעה גוֹי.

אָ'גִיל־וְאֶשְ'מַח, או. (ליטורגיש). "איך וועל זיך פרעהען און וועל לוסטיג זיין", די צוויי ערשטע ווערטער פון אַ געוויסען אידישען געבעט=געזאַנג, געברויכט אין דעם ווערטעל: "אגיל־ואשמח קיילעבדיג און שפּיציג", ד. ה. זעהר גלאַט (דאָס וואָרט "אגיל", איך וועל זיך פרעהען, ווערט דאָ שפּאַסהאַפט פארביטען מיט דעם וואָרט "עגול", רונד).

אֱ'דוֹם, אנם. דער נאָמען פון אַ פאָלק וואָס איז געווען פיינדליך צו אידען און וואָס ווערט דער=מאַנט זעהר אָפט אין דער ביבעל.

אָ'דוֹן, הם. (מ. אֲדוֹ'נִים). אַ העהר; אַ רייכער פאָרנעהמער אָדער אַריסטאָקראַטישער מאַן; אַ הויכער בעאַמטער (געוועהנליך געברויכט אויף אַ ניט=אידען).

אָ'דוֹן־הַגָ'דוֹל, הם. דער גרויסער העהר, דער פאָרשטעהענדער בע=אַמטער.

אֲדוֹן־עוֹ'לָם, הם. (ליטורגיש). "דער האַרר פון דער וועלט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ אידישען געבעט וואָס מע זאָגט אין אָנהויב פון דעם מאָרגענדיגען דאַווגען. פון אדון־עולם ביז עלינו, פון אָנהויב ביז'ן ענד.

אֲדוֹ'נִי, הם. מיין האַרר.

אֲדוֹנָ'י, הם. "מיין האַרר", גאָט. זעה יְהֹוָ'ה.

אָ'דוֹק, הם. (מ. אֲדוּ'קִים). אַ זעהר פרומער, אַ פאַנאַטישער מענש.

אֲדוֹשֶׁ'ם, הם. זעה יְהֹוָ'ה.

אַ'דִיר, הם. (מ. אַדִי'רִים). "אַ מעכ=טיגער", אַ זעהר רייכער מאַן.

אָ'דָם, הם. אַ מענש; אנם. דער נאָמען פון דעם ערשטען מענשען. "אדם אַ מענש קאַטשקע רוק זיך" (ווערטעל געזאָגט אויף אַ קליין מענשעל וואָס שטעלט זיך גרויס, אָדער אויף אַ טויגעניכטס וואָס מאַכט דעם אָנשטעל פון אַ'ן אויפטהוער). "אדם נאַקעט חוה באָרוועס" (ווער.).

אָ'דָם־גָ'דוֹל, הם. גרויסער מאַן.

אָ׳דָם־הָרִא׳שׁוֹן, הס. (תלמודיש). דער ערשטער מענש.

אָ׳דָם יְסוֹ׳דוֹ מֵעָ׳פָר וְסוֹ׳פוֹ לְעָ׳פָר, (ליטורגיש). דער פונדאַמענט פון מענשען איז שטויב און זיין ענד איז שטויב. „א ד ם י ס ו ד ו מ ע פ ר ו ס ו פ ו ל ע פ ר און בינו־לבינו איז גוט אַ טרונק בראַנפען“ (ווער.).

אָ׳דָם קָ׳רוֹב לְעַצְ׳מוֹ, (תלמודיש). אַ מענש איז נאָהענט (אַם נאָהענטסטען) צו זיך אַליין.

אֲדָ׳מָה, הוו. ערד. אַריינלייגען אין דער א ד מ ה, אומגליקליך מאַכען, רואינירען; מאַכען צו נישט.

אַדְמוּ״ר׳, הס. אב. אֲדוֹנֵ׳נוּ מוֹרֵ׳נוּ וְרַבֵּ׳נוּ, אונזער האַרר, לעהרער און מייסטער (אַ טיטול מיט וועלכע מע אַדרעסירט אין שרייבען אַ גרויסען פרומען געלעהרטען).

אֲדָר [אָ׳דֶר], הס. דער זעקסטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין פעברואַר־מערץ און האָט 29 טעג.

אֲדָר־וַאֲדָר [אָ׳דֶר־וְ׳אָדֶר], ס. דער זעקסטער און דער זיבענטער מאָנאַט פון אַ׳ן עבור־יאָהר.

אֲדָר [אָ׳דֶר]־שֵׁ׳נִי, הס. (תלמודיש). דער צווייטער אדר, דער זיבענטער מאָנאַט פון אַ׳ן עבור־יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין מערץ־אַפריל און האָט 29 טעג.

אַדְ׳רַבָּה, או. (תלמודיש). פאַרקעהרט, אים געגענטהייל; נאָך בעסער, דעסטאָ בעסער.

אַדְ׳רַבָּה־וְאַדְ׳רַבָּה, או. נאָך בעסער, דעסטאָ בעסער; זלחר גוט פאַרטראָגען. „איך בין מיט איהם א ד ר ב ה ־ ו א ד ר ב ה און ער איז מיט מיר קידער־ווידער“ (ווער.).

אַ׳הֲבָה, אַהֲ׳בַת־, הוו. (מ. אַהֲ׳בוֹת). ליעבע, פריינדשאַפט.

אַהֲ׳בָה־רַ׳בָּה, הוו. (ליטורגיש). גרויסע ליעבשאַפט; די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען געבעט וואָס מע זאָגט פאַר שמע־ישראל. א ה ב ה ־ ר ב ה = פרישטשיקלעך, אַ וואולגאַרע באַצייכנונג פון געוויסע פרישטשיקלעך אויף דעם געזיכט פון יונגע לייט. „פאַר לויטער א ה ב ה ־ ר ב ה קומט ער ניט צו שמע־ישראל“ (ווער.).

אַהֲ׳בָה שֶׁאֵי׳נָהּ תְּלוּ׳יָה בְּדָ׳בָר, הוו. (תלמודיש). אַ ליעבע וועלכע איז ניט אָפּהענגיג אָן אַ געוויסען אינטערעס, אונאייגענניציגע ליעבע.

אַהֲ׳בָה שֶׁהִיא׳ תְּלוּ׳יָה בְּדָ׳בָר, הוו. (תלמודיש). אַ ליעבע וועלכע איז

אָפּהענגיג אָן אַ געוויסען אינטע־רעס, אייגענניציגע ליעבע.

אַהֲ׳בַת־הַבְּרִ׳יּוֹת, הוו. (תלמודיש). מענשענליעבע.

אַהֲ׳רֹן, אנמ. דער נאָמען פון דעם עלטערען ברודער פון משה; דער פאָטער פון דעם אידישען פּריס־טער־שטאַם.

אַהֲ׳רֹן־הַכֹּ׳הֵן, אנמ. דער פּריסטער אהרן.

אוֹ׳הֵב, הם. (מ. אוֹ׳הֲבִים). ליעב־האַבער, פריינד.

אוֹ׳הֵב־בֶּ׳צַע, הם. (מ. אוֹ׳הֲבֵי־בֶצַע [בֶּ׳צַע]), (ביבליש). ליעבהאבער פון געלט, געלט־גייץ, קאַרגער.

אוֹ׳הֵב־יִשְׂרָ׳אֵל, הם. (מ. אוֹ׳הֲבֵי־יִשְׂרָ׳אֵל). אַ פריינד פון דעם אי־דישען פאָלק.

אוֹ׳הֵב־נֶאֱמָן, הם. (מ. אוֹ׳הֲבִים־נֶאֱמָ׳נִים). אַ געטרייער פריינד.

אוֹ׳הֶל, הם. אַ געמויערט שטיבעל אויף אַ קבר; דאָס שטיבעל וואו מע רייניגט דעם טויטען פאַר דער בעערדיגונג.

אוּ׳וַדַּאי, או. (תלמודיש). געוויס, אָהן צווייפעל. זעה וַוַּדַאי.

אוועג־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אַוועג" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט, צ. ב. ש.: "אַוועג־גנב׳ען" זעה "גנב׳ען".

אויבער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אויבער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט, צ. ב. ש.: "אויבער־שמש" זעה "שמש".

אויס־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מי דעם אידישען פאָרוואָרט "אויס" (וועל־כע געפינען זיך ניט דאָ) מוז גע־זוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט, צ. ב. ש.: "אויס־כשר׳ען" זעה "כשר׳ען".

אויס־שִׁיגְּעִצ׳ען, צא. אויסזידלען, אָפּזידלען. זעה שֵׁיגֶעץ.

אויף־, די באַדייטונג פון אַלע העב־רעאישע ווערטער מיט דעם פאָר־וואָרט "אויף" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט, צ. ב. ש.: "אויף־רעש׳ען" זעה "רעש׳ען".

אַ׳וִיר, הם. לופט; שלעכטער גע־רוך, געשטאַנק; קלימאַט.

אַ׳וִיר׳ען, צש. האָבען אַ שלעכטען גערוך, שטינקען. פאַר־אויר׳ען, אָנפילען מיט אַ

שלעכטען געװוּךְ. זעה אַוִיר.

אוּ֫לַי, או. פיליײכט.

אוּ֫לַי־וְאוּ֫לַי, או. פיליײכט, פיליײכט דאָך.

אוּ֫לַי־יְרַחֵם, פיליײכט װעט ער (גאָט) זיך דערבאַרעמען (אַ׳ן אויסדרוק פון טרייסט אָדער האָפענונג).

אוּם־בְּרַחֲמָנוּת־דיג, א. אָהן דערבאַרמונג, גרויזאַם, האַרטהערציג. זעה רַחֲמָנוּת.

אוּמָה, הוו. (מ. אוּמוֹת). נאַציאָן, פאָלק. די אוּמוֹת, די (ניט־אידישע) פעלקער.

אוּמָה־הַיִשְׂרְאֵלִית, הוו. דאָס אידישע פאָלק.

אוּמָה־וְלָשׁוֹן, הוו. (תלמודיש). "אַ פאָלק און אַ שפּראַך", נאַציאָן, פאָלק.

אוּמוֹת־הָעוֹלָם, מ. (תלמודיש). די (ניט־אידישע) פעלקער פון דער װעלט.

אוּם־חֵן, הם. ניט־שענקייט; אונצופרידענהייט. װאַרפען אַ׳ן אוּם־חֵן אויף אימיצען, פיינט קריגען אימיצען. "חן קאָסט ניט מעהר װי אוּם־חֵן" (שפּוו.). זעה חֵן.

אוּם־כָּבוֹד, הם. באַליידיגונג, ערניעדריגונג. "פאַר אוּם־כּבוד אַנטלויף אָבער דעם כּבוד לויף ניט נאָך" (שפּוו.).

אוּמָן, הם. האַנדװערקער, קינסטלער.

אוּמָן־יָד [יַד], הם. זעה אוּמָן.

אוּמָנוּת [אוּמְנוּת], הוו. האַנדװערק; קונציגע אַרבייט.

אוֹמֵר־וְעוֹשֶׂה, או. (ליטורגיש). געזאָגט און געטהאָן, גיך, גלייך.

אוּם־תַּרְבּוּת, הם. שלעכטע מאַניערען. זעה תַּרְבּוּת.

אונטער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע װערטער מיט דעם אידישען פּרעװאָרט "אונטער־" מוז געזוכט װערען אונטער דעם װאָרצעל־װאָרט, צ. ב. ש.: "אונטער־מסר׳ען" זעה "מסר׳ען".

אוֹנֶס, הם. צװאַנג, געצװאונגענהייט.

אוֹפָן, הם. (מ. אוֹפַנִּים). אַרט, שטייגער; באַדינגונג; פאַל.

אוֹצָר, הם. (מ. אוֹצָרוֹת [אוֹצְרוֹת]). שאַץ, רייכטהום, גרויס פאַרמעגען; פאַרבאָרגענער שאַץ; טייערע זאַך "אויף אַ שטוב בויען און אַ קינד אויסגעבען איז דאָ ביי גאָט אַ באַזונדער אוֹצָר" (שפּוו.).

אוקְיָ'נוס, המ. אָקעאַן, מעער.

אור־הַגָ'נוז, המ. (תלמודיש). "דאָס באַהאַלטענע ליכט", דאָס לע־גענדאַרישע וואונדער־ליכט וואָס גאָט האָלט אָנגעברייט פאַר די צדיקים אויף יענער וועלט.

אוֹרֵחַ [אוֹ'רַח], המ. (מ. אוֹרְחִים [אָרְ'חִים]). גאַסט; פרעמדער. "אז דער א ו ר ח הוסט פעהלט איהם אַ לעפעל" (שפוו.). "מיט מיטגע־בראַכטען ברויט איז מען אומעטום אַ גוטער א ו ר ח" (שפוו.).

אוֹרֵחַ [אוֹ'רַח]**־הָגוּן**, המ. (תלמו־דיש). אַ פאַרנעהמער, אָנגעלעג־טער גאַסט.

או'רַח'טע, הוו. זעה אוֹרֵחַ.

אוּ'רִים־וְתֻמִּים [וְתֻ'מִים], המ. (ביבליש). געוויסע עדעלשטיינער וואָס דער כהן־גדול (אמאָל ביי אידען) האָט געטראָגען אויף דער ברוסט און ביי וועלכע ער פלעגט זיך ערקונדיגען וועגען צוקינפטיגע פאַסירונגען אָדער פרעגען אַ ראַטה אין וויכטיגע אַנ־געלעגענהייטען; אָראַקעל.

אֻשְׁפִּי'זִין, המ. (ליטורגיש). געוויסע רעליגיעזע שפּרוכען וועלכע אַ איד זאָגט ווען ער קומט אַריין צוערשט אין דער סוכה.

או'שֶׁר, המ. גליק.

אוֹת [אָת], המ. (מ. אוֹ'תִיוֹת). בוכ־שטאַב.

אוֹת, המ. (מ. אוֹ'תוֹת). צייכען, באַוויז, וואונדער.

אוֹת־בְּאוֹת [אָת־בְּאָת], אַו. בוכ־שטאַב פאַר בוכשטאַב, בוכ־שטעבליך, גענוי, אַקוראַט.

או'ת־הָאִישׁ', המ. (תלמודיש). דער דאָזיגער מאַן; קריסטוס.

או'תוֹת־וּמוֹפְ'תִים, מ. (ביבליש). באַווייזען און וואונדער־טהאַטען; שטאַרקע באַווייזען.

אוֹ'תִיוֹת־מְרוּבָּ'עוֹת, המ. פיער־עקיגע (העבּרעאישע) בוכשטאַבען, העבּרעאישע דרוק־שריפט.

אָז־יָ'שִׁיר, המ. (ביבליש). "דאַן האָט ער געזונגען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון דעם לויב־ליעד וואָס משה האָט גע־זונגען צו גאָט נאָכדעם ווען די אידען זיינען אריבער דעם ים־סוף (ווז.).

אַזְהָ'רָה, הוו. (מ. אַזְהָ'רוֹת). וואָר־נונג.

אַזְכָּ'רָה, הוו. (מ. אַזְכָּ'רוֹת). זעה הַזְכָּרַת־נְשָׁ'מוֹת.

אָזְנַ'יִם, מ. אויערען.

אָזְנַ'יִם־לַכּו'תֶל, (תלמודיש). די ווענט האָבען אויערען. „אזנים לכותל די שטיוועל האָבען אויך אויערען" (שפוו.).

א"ח, אב. אָסְ'רוּ־חַג (ווז.).

אחב"י, אב. אַחֵי'נוּ־בְּנֵי־יִשְׂרָ'אֵל (ווז.).

אֶ'חָד, צ. איינער; דאָס לעצטע וואָרט פון „שמע־ישראל" (ווז.) וואָס די פרומע אידען ציהען אויס מיט גרויסער כונה.

אֶ'חָד־מֵאֶ'לֶף, הם. (ביבליש). איי־נער פון טויזענד, אַ זעלטענהייט.

אַחְ'דוּת, הוו. איינינקייט.

אַחְ'דוּת־הַבּו'רֵא, הוו. די איינאיי־ציגקייט פון גאָט.

אַחוּץ', או. אויסער. זעה חוּץ.

אָ'חוֹר, הם. דער הינטער־טהייל, דער הינטען.

אֲחוֹרַ'יִם, הם. זעה אָ'חוֹר.

אֲחוֹ'תִי, הוו. מיין שוועסטער.

אָ'חִי, הם. מיין ברודער.

אָחִי'נוּ־אַ'תָּה, דו ביזט אונזער ברודער, דו ביזט איינער פון אונזערע.

אֲחִיתֹפֶל [אֲחִיתוֹ'פֶל], אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען מאַן וועל־כער איז געוועזען דער ראַבה־געבער פון קעניג דוד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

אַ'חַר־הַמַּעֲ'שֶׂה, נאָך דער פאַסירונג, נאָך דעם. „אחר־המעשה העלפט ניט קיין חרטה" (שפוו.).

אַ'חַר־מֵ'אָה־שָׁ'נִים, נאָך הונדערט יאָהר, נאָכ'ן טויט.

אַחֲ'רוֹן, א. (מ. אַחֲרוֹ'נִים; וו. אַחֲרוֹ'נָה, מ. אַחֲרוֹ'נוֹת). דער לעצטער; דער וואָס ווערט אויפ־גערופען דער לעצטער צום ליי־ענען אין שוהל; איינער פון די שפּעטערע רבנישע געלעהרטע.

אַחֲ'רוֹן־שֶׁבָּאַחֲרוֹ'נִים, א. דער לעצטער פון די לעצטע, דער ני־דעריגסטער.

אַחֲ'רוֹן־שֶׁל־פֶּ'סַח, הם. דער לעצ־טער (טאָג) פון פסח.

אַחֲרֵי־כְּכַ'לוֹת־הַ'כֹּל, (ליטורגיש). נאָכדעם ווי אַלץ איז געענדיגט, נאָך אַלעמען.

אַחֲ'רֵי־מוֹת, הוו. דער נאָמען פון דער ניין און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

אַחֲ'רִית־דָּ'בָר, הם. (ביבליש). דאָס ענד פון דער זאַך.

אֲחַשְׁוֵ'רוֹשׁ, אנם. דער נאָמען פון דעם קעניג פון וועמען עס ווערט דערצעהלט אין דעם בוך אסתר (ווז.).

אַ'חַת־וְאַ'חַת, צ. (ליטורגיש). „איי־נע און איינע", צוויי. אַריינצעה־לען אחת־ואחת, געבען מעהרערע שמיץ אָדער קלעפּ.

אַ'חַת־לְאַ'חַת, צ. (ביבליש). „איינע צו איינער", צוזאַמען גענומען.

אֵי'בּוּד־, זעה אִ'בּוּד־.

איבער־, די באַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "איבער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

אֵי'בָר, זעה אֵ'בָר.

אי"ה, איה"ש, אב. אִם־יִרְ'צֶה־הַשֵּׁם' (ווז.).

אִ'יּוֹב, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען מאַן וועלכען גאָט האָט געפּלאָגט אום צו פּרובּירען זיין פרומקייט; דאָס בּיבּלישע בּוך וואָס ענטהאַלט די געשיכטע פון איוב.

איינ־, די באַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַיינ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

אֵיךְ־שֶׁיִּהְ'יֶה, ווי די זאַך זאָל (ניט) זיין, יעדענפאַלס.

אֵי'כָה, הוו. דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון איינעם פון די בּיכער פון דער בּיבּעל וואו עס ווערט באַקלאָגט די צערשטערונג פון ירושלים; אַ קלאָגליעד.

אֵי'כוּת, הוו. אייגענשאַפט, קוואַליטעט.

אַיְ'לוֹנִית, הוו. קינדערלאָזע פרוי, בעזדיעטניצע. אַ קול פון אַ'ן אילונית, אַ האַרטע רויהע שטים.

אֵי'מָה, הוו. (מ. אֵי'מוֹת). שרעק, גרויל; פורכט, אַנגסט, שרעקעניס

אֵי'מָה וָפַ'חַד, הוו. (בּיבּליש). שרעק און גרויל, גרויס שרעק.

אֵי'מָהדיג, א. שרעקליך, פירכטערליך; אונגעהייער.

אִי'מָ'הוֹת, זעה אִמָּ'הוֹת.

אֵי'מַת־מָ'וֶת, הוו. (בּיבּליש). טויט-שרעק.

אֵימְ'תָא־דְצִבּוּ'רָא, הוו. (תלמודיש). דאָס שרעקען זיך (בּיים אויפטרעטען) פאַר אַ פּובּליקום.

אֵין־אוֹ'נֶס, (בּיבּליש). "קיינער נויטיגט ניט", ניט געצוואונגען.

אֵין־בְּרֵי'רָה, עס איז ניטאָ קיין אויסוואַהל, מען קען זיך ניט העלפען. "אין־ברירה איז אַ גרויסע גזרה" (שפּוו.).

אֵין־גַם־אֶ'חָד, (בּיבּליש). עס איז ניטאָ צומאָל איינער.

אֵין חָכְ'מָה וְאֵין תְּבוּ'נָה נֶ'גֶד —, (בּיבּליש). עס איז ניטאָ (עס העלפט ניט) קיין קלוגהייט און קיין פאַרשטאַנד קעגען —. "אין חכמה ואין תבונה נגד שלעכטע קאָרטען" (שפּוו.).

אֵין־'לִי, (תלמודיש). איך האָב ניט. "אין־לי איז די בעסטע טענה" (שפּוו.). "אין־לי איז פּטור" (שפּוו.).

אֵין־לְשַׁ'עֵר, ניט אָפּצושאַצען, אונגעהייער.

אֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה, (ביבליש). "עס איז ניטאָ קיין שטים און קיין ענטפער", מע הערט גאָר ניט.

אֵין רֶגַע בְּלִי פֶּגַע [פֶּגַע], (נאָכ־תלמודיש). עס איז ניטאָ אַ מינוט אָהן אַ נייעם אָנשיקענים.

אֵין רַחוּם בַּדִין, (תלמודיש: אֵין מְרַחֲמִים בַּדִין). עס איז ניטאָ קיין באַרעמהערציגער (באַרעמהערציגקייט) אין געריכט. "אין רחום בקאָרטען" (פּאַראָדיש ווערטעל).

אֵין־תַּקָנָה, עס איז קיין האָפנונג מעהר ניטאָ.

אֵינָה־מְקוּדֶשֶׁת, (תלמודיש). זי איז (ווערט באַטראַכט אַלס) ניט פאַרלאָבט. "איז אינה־מקודשת" (ווער. — ד. ה. אַז ניט איז אויך רעכט).

אִיסוּר, זעה אִסוּר.

אִיפְּכָא־מִסְתַּבְּרָא, (תלמודיש). עס מיינט גראַד דאָס געגענטהייל, גראַד פאַרקעהרט, אים געגענטהייל.

אִיָר [אִיר], הם. דער אַכטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין אַפּריל־מאַי און האָט נייַן און צוואַנציג טעג.

אִישׁ, הם. (מ. אֲנָשִׁים, אַנְשֵׁי־). אַ מאַן; בירגער, לאַנדסמאַן פון, אָפּגעשטאַמט פון. איש סובלק, אַ געבירטיגער פון סובלק. איש הורוויץ, איינער וואָס שטאַמט פון דער פאַמיליע הורוויץ.

אִישׁ־אֱלֹהִים, הם. (ביבליש). געטליכער מאַן.

אִישׁ־אֱמֶת, הם. (מ. אַנְשֵׁי־אֱמֶת), (ביבליש). אַ מאַן פון וואַרהייט, אַן עהרליכער מאַן.

אִישׁ־הַבֵּנַיִם, הם. (ביבליש). מיטעל־מאַן, פאַרמיטלער.

אִישׁ־חָשׁוּב, הם. (מ. אֲנָשִׁים־חֲשׁוּבִים), (תלמודיש). אָנגעזעהענער מאַן.

אִישׁ־מְהֵימָן, הם. (תלמודיש). אַ באַגלויבטער, פאַרטרויענסווערטער מאַן.

אִישׁ־מִפִּי־אִישׁ, הם. איינער פון צווייטען, טראַדיציאָנעל.

אִישָׁה, זעה אִשָׁה.

אַךְ־בְּרֹאשׁ, זעה עַכְבְּרוֹשׁ.

אַכְזָר, הם. (מ. אַכְזָרִים). גרויזאַמער, האַרטהאַרציגער מענש.

אַכְזָרִיטע, הוו. (מ. אַכְזָרִיטעס). גרויזאַמע, האַרטהאַרציגע פרוי.

אַכְזָרִיוּת, הוו. גרויזאַמקייט, האַרטהאַרציגקייט.

אַכְזָרִיוּתדיג, א. גרויזאַם, האַרטהערציג.

אֲכִילָה, הם. (מ. אֲכִילוֹת). דאָס עסען; עסענוואַרג; אַ שפּייז, אַ געריכט. "אכילה איז די בעסטע תפלה" (שפּוו.). "אַז קרופּניק איז אַן אכילה איז איישעשאָק אַ קהילה" (שפּוו.).

אַבְ'לָן, הס. עסער, פרעסער.

אַבְ'ליען, אַבְ'ליענען, צא. עסען, פרעסען.

אַבְ'ליער, הס. (מ. אַבְ'ליערס), עסער, פרעסער.

אַבְסַנְ'יָא, אַבְסַנְ'יָה, הוו. (מ. אַבְסַנְ'יוֹת). גאַסטהויז, איינפאָהר, האָטעל.

אַל מָ'לֵא רַחֲ'מִים, הס. (ליטורגיש). "גאָט וועלכער איז פול מיט באַרעמהערציגקייט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ביי אידען פאַר די זעעלען פון די טויטע. "עס העלפט ווי אַ טויטען אַ'ן אל מלא רחמים" (ווער.).

אַל נְקָ'מוֹת, הס. (ביבליש). דער גאָט פון ראַכע.

אַל תִּבְ'טְחוּ בִנְדִי'בִים, (ביבליש). איהר זאָלט זיך ניט פאַרלאָזען אויף גרויסע לייט. "אל תבטחו בנדיבים פאַרלאָז זיך ניט אויף אַ פאַרך" (ווער.).

אַל תִּפְ'תַּח פֶּה לְשָׂ'טָן, (תלמודיש). זאָלסט ניט עפענען דעם בייזען גייסט דאָס מויל (אַ שפרוך וועלכען מע זאָגט ווען מע רעדט פון אַ מעגליכען אומגליק).

אֶ'לָא, ב. אָבער, אַלזאָ, איי וואָס? . אלא וואָס? — וואָס דען? איי וואָס?. אלא=וואָ=דען? — איי וואָס דען?

אֵ'לֶה תּוֹלְ'דוֹת נֹ'חַ, (ביבליש). דאָס איז די לעבענסגעשיכטע פון נח'ן. "אלה תולדות נח, דאָס איז די מעשה פון אַ פאַרך" (ווער.).

אֱלֹהִים' [געוועהנליך אויסגעשפראָכען: אֱלֹקִים'], הס. גאָט.

אֱלֹהִים', הס. זעה אֱלֹהִים'.

אַלְיַאי', אַלְוַואי', אר. זעה הַלְוַאי'.

אֱלוֹקִים', הס. זעה אֱלוֹהִים'.

אֱ'לוּל, הס. דער צוועלפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין אויגוסט־סעפּטעמבער און האָט ניין און צוואַנציג טעג. "ראש־חדש אלול געהט אוועק און דער בעל־הבית בלייבט אַ בעל־הבית" (שפוו.). "ראש־חדש אלול ציטערט אפילו אַ פיש אין וואַסער" (שפוו.).

אֵלִיָּ'הוּ הַנָּ'בִיא, הס. (ביבליש). דער פראָפעט אליהו פון וועלכען עס ווערען דערצעהלט אין דער ביבעל פיעלע וואונדער=טהאַטען און וועלכער ווערט געהאַלטען ביים אידישען פאָלק אַלס דער בריינגער פון גוטע נאַכריכטען און וואונדערליכע הילף. "אַז אליהו הנביא איז דער בעל־עגלה פאָהרט מען גיך" (שפוו.). "אַז גאָט וויל איז אליהו הנביא מסכים" (שפוו.).

אֵלִיָּ'הוּ הַנָּ'בִיא'ס כּוֹס [כָּס], הס. אַ בעכער אָנגעפילט מיט וויין אָדער אַנ'אַנדער געטראַנק, וועלכען מע שטעלט צום סדר פאַר אליהו הנביא.

אֶ'לֶכְּ'סִ'ין, הס. קרומע ליניע.

אֲלֶכְּסַנְ'דֶר מוּ'קְדוֹן, אנמ. (תלמודיש). אַלעקסאַנדער דער קעניג פון מאַ=

צעדאָניען, באַריהמט אין דער גע־
שיכטע מיט זיין קלוגהייט און
העלדישקייט.

אַלְמָן, הם. (מ. אַלְמָנִים). א מאַן
ביי וועלכען זיין ווייב איז גע־
שטאָרבען, א וויטווער. אויכ־זעהען
ווי אַן אלמן נאָך שלשים,
אויסזעהן פאַרפוצט, אויסזעהן
פראַנטיש.

אַלְמָנָה, הוו. (מ. אַלְמָנוֹת). א
פרוי ביי וועלכער דער מאַן איז
געשטאָרבען, א וויטווע. "אז א
בחור נעהמט אַ'ן אלמנה פאַר
איהר ברויט, האָט ער פון איהר
דעם טויט" (שפוו.). "בעסער א
יונגע אלמנה ווי אַ'ן אַלטע
מויד" (שפוו.). "אַ'ן אלמנה
איז א סכנה, א גרושה איז א
בושה און א בתולה איז א גדולה"
(שפוו.). א לעבעדיגע אלמנה,
א פרוי וועלכע דער מאַן האָט
פאַרלאָזען.

אַלְמָנָה חַיָה (ביבליש: אַלְמְנוּת
חַיוּת), הוו. א לעבעדיגע וויטווע,
א פרוי וועלכע דער מאַן האָט
פאַרלאָזען.

אַלמעמאָר (אייגענטליך: אַל מִימָר)
הם. (מ. אַלמעמאָרם). דער
שטענדער פאַר וועלכען דער פאָר־
בעטער שטעהט אין דער סינאַ־
גאָגע.

אַלעמאַי (אַלְאמַאי), ב. זעה אַמַאי.

אַלֶף, הם. (מ. אַלֶפִ'ען). דער
נאָמען פון דעם ערשטען בוכשטאַב
פון דעם אידישען אלף־בית. "דער
וואָס זאָגט אלף דער מוז זאָגען
בית" (שפוו.). "ער קען ניט קיין
צלם פון קיין אלף" (ווער.).

אֶלֶף, צ. (מ. אֲלָפִים). א טויזענד.

אֶלֶף־אֲלָפִים, צ. (מ. אַלְפֵי־אֲלָפִים),
(ביבליש). טויזענד מאָהל טויזענד.

אַלֶף־בֵּית [בֵּיז], הם. (מ. אַלֶף־
בֵּית'ען). אלע העברעאישע בוכ־
שטאַבען צוזאַמענגענומען; ערש־
טער אונטערריכט, אָנהויב.

אֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, צ. דער זעקסטער
(יאָהר־) טויזענד (לויט דער אי־
דישער צייטרעכענונג). ביז'ן אלף
הששי, זעהר לאַנג.

אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם', אויב גאָט וועט
וועלען, מיט גאָטעס הילף.

אִם כֵּן, (ביבליש). אויב אַזוי, אויב
יא אַזוי. "אם כן אויב דער
צער פון טראָגען איז יא אַזוי
גרויס" (ווערטעל. באַציהט זיך
אויף די ווערטער וועלכע רבקה
האָט געזאָגט אין דער צייט פון
איהר שוואַנגערשאַפט, ווי די בי־
בעל דערצעהלט).

אַמַאי', ב. ווארום? ווארום דען?

אַמָה, הם. דער מיטעלסטער פינגער
פון דער האַנד.

אִמָהוֹת, הוו. מ. די מוטערם, די
אורמוטערם פון דעם אידישען פאָלק
(שרה, רבקה, רחל, לאה).

אֱמוּנָה, הוו. (מ. אֱמוּנוֹת). גלוי־
בען, רעליגיאָן; א רעליגיאָן;
צוטרוי.

אֱמוֹר, הוו. די איין און דרייסיגסטע
סדרה (ווז.).

אֲמוֹ'רָא, הם. (מ. אֲמוֹרָ'אִים). איינער פון די שפּעטערע תלמודישע געלעהרטע. זעה תַּלְ'מוּד.

אָ'מֵן, אר. ריכטיג, וואַהר, אַזוי זאָל עס זיין (אַ וואָרט מיט וועלכען פיעלע געבעטען און קאַפּיטלען פון תהלים ענדיגען זיך, און וואָס די צוהערער ענטפערען אויף די געבעטען פון דעם פאָרבעטער). זאָגען אמן, צובאַמקען. "פאַר אמן קומט קיין פּאַטש ניט" (שפּוו.).

אָ'מֵן סֶ'לָה, אר. (ליטורגיש). עס איז וואַהר, אַזוי זאָל עס זיין. זעה אָ'מֵן.

אָ'מַר, צא. האָט געזאָגט, אַזוי האָט געזאָגט.

אָ'מַר אַבַּיֵי, (תלמודיש). (אַזוי האָט געזאָגט אביי (אַ געווּיסער געלעהרטער וועלכער קומט זעהר אָפט פאָר אין תלמוד). "פון אמר אביי איז נאָך ניט קיין ראיה" (שפּוו.).

אִ'מְרוּ לֵאלֹהִים', (ליטורגיש). זאָגט צו גאָט (די ערשטע ווערטער פון אַ געווּיסען געבעט). "אמרו לאלהים רעד צו דער וואַנד" (ווער.).

אֶ'מֶת, הם. וואַרהייט, ריכטיגקייט, ווירקליכקייט. "אַ האַלבער אמת איז אַ גאַנצער ליגען" (שפּוו.). "אַ ליגען טאָר מען ניט זאָגען אַ'ן אמת דאַרף מען ניט זאָגען" (שפּוו.). "אמת מיט ליגען צוריבען איז גאָר ניט געבליבען" (שפּוו.). "אַ'ן אמת מעג מען זאָגען אויף אַ'ן איינענעם טאַטען" (שפּוו.). "דעם ליגנער גלויבט מען אפילו דעם אמת אויך ניט" (שפּוו.). "דער שפּיגעל זאָגט אויס דעם אמת" (שפּוו.). "דער אמת איז דער גרעסטער שווינדעל" (שפּוו.). "דער בעסטער ליגען איז דער אמת" (שפּוו.). "זאַלץ און ברויט זאָלסטו עסען און דעם אמת ניט פאַרגעסען" (שפּוו.). "קינדער און נאַראָנים זאָגען דעם אמת" (שפּוו.).

אֶ'מֶת, א. ריכטיג, וואהר, ווירקליך; אויפריכטיג, אָפּענהערציג; עכט. אין דער אמת, אין דער אמת'ן — אין דער טהאַט, ווירקליך. "אמת ווי תורת משה" (ווער.).

אנגע'בְּרוֹ'גֶז'ט, א. פאַרערגערט, פאַרבייזערט, בייז. זעה בְּרוֹ'גֶז.

אַנְדְרוֹ'גִינוֹס, הם. (מ. אַנְדְרוֹגִינוֹס'ען) איינער וועלכער האָט די געשלעכט-צייכענס אי פון אַ מאַנספערשוין אי פון אַ פרויענצימער.

אָ'נוּס, הם. (מ. אֲנוּ'סִים). אַ געצוואונגענער. די אנוסים, די אידען אין שפּאַניען אין צייט פון דער אינקוויזיציאָן וועלכע זענען געצוואונגען געוואָרען זיך צו טויפען און האָבען פערבאָרגענערהייט אָפּגעהיט די אידישע רעליגיאָן, די מאַראַנען.

אֲנוּ'סָה, הוו. (מ. אֲנוּ'סוֹת). אַ פאַרגוואַלטיגטע (יונגפרוי).

אֲנִי' מַאֲ'מִין, הם. (ליטורגיש), (מ. אֲנִי' מַאֲמִינִ'ים). "איך גלויב", איינער פון די דרייצעהן גלויבענסאַרטיקלען פון דער אידישער רע-

ליגיאָן וועלכע מע זאָגט ביי אידען אין דעם מאָרגעדיגען דאַוונען; די דרייצעהן גלויבענסאַרטיקלען.

אֲנִי' שְׁלֹ'מֹה, (ביבליש). איך בין (דער קעניג) שלמה. "חאָטש שריי אני שלמה קיינער גלויבט ניט" (ווער.).

אַנידער־, די באַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַנידער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

אֶנְ'קַת מְסַלְ'דֶיךָ, (ליטורגיש). "דאָס קרעכצען פון די וועלכע ריהמען דיך (גאָט)", די ערשטע ווערטער פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט צו נעילה מיט אַ געוויסער מעלאָדיע, געברויכט אין ריידען ווען מען רייצט זיך מיט אימעצען וועלכען מע האָט אָפּגענאַרט (דער אויסדרוק פון טריאומף ליגט הויפּטזעכלין אין דעם זינגענדען טאָן מיט וועלכען מע רעדט די ווערטער אַרויס).

אַנְ'שֵׁי־, הם. מ. זעה אִיש.

אֲנָ'שִׁים, הם. מ. זעה אִיש.

אֲנָ'שִׁים וְנָ'שִׁים וָטַף, הם. מ. (ביבליש). מענער און פרויען און קינדער, קינד און קייט.

אִ'סוּ ׳, הם. (מ. אִסוּ'רִים). פאַרבאָט, פאַרוועהר.

אָ'סוּר, א. (מ. אֲסוּ'רִים). פאַרבאָטען, פאַרוועהרט; אַ'ן אויסדרוק פון שווערען אַליין אָדער באַשווערען אַ'ן אַנדערען ניט צו טהאָן עפּעס, אַזוי ווי: אסור אויב איך וועל דאָס טהאָן, אסור זאָל דיר זיין אויב דו וועסט דאָס טהאָן.

אָ'סוּר ־ָ ׳זִיר, א. פאַרבאָטען אַזוי ווי (דאָס פלייש פון) אַ שוויין; אַ'ן אויסדרוק פון שווערען אויף ניט. זעה אָ'סוּר.

אָ'סוּר לְדַ'בֵּר, מע טהאָר ניט רעדען! ניט גערעדט! רעדען אויף אימיצען אסור לדבר, רעדען זעהר שלעכטע זאַכען אויף אימיצען.

אָ'סוּר לְרַ'חֵם, (תלמודיש). מע טאָר ניט קיין מיטלייד האָבען (אויף איהם, איהר א. ד. ג.).

אֲסוּ'תָא, אר. (תלמודיש). (צו) הייַלונג! צו געזונד! אַ וואונש צו איינעם וועלכער ניסט אָדער קומט אַרויס פון אַ באָד.

אִ'סִּיִם, הם. מ. די אנהענגער פון אַ געוויסער אידישער קאָמוניסטישער סעקטע אין דער צייט פון דעם צווייטען טעמפּעל וועלכע האָבען געלעבט אָבגעזונדערט פון פון דער וועלט און זיך גענעהרט מיט די איינפאַכסטע שפּייזען.

אֲסִי'פָה, הוו. (מ. אֲסִי'פוֹת). פאַרזאַמלונג, מיטינג.

אִסְ'רוּ־חַג, הם. (ביבליש). דער טאָג נאָך פּסח, שבועות אָדער סוכות.

אַסֶר'ען, צא. פאַרביטען, פאַרוועהרען, אַרויפלייגען אַ פאַרבאָט אויף, ערקלערען אַלס ניט גילטיג אָדער ניט געזעצליך (לויט דער אידישער רעליגיאָן).

אֶסְ'תֵּר, אניז. דער נאָמען פון דער אידישער פרוי פון קיניג אחשורוש

וועלכע האָט זיך איינגעשטעלט פאַר דאָס אידישע פאָלק; דאָס בוך פון דער ביבעל וואו די געשיכטע ווערט דערצעהלט.

אֶסְ'תֵּר הַמַלְ'כָּה, הוו. (ביבליש). די קעניגין אסתר. "שעהן ווי אסתר המלכה" (וזער.).

אֶסְ'תֵּר תַּ'עֲנִית [תָּ'עֲנֶת], (איינענטליך: תַּעֲנִית אֶסְתֵּר). דער טאָג פאַר פורים אין וועלכען אידען פאַסטען צום אַנדענק אן דער וואונדערליכער רעטונג פון דעם אידישען פאָלק דורך דער קעניגין אסתר. עַס דויערט פון אסתר תענית ביז פורים, עס דויערט ניט לאַנג.

אַפ־, די באַדייטונג פון אַלע העב־רעאישע ווערטער מיט דעם אי־דישען פאָרוואָרט "אָפּ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

אֵ'פוֹד, הם. אַ ברוסט־קלייד וואָס דער אויבער־פּריסטער (אַמאָל ביי אידען) פלעגט טראָגען.

אַפּוֹטְרוֹ'פּוֹס [אַפָּטְרָ'פּוֹס], הם. (מ. אַפּוֹטְרוֹפְּ'סִים [אַפָּטְרָפְּ'סִים]. א'ן אָפּעקון, איינער וועלכער פּאַסט אויף אַ ניט־דערוואַקסענעם און פאַרזאָרגט זיינע אינטערעסען; פאַרזאָרגער, אויפזעהער.

אַפּוֹטְרוֹפְּ'סוּת [אַפָּטְרָפְּ'סוּת], הוו. אָפּעקונסטוואָ, אויפזעהרשאַפט, אויפפאַסונג.

אַפּוֹ'תִּיקִי, הוו. געלד, פיעל געלד, רייכטהום.

אַפּ'־ר'יען, צא. אויפלעבען, אָפּ־מינטערען. זעה חַי.

אֲפִי'לוּ, כ. אויך זאָגאַר.

אֲפִיקוֹ'מָן, הם. איינע פון די דריי מצות וועלכע מע לעגט אויפ'ן טיש צום סדר און וועלכע ווערט באַהאַלטען ביז צום ענד פון מאָהל־צייט.

אַפִּיקוֹ'רֵס, הם. (מ. אַפִּיקוֹרְ'סִים [אַפִּיקְרְ'סִים]). איינער וועלכער לייקענט אן גאָט, אַ פריידענקער. "אַ איד אַ למדן קען קיין חסיד ניט זיין און א'ן עם־הארץ קען קיין אפיקורס ניט זיין" (שפוו.).

אַפִּיקוֹרְ'סוּת [אַפִּיקְרְ'סוּת], הוו. דאָס לייקענען אן גאָט, פריידענקעריי; אַ פרייער געדאַנק, אַ פרייע גע־זינונג.

אַפִּיקוֹ'רֵסִטע, הוו. (מ. אַפִּיקוֹ'רֵסִי־טעס). איינע וועלכע לייקענט אן גאָט, אַ פריידענקערין.

אַפִּיקוֹרְ'סִיש [אַפִּיקְרְ'סִי־], א. גאָטלאָז, פריי, פרייגעזאָנען.

אַפָּ'נִים, או. זעה הַפָּ'נִים.

אֶ'פֶס כֶּ'סֶף, (ביבליש). עס איז אויסגעגאַנגען דאָס געלד. "אפס כסף מאַכט דער תרגום שלים" (שפוו.; דאָס וואָרט "שלים" באַ־דייטעט אין אַראַמעאיש "אויסגע־גאַנגען" און אין אידיש באַדייטעט עס "שלעכט").

אֶפְרַ'יִם, אנם. דער נאָמען פון דעם איינגסטען זוהן פון יוסף; דער נאָ־מען פון דעם אידישען שטאַם וועלכער קומט פון איהם אַרויס.

אֶפְ'שַׁר, או. פיעלייכט, מעגליך.

״אפשר און טאָמער ברייננט קלאָג און יאָמער״ (שפוו.).

אָץ לְהַ׳עֲשִׁיר, הזו. (ביבליש). איי=
נער וואָס יאָגט זיך רייך צו ווערען.

אָץ קוֹ׳צֵץ, (ליטורגיש). די ערשטע
צוויי ווערטער פון אַ געוויסען אי=
דישען רעליגיעזען לויב=געזאַנג
וואָס ענטהאַלט אַ וואָרט=שפּיעל
פון פיעל ״צ״׳ען (אץ קוצץ, קצוצי
לקצץ, בדבור מפוצץ, רצוצי
לרצץ). אץ קוצץ שפּראַך,
אַ פאַרדרעהטער אונפאַרשטענד=
ליכער סטיל.

אֶצְ׳בַּע, הם. דער טייטעל=פינגער.

אֶצְ׳בַּע אֱלֹהִים׳, הם. (ביבליש). אַ
פינגער פון גאָט, אַ באַווייז פון
הימעל, אַ וואונדער.

אַקְדָ׳מוֹת, הזו. מ. (ליטורגיש). גע=
וויסע לויב=געזאַנגען אין אַראַמע=
אישע שפּראַך וועלכע מע זאָגט ביי
אידען אום שבועות. ״ער פאַר=
שטעהט זיך דאַרויף ווי אַ קאַץ
אויף אקדמות״ (ווער.).

אַרָאָפּ־, די באַדייטונג פון אַלע העב=
רעאישע ווערטער מיט דעם אידי=
שען פאָרוואָרט ״אַראָפּ״ מוז גע=
זוכט ווערען אונטער דעם וואָר=
צען=וואָרט.

אַרְ׳בֶּה, הם. הײשעריק, איינע פון
די צעהן פלאָגען וועלכע גאָט האָט
אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער אום
זיי זאָלען אַרויסלאָזען דאָס אידישע
פאָלק פון זייער לאַנד.

אַרְ׳בַּע, אַרְבָּ׳עָה, צ. פיער.

אַרְ׳בַּע כּוֹ׳סוֹת, הם. מ. (תלמודיש).
די פיער בעכערס (וויין) וועלכע
מע טרינקט ביי אידען צום סדר.
„מע מיינט ניט די חרוסת נאָר די
ארבע כוסות״ (שפוו.).

אַרְ׳בַּע כַּנְ׳פוֹת, הם. (מ. אַרְ׳בַּע
כַּנְ׳פוֹת׳ען), (ביבליש). ״פיער
עקען״, אַ פיערעקיג קליידונג=שטיק
מיט וואָלענע אָדער זיידענע פע=
דים איינגעמאַכט אין די פיער עקען,
וואָס יעדער איד מוז טראָגען נאָכ׳ן
אידישען געזעץ. ״עס פאַסט איהם
ווי דעם הונט אַ׳ן ארבע
כנפות״ (ווער.).

אַרְ׳בַּע פִּ׳נוֹת (הָעוֹ׳לָם), הם. מ.
(תלמודיש). די פיער ווינקלען
(פון דער וועלט). פון אַלע
ארבע פנות, פון אומעטום.

אַרְבָּ׳עָה, צ. פיער.

אַרְבָּ׳עָה בָּ׳נִים, הם. מ. (תלמודיש).
די פיער פאַרשיעדענע קינדער
וועלכע ווערען אויסגערעכענט אין
דער הגדה: חכם — דער קלו=
גער, רשע — דער שלעכטער,
תם — דער נאַרישער, שאינו
יודע לשאול — דער וואָס
פאַרשטעהט ניט צומאָל צו פרעגען.

אַרְבָּ׳עִים, צ. פיערציג.

אַרוֹיס־, די באַדייטונג פון אַלע
העברעאישע ווערטער מיט דעם
אידישען פאָרוואָרט ״אַרויס״ מוז
געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר=
צעל-וואָרט.

אַרוֹיפ־, די באַדייטונג פון אַלע
העברעאישע ווערטער מיט דעם
אידישען פאָרוואָרט ״אַרויפ״ מוז
געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר=
צעל=וואָרט.

אַרומ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַרומ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

אָ'רוֹן, הם. (מ. אֲרוֹ'נוֹת) דער קאַסטען אין וועלכען מע טראָגט (ביי אידען) דעם טויטען צו דער בעערדיגונג; דער קאַסטען אין וועלכען די לוחות פלעגען גע־האַלטען ווערען; ארון קודש (ו'ז.).

אָ'רוֹן הַקּוֹ'דֶשׁ, הם. זעה אָ'רוֹן קוֹ'דֶשׁ.

אָ'רוֹן קוֹ'דֶשׁ, הם. (מ. אָ'רוֹן קוֹ'דֶשׁ'ען). "דער הייליגער קאַס־טען", די שאַפע וואו עס ווערען געהאַלטען די ספרי־תורות אין דער סינאַגאָגע.

אַרונטער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַרונטער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל-וואָרט.

אֲרוּ'רָה, הוו. (מ. אֲרוּ'רוֹת). בייזע, שלעכטע פרוי.

אַרְ'יֵה, הם. דער לייב, דער אַסטראָ־נאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט אָב. זעה מַזָּל.

אַרייַנ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַריינ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

אֲרִי'כַת יָ'מִים (יָשָׁ'נִים), הוו. (תלמודיש). לאַנגע טעג (און יאָהרען), לאַנגעס לעבען.

אֶ'רֶךְ אַפַּ'יִם, אָמ. (ביבליש). אַ גע־דולדיגער. "גאָט איז אַ'ן א ר ך א פ י ם".

אֶ'רֶץ־יִשְׂרָ'אֵל, הוו. (ביבליש). דאָס אידישע לאַנד, פּאַלעסטינא.

אֶ'רֶץ־יִשְׂרָ'אֵל־געלט, הז. דאָס געלט וואָס מע שיקט אַוועק פאַר די אָרעמע אין פּאַלעסטינא.

אֶ'רֶץ־יִשְׂרָ'אֵל־ערד, הוו. ערד גע־בראַכט פון פּאַלעסטינא וועלכע מע לעגט צו קאָפּענס דעם טויטען אין גרוב אַלס באַשיצונג קעגען גלגול מחילות.

אָרְ'צָה, אָו. אויף דער ערד, זעהר נידעריג, זעהר געפאַלען.

אֵשׁ לֶהָ'בָה, אָו. (ביבליש). פלאַמ־פייער, צאָרענדיג.

אִ'שָּׁה (אֵ'שֶׁת־), הוו. (מ. נָ'שִׁים). אַ פרויענצימער; אַ ווייב.

אִ'שָּׁה רָ'עָה, הוו. אַ שלעכטע, בייזע פרוי.

אַשְׁ'כְּנַז, אנוו. דייטשלאַנד.

אַשְׁ'כְּנַז, א. לויט נוסח אשכנז. זעה נוּ'סַח.

אַשְׁכְּנַ'זִי, הם. (מ. אַשְׁכְּנַ'זִים). "אַ דייטשער איד", מיט דעם נאָמען ווערט געוועהנליך באַצייכענט יע־דער איד וועלכער איז ניט קיין ספרדי (ווז.).

אַשְׁ'מְדַאי, הם. דער קעניג פון די טייוואָלים.

אַשְׁ'מָה, הוו. (מ. אֲשָׁמוֹת [אַש'מוֹת]) שולד, פאַרברעכען.

אַשְׁמוֹ׳רָה, הוו. (מ. אַ ְמוֹ׳רוֹת). איינער פון די טהיילען אין וועלכע די נאַכט אין געוועזען איינגעטהיילט אין דעם הייליגען טעמפעל (פאַרצייטען ביי אידען. יעדען טהייל פון דער נאַכט פלעגט אַ באַזונדערע וואַכע פון פריסטער באַוואַכען דעם טעמפעל).

אָשַׁמְ׳נוּ, הם. (ליטורגיש). "מיר האָבען זיך פאַרשולדיגט", ערשטער וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען געבעט אין וועלכען מע באַריהט אויף די זינד זיך שלאָגענדיג דערביי מיט דער האַנד אויף דער ברוסט. זיך שלאָגען א ש מ נ ו, באַדויערען, באַרייהען, זיך ערקלערען אַלס שולדיג.

אַשְׁפָּה, הוו. (מ. אַשְׁ׳פּוֹת). מיסט, שמוץ, בלאָטע; שלעכטע, געמיינע וואַארע.

אֲ׳שֶׁר יָ׳צַר, הם. (ליטורגיש). אַ קורצעס געבעט וואָס מע זאָגט ווען מען געהט אַרויס פון אָפּטריט.

אֲ׳שֶׁר־יָ׳צַר־פּאַפּיר, הז. אָפּטריטפּאַפּיר; אַ ווערטהלאָזער פּאַפּיר.

אֲ׳שֶׁר־יָ׳צַר־יעל, הז. (מ. אֲ׳שֶׁר־יָ׳צַר־לעך). אָפּטריט־פּאַפּיר. „זיין וועכסעל איז גוט אויף א ש ר־י צ ר ׳ ל ע ך" (ווער.).

אַשְׁ׳רֵי, הם. (ליטורגיש). דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ קאַפּיטעל תהלים וואָס ווערט זעהר זעהר אָפט געזאָגט (ביים דאַווענען). קענען ווי א ש ר י, קענען קלאָר, אויסווענינ.

אֵ׳שֶׁת אִ׳ישׁ, הוו. (תלמודיש). אַ פאַרהייראַטהעטע פרוי. "אַ שניידערס אַ ווייב איז ניט קיין א ש ת א י ש" (שפּוו.).

אֵ׳שֶׁת אִ׳ישׁ׳נִיצע, הוו. (מ. אֵ׳שֶׁת אִ׳ישׁ׳נִיצעס). אַ פאַרהייראַטהעטע פרוי וועלכע לעבט מיט אַ פרעמדען מאַן.

אֵ׳שֶׁת אִ׳ישׁ׳נִיק, הם. (מ. אֵ׳שֶׁת אִ׳ישׁ׳נִיקעס). אַ מאַן וועלכער לעבט מיט אַ פרעמדער פאַרהייראַטהעטער פרוי.

אֵ׳שֶׁת חַ׳יִל, הוו. (ביבליש). אַ העלדישע פרוי, אַ׳ן אויפמהוערקע, אַ פעהיגע ווירטהין. "אַ׳ן א ש ת ח י ל גיט דעם מאַן אַ האַלבע פרנסה" (שפּוו.).

אֵ׳שֶׁת חַ׳יִל מִ׳י יִמְ׳צָא, (ביבליש). אַ פעהיגע פרוי ווער קען געפינען? (די ערשטע ווערטער פון אַ ביבלישען קאַפּיטעל וועלכען אַ איד זאָגט פרייטאָג צו נאַכט ווען ער קומט אַהיים פון שול. אין דעם דאָזיגען קאַפּיטעל ווערען געלויבט די גוטע איינענשאַפטען פון אַ פעהיגער הויזפרוי). "א ש ת ח י ל מ י י מ צ א אָבער אַ שלימזל איז בנמצא" (שפּוו.).

אֶת חֲטָ׳אַי אֲ׳נִי מַזְ׳כִּיר, (ביבליש). איך דערמאָן מיין זינד, איך מוז געשטעהן.

אַ׳תָּה בְּחַרְתָּ׳נוּ, הם. (ליטורגיש). "דו האָסט אונז אויסערוועהלט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ביי אידען אין די פייערטעג.

אַתָּה בְּחַרְתָּ׳ניק, הם. (מ. אַתָּה בְּחַרְתָּ׳ניקעס). אַ׳ן אויסערוועהלטער (אַ נאָמען מיט וועלכען אידען באַצייכענען זיך אַליין, אָפט אין ערנסט און אָפט אין שפּאַס). זעה אַתָּה בְּחַרְתָּ׳נוּ.

אַתָּה הָרְאֵיתָ, הם. (ליטורגיש). „עס איז דיר באַוויזען געוואָרען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ ביבלישען קאַפּיטעל וואָס מע זאָגט שמחת תורה. געבען אתה הראיתה, באַעהרען אימיצען מיט פאָרזינגען אתה הראיתה פאַר׳ן עמוד. וואָס האָט אתה הראיתה צו דער אַרענדע, וואָס האָט איינס צוטהאָן מיט דעם אַנדערען.

אֶתְ׳רוֹג, הם. (מ. אֶתְרוֹ׳גִים). פּאַראַדיז-עפּעל, אַ זאָרט ליםאָנען-פרוכט וועלכע אידען געברויכען צוזאַמען מיט לולב און הדסים צו רעליגיעזע צוועקען אום סוכות. בענשען אתרוג, זאָגען אַ געוויסען זעגען-שפּרוך האַלטענדיג דעם אתרוג אין האַנד. שעהן ווי אַ קארפירער (פון גריכישען אינזעל קארפו) אתרוג, זעהר שעהן. „דער אתרוג קאָסט דאָס גאַנצע געלט און אויף דעם לולב מאַכט מען די ברכה" (שפּוו.). „אַז מען האָט ניט קיין אתרוג דאַרף מען קיין פּושקע ניט האָבען" (שפּוו.).

ב.

ב, הם. דער צווייטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אָהן אַ פּינטעלע אינעווייניג („ב") אויסגעשפּראָכען (ווי וו") אַזוי ווי אין „חָבֵר", מיט אַ פּינטעלע אינעווייניג („בּ") אויסגעשפּראָכען ווי אין דעם וואָרט „בּרענען"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 2.

בּ־, (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ העברעאישען וואָרט), אין, מיט, אויף, פאַר.

בּא, הוו. דער נאָמען פון דער פינפצעהנטער סדרה (ווז.).

בּאַ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט „באַ" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

באַ׳דַ׳מיִן, צא. פאַרבלוטיגען. זעה דָם.

בְּאַהֲ׳בָה, אז. מיט ליעבע, מיט צופרידענהייט, מיט רעזיגנאַציאָן.

בְּאוֹ׳נֶס, אז. געצוואונגענערהייט.

בְּאוֹפָן, אז. אויף דער אַרט, מיט דעם באַדינג.

בֵּאוּר [בְּ׳אוּר], הם. (מ. בֵּאוּרִים [בְּאוּ׳רִים]). ערקלערונג, קאָמענטאַר. דער באור, אַ געוויסער קאָמענטאַר אויף דער ביבעל פאַרפאַסט אונטער דער רעדאַקציאָן פון מאָזעס מענדעלסאָהן.

בְּאו֗תוֹ הַיּו֗ם, או. אין דעם דאָזיגען טאָג.

בְּאָזְנֵי שָׁמַעְ֗תִּי, (תלמודיש). מיט מיינע (אייגענע) אויערען האָב איך געהערט.

באח֗נ֗ט, א. אַנציהענד, רייצענד, ליעבליך. זעה חֵן.

באַטַ֗עַמ֗ט, א. געשמאַק, אַפּעטיטליך. זעה טַ֗עַם.

בְּאֵין אוֹפֶן, או. אויף קיין פאַל ניט.

בַּאֲלַבְ֗סוֹן, או. פאַר קוועַר, קרום.

באַלמעמאָר, הס. (מ. באַלמעמאָרס). זעה אַלמעמאָר.

בְּאֶ֗לֶף מְחִ֗ילוֹת, הס. "מיט טויזענד פערצייהונגען", דער הינטען, דאָס געזעס.

בְּאִם, ב. אויב.

בְּאִם לֹא, ב. אויב ניט.

בְּאִם לָאו, ב. אויב ניט.

בֶּאֱמוּ֗נָה, או. עהרליך, געטריי; אויף עהרליכקייט! אויף עהרענוואָרט!

בֶּאֱמוּ֗נָה שֶׁ֗לִּי, או. אויף מיין עהרליכקייט, אויף מיין עהרענוואָרט.

בֶּאֱמוּ֗נָה שְׁלֵמָה, או. (ליטורגיש). מיט פולען גלויבען, מיט פאָלקאָמענעם צוטרוי.

בֶּאֱ֗מֶת, או. אין דער ווירקליכקייט, אין דער טהאַט; ערנסט.

באַנֶ֗ליען, צא. באַשמוצען, באַליידיגען, באַריידען.

בְּאַרִי֗כוּת, או. לאַנג, לאַנג אויסגעצויגען, מיט אַלע געַבוויאינקייטען.

בַּאֲ֗שֶׁר, ב. ווייל; אָבוואָהל, חאָטש, מאַלע־וואָס.

בַּאֲ֗שֶׁר בְּכֵן, ב. מאַלע־וואָס, איי־וואָס, אָבוואָהל.

בַּאֲ֗שֶׁר הוּא שָׁם, (ביבליש). וואו ער איז דאָרט, וואו ער מעג זיין.

בָּ֗בָא, הוו. (מ. בָּ֗בוֹת). א֗ן אָפּטהיילונג, אַ טראַקטאַט פון תלמוד (מיט דעם נאָמען רופט מען געוועהנליך יעדע איינע פון דריי געוויסע אָפּטהיילונגען פון דעם סדר נזיקין (ווז.). זעה אונטען.

בָּ֗בָא בַּתְ֗רָא, הוו. (תלמודיש). די לעצטע אָפּטהיילונג. זעה בָּ֗בָא.

בָּ֗בָא מְצִי֗עָא, הוו. (תלמודיש). די מיטעלסטע אָפּטהיילונג. זעה בָּ֗בָא.

בָּ֗בָא קַ֗מָּא, הוו. (תלמודיש). די ערשטע אָפּטהיילונג. זעה בָּ֗בָא.

בִּבְחִ֗ינַת, או. (קאַבאַליסטיש). אין דער (סימבאָלישער) געשטאַלט פון, אין דער ראָלע פון, אין דער קלאַסע פון, אַלס.

בָּ֗בֶל, אגוו. דאָס לאַנד וואו דאָס אידישע פאָלק איז פאַרטריבען געוואָרען אין דער צייט פון דער צערשטערונג פון דעם ערשטען טעמפעל; די הויפּט־שטאָדט פון דעם לאַנד בבל; הס. שלעכטע, געמיינע וואַארע. "קיין סחורה איז דער ערגסטער ב ב ל" (שפוו.).

בָּ֗בֶל־טהורעם, הס. דער טהורעם וועלכען געוויסע מענשען האָבען אויפגעבויט אין בבל מיט דער

אבזיכט אַרויפצוקלעטערן אויפ'ן הימעל, ווי די ביבעל דערצעהלט (אַלס שטראָף האָט גאָט צומישט זייער שפּראַך און דיזס זאָל גע־ וועזען זיין דער אורשפּרונג פון דער שפּראַכען־פאַרשידענהייט אויף דער וועלט).

בָּ'בֶל־סְחוֹ'רָה, הוו. (מ. בָּ'בֶל־סְחֹ'רוֹת). שלעכטע וואַארע. "אַ מיידעל איז אַ בבל־סחורה" (שפּוו.).

בָּ'בֶ ־קוֹ'נֶה, הם. (מ. בָּ'בֶל־קוֹ'נִים). שלעכטער קויפער, שלעכטער קונד. "אויף אַ בבל־סחורה קומט אַ בבל־קונה" (שפּוו.).

בָּ'בֶל־שפּראַך, הוו. צומישטע שפּראַך. זעה בָּבֶל.

בֶּ'גֶד, הם. (מ. בְּגָ'דִים). אַ קלייד.

בִּגְ'דֵי כְהוּנָּה [כְּהוּ'נָה], הם. מ. (תלמודיש). פּריסטער־קליידער.

בִּגְ'דֵי מַלְ'כוּת, הם. מ. קעניגליכע, פּרעכטיגע קליידער.

בִּגְ'דֵי שַׁ'בָּת, הם. מ. פעסטליכע, שענע קליידער.

בִּגְזֵ'לָה, אז. דורך רויב, ניט עהרליך.

בִּגְזֵ'רַת־, אז. מיט דעם באַפעהל פון —, מיט דעם סטראַשונאָק פון —.

בְּגִי'לָה בְּרִ'נָּה בְּשִׂמְ'חָה רַ'בָּה, (ליטורגיש). מיט לוסטיגקייט מיט געזאַנג און מיט גרויס פרייד. "בגעלע בגרינע בשמחה רבה" (אַ'ן אָפּטע פּאַראָדיע).

בְּגִ'לּוּי ראֹש [רָאשׁ], אז. (תלמודיש). מיט אַ'ן אָפּגעדעקטען קאָפּ, אָהן אַ היטעל.

בְּגִלּוּ'פִין, (קאַבאַליסטיש). "מיט שניצערייען", אויפגעראַמט, באַ־ טרונקען, באַרוישט.

בִּגְנֵ'בָה, אז. (געהמענדיג) אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען, פאַרבאָר־ גענערהייד, אין געהיים.

בַּגֶ'רֶת *, הוו. זעה בּוֹגֶ'רֶת.

בְּדוֹ'חַק, אז. אין נויט, אין אָרעמ־ קייט; קוים־קוים.

בָּ'דוּק וּמְנוּ'סֶה, א. אונטערזוכט און אויספּרובירט, פעסטגעזעצט, אָהן אַ צווייפעל.

בְּדוֹ'רוֹ, אז. אין זיין צייט.

בַּדְ'חָן, הם. (מ. בַּדְחָ'נִים). מאַר־ שאַלעק שפּאַס־מאַכער, וויצענ־ זאָגער, גראַמענ־מאַכער. "אַ בדחן מאַכט אַלעמען פרעהליך און אַליין ליגט ער אין דער ערד" (שפּוו.).

בַּדְחָ'נוּת, הוו. די פּראָפעסיאָן פון אַ מאַרשאַלעק; שפּאַס־מאַכעריי; אַ שפּאַס, אַ וויץ, אַ שפּאַסהאַפטער גראַם.

בַּדְ'חָנ'ען, צש. זאָגען וויצען, מאַ־ כען שפּאַסהאַפטע גראַמען.

בְּדִ'יוּק, אז. מיט גענויאיגקייט, גע־ נוי, אַקוראַט, פּינקטליך.

בְּדִיל דַל *, בְּדִיל הַדַלי *, (תלמודיש: בְּדַלֵּי דַלּוּת), אז. זעהר אָרעם.

בְּדִיעֲבַד [בְּדִיעֲ'בַד], אז. (תלמודיש). אַזוי ווי עס איז שוין געשעהן.

נאָך דעם ווי עס איז שוין אָפּגע=
טהאָן געוואָרען.

בְּדֵלִית [בְּדֶלֶת'] בְּרִי'רָה, או. (תלמודיש). ווען עס איז קיין אויסוואַהל ניטאָ, ווען מען קען אַנדערם ניט טהאָן.

בְּדִי'קָה, הוו. (מ. בְּדִי'קוֹת). אונ=
טערזוכונג, נאָכזוכונג; די אונטער=
זוכונג פון דעם איינגעווייד פון אַ פיה אום אויסצוגעפינען אויב עס איז געווען געזונד און מע מעג דאָס פלייש עסען, לויט דעם אי=
דישען געזעץ.

בְּדִי'קַת הָרֵי'אָה, הוו. די אונטער=
זוכונג פון די לונגען פון אַ גע=
קוילטען פיה. זעה אויבען.

בְּדִי'קַת חָ'מֵץ, הוו. (תלמודיש). דאָס נאָכזוכען און אויפראַמען אַלע געווייערטע זאַכען דעם טאָג פאַר פסח.

בְּדָ'לוּת, או. אָרעם. בדלות שטעלען, פאַראָרעמען, רואינירען. בין איך בדלות!, מיך קימערט עס ניט.

בְּדְלֵי'כָּא [בְּדָלֶ כָּא], או. (תלמודיש). ווען עס איז ניטאָ.

בְּדֵ'עָה, או. אין זינען, אין אַבזיכט. האָבען בדעה, בעאַבזיכטיגען.

בְּדַ'עַת, או. וויסענדיג.

בֶּ'דֶק הַבַּ'יִת, הם. (ביבליש). דאָס פאַררירכטען (רעמאָנטירען) אַ שוהל.

בּ'דְק'ען, בּ'דְק'ענען, צא. זוכען, נאָכזוכען; אונטערזוכען דאָס איינ=
געווייד פון אַ געקוילעטען פיה אום אויסצוגעפינען אויב עס איז געווען געזונד און מע מעג דאָס פלייש עסען, לויט דעם אידישען געזעץ. אָרוּם'בּדק'ען, אַרומזוכען. "אַז מע וויל גוט בדק'ען איז אַלץ טרף" (שפוו.).

בְּדֶ'רֶךְ', או. אויף דעם שטייגער פון —, אַלס.

בְּדֶ'רֶךְ אַ'גַּב, או. פאַרבייגעהענדיג, פאַר איין וועג.

בְּדֶ'רֶךְ הַלָ'צָה, או. אַלס שפּאַס, אין שפּאַס.

בְּדֶ'רֶךְ כְּלָל, או. איבערהויפּט, אין אַלגעמיינעם.

בְּדֶ'רֶךְ מָ'שָׁל, או. אַלס אַ ביישפּיעל, אַלס אַ צוגלייך, אַלס אַ פאַבעל.

ב"ה, אב. בָּרוּךְ הַשֵּׁם' (ווז.).

בָּ'הוּל, הם. אַ צוטומעלטער, אַ צו=
דרעהטער, אַ פאַרהאַוועטער.

בְּהֶחְ'לֵט (גָ'מוּר), או. מיט (אַבסאָ=
לוטען) ענטשלוס, ענטשיעדען, באַשטימט.

בְּהִיוֹת', או. אין אנבעטראַכט אַז, אַזוי ווי.

בֶּהָלָה, הוו. (מ. בֶּהָ'לוֹת). שרעק, טומעל, סומאַטאָכע. די צייט פון דער בהלה, די צייט אין רוס=
לאַנד אונטער דער רעגירונג פון ניקאָלאַי דעם ערשטען ווען קליינע אידישע קינדער זיינען צוגענומען געוואָרען פאַר סאָלדאַטען.

בְּהֵ'מָה, הוו. (מ. בְּהֵ'מ'ת). פיה, הויז=פיה; אַ קוה; אַ נאַר, אַ שטומפּזיניגער מענש. "אין דער יוגענד אַ בהמה אויף דער על=
טער אַ פערד" (שפוו.). "אין אַ מגפה איז אַ ציעג אויך אַ בהמה"

(שפּוו.). "ביזטו א בהמה קיי שטרוי" (ווער.). "כעס וחמה מאַכט א מענשען פאַר א בהמה" (שפּוו.).

בְּהֵמָה בְּצוּרַת אָדָם, הוו. א פּיה אין געשטאַלט פון א מענשען. "בהמה בצורת פערד" (אָפּט גע־ברויכטע פאַראָדיע).

בְּהֵמָה גַסָה, הוו. (מ. בְּהֵמוֹת גַסוֹת), (תלמודיש). גרויס־פּיה (א'ן אָקס אָדער א קוה).

בְּהֵמָה דַקָה, הוו. (מ. בְּהֵמוֹת דַקוֹת), (תלמודיש). קליין־פּיה (א שעפּס אָדער א ציעג).

בְּהֵן שֶׁלִי, או. אויף מיין יא־וואָרט, אויף מיין עהרענ־וואָרט.

בהמ"ק, אב. בֵּית הַמִקְדָשׁ (ווז.).

בְּהֶסְכֵּם־, או. מיט דער צושטימונג פון —.

בְּהַעֲלוֹתְךָ, הוו. דער נאָמען פון דער וועקס אין דרייסיגסטער סדרה (ווז.). "זיך דרעהען ווי רש"י אין בהעלותך" (ווער.).

בְּהַקָפָה, או. אויף באָרג, אויף קרעדיט.

בְּהַר, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

בְּהַרְחָבָה, או. מיט ברייטקייט, באַקוועם; אין גוטע, באַקוועמע אומשטענדען.

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם, (ליטורגיש). "קום אין פרידען". די ערשטע ווערטער פון א געבעט־געזאַנג וואָס אידען זאָגען פרייטאָג צו נאַכט אין שול שטעהענדיג מיט דעם געזיכט צו דער טהיר. "ביי בואי בשלום שטעהט דער אָרעמאַן אויבען אָן" (שפּוו.).

בּוֹגֶרֶת [בּוֹגֶרֶת], הוו. (מ. בּוֹגְרוֹת). א דערוואַקסען מיידעל, א מיידעל אין הייראַטה־יאָהרען.

בּוֹגֵד, הם. (מ. בּוֹגְדִים). פאַר־רעטהער.

בּוֹדֵק־זיין, צא. זעה בּוֹדְקִ'ען.

בְּוַדַאי, או. זעה אַוַדַאי.

בּוֹלֵט, א. סטאַרטשענדיג, קלאָר, דייטליך.

בּוּלְמוּס, בּוּלְמוּס אֲכִילָה, הם. (תלמודיש). גרויסער הונגער, גרויסער אַפּעטיט.

בּוֹעָה, הוו. (מ. בּוֹעוֹת). א בלאָז, א בלאָטער, א געשוויר (אויף די לונגען פון א געקוילעטען פּיה).

בּוֹעֵל־זיין, צא. געשלעכטליך צו־זאַמענזיין מיט —.

בּוּר, הם. (מ. בּוּרִים). א'ן אונ־וויסענדער מענש.

בּוּר מַדְאוֹרַיְיתָא, הם. א'ן אונוויי־סענדער אפילו לויט דעם געזעץ פון דער תורה (ווז.), א זעהר אונוויסענדער מענש.

בּוֹרֵא, הם. דער באַשעפער, גאָט.

בּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא, הם. דער באַ־שעפער געבענשט זאָל ער זיין, גאָט.

בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, (ליטורגיש). "דער באַשעפער פון פייער־ליכט", די לעצטע ווערטער פון א זע־

גענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען שבת=צו=נאַכט ווען מען צינדט אָן צום ערשטען מאָל פייער. מאַכען בורא מאורי האש, אונטערצינדען.

בּוֹ'רֵא מִי'נֵי מְזוֹ'נוֹת, (ליטורגיש). "דער באַשעפער פון (אַלע) זאַרטען שפייזען", אַ זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען איידער מע עסט אַ לייכטע שפייז.

בּוֹ'רֵא נְפָ'שׁוֹת, (ליטורגיש). "דער באַשעפער פון די זעעלען", ווערטער פון אַ זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען נאָך אַ לייכטען איבערבייסען.

בּוֹ'רֵא־נְפָ'שׁוֹת־קלייזעל, הז. אַ הויז פון אויסגעלאַסענהייט, אַ בראָדעל.

בּוֹ'רֵא פְּרִי הַגֶ'פֶן, (ליטורגיש). "דער באַשעפער פון דער פרוכט פון דעם וויינשטאָק", די לעצטע ווער=טער פון אַ זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען איידער מע טרינקט וויין.

בּוֹרֵ'חַ, הם. אַ'ן אַנטלאָפענער, אַ שולדנער וועלכער איז אַנטלאָפען פון זיינע קרעדיטאָרען.

בּוֹ'רֵר, הם. (מ. בּוֹרְרִים [בָּרְ'רִים]). אַ וועהלער, אַ שטימגעבער; איי=נער פון די אויסגעקליבענע שיי=דענס=ריכטער ביי אַ'ן אָפּמאַך.

בּוֹרְרוּת [בָּרְ'רוּת], הוו. אָפּמאַך, קאָמפּראָמיס.

בּוּ'שָׁה, הוו. (מ. בּוּ'שׁוֹת). שאַנד; שעמעוודיגקייט. "אָנווערען גדן און ירושה איז ניט קיין בושה" (שפוו.). "בושה טהוט וועה" (שפוו.). "ער נעהמט זיין חרפה און דעקט זיין בושה דערמיט צו" (ווער.).

בּוּ'שֶׁת־פָּ'נִים, הם. (מ. בּוּ'שֶׁת־פָּ'נִים'ער), (תלמודיש). אַ שע=מעוודיגע פערזאָן. "בעסער אַ בושת־פנים איידער אַ'ן עזות־פנים" (שפוו.).

בּוּ'שֶׁת־פָּ'נִים'דיג, א. שעמעוודיג.

בְּזֶה הַלָּ'שׁוֹן, או. מיט דער שפראַך, אַזוי, נעמליך.

בְּזֶה הָאוֹ'פֶן, או. אויף דער אַרט, מיט דעם באַדינג.

בָּ'זוּי, הם. (מ. בְּזוּ'יִים). פאַראַכט=ליכער, נידעריגער מענש.

בָּ'זוּי וּמְבוּ'זֶה, א. זעהר פאַראַכטעט, זעהר ערנידעריגט.

בָּ'זוּי וְנִבְ'זֶה, א. זעהר פאַראַכטעט, זעהר ערנידעריגט.

בְּזוֹל [בְּזָ'ל], או. ביליג, וואָלוועל.

בִּ'זְיֵ־בְזְיוֹ'נוֹת*, הם. מ. אַ גרויסע שאַנד; גרויסע באַליידיגונגען.

בִּזָ'יוֹן, הם. (מ. בִּזְיוֹ'נוֹת). שאַנד; באַליידיגונג. "אַ מאַמע איז אַ פאַקרישקע זי דעקט צו די קינ=דער'ס חסרונות און דעם מאַנ'ס בזיונות" (שפוו.).

בִּזְיוֹ'נוֹת, מ. (אַמעריקאַניש). (שפּאַסהאַפטע איבערמאַכונג פון דעם ענגלישען וואָרט „ביזנעס") געשעפטען.

בְּזוֹל הַזּוֹל [הַזָ'ל], **בְּזוֹל זוֹל** [זָ'ל]*, או. זעהר ביליג, שפּאָט=ביליג.

בִּזְכוּת', או. צוליעב, וועגען.

בְּזְכוּת' זֶה, או. (ליטורגיש). צוליעב דעם, דערפאר.

בְּחִ'בּוּק יָדַ'יִם, או. (ביבליש). מיט פארלייגטע הענד, ליידיג. "דער וואס זיצט בחבוק ידים דער בלייבט אהן מכנסים" (שפוו.).

בְּחֵדֶר"ג, אב. בְּ־ֵ'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֶרְ'שׁוֹם, ווערטער וועלכע מע שרייבט ביי אידען אויף דעם קאנווערט פון א בריעף אלס א ווארנונג אז קיינער אויסער די אדרעסירטע פערזאן זאל איהם ניט לעזען. זעה חֵ'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֶרְ'שׁוֹם.

בְּחַדְ'רֵי חֲדָ'רִים, או. (תלמודיש). "אין די אינעווייניגסטע צימערען", באהאלטען, פארבארגען, סעק=רעטנע.

בָּ'חוּר, הם. (מ. בְּחוּרִים [בָּ'חוּרִים]). א יונגער מאן; א'ן אונפארהייראט=העטער; א יונג, א קערל. "א בחור טאר קיין שדכן ניט זיין" (שפוו.). "א בחור מאכט קדוש איבער שפענער און הבדלה איבער א קאלטען פייער=טאפ" (שפוו.). "אז א'ן אלטער בחור שטארבט האבען מיידלעך נקמה" (שפוו.). "ער איז אזוי א בחור ווי די אם איז א מויד" (ווער.).

בָּ'חוּרִ'טע, הוו. (מ. בָּ'חוּרִ'טעס). א מוטהיגע, חיטרע, אדער פאר=שייטע פרוי.

בָּחוּרִ'יעץ', הם. א קערל, א יונג.

בְּחוּשׁ, או. דייטליך, קלאר. זעהן בחוש, זעהן מיט די אייגענע אויגען.

בְּחֶזְ'קַת־, או. האבענדיג די רעפו=טאציאן פון —, אנגענומען אלס —.

בְּחִיל וּבִרְעָ'דָה, או. (ביבליש). מיט טרייסלען און מיט ציטערניס, מיט גרויס פארעהרונג.

בְּחִי'נָה, הוו. (מ. בְּחִי'נוֹת), (קא=באליסטיש). שטופע, קלאס, גראד.

בָּחִיר, הם. דער אויסערוועהלטער, דער בעסטער, דער פער; א'ן אנ=טיקעל, א שענע זאך.

בְּחִיר הַיְצוּ'רִים, הם. דער אויסער=וועהלטער פון אלע באשעפעניסען, דער מענש.

בְּחִי'רָה, הוו. וואהל, אויסוואהל, פרייער ווילען.

בְּחִ'נָּם, או. אומזיסט ; זעהר ביליג. "בחנם קריגט מען כנים" (שפוו.).

בְּחִפָּ'זוֹן, או. אין איילעניס, אין האסט.

בַּחֲצוֹצְ'רוֹת וְקוֹל שׁוֹ'פָר, או. (ביב=ליש). מיט טראמפייטען און מיט הארן=קלאנג.

בַּחֲצִי [בֶּחָ'צִי] חִ'נָּם, או. האלב אומזיסט, זעהר ביליג.

בְּחֻקּוֹ'תַי, הוו. דער נאמען פון דער דריי און דרייסיגסטער סדרה (ווז).

בְּחֵ'רֶם, או. אונטער דער שטראף פון אויסגעשלאסען ווערען פון דער געמיינדע. פרעג מיך בחרם, וואס וויים איך?. זעה חֵ'רֶם.

בְּחֶרְפָּ'תוֹ, בְּחֶרְפָּ'תִי, בְּחֶרְפָּתֵ'נוּ, או. צו זיין, מיין, אונזער שאנדע.

בָּטוּ'חַ, הם. (מ. בְּטוּ'חִים). א בא=גלויבטער, ראיעלער מענש. "דער בעסטער בטוח איז די אייגענע

קעשענע" (שפוו.). "גאָט איז אַ בטוח" (שפוו.).

בָּטוּ'חַ, א. זיכער, איבערצייגט.

בִּטוּ'חות, הוו. ס. זיכערהייטען, גאַראַנטיע, זאַלאַג.

בִּ'טול, הם. פאַראַכטונג, גערינגשעצונג.

בִּ'טול הַיֵּש [הַיֵּ'ש], הם. די פאַרניינונג פון אַלץ וואָס איז מאַטעריעל, דאָס אויסטהאָן זיך פון אַלע אירדישע אינטערעסען.

בִּטָּ'חון, הם. (ם. בִּטְח'נות). צוטרוי, גלויבען, האָפענונג. "אַז מע האָט בטחון האָט מען אויף שבת" (שפוו.). "דער בטחון איז צוקראָכען" (ווער.).

בָּ'טֵל, א. (ם. בְּטֵ'לים). פאַרניכטעט, אָפגעשאַפט, צו־נישט. בטל ווערען, אויפהערען צו עקזיסטירען, אָפגעשאַפט ווערען.

בָּ'טֵל בְּשִׁ'שִּׁים, (תלמודיש). פאַרלאָרען אין זעכציג מאָל אַזוי פיעל, פאַרלאָרען אין אַ מאַסע.

בָּ'טֵל וּמְבוּ'טָל, א. (תלמודיש). אויסקאַסירט און ווערטהלאָז.

בַּטְ'לָן, הם. (ם. בַּטְלָ'נים). לייְדיגגעהער, פוסטעפאַסניק; קלויזניק. "צוויי תתונות אין איין טאָג איז דעם בטלנ'ס יאָמער און קלאָג" (שפוו.).

בַּטְלָ'נות, הוו. ניט וועלטליכקייט, ניט פראַקטישקייט.

בַּטְ'ליען, צש. אַרומגעהן לייְדיג, פוסטעפאַס־עווען.

בִּיאָ'ה, הוו. (ם. בִּי'אות). געשלעכטליכעם צוזאַמענזיין. "מאָל אויס אַ פּרים דעם טעם פון ביאה" (ווער.).

בֵּי'אור, הם. (ם. בֵּיאוּ'רים). זעה בֵּ'אור.

בִּי'אַת הַגּוֹ'אֵל, הם. דאָס קומען פון דעם (אידישען) דערלייזער.

בְּיָד [בְּיַ'ד] חֲזָ'קָה, או. (ביבליש). מיט שטאַרקער האַנד, מיט גע־וואַלט.

בְּיָ'ד רָ'מָה, או. (ביבליש). מיט הויבער האַנד, מיט שטאָלץ, מיט פרעכהייט.

בְּיָדַ'יִם, או. מיט די הענד.

בְּיוֹד'עִים, או. מיט אַלעמענס וויסען, עפענטליך, אָפען.

בִּ'יוש, הם. שאַנד, באַליידיגונג.

בִּיזָ'יון, הם. (ם. בִּיזְיוֹ'נות). זעה בִּזָּיון.

בִּיחִי'דות [בְּיְחִי'דוּת], או. אין איינזאַמקייט, איינער אַליין. "דאַוונען ביחידות, דאַוונען אָהן אַ מנין" (ווז.).

בִּי'טול, הם. זעה בִּ'טול.

בִּיטָ'חון, הם. (ם. בִּיטְחוֹ'נות). זעה בִּטָּ'חון.

ביי", די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "ביי" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

בַּיי'שָׁן, הם. (ם. בַּיישָׁ'נים). זעה בַּ'יְשָׁן.

בִּיל'בּוּל, הם. (מ. בִּילְבּוּ'לִים). זעה בִּלְ'בּוּל.

בִּי'מָה, הזו. (מ. בִּי'מוֹת). אַ פלאַטפאָרמע אַרומגערינגעלט מיט אַ געלענדער אין מיטען פון דער סינאַגאָגע.

בֵּין, פ. צווישען.

בֵּין אָ'דָם לַחֲבֵ'רוֹ, (תלמודיש). צווישען איין מענשען און דעם צווייטען.

בֵּין אָ'דָם לַמָּ'קוֹם, (תלמודיש). צווישען דעם מענשען און גאָט.

בֵּין אָ'רוּר הָ'מָן לְבָ'רוּךְ מָרְדְּ'כַי, (תלמודיש). צווישען „פאַרפלוכט איז המן" ביז „געבענשט איז מרדכי". ניט וויסען בין ארור המן לברוך מרדכי, ניט קענען אונטערשיידען פון איין זאַך ביז דער צווייטער (פון באַטרונקענהייט).

בֵּין הַזְּמַ'נִים, הם. די פרייע וואָכען צווישען די צוויי לעהרטערמינען (ביי אידען).

בֵּין הַשְּׁמָ'שׁוֹת, הם. (תלמודיש). פאַרנאַכט, פאַר זונענאונטערגאַנג.

בֵּין כֶּ'סֶא לֶעָ'שׂוֹר, הם. (די טעג) צווישען ראש השנה און יום־כפור.

בֵּין מִנְ'חָה לְמַעֲ'רִיב, הם. די צייט צווישען דעם מנחה־ און דעם מעריב־געבעט, פאַרנאַכט.

בֵּין רֶ'גֶל לְרֶ'גֶל, הם. צווישען איין פייערטאָג און דעם צווייטען, חול המועד (ווז.).

בֵּי'נֵי לְבֵי'נֵי וּלְבֵּי'נֵי, או. (תלמודיש: בֵּינֵי וּבֵינֵי). אין דער צווישענצייט, אונטערדעסען.

בֵּינֵי'הֶם, או. „צווישען זיי", ביי ניט־אידען. ביי זיי ביניהם, ביי ניט אידען.

בִּנְיָ'ן, הם. (מ. בִּנְיָ'נִים). זעה בִּנְיָ'ן.

בֵּינְתַּ'יִם, או. אונטערדעסען.

בֵּי'צָה, הזו. (מ. בֵּי'צִים). אַ'ן איי.

בֵּי'צִימער, הם. (מ. בֵּי'צִימער), (אַמעריקאַניש). אַ'ן אירלענדער (שטאַמט וואַהרשיינליך פון דעם וואָס „אירלאַנד" ווערט אין ענגליש אויסגעשפראָכען „איירלאַנד").

בִּי'קוּר חוֹ'לִים, הם. זעה בִּ'קוּר חוֹ'לִים.

בִּירוּ'שָׁה [בִּ־יְרוּשָׁה], א. געערבט, איבערגעלאָזט, טראַדיציאָנעל.

בֵּית [בֵּיז], הם. (מ. בֵּית'ען [בֵּי'זען]) דער נאָמען פון דעם צווייטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית ווען געשריבען מיט אַ פונטעלע אינעווייניג (בּ).

בֵית [בֵיז], הם. (מ. בֵית'ען [בֵי'זען]). דער נאָמען פון דעם צווייטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית ווען געשריבען אָהן אַ פונטעלע (ב).

בַּ'יִת, הם. (מ. בָּתִּים [בָּ'תִּים]). הויז; קעסטעל, שיידעל, דאָס פאַרמעט־שיידעל פון די תפילין וואו עס ליגען איינגעשלאָסען די פרשות (ווז.).

בֵּית־דִין [בעזן], הם. (מ. בֵּית־דִּי'נִים

[בעזנס]), (תלמודיש). געריכטס־הויז; געריכט; די ראַבינער אָדער געלעהרטע פאַר וועלכע עס ווערען פאָרגעבראַכט אַלע געלטליכע דיספוטען און רעליגיעזע פראַגען וואָס קומען פאָר אין דער געמיינדע.

בֵּית־דִין [בעזן]־שטיבעל, הז. (מ. בֵּית־דִין [בעזן]־טיבלעך). דאָס צימער וואו בית־דין זיצט.

בֵּית־דִין [בעזן] שֶׁל מַעְלָה, הם. (תלמודיש). דאָס הימלישע געריכט.

בֵּית־דִין [בעזן] שַׁמָּשׁ [שַׁמָשׁ], הם. (מ. בֵּית־דִין [בעזן] שַׁמָּשִׁים [שַׁמָשִׁים]). דער באַדינטער פון בית־דין. איך בין ניט דיין בית־דין־שמש, איך בין ניט דיין באַדינטער.

בֵּית־הַבְּלִיעָה, הוו. (תלמודיש). שלונד, שפּייזרעהר.

בֵּית־הַכָּבוֹד, הם. (מ. בֵּית־הַכָּבוֹדען), (תלמודיש). אָפּטריט, קלאָזעט.

בֵּית־הַכְּנֶסֶת, הם. (מ. בָּתֵּי־כְּנֵסִיוֹת), (תלמודיש). אַ סינאַגאָגע.

בֵּית־הַכִּסֵא, הם. (מ. בֵּית־הַכִּסְאִים), (תלמודיש). אָפּטריט, קלאָזעט.

בֵּית־הַמִּדְרָשׁ, הם. (מ. בָּתֵּי־מִדְרָשִׁים). זעה בֵּית־מִדְרָשׁ.

בֵּית־הַמִּקְדָשׁ, הם. (מ. בֵּית־הַמִּקְדָשׁען), (תלמודיש). "דאָס הויז פון הייליגקייט", דער הייליגער טעמפּעל (ביי אידען) פאַרצייטען אין ירושלים. "ניט אין איין טאָג איז דער בית־המקדש געבויט געוואָרען" (שפּוו.).

בֵּית־הַמְשׁוּגָעִים, הם. אירענהויז.

בֵּית־הַקְבָרוֹת, הם. (מ. בֵּית־הַקְבָרוֹת׳ן), (תלמודיש). דאָס טויטען־פעלד. "צרות טרייבען אויפ׳ן בית־הקברות" (שפּוו.).

בֵּית־וַעַד לַחֲכָמִים, הם. (תלמודיש). אַ הויז וואו געלעהרטע קומען זיך צוזאַמען.

בֵּית־זוֹנוֹת, הם. (מ. בָּתֵּי־זוֹנוֹת), (ביבליש). הור־הויז.

בֵּית־זְקֵנִים, הם. אַלטען־הויז, באַגאַדיעלניע.

בֵּית־חַיִים, הם. (מ. בֵּית־חַיִימס). "דאָס פּלאַץ פון לעבען", טויטען־פעלד.

בֵּית־מִדְרָשׁ [מֶדְרָשׁ], הם. (מ. בָּתֵּי־מִדְרָשִׁים), (תלמודיש). אַ אידישע סינאַגאָגע וועלכע ווערט אויך געברויכט אַלס פּלאַץ צום לערנען. "אַ גוטען מענשען וועט די שענק ניט קאַליע מאַכען און אַ שלעכטען וועט דער בית־מדרש ניט פאַרריכטען" (שפּוו).

בֵּית מוֹשַׁב זְקֵנִים, הם. זעה מוֹשַׁב זְקֵנִים.

בֵּית מַחְסֶה לִיתוֹמִים, הם. ווייזענהויז.

בֵּית־מִקְדָשׁ, הם. (מ. בֵּית־מִקְדָשׁען). זעה בֵּית־הַמִּקְדָשׁ.

בֵּית־מֶרְ'חָץ, הם. (תלמודיש). זעה מֶרְ'חָץ.

בֵּית־עוֹ'לָם, הם. (מ. בֵּית־עוֹ'לָמ'ס), (תלמודיש). "דער אויבּיגער פּלאַץ", דאָס טויטען=פעלד. "ווי קומט דער חזיר אויפ'ן בּ י ת־ ע ו ל ם" (ווער.).

בּית־עַלְ'מִין, הם. (מ. בֵּית־עַלְ'מִינִ'ם), (תלמודיש). זעה בֵּית־עוֹ'לָם.

בֵּית־קִ'בּוּל, הם. (תלמודיש). אַ פּלאַץ אַ־יינצונעמען, אַ מאגען. ער האָט אַ גוטען בּ י ת־ק ב ו ל, ער קען פיעל עסען.

בּ'ית רִא'שׁוֹן, הם. (תלמודיש). "דאָס ערשטע הויז", דער ערשטער בּית־המקדש (ווז.).

בּ'ית שֵׁ'נִי, הם. (תלמודיש). „דאָס צווייטע הויז", דער צווייטער בּית־המקדש (ווז.).

בְּכָבוֹד [בְּכָ'בוֹד], א. "מיט עהרע", אַנשטענדיג. עהרווירדיג, געאַכטעט. זעה כָּ'בוֹד.

בּכָבוֹד [בְּכָ'בוֹד] גָ'דוֹל, או. מיט גרויס עהרע, מיט פּאַראַד; מיט פאַרגעניגען.

בִּכְבוֹ'דוֹ וּבְעַצְ'מוֹ, או. (תלמודיש). "מיט זיין ווירדע און מיט זיין אייגענער פּערזאָן", ער אַליין.

בִּכְדֵי', ב. דאַמיט, אום.

בְּכֻוָּן [בְּכַ'יוּן], או. מיט אַבּזיכט. זעה כַּ'יוּן.

בְּכַוָּנָה [בְּכַוָ'נָה], או. מיט וואַרעם־קייט, מיט געפיהל, מיט'ן גאַנצען האַרצען. זעה כַּוָ'נָה.

בְּכוֹר [בְּכָר], הם. (מ. בְּכוֹ'רִים). אַ'ן ערשט=געבּוירענער זוהן; אַ'ן ערשט=געבּוירענער אָקס, בּאָק א. ד. ג. וועלכער איז הייליג בּיי אידען און וועלכען מען טאָר ניט קאַליעטשען אָדער שלאָגען. אַרומ=געהן ווי אַ בּ כ ו ר אויף דעם גוטען אָרט, אַרומגעהן ליידיג.

בְּכוֹ'רָה, הוו. (מ. בכו'רות). אַ'ן ערשט=געבּאָרענע טאָכטער; די רעכט און פּריווילעגיען פון ערשט=געבּאָרענע.

בְּכוֹר'יטע [בְּכָר'יטע], הוו. (מ. בְּכוֹר'יטעס [בְּכָר'יטעס]). אַ'ן ערשט=געבּאָרענע טאָכטער.

בְּכֹחַ [בְּכֹ'חַ], או. אימשטאַנד, פעהיג. האָבען בּ כ ח, זיין אימ=שטאַנד. זעה כֹּ'חַ.

בְּכִיָּה, הוו. (מ. בְּכִי'וֹת). געוויין, יאָמער.

בְּכִיָּה לְדוֹ'רוֹת, הם. (תלמודיש). אַ יאָמער אויף לאַנגע צייטען, אַ'ן אויבּיגער טרויער.

בְּכִי'וּן, או. זעה בְּכַ'יוּן.

בְּכִיסוֹ [בְּכִּי'סוֹ] **בְּכוֹסוֹ** [בְּכוֹ'סוֹ] **בְּכַעֲסוֹ** [בְּכַ'עֲסוֹ], (תלמודיש). דורך זיין בּייטעל דורך זיין בּעכער און דורך זיין צאָרן. "מע דער=קענט אַ מענשען בּ כ י ס ו בּ כ ו ס ו בּ כ ע ס ו" (שפּוו.).

בּכֹל מִ'כֹּל כֹּל, (תלמודיש). אַלס=דינג, פון אַלע סאָרטען.

בְּכָל תְּפוּ'צוֹת יִשְׂרָ'אֵל, אין אַלע

ערטער וואו אידען זענען צושפרייט.

בִּכְלָל [בִּכְּלַל'], או. אין אלגעמיינעם, איבערהויפּט; אין דער קלאַסע פון, אלם.

בְּכֵן, או. דעריבער, דערפאַר, צוליעב דעם.

בִּכְתָב [בִּכְּתַב'], או. שריפטליך, אין מאַנוסקריפּט.

בַּל־תַּשְׁ'חִית, (ביבליש). זאָלסט ניט (אומזיסט) צושטערען. עובר זיין אויף ב ל ־ ת ש ח י ת, פאַרשווענדען אומזיסט.

בְּלֹא, או. ניט, ניט=געזעהן, בלא־ראיה (ווז.).

בְּלֹא־יוֹדְ'עִים, או. (ליטורגיש). ניטוויסענדיג.

בְּלֹא־רְאִ'יָה, או. אומגעזעהען, ניטגעזעהענערהייד (אין קאָרטען־שפּיעל).

בְּלְ'בּוּל, הם. (מ. בִּלְבּוּ'לִים). פאַלשע באַשולדיגונג.

בְּלְ'בּוּל דָּם [דַם], הם. בלוט=באַשולדיגונג, די פאלשע באַשולדיגונג געמאַכט אויף אידען אַז זיי געברויכען בלוט פון קריסטען אויף פסח.

בְּלַ'חַשׁ, או. שושקענדיג, שטילערהייד.

בְּלִי־, פ. אָהן.

בְּלִי־גוּזְ'מָא, או. אָהן איבערטרייבונג.

בְּלִי־מַסְקָ'נָא, או. אָהן אַ'ן אבסאָלוטען באַשלוס (אַ'ן אויסדרוק וועלכע די פרומע אידען געברויכען ווען זיי ריידען פון טהאָן אַ זאַך אין דער צוקונפט, אום ניט צו נעהמען אויף זיך קיין פאַרפפליכטונג).

בְּלִי־נֶ'דֶר [גֶ'דֶר], או. אָהן אַ באַשטימטען פאַרשפּרעכען. זעה בְּלִי־מַסְקָ'נָא.

בְּלִי־סָ'פֵק, או. אָהן צווייפעל.

בְּלַ"מ, אב. בְּלִי־מַסְקָ'נָא (ווז.).

בל"נ, אב. בְּלִי־נֶ'דֶר (ווז.).

בְּלַעַ"ז. אב. בְּלְשׁוֹן' עַם זָר, או. "אין דער שפּראַך פון אַ פרעמדען פאָלק", ניט=העברעאיש; פאַרטייטשט, דאָס הייסט.

בִּלְ'עָם, אנמ. דער נאָמען פון דעם צויבערער וועלכען בלק האָט גערופען צו שילטען די אידען אין דער וויסטע; אַ גרוים מויל. די ביבעל דערצעהלט אַז ווען בלעם איז געווען אויפ'ן וועג צו שילטען דאָס אידישע פאָלק האָט זיך פלוצלונג פאַר דער עזעלין אויף וועלכע ער איז געריטען באַוויזען אַ'ן ענגעל מיט אַ שווערד אין האַנד און האָט איהר פאַרשטעלט דעם וועג, און די עזעלין האָט מיט אַמאָל אָנגעהויבען צו רעדען. דערפון איז דער אויסדרוק: בִּלְ'עָם'ס עזעל.

בָּ'לָק, אנמ. דער נאָמען פון דעם קעניג פון דעם לאַנד מואב (ווז.), וועלכער האָט געוואָלט פאַרטיליגען די אידען אין דער וויסטע ווי די ביבעל דערצעהלט; הוו. דער נאָמען פון דער פיערציגסטער סדרה

(ווז.) וואו די נעשיכטע פון בלק ווערט דערצעהלט. לערנען מיט אימיצען ב ל ק, איינעם גוט אָנ־לערנען.

בְּלְ'תִּי סָ'פֵק, או. אָהן אַ צווייפעל.

בְּמִדְ'בָּר, הם. דער נאָמען פון דעם פינפטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פיער און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

בַּ'מֶה מָצִי'נוּ, הם. זעה מַה מָצִי'נוּ.

בִּמְהֵ'רָה, או. שנעל, באַלד, אין קורצען.

בִּמְהֵ'רָה בְּיָמֵי'נוּ, או. (תלמודיש). אין גיכען (און) נאָך פאַר אונזער לעבען, אין קירצען.

בִּמְזוּ'מָן, בִּמְזוּמָ'נִים, או. מיט באַארען געלט, אין קאַסע.

בְּמֵ'זִיד, או. מוטהווילינ, מיט אַב־זיכט.

בִּמְחִי'לָה, או. מיט פאַרצייהונג, בעטענדיג פאַרצייהונג.

בְּמִצְווֹ'תָיו, או. באַרוישט, באַ־טרונקען (שטאַמט וואַהרשיינליך פון דעם וואָרט "במצוותיו" וואָס קומט פאָר אין קידוש, וועלכען מע זאָגט געוועהנליך אויף וויין).

בִּמְ'קוֹם, פּ. אנשטאָט, וויצע; הם. אַ שטעלפאַרטרעטער, אַ געהילפע.

בִּמְ'קוֹם שֶׁאֵין' אִישׁ (הִשְׁתַּ'דֵּל לִהְ'יוֹת אִישׁ), (תלמודיש). דאָרט וואו עס איז ניטאָ קיין מאַן צו טהאָן די אַרבייט (באַמיה זיך דו צו זיין דער מאַן). "ב מ ק ו ם ש א י ן א י ש איז אַ הערינג אויף אַ פיש" (שפוו.).

בְּמֶ'קַח הַשָּׁ'וֶה, או. אין גלייכען פרייז, אין גלייכען געלט, ביליג.

בְּמֶ'שֶׁךְ, או. אין פאַרלויף.

בְּמַתָּ'נָה, או. אַלס געשאַנק, גע־שאָנקען.

בֵּן, הם. (מ. בָּ'נִים, בְּנֵי־). אַ זוהן; אַ יונג, אַ קערל. דאָס וואָרט ווערט אויך זעהר אָפט געברויכט אין פאַרבינדונג מיט אַנדערע ווער־טער אין די פיעלפאַכע באַדייטונ־גען פון: געהערענדיג צו, באַ־גאַבט מיט, פעהיג אויף, באַזיצער פון, מיטגליעד פון, אין אַלטער פון (זעה אונטען).

בֶּן־אָ'דָם, הם. (מ. בְּנֵי־אָ'דָם, (ביבליש). אַ מענש, מענשענקינד.

בֶּ ן־בַּ 'יִ ת, הם. (מ. בְּנֵי־בַּ'יִת [־בַּ'יִת]), (ביבליש). "הויז־קנעכט", הויז־מענש, אָפטער איינגעהער.

בֶּן־בְּ'רִית, הם. (מ. בְּנֵי־בְּרִית [בְּ'רִית]) (תלמודיש). איינער וועלכער גע־הערט צו דעם בונד (וועלכען גאָט האָט געשלאָסען מיט די אידען), אַ איד.

בֶּן־גְּדוֹ'לִים, הם. איינער וועלכער שטאַמט פון גרויסע (מענער), אַן אַריסטאָקראַט.

בֶּן־הַנִ'דָה, הם. (מ. בֶּן־הַנִ'דָהִים). דער זוהן געבאָרען פון אַ צוזאַמענ־זיין אין דער צייט פון דער מו־טער'ס אונרייניקייט.

בֶּן־הָרַב', הם. (מ. בְּנֵי־הָרַב'). דער זוהן פון אַ ראַבינער.

בֶּן־זוּג, הם. (תלמודיש). די באַ־שערטע פאָאר, דער באַשערטער.

בֶּן־זְקוּ׳נִים, הם. (ביבליש). אַ זוהן געבאָרען אויף דער עלטער, מיזיניק. "אַ בן־זקונים איז אַ פאַרטיגער יתום" (שפוו.).

בֶּן־חוֹ׳רִין, הם. (מ. בְּנֵי־חוֹ׳רִין), (תלמודיש). אַ פרייער מאַן.

בֶּן־טוֹ׳בִים, הם. (תלמודיש). אַ זוהן פון פיינע עלטערן.

בֶּן־יָחִיד, הם. (מ. בְּנֵי־יְחִי׳דִים), (ביבליש). אַ׳ן איינאיינציגער זוהן. "אַ בן־יחיד איז אַ האַלבער משומד" (שפוו.). "אַ בן־יחיד זאָל מען מיידען אַ בת־יחידה זאָל מען זוכען" (שפוו.). "איינגעשפאַרט ווי אַ בן־יחיד" (ווער.).

בֶּן־יַ׳קִּיר, הם. (ביבליש). אַ טהייערער זוהן, אַ טהייער קינד (געוועהנליך געברויכט אין אַ׳ן איראָנישען זין).

בֶּן־יִשְׂרָ׳אֵל, הם. (מ. בְּנֵי־יִשְׂרָ׳אֵל) (ביבליש). אַ׳ן איזראַעליט, אַ׳ן אידיש קינד.

בֶּן־מָ׳וֶת, הם. (ביבליש). "פאַראורטהיילטער צום טויט", שטערבענדער, געפעהרליכער קראַנקער.

בֶּן־מֶ׳לֶךְ, הם. (מ. בְּנֵי־מְלָ׳כִים), (תלמודיש). דער זוהן פון אַ קעניג, אַ פרינץ.

בֶּן־נֹ׳חַ, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער שטאַמט פון נח, אַ ניט־איד; אַ קאַרגער גראָבער מענש.

בֵּן [בֶּן] סוֹ׳רֵר וּמוֹ׳רֶה, הם. (ביבליש). אַ ווידערשפּענסטיגער זוהן, אַ פאַרדאָרבען קינד.

בֶּן־סִירָ׳א, אנם. דער זוהן פון סירא, פאַרפאַסער פון אַ בוך וואָס ענטהאַלט מאָראַל־שפרוכען און רופט זיך מיט דעם זעלביגען נאָמען (דאָס בוך איז אַ טהייל פון די כתובים אחרונים, ווז.).

בֶּן־עִיר, הם. (תלמודיש). שטאָדטמענש; איינער וועלכער קומט פון דער זעלביגער שטאָדט.

בֶּן־פְּקוּ׳עָה, הם. (מ. בֶּן־פְּקוּ׳עָה׳ים), (תלמודיש). אַ לעבעדיג קעלבעל אַרויסגענומען פון אַ געקוילעטער קוה.

בֶּן־שִׁבְ׳עִים, הם. (תלמודיש). אַ זיבעציגער, איינער וועלכער איז אַלט זיבעציג יאָהר אָדער מעהר.

בֶּן־תוֹ׳רָה, הם. (תלמודיש). אַ געלערנטער, אַ לערנער, אַ תלמודיסט.

בְּנֶאֱמָ׳נוּת, או. אויף עהרליכקייט, אויף עהרענוואָרט.

בֶּנ׳אָק, הם. (מ. בֶּנ׳אָקעס). אַ זוהנדעל (געברויכט אין אַ פאַראַכטענדען זין).

בִּנְבוּ׳אָה, או. פראָפעטיש, פאָראויס.

בְּנוֹגֵ׳עַ, או. וואָס אנבעלאַנגט, וואָס געהערט.

בָּ׳נוֹת, הוו. מ. זעה בַּת.

בְּנֵי־אָ׳דָם, הם. (ביבליש). די ערשטע ווערטער פון די פסוקים וועלכע מע זאָגט צו כפרות־שלאָגען. קוקען ווי דער האָהן אין בני־אדם, קוקען (אויף עפּעס געשריבענעס אָדער געדרוקטעס) און ניט קענען איבערלעזען אָדער ניט פאַרשטעהן דעם אינהאַלט.

בְּנֵי־מ׳שֶׁה, הם. מ. משה׳ס קינדער, די רויטע אידעלעך, אַ געוויסער

טהייל פון דעם אידישען פאָלק וואָס געפינט זיך, ווי די לעגענדע דערצעהלט, פון יענער זייט טייך סמבטיון (ווז.).

בְּנֵי־עֲלִיָּה, הם. מ. (תלמודיש). מענער פון הויכען שטאנד, געהויבענע לייט.

בְּנִ׳מוּם, בְּנִ׳מוּס׳דיג, או. אנשטענדיג.

בִּנְיָמִין, אנמ. דער נאָמען פון דעם אינגסטען פון יעקב׳ס צעהן זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון בנימין.

בִּנְיָן, הם. (מ. בִּנְיָנִים). געביי, געביידע.

בְּנִמְ׳צָא, או. אָפט באַגעגענט, לייכט צו געפינען.

בִּנְעִ׳מוּת, או. מיט זאַנפטקייט, זאַנפט, מילד.

בִּנְשִׁיָקָה, או. (תלמודיש). מיט אַ קוש (פון גאָט). "משה רבנו איז געשטאָרבען בנשיקה".

בס״ה, אב. בְּסַךְ־הַ׳כֹּל (ווז.).

בְּסוֹד [בְּסָד], או. אין געהיים.

בְּסוֹ׳דֵי סוֹ׳דוֹת, או. זעהר געהיים.

בְּסַךְ־הַ׳כֹּל, או. אין גאַנצען, אַלץ צוזאַמענגענומען.

בַּעֲגָ׳לָא וּבִזְמַן׳ קָ׳רִיב, או. (ליטורגיש). אין גיכען און אין אַ קורצע צייט. "אַז בעגלא איז אַ וואָגען איז בזמן קריב אַ שליטען" (וויץ.—דער שפּאַס ליעגט אין דער עהנליכקייט פון דעם אַראַמעאישען וואָרט "עגלא", באַלד, צו דעם העברעאישען וואָרט "עגלה", וואָגען).

בע״ה, אב. בְּעֶזְ׳רַת־הַשֵּׁם׳ (ווז.).

בעה״ב, אב. בַּ׳עַל־הַבַּ׳ית (ווז.).

בעוה״ר, אב. בַּעֲווֹנוֹתֵ׳ינוּ הָרַ׳בִּים (ווז.).

בַּעֲווֹנוֹתֵ׳ינוּ הָרַ׳בִּים, או. "פאַר אונזערע פיעלע זינד", אַ׳ן אויסדרוק געברויכט אויסצודריקען די נישטווירדיגקייט אָדער דעם קליינעם באַטרעף פון אַ זאַך, אַזוי ווי: בעוונותינו הרבים וואָס ער האָט אין זיין גאַנצען פאַרמעגען.

בעזיבוש׳ניצע, הוו. (מ. בעזיבושניצעס). אונפאַרשעמטע פרוי.

בעזיבוש׳ניק, הם. (מ. בעזיבושניקעס). אונפאַרשעמטער מאַן.

בעזיחַרְפָּה׳ט׳ניצע, הוו. (מ. בעזיחַרְפָּה׳ט׳ניצעס). אונפאַרשעמטע פרוי.

בעזיחַרְפָּה׳ט׳ניק, הם. (מ. בעזיחַרְפָּה׳ט׳ניקעס). אונפאַרשעמטער מאַן.

בעז״ה, אב. בְּעֶזְ׳רַת הַשֵּׁם׳ (ווז.).

בְּעֶזְ׳רַת הַבּוֹ׳רֵא, או. מיט דער הילף פון דעם באַשעפער, מיט גאָט׳ס הילף.

בְּעֶזְ׳רַת הַשֵּׁם [הַשֵּׁם׳] (יִתְבָּ׳רֵךְ), מיט דער הילף פון גאָט (געבענשט זאָל ער זיין).

בְּעֵי׳נַי רָאִ׳יתִי, מיט מיינע (אייגענע) אויגען האָב איך געזעהען.

בְּעֵי׳רוֹם וּבְחֹ׳סֶר כֹּל, או. (ביבליש).

"אין נאַקעטקייט און אין מאַנגעל פון אַלצדינג", אין גרויס נויטה.

בּ'עַל־, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־). ווערט געבּרויכט אין פאַרבּינדונג מיט אַנדערע ווערטער און האָט די פיעלפאַכע באַדייטונגען: באַזיצער פון, באַגאַבּט מיט, פעהיג אויף, אָנגעשטעלט אַלס א. ד. גל. זעה אונטען.

בּ'עַל־אוּמְ'נוּת, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־אוּמְ'נוּת), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט אַ פּראָפעסיאָן, אַ האַנדווערקער.

בּ'עַל־אַחֲרָיוּת [אַחֲרַ'יוּת], הם. (מ. בּ'עֲלֵי־אַחֲרָיוּת [אַחֲרַ'יוּת]). דער וועלכער איז פאַראַנטוואָרטליך.

בּ'עַל־אַכְסַנְיָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־אַכְסַנְ'יוֹת), (תלמודיש). דער אייגענטהימער פון אַ גאַסטהויז.

בּ'עַל־בָּטוּ'חַ, הם. (תלמודיש: בּעַל בִּטְחָה). זעה בָּטוּ'חַ.

בּ'עַל־בִּטָ'ח'ן, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־בִטָּחוֹן [בִּטָ'חוֹן]). איינער וועלכער האָט צוטרוי (אין גאָט).

בּ'עַל־בֶּ'כִ', הם. איינער וועלכער ווערט לייכט געריהרט צום וויינען, אַ וויינער.

בּ'עַל־בְּרִית, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־בְּרִית [בְּרִית]), (ביבּליש). דער פאָטער פון דעם באַשניטענעם קינד.

בּ'עַל־גַ'אֲוָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־גַ'אֲווֹת). שטאָלצער מאַן, גרויס=האַלטער. "אַ בּעל־גאוה איז ערגער פון אַ בּעל־תאוה" (שפּוו.).

בּ'עַל־גַ'אֲוָה'יטע, הוו. (מ. בּ'עַל־גַ'אֲוָה'יטעם). שטאָלצע פרוי, גרויס=האָלטערקע.

בּ'עַל־גַ'אֲוָה'ניצע, הוו. (מ. בּ'עַל־גַ'אֲוָה'ניצעם). שטאָלצע פרוי, גרויס=האַלטערקע.

בּ'עַל־גַ'אֲוָה'ניק, הם. (מ. בּ'עַל־גַ'אֲוָה'ניקעם). שטאָלצער מענש, גרויס=האַלטער.

בּ'עַל־גוּזְ'מָא, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־גוּזְ'מָא). איינער וועלכער האָט ליעבּ צו איבּערטרייבּען.

בּ'עַל־גוּף, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־גוּ'פִים). שטאַרקער דיקער מענש; אַ קליינער ערד=באַזיצער (געוועהנליך געבּרויכט אויף אַ ניט=אידען).

בּ'עַל־דָ'בָר, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־דָ'בָר), (ביבּליש). "דער מאַן פון דער קלאַגע", די באַטרעפענדע פערזאָן; דער ניט=גוטער, דער שטן (ווז.).

בּ'עַל־דַבְּ'רָן, הם. אַ רעדנער.

בּ'עַל־דִ'ין, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־דִ'ינִים), (תלמודיש). איינער פון די פאַראינטערעסירטע פערזאָנען אין אַ פּראָצעס. "אַז ביידע בּעלי־דינים זיינען גערעכט איז שלעכט" (שפּוו.).

בּ'עַל־דֵ'עָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־דֵ'עוֹת). איינער וואָס זיין מיינונג אָדער זיין באַפעהל ווערט געוועהנליך אָנגענומען, איינער וועלכער האָט (איבּער עפּעס) צו זאָגען, אַיינפלוסרייכע פערזאָן, אויטאָריטעט.

בּ'עַל־דִקְ'דוּק, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־דִקְ'דוּק). איינער וועלכער קען גוט די העבּרעאישע שפּראַך=רעגעלען; אַ גראַמאַטיקער.

בּ'עַל־דֶ'רֶךְ־אֶ'רֶץ, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־דֶ'רֶךְ־אֶ'רֶץ). איינער וועלכער האָט גיטע מאַניערען.

בּ'עַל־דַרְ'שָׁן, הם. זעה דַרְ'שָׁן.

בּ'עַל־דַרְ'שֶׁ'ער, הם. (מ. בּ'עַל־דַרְ'ש'ערם). פּרעדיגער, זאָגער. "איטליכער בעל־דרש'ער דרש'עט פאַר זיך אַליין" (שפּוו.).

בּ'עַל־הַבַּיִת [הַבְּת'], הם. (מ. בּ'עֲלֵי־בָתִּים [בַּ'תִּים]), (תלמודיש). הויז־באַזיצער; באַזיצער, אייגענטהימער; וואָלהאַבענדער מענש; אַרבייט־געבער; גוטער ווירטהשאַפטער. "איטליכער בעל־הבית האָט פליי אין נאָז" (שפּוו.). "אַ בעל־הבית אויף אַ חויפּטעל קרויט" (ווער.). "בעסער אַ רייכער שכן איידער אַ'ן אָרעמער בעל־הבית" (שפּוו.). "הונגער איז אַ בייזער בעל־הבית" (שפּוו.). "יעדער הונד איז אַ בעל־הבית אויף זיין מיסט" (שפּוו.). "עס איז גוט צו זיין אַ בעל־הבית אַז עס איז דאָ מיט וואָס" (שפּוו.). "פיעל בעלי־בתים וועניג מזל־ברכה" (שפּוו.).

בּ'עַל־הַבַּיִת'טע [הַבָּ'ת'טע], הוו. (מ. בּ'עַל־הַבַּיִת'טעס [הַבָּת'טעס]). הויז־באַזיצערין; באַזיצערין, אייגענטהימערין; וואָהלהאַבענדע פרוי; אַרבייט־געבערין; גוטע ווירטהין. "אַז די בעל־הבית'טע איז אַ שטינקערין איז די קאַץ אַ נאַשערין" (שפּוו.). "אַז די בעל־הבית'טע איז אַ קאַץ איז די קאַץ אַ בעל־הבית'טע" (שפּוו.). "אַ שטוב דאַרף האָבען אַ בעל־הבית'טע און אַ שטאַל דאַרף האָבען אַ בעל־הבית" (שפּוו.).

בּ'עַל־הַבַּיִת'על [הַבֶּ'ת'על], הם. (מ. בּ'עַל־הַבַּיִת'לעך [הַבֶּ'ת'לעך]). אַ יונגער מאַן גלייך נאָך דער חתונה.

בּ'עַל־הַבַּ'ת'ישקייט, הוו. ווירטהשאַפט־זאַכען, הויז־זאַכען, מעבעל און געשיער א. ד. ג.

בּ'עַל־הַבַּ'ת'עווען, צש. באַפעהלען, הערשען.

בּ'עַל־הַגוּף', הם. זעה בּ'עַל־גוּף.

בּ'עַל־הֶעָזָה [הָ'זֶה], הם. (מ. בּ'עֲלֵי־הֶעָזָה [הָ'זֶה]). אַ פרעכער מאַן.

בּ'עַל־הֶעָזָה'ניצע [הָ'זֶהניצע], הוו. (מ. בּ'עֲלֵ־הֶעָזָה'ניצעס [הָ'זֶה־ניצעס]). אַ פרעכע פרוי.

בּ'עַל־הֶעָזָה'ניק [הָ'זֶהניק], הם. (מ. בּ'עַל־הֶעָזָה'ניקעס [הָ'זֶה־ניקעס]). אַ פרעכער מאַן.

בַּ'עַל־חוֹב, הם. (מ. בַּ'עֲלֵי־חוֹ'בוֹת), (תלמודיש). שולדנער; אַ קרעדיטאָר. "אַ בעל־חוב איז אַ בעל־יסורים" (שפּוו.).

בּ'עַל־חַי, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־חַ'יִים), (תלמודיש). אַ לעבעדיג באַשעפענים.

בּ'עַל־חַיָּיב, הם. דער שולדיגער, דער פאַרברעכער.

בּ'עַל־חֲלוֹ'מוֹת, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־חֲלוֹ'מוֹת), (ביבליש). טרוימער, פאַנטאַזיאָר.

בּ'עַל־חֶשְׁ'בּוֹן, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־

חֶשְׁ'בּוֹן). אַ מאַטהעמאַטיקער, אַ רעכענמייסטער.

בּ'על־חַ'תוּנָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־חֲ'תוּנָה). איינער וועלכער גיט אַ האָכצייט=פּעסט פאַר זיין זוהן אָדער זיין טאָכטער.

בּ'על־טאַקסע, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־טאַקסע). איינער וועלכער האַלט אין אַרענדע די טאַקסע. "דער ערגסטער שוחט איז דער בּ על־טאַקסע" (שפּוו.).

בּ'על־טוֹ'בָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־טוֹ'בוֹת). וואָהלטהוער, איינער וואָס טהוט געפעליגקייטען.

בּ'על־יִסוּ'רִים, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־יִסוּ'רִים), (תלמודיש). איינער וועלכער ליידט שמערצען.

בּ'על־כּ'חַ, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־כֹּחַ [כּ'חַ]). אַ שטאַרקער מאַן.

בּ'על־כִּ'ים, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־כִּים [כִּ'ים]), (תלמודיש). איינער וואָס האָט געלט, אַ רייכער מאַן.

בּ'על־כַּ'עַס, הם (מ. בּ'עֲלֵי־כַּעַס [כַּ'עַס]). איינער וועלכער קומט לייכט אַריין אין צאָרן, אַ בייזער מענש.

בּ'על־כּ'עָסָן, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־כַּעֲסָנִים [כַּעַסָ'נִים]). זעה בּ'על־כּ'עַס.

בְּעַל־כָּרְ'חוֹ (כָּרְ'חָךְ), או. (תלמודיש). קעגען זיין (דיין) ווילען, מיט געוואַלט.

בּ'על־לְ'שוֹן, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־לְ'שוֹן), (ביבליש). שפּראַך=קענער; אַ רעדנער; אַ שרייבער.

בּ'על־לְ'שוֹן־קוֹ'דֶש, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־לְ'שוֹן־קוֹ'דֶש). איינער וועלכער קען די העברעאישע שפּראַך.

בּ'על־מַגִּ'יהַ, הם. (מ. בּ'על־מַגִּ'יהִים). איינער וועלכער קוקט איבער ספרי־תורות תפילין און מזוזות אום אויס=צוגעפינען אויב עס איז אין זיי קיין טעות ניט פאַראַן אָדער די בוכשטאַבען זיינען ניט אָפּגע=שפּרונגען אָדער פאַרמעקט געוואָ=רען; אַ קאָרעקטאָר אין אַ דרוק.

בּ'על־מ'חַ, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מ'חַ). אַ קאָפּ=מענש.

בּ'על־מוּם, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מוּ'מִים), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט אַ פעהלער, אַ קריפּעל, אַ קאַליקע.

בּ'על־מוּ'סָף, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מוּ'סָף). דער פאָרבעטער פון דעם מוסף (וו.) געבעט.

בּ'על־מוֹ'פֵת, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מוֹ'פְתִ). איינער וואָס באַווייזט וואונדער, אַ גוטער איד.

בּ'על־מַ'זָל, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מַזָ'לוֹת). איינער וועלכער האָט גליק.

בּ'על־מְחַ'בֵּר, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מְחַבְּ'רִים). פאַרפאַסער.

בּ'על־מְחַ'יֶה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מְחַ'יוֹת). אַ שענקער.

בּ'על־מַחֲלוֹ'קֶת, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מַחֲלוֹ'קֶת), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט ליעב שטרייטיגקיי=טען, אַ קריגער.

בּ'על־מַחְשָׁ'בוֹת, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־מַחְשָׁ'בוֹת), (תלמודיש). אַ מאַן מיט געדאַנקען, אַ דענקער

בַּ׳עַל־מְטוּ׳פָּל, א. „אַ באַלאָדענער“, אַ באַשאָנקענער (מיט); הם. איינער וועלכער האָט פיעל קינדער אָדער אַ גרויסע פאַמיליע.

בַּ׳עַל־מְכַ׳שֵּׁף, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְכַשְּׁ׳פִים). צויבערער.

בַּ׳עַל־מְלָא׳כָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְלָא׳כוֹת), (תלמודיש). אַרבייטער, האַנדווערקער; אַ מייסטער, אַ קינסטלער. „דעם אַרבייטער אַ גילדען דעם בעל־מלאכה אַ רובל“ (שפוו.).

בַּ׳עַל־מְנַ׳גֵּן, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְנַגְּ׳נִים) אַ קענער אויף זינגען, אַ זינגער.

בַּ׳עַל־מְפוּ׳נִיצע, הוו. (מ. בַּ׳עַל־מְפוּ׳נִיצעס). זעה בַּ׳עַל־מְפוּ׳נָק.

בַּ׳עַל־מְפוּ׳נָק, הם. אַ דעליקאַטנער פאַרצערטעלטער מענש, אַ׳ן אויסטראַכטער, אַ׳ן אויסקלייבער.

בַּ׳עַל־מַפְ׳טִיר, הם. דער וועלכער ווערט אויפגערופען אין שוהל צום לייענען פון דער הפטורה (ווז.).

בַּ׳עַל־מִצְ׳וָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מִצְ׳וֹות), (תלמודיש). 1) איינער וועלכער טהוט מצוות; 2) בר־מצוה (ווז.).

בַּ׳עַל־מִצְוָה׳ט׳ניצע, הוו. (מ. בַּ׳עַל־מִצְוָה׳ט׳ניצעס). זעה בַּ׳עַל־מִצְ׳וָה 1).

בַּ׳עַל־מִצְוָה׳ט׳ניק, הם. (מ. בַּ׳עַל־מִצְוָה׳ט׳ניקעס). זעה בַּ׳עַל־מִצְ׳וָה 1).

בַּ׳עַל־מְצִי׳אוֹת, הם. איינער וועלכער קויפט זאַכען זעהר ביליג.

בַּ׳עַל־מַצְלִ׳יחַ, הם. איינער וועלכער האָט אימער גליק.

בַּ׳עַל־מְקוּ׳בָּל, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְקוּבָּ׳לִים). איינער וועלכער איז געלערנט אין קבלה, אַ קאַבאַליסט.

בַּ׳עַל־מְקַ׳נֵא, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְקַנְ׳אִים). אַ באַניידער, אַ ניטפאַרגינער.

בַּ׳עַל־מָ׳רָה־שְׁחוֹ׳רָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מָ׳רָה־שְׁחוֹ׳רָה). אַ מעלאַנכאָליקער.

בַּ׳עַל־מְשָׁ׳לִים, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְשָׁ׳לִים). איינער וועלכער ווייס אָדער געברויכט אין זיין ריידען זעהר פיעל פאַבעלען אָדער אַנעקדאָטען.

בַּ׳עַל־נֶאֱמָ׳נוּת, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־נֶאֱמָ׳נוּת). אַ באַגלויבטער, פאַרטרויענסווערטער מענש.

בַּ׳עַל־נְגִי׳נָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־נְגִי׳נָה). זעה בַּ׳עַל־מְנַ׳גֵּן.

בַּ׳עַל־נֵס [נֶס], הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־נִ׳סִים). איינער וועלכער באַווייזט וואונדער אָדער עס פאַסירען מיט איהם וואונדער.

בַּ׳עַל־נְעִי׳לָה, הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־נְעִי׳לָה). דער פאָרבעטער פון דעם נעילה (ווז.) געבעט.

בַּ׳עַל־סוֹד [סָד], הם. (מ. בַּ׳עֲלֵי־סוֹ׳דוֹת). איינער וועלכער קען האַלטען אַ געהיימנים. „דער מאָגען איז אַ גרויסער בעל־סוד“ (שפוו.).

בַּ׳עַל־עֲבֵ׳רָה, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עֲבֵ׳רוֹת). אַ מאַן פון זינד, אַ׳ן אויסגעלאַסענער מענש.

בַּ׳עַל־עֲבֵ׳רָה׳ניק, הס. (מ. בַּ׳עַל־עֲבֵ׳רָה׳ניקעס). זעה בַּ׳עַל־עֲבֵ׳רָה.

בַּ׳עַל־עֲגָ׳לָה, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עֲגָ׳לוֹת). פוהרמאַן; אַנטרייבער, קוטשער. „אַז מע וויל אָפּטהאָן דעם בעל־עגלה אַ שפּיטצעל געהט מען ביי׳ן וואָגען צו פוס" (שפּוו.). „ווי דער בעל־עגלה וויל אַזוי דרעהט ער מיט׳ן די־שעל" (שפּוו.).

בַּ׳עַל־עַוְ׳לָה, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עַוְ׳לוֹת). איינער וועלכער טהוט אַ׳ן אונרעכט, איינער וועלכער קריוודעט (אימעצען).

בַּ׳עַל־עֵ׳סֶק, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עֲסָ׳קִים) געשעפטס־מאַן.

בַּ׳עַל־עֵ׳צָה, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־עֵ׳צוֹת), (תלמודיש). ראַטהגעבער; אַ קלו־גער מאַן.

בְּעַל־פֶּה, או. (תלמודיש). „מיט׳ן מויל", אויסוועניג.

בַּ׳עַל־פּוֹ׳עַל, הס. אַ ווירקזאַמער אונטערריכטער, איינער וועלכער לערנט גוט מיט זיינע שילער.

בַּ׳עַל־צְדָ׳קָה, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־צְדָ׳קוֹת), (תלמודיש). אַ וואָהל־טהוער, אַ פרייגיביגער מענש. „אַ׳ן אָרעמאַן מאָר קיין בעל־צדקה נים זיין" (שפּוו.). „ער איז אַ בעל־צדקה אויף אַ פרעמדען בייטעל" (ווער.).

בַּ׳עַל־צְדָ׳קָה׳טע, הוו. (מ. בַּ׳עַל־צְדָ׳קָה׳טעס). זעה בַּ׳עַל־צְדָ׳קָה.

בַּ׳עַל־קַבָּ׳לָה, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־קַבָּ׳לָה). זעה בַּ׳עַל־מְקוּ׳בָּל.

בַּ׳עַל־רַחֲ׳מִים, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־רַחֲ׳מִים), (תלמודיש). אַ באַרם־הערציגער מענש.

בַּ׳עַל־רַחֲ׳מָן, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־רַחֲמָ׳נִים). אַ באַרמהערציגער מענש.

בַּ׳עַל־שַׁחֲ׳רִית, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־שַׁחֲ׳רִית, בַּ׳עֲלֵי־שַׁחֲרֵי׳תִים *). דער פאָרבעטער פון דעם שחרית (ווז.) געבעט.

בַּ׳עַל־שֵׁם [שֶׁם], הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־שֵׁ׳מוֹת). איינער וועלכער קען באַוויזען וואונדער מיט די היי־ליגע נעמען פון גאָט, אַ גוטער איד. „אַז דער טאַטע איז אַ בעל־שם איז דער זוהן אַ גולם" (שפּוו.).

בַּ׳עַל־שֵׁם־טוֹב [שֶׁם־טָב], אס. דער צו־נאָמען פון דעם קאַבּאַליסט ישראל פון מעזיבוז, גרינדער פון דער חסידישער סעקטע (געבאָרען 1700; געשטאָרבען 1760).

בַּ׳עַל־שִׂמְ׳חָה, הס. (מ. בַּ׳עֲלֵי־שְׂמָ׳חוֹת). איינער וועלכער מאַכט אַ מאָהלצייט, אַ האָכצייט־פעסט א. ד. ג. „אַז דער בעל־שמחה איז אַ פרעכער קומט די געסט גאָרניט אָן" (שפּוו.).

בַּ׳עַל־שִׂמְ׳חָה׳טע, הוו. (מ. בַּ׳עַל־שִׂמְ׳חָה׳טעס). זעה בַּ׳עַל־שִׂמְ׳חָה.

בּ'עַל־שֶׁ'פַע, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־שֶׁ'פַע). איינער וועלכער האָט אַ גוט-געהענדעס געשעפט.

בּ'עַל־תַּאֲ'וָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־תַאֲוות [תַּאֲ'וות]). איינער וועלכער איז איבערגעגעבּען צו קערפּערליכע פאַרגעניגענס; אַ ליידענשאַפטליכער מענש.

בּ'עַל־תַּאֲ'וָה'ניצע, הוו. (מ. בּ'עַל־תַּאֲ'וָה'ניצעס). זעה בּ'עַל־תַּאֲ'וָה.

בּ'עַל־תַּאֲ'וָה'ניק, הם. (מ. בּ'עַל־תַּאֲ'וָה'ניקעס). זעה בּ'עַל־תַּאֲ'וָה.

בּ'עַל־תּוֹקֵ'עַ, הם. (מ. בּ'עַל־תּוֹקְ'עִים) דער וועלכער בּלאָזט דעם שופר אין שוהל.

בּ'עַל־תַּחְבּוּ'לָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־תַחְבּוּלות [תַּחְבּוּ'לות]). אַ מאַן מיט איינפאַלען, אַ קלוגער מענש.

בּ'עַל־תַּכְ'לִית, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־תַכְלִית [תַּכְ'לִית], בּ'עֲלֵי־תַּכְלִ'יתִים *). איינער וועלכער קוקט אוים אויף אַ צוועק, אַ שפּאָרעוודיגער עקאָנאָמישער מענש.

בּ'עַל־תַּנַ"ךְ', הם. (מ. בּ'עֲלֵי־תַּנַ"ךְ'). איינער וועלכער קען זעהר גוט די בּיבּעל.

בּ'עַל־תְּפִ'לָּה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־תְפִלּות [תְּפִ'לות]). פאָרבּעטער אין דער סינאַגאָגע.

בּ'עַל־תְּקִ'יעָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־תְקִיעות [תְּקִ'יעות]). דער וועלכער בּלאָזט דעם שופר (אין שוהל). "אַז דער בּ ע ל ־ ת ק י ע ה קען ניט בּלאָזען לעגט זיך דער שטן אין שופר אַריין" (שפוו.).

בּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה, הם. (מ. בּ'עֲלֵי־תְשׁוּבות [תְּשׁוּ'בות]), (תלמודיש). איינער וועלכער בּאַרייעט אויף זיינע זינד.

בּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה'ניצע, הוו. (מ. בּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה'ניצעס). זעה בּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה.

בּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה'ניק, הם. (מ. בּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה'ניקעס). זעה בּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה.

בּ'עֲלֵי־הַתַּלְ'מוּד, הם. מ. (תלמודיש). די געלעהרטע וועלכע האָבּען פאַרפאַסט די פאַרשידענע טהיילען פון דעם תלמוד.

בּ'עֲלֵ'י־מַ'יִם, הם. מ. די אורין-אָרגאַנען, די געשלעכט-גלידער.

בּ'עֲלָן, הם. (מ. בּעֲלָ'נִים). איינער וועלכער וויל וויסען אָדער האָבּען (עפּעס), אַ קונד. "אויף גוטס איז איטליכער אַ בּ ע ל ן" (שפוו.).

בּעֲלָ'נוּת, הוו. די לוסט צו האָבּען אָדער צו וויסען (עפּעס), פאַרוועלענים, קאַפּריז.

בּ'עֲלָ'ניטע, הוו. (מ. בּ'עֲלָ'ניטעס). זעה בּ'עֲלָן.

בּעֲמִ'ידָה, או. שטעהענדיג.

בְּעֶ'צֶם, או. אין דערווירקליכקייט, אייגענטליך.

בְּעֶ'רֶךְ, או. אונגעפעהר; אין פאַרגלייך.

בּעש"ט, אנמ. אב. בּ'עַל־שֵׁ'ם־טוֹב (ווז.).

בְּעֵת, או. אין דער צייט, ווערהרענד.

בְּעֵת־מַעֲ'שֶׂה, או. אין דער צייט פון דער פּאַסירונג, ווערהרענד.

בְּפֶה [בְּפֶּה] אֶ'חָד, או. מיט איין מויל, אײנשטימיג.

בְּפֶה [בְּפֶּה] מָ'לֵא, או. מיט'ן פולען מויל, אָפען אַרויסגעזאָגט.

בְּפוֹעַל [בְּפּוֹ'עַל] מַ'מָשׁ, או. אין דער ווירקליכקייט, פּאַקטיש.

בִּפְנֵי כָל עָם [כָּל עַם] וְעֵ'דָה, או. "פאַר דעם גאַנצען פאָלק און פער־זאַמלונג", עפענטליך.

בִּפְרוֹטְ'רוֹט, או. (תלמודיש). מיט אַלע איינצעלהייטען; איטליך באַ־זונדער.

בְּפֵ'רוּשׁ, או. אויסגעטייטשט, דייט־ליך, אויסדריקליך.

בִּפְרָט [בִּפְּרַט'], או. בעזונדערס, ספּעציעל.

בִּפְרָ'טִיוּת, או. מיט אַלע איינצעל־הייטען, גענוי.

בִּפְרִי'שׁוּת, או. אין אָפּגעזונדערט־קייט (פון דער וועלט).

בְּצִ'בּוּר, או. מיט אַ פאַרזאַמלונג, מיט צעהן מענשען. דאַווגען בצבור, דאַוונען זאַלבע־צעהנט.

בְּצֶ'דֶק, הם. איינער וועלכער איז פרום בלויז ביז צו דער קע־שענע (די אָנפאַנג בוכשטאַבען פון די פיער ווערטער בילדען צוזאַמען דאָס וואָרט "בצדק").

בְּצָנְ'אָה, או. דורך אַ טעסטאַמענט; איבערגענומען, איבערגעגעבען, טראַדיציאָנעל.

בְּצוּ'רַת־, או. אין געשטאַלט פון —.

בְּצִמְ'צוּם, או. מיט גענויאיגקייט, גענוי, קאַרג, קוים־קוים.

בִּצְנִ'יעוּת, או. באַשיידען, זיטליך.

בְּקַבָּ'לָה, או. איבערגעגעבען, איבערגענומען, טראַדיציאָנעל.

בְּקוֹ־הַבְּרִי'אוּת, או. אין אַ געזונדען צושטאַנד, געזונד.

בְּקוֹ'מָה־זְקוּ'פָה, או. (תלמודיש). שטעהענדיג גלייך, מיט שטאָלצער האַלטונג.

בִּ'קּוּר־חוֹ'לִים, הם. (תלמודיש). באַזוכונג פון קראַנקע; פאַראיין אָדער אַנשטאַלט פאַר אָרעמע קראַנקע.

בָּקִי, הם. (מ. בְּקִי'אִים). איינער וועלכער איז באַהאַוועגט, אַ גע־ניטער.

בְּקִי'אוּת, הוו. באַהאַוועגטקייט, געניטקייט.

בְּקַ'לּוּת־ראֹשׁ, או. (תלמודיש). לייכטזיניג, פאַרשייט; מיט אַ הוילען קאָפּ.

בְּקִ'צּוּר, או. קורץ, פאַרקירצט.

בְּקִ'צּוּר־הַדְּ'בָר, או. אין קורצע ווערטער, קורץ גערעדט.

בַּקָּ'שָׁה, הוו. (מ. בַּקָּ'שׁוֹת). ביטע, געבעט; ביטשריפט.

בַּר־, הם. זוהן, געבּרויכט אין פאַר־בינדונג מיט אַנדערע ווערטער אין פיעלפאַכע באַדייטונגען אַזוי ווי "בן־" (זוז.).

בַּר־אוֹרְיָן [אוֹרְ'יָן], הם. (תלמודיש).

א געלערנטער (אין תלמודישע גע־
געשטאַנדען).

בַּר־דַּ'עַת, הם. (תלמודיש). א מענש מיט פאַרשטאַנד.

בַּר־כּוֹכְבָא [כָּכְ'בָּא], אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען העלד און אנפיהרער פון אַ רעוואָ־לוציאָנערער אַרמיי וועלכער האָט געקעמפפט קעגען דער הערשאַפט פון די רעמער אין די צייטען פון דעם קייזער אַדריאַן.

בַּר־עוֹנְ'שִׁין, הם. (תלמודיש). איי־נער וועלכער קען געזעצליך באַ־שטראָפט ווערען, אַ דערוואַקסענער, אַ מינדיגער. זעה בַּר־מִצְ'וָה.

בַּר־מַ'זָל, הם. (תלמודיש). זעה בַּ'עַל־מַ'זָל.

בַּר־'מִינָן, הם. (מ. בַּר־'מִינָ'ים), (תלמודיש). אַ געשטאָרבענער.

בַּר־מֵיצַר [מֶ'צַר], הם. (תלמודיש). נאָכבאַר, דער וועלכער האָט דאָס רעכט פון נאָכבאַרשאַפט (לויט אַ תלמודישען געזעץ האָט אַ נאָכבאַר דאָס ערשטע רעכט אָפצוקויפען דאָס לאַנד וועלכע גרענעצט זיך מיט זיין אייגענעם).

בַּר־מִצְוָה, הם. (מ. בַּר־מִצְ'וֹה'ס). (תלמודיש). אַ אידיש אינגעל ווען עס ווערט דרייצעהן יאָהר, צו וועלכער צייט ער הויבט אָן לייגען תפלין (ווז.) און טרעט אַריין אין אַלע פליכטען פון אַ דערוואַקסענעם און זיין פאָטער הערט אויף צו זיין פאַראַנטוואָרטליך פאַר זיינע זינד; די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט ווען אַ אינגעל ווערט דרייצעהן יאָהר אַלט. זעה בָּ'רוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי.

בַּר־נַשׁ, הם. (תלמודיש): אַ מענש.

בַּר־סַמְ'כָא, הם. (תלמודיש). איי־נער אויף וועלכען מע קען זיך פאַרלאָזען, אַ'ן אויטאָריטעט.

בַּר־שֵׂ'כֶל, הם. אַ פאַרנונפטיגער קלוגער מענש.

בְּרֹאשׁ [בְּרָאשׁ], או. אויבען־אָן, אָן דער שפיצע.

בְּרֵא'שִׁית, הם. "אין אָנהויב", דאָס ערשטע וואָרט פון דער תורה; דער נאָמען פון דעם ערשטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער ערשטער סדרה (ווז.).

בְּרוּ'אִים, הם. מ. באַשעפעניסען.

בְּרוֹ'גֶז, בְּרוֹ'גֶז־דיג, א. בייז, אָנ־געבלאָזען, צוקריגט. "אַ ב ר ו ג ז ' ע ר שלאָפט אַליין" (שפוו.). "ווער עס ווערט אומ־זיסט ב ר ו ג ז ווערט ווידער אומזיסט גוט" (שפוו.). "פאַר אַ קראַנקען לאָזט מען איבער אָבער ניט פאַר אַ ב ר ו ג ז ' ע ן" (שפוו.).

בְּרוֹ'גֶז־טַאַנְץ, הם. (מ. בְּרוֹ'גֶז־טֶע'ץ). אַ געוויסער אַלט־מאָדי־שער אידישער טאַנץ וועלכען מע טאַנצט אויף חתונות.

בָּ'רוּךְ־אַ'תָּה, (ליטורגיש). "גע־בענשט זאָלסטו זיין", די גע־וועהנליכע אָנהויב־ווערטער פון אידישע געבעטען און זעגענ־שפרוכען.

בָּ'רוּךְ דַּ'יַּן הָאֶ'מֶת, (ליטורגיש). געבענשט זאָל זיין דער גערעכטער ריכטער, אַ זעגענשפרוך וועלכען

מע זאָגט ביי אידען ווען מע הערט אַז אימיצער איז געשטאָרבען.

בָּ'רוּך־הַבָּא', אר. (מ. בְּרוּ'כִים־הַבָּ'אִים), (ביבליש). געבענשט זאָל זיין דער וואָס קומט אַריין, ווערטער מיט וועלכע מע באַגריסט ביי אידען אַ גאַסט. ברוך הבא ס'קאָציל קומט, ווערטער מיט וועלכע מע באַגריסט אַ וויכטיגען אָדער באַליבטען גאַסט, געוועהנליך אַ פרויענציממער.

בָּ'רוּך־הַ'בָּא, הם. (מ. בָּ'רוּך־הַ'בָּא'ס). אויפנאַהמע, באַגריסונג. אַ טרוקענער ברוך־הבא, אַ'ן אויפנאַהמע אָהן טראַקטאַמענט, אַ קאַלטע אויפנאַהמע.

בָּ'רוּך־הוּא, (ליטורגיש). געבענשט זאָל ער זיין. "גאָט ברוך־הוא".

בָּ'רוּך־הַיּוֹ'שֵׁב, אר. (מ. בְּרוּ'כִים־הַיּוֹשְׁ'בִים). געבענשט זאָל זיין דער וואָס זיצט (און עסט), אַ גוטען אַפּעטיט.

בָּ'רוּך־הַשֵּׁם', "געבענשט זאָל זיין דער נאָמען (פון גאָט)", דאַנקען גאָט. ער איז אַ גאַנצער ברוך־השם, ער איז אַ גאַנצער מאַכער.

בָּ'רוּךְ מְחַ'יֵּה הַמֵּ'תִים, (ליטורגיש). געבענשט זאָל זיין דער וועלכער באַלעבט די טויטע, ווערטער וועלכע מע זאָגט ביי אידען ווען מע טרעפט זיך מיט אַ פּערזאָן וועלכע מע האָט ניט ערוואַרטעט צו זעהן מעהר אָדער לאַנג שוין ניט באַגעגענט.

בָּ'רוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי [שֶׁפָּטְרַ'נִי], (ליטורגיש). געבענשט זאָל זיין דער וועלכער האָט מיך באַפרייט (פון אַ פאָטער'ס פאַראַנטוואָרטליכקייט. ווערטער וועלכע דער פאָטער זאָגט ביי אידען ווען זיין זוהן ווערט דרייצעהן יאָהר אַלט). זעה בַּר־מִצְוָה; א דאַנקען גאָט לויז געוואָרען. "ביי אַ אינגעל מאַכט מען ברוך שפטרני צו בעל מצוה ביי אַ מיידעל צו דער חתונה" (שפּוו.).

בָּ'רוּר וְיָדוּ'עַ, א. (תלמודיש). קלאָר און באַוואוסט, אַלגעמיין באַקאַנט, פעסט־געשטעלט.

בְּרַחֲ'בוּת'דיג, א. ברייטליך, באַקוועם.

בְּרָ'חֵל בִּתְּ'ךָ הַקְטַ'נָּה, (ביבליש). פאַר רחל דיין טאָכטער די אינגערע (די ווערטער וועלכע יעקב האָט געזאָגט צו לבן ווען ער האָט זיך פאַרפליכטעט צו אַרבייטען זיבען יאָהר אום צו קריגען זיין טאָכטער פאַר אַ ווייב, ווי די ביבעל דערצעהלט). אויסריידען ברחל בתך הקטנה, גענוי אויסריידען, זיך גענוי באַדינגען. "ברחל בתך הקטנה לאה די גרויסע" (פּאַראָדיש ווערטעל).

בְּרִ'חִיען, **בַּרְ'חִיענען**, צש. אַנטלויפען.

בָּ'רִי, או. (תלמודיש). געוויס.

בָּ'רִי־לִ'י, (תלמודיש). עס איז ביי מיר געוויס. "ברי־לי איז געלט" (שפּוו.).

בְּרִיאָ'ה, הוו. (מ. בְּרִי'אוֹת). באַ־

שעפּענים; ענערגישע פרוי, אויפגעהוערקע.

בְּרִי'אוּת־הַגוּף', הוו. די געזונדהייט פון קערפּער, געזונדהייט.

בְּרִי'אַת־הָעוֹ'לָם, הוו. די באשאפונג פון דער וועלט.

בְּרִיָּה [בְּרָ'יָה], הם. און הוו. (מ. בְּרִיּוֹת [בְּרִ'יוֹת]). ענערגישע, געשיקטע, געראָטענע פערזאָן.

בְּרָ'יָה'ן־, בְּרָ'יָה'נען־זיך, צוו. זיך פליסען (פאַר אומיצען).

בְּרָ'יָה'ש, א. פעהיג, געראָטען, ענערגיש, פלייסיג.

בְּרָ'יָה'שאַפט, הוו. ענערגישע טהעטיגקייט, געשיקטקייט, געראָטענקייט.

בְּרִיוֹ'נָא, הם. (מ. בְּרִיוֹ'נֵי), (תלמודיש). "אַ רויבער", אַ יונגאַטש.

בְּרַיְ'תָא, הוו. (מ. בְּרַיְ'תוֹת), (תלמודיש). איינע פון יענע לעהר־זאַצען און געזעץ־ענטשיידונגען פון די תנאים (ווז.) וועלכע זיינען ניט אַריינגענומען געוואָרען אין דער משנה (ווז.) אָבער ווערען געבראַכט אַלס אויטאָריטעטען אין דער גמרא (ווז.).

בְּרֵי'רָה, הוו. (מ. בְּרֵי'רוֹת). זעה בְּרֵ'רָה.

בְּרֵיש־גְלֵי, או. (תלמודיש). עפענטליך.

בְּרִית, הם. (מ. בְּרִית'ען). "דער בונד" (צווישען גאָט און אידען), די צערעמאָניע פון באַשניידונג. "די נקבה האָט די יסורים און דער מאַן מאַכט דעם ב ר י ת" (שפוו.).

בְּרִית־חֲדָ'שָׁה, הם. דער נייער טעסטאַמענט, דער עוואַנגעליום.

בְּרִית־מִי'לָה, הם. (מ. בְּרִית־מִי'לָה'ס), (תלמודיש). זעה בְּרִית.

בְּרִית'י'צע, הוו. (וואולגאַר). די געבורט פון אַ מיידעל.

בְּרָ'כָה, הוו. (מ. בְּרָ'כוֹת). זעגען, גליק, גערעטענים; אַ ווינשעוואַניע, אַ גליקוואונש; זעגענשפּרוך, דאַנקגעבעט, לויב־געבעט, איינס פון דיא פיעלע קורצע געבעטען וועלכע ווערען געזאָגט ביי אידען פאַר און נאָכ'ן געניסען עפּעס און ביי פיעלע אַנדערע געלעגענהייטען. זאָגען ב ר כ ה, זאָגען דאָס מאָרגענגעבעט (גלייך נאָכ'ן אויפשטעהן). מאַכען אַ ב ר כ ה, זאָגען אַ זעגענשפּרוך. מאַכען ב ר כ ה, געניסען. עס איז דאַר'בער אַ ב ר כ ה צו מאַכען, עס איז זעהר שעהן אָדער געראָטען. "אַז אַ טויבער הערט אַ גראַגער מאַכט ער אַ ב ר כ ה איבער אַ דונער" (ווער.). "אַ סך מלאכות און ווייניג ב ר כ ו ת" (שפוו.). "וואָס נוצט מזל אָהן ב ר כ ה" (שפוו.). "אין אַ ליידיגען פאַס קען די ב ר כ ה ניט אַריין" (שפוו.).

בְּרָ'כָה־אַחֲרוֹ'נָה, הוו. (תלמודיש). דער זעגענשפּרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען נאָך דעם ווי מע עסט פרוכטען אָדער אַ לייכטען צוביים.

בְּרָ'כָה־לְבַטָ'לָה, הוו. (תלמודיש). אַ זעגענשפּרוך אויסגעשפּראָכען אומזיסט (אַזוי ווי ווען מע זאָגט דעם זעגענשפּרוך אויף ווייַן און

עס וויינט זיך ארויס אז עס איז געווען א'ן אנדער געטראנק); ארויסגעוואָרפענע, אומזיסטע ארבייט.

בָּרְ'כוּ, הס. (ליטורגיש). "בענשט", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט אין דעם מאָרגענדיגען און אָבענדיגען דאַוונען. האַפּען אַ ב ר כ ו, קריגען צו זאָגען ברכו מיט אַ מנין (ווז.). "אַ אידען'ס גליק איז ווען ער קומט צו ב ר כ ו" (שפוו.).

בָּרְ'כִי־נַפְ'שִׁי, הס. (ליטורגיש). "בענש, מיין זעעלע", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון דעם הונדערט און פיערטען קאַפּיטעל פון תהלים וועלכען מע זאָגט ביי אידען אין די ווינטער־מאָנאַטען יעדען שבת נאָך מיטאָג.

בִּרְ'כַּת־הַמָּ'זוֹן, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט וואָס מע זאָגט נאָכ'ן עסען.

בִּרְ'כַּת־כֹּ'הֲנִים, הוו. (תלמודיש). די בענשונג וועלכע די כהנים גיבען אין דער שוהל ביי'ם דוכנ'ען.

בִּרְמִי'זָה, או. אויפ'ן וואונק.

בְּרֵ'רָה, הוו. (מ. בְּרֵ'רוֹת). וואַהל, אויסוואַהל; אַ זיצונג פון בוררים אויף אַ'ן אָפּמאַך. "אַז מע האָט ניט קיין ב ר ר ה מוז מען אפילו טהאָן אַ'ן עברה" (שפוו.). "דער מענש האָט צוויי ב ר ר ו ת קריעה רייסען אָדער פאַרשוואַרצט ווערען" (שפוו.).

בִּרְשׁוּת'־, או. (ליטורגיש). מיט דער ערלויבנים פון —.

בְּשׁוֹ'גֵג, או. (תלמודיש). אומגערן, אָהן אַבזיכט.

בְּשׁוּם (עִנְ'יָן וְ)אוֹ'פֶן, או. אויף קיין פאַל, אונטער קיינע אומשטענדען.

בְּשׁוּ'פִי, או. (תלמודיש). אין רייכטהום, מיט פולער מאָס.

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ'רָה], הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ'רוֹת]). נאַכריכט, נייעס. "גוטע ב ש ו ר ו ת הערט מען פון דער ווייטען" (שפוו.).

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ'רָה] טוֹ'בָה, הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ'רוֹת] טוֹ'בוֹת). אַ גוטע נאַכריכט.

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ'רָה] רָ'עָה, הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ'רוֹת] רָ'עוֹת). אַ שלעכטע נאַכריכט.

בִּשְׂכַר'־זֶה, או. (ליטורגיש). אַלס לויהן פאַר דאָס, דערפאַר.

בְּשַׁלְוָ'ה, או. אין פרידען, רוהיג, אָהן זאָרג.

בְּשָׁ'לוֹם, או. אין פרידען, אין זיכערהייט; פרידליך, גוט פאַרטראָגען.

בִּשְׁ'לָמָא, או. (תלמודיש). צוגעבענדיג אַז, אויב עס איז יאַ ריכטיג אַז, זאָל שוין זיין אַז.

בִּשְׁלֵ'מוּת, או. אין פאָלקאָמענהייט, פאָלשטענדיג, אין גאַנצען.

בְּשֵׁם־, או. אין דעם נאָמען פון—.

בְּשֵׁם אֱלֹהֵי [אֱלוֹקֵ'י] יִשְׂרָ'אֵל, (ביבליש). אין דעם נאָמען פון פון דעם אידישען גאָט, אין גאָט'ס נאָמען.

בְּשִׂמְ'חָה (רַ'בָּה), או. (ליטורגיש).

מיט (גרויס) פרייד, מיט (גרויס) פאַרגעניגען.

בְּשָׂ'מִים, הם. מ. געווירצען, שמעקעדיגע געווירצען.

בְּשָׂ'מִים־קראָם, הוו. (מ. בְּשָׂ'מִים־קראָמען). געווירץ־געשעפט, שפּייז־קראָם.

בְּשָׂ'מִים'דיג, א. געווירציג, שמעקעדיג, דופטיג.

בְּשֵׁן־וָעַ'יִן, או. (תלמודיש). מיט אַ (אויסגעהאַקטען) צאָהן אָדער אויג (גענומען פון דער שטעלע אין תלמוד וועלכע זאָגט אַז אַ שקלאַף מוז אַרויסגעלאָזען ווערען פריי ווען זיין אייגענטהימער האָט איהם אויסגעהאַקט אַ צאָהן אָדער אַ'ן אויג). אַרויסגעהן בשן־ועין, שלעכט אָפּשניידען.

בְּשַׁעַת', או. אין דער צייט, וועהרענד.

בְּשַׁעַת־מַעֲ'שֶׂה, או. אין דער צייט פון דער פּאַסירונג, אין דער צייט.

בְּשַׁעְ'תוֹ, או. אין זיין צייט.

בָּ'שָׂר, הם. פלייש.

בָּ'שָׂר־בְּחָ'לָב, הם. מ. (תלמודיש). „פלייש מיט מילך", פליישיגס מיט מילכיגס צוזאַמען (פאַרבאָטען לויט דעם אידישען געזעץ).

בָּ'שָׂר־וְדָ'גִים, הם. מ. (ליטורגיש). פלייש און פיש. „בשר־ודגים איז אַ'ן עונג־שבת אין דער וואָכען איז עס אויך ניט שלעכט" (שפּוו.).

בָּ'שָׂר־וָדָם [וָדַם'], הם. (תלמודיש). „פלייש און בלוט", אַ מענש. „אומשטיינס געזאָגט בשר־ודם בלוט און זויערמילך" (ווער.).

בְּ'שָׂר־מִן־הַחַוֹּ'ץ, הם. פלייש אַריינגעבראַכט פון דרויסען (פון אַ פרעמדער שטאָדט).

בִּשְׁתִיקָה [בִּשְׁתִ'יקָה], או. שוויי־גענדיג, שטילערהייד, פאַרבאָרגענערהייד.

בַּת, הוו. (מ. בָּנוֹת, בְּנוֹת־). טאָכטער, די טאָכטער פון —; איינע וועלכע איז אין עלטער פון —. „דער רב האָט דאָס רוב בנות" (ווער. — וואָרטשפּיעל אויף „רבנות").

בַּת־הָרַב', הוו. די טאָכטער פון אַ רב.

בַּת־יְחִי'דָה, הוו. (מ. בַּת־יְחִי'דָה'ס). אַ'ן איינאיינציגע טאָכטער. „די בת־יחידה זאָל מען פרייע (הייראַטהען) דעם בן־יחיד זאָל מען שייען" (שפּוו.).

בַּת־יְחִיד'יקע, הוו. (מ. בַּת־יְחִיד־יקעס). פאַרקלענערונג אָדער פאַרצערטעלונג פון „בת־יחידה".

בַּת־יִשְׂרָ'אֵל, הוו. (תלמודיש). אַ אידישע טאָכטער, די טאָכטער פון איינעם וועלכער איז ניט קיין כהן (ווז.) אָדער לוי (ווז.).

בַּת־כֹּ'הֵן, הוו. (תלמודיש). די טאָכטער פון אַ כהן (ווז.).

בַּת־לֵ'וִי, הוו. די טאָכטער פון אַ לוי (ווז.).

בַּת־מַלְכָּה, הוו. (תלמודיש: בַּת־מֶ'לֶךְ), (מ. בַּת־מַלְכָּה'ס). אַ קעניג'ס טאָכטער, אַ פּרינצעסין.

בַּת־קוֹל [קָל], הם. (תלמודיש). אַ

נעטליכע שטים, א שטים פון הימעל.

בַּת־שֶׁבְ'עִים, הוו. א זיבציגערין, א פרוי וועלכע איז אלט זיבעציג יאָהר אָדער מעהר.

בְּתוֹךְ [בְּתוֹךְ] הַבָּ'אִים, או. צווישען די אָנגעקומענע, צווישען די געסט.

בְּתוֹכָם [בְּתוֹ'כָם], או. צווישען זיי, אונטער זיי, דארונטער.

בְּתוּ'לָה, הוו. (מ. בְּתוּ'לוֹת). יונגפרוי, מיידעל; דער אסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערענקרייז פאר דעם מאָנאט אלול. "ווען א'ן אלטער מאן נעהמט א בתולה האָבעןביידע ניט קיין גדולה" (שפוו.).

בְּתוּ'לִים, הם. מ. די צייכענס פון יונגפערשאפט.

בְּתוֹרַת־ [בְּתוֹ'רַת־], או. אלס. בתורת הלוואה, אלס א'ן אָנלייה, געבאָרגט.

בְּ'תִי, הוו. מיין טאָכטער. זעה בַּת.

בָּתִּים [בָּ'תִּים], הם. מ. זעה בַּ'יִת.

בְּתַכְלִית [בְּתַכְ'לִית] הַשְׁלֵ'מוּת, או. אויף דער שפיץ פון פאָלקאָמענהייט, העכסט פאָלקאָמען.

בִּתְמִיָה [בִּתְ'מִיָה], או. (תלמודיש). מיט פארוואונדערונג, מיט א פראגענדען טאָן.

בִּתְמִימוּת [בִּתְמִי'מוּת], בִּתְמִי'מוּתּדיג, א. נאאיוו, אָהן קונצען, ערנסט, מיט'ן גאנצען הארצען.

בִּתְנַאי [בִּתְנַאי'], או. מיט דעם באדינג.

בְּתָקְפּוֹ [בְּתָקְ'פּוֹ], או. אין (דער צייט פון) זיין מאכט.

ג.

ג, דער דריטער בוכשטאב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אלס 3. זעה גִי'מֶל.

גַאֲוָה, גַאֲ'וָה, הוו. (מ. גַאֲ'וֹת). שטאָלץ; פוסטער שטאָלץ, גרויסהאלטעריי. "גאָט זאָל אָפּהיטען פון גויאישער תאוה און פון אידישער גאוה" (שפוו.).

גַאֲוָה'דיג, א. שטאָלץ, גרויס ביי זיך.

גְאוּ'לָה, הוו. (מ. גְאוּ'לוֹת). אויסלייזונג, דערלייזונג; די אויסלייזונג אויף וועלכע דאָס אידישע פאָלק האָפט. ווען די גאולת קומען א ביסעל שפעטער, עס וועט ניט פארזאמען.

גָ'אוֹן, הם. (מ. גְאוֹ'נִים). א גרויסער תלמודישער געלעהרטער אויסגעצייכענט מיט אונגעוועהנליכע פעהיגקייטען און קענטעניסען; איינער פון די גרויסע ראבינישע געלעהרטע וועלכע האָבען געלעבט נאָך די תלמודישע צייטען; א זשעני. דער גאון, דער בא-

ריהמטער אידישער געלעהרטער אליהו פון ווילנא וועלכער האָט געלעבט אין ענדע פון אַכצעהנטען יאָהר=הונדערט.

גְאוֹ'נוּת, הוו. אונגעוועהנליכע פעהיגקייט, זשעניאַליטעט.

גְאוֹ'נִיש, א. זעהר באַגאַבט, זעהר פעהיג, גייסטרייך.

גַבָּ'אוּת, הוו. דאָס אַמט פון אַ גבאי (ווז.).

גַ'בַּאי, הם. (מ. גַבָּ'אִים). פאָרשטעהער פון אַ געמיינדע אָדער אַ וואָהלטהעטיגען פאַראיין. "אַז דער ג ב א י געהט ניט אין שול איז אַ סימן אַז די שול געהט אין ג ב א י אַריין" (שפוו.). "אַ ג ב א י לעגט קיינמאָל ניט צו צו דער גבאות" (שפוו.).

גַ'בַּאיטע, הוו. (מ. גַ'בַּאיטעס). פאָרשטעהערין פון אַ וואָהלטהעטיגען פאַראיין; די פרוי פון אַ גבאי.

גְבוּל, הם. גרענעץ, ענד.

גִ'בּוֹר, הם. (מ. גִבּוֹ'רִים). אַ שטאַרקער מענש; אַ העלד.

גְבוּ'רָה, **גְבוּ'רָה'שאַפט**, הוו. (מ. גְבוּ'רוֹת, גְבוּ'רָה'שאַפטען). שטאַרקייט; העלדישקייט; אַ שטאַרקע אָדער העלדישע טהאַט. "דער אָקס ווייס ניט פון זיין ג ב ו ר ה" (שפוו.).

גְבוּ'רוֹת־הַבּוֹ'רֵא, הוו. מ. שטאַרקע טהאַטען פון דעם באַשעפער, גאָט'ס וואונדער.

גְבִיר, הם. (מ. גְבִי'רִים). אַ רייכער מאַן. "אַ משכון צו פאַרזעצען אַבי אַ ג ב י ר צו זיין" (שפוו.). "בעסער אַ'ן אויפגעקומענער ג ב י ר איידער אַ'ן אָפגעקומענער עושר" (שפוו.). "דער ג ב י ר בלאָזט זיך און דער אָרעמאַן ווערט געשוואָלען" (שפוו.).

גְבִיר־אַ'דִיר, הם. (מ. גְבִי'רִים־אַדִי'רִים). אַ זעהר רייכער מאַן.

גְבִיר־עָ'צוּם, הם. אַ זעהר רייכער מאַן.

גְבִי'רָה, הוו. (מ. גְבִי'רוֹת). זעה גְבִיר.

גְבִיר'יטע, הוו. (מ. גְבִיר'יטעס). זעה גְבִיר.

גְבִי'רִיש, א. האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אָדער באַלאַנגענדיג צו אַ גביר.

גְבִי'רִיענטע, הוו. (מ. גְבִי'רִיענטעס). זעה גְבִיר.

גֶבֶר, הם. אַ זעהר שטאַרקער מאַן.

גַבְרִיאֵל, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען ענגעל. "האַלט מיך פאַר מלאך ג ב ר י א ל און טרוי מיך ניט פיעל" (ווער.).

גַבְ'רָן, הם. זעה גֶבֶר.

גָד, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון גד.

גָ'דוֹל, הם. (מ. גְדוֹ'לִים). אַ גרויסער; אַ גרויסער מאַן; אַ געוויסעם געלט=שטיק.

גָ'דוֹל, אם. (מ. גְדוֹ'לִים; אוו. גְדוֹ'לָה, מ. גְדוֹ'לוֹת). גרויס.

ג'דול, הם. אַ געוויקס; וואוקס, געשטאַלט, זאָרט.

גְ'דול־בְּיִשְׂרָ'אֵל, הם. אַ גרויסער מאַן צווישען אידען, אַ גרויסער מאַן.

גְ'דול־בָּ'נִים, הם. (תלמודיש). די האָדעוואַניע פון קינדער, קינדערערציהונג.

גְדוֹל [גְ'דול] הַדוֹר [הַדָר'], הם. (מ. גְדוֹ'לֵי־הַדוֹר [הַדָר']), (תלמודיש). איינער פון די גרויסע מענער פון דער צייט.

גְ'דוֹל'דיג, א. גרויס ביי זיך, שטאָלץ.

גְדוֹ'לָה, הוו. (מ. גְדוֹ'לוֹת). גרויסקייט, גרויסע עהרע, רוהם; פרייד. "אַ גדולה אויף דיין באָבען" (איראָנישער אויסדרוק).

גְדוֹ'לִים, הם. מ. זעה נְקֵ'בִים־גְדוֹ'לִים.

גְדִי, הם. אַ "ציקעלע", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערענקרייז פאַר דעם מאָנאַט טבת. זעה מַ'זָל.

גַדְ'לוּת, הוו. גרויסקייט, שטאָלצקייט.

גַדְ'לוּת'דיג, א. שטאָלץ, גרויס ביי זיך, באַריהמעריש.

גַדְ'לָן, הם. (מ. גַדְלָ'נִים). אַ גרויסהאַלטער.

גַדְ'ליען, **גַדְ'ליענען־זיך**, צוו. זיך גרייסען, שטאָלצירען.

גֶ'דֶר, הם. (מ. גְדָ'רִים), (תלמודיש). אַ'ן אָפּצאַהמונג, אַ באַשרענקונג, אַ רעגעל אָדער פאָרשריפט געמאַכט אום צו באַוואָרענען אַז מע זאָל ניט איבערטרעטען אַ רעליגיעזעס געזעץ.

גוֹ'אֵל, הם. (מ. גוֹ'אֲלִים). אויסלייזער, דערלייזער, באַפרייער; משיח (ווז.); פריינד, פאַרוואַנדטער. "ער האָט ניט קיין קרוב און קיין גואל" (ווער.).

גוֹ'אֵל־הַדָם [הַדַם'], הם. (מ. גוֹ'אֲלֵי־הַדָם [הַדַם']), (ביבליש). דער פאַרוואַנדטער פון דעם ערמאָרדעטען אויף וועלכען עס איז געפאַלען די פליכט ראַכע צו נעהמען פון דעם מערדער (ביי די פאַרצייטיגע אידען).

גוֹ'אֵל־צֶ'דֶק, הם. דער גערעכטער דערלייזער, דער אידישער משיח (ווז.).

גוֹ'בֵר־זיין, צא. באַזיגען, בייקומען.

גוֹג־וּמָ'גוֹג [גָג־מָגָג], אנם. (ביבליש). גוג דער קיניג פון דעם פאָלק מגוג. גרויס ווי גוג־מגוג, זעהר גרויס, ריזענהאַפט.

גוּזְ'מָא, הוו. (מ. גוּזְ'מוֹת, גוּזמָ'אוֹת). איבערטרייבונג; אַ מאַסע, זעהר פיעל.

גוּזְ'מָא־רַ'בָּה, הוו. אַ גרויסע מאַסע, זעהר פיעל.

גוּזְ'מָא'דיג, א. איבערטריבען; אונגעהייער.

גוֹ'זֵר־זיין, צש. באַפעהלען, פאַרורטהיילען.

גוֹ'זֵר־דִין־זיין, צש. (תלמודיש). באַשטימען אַ'ן אורטהייל, באַפעהלען.

גוֹזֵר־תַּעֲנִית־זיין, צש. (תלמודיש). באַשטימען אַ פאַסט=טאָג.

גוֹי [גױ], הם. (מ. גוֹיִים [גױִים]). אַ ניט=איד; איינער וועלכער איז אונוויסענד אין אידישע רעליגיאָן=געזעצען; אַ ניט=פרומער, אַ'ן אויסגעלאַסענער; דער גראָבער פינגער פון דער האַנד (זעה יוד). האָבען אַ מזל פון אַ גוֹי, האָבען גליק. שטאַרק ווי אַ גוֹי, זעהר שטאַרק. "לעבען זאָל מען צווישען גוֹיִים שטאַרבען צווישען אידען" (שפוו.). "מעהר גוֹי מעהר מזל" (שפוו.).

גוֹי [גױ] גָמוּר, הם. (מ. גוֹיִים [גױִים] גְמוּרִים). איינער וואָס ווייס גאָרניט אָדער האַלט גאָרניט פון אידישע רעליגיאָן=געזעצען.

גוֹיאיש [גױאיש], א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ ניט=אידען; אונוויסענד; ניט פרום, אויסגעלאַסען. "אַ גוֹי'איש גלייכווערטעל איז להבדיל אַ תורה" (שפוו.). "בעסער אין גוֹי'אישע העמד איידער אין אידישע מיילער" (שפוו.).

גוֹיע [גױע], גוֹי'עטע, הוו. (מ. גוֹי'עס, גוֹי'עטעס). זעה גוֹי.

גוֹלֵי־, הם. מ. די פאַרטריבענע פון —. גוֹלֵי־שפאַניען, די פאַרטריבענע (אידען) פון שפאַניען.

גוֹלֶם, הם. (מ. גוֹלָמים, גוֹלֶם'ס), (קאַבאַליסטיש). אַ מענש באַשאַפען דורך אַ הייליגען שפרוך; אַ נאַרר, אַ'ן אונגעשיקטער מענש, אַ'ן אידיאָט. אַ לייםענער גולם, אַ'ן אונגעשיקטער מענש, אַ טויגעניכטס. "אַ'ן עולם איז ניט קיין גוֹלם" (שפוו.).

גוֹמֵל, הם. (ליטורגיש). דער נאָמען פון אַ זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען ווען מע מיידט אויס אַ געפאַהר אָדער מע ווערט געראַטעט פון אַ'ן אומגליק. גוֹמל בענשען, זאָגען דעם זעגענשפרוך פון גומל; דאַנקען גאָט.

גוֹמֵל־חֶסֶד־זיין, צש. (תלמודיש). טהאָן גוטס (מיט אימעצען).

גוֹמֵר־זיין, צא. ענדיגען, אָפּשליסען (אַ געשעפט, אַ הייראַטה-קאָנטראַקט אָדער אַ'ן אָפּמאַך).

גוֹסֵס, הם. (מ. גוֹסְסִים). איינער וועלכער האַלט ביי'ן שטאַרבען, אַ שטערבענדער.

גוֹסֵס, א. האַלטענדיג ביי'ן שטאַרבען, נאָהענט צום טויט.

גוֹס'ען, גוֹס'ענען, צש. האַלטען ביי'ן שטאַרבען, שטאַרבען, אויסגעהן.

גוּף, הם. (מ. גוּפִים). קערפער.

גוּפָא, או. (תלמודיש). סאַמע, אַליין, זעלבסט.

גוּפְנִיוּת, הוו. קערפערליכקייט, קערפערליכע זאַכען.

גוֹרָל, הם. (מ. גוֹרָלוֹת). אַ לאָאז, אַ לאָטערי=צעטעל; אַ לאָטערי; שיקזאַל. וואַרפען גורל, ציהען לאָאזען.

גוֹרֵם־זיין, צא. פאַראורזאַכען.

גוֹרֵס־זיין, צא. לעזען (אַ טעקסט אויף באַשטימטע אַרט); דולדען, צולאָזען, ערלויבען.

גו'שֶן, אנוו. דער נאָמען פון דער געגענד אָדער שטאָדט וואו די אידען האָבען געוואָהנט ווען זיי זיינען געוועזן אין עגיפטען. פאַרקריכען אַזש אין ג ו ש ן, פאַרגעהן זעהר וייט, רעדען ניט צו דער זאַך.

גְזֵי'לָה, הוו. (מ. גְזֵי'לוֹת). זעה גְזֵלָה.

גְזֵי'רָה, הוו. (מ. גְזֵי'רוֹת). זעה גְזֵרָה.

גְזֵ'לָה, הוו. (מ. גְזֵלוֹת). אַ רויב; רויבעריי.

גְזֵ'לָה־בּויךְ, הם. (מ. גְזֵ'לָה־בּייכער). איינער וועלכער איז רייך געוואָרען בּאַראַבּעווענדיג אַנדערע.

גַזְלִיוואָי'סטווע, הוו. (מ. גַזְלִיוואָי'סטוהעס). רויבעריי, אונרעכט.

גַזְ'לָן, הם. (מ. גַזְלָ'נִים). אַ רויבער; אַ מערדער; אַ גרויזאַמער שלעכטער מענש. "אַ קינד איז ערגער ווי אַ ג ז ל ן און מען מוז נאָך טאַנצען אויף זיין חתונה" (שפוו.).

גַזְלָ'נוּת, הוו. רויבעריי.

גַזְ'לָנ'טע, הוו. (מ. גַזְ'לָנ'טעס). זעה גַזְ'לָן.

גַזְלָנ'יש, א. מערדעריש, גרויזאַם.

גַזְ'לִ'יען, **גַזְ'לִיענען**, צא. רויבען.

גֶ'זַע, הם. שטאַם, אָפּשטאַמונג, פאַמיליע.

גְזָר [גְזַר], הם. (מ. גְזַר'יען). בּאַשלוּס, אורטהייל, פאַראורטהיילונג, שטראָף. "אַ נאַרר איז אַ ג ז ר" (שפוו.).

גְזַר־דִי'ן, הם. (תלמודיש). אַ'ן אורטהייל (פון דעם הימלישען געריכט). צורייסען דעם ג ז ר ־ ד י ן, שענקען די שטראָף, פאַרצייהען די זינד.

גְזָר [גְזַר] **מִן־הַשָׁמַ'יִם**, הם. אַ'ן אורטהייל, אַ שטראָף פון הימעל.

גְזֵ'רָה, **גְזֵ'רַת־**, הוו. (מ. גְזֵ'רוֹת). געזעץ, בּאַשלוּס, אַ שטראָף־געזעץ; פאַרפאָלגונג, אומגליק. "אין ברירה איז אַ גרויסע ג ז ר ה" (שפוו.).

גְזֵ'רָה־שָׁ'וָה, הוו. (מ. גְזֵ'רוֹת־שָׁ'ווֹת), (תלמודיש). דאָס דרינגען פון איין זאַך אויף די צווייטע דורך אַ געוויסע עהנליכקייט וועלכע עקזיסטירט צווישען ביידען (איינע פון די דרייצעהן הויפּט־מעטהאָדען פון דער תלמודישער לאָגיק).

גְזֵ'רַת־שְׁמָד [שְׁמַד], הוו. אַ בּאַפעהל אַרויסגעגעבּען אויף אידען אַז זיי מוזען זיך ט יפען.

גְזֵ'רַת־תַּ"ח, הוו. די אויסשלאַכטונג פון אידען דורך די קאָזאַקען אין דעם העטמאַן חמעלניצקי'ס צייטען אין דעם יאָהר ת"ח (1648).

ג"ח, אב. גְמִי'לוּת־חֲסָ'דִים (ווז.).

גחש"א, אב. גְמִי'לוּת־חֶ'סֶד־שֶׁל־אֱ'מֶת (ווז.).

גֵט [גֶט], הם. (מ. גִי'טִין). שיידבּריעף, דער דאָקומענט דורך וועלכען דער מאַן שיידט זיין פרוי. "בּיי־טאָג צום ג ט בּיי־נאַכט צום בּעט" (שפוו.).

גֶ'ט'ען, צא. שיידען (אַ פרוי); אויס־

פיהרען די שיידונגס=צערעמאָניע.
אָפּ'גט'ען, שיידען. גט'ען
זיך, זיך שיידען.

גִי'בּוֹר, הם. (מ. גִיבּוֹ'רִים). זעה
גִ'בּוֹר.

גִיד, הם. אַ'ן אָדער, אַ'ן אָדער מיט
וועלכען מע פאַרנייהט די פּאַרמעט
פון תפילין און ספרי־תורות (מ.
גִי'דִין); דער מענליכער געשלעכט=
אָרגאַן.

גִיד־הַנָ'שֶׁה, הם. (ביבליש). אַ גע=
וויסער אָדער וועלכען מע מוז
לויט דעם אידישען געזעץ צוערשט
אויסשניידען איידער מע מעג
עסען דאָס הינטערפלייש פון אַ
געקוילעטען פיה.

גִי'דוֹל, הם. זעה גִ'דוֹל.

גֵיהִנוֹם [גֵהֶ'נוֹם], הם. (מ. גֵיהִנוֹ'מ'ס
[גֵהֶ'נוֹמ'ס]). די העללע. בעסער
מיט אַ קלוגען אין גיהנום איי=
דער מיט אַ נאַרר אין גן־עדן"
(שפּוו.). "דער גיהנום איז
נים אַזוי שלעכט ווי דאָס קומען
צו איהם" (שפּוו.).

גִלְ'גוּל, הם. (מ. גִילְגוּ'לִים). זעה
גִלְ'גוּל.

גִי'לוּי־, זעה גִ'לוּי־.

גִלָ'יוֹן, הם. (מ. גִילְיוֹ'נוֹת). זעה
גִלָ'יוֹן.

גִימַטְ'רִיָא, הוו. (מ. גִימַטְרִיָ'אוֹת).
אַ געוויסע אַרט פון אויסטייטשען
דעם פאַרבאָרגענעם זינן פון אַ
וואָרט, דורך דעם וואָס מע באַ=
רעכענט די איינציגע בוכשטאַבען
אַלס צאָהלען, אַזוי זאָגט מען אַז
"יין" (ווייַן) וועלכעס באַטרעפט
70 (י—10, י—10, ן—50) איז
אין גימטריא "סוד" (געהיימניס),
ווייל דאָס לעצטערע באַטרעפט
אויך די זעלביגע צאָהל (ס—60,
ו—6, ד—4), און דאָס מיינט
"אַז דאָרט וואו ווייַן געהט אַריין
געהט דאָס געהיימניס אַרויס";
אַ'ן אויסטייטשונג פון אַ וואָרט
לויט גימטריא.

גִי'מֶל, הם. (מ. גִימ'לִיען). דער
נאָמען פון דעם דריטען בוכשטאַב
(ג) פון דעם אידישען אלף־בית.

גֵירוּש, הם. (מ. גֵירוּ'שִׁים). זעה
גֵ'רוּשׁ.

גִירְ'סָא, הוו. (מ. גִירְ'סוֹת), (תל=
מודיש). אַ לעהרע, אַ לעקציאָן,
אַ לעזע=אַרט (פון אַ טעקסט).

גִירְ'סָא־דְיַנְ'קוּתָא, הוו. (תלמודיש).
דאָס וואָס מע האָט קינדווייז גע=
לערנט.

גִלְ'גוּל, הם. (מ. גִלְגוּ'לִים), (קאַ=
באַליסטיש). פאַרוואַנדלונג, מע=
טאַמאָרפאָזע; די וואַנדערונג פון
דער זעעלע פון איין קערפער אין
אַ צווייטען; אַ בייזער גייסט; אַ
פאַרוועלענים, אַ קאַפּריז.

גִלְ'גוּל־מְחִי'לוֹת, הם. (תלמודיש).
"די וואַנדערונג דורך הייהלען",
די אונטעראירדישע וואַנדערונג
פון די טויטע נאָך דעם הייליגען
לאַנד אין דער צייט פון תחית־
המתים (ווז.).

גַלְ'גַל, הם. (מ. גַלְגַ'לִים). אַ זיך=
דרעהענדער קערפער, אַ פּלאַנעט
אָדער שטערן. "די גלגלים

דרעהען זיך און מיר דרעהען זיך מיט זיי" (שפוו.).

גַלְגַל־הַחוֹזֵר, הם. (תלמודיש). א זיך־דרעהענדער פלאַנעט. "די וועלט איז אַ ג ל ג ל ־ ה ח ו ז ר" (שפוו.).

גָלוּחַ, הם. (מ. גְלוּחִים). אַ גע־גענאָלטער, איינער וועלכער ראַזירט זיין באָרד (קעגען דעם אידישען רעליגיאָן־געזעץ).

גִלוּי־דַעַת, הם. (תלמודיש). מיטטהיילונג, נאַכריכט.

גָלוּי־וְיָדוּעַ, א. (תלמודיש). אַנטפּלעקט און באַוואוסט, אַלגעמיין באַקאַנט.

גִלוּי־עֲרָיוֹת [עֲרַיוֹת], הם. (תלמודיש). בלוטשאַנדע, דאָס צוזאַמענזיין מיט געוויסע בלוט־פאַרוואַנדטע.

גִלוּי־ראֹש [רָאש], הם. (תלמודיש). אָפּגעדעקטקייט פון קאָפּ.

גִלוּי־שְכִינָה, הם. (תלמודיש). די אַנטפּלעקונג פון דער גאָטהייט.

גָלוּת, הם. (מ. גָלוּתען). פאַרטרייבונג; פאַרטריבענקייט, פאַרוואָגעלטקייט, פאַרשקלאַפּטקייט; די פאַרוואָגעלטקייט פון דעם אידישען פאָלק. לאַנג ווי דער אידישער ג ל ו ת, זעהר לאַנג. אָפּריכטען ג ל ו ת, אַרומוואַנדערן פון שטאָדט צו שטאָדט אַלס אַ'ן אָפּקומעניס פאַר די זינד. "געה רעד אַז די צונג איז אין ג ל ו ת" (ווער.).

גָלוּת־בָּבֶל, הם. (תלמודיש). די פאַרוואָגעלטקייט פון דעם אידישען פאָלק אין לאַנד באַבילאָן.

גָלוּת־הַשְכִינָה, הם. (קאַבאַליסטיש). די פאַרוואָגעלטקייט פון דעם געטליכען גלאַנץ וועלכער איז, לויט דער לעגענדע, פאַרוואָגעלט געוואָרען צוגלייך מיט דעם אידישען פאָלק.

גָלוּת־לַאנד, הו. (מ. גָלוּת־לענדער). איינע פון די לענדער וואו די אידען זיינען פאַרטריבען.

גָלוּת־מִצְרַיִם, הם. די פאַרשקלאַפונג פון דעם אידישען פאָלק אין עגיפּטען.

גָלוּת־סְפָרַד, הם. די אַרויסטרייבונג (פון אידען) פון שפּאַניען.

גַלָח, הם. (מ. גַלָחִים). אַ קריסטליכער גייסטליכער, אַ פּריעסטער. "אַז מען דערמאָנט דעם מלאך קומט דער ג ל ח" (ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען אימיצער קומט אַריין גראַד ווען מע האַלט אין ריידען פון איהם). "ביזט אַ חזן זינג־זשע ביזט אַ ג ל ח קלינג־זשע" (ווער.).

גַלָחִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ גלח. ג ל ח ' י ש ע ציפערען, לאַטיינישע ציפערען.

גִלָיוֹן [גִלְיוֹן], הם. (מ. גִלְיוֹנוֹת). דער ניט באַדרוקטער (אָדער ניט באַשריבענער) ראַנד פון אַ בוך (אָדער אַ מאַנוסקריפּט).

גָלִיל, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסער פּראָווינץ אין פּאַלעסטינא, גאַלילעא.

גְלִילָה, הוו. (מ. גְלִילוֹת). דאָס
צונויפראָלען פון דער ספר־תורה
נאָכ׳ן לייענען אין שוהל. געבען
גלילה, באַעהרען איטיצען מיט
גלילה.

גָלְיַת, אנס. דער נאָמען פון אַ גע=
ווויסען ריעז וועלכען דער קליינער
דוד (ווז.) האָט געטייטעט, ווי
די ביבעל דערצעהלט.

גַם, ב. אויך.

גַם־זוּ־לְטוֹ׳בָה, (תלמודיש). דאָס
איז אויך צום גוטען.

גַם לִי גַם לָךְ לֹא יִהְיֶה, (ביבליש).
ניט צו מיר ניט צו דיר זאָל עס
געהערען.

גָ׳מוּר, אם. (מ. גְמוּ׳רִים; אוו.
גְמוּ׳רָה, מ. גְמוּ׳רוֹת). פאָלקאָ=
מען, פאָלשטענדיג.

גְמִי׳לוּת־חֶ׳סֶד, הם. (מ. גְמִי׳לוּת־
חֲסָ׳דִים), (תלמודיש). וואָהל=
טהעטיגקייט; אַ וואָהלטהאַט, אַ
בעפעליגקייט; געלט געבאָרגט אַלס
בעפעליגקייט.

גְמִי׳לוּת־חֶ׳סֶד־שֶׁל־אֱ׳מֶת, הוו. די
וואַהרע (אונאייגענניציגע) וואָהל=
טהאַט, מיט דעם נאָמען ווערט
אָנגערופען די באַערדיגונג פון א
טויטען פון וועלכען מע קען קיין
געגענזייטיגע געפעליגקייט ניט
מעהר ערוואַרטען; בעערדיגונגס=
פאַראיין.

גְמִי׳לוּת־חֲסָ׳דִים, הם. (תלמודיש).
פאַראיין אָדער אַנשטאַלט צו לייהען
אָרעמע געלט אָהן פראָצענט.

גְמַר, הם. שלוס, אָפשלוס; די
לעצטע ענטשיידונג.

גְמַר־חֲתִימָה־טוֹ׳בָה, הם. אַ לעצ=
טע פאַרזיגעלונג צום גוטען, אזוי
ווינשט מען זיך ביי אידען אין די
טעג צווישען ראש־השנה און
הושענא־רבה.

גְמָ׳רָא, הוו. (מ. גְמָ׳רוֹת). דער=
יעניגער טהייל פון תלמוד וועל=
כער איז אַ קאָמענטאַר אָדער צו=
לאָג צו דער משנה. זעה תַּלְ׳מוּד;
אַ׳ן אָפּטהיילונג, אַ טראַקטאַט
אָדער אַ באַנד ענטהאַלטענדיג
מעהרערע טראַקטאַטען, פון
תלמוד.

גְמָ׳רָא־נִ׳גוּן, הם. אַ געוויסער האַלב=
זינגענדער האַלב=דעקלאַמירענדער
טאָן מיט וועלכען מע לערנט גע=
וועהנליך דעם תלמוד.

גְמָ׳רָא־קָאָפּ, הם. (מ. גְמָ׳רָא־קעפּ).
שאַרפער קאָפּ.

גַן־עֵ׳דֶן, הם. (מ. גַן־עֵ׳דֶן׳ס), (ביב=
ליש). פאַראַדיעז, יענע וועלט.
"אַליין איז אפילו אין גן־עדן
אויך ניט גוט צו זיין" (שפוו.).
"זיבען זיהן בריינגען א שטוהל אין
גן־עדן זיבען טעכטער אין
גיהנום" (שפוו.).

גַן־עֵ׳דֶן־הַתַּחְ׳תּוֹן, הם. דער אונ=
טערשטער פאַראַדיעז, אַ געוויסער
פאַראַדיעז וועלכער געפינט זיך,
לויט דער לעגענדע, ערגעץ וואו
אויף דער ערד.

גְנַאי, הם. באַליידיגונג, לעסטערונג,
שאַנד. עס זאָל איהם צו גנאי
ניט זיין, מיט רעספּעקט צו איהם.

גַ׳נָב, הם. (מ. גַנָ׳בִים). דיעב,
קעשעניק; שווינדלער. "אויף אַ

גנב ברענט דאָס היטעל" (שפּוו.). "אַז מע דאַרף דעם גנב שניידט מען איהם אָפּ פון דער תליה" (שפּוו.). "אַ גנב מוז זיין אַ חכם" (שפּוו.). "אַ היימישען גנב קען מען ניט אײַנהיטען" (שפּוו.). "אַז מע גיט דעם גנב דעם שליסעל צו דער האַנד איז מען זיכער" (שפּוו.). "ניט יעדער אויף וועמען הינט בילען איז אַ גנב" (שפּוו.). "מעהר גנבים מעהר שטריק" (שפּוו.).

גְנֵ'בָה, הוו. (מ. גְנֵ'בוֹת). אַ גע־שמאָהלענע זאַך, אַ זאַך גענומען אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען; דאָס נעהמען עפּעס אָהן דעם איי־גענטהימער'ס וויסען.

גַ'נָבִ'טע, הוו. (מ. גַ'נָב'טעס). זעה גַ'נָב.

גְנֵ'בִ'יש, א. בּאַלאַנגענדיג צו אָדער האָבּענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ גנב; חיטרע, מיט הינטער־שפּיצלעך.

גַנְ'בִ'ען, **גַנְ'בִ'ענען**, צא. צונעהמען פרעמדעס אייגענטהום אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען. אַריינ־גנב'ען־זיך, אַריינקומען אומ־בּאַמערקטערהייד. פאַר'גנב'ען־זיך, זיך בּאַהאַלטען, זיך פאַר־בּערגען. "אַז מע גנב'עט אַ'ן איי האָט מען זיבּען יאָהר דלות" (שפּוו.). "גנב'ען און רא־נעווען זאָל מען און אַ'ן עהרלי־כער מאַן זאָל מען זיין" (שפּוו.).

גְנֵי'נָ'ה, הוו. (מ. גְנֵי'בוֹת). זעה גְנֵ'בָה.

גִ'סָה, הוו. (מ. גַ'סוֹת). זעה בְּהֵ'מָה־גַ'סָה.

גְסִי'סָה, הוו. די לעצטע ליידען פאַר'ן טויט, טויט־מאַטערניס.

גע'מַמְ'זֶר'ט, א. פאַרשפּיצט, חיטרע, קונציג. זעה מַמְ'זֵר.

גע'סְרָ'חָה, הז. געשטאַנק. "איט־ליכע משפחה האָט איהר גע־סרחה" (שפּוו.). זעה סְרָ'חָה.

גֵר [גֶר], הם. (מ. גֵ'רים). איינער וועלכער האָט זיך בּאַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן; אַ פרעמ־דער; אַ'ן עלענדער. "פאַר אַ גר טאָר מען קיין גוי ניט שילטען" (שפּוו.).

גֵר [גֶר]־**צֶ'דֶק**, הם. (תלמודיש). "אַ וואַהרער בּאַקעהרטער", איינער וועלכער האָט זיך בּאַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן.

גַרְגֶ'רֶת, הוו. קעהל, גאָרגעל. אַ־יינקריכען אין די גרגרת, דערעסען, דאַקוטשען.

גְרוֹגֶרֶת [גְרוֹגְ'רֶת]־**דְרַ'בִּי־צָ'דוֹק**, הוו. (תלמודיש). די פייג פון רבּי־צדוק, פון וועלכען עס ווערט דערצעהלט אין דעם תלמוד אַז אין דער צייט פון דער בּאַלאַגע־רונג פון ירושלים האָט ער געלעבּט בּלויז מיט דעם וואָס ער פלעגט אויסשמאָקצען די זאַפט פון אַ פייג, אַ'ן אויסגעשמאָקצעטע פייג. אויסזעהן ווי אַ גרוגרת־דרבּי־צדוק, אויסזעהן דאַר און אָפּ־געצעהרט.

גְ'רוּשׁ, הם. (מ. גְרוּ'שִׁים). אַ מאַן וועלכער האָט זיך געשיידט מיט

זיין פרוי. „אַ גרוש איז ניט קיין פּרוש“ (שפּוו.).

גֵ'רוּשׁ, הם. (מ. גֵרוּ'שִׁים). אַרויס־טרייבונג, פאַרטרייבונג. גרוש שפּאַניען, די אַרויסטרייבונג (פון אידען) פון שפּאַניען.

גְרוּ'שָׁה, הוו. (מ. גְרוּ'שׁוֹת). אַ פרוי וועלכע איז געשיידט פון איהר מאַן.

גֶר'טע, הוו. (מ. גֶר'טעס). איינע וועלכע האָט זיך באַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן.

גֶ'שֶׁם, הם. (ליטורגיש). „רעגען“, דאָס געבעט פאַר רעגען וואָס מע זאָגט ביי אידען אום סוכות.

גַשְׁ'מִיוּת, הוו. מאַטעריעלע זאַכען; מאַטעריאַליזמוס.

ד.

ד, דער פיערטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 4. זעה דַלֶת.

ד־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ העברעאישען וואָרט), פון. טוב דטוב, דאָס בעסטע פון די בעסטע. גרוגרת דרבי־צדוק, די פייג פון רבי־צדוק.

ד', אַ פאַרשטעלטע אָרט פון שרייבען „יהוה“ (גאָט) און אויסגעשפּראָ־כען הַשֵּׁם (ווז.).

ד'־אַ'מוֹת, הוו. מ. (תלמודיש). פיער איילען; קליינער, איינגער פּלאַץ; נאָהענטע אומגעבונג. ניט געהן אין זיינע ד'־אמות, ניט האָבען מיט איהם קיין באַריה־רונג.

דְאָ'גָה, הוו. (מ. דְאָ'גוֹת). זאָרג, באַזאָרגטקייט. מיין באָבעס דאגה זאָל עס זיין, מיך קימערט עס ניט. „פרעמדע דאגות נעהמען ניט אוועק דעם שלאָף“ (שפּוו.).

דַאְ'גָה'ן, **דַאְ'גָה'נען**, צש. זאָרגען, זיין באַזאָרגט. — צא. פאַר־דאגה'ן, פאַרזאָרגען. — פאַר־דאגהט, פאַרזאָרגט, באַזאָרגט.

דְאַ'גַת־הַכְּלָל (הַכְּלָלִי), הוו. (מ. דַאְ'גוֹת־הַכְּלָל (הַכְּלָלִי)). דאָס זאָרגען פאַר די אינטערעסען פון דער געמיינדע, דעם פאָלק א. ד. ג.

דַאְ'גַת־יָ'חִיד, הוו. (מ. דַאְ'גוֹת־יָ'חִיד). די זאָרג פון אַ'ן איינצעל־נעם, פּריוואַט־אינטערעס.

דַאְ'גַת־פַּרְנָ'סָה, הוו. די זאָרג פון ערנעהרען זיך, די זאָרג פאַר לעבענס־מיטעל.

דַאְ'גַת־צִ'בּוּר, הוו. (מ. דַאְ'גוֹת־צִ'בּוּר). די זאָרג פון דער גע־מיינדע, אַ געמיינדע־זאַך.

דַאְ'גַת־רַ'בִּים, הוו. (מ. דַאְ'גוֹת־רַ'בִּים). זעה דַאְ'גַת־הַכְּלָל.

דִ'בּוּק, הם. (מ. דִבּוּ'קִים), (קאַבאַ־ליסטיש). אַ בייזער גייסט וועל־

בער געהט אַריין אין אַ מענשען.

דִיבּוּר, הם. (מ. דִבּוּרִים). שפּראַך, אויסשפּראַך; געשפּרעך, רייד.

דְבוֹרָה, אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער אידישער פּראָפעטין דער־מאָנט אין דער ביבעל.

דְבֵיקוּת, הוו. זעה דְבֵקוּת.

דְבֵקוּת, הוו. באַהעפטונג (פון דעם מענשען צו גאָט), רעליגיעזע ענטציקונג, עקסטאַז.

דְבֵקְ׳עֶן, **דְבֵקְ׳ענען־זִיך**, צוו. אַריינקומען אין רעליגיעזען עקס־טאַז, מאַכען מינעס און באַוועג־גונגען פון אַ רעליגיעזען עקסטאַז.

דֶבֶר, הם. פּעסט, איינע פון די עשר מכות (ווז.).

דָבָר, הם. (מ. דְבָרִים). אַ וואָרט; אַ זאַך.

דָבָר־אַחֵר, הם. (מ. דְבָרִים־אֲחֵרִים), (תלמודיש). 1) "אַנ־אַנדער זאַך" (אַ געגענשטאַנד וועמעם נאָמען מע דאַרף ניט דער־מאָנען), אַ שוויין; 2) אַ גראָבע עקעלהאַפטע פּערזאָן.

דָבָר־אַחֵר בְּיַד־חֲזָקָה, (ליטוו־ויש). אַ שוויין נעהמט מיט שטאַרקער האַנד, ד. ה. מיט גע־וואַלט (דבר־אחר ווערט דאָ שפּאַסהאַפט געברויכט אין דעם זין פון "שוויין" וועהרענד אין דעם טעקסט האָט עס די באַדיי־טונג פון "אַנ׳אַנדער זאַך", אַנ־אַנדער מיינונג).

דָבָר־אַחֵרִ׳טֶע, הוו. (מ. דָבָר־אַחֵרִ׳טעם). זעה דָבָר־אַחֵר 2.

דַבֵּר אֶל הָעֵצִים וְאֶל הָאֲבָנִים, (ביבליש: וַיְדַבֵּר עַל הָעֵצִים). רעד צו די פּלעקער און צו די שטיינער, ד. ה. קיינער וויל ניט הערען אָדער פאַרשטעהן.

דָבָר־אָסוּר, הם. (מ. דְבָרִים־אֲסוּרִים). אַ פאַרבאָטענע זאַך.

דָבָר־בְּעִתּוֹ, הם. (ביבליש). אַ זאַך אין דער צייט.

דָבָר־הַיָדוּעַ, הם. אַ באַוואוסטע זאַך.

דָבָר־חָדָש, הם. אַ נייע זאַך, אַ נייער אויפטהו.

דְבַר־חָכְמָה, הם. (מ. דִבְרֵי־חָכְמָה). אַ קלוג וואָרט, אַ׳ן איינפאַל.

דָבָר־נִפְלָא, הם. (מ. דְבָרִים־נִפְלָאִים). אַ וואונדערליכע זאַך.

דְבַר־פֶּלֶא, הם. אַ וואונדערליכע זאַך.

דְבַר־שׁוֹרֶשׁ, הם. (ביבליש: שׁוֹרֶשׁ־דָבָר). דער וואָרצעל, דער גרונד פון דער זאַך. "אַז דער אדון וויים שוין פון כל דבר־שורש העלפט שוין ניט מעהר קיין תורש" (שפּוז.).

דְבַר־תּוֹרָה, הם. (מ. דִבְרֵי־תּוֹרָה [תּוֹרָה]), (תלמודיש). אַ׳ן אויסטייטשונג פון אַ ביבלישען אָדער תלמודישען טעקסט, אַ שטיקעל דרוש (ווז.).

דִבְרֵי־הַיָמִים, הם. מ. "די פּאַסי־רונגען פון די צייטען", דער נאָ־

מען פון אַ געוויסען ביבלישען בוך (איינגעטהיילט אין צוויי טהיילען, פון וועלכע דער ערשטער הייסט "דברי־הימים א.", און דער צווייטער — "דברי־הימים ב.").

דְבָ'רִים, הם. דער נאָמען פון דעם פינפטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פיער און פיערציגסטער סדרה (ווז.).

דְבָ'רִים־בְּטֵ'לִים, הם. מ. (תלמודיש). פוסטע זאַכען, פוסטע רייד.

דַבְּ'רָן, הם. (מ. דַבְּרָ'נִים). רעדנער.

דַבֵּ'ר'ען, צש. רעדען.

דָ'גֵש, הם. (מ. דְגוּ'שִׁים). אַ פינטעלע אין אַ בוכשטאַב, אַ געוויסער העברעאישער אויסשפראַך־צייכען.

דָ'גִים, הם. מ. פיש; דער אַסטראָנאָמישער צייכען פון דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט אדר. זעה מַ'זָל.

דֶ'גֶל, הם. (מ. דְגָ'לִים). פאָהן.

דַ'דִים, מ. בריסט.

דְהַיי'נוּ, או. (תלמודיש). צום ביישפיעל, נעמליך, דאָס הייסט.

דוּגְ'מָא, הוו. (מ. דוּגְמָ'אוֹת). אַ ביישפיעל.

דָ'וִד, אנם. דער נאָמען פון דעם אידישען קיניג צו וועלכען דער תהלים ווערט צוגעשריבען.

דָוִד־הַמֶּ'לֶך [הַמֶּ'לֶךְ], אנם. דער קיניג דוד (ווז.).

דוֹ'דִי, הם. מיין אָנקעל.

דוֹדָ'תִי, הוו. מיין מוהמע.

דוּוְ'קָא, או. זעה דַוְקָא.

דוֹ'חֶה־זַיין, צא. אָפּשטויסען, **קומען** פריהער פאַר, זיין וויכטיגער פון. — פקוח־נפש איז דוחה שבת, ראַטעווען אַ לעבען איז וויכטיגער ווי אָפּהיטען שבת.

דוֹ'חַק, הם. נויטה, מאַנגעל.

דוֹ'כְ'נען, צש. שטעהן (פון די כהנים) ביי דעם ארון־קודש מיט דעם געזיכט צו דעם פאָלק און מיט די הענד אויפגעהויבען אין דער הויך און בענשען דאָס פאָלק (אין געוויסע אידישע פייערטעג); שטעהן פאַרטראַכט.

דוּ'כָּס, הם. (דוּכָּ'סִים). הערצאָג.

דוֹ'פֶק, הם. פולס.

דַוְ'קָא, או. (תלמודיש). גראַד, גראַד פאַרקעהרט.

דוֹר [דֹר], הם. (מ. דוֹ'רוֹת). געשלעכט, צייטאַלטער, פעריאָדע.

דוֹר [דֹר]**־דוֹ'רוֹת**, הם. מ. אַ לאַנגע רייהע פון יאָהרען.

דוֹר־הַמַ'בּוּל, הם. (תלמודיש). דאָס געשלעכט וואָס איז אונטערגעגאַנגען אין דער פאַרפליצונג (זינדפלוטה), ווי די ביבעל דערצעהלט.

דוֹר־הַמִדְ'בָּר, הם. (תלמודיש). די אידען וועלכע משה האָט געפיהרט דורך דער וויסטע.

דוֹר־הַפַּלָ'גָה, הם. (תלמודיש). די מענשען וועלכע האָבען געבויט דעם טהורעם פון בבל.

דוֹ'רֶם־זײַן, צא. פאַרצוקען, צורייסען.

דוֹ'רֶש־טוֹב, הם. (ביבליש). איינער וואָס זוכט צו טהון גוטס (פאַר אַנדערע).

דָּחָק [דְחַק], או. נויטה.

דַחְ'קוּת, הוו. נויטה, מאַנגעל, אָרעמקייט.

דײַ־וְהוֹ'תֵר, או. (ביבליש). גענוג און צום איבערבלייבען, מעהר ווי גענוג.

דײַ'בּוּק, הם. (מ. דִיבּוּ'קִים). זעה דִ'בּוּק.

דײַ'בּוּר, הם. (מ. דִיבּוּ'רִים). זעה דִ'בּוּר.

דַ'יָין, הם. (מ. דַיָ'נִים). זעה דַ'יָן.

דִימְ'יוֹן, הם. (מ. דִימְיוֹ'נוֹת). זעה דִמְ'יוֹן.

דין, הם. (מ. די'נים). געזעץ, פאַרשריפט, רעגעל.

דַ'יָן, הם. (מ. דַיָ'נִים). אַ ריכטער, אַ ראַבינער אָדער געלעהרטער פאַר וועלכען עס ווערען פאַרגעבראַכט געלטליכע אָדער רעליגיעזע פראַגען. „אַ הונט טאָהר קיין ד י ן ניט זיין" (שפּוו.).

דין־וְחֶשְ'בּוֹן, הם. (תלמודיש). באַריכט, רעפּאָרט. פּראָטאָקאָל, אויסקונפט, רעכענונג.

דין־תּוֹ'רָה, הם. (מ. דין־תּוֹ'רָה'ס), (תלמודיש). אַ פּראָצעס פאַר אַ אידישען געריכט.

דַיָ'נוּת, הוו. דאָס אַמט, די שטעלע פון אַ דַיָן (ווז.).

די'נֵי־גוֹיִים [גֹ'יִים], הם. מ. ציוויל־ און קרימינאַל־געזעצען פון ניט־אידען.

די'נֵי־מָ'מוֹנוֹת, הם. מ. (תלמודיש). געלט־זאַכען, ציוויל־געזעצען.

די'נֵי־נְפָ'שׁוֹת, הם. מ. (תלמודיש). קרימינאַל־זאַכען, קרימינאַל־געזעצען.

דֵ'יעָה, הוו. (מ. דֵי'עוֹת). זעה דֵ'עָה.

דִי'קָא, או. זעה דַוְ'קָא.

דִיקְ'דוּק, הם. זעה דִקְ'דוּק.

די'רָה, הוו. (מ. די'רוֹת). וואָהנונג. ד י ר ה ־געלט, וואָהנ־געלט. „אַ'ן אָרעמאַן האָט קעסט אין די הייזער און ד י ר ה אין הקדש" (שפּוו.).

דַ'ל, הם. (מ. דַ'לִים). אַ'ן אָרעמאַן.

דַל־גֵ'אָה, הם. (תלמודיש). אַ שטאָלצער אָרעמאַן.

דַ'לֶד, הם. (מ. דַ'לֶד'עָן). זעה דַלֶת.

דַ'לוּת, הם. (מ. דַלֵי'תִים *). אַ'ן אָרעמאַן.

דַ'לוּת, הוו. אָרעמקייט. „אַ ריינער אָרעמאַן איז אַ שענער ד ל ו ת" (שפּוו.). „בעסער צעהן שלעסער איידער איין ד ל ו ת" (שפּוו.). „ד ל ו ת מאַכט פּסלות" (שפּוו.). „ד ל ו ת קאָך לאָקשען, ניטאָ קיין אייער" (שפּוו.). „דער ד ל ו ת לעגט זיך צוערשט אויפ'ן

פנים" (שפוו.). "נויטה ברעכט אייזען, דלות ברעכט שלעסער" (שפוו.).

דְלִי, הם. "אַ'ן עמער", דער אסטראָנאָמישער צייכען פון דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט שבט. זעה מַ'זָל.

דַלְ'פוֹן, אנם. דער נאָמען פון אײנעם פון המנ'ס צעהן זיהן; הם. אָרעמאַן (מ. דַלְפוֹ'נים [דַלְפָ'נִים]). א ד ל פ ו ן ווי אין פסוק שטעהט, א גרויסער אָרעמאַן.

דַלֶ'ת [דַ'לֶד], הם. (מ. דַלֶ'ת'ען [דַ'לֶד'ען]). דער נאָמען פון דעם פיערטען בוכשטאַב (ד) פון דעם אידישען אַלף־בית.

דָם [דַם], הם. (מ. דָ'מִים). בלוט; די מאָנאַטליכע (ביי פרויען), מענסטרואַציאָן; איינע פון די עשר מכות (ווז.). די דמים זיינען איהם איינגעפאַלען, ער האָט זיך דערשראָקען.

דַם־שׂוֹ'נֵא, הם. (מ. דַם־שׂוֹנְאִים [שָׂנְ'אִים]). אַ בלוטיגער פיינד.

דִמְ'יוֹן, הם. (מ. דִמְיוֹ'נוֹת). פאַרגלייך; איינבילדונג, פאָרשטעלונג, פאָרשטעלונגס־קראַפט.

דָ'מִים, הם. מ. געלט.

דָן, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון דן.

דָן לְכַף [דַן־לְכַף]־זְכוּת־זיין, צא. (תלמודיש). אורטהיילען צום גוטען, פאַרטהיידיגען.

דָנִיֵ'אל, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז דער קעניג פון בבל האָט איהם געלאָזט אַריינוואַרפען אין אַ לייבען־גרוב און ער ער איז אויף אַ וואונדערבאַרע אַרט געבליבען לעבען; דער נאָמען פון דעם ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון דניאל.

דֵ'עָה, הוו. (מ. דֵ'עוֹת). פאַרשטאַנד, מיינונג; שטים, אויטאָריטעט, איינפלוס; געדאַנק, זין. זיך שלאָגען מיט דער דעה, זיך ניט קענען באַשליסען. "וויפיעל קעפּ אַזוי פיעל דעות" (שפוו.).

דער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "דער" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

דער־רַגְ'ז'ען, **דער־רַגְ'ז'ענען**, צא. דערבייזערען, איינבייזערען, אַריינברינגען אין צאָרן.

דַ'עַת, הם. פאַרשטאַנד, פאַרנונפט.

דַעְ'תָן, הם. אַ מענש מיט געזעצטע מיינונגען, אַ מאַן מיט אַ שטאַרקען ווילען.

דַף, הם. (מ. דַ'פִים). אַ בלאַט (פון אַ בוך).

דְפוּס, הם. דרוק, דרוקעריי.

דְצַ"ךְ־עֲדַ"שׁ־בְּאַחַ"ב', אב. דָם, צְפַרְדֵ'עַ, כִּ'נִים, עָ'רוֹב,

דָ'בר, שְׁחִין, בָּ'רָד, אַרְ'בֶּה, חֹ'שֶׁךְ, מַ'כַּת־בְּכוֹ'רוֹת (בלוט, פרעש, לייז, אַנשיקענים פון טהיערען, פעסט, קרעץ, האָגעל, היישעריק, פינסטערניס און דאָס אויסשטאַרבען פון די ערשט-גע=באָרענע), די צעהן פלאָגען וואָס גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפטער כדי זיי זאָלען אַרויס=לאָזען דאָס אידישע פאָלק פון זייער לאַנד, ווי די ביבעל דער=צעהלט. זעה עֶ'שֶׂר־מַ'כּוֹת.

דִּקְ'דוּק, הם. די רעגעלען און גע=זעצען פון אַ שפראַך (געוועהנליך פון דער העברעאישער שפראַך), גראַמאַטיק.

דִּקְ'דוּק־סֵ'פֶר, הם. (מ. דִּקְ'דוּק־סְפָ'רִים). אַ גראַמאַטיק.

דַּקְדּוּ'קֵי־עֲנִ'יּוּת, הם. מ. (תלמודיש). קליינליכע גענויאיגקייטען.

דַּרְ'גָא, הוו. (מ. דַּרְ'גוֹת). אַ טרעפּ, אַ שטופע. ד ר ג ו ת־ווייז, שטופען=ווייז, ביסליך=ווייז.

דַּרְ'דְּקֵי־מְלַ'מֵּד, הם. (מ. דַּרְ'דְּקֵי־מְלַמְ'דִים). אַ לעהרער פון קליינע קינדער.

דָ'רוֹם, הם. זיד.

דָּ'רוּשׁ, הם. (מ. דְּרוּ'שִׁים). אויס=טייטשונג פון אַ ביבלישען אָדער תלמודישען טעקסט ניט לויט דער ווערטליכער באַדייטונג. זעה פְּשָׁט; רעדע, פרעדיגט, פאָר=טראַג.

דְּרִ'יסַת־הָרֶ'גֶל, הם. (תלמודיש). אַ'ן איינטריט, דאָס רעכט אַריינ=צוטרעטען.

דְּרִי'שָׁה־וַחֲקִי'רָה [וּחְקִי'רָה], הוו. (מ. דְּרִי'שׁוֹת־וַחֲקִירוֹת [וּחְקִי'רוֹת]). "נאָכזוכונג און נאָכפאָרשונג", אויספאָרשונג, פאַרהער.

דֶ'רֶךְ, הם. (מ. דְּרָ'כִים). וועג; גאַנג, שטייגער, אַרט, מאַניער. נעהמען דעם ד ר ך, אַוועקגעהן, זיך אָפּטראָגען. געבען דעם ד ר ך, הייסען געהן. פאַרגעהן אין הויכע ד ר כ י ם, זעהר ווייט פאַרגעהן.

דֶ'רֶךְ־אַ'גַּב, או. זעה בְּדֶ'רֶךְ־אַ'גַּב.

דֶ'רֶךְ־אֶ'רֶץ, הם. (תלמודיש). גוטע אויפפיהרינג, שענע מאַניערען, סטאַטעק.

דֶ'רֶךְ־הַיָ'שָׁר, הם. דער גלייכער (גאָט=פאָרכטיגער) וועג.

דֶ'רֶךְ־הֲלָ'צָה, או. זעה בְּדֶ'רֶךְ־הֲלָ'צָה.

דֶ'רֶךְ־מָ'שָׁל, או. זעה בְּדֶ'רֶךְ־מָ'שָׁל.

דַּרְכֵי [דַּרְ'כֵּי]־שָׁ'לוֹם, הם. מ. (תל=מודיש). די וועגען פון פריעדען. פון ד ר כ י ־ ש ל ו ם וועגען, אום אַנצוהאַלטען אָדער צו מאַכען פריעדען.

דְּרָ'שׁ [דְּרַ'שׁ], הם. אויסטייטשונג פון אַ ביבלישען אָדער תלמודישען טעקסט ניט נאָך דער ווערטליכער באַדייטונג. זעה פְּשָׁט.

דְּרָ'שָׁה, הוו. (מ. דְּרָ'שׁוֹת). רעדע, פרעדיגט, פאָרטראַג (געוועהנליך פון אַ רעליגיעזען אינהאַלט).

דְרָ'שָׁה־געשאַנק, הם. אַ געשאַנק וועלכען מע גיט די נייַ־פאַרהייַ־ראַטהעטע צו זייער האָכצייט (דער אויסדרוק קומט פון דעם וואָס פאַרצייטען פלעגט זיין אַ מאָדע אַז דער חתן פלעגט האַלטען אַ דרשה נאָך דער חופה). "מע מיינט ניט די דרשה נאָר די בקשה" (וועג.).

דַרְ'שָׁן, הם. (מ. דַרְשָׁ'נִים). רעדנער, פּרעדיגער, זאָגער.

דַרְ'שׁ'ענען, דַרְ'שׁ'ענען, צש. רעדען, פּרעדיגען, זאָגען.

ה.

ה, הם. דער פינפטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. אין אָנ־הויב אָדער אין מיטען פון אַ וואָרט אויסגעשפּראָכען ווי אין "האָבען", אין ענד פון אַ וואָרט — שטום; אין צעהלען גערעכענט אַלס 5. זעה הֵא.

הַ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט), דער, די. ה מ ל ך, דער קעניג. ה א ש ה, די פרוי. ה נ ש מ ו ת, די זעלען.

ה', פאַרקירצטע אַרט פון שרייבען דאָס וואָרט יְהֹוָה (ווז.).

הֵא, הם. (מ. הֵא'ען). דער נאָמען פון דעם פינפטען בוכשטאַב (ה) פון דעם אידישען אַלף־בית. "ער גיט זיין פערד צו עסען דעם ה א פון סדור" (וועג.).

הָא־לַחְ'מָא־עַנְ'יָא, (ליטורגיש). "אָט איז דאָס אָרעמע ברויט", די ערשטע ווערטער פון דער הגדה.

הָאוֹ'חֵז־בְּיַד, הם. (ליטורגיש). "דער וועלכער האַלט אין דער האַנד", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה. "ה א ו ח ז ־ ב י ד איז די בעסטע תפלה" (שפּ.ז.). "ה א ו ח ז ־ ב י ד שלום בקעשענע" (שפּוו.). "ה א ו ח ז ־ ב י ד שטעהט גרויס געשריבען" (שפּוו.).

הַאֲזִ'נוּ, הוו. די דריי און פופציג־סטע סדרה (ווז.).

הֶבְ'דֵל, הם. אונטערשייד.

הַבְדָ'לָה, הוו. (מ. הַבְדָ'לוֹת). דער זעגענשפּרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען שבת־צו־נאַכט; אַ געפלאָכ־טען וואַקס־ליכט וואָס מע צינדט אָן ווען מע זאָגט די הבדלה; אַ געפלאָכטען וואַקס־ליכט.

הַבְטָ'חָה, הוו. (מ. הַבְטָ'חוֹת). פאַרזיכערונג, פאַרשפּרעך, צוזאָג.

הֶ'בֶל, אנם. דער נאָמען פון אָדם־הראשון'ס צווייטען זוהן וועל־כען זיין עלטערער ברודער קין האָט ערמאָרדעט, ווי די בי־בעל דערצעהלט.

הֶ'בֶל, הם. (מ. הֲבָ'לִים). פוסטע זאַך, נאַרישקייט, אַבערגלויבען.

הֲבֵל־הֲבָ'לִים, הם. (ביבליש). גאָרנישט מיט גאָרנישט, אַ פוסטע זאַך.

הַבְ'לִיוּת, הוו. נאַרישקייטען, פוסטע זאַכען.

הֲבָ'נָה, הוו. פאַרשטאַנד, פאַרשטענדעניס.

הַבַּע"ל, אב. הַבָּא' (מ. הַבָּ'אִים; וו. הַבָּ'אָה, מ. הַבָּ'אוֹת) עָלֵי'נוּ לְטוֹ'בָה, אם. (ליטורגיש). דער וועלכער וועט קומען אויף אונז צום גוטען, דער צוקינפטיגער.

הֲבָ'רָה, הוו. (מ. הֲבָ'רוֹת). אויסשפּראַכע.

הַגְבֵּהַ [הַגְ'בֵּה], הַגְבָּ'הָה, הוו. (מ. הַגְ'בֵּה'ס). דאָס אויפהויבען פון דער ספר־תורה נאָכ'ן לייענען איידער מע וויקעלט זי צונויף. געבען הגבה, באַעהרען (אימיצען) מיט הגבה.

הַגָ'דָה, הוו. (מ. הַגָ'דוֹת). די זאַמלונג פון געבעטען, ביבלישע זאַצען, תלמודישע ערקלעהרונגען ערצעהלונגען און לעגענדען וועלכע מע זאָגט ביי אידען אין די ערשטע צוויי נעכט פון פסח; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די גאַנצע־דינסט פון סדר. "ער מיינט ניט די הגדה נאָר די קניידלעך" (ווער.).

הֲגָ'הָה, הוו. (מ. הֲגָ'הוֹת). דורכזעהונג, אויסבעסערונג (פון אַ טעקסט); אָנמערקונג.

הַגְּזָ'מָה, הוו. (מ. הַגְזָ'מוֹת). איבערטרייבונג.

הֲגַם', ב. אָבוואָהל, ווען אויך, כאָטש.

הִ'דוּר, הם. פאַרשענערונג, פאַרפוצונג.

הִ'דוּר־הַכָּ'בוֹד, הם. אַכטונג, רעספעקט, פאַרעהרונג.

הֶדְ'יוֹט, הם. (מ. הֶדְיוֹ'טִים). אַ פּראָסטער מענש, אַ פראָסטאַק.

הַדְלָ'קַת־הַנֵּר', הוו. (תלמודיש). די צערעמאָניע פון אָנצינדען און בענטשען ליכט פרייטאָג פאַר נאַכט.

הָ'דָס, הם. (מ. הֲדַ'סִים). אַ מירט, דאָס מירטען־צווייגעל וואָס מע בינדט־צו צו דעם לולב; אַ געפעס פון זילבער אָדער אַ'ן אַנדער מעטאַל אָנגעפילט מיט געווירצען פון וועלכע מע שמעקט זאָגענדיג הבדלה (ווז.).

הַדְפָּסָה [הַדְפָּ'סָה], הוו. דאָס דרוקען (פון אַ בוך).

הַדְרָ'גָה, הוו. דאָס שטייגען אָדער ענטוויקלען זיך פון שטופע צו שטופע.

הַדְרָ'כָה, הוו. ערציהונג.

הַדְ'רָן, הם. אַ שאַרפזיניגער תלמודישער פאָרטראַג וועלכער ווערט געהאַלטען ביים ענדיגען דאָס שטודיום פון אַ טראַקטאַט פון תלמוד און וועלכער בעשטעהט געוועהנליך אין דער צוזאַמענקייטלונג פון דעם לעצטען זאַץ פון דעם געענדיגטען טראַקטאַט מיט דעם ערשטען זאַץ פון דעם נעכסטען טראַקטאַט.

הַדְ'רַת־פָּ'נִים, הוו. אַ שענעם אויסזעהן, אַ שענע אסאָבע.

הו'דוּ, הם. (ליטורגיש). "דאַנקט", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אין מאָרגענדיגען דאַווענען; אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען לאַנד דערמאָנט אין דער ביבעל. "זאָגט ער פלייש זאָגט זי פיש זאָגט ער ה ו ד ו זאָגט זי כוש" (ווער.).

הוֹדָ'עָה, הוו. (מ. הוֹדָ'עוֹת). באַקאַנטמאַכונג, רעקלאַמע, אַנאָנסע.

הַוָּ'יָה, הם. גאָט (דאָס וואָרט איז אַ'ן איבערשטעלונג פון די בוכשטאַבען יְהֹוָה, ווז.).

הוֹ'לֵךְ־רָ'כִיל, הם. (ביבליש). באַריידער, פאַרליימדער.

הוֹ'לֵכ'ען, צש. אַוועקגעהן, זיך אָפּטראָגען.

הוֹן, הם. אַ פאַרמעגען.

הוֹן־רַב, הם. אַ גרויס פאַרמעגען.

הוֹן־עָ'צוּם, הם. א גרויס פאַרמעגען.

הוֹסָ'פָה, הוו. (מ. הוֹסָ'פוֹת). אַ צולאָג, אַ ביילאַגע; אַ העכערונג (פון געהאַלט).

הוֹצָ'אָה, הוו. (מ. הוֹצָ'אוֹת). אויסגאַבע, אומקאָסטען; דאָס אַרויסנעהמען די ספר־תורה פון דעם אָרון־קודש פאַר'ן לייענען, אויסנעמענים. געבען הוצאה, באַעהרען (אימיצען) מיט אויסנעמעניס.

הוֹצָאוֹת־הַדֶּ'רֶךְ, הוו. מ. רייזעקאָסטען.

הוֹצָ'אוֹת־קְטַ'נּוֹת, הוו. מ. קליינע אויסגאַבען.

הוֹ'קַר־רַגְ'לְךָ, (ביבליש). מאַך זעלטען דיין פוס (אין דעם הויז פון דיין פריינד). "אַלע הויקערס זיינען קרום אויסער הוקר־רגלך" (שפּוו.).

הוֹ'רֶג *, הם. זעה הָ'רוּג.

הוֹ'רֵג־נֶ'פֶשׁ, הם. (ביבליש). מערדער.

הוֹ'רֵג'ען, צא. מערדערליך שלאָגען.

הוֹשֵׁ'עַ, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען ביבלישען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעציייהונגען פון הושע.

הוֹשַׁעְ'נָא, הוו. (מ. הוֹשַׁעְ'נוֹת). "אָ, העלף", דאָס אָנהויב= און ענד=וואָרט פון געוויסע געבעטען וועלכע מע זאָגט אום הושענא־רבה; אַ ווערבע=ריטעל וואָס מע שלאָגט אָן דער ערד אום הושענא=רבה זאָגענדיג דערביי די געבעטען פון הושענא. אָפּגעשלאָגענע הושענא, אַ זאַך וועלכע טויג ניט מעהר.

הוֹשַׁעְ'נָא־רַ'בָּה, הם. דער זיבענטער טאָג פון סוכות.

הוש"ר, אב. הוֹשַׁעְ'נָא־רַ'בָּה (ווז.).

הִזָּ'הֵר־וְהִזָּ'הֵר, היט זיך און היט זיך, זיי זעהר פאָרזיכטיג.

הַזְהָ'רָה, הוו. (מ. הַזְהָ'רוֹת). וואָרנונג.

הֶ'זֵּיק, הם. (מ. הֶזֵּ'יקוֹת). שאדען, פאַרלוסט.

הַזְכָּ'רַת־נְשָׁ'מוֹת, הוו. "די דערמאָנונג פון די זעעלען", אַ געבעט וואָס מע זאָגט פאַר די זעעלען פון די טויטע.

הַזְמָ'נָה, הוו. (מ. הַזְמָ'נוֹת). רופצעטעל, פאָוועסטקע.

הַחְלָ'טָה, הוו. (מ. הַחְלָ'טוֹת). באַשלוס, רעזאָלוציאָן.

הִי'דּוּר, המ. זעה הִ'דוּר.

הַ'יּוֹם, המ. (ליטורגיש). "היינט", דאָס ערשטע וואָרט מיט וועלכען עס הייבט זיך אָן יעדער פערז פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה צום ענד פון דאַוונען. קומען נאָך אַלע היום'ס, קומען זעהר שפעט.

הֱיוֹת', או. אין אנבעטראַכט אַז, אַזוי ווי.

הֵי'כָא־תִּמְ'צָא, (תלמודיש). "וואו ווע׳סטו עס געפינען?", ווי קען דאָס זיין? ווי איז עס מעגליך?

הֵי'כָל, המ. טעמפעל, דער הייליגער טעמפעל (פאַרצייטען ביי אידען).

הַיֶ'לֶד־אֵי'נֶנּוּ, (ביבליש). "דאָס קינד איז ניטאָ", ער איז אַנטלאָפען.

הִי'לוּךְ, המ. זעה הִ'לוּךְ.

הִילְ'כְתָא, הוו. (מ. הִילְ'כְתוֹת), (תלמודיש). זעה הִלְ'כְתָא.

הִי'פּוּךְ, **הֵי'פֶךְ**, המ. זעה הֵ'פֶךְ.

הִירְ'הוּר, המ. (מ. הִירְהוּ'רִים), (תלמודיש). זעה הִרְ'הוּר.

הֲיִתָּ'כֵן, קען עס דען זיין? איז עס מעגליך?

הַכְבָּ'דָה, הוו. (מ. הַכְבָּ'דוֹת). באַשווערונג, באַלעסטיגונג.

הַכְחָ'שָׁה [הַכְּחָ'שָׁה], הוו. (מ. הַכְחָשׁוֹת [הַכְּחָ'שׁוֹת]). אָפּלייקענונג, פאַרלייקענונג.

הַ'כֹּל־בַּאֲ'שֶׁר־לַ'כֹּל, או. אַלץ מיט אַנאַנדער, אין גאַנצען.

הַ'כֹּל־הֶ'בֶל, (ביבליש). אַלצדינג איז פוסטקייט (נאַרישקייט). "הכל־הבל און גע'הבל'ט מוז דאָך ווערען" (שפוו.).

הַכְּלָלי', או. די הויפטזאַך איז, דער רעזולטאַט איז, אַלזאָ.

הֲכָ'נָה, הוו. (מ. הֲכָ'נוֹת). פאָרבאַרייטונג, צובאַרייטונג.

הַכְנָ'סָה, הוו. (מ. הַכְנָ'סוֹת). אַיינגאַהמע, אַיינקונפט, אַיינטראָג; דאָס אַריינשטעלען די ספר־תורה צוריק אין אָרון־קודש נאָכ'ן לייענען. געבען הכנסה, באַעהרען (אימיצען) מיט אַריינשטעלען די ספר־תורה אין אָרון־קודש. "אָהן הוצאה איז קיין הכנסה ניטאָ" (שפוו.).

הַכְנָ'סַת־אוֹרְ'חִים [אָרְ'חִים], הוו. (תלמודיש). דאָס אויפנעהמען פרעמדע, גאַסטפריינדליכקייט; אַ'ן אַנשטאַלט וואו עס ווערען אויפגענומען אָרעמע פרעמדע.

הַכְנָ'סַת־כַּ'לָּה, הוו. (תלמודיש). דאָס אויסהעלפען אַ'ן אָרעם מיידעל מיט געלט אָדער אויסשטייער אום זי צו פאַרהייראַטהען.

הַכְנָ'עָה, הוו. אונטערטהעניגקייט, נידערגעשלאָגענקייט.

הַכְּצַעֲקָ'תָה, (ביבליש). צי איז טאַקי (די זאַך אַזוי) ווי דאָס געשריי איז.

הֶכְ'רֵחַ, הס. נויטהווענדיגקייט.

הֶכְרֵ'חִיוּת, הוו. אַ נויטהווענדיגקייט, אַ נויטהווענדיגע זאַך.

הַכְרָ'עָה, הוו. (מ. הַכְרָ'עוֹת). אַ צולאָג (צום געוויכט אָדער צו דער מאָס); אַ קאָמפּראָמיס, אַ'ן ענטשיידונג.

הֶכְ'שֵׁר, הס. (מ. הֶכְשֵׁ'רִים). אַ דאָקומענט, אַ צייגניס אויף כשרות (ווז.).

הַלְבָּ'שָׁה, הוו. באַקליידונג, אויס־קליידונג.

הַלְוָ'אָה, הוו. (מ. הַלְוָ'אוֹת). פאַר־לייהונג, פאַרבאָרגונג (פון געלט), באָרג.

הַלְוַאי', אר. (תלמודיש). ניעחאַי, איך ווינש אַז.

הַלְוָו'אָה, הוו. (מ. הַלְוָו'אוֹת). זעה הַלְוָ'אָה.

הַלְוַואי', אר. זעה הַלְוַאי'.

הַלְוָיַ'ת (הַלְוָיַ'ת־הַמֵּ'ת', הוו. (תל־מודיש). דאָס באַגלייטען דעם טויטען צו דעם פלאַטץ פון זיין בעערדיגונג.

הִ'לּוּךְ, הס. אַ גאַנג, מאַניער פון געהן; מאַניער פון געהן געקליי־דעט, קליידונג.

הָ'לֵךְ־יֵ'לֵךְ, (ביבליש). ער וועט געהן. "דער הלך ילב'ט ניט" (ווער. — ד. ה. די זאַך געהט ניט).

הָ'לַךְ־לְעוֹלָ'מוֹ, (ליטורגיש). ער איז אַוועק אויף זיין וועלט, ער איז געשטאָרבען. ער איז שוין אַ הלך־לעולמו, ער איז טויט.

הֲלָ'כָה, הוו. (מ. הֲלָ'כוֹת). אַ גע־זעץ, אַ פאָרשריפט; דעריעניגער טהייל פון תלמוד וואָס באַשטעהט פון געזעצען און רעליגיעזע פאָר־שריפטען און אונטערשיידעט זיך פון דער אגדה. זעה תַּלְ'מוּד.

הַלְ'כִיעֶן, **הַלְ'כִיעֶנֶען**, צש. געהן.

הִלְ'כַת־, הוו. (מ. הִלְ'כוֹת־). זעה הֲלָ'כָה.

הִלְ'כְתָא, הוו. (מ. הִלְ'כְתוֹת). אַ פאַרוויקעלטער שווערער אינטע־רעס, אַ געשליעדער.

הַ'לֵּל, הס. (ליטורגיש). אַ צוזאַ־מענשטעלונג פון געוויסע קאַפּיט־לען פון תהלים וועלכע מע זאָגט ראש־חדש און יום־טוב. האַלב הלל, הלל אין פאַרקירצטער פאָרם.

הַ'לֵּל־הַגָּ'דוֹל, הס. (תלמודיש). דער גרויסער (אונפאַרקירצטער) הלל.

הַלְלוּ'יָה, (ביבליש). "ריהמט גאָט", דאָס אָנהויב־ און שלום־וואָרט פון פיעל קאַפּיטלעך תהלים.

הַלְמַאי', ב. זעה אַמַּאי.

הֲלָ'צָה, הוו. (מ. הֲלָ'צוֹת). אַ שפּאַס, אַ ווערטעל, אַ וויץ.

הַמַּבְ'דִּיל, הס. (ליטורגיש). "דער וואָס מאַכט אַ'ן אָפּשייד", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען

פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ווען דער שבת פאַרגעהט.

הַמוֹכֿ"ז, אב. הַמוֹסֵר־כְּתָב־זֶה, הם. דער איבערברייננגער פון דעם דאָזיגען בריעף.

הֲמוֹן, חם. פעבעל, נידעריגע מאַסע; אַ גרויסע מאַסע.

הֲמוֹן־עָם [עַם], הם. (ביבליש). פעבעל, נידריגע מאַסע.

הַמוֹצִיא, הם. (ליטורגיש). "דער וואָס ברייננגט אַרויס", דער נאָמען פון דעם זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט איידער מע עסט ברויט; דאָס ערשטע שטיקעל ברויט וואָס מע עסט נאָך דעם ווי מע זאָגט המוציא. "די חלה קלעקט ניט אויף אַ המוציא" (ווער.). "איבער אַ'ן אָנגעהויבענע חלה איז ניט גוט המוציא צו מאַכען" (שפּוו.). "נו, מאַך המוציא" (ווער. וואָס מע זאָגט ווען איינער פרעגט: "נו?").

הַמְכוּנֶה, אם. דער גערופענער, דער זאָגענאַנטער. "יוסף המכונה יאָזעף".

הַמֶּלֶךְ, הם. (ליטורגיש). "דער קעניג", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה (דאָס וואָרט ווערט געוועהנליך זעהר הויך אַרויסגעשריען).

הָמָן, אנם. דער מיניסטער און ראַטהגעבער פון דעם קיניג אחשורוש וועלכער האָט געפּלאַנט צו פאַרטילגען אַלע אידען און וועלכער איז נאָכדעם אַליין געהאַנגען געוואָרען, ווי עס ווערט באַשריבען אין דעם ביבלישען בוך "אסתר"; אַ פיינד פון אידען; אַ שלעכטער מענש. קלאַפּען המן'ען, קלאַפּען מיט די פיס אָדער מיט גראַגערס אין דער צייט ווען מע לייענט די געשיכטע פון המן'ען אין שוהל אום פורים, ביי יעדען מאָל ווען דאָס וואָרט "המן" ווערט דערמאָנט. המן'ס מפּלה, אַ שלעכטער אָפּשניט, אַ דורכפאַל.

הָמָן־טאַש, הם. (מ. הָמָן־טאַשען). אַ געוויסער זאָרט דרייעקיגער קוכען אָנגעפילט מיט מאָהן וועלכען מע באַקט אויף פורים.

הָמָן־קלאַפּער, הם. (מ. הָמָן־קלאַפּערס). אַ גראַגער אָדער אַ'ן אַנדער קלאַפּגעצייג מיט וועלכען די קינדער קלאַפּען המן'ען (ווז.).

הַמְצָאָה, הוו. (מ. הַמְצָאוֹת). שפּאַס, וויץ, שפּיצעל; איינפאַל. אויבער=המצאה, אויבער=שפּיצעל.

הֶמְשֵׁךְ, הם. (מ. הֶמְשֵׁכִים). פאָרטזעצונג; פאַרבינדונג.

הֵן [הֶן], הם. יא, יא=וואָרט; אַי, אויך.

הֵן [הֶן]**־צֶדֶק**, הם. עהרענוואָרט, עהרליכעס יא=וואָרט.

הֵן [הֶן]**־שֶׁלִּי**, הם. מיין יא=וואָרט, מיין עהרענוואָרט.

הֲנָאָה, הוו. (מ. הֲנָאוֹת). פאַרגעניגען, גענוס.

הִנֵּה, ב. אַזוי ווי.

הַנְהָגָה. הוו. (מ. הַנְהָגוֹת). פּיה=

רונג, פאַרוואַלטונג; אויפפיהרונג; אײַנפיהרונג.

הֲנָ'חָה, הוו. (מ. הֲנָ'חוֹת). גרונדזאַץ; פאַרלייכטערונג, פאַרלינדערונג; נאָכלאָזונג, אַרונטערלאָזונג, ראַבאַט.

הַנַ"ל, אב. הַנִזְכָּר (מ. הַנִזְכָּ'רִים; וו. הַנִזְכָּ'רָה, מ. הַנִזְכָּ'רוֹת) לְעֵיל, א. דער אויבענדערמאָנטער.

הִנְ'נִי, הם. (ליטורגיש). דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט פאַר מוסף אום ראש־השנה.

הַנְעָ'לָה, הוו. באַשוכונג.

הַנֵ'רוֹת־הַלָ'לוּ, הם. (ליטורגיש). "די דאָזיגע ליכט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט־געזאַנג וואָס מע זינגט ווען מע צינדט אָן די חנוכה־ליכט.

הֵ'סֵב*־בעט, הז. דער שטוהל אַדער געזעס אויסגעבעט מיט קישענס אויף וועלכען דער פאַמיליען־פאָטער זיצט אָנגעלעהנט ביים אָפריכטען סדר.

הַסְבָּ'רָה, הוו. (מ. הַסְבָּ'רוֹת). ערקלערונג, אויסטייטשונג.

הֶסְ'כֵּם, הם. צושטימונג.

הַסְכָּ'מָה, הוו. (מ. הַסְכָּ'מוֹת). צושטימונג, רעקאָמענדאַציאָן, באַשטעטיגונג; רעקאָמענדירענדער בריעף.

הֶסְ'פֵּד, הם. (מ. הֶסְפֵּ'דִים). קלאָגרעדע, לויברעדע נאָך אַ געשטאָרבענעם.

הַסְפָּ'קָה, הוו. (מ. הַסְפָּ'קוֹת). אויסהאַלטונג, ערנעהרונג, פענסיע.

הִסְתַּפְּ'קוּת, הוו. דאָס באַגנוגען זיך (מיט וועניג).

הֶעְדֵר [הֶ'דֵר]־הַכָּ'בוֹד, הם. פאַרמינדערונג פוּן עהרע, באַליידיגונג.

הַעֲוָיָה [הַעֲוָ'יָה], הוו. (מ. הַעֲוָיוֹת [הַעֲוַ'יוֹת]). פאַרקרימונג (פון געזיכט), גרימאַסע, מינע; באַוועגונג.

הֲעָזָה [הָ'זָה] הוו. (מ. הֲעָזוֹת [הָ'זוֹת]). פרעכהייט, אונפאַרשעמטקייט.

הֲעָ'רָה, הוו מ. הֲעָ'רוֹת). אַנמערקונג.

הַעֲרָ'כָה, הוו מ. הַעֲרָ'כוֹת). אָפּשאַצונג, אָפּטאַקסירונג; אַ טאַקסע וועלכע די געמיינדע לעגט אַרויף אויף די מיטגלידער לויט איטליכענ'ס פאַרמעגען.

הַעְתָּ'קָה, הוו. (מ. הַעְתָּ'קוֹת). איבערזעצונג.

הֵ'פוּך, הם. זעה הֵפֶךְ.

הַפְטוֹ'רָה, הוו. (מ. הַפְטוֹ'רוֹת). דער קאַפּיטעל פון נביאים אָדער כתובים וועלכען מע לייענט פאָר אין שוהל אום שבת און יום־טוב און אין פאַסט־טעג נאָך דעם ווי מע האָט געלייענט פון דער תורה. אַ נאָמען פון דער הפטורה, אַ'ן אויסגעטראַכטער, נישט־געשטויגענער נישט־געפלויגענער נאָמען.

הֶפֶךְ [הֵ'פֶךְ], הם. געגענזאַץ, גע־געגנטהייל.

הֶפְכְ'פַךְ, הם. (ביבליש). אַ לייכטזיניגער, פאַרענדערליכער מענש.

הַפְ'לֵא־וָפֶ'לֶא, או. (ביבליש). העכסט וואונדערבאַר, זעהר מערקווירדיג, אויסגעצייכענט גוט.

הַפְלָ'גָה, הוו. (מ. הַפְלָ'גוֹת). איבערטרייבונג.

הַפָ'נִים, או. ווי עס שיינט, ווי עס זעהט אויס, קענטיג.

הֶפְ'סֵק, הם. (מ. הֶפְסֵ'קִים). אונטערברעכונג, אָפּרוה, צווישענרוים, צווישענצייט.

הַפְסָ'קָה, הוו. (מ. הַפְסָ'קוֹת). אונטערברעכונג, אָפּרוה, צווישענצייט, צווישענרוים. פאַסטען הפסקות, פאַסטען אַלע מאָנטאג און דאָנערשטאג אָדער אַנדערע באַשטימטע טעג אין דער וואָך.

הֶפְ'קֵר, א. פריי, פריי פאַר אַלעמען; אויסגעלאַסען, פרינציפּלאָז. הפקר־פּעטרושקע, פריי, אָהן אַ קאָנטראָל. "אַז דאָס לעבען איז זיס איז די וועלט הפקר" (שפּוו.).

הֶפְ'קֵר־יונג, הם. (מ. הֶפְ'קֵר־יונגען). אויסגעלאַסענער פרינציפּלאָזער קערל.

הֶפְקֵ'רוּת, הוו. אויסגעלאַסענהייט, פרינציפּלאָזיגקייט.

הֶצְטַרְ'כוּת, הוו. (מ. הִצְטָרְ'כוּת'ען). באַדערפעניס, נויטהווענדיגקייט.

הַצְלָ'חָה, הוו. (מ. הַצְלָ'חוֹת). גליק, ערפאָלג, געראָטעניס.

הֲצָ'עָה, הוו. (מ. הֲצָ'עוֹת). פאָרשלאָג, פּראָיעקט.

הק', אב. הַקָ'טָן (ווז.).

הקב"ה, אב. הַקָ'דוֹשׁ־בָּ'רוּךְ־הוּא (ווז.).

הַקָ'דוֹשׁ־בָּ'רוּךְ־הוּא, הם. (תלמודיש). דער הייליגער געבענשט זאָל זיין זיין נאָמען, גאָט.

הַקְדָ'מָה, הוו. (מ. הַקְדָ'מוֹת). פאָררעדע, פאָרוואָרט, אַיינלייטונג.

הֶקְ'דֵשׁ, הם. (מ. הֶקְדֵ'שִׁים). "הייליגקייט", אַ נאַכטלאַגער פאַר בעטלער אָדער אַ קראַנקענהויז פאַר אָרעמע; אַ שמוציג הויז. "אַ ליאַרם ווי אין אַ הקדש" (ווער.).

הֶקְ'דֵשׁ'ניצע, הוו. (מ. הֶקְ'דֵשׁ'ניצעס). אַ נידעריגע געמיינע פרוי.

הֶקְ'דֵשׁ'ניק, הם. (מ. הֶקְ'דֵשׁ'ניקעס). אַ נידעריגער געמיינער מאַן.

הַקָ'טָן, א. דער קליינער, דער ווינציגער (אַ'ן אויסדרוק פון באַשיידענהייט וועלכען מע שטעלט פאַר דעם נאָמען ווען מע שרייבט אונטער אַ בריעף).

הַקִ'יצוּר, או. זעה הַקִ'צוּר.

הַקָ'פָה, הוו. (מ. הַקָ'פוֹת). ארומגאַנג, רונדמאַרש (אין שוהל אום שמחת־תורה); באָרג, קרעדיט.

הַקִ'צוּר, או. אין קורצען, אַלזאָ.

הַר־, הם. באַרג.

הַר־הַבַּ'יִת, הם. (תלמודיש). דער באַרג אויף וועלכען דער הייליגער

טעמפעל (ביי אידען פאַרצייטען) איז געשטאַנען.

הַר־הַזֵי'תִים, הם. (ביבליש). דער איילבערט־באַרג, אַ געוויסער הייליגער באַרג אין פאַלעסטינא.

הֶ'רֶג, הם. (תלמודיש). די שטראָף פון קעפּען (ביי אידען פאַרצייטען).

הֶ'רְגֵל, הם. געוואָהנהייט.

הֶ'רְגֵל־נַעֲ'שֶׂה־טֶ'בַע, (נאָכתלמודיש). די געוואָהנהייט ווערט אַ נאַטור.

הַרְ'גִ'ען, **הַרְ'גִ'ענען**, צא. טויטען, ערמאָרדען; מערדערליך שלאָגען, שלאָגען. אַ ר ו י ס'ה ר ג'ע ן, ארויסשליידערן. אַ ר ו נ ט ע ר'ה ר ג'ע ן, אַרונטערשליידערן. צ ו'ה ר ג'ע ן, טויטען.

הֶ'רְגֵשׁ, הם. געפיהל.

הַרְגָ'שָׁה, הוו. געפיהל, דאָס פיה׳ען.

הֶ'רְהוּר, הם. (מ. הִרְהוּ'רִים), (תלמודיש). געדאַנק, פאַרבאָרגענער געדאַנק.

הִרְהוּ'רִים־רָ'עִים, הם. מ. (ליטורגיש). שלעכטע געדאַנקען.

הָ'רוּג, הם. (מ. הֲרוּ'גִים). ערמאָרדעטער, טויטער קערפּער.

הַרְוָ'חָה, **הַרְוָ'חָה**, הוו. (מ. הַרְוָ'חוֹת, הַרְוָ'חוֹת). פאַרדינסט, פּראָפיט.

הַרְחָ'בָה, הוו. ברייטקייט, באַקוועמליכקייט, גוטע אומשטענדען.

הֲרֵי־אַתְּ־מְקוּדֶ'שֶׁת, (ליטורגיש). "דו ביסט הייליג פאַרבונדען", די ערשטע ווערטער פון דעם שפּרוך וועלכען דער חתן זאָגט צו דער כלה ווען ער טהוט איהר אָן דעם הייראַטה־רינג.

הָ'רֵי־חוֹ'שֶׁךְ, הם. מ. (תלמודיש). די פינסטערע בערג, ווייט פאַרוואָרפענע לעגענדאַרישע בערג. אַזש אין די ה ר י ־ ח ו ש ך, זעהר ווייט פאַררוקט.

הֲרֵי'נָה, הוו. (מ. הֲרֵי'גוֹת). אַ'ן אויסשלאַכטונג; אַ שלאַכט, אַ אַ קריג, אַ געשלעג, אַ האַטפּעריי.

הָ'רִים־וּגְבָ'עוֹת, הם. מ. (ביבליש). בערג און טהאָלען. צוזאָגען ה ר י ם ־ ו ג ב ע ו ת, מאַכען גרויסע פאַרשפּרעכען.

הֲרֵי־נִי־מוּ'כָן־וּמְזוּ'מָן, (ליטורגיש). "איך בין גרייט און פאַרטיג", די ערשטע ווערטער פון דעם שפּרוך וועלכען מע זאָגט איידער מע פאַרריכט אַ רעליגיעזע צערעמאָניע.

הֶ'רֶף־עַ'יִן, הם. (תלמודיש). אַ וואונק פון אַ'ן אויג, אַ'ן אויגענבליק.

הַרְשָׁ'אָה, הוו. (מ. הַרְשָׁ'אוֹת). פאָלמאַכט, בעפאָלמעכטיגונג.

הַשְׁאָ'רַת־הַנֶ'פֶשׁ, הוו. "די איבערבלייבונג פון דער זעעלע", די אונשטערבליכקייט פון דער זעעלע.

הַשְׁבָּ'עָה, הוו. (מ. הַשְׁבָּ'עוֹת), (קאַבאַליסטיש). דאָס באַשווערען (דורך הייליגע נעמען און ווערטער) אַ בייזען גייסט אָדער אַ טייוועל.

הֲשָׁ'בַת־אֲבֵי'דָה, הוו. (תלמודיש). דאָס אָפּגעבען אַ געפונענעם גע=

נעגשטאַנד צוריק צו דעם איי־
גענטהימער.

הַשָּׂגָה, הוו. (מ. הַשָּׂגוֹת). באַ־
גריף; די פעהיגקייט צו באַגרייַ־
פען, אויפפאַסונגס־קראַפט.

הַשְׁגָּחָה, הוו. (מ. הַשְׁגָּחוֹת).
אויפזעהונג, אויפפאַסונג; געט־
ליכע אויפזעהונג, פאַרזעהונג.
"יעדע מערכה איז פון גאָט'ס
השגחה" (שפוו.).

הַשְׁגָּחָה־עֶלְיוֹנָה, הוו. די אויבער־
שטע אויפזעהונג, די געטליכע
פאַרזעהונג.

הַשְׁגָּחָה־פְּרָטִית, הוו. די געטליכע
אויפפאַסונג אויף איטליכען בע־
שעפענים באַזונדער.

הֲשׁוֹמֵר־אָחִי־אָנֹכִי, (ביבליש).
בין איך דען דער היטער פון מיין
ברודער?, די ווערטער וואָס קין
האָט געענטפערט ווען גאָט האָט
איהם געפרעגט ווענען זיין ברודער
הבל וועלכען ער האָט ערמאָרדעט.

הֲשִׁיבֵנוּ, (ליטורגיש). "קעהר אונז
אום צוריק". "השיבנו נאָ־
ואַד!" (ווער. — ד. ה. צוריק!
איבערגעדרעהט דעם דייקסעל!).

השי"ת, אב. הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ (ווז.).

הַשְׂכָּלָה, הוו. בילדונג, אויפקלע־
רונג (דאָס וואָרט ווערט הויפט־
זעכליך געברויכט צו בעצייכענען
די באַוועגונג פאַר אייראָפּייאישע
בילדונג וואָס האָט זיך אָנגעהויַ־
בען צווישען אידען אין דעם
לעצטען טהייל פון דעם 18־טען
יאָהרהונדערט און האָט זיך צו־
ערשט ארויסגעוויזען אין דער
אויפבליהונג פון דער נייַ־העברע־
אישער ליטעראַטור).

הַשְׂכָּלָה־סֵפֶר, הס. (מ. הַשְׂכָּלָה־
סְפָרִים). א נייַ־העברעאישעס בוך,
א בוך פון א ניט־רעליגיעזען אינ־
האַלט.

הַשְׁכָּמָה, הוו. דאָס פריה אויפ־
שטעהן (צום דאַווענען).

הַשְׁלָמָה, הוו. (מ. הַשְׁלָמוֹת).
בילדונג, קענטעניס.

הַשְׁלָשָׁה, הוו. דאָס איינלעגען געלט
ביי א שליש (ווז.).

הַשֵּׁם [הַשֵּׁם'], הס. דער נאָמען (פון
גאָט), גאָט. זעה שֵׁם־הַמְּפוֹרָשׁ.

הַשֵּׁם [הַשֵּׁם'] יַצְלִיחַ דַּרְכְּךָ (מ.
דַּרְכְּכֶם [דַּרְכֵּיכֶם]). גאָט זאָל באַ־
גליקען דיין (אייער) וועג.

הַשֵּׁם [הַשֵּׁם'] יִשְׁמְרֵנוּ, גאָט זאָל
אונז באַהיטען.

הַשֵּׁם [הַשֵּׁם'] יִתְבָּרֵךְ, גאָט גע־
בענשט זאָל ער זיין.

הַשְׁמָטָה, הוו. א'ן אויסלאָזונג,
א'ן אויסגעלאָזענער זאַץ אָדער
וואָרט.

הַשְׁעָרָה, הוו. (מ. הַשְׁעָרוֹת).
פאַרמוטהונג, מיינונג, היפאָ־
טהעזע.

הַשְׁפָּעָה, הוו. (מ. הַשְׁפָּעוֹת).
איינפלוס, באַאיינפלוסונג.

הַשְׁפָּעָה־עֶלְיוֹנָה, הוו. (קאַבאַ־
ליסטיש). דער איינפלוס פון אויַ־
בען, די געטליכע באַאיינפלוסונג
(אויף דער וועלט).

הַשְׁקָפָה, הוו. (מ. הַשְׁקָפוֹת).
איבערזיכט, איבערבליק.

הִשְׁתַּדְ'לוּת, הוו. (מ. הִשְׁתַּדְ'לוּת'ען). באַמיהונג, חאַדאַטייסטוואָ.

הִשְׁתּוֹמְ'מוּת, הוו. ערשטוינונג, פאַרוואונדערונג.

הִשְׁתַּלְ'שְׁלוּת, הוו. (קאַבאַליסטיש). די צוזאַמענקייטלונג פון באַגעבענהייטען אָדער פון אורזאַכען און פאָלגען.

הַשְׁתָּ'נָה, הוו. אורין.

הִשְׁתַּ'נּוּת, הוו. (מ. הִשְׁתַּ'נּוּת'ען). פאַרענדערונג.

הִשְׁתַּפְּ'כוּת, הוו. אויסגיסונג (פון געפיהלען).

הִשְׁתַּפְּ'כוּת־הַנֶ'פֶשׁ, הוו. אויסגיסונג פון דער זעעלע, אויסגיסונג פין געפיהלען.

הִתְבּוֹדְ'דוּת, הוו. אָפגעזונדערטקייט פון דער וועלט, איינזאַמקייט.

הִתְבּוֹנְ'נוּת, הוו. דאָס אַריינטראַכטען זיך, באַטראַכטונג, אויפמערקזאַמקייט.

הִתְדַּבְּ'קוּת, הוו. (קאַבאַליסטיש). דאָס באַהעפטען זיך (אין געדאַנקען צו גאָט).

הִתְחַ'דֵּשׁ, באַניי זיך! (אַזוי ווינשט מען איינעם וועלכער טהוט אָן אַ ניי קלייד צום ערשטען מאָל).

הִתְחַיְּ'בוּת, הוו. (מ. הִתְחַיְּ'בוּת'ען). פאַרפליכטונג, פליכט.

הִתְחַכְּ'מוּת, הוו. דאָס קליגען זיך, שאַרפזיניגקייט.

הַתְחָ'לָה, הוו. (מ. הַתְחָ'לוֹת). אָנהויב. "אַ גוטע התחלה איז אַ האַלבע אַרבייט" (שפּוו.). "אַ שלעכטע התחלה בריינגט צו אַ מפּלה" (שפּוו.).

הַתְחָ'לַת־הַסֵ'פֶר, הוו. דאָס אָנהויבען שרייבען אַ ספר־תורה; דער פאַראַד וועלכער ווערט געמאַכט ביי'ן אָנהויבען שרייבען אַ ספר־תורה.

הֶ'תֵּיר, הס. (מ. הֶ'תֵּי'רִים). ערלויבנים. "קליינע התירים בריינגען גרויסע יסורים" (שפּוו. ווערטשפּיעל פון ווערט "יסורים" און "אסורים").

הֶ'תֵּיר־עִסְקָא, הס. (מ. הֶ'תֵּיר־עִסְקָאָ'ס). די ערלויבנים וועלכע איז געמאַכט געוואָרען פון געוויסע ראַבינישע אויטאָריטעטען (מהר"ם מרוטענבערג) צו נעהמען פּראָצענט אונטער געוויסע באַדינגונגען; אַ צעטעל וואָס ווערט אויסגעמאַכט אין פאַרבינדונג מיט אַ וועקסעל אָדער אַ באַמערקונג אויפ'ן וועקסעל אַליין וואו עס ווערט ערקלערט אַז דער פּראָצענט ווערט גענומען לויט דער ראַבינישער ערלויבנים.

הִתְלַ'הֲבוּת, הוו. צופלאַמטקייט, צוהיצטקייט, באַגייסטערונג, ענטהוזיאַזמוס.

הִתְלַ'הֲבוּתִידִיג, א. מיט היץ, מיט אַ ברען, ענטהוזיאַסטיש.

הִתְמָ'דָה, הוו. פלייס, פלייסיגקייט.

הִתְמַ'נּוּת, הוו. (מ. הִתְמַ'נּוּת'ען). אַמט, שטעלע; דאָס אַרויפזעצען (איינזעצען) אויף אַ'ן אַמט.

הִתְנַגְ'דוּת, הוו. דאָס שטעלען זיך אַנטקעגען, ווידערשטאַנד.

הִתְנַצְ'לוּת, הוו. (מ. הִתְנַצְ'לוּת'יען). פאַרענטפערונג, פאַרטהיידיגונג.

הִתְעוֹרְ'רוּת, הוו. ערוואַכונג, באַ־נייסטערונג.

הִתְפַּעֲלוּת [הִתְפַּעְ'לוּת], הוו. ענט־ציקונג, באַגייסטערונג, באַוואונ־דערונג. האָפען התפעלות, ווערען ענטציקט. קעלבערנע התפעלות, נאַרישע באַוואונ־דערונג.

הִתְפַּשְׁ'טוּת־הַגַשְׁ'מִיוּת, הוו. (קאַ־באַליסטיש). דאָס אויסטהאָן זיך פון אַלע קערפערליכע און מאַטע־ריעלע אינטערעסען.

הַתִּקְ'וָה, הוו. "די האָפנונג", דער נאָמען פון אַ געוויסען ציוניסטישען ליעד.

הִתְקָרְ'בוּת, הוו. פריינדליכקייט, פריינדליכע באַהאַנדלונג.

הִתְקַשְׁ'רוּת, הוו. פאַרבינדונג.

הַתָּ'רַת־נְדָ'רִים, הוו. (תלמודיש). די אויפלייזונג פון אַ נדר (ווז.) (דורך דעם רב אָדער דורך גע־לעהרטע).

הַתְרָ'אָה, הוו. (מ. הַתְרָ'אוֹת). ווארנונג; אַ מינדליכער אָדער גע־שריבענער אויפרוף צו ערשיינען פאַר'ן רב.

ו.

ו, הס. זיער ועקסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. אָהן אַ וואָקאַל־צייכען אָדער מיט אַלע אַנדערע וואָקאַלען אויסער חולם אָדער שורוק אויסגעשפּראָכען ווי "וו" אין "וועקען"; מיט די פּינ־טעלאַך פון חולם (וֹ) אָדער שורוק (וּ) איז ער בלויז אַ וואָקאַל־צייכען; אין צעהלען געדעכענט אַלס 6. זעה וָאו.

ו־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון וואָרט), און, מיט. הוצאה והכנסה, אויסגאַבע און איינ־נאַהמע.

וַאדָר [וְ'אָדָר], הס. דער זיעבעטער מאָנאַט פון דעם אידישען עבור־יאָהר (ווז.).

וָאו, הס. (מ. וָאו'ען). דער נאָמען פון דעם זעקסטען בוכשטאַב (ו) פון דעם אידישען אַלף־בית.

וְאֵינֶ'נוּ, (ביבליש). און ער איז נישטאָ, ער איז אַנטלאָפען.

וְאִם־תֹּא'מַר, (תלמודיש). און אויב דו וועסט זאָגען, אין פאַל אַז דו וועסט זאָגען.

וְאִם תֹּא'מַר מַה נֹּא'כַל (ביבליש: וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל). און אויב דו וועסט זאָגען וואָס וועלען מיר עסען? און וואָס וועט זיין מיט לעבענסמיטעל?

וָאֵ'רָא, הוו. דער נאָמען פון דער פערצעהנטער סדרה (ווז.).

וָאֶתְחַ'נַּן, הוו. דער נאָמען פון דער פינף און פיערציגסטער סדרה (ווז).

וּבָא לְצִ'יּוֹן גּוֹ'אֵל וְנאֹ'מַר אָ'מֵן, (ליטורגיש). און עס וועט קומען אויף ציון א דערלייזער און מיר וועלען זאָגען אָמן (ווערטער פון א געוויסען געבעט מיט וועלכע מען ענדיגט געוועהנליך א רע־ליגיעזען אָדער תלמודישען פאָר־טראַג).

וַ'דַּאי, הם. געוויסהייט, א זיכערע זאַך.

וְהָא רַאֲ'יָה, (תלמודיש). און אָט איז דער באַווייז.

וְהוּא יִמְ'שָׁל בָּךְ, (ביבליש). און ער זאָל געוועלטיגען איבער דיר (די ווערטער וועלכע גאָט האָט געזאָגט צו דער פרוי, ווי די בי־בעל דערצעהלט). "והוא־ימשל־בך און וואָס זי וויל מהוט זי דאָך" (שפוו.).

וְהוּא־רַ'חוּם, הם. (ליטורגיש). א געבעט וואָס ווערט געזאָגט אַלע מאָנטאָג און דאָנערסטאג. לאַנג והוא־רחום, דער פולער טעקסט פון דעם דאָזיגען געבעט.

וְהַ'כֹּל שָׁ'רִיר וְקַ'יָּים, (תלמודיש). און אַלעס (וואָס שטעהט אויבען) איז באַשטעטיגט און פעסט־גע־שטעלט (ווערטער מיט וועלכע מע ענדיגט א פאַרלאָבונג־ אָדער הייראַטה־קאָנטראַקט).

וְהַשֵּׁ'נִית, און צווייטענס.

וָו, הם. (מ. וָ'וִען). זעה וָאו.

וַו'דַּאי, הם. זעה וַ'דַּאי.

וָ'וֵי־הָעַמּוּ'דִים, הם. מ. (ביבליש. אייגענטליכע באַדייטונג: "די העקלעך פין די זיילען"). די בוכ־שטאַבען "ו" ביי'ם אָנהויב פון יעדען עמוד (ווז.). (געוויסע ספרי־תורות ווערען פון שענקייט וועגען אַזוי געשריבען אַז יעדער עמוד זאָל זיך אָנפאַנגען מיט א "ו").

ווִי'דוּי, הם. (מ. ווִידוּ'יִים). זעה וִי'דוּי.

וָולָד [וולד], הם. זעה וָלָד.

וֶוסֶת [ווֶסֶת], הוו. זעה וֶסֶת.

וַו'עַד, הם. זעה וַ'עַד.

וָו'שֶׁט, הם. זעה וָ'שֶׁט.

וַותְּ'רָן, אם. (מ. וַותְּרָ'נִים). זעה וַתְּ'רָן.

וַותְּרָ'נוּת, הוו. זעה וַתְּרָ'נוּת.

וְזֹאת־הַבְּרָ'כָה, הוו. דער נאָמען פון דער פיער און פופציגסטער סדרה (ווז.).

וַיֹּא'מֶר, (ביבליש). "און ער האָט געזאָגט", א וואָרט מיט וועלכען עס הויבען זיך אָן פיעלע זאַצען פון דער ביבעל.

וַיֹּא'מֶר־דָּ'וִד, הם. (ביבליש). די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א ביבלישען קאַפּיטעל וועל־כען מע זאָגט אַלע טאָג אין דעם מאָרגענדיגען און פאַרנאַכטיגען דאַוונען.

וַיָּבֹא הָמָן, (ביבליש). און המן איז געקומען (א'ן אויסדרוק מיט וועלכען מע באַגריסט אַ ניט-געוואונשטע פּערזאָן).

וַיִּבְרַח, הם. (ביבליש). "און ער איז אנטלאָפען", פאַרשווינדונג. מאַכען אַ ויברח, אנטלויפען; אנטלויפען מיט פרעמדע געלט.

וַיִּגַּשׁ, הוו. דער נאָמען פון דער עלפטער סדרה (ווז.).

וִידּוּי, הם. (מ. וִידּוּיִים). באַקענונג פון זינד; דאָס געבעט וואָס אַ שטערבענדער זאָגט באַקענענדיג זיינע זינד. אָפּזאָגען וידוי, פאַרצווייפלען, אויפגעבען יעדע האָפנונג. "אז מען לעבט אָהן חשבון שטאַרבט מען אָהן וידוי" (שפּוו.).

וַיְהִי, הם. (מ. וַיְהִי'ים), (ביבליש). "און עס איז געוועזען", א'ן אומגליק, אַ קאַטאַסטראָפע. (די באַדייטונג צוגעגעבען דעם וואָרט שטאַמט פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט אַז אַוואו עס שטעהט אין דער ביבעל דאָס וואָרט "ויהי" דאָרט ווערט געוועהנליך דערצעהלט א'ן אומגליק וואָס האָט פּאַסירט).

וַיְהִי הַיּוֹם, (ביבליש. און עס איז געוועזען דער טאָג (א'ן אויסדרוק מיט וועלכען מע הויבט אָן א'ן ערצעהלונג).

וַיְזָתָא, אנם. דער אינגסטער פון המן'ס צעהן זיהן; נאַרר; מענליכער אָרגאַן.

וַיִּחַד, הם. (ביבליש). און ער (יתרו) האָט זיך געפרעהט (זעהענדיג משה'ס גרויסקייט), געמאַכטע פאַלשע פרייד. (שטאַמט פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט אַז אויף דעם וואָרט "ויחד" שטעהען פינטעלאַך אום אָנצודייטען אַז דאָס פרעהען זיך איז ניט געוועזען פון הארצען).

וַיְחִי, הוו. דער נאָמען פון דער צוועלפטער סדרה (ווז.).

וַיֵּלֶךְ, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און פופציגסטער סדרה (ווז.).

וַיִּפְתַּח אֶת פִּי הָאָתוֹן, (ביבליש). און ער (גאָט) האָט געעפענט דעם מויל פון (בלעם'ס) עזעלין (אַ ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען אַמיצער מישט זיך אריין אין אַ געשפרעך מיט אַ נאַרישער אָדער ניט-פאַסיגער באַמערקונג). זעה בִּלְעָם.

וַיֵּצֵא, הוו. דער נאָמען פון דער זיעבענטער סדרה (ווז.).

וַיִּצְעֲקוּ, הם. (ביבליש). "און זיי (די אידען אין עגיפּטען) האָבען געשריען (צו גאָט)", אַ געשריי, אַ ליאַרם.

וַיַּקְהֵל, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און צוואַנציגסטער סדרה (ווז).

וַיַּקְהֵל-פְקוּדֵי, זעה סְדָרָה.

וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ, (ביבליש). און עס איז אויפגעשטאַנען אַ נייער קיניג (אין עגיפּטען).

וַיִּקְרָא, הם. דער נאָמען פון דעם דריטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פינף און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

וַיֵּרָא, הוו. דער נאָמען פון דער
דריטער סדרה (ווז.).

וַיֵּשֶׁב, הוו. דער נאָמען פון דער
ניינטער סדרה (ווז.).

וַיִּשָּׁקֵ֫הוּ, (ביבליש). "און ער (עשו)
האָט איהם (יעקב'ן) געקושט".
ו י ש ק ה ו מיט פינטעלאך, פאַר=
רעטהערישע פריינדשאַפט (שטאַמט
פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט
אַז אויף דעם וואָרט "וישקהו"
שטעהען דאַריבער פינטעלאך אום
אָנצודייטען אַז דאָס קושען איז ניט
געווען פון האַרצען).

וְיִתֶּן לְךָ (הָאֱלֹהִים) מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, הם. (ביבליש).
"און געבען זאָל דיר (גאָט דעם
טהוי פון הימעל און די פעטקייט
פון דער ערד)", די ערשטע ווער=
טער און דער נאָמען פון געוויסע
פסוקים וועלכע מע זאָגט אין
שבת=צו=נאַכט'יגען מעריב=געבעט.
"ו י ת ן ל ך — קיין געלט איז
ניטאָ, מ ט ל ה ש מ י ם — ניטאָ
וואו צו לייהען, ו מ ש מ נ י
ה א ר ץ — דאָס געלט איז ביי'ם
פריץ" (שפּאַס=ליעדעל).

וַיִּתְרוֹצְצוּ, (ביבליש). און זיי (די
קינדער אין רבקה'ס בויך) האָבען
זיך געראַנגעלט.

וכו', אב. וְכוּלֵּיהּ (זעה אונטען).

וְכוּלֵּיהּ, (תלמודיש). און דאָס
גאַנצע, און אַזוי ווייטער.

וְכָךְ [וְכַךְ] הָיָה אוֹמֵר, (תלמודיש).
און אַזוי פלעגט ער (דער כהן=
גדול) זאָגען (ווען ער פלעגט מאַ=
כען די בלוט=שפּריצונגען אויפ'ן
מזבח אום יום=כפור). זעה וְכָךְ
הָיָה מוֹנֶה.

וְכָךְ [וְכַךְ] הָיָה מוֹנֶה, (תלמודיש).
און אַזוי פלעגט ער (דער כהן=
גדול) צעהלען (ווען ער פלעגט
מאַכען די בלוט=שפּריצונגען אויפ'ן
מזבח אום יום=כפור). "פון וכך=
היה=אומר ביז ו כ ך = ה י ה =
מ ו נ ה איז אַ גרויסער אונטער=
שייד" (שפּוו. — ד. ה. פון זאָגען
ביז געבען איז ווייט).

וְכָל כַּת דִּילֵיהּ, (קאַבאַליסטיש).
און זיין גאַנצע קאָמפּאַניע.

וְכָרוֹת, הם. (ליטורגיש. אורשפּרינג=
ליך פון אַנדערער באַדייטונג).
דער מענליכער אָרגאַן.

וָלָד [וָלַד], הם. דאָס קינד (אין מו=
טער'ס בויך).

וּנְתַנֶּה=תּוֹקֶף, הם. (ליטורגיש). די
ערשטע ווערטער און דער נאָמען
פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט אום
ראש=השנה און יום=כפור; דער
פאַרפאַסער פון דעם דאָזיגען גע=
בעט. "נעה קלאָג איהם פאַר'ן
ו נ ת נ ה = ת ו ק ף" (ווער. — ד.
ה. קענסט קענען איהם נאָר ניט
טהאָן).

וְנָתְנוּ, (ביבליש). "און זיי זאָלען
געבען". "ו נ ת נ ו מאַכט צוריק
אויך ו נ ת נ ו" (שפּוו. — ד.
ה. אַז מע טהוט אַ געפעלינקייט
קען מען ערוואַרטען צוריק אַ גע=
פעלינקייט).

וֶסֶת [וֶסֶת], הוו. די צייט, די מאָ=
נאַטליכע (ביי פרויען), מענסטרו=
אַציאָן.

וַ'עַד, חם. (מ. וַעֲ'דים). קאָמיטעט.

וַ'עַד־הַכּוֹ'לֵל, הם. אַ קאָמיטעט וועלכער האָט צו זאָגען איבער מעהרערע געמיינדען אָדער אָרגאַניזאַציאָנען; דער קאָמיטעט וועלכער טהיילט אויס די נדבות וואָס ווערען געשיקט פון פאַרשיעדענע לענדער פאַר די אָרעמע אידען אין פאַלעסטינא.

וַ'עַד־הַכְּלָ'לִי, הם. צענטראַל קאָמיטעט.

וַ'עַד־הַכַּשְׁ'רוּת, הם. אַ קאָמיטעט פון רבנים אָדער פאָרשטעהער פון דער געמיינדע וואָס פאַסט אויף אַז דאָס פלייש וואָס די געמיינדע עסט זאָל זיין כשר.

וְעַל־כּוּ'לָם, אז. (ליטורגיש). איבער אַלעמען, און מעהר פון אַלץ, און איבערהויפּט.

וְצִדְקָתְךָ [וְ'צִדְקָתְךָ], הם. און הוז. (ביבליש). "און דיין גערעכטיגקייט", אַ פּערזאָן וועלכע מאַכט פרומע אָנשטעלען אָדער וויל זיך אַרויסווייזען פרימער פון אַנדערע.

וֶשֶׁט [וֶ'שֶׁט], הם. שפּייזרעהר, שלונד.

וַשְׁ'תִּי, אנוו. די פרוי פון דעם קיניג אחשורוש (ווז.) וועלכע ער האָט געלאָזט טויטען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

וָתִי'קִין, הם. ס. "די פרומע". אויפשטעהן ותיקין, אויפשטעהן פאַרטאָג צו דאַווענען.

וַתְּ'רָן, הם. (מ. וַתְּרָ'נִים). אַ פרייגיבער מענש. "אַ'ן אָרעמאַן איז אַ ותרן אויף אַ פרעמדען בייטעל" (שפוו.).

וַתְּרָ'נוּת, הוו. פרייגיביגקייט.

ז.

ז, דער זיבעטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 7. זעה זַ'יִין.

ז' אֲדָר [אָ'דָר], הם. דער זיבעטער טאָג פון מאָנאַט אדר, דער טאָג פון משה'ס טויט (לויט דער טראַדיציאָן, און אַ האַלבער פאַסטטאָג).

זאת־חֲ'נֻכָּה, הם. דער לעצטער טאָג פון חנוכה (אין וועלכען מע לייענט די פרשה וואָס הויבט זיך אָן מיט די ווערטער: זאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ, דאָס איז די איינווייהונג פון דעם אַלטאַר).

זְבֻ'לוּן, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון זבלון.

זָ'בַת חָ'לָב וּדְבַשׁ', א. (ביבליש). פליסענדיג מיט מילך און האָניג.

זֶה חֲלִיפָ'תִי זֶה כַּפָּרָ'תִי, (ליטור

ניש). „דאָס איז אַ'ן אומכּוּיט פֿאַר מיך, דאָס איז אַ'ן אויסלייזונג פֿאַר מיך", די ערשטע ווערטער פֿון דעם שפּרוך וועלכען מע זאָגט ווען מע שלאָגט כּפּרות (ווז).

זָ'הָב, הם. גאָלד.

זָ'הָב־טָ'הוֹר, הם. ריינעס גאָלד, לויטער גאָלד.

זְהוּ'בִים, הם. מ. גילדענס.

זָ'הִיר, הם. (מ. זְהִי'רִים). איינער וועלכער היט אָפּ גענוי אַ רעליגיעזעס געזעץ; אַ פֿאָרזיכטיגער מענש.

זוג, חם. (מ. זוּ'גוֹת). פּאָאַר. אָפּהיטען זוגות, זיך אָפּהיטען פֿון עסען און טרינקען א. א. וו. אין גראַדע צאָהלען, אַזוי ווי פֿון עסען צוויי בייגעל, טרינקען צוויי גלעזער טהיי א. א. וו. (לויט אַ געוויסע באַהויפּטונג פֿון תלמוד האָבען די בייזע גייסטער אַ גרויסע מאַכט אויף גלייכע צאָהלען).

זוּגָ'תוֹ, זוּגָ'תִי, זוּגָתְ'ךָ, הוו. זיין, מיין, דיין ווייב.

זוֹ'הַר, הם. דער נאָמען פֿון אַ געוויסען קאַבּאַליסטישען קאָמענטאַר אויף דער תורה געשריבען אין אַראַמעאיש, פֿאַרעפֿענטליכט צוערשט אין דעם דרייצעהנטען יאָהרהונדערט און צוגעשריבען צו דעם תנא (ווז.) שמעון בן יוחאי; דאָס בוך איז די קוואַל פֿון וועלכער עס שעפּען און די אויטאָריטעט אויף וועלכע עס באַציהען זיך אַלע שפּעטערע קאַבּאַליסטישע ביכער.

זְ'ווּג, הם. (מ. זְווּ'גִים). פּאָאַר, צוזאַמענפּאָאַרונג; באַשערטע פּאָאַר.

זוֹ'כֶה־זיין, צש. ווערט זיין, פֿאַרדינען; דערלעבען. „מאַכט רשי (ווז.) לא זוכה" (וואולגאַר ווערטעל. — ד. ה. ווערסט עס נים דערלעבען צו זעהן).

זוֹל [זָל], הם. בילליגקייט, וואָלוועלקייט, איבערפֿלוס.

זוֹ'לֵל־וְסוֹ'בֵא, הם. (מ. זוֹלְ'לִים־וְסוֹבְ'אִים), (ביבליש). אַ פֿרעסער און אַ זויפֿער.

זוֹ'נָה, חוו. (מ. זוֹ'נוֹת). אויסגעלאַסענע פֿרוי.

זִ'ווּג, הם. (מ. זִווּ'גִים). זעה זְ'ווּג.

זִ'יוּף, הם. (מ. זִיוּ'פִים). פֿעלשונג, נאָכמאַכונג.

זַ'יִן, הם. (מ. זַ'יִנ'ס). דער נאָמען פֿון דעם זיבעטען בוכשטאַב (ז) פֿון דעם אידישען אַלף־בית.

זַיְ'פָן, הם. (מ. זַיְפָ'נִים). זעה זַיְ'פָן.

זִכָּ'רוֹן, הם. (מ. זִכְרוֹ'נוֹת). זעה זִכָּ'רוֹן.

זִיל'זוּל, הם. (מ. זִילְזוּ'לִים). זעה זִלְ'זוּל.

ז"ע, אב. זְכוּ'תוֹ יָ'גֵן עָלֵ'ינוּ (ווז.).

זִיקְ'נָה, הם. זעה זִקְ'נָה.

זַ'כַּאי, הם. איינער וועלכער געהט אַרויס ריין פֿון געריכט.

זְכוֹר [זָכָר] בְּרִית, הם. (ליטורגיש).

"דערמאָן זיך אן דעם בונד", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט פריה פאַרטאָג אין דעם זונטאָג פאַר ראש־השנה.

זְכוּת, הם. (מ. זְכוּת'ען). פאָר־רעכט, פריווילעגיע; פאַרדינסט, גוטע טהאַט, גוטע איינענשאַפט; פאַרטהיידיגונג. האָבען אַ ז כ ו ת אויף אַ ספר, האָבען דאָס אויס־שליסליכע רעכט צו דרוקען אַ בוך. זיין זיידענ'ס ז כ ו ת איז איהם בייגעשטאַנען, ער איז גע־האָלפען געוואָרען צוליעב דער פרומקייט אָדער די גוטע טהאַטען פון זיין זיידען. לערנען אַ ז כ ו ת אויף איםיצען, איםיצען פאַרטהיי־דיגען.

זְכוּת־אָ'בוֹת, הם. (תלמודיש). די גוטע אָדער פרומע טהאַטען פון (געשטאָרבענע) עלטערען. "ז כ ו ת א ב ו ת איז קיין קאַטאָוועס" (שפוו.).

זְכוּ'תוֹ יָ'גֵן עָלֵ'ינוּ, זיינע (דעם געשטאָרבענעמ'ס) גוטע טהאַטען זאָלען אונז באַשירמען (פון שלעכטס).

זְכוּ'תוֹ יָ'גוֹן וַאֲנָ'חָה, פאַראָדיע אויף ז כ ו ת ו י ג ן ע ל י נ ו (ווז.). זעה יָ'גוֹן וַאֲנָ'חָה.

זַכָּ'יָה, הוו. (מ. זַכָּ'יוֹת). פריווי־לעגיע, אויסצייכנונג, עהרע.

זָ'כָר, הם. (מ. זְכָ'רִים). מאַנספּער־זאָן. "ער מיינט אַז ער איז איין ז כ ר אין מאָסקווא" (ווער.).

זֵ'כֶר, הם. אַ'ן אנדענק, אַ צייכען, אַ שפור.

זֵ'כֶר לְחוּרְ'בָּן, הם. (תלמודיש). אַ'ן אנדענק אָן דער צושטערונג (פון דעם הייליגען טעמפעל).

זֵ'כֶר לְמֵ'ת, הם. (תלמודיש). אַ'ן אנדענק אָן דעם לעהם (וואָס אידען האָבען געמוזט קנעטען אין קניפּטען).

זֵ'כֶר צַ'דִּיק לִבְרָ'כָה, (ביבליש). געבענשט זאָל זיין דער אנדענק פון דעם גערעכטען (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מען דער־מאָנט אַ געשטאָרבענעם).

זִכָּ'רוֹן, הם. (מ. זִכְרוֹ'נוֹת). ערוי־נערונג, אנדענק.

זִכָּ'רוֹן, הם. (מ. זִכָּ'רוֹנ'ים). גע־דעכטניס, די פעהיגקייט צו גע־געדענקען. "אַ ליגנער מוז האָבען אַ גוטען ז כ ר ו ן" (שפוו.).

זִכְרוֹ'נוֹ (מ. זִכְרוֹ'נָם; וו. זִכְרוֹ'נָהּ, מ. זִכְרוֹ'נָן) לִבְרָ'כָה, הם. זיין (זייער; איהר, זייער) אנדענק זאָל געבענשט זיין (ווערטער וועל־כע מע זאָגט ווען מע דערמאָנט דעם נאָמען פון אַ געשטאָרבענעם).

זְכַרְ'יָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פראָפעט; דער נאָמען פון דעם אידישען בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעציהונגען פון זכריה.

ז"ל, אב. זִכְרוֹ'נוֹ לִבְרָ'כָה (ווז.).

זִלְ'זוּל, הם. (מ. זִלְזוּ'לִים). שימפּף־וואָרט, זידעל־וואָרט.

זְמִי'רוֹת, הוו. מ. געוויסע לויב־

געזאַנגען װעלכע מע זינגט שבת בײ׳ם עסען און שבת־צו־נאַכט. ״אַ סך זמירות און װעניג לאָקשען״ (װער.).

זְמַן [זְמַן], הם. (מ. זְמַ׳נים). צײט. זמן מנחה, די צײט פון מנחה; אַ טעמעסטער, אײנער פון די צװײ לעהר־טערבינען (צװישען סוכות און פסח און צװישען פסח און סוכות), אַ האַלב יאָהר.

זְמַן־חֵרוּתֵ׳נוּ, הם. (ליטורגיש). די צײט פון אונזער באַפרײאונג (אַזױ רופט מען דעם פײערטאָג פון פסח).

זְמַן מַ׳תַּן תּוֹרָתֵ׳נוּ, הם. (ליטור־גיש). די צײט װען אונזער תורה איז געגעבען געװאָרען (אַזױ רופט מען דעם פײערטאָג פון שבועות).

זְמַן־פָּר׳עוֹן, הם. (תלמודיש). די צײט פון אָפּצאָהלען, צאָהל־טער־מין.

זְמַן־שִׂמְחָתֵ׳נוּ, הם. (ליטורגיש). די צײט פון אונזער פרײד (אַזױ רופט מען דעם פײערטאָג פון סוכות).

זֶ׳מֶר, הם. געזאַנג, מעלאָדיע, ליעד.

זָ׳נָב, הם. (מ. זְנָ׳בים, אײגענטליך: זְנָ׳בוֹת). עק, װײדעל; מענלי־כער אָרגאַן; אַ נאַרר.

זְנוּת, הוו. הורערײ.

זְנוּת־לִיטֶערַאַטוּר, הוו. פּאָרנאָגראַ־פישע, שמוציגע ליטעראַטור.

זצוק״ל, אב. זֵ׳כֶר צַ׳דִיק וְקָ׳דוֹש לִבְרָ׳כָה, געבענשט זאָל זײן דער אַנדענק פון דעם גערעכטען און הײלינגען (געשריבען נאָך דעם נאָ־מען פון אַ געשטאָרבענעם זעהר פרומען מאַן).

זצ״ל, אב. זֵ׳כֶר צַ׳דִיק לִבְרָ׳כָה (װז.).

זְקֵי׳נָה, הוו. (מ. זְקֵינוֹת). זעה זְקֵ׳נָה.

זָ׳קֵן, הם. (מ. זְקֵ׳נִים). אַ׳ן אַלטער מאַן, עלטסטער.

זָ׳קֵן אַשְׁמָ׳אִי, הם. (תלמודיש). אַ׳ן אַלטער זינדער.

זְקֵ׳נָה, הוו. (מ. זְקֵ׳נוֹת). אַ׳ן אַלטע פרוי.

זִקְ׳נָה, הוו. עלטער, אַלטקײט.

זְרֻבָּ׳בֶל, אנם. דער נאָמען פון דעם פיהרער װעלכער האָט צוריקגע־בראַכט די אידען פון בבל קײן פּאַלעסטינא װי עס װערט דער־צעהלט אין דעם ביבלישען בוך ״עזרא״.

זְרוֹ׳עַ, הוו. אַ געקאָכטער בײן מיט אַ שטיקעל פלײש דאַרױף װאָס װערט געלעגט אױפ׳ן טיש צום סדר אַלס אַ׳ן אַנדענק אן דעם לאָם װעלכען מע פלעגט פּאַר־צײטען בײ אידען אָפּפערען אום פּסח.

זָ׳רִיז, הם. (מ. זְרִי׳זִים). אַ גע־שװינדער, פלינקער, פּונקטליכער מענש.

זְרִי׳עָה, הוו. (מ. זְרִי׳עוֹת). זאַאט, זאָמען.

זֶ׳רַע, הם. שפּראָצונג, אָפּשטאַמונג, קינדער; שכבת זרע.

זְרָ'עִים, המ. דער נאָמען פון דער ערשטער פון די זעקס הויפט־אָבּטהיילונגען פון תלמוד וועלבע ענטהאַלט די רעליגיעזע געזעצען וואָס בּאַציהען זיך אויף פעלדער, פלאַנצען א. ד. ג. און אויך אַלע פאַרשריפטען וועגען געבעטען און גאָטעס־דיענסט.

זֶ'רֶ'שׁ, אנוו. דער נאָמען פון המן'ס פרוי.

זֶ'רֶת, המ. דער קליינער פינגער. זעה יוד.

ח.

ח, דער אַכטער בּוכשטאַבּ פון דעם אידישען אַלף־בּית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 8. זעה חֵית.

חאַס'לערע, הוו. (מ. חאַס'לערעס). האָכצייט (אין אַ פאַראַכטענדען זין). זעה חֲ'תוּנָה.

חבּ"ד', אב. חָכְמָה, בִּינָה, דֵּיעָה, פרייד, פאַרנונפט, קענטניס (קאַבּאַליסטישע אייגענשאַפטען פון דער גאָטהייט). המ. דער נאָמען פון אַ געוויסער חסידישער סעקטע.

חבּד'ניצע, הוו. אַ קלויז פון חבּד'ניקעס (ווז.).

חבּד'ניק, המ. (מ. חבּד'ניקעס). אַ'ן אנהענגער פון חב"ד (ווז.).

חִ'בּוּט־הַקֶּבֶר [הַקְ'בֶר], המ. (תלמודיש). די ליידען וועלבע דער טויטער מוז אויסשטעהן אין זיין קבר איידער מע בּרענגט איהם פאַר דעם הימלישען געריכט.

חִ'בּוּר, המ. (מ. חִבּוּ'רִים). אַ פאַרפאַסונג, אַ ווערק, אַ בּוך; (אין אַריטהמעטיק) צוזאַמענרעכענונג, צוזאַמענציהונג.

חֲבוּ'רָה, הוו. (מ. חֲבוּ'רוֹת). קאָמפּאַניע, געזעלשאַפט.

חֲבֵי'רָה, הוו. (מ. חֲבֵי'רוֹת). זעה חֲבֵ'רָה.

חבְ'לֵי־לֵידָה, המ. מ. (בּיבּליש: חֶבְלֵי־יוֹלֵדָה). געבּורט־וועהען.

חֲבַ'קוּק, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פּראָפעט; דער נאָמען פון דעם בּיבּלישען בּוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון חבקוק.

חָבֵר [חַ'בֶר], המ. (מ. חֲבֵרִים). קאַמעראַד, קאָמפּאַניאָן, שול־קאַמעראַד, פריינד; גענאָסע, מיטגליעד. אָפּ'חבו', אויס חבר.

חַ'בר־לאַווער, חַ'בֶר־לֵ'אַפּ. א. קאַמעראַדשאַפטליך, בּאַפריינדעט.

חֲבֵ'רָה, הוו. (מ. חֲבֵ'רוֹת). גענאָסין, מיטגליעד.

חֶבְ'רָה, הוו. (מ. חֲבְ'רוֹת). געזעלשאַפט, קאָמפּאַניע; פאַראיין, אָרגאַניזאַציאָן. ווייסע־ח ב ר ה, לויפער־בּאַנדע. בּאַנדע פון יונגאַטשעס.

חֶבְ'רָה־מאַן, הם. (מ. חֶבְ'רָה־לייט). מיטגליעד פון אַ פאַראיין; היטרער קערל, יונגאַטש.

חֶבְ'רָה־קַדִי'שָׁא, הוו. "דער הייליגער פאַראיין", בעערדיגונגס־פאַראיין.

חֶבְ'רָה'טע, הוו. (מ. חֶבְ'רָה'טעס). אַ היטרע, דורכגעמאַכטע פרוי.

חֶבְ'רָה'ניק, הם. (מ. חֶבְ'רָה'ניקעס). יונגאַטש.

חֶבְ'רָה'יש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ פאַראיין.

חַ'בֶר'יטע, הוו. (מ. חַ'בֶר'טעס). פריינדין, שוהל־קאַמעראַדין.

חַבְרוּ'תָא, הוו. (מ. חַבְרוּ'תוֹת). קאַמעראַדשאַפט, ברידערליכקייט; געזעלשאַפט; קאַמפּאַניע; באַנדע, חאַליאַסטרע.

חַבְרַ'יָא, הוו. (מ. חַבְרַ'יוֹת). קאַמפּאַניע, באַנדע, חאַליאַסטרע.

חַ'בֶר'יען־זיך, צוו. קאַמעראַדשאַפט מאַכען, זיין באַפריינדעט.

חַ'בֶר'שאַפט, הוו. קאַמעראַדשאַפט, ברידערליכקייט.

חִ'בַּת־צִ'יוֹן, הוו. די ליעבע צו ציון, די ליעבע צו פּאַלעסטינא.

חַג־הָאָ'סִיף, הם. (ביבליש). דער פעסט פון איינזאַמלען (דאָס געטריידע פון פעלד. אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון סוכות).

חַג־הַבִּכּוּ'רִים, הם. (ביבליש). דער פעסט פון די ערשטלינג־פרוכטען (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון שבועות).

חַג־הַמַ'צּוֹת, הם. (ביבליש). דער פייערטאָג פון מצות.

חָ'גָא, הוו. (מ. חָגָ'אוֹת, חָ'גָא'ס). אַ (ניט־אידישער) פייערטאָג. "אַז מע קלינגט איז אַ ח ג א אָדער אַ שׂרפה אָדער אַ פגר" (שפּוו.).

חַ'גַי, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פּראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון חגי.

חַד־בְּדָ'רָא, הם. איינער אין זיין צייט, דער גרעסטער מאַן פון זיין צייט.

חַד־גַדְ'יָא, הם. (מ. חַד־גַדְ'יָאים), (ליטורגיש). "איין ציקעלע", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ'ן ערצעהלונג פאַר קינדער וועלכע געפינט זיך אין דער הגדה; אַ נאַרישע פאַרשלידערטע געשיכטע; טורמע, געפענקניס. "אַריינ'ישב'ען אין חד־גדיא" (ווער.).

חֶדְ'וָה, הוו. פרייד.

חִ'דוּשׁ, הם. (מ. חִדוּ'שִׁים). אַ נייס, אַ נייער אויפטהו; אַ וואונדער, אַ ועלטענהייט. געהן אויף חדושים, געהן זעהען די וואונדער.

הִ'דוּשׁ'ען זיך, צוו. זיך וואונדערען.

חֶדֶר [חֵ'דֶר], הם. (מ. חֲדָ'רִים). צימער; אַ שול פאַר קינדער. אויסזאָגען פון ח ד ר, אויספלוידערען אַ געהיימניס.

חֵדֶר־אינגעל, הז. (מ. חֵדֶר־אינגלעך). אַ שול=קינד. "ווען פרעהען זיך די חדר=אינגלעך ווען דער רבי זיצט שבעה" (שפוו.).

חֵדֶר [חֵדֶר]־הַקָהָל, הם. דאָס צימער וואו די פאָרשטעהער פון דער (אידישער) געמיינדע האלטען זייערע באַראַטהונגען.

חֵדֶר [חֵדֶר] מְתוּקָן, הם. אַ מאָדערנע שול צו לערנען העברעאיש און אַנדערע געגענשטאַנדען לויט דער נייער מעטהאָדע.

חַדְרַ"גְ', אב. חֵרֶם דְרַבֵּנוּ גֵרְשׁוֹם (ווז.).

חָדָש, הם. די נייע געטריידע (וועלכע די גאַנץ פרומע אידען עסען ניט ביז דעם 18=טען טאָג פון דעם מאָנאַט ניסן).

ח"ו, אב. חַס־וְשָׁלוֹם (ווז.).

חוֹב, הם. (מ. חוֹבוֹת). שולד, פליכט.

חוֹבֵב־צִיוֹן, הם. (מ. חוֹבְבֵי־צִיוֹן). אַ ליעבהאָבער פון ציון; אַ מיטגליעד פון אַ פאַראיין געגרינדעט צו קאָלאָניזירען אידען אין פאַלעסטינא.

חוֹבַת־הַלְבָבוֹת, הם. "די פליכט פון די הערצער", דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען מאָראַל=בוך.

חודער־מודער (וואהרשיינליך פון חֶדֶר מְהוּדָר, אַ שעהן צימער), הם. פעסטונג, טורמע. "אריינ=ישב'ען אין חודער=מודער" (ווער.).

חוֹדֶשׁ, הם. (מ. חֳדָשִׁים). מאָנאַט.

חַוָה, אנוו. דער נאָמען פון דער ערשטער פרויענצימער, די פרוי פון אדם־הראשון. "ציעקאָווע ווי מוטער חוה" (ווער.).

חוה"מ, אב. חוֹל־הַמוֹעֵד (ווז.).

חוהמ"ס, אב. חוֹל־הַמוֹעֵד סוּכּוֹת (ווז.).

חוהמ"פ, אב. חוֹל־הַמוֹעֵד פֶּסַח (ווז.).

חוֹזֶק *, הם. אַ לעבערליכע אָדער אונבאַדייטענדע פערזאָן; שפּאַס, שפּאָט. מאַכען חוזק, אָפּלאַכען, אָפּשפּעטען. האָבען אַ פּנים ווי חוזק, זיין לעכערליך. חוזק אין זיין נאָמען, ער איז אַ'ן אונבאַדייטענדע פערזאָן. ער זעהט אויס ווי חוזק אין גן־עדן, ער זעהט אויס קאָמיש. "חוזק האָט זיין אייגען ווייב ניט דערקענט" (ווער.). (דאָס וואָרט ווי עס שיינט שטאַמט פון דעם אייגענאָמען "חוזק" מיט וועלכען עס האָט זיך גערופען אַ געוויסער מאַן וועגען וועלכען עס פלעגען אַרומגעהן צווישען פאָלק שפּאַסהאַפטע געשיכטען. דאָס וואָרט איז אָבער באַהאַנדעלט געוואָרען אַלס אַ העברעאישעס און פון איהם האָט זיך זאָגאַר ענטוויקעלט אַ צווייטעס וואָרט מיט אַ העברעאישער פאָרם: מַחְזָקוֹת, ווז.).

חוֹזְקֶ'ען, צש. מאַכען שפּאַס, אָפּלאַכען. אָפּ'חוזק'ען, אָפּלאַכען.

חוֹ'זֵר, הם. (מ. חוֹזְ'רים). איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט ביי אַ חסידישען רבי'ן צו ווידערהאָלען און ערקלערען דעם פּאָרטראג וואָס דער רבי האָט געהאַלטען.

חוֹ'זֵר בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה], הם. (מ. חוֹזְ'רים בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה]) איינער וואָס באַרייעט אויף זיינע זינד.

חוֹ'זֵר בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה] זיין, צש. באַרייען אויף זינד.

חוּט־הַמְּשֻׁ'לָּשׁ, הם. (ביבליש). אַ פּאָדים געפלאָכטען אין דרייען.

חוּט־הַשֶּׁ'דְרָה, הם. (תלמודיש). דער רוקען=ביין, דער מארך=ביין.

חוֹ'טֵא־בְּעֵ'גֶל־זיין, צש. זינדיגען מיט (דער זינד פון) דעם (גאָלדענעם) קאַלב, זינדיגען. זעה עֵ'גֶל.

חוֹ'טֵא וּמַחֲ'טִיא (אֶת־הָרַ'בִּים), הם. (תלמודיש). איינער וואָס זינדיגט אַליין און מאַכט אַנדערע צו זינדיגען.

חוֹ'טֵאין, צש. זינדיגען; געשלעכטליך זינדיגען.

חוּ'בָּא וּטְלוּ'לָא, ם. (תלמודיש). שפּאַס און געלעכטער, שפּאַט.

חוֹכֵר [חוֹ'כֵר], הם. (מ. חוֹכְרים [חוֹכְ'רים]). איינער וועלכער נעהמט אין אָרענדע, אַ'ן אָרענדאַר.

חוֹל־הַמּוֹ'עֵד, הם. (תלמודיש). "וואָכעדיגער פייערטאָג", די האַלבע פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון אידישע פייערטעג (ווי אונטען).

חוֹל־הַמּוֹ'עֵד סֻ'כּוֹת, הם. די האַלבע פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון סוכות (ווז.).

חוֹ'ל־הַמּוֹ'עֵד פֶּסַח [פֶּ'סַח], הם. די האַלב=פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון פסח (ווז.).

חוֹ'לֶה, הם. (מ. חוֹלָ'אים*, אייגענטליך: חוֹ'לִים). קראַנקער, פּאַציענט.

חוֹ'לֶה, א. קראַנק.

חוֹ'לֶה־מְסוּ'כָּן, הם. אַ געפעהרליך קראַנקער.

חוֹ'לִי־הַנֶּ'פֶשׁ, הם. "די קראַנקהייט פון דער זעעלע", זינדיגקייט.

חוֹ'לִי־מֵעַ'יִים, הם. (תלמודיש). בויך=קראַנקהייט, לייב=שמערצען.

חוֹ'לִי־נוֹפְ'לִים, הם. די פאַלינגע קראַנקהייט, עפּילעפּסיע.

חוֹ'לָם, הם. (מ. חוֹ'לָמ'ס). דער נאָמען פון אַ געוויסען העברעאישען וואָקאַל, אויסגעשפּראָכען אונגעפעהר ווי "אָאוּ". דער צייכען פון דעם וואָקאַל איז ענטוועדער אַ פּינטעלע איבער דעם בוכשטאַב, אַזוי ווי אין "נֹחַ", אָדער אַ "ו" מיט אַ פּינטעלע פון אויבען (וֹ) נאָך דעם בוכשטאַב, אַזוי ווי אין "חוֹלֶה".

חוֹ'לָם־נָאָז, ה״ז. (מ. חוֹ'לָם־נעזער). אַ צודראָפּעטע נאָז (אַ'ן אויסדרוק פון קינדער).

חוּלְשָׁה, הוו. שוואַכקייט, שלאַפּקייט.

חוּלְשָׁה־חֲלָשׁוּת, הוו. גרויס עקעל, עקעלהאַפטע זאַך.

חוּלְשַׁת־הַגוּף, הוו. קערפּערליכע שוואַכקייט.

חוֹמֵד מָמוֹן, הם. אַ ליעבהאָבער פון געלט, אַ געלטגיעריגער מענש.

חוֹמֶר, הם. מאַטעריע; דער מענשליכער קערפּער. אָנשטאָפּען דעם חומר, אָנפּילען דעם מאָגען, עסען.

חוּמְרָא, הוו. (מ. חוּמְרוֹת), (תלמודיש). אַ שווערינקייט, אַ שווערע פראַגע; שטרענגקייט (אין ענטשיידען אַ רעליגיעזע פראַגע).

חוּמָשׁ, הם. (מ. חוּמָשִׁים). איינס פון די פינף ביכער פון תורת משה (ווז.); די פינף ביכער פון תורת משה.

חוֹנֵף, הם. (מ. חוֹנְפִים). אַ שמייכלער, אַ'ן אונטערלעקער.

חוּפָּה, הוו. (מ. חוּפּוֹת). אַ פיערעקיגע דעקע אַריבערגעצויגען אויף פיער שטאַנגען אונטער וועלכע די הייראַטה־צערעמאָניע ווערט געמאַכט; די הייראַטה־צערעמאָניע. "צו דער חופה געהט מען צים גט לויפט מען" (שפּוו.).

חוּפָּה וְקִדּוּשִׁין, מ. הייראַטה־צערעמאָניע.

חוּץ, או. אויסער.

חוּץ, הם. אַ'ן אויסנאַהם, אַ'ן אַנטיק.

חוּץ־לָאָרֶץ, או. (תלמודיש). אויסער דעם (היילינגען) לאַנד, ניט אין פּאַלעסטינא.

חוּץ לְדֶרֶךְ הַטֶּבַע, או. אויסערנאַטירליך, איבערנאַטירליך.

חוּץ לָזֶה, או. אויסער דעם.

חוּץ לַמַּחֲנֶה, או. (ביבליש). אויסער'ן לאַגער, אויסגעשטויסען.

חוּץ לַתְּחוּם [לְתְּחוּם], או. (תלמודיש). אויסער דעם תחום (ווז.).

חוּץ מ—, זעה חוץ ל—.

חוּצְפָּה, הוו. (מ. חוּצְפּוֹת). פרעכהייט, אונפאַרשעמטקייט. "נאָט זאָל אָפּהיטען פון אידישע חוצפה, אידישע מיילער און אידישע קעפּ" (שפּוו.).

חוּצְפָּהניק, הם. (מ. חוּצְפָּהניקעס). פרעכער מענש.

חוֹקֵר־וְדוֹרֵשׁ־זיין, צא. נאָכפאָרשען, אויספאָרשען, אונטערזוכען.

חוֹקֵר־קַדְמוֹנִיּוֹת, הם. (מ. חוֹקְרֵי קַדְמוֹנִיּוֹת). פאָרשער פון אַלטערטהימליכע זאַכען, אַרכעאָלאָג.

חוֹר [חוּר], הם. אַ לאָך. אַריינרוקען אין חור, אַריינזעצען אין פעסטונג.

חוּרְבָּה, הוו. (מ. חוּרְבּוֹת). אַ'ן אַ/ט, איינגעפאַלען געביי, אַ רואינע, אַ פוסטקע.

חוּרְבָּן, הם. (מ. חוּרְבָּנוֹת). זעה חֻרְבָּן.

חו"ש, אב. חַס־וְשָׁלוֹם (ווז.).

חוּש, הם. (מ. חוּ׳שִׁים). געפיהל, אינסטינקט.

חוּש־הַטַּ׳עַם, הם. דאָס געשמאַק־געפיהל.

חוּש־הַמִּשּׁוּשׁ, הם. דאָס טאַפּ־געפיהל, דאָס טאַפּען.

חוּש־הָרְאִ׳יָה, הם. דאָס זעה־געפיהל, דאָס זעהען.

חוּש־הָרֵי׳חַ, הם. דאָס גערוך־געפיהל, דער גערוך.

חוּש־הַשְּׁמִי׳עָה, הם. דאָס הער־געפיהל, דאָס הערען.

חוֹ׳שֵׁד־זיין, צא. פאַרדעכטיגען.

חוֹ׳שֵׁד בִּכְשֵׁרִים [בִּכְשֵׁ׳רִים], הם. (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרדעכטיגט אַ׳ן אונשולדיגען.

חוֹ׳שִׁים, הם. זעה חֲ׳שִׁים.

חוֹ׳שֶׁךְ, הם. זעה חשֶׁךְ.

חוֹ׳שֶׁן, הם. זעה חשֶׁן.

חַוַּת־דַ׳עַת, הוו. די אַרויסזאָגונג פון אַ מיינונג, אַ מיינונג.

חֲ׳זִיר, הם. (מ. חֲזֵי׳רִים). שוויין; שוויינענפלייש; גראָבער געמיינער מענש; אַ קאַרגער. זיך מאַכען חזיר־פיסעל־כשר, אַרויסווייזען בלויז די גוטע זייט, מאַכען פאַלשע אָנשטעלען (שטאַמט פון דעם וואָס אַ חזיר האָט צושפּאָלטענע פיס, וועלכע זיינען געוועהנליך די קען־צייכענס דורך וועלכע מע דערקענט די בהמות וואָס אַ איד מעג עסען זייער פלייש, און דאָך איז זיין פלייש פאַרבאָטען). "פון אַ חזיר אַ האָאר איז אויך גוט" (שפּוו.). "ווען אַ חזיר וואָלט געהאַט הערנער וואָלט די וועלט קיין קיום ניט געהאַט" (שפּוו.). "דער חזיר איז טריף אָבער דער מקח איז כשר" (שפּוו.). "אַז מע עסט חזיר זאָל שוין רינען איבער דעם מויל" (שפּוו.). "פון אַ חזיר׳ס עק קען מען קיין שטריימעל ניט מאַכען" (שפּוו.). "אַ׳ן אַלטער איז גלייך צו אַ קינד און אַ קינד איז גלייך צו אַ חזיר" (שפּוו.). "ער האָט אַזוי פיעל געלט ווי אַ איד חזירים" (ווער.). "דאָס ערשטע ווייב איז ווי אַ הונד, דאָס צווייטע ווי אַ קאַץ, דאָס דריטע ווי אַ חזיר" (שפּוו.). "אַ מבין ווי אַ חזיר אויף הייוועץ" (ווער.). "אַ מצוה פון אַ חזיר אַ האָאר אויסצורייסען" (שפּוו.). "דאָס בעסטע עפּעלע חאַפּט אויס דער חזיר" (שפּוו.). "עס פּאַסט איהם ווי אַ חזיר אַ שטריימעל" (ווער.). "אַ כשר׳ער פויגעל שטעלט זיך ניט אויף אַ חזיר" (ווער.). "פעט ווי אַ חזיר" (ווער.). "אַ קליין קינד איז אַ חזיר, אַ גרויס קינד איז אַ וואָלף" (שפּוו.). "אַז מע לעגט זיך אין קלייען שלעפּען אַוועק די חזירים" (שפּוו.). "די קראָה פליהט הויך און זעצט זיך אויף אַ חזיר" (שפּוו.). "ווילסט רייך ווערען — זיי זיעבען יאָהר אַ חזיר" (שפּוו.).

חֲ׳זִיר־מִילךְ, הם. דאָס מילך וואָס געפינט זיך אין די בריסטלעך פון געוויסע ניי־געבוירענע קינדער.

חַ'זיר'טע, הוו. (מ. חַ'זיר'טעס). א געמיינע פרוי, א קאַרגע.

חַזירייי', הוו. (מ. חַזירייי'ען). שווייַנעריי, נידעריגע זאַך, געמיינע האַנדלונג.

חזיר'ניצע, הוו. (מ. חַזיר'ניצעס). זעה חַזיר'ניק.

חַזיר'ניק, הם. (מ. חַזיר'ניקעס). א איד וועלכער עסט חזיר־פלייש און אַנדערע פאַרבאָטענע שפייזען; א געמיינער קערל.

חַ'זיר'ען, צא. שמוצען, באַשמוצען. פאַר'חזיר'ען, פאַרשמוצען.

חַ'זיר'ש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון א חזיר. חזיר'שע מאָרדע, פעטע אָפּגעגלאָטע מאָרדע (אין א פאַראַכטענדען זין). חזיר'שע ניס, ניס פון אַ'ן אייכענבוים, אייכעלען.

חז"ל, אב. חֲכָמֵ"נוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אונזערע געלעהרטע געבענשט זאָל זיין זייער אנדענק.

חַ'זָן, הם. (מ. חַזָ'נִים). פאָרזינגער, פאָרבעטער, קאַנטאָר. "אַלע חזנים זיינען נאַראָנים" (שפוו.). "א חזן; און א פערד זיינען נאַר גוט ביז פערציג יאָהר" (שפוו.). "ווי אַזוי דער חזן זינגט קריגט ער אַלץ אין טאַטען אריין" (שפוו.).

חַזָ'נטע, הוו. (מ. חַזָ'נטעס). די פרוי פון א חזן.

חַזָנות, הוו. די שטעלע פון א חזן.

חַזַק', אר. "שטאַרק זיך", א שלוס־וואָרט וואָס מע שטעלט צום ענדע פון א בוך און וואָס דער אויפרופער אין שוהל זאָגט נאָך דעם נאָמען פון דער פערזאָן וועלכע ער רופט אויף צו אַ'ן עלייה (ווז.).

חַזָ'קָה, הוו. (מ. חַזָ'קוֹת). דאָס רעכט וואָס איינער ע־ווערבט אויף א שטיק לאַנד אָדער אויף אַ'ן אייגענטהום דורך דעם וואָס ער האָט זיי געהאַט אין זיין באַזיץ א באַשטימטע צייט; רעפּוטאַציאָן, אָנגענומענע מיינונג; פאָראויסזעצונג. שטעלען אויף דער חזקה, זיך פאַרלאָזען אויף דער אָנגענומענער מיינונג.

חַזָ'רָה, הוו. (מ. חַזָ'רוֹת). צוריקקעהרונג, צוריקגעבונג, צוריקשיקונג.

חַ'זָר'ען, צא. ווידערהאָלען, איבערזאָגען, איינשטודירען. איבער'חזר'ען, ווידערהאָלען, נאָכזאָגען. אויס'חזר'ען, אויסלערנען אויסוועניג. איינ'חזר'ען, איינשטודירען.

חַזֶ'רֶת, הוו. גרינס וואָס מע עסט צום סדר (ווז.).

חַזָ'רַת־הַשַ"ץ', הוו. דעם פאָרבעטער'ס ווידערהאָלונג פון דער שמונה־עשרה.

חֵמא [חֶמ], הוו. (מ. חֶמָ'אִים). זינד.

חַטָ'אות־נְעוּרִים, הוו. מ. (ביבליש). די זינד פון דער יוגענד.

חַ'טָאת, הם. אַ'ן אָפּפער וואָס מע פלעגט ברענגען פאַרצייטען ביי אידען פאַר די פאַרגעבונג פון זינד.

חַ'טָאת, א. (מ. חַטָא'תִים *), (אַמעריקאַניש). אַ זינדער, אַ נים־פֿרומער.

חָטָא'תִי, (ליטורגיש). איך האָב געזינדיגט. זיך שלאָגען חטאתי, בּאַרייען.

חֲ'טָף, הס. (מ. חֲ'טָפ'יען). אַ שוא (װז.) פֿאַרבּונדען מיט אַ װאָקאַל (זעה אונטען).

חֲ'טָף־סֶ'גוֹל, הס. (מ. חֲ'טָף־סֶ'גוֹל'יען). אַ שוא װאָס שטעהט פֿאַר אַ סגול (ֱ) און בּילדעט צוזאַמען מיט איהם אַ האַלבּ־װאָקאַל.

חֲ'טָף־פַּתַח [פּ'תַח], הס. (מ. חֲ'טָף־פּ'תַח'יען). אַ שוא װאָס שטעהט פֿאַר אַ פּתח (ֲ) און בּילדעט מיט איהם צוזאַמען אַ האַלבּ־װאָקאַל.

חֲ'טָף־קָ'מֶץ, הס. (מ. חֲ'טָף־קָ'מֶץ'יען). אַ שוא װאָס שטעהט פֿאַר אַ קמץ (ֳ) און בּילדעט צוזאַמען מיט איהם אַ האַלבּ־װאָקאַל.

חַ'י, צ. אַכצעהן (י"ח), אָנגענומען בּיי אידען אַלס אַ גליק־בּרענגענדע צאָהל, װייל דאָס װאָרט "חי" בּאַדייטעט אין העבּרעאיש "לעבּענדער". עס איז דאַריבּער איינגעפֿיהרט בּיי די פֿרומע אידען װען זיי שענקען געלט צו אָרעמע אָדער פֿאַר אַ הייליגען צװעק צו געבּען די צאָהל "חי" (אַכצעהן) אָדער "חי מאָל חי" (אַכצעהן מאָל אַכצעהן).

חַי־געלעבּט, אַו. געלעבּט אַ טאָג, פֿרעהליך.

חַי־וְקַיָּם, הס. (ליטורגיש). "דער װעלכער לעבּט און בּאַשטעהט אייבּיג (גאָט)", װערטער פֿון אַ געװיסען געבּעט װעלכע די געמיינדע זאָגט אויף אַ זעהר הויכער שטים. שרייען חי־וקים, פּראָטעסטירען אומזיסט. אַ פּראָסטער חי־וקים, אַ'ן איינפֿאַכער מענש, איינער װעלכער מאַכט נים קיין צערעמאָניעס.

חַ'יָב, א. שולדיג, פֿאַרפֿליכטעט.

חַ'יָב־מִ'יתָה, א. (תלמודיש). װערט טויט־שטראָף.

חִ'יבּוּט־הַקֶ'בֶר, הס. זעה חִ'בּוּט־הַקֶ'בֶר.

חִ'יבּוּר, הס. (מ. חִיבּוּ'רִים). זעה חִ'בּוּר.

חִ'יבַּת־צִ'יוֹן, הוו. זעה חִ'בַּת־צִ'יוֹן.

חִ'ידָה, הוו. (מ. חִ'ידוֹת). רעטע־זעל, רעטעניס.

חִ'ידוּשׁ, הס. (מ. חִידוּ'שִׁים). זעה חִ'דוּשׁ.

חַ'יָה, הוו. (מ. חַ'יוֹת). טהיער, װילדער טהיער.

חַ'יָה־רָ'עָה, הוו. (מ. חַ'יוֹת־רָ'עוֹת). װילדע טהיער.

חִ'יוּב, הס. (מ. חִיוּ'בִים). פֿאַר־פֿליכטונג, פֿליכט.

חִיוּ'נָה, הוו. ערנעהרונג, לעבּענס־מיטעל. ציהען חיונה פֿון, זיך ערנעהרען פֿון.

חַ'יוּת, הוו. לעבּען, לעבּענס־קראַפֿט; פֿאַרגעניגען, קװיקונג.

חַ'יוּת, הוו. לעבּען, לעבּענסקראַפֿט. ער ווייס ניט פֿון זיין חיות, ער ווייס ניט וואָס מיט איהם טהוט זיך.

חִ'יוּת'ען־זיך, צוו. זיך קוויקען.

חַ'יָט, הם. (מ. חַיָ'טים). שניידער.

חַ'יי־אָ'דָם, הם. "דאָס לעבּען פֿון מענשען", דער נאָמען פֿון אַ גע־וויסען בּוך וועלכעס ענטהאַלט אין אַ פֿאַרקירצטער פֿאָרמע אַלע רעליגיעזע פֿאָרשריפֿטען.

חַ'יי־שָ'עָה, הוו. (תלמודיש). "דאָס לעבּען פֿון אַ ווייל", אַ ווײלע פֿאַרגעניגען. "אַ חיי־שעה איז אויך גוט" (ווער.).

חַ'יי־שָ'רָה, הוו. דער נאָמען פֿון דער פֿינפֿטער סדרה (וו.).

חַ'יָיב, א. (מ. חַיָי'בים). זעה חַ'יָב.

חַ'יָיה, הוו. זעה חַ'יָה.

חַ'יָים, הם. (מ. חַיָי'טים). זעה חַ'יָט.

חַ'ייל, הם. (מ. חַיָי'לות). זעה חַ'יִל.

חַ'יים, מ. דאָס לעבּען.

חַ'יים־אֲרוּ'כִים, מ. (ליטורגיש). לאַנגעס לעבּען.

חִ'ילוּל, הם. זעה חִ'לוּל.

חִ'ילוּף, הם. זעה חִ'לוּף.

חִ'ילוּק, הם. (מ. חִילוּ'קים). זעה חִ'לוּק.

חִ'ימָה, הוו. זעה חֵ'מָה.

חִ'ינוּך, הם. זעה חִ'נוּך.

חִ'יסוּר, הם. זעה חִ'סוּר.

חִיסָ'רוֹן, הם. זעה חֶסְ'רוֹן.

חִ'יריק, הם. (מ. חִ'יריק'ען). דאָס וואָקאַל־פּינטעלע (.) וועלכעס ווערט געשטעלט אונטער דעם בּוכשטאַבּ און ווערט אויסגע־שפּראָכען ווי "אי" אין "אידען".

חֵ'ית, הם. (מ. חֵ'ית'ען). דער נאָ־מען פֿון דעם אַכטען בּוכשטאַבּ (ח) פֿון דעם אידישען אַלף־בּית.

חֲבִירָה [חַבִ'ירָה], הוו. (מ. חֲבִירוֹת [חַבִ'ירוֹת]). אַ'ן אָרענדע, אַ פּאַכט; אַ שטיק לאַנד געהאַלטען אין אָרענדע.

חָ'כָם, הם. (מ. חֲכָ'מִים, חַכְ'מֵי־). אַ קלוגער מאַן; אַ געלעהרטער; איינער פֿון די פֿיער פֿאַרשיעדענע זיהן וועלכע ווערען אויסגערעכענט אין דער הגדה (זעה אַרְבָּ'עָה בָּ'נִים). אַ חכם פֿון דער מה־נשתנה, אַ נאַרר וועלכער האַלט זיך פֿאַר קלוג. "בּעסער אַ פּאַטש פֿון אַ חכם איידער אַ קוש פֿון אַ נאַרר" (שפּוו.). "דער חכם שכל'ט זיך אפילו פֿון דער תליה אַראָפּ" (שפּוו.). לאַנד־חכם, איינער וואָס זיין קלוגהייט איז בּאַריהמט אין דעם גאַנצען לאַנד אַרום.

חֲכַם', הם. אַ רב בּיי שפּאַניאָלישע אידען; דער גייסטליכער פֿיהרער פֿון אַ קאַראַאימישער געמיינדע (זעה קְרָ'אִי).

חָ'כָם־בַּלַיְ'לָה, הם. "אַ קלוגער בּיי

דער נאַכט", אַ קנאַפּער קלוגער.

חָ'כָם־מְחֻ'כָּם, הם. (מ. חֲכָ'מִים־מְחֻכָּ'מִים), (ביבליש). אַ זעהר קלוגער מענש.

חָ'כָם־עַ'תִּיק, הם. אַ זעהר קלוגער מענש.

חָכְ'מָה, **חָכְ'מַת־**, הוו. (מ. חָכְ'מוֹת). קלוגהייט, וויזהייט; קענטשאַפט, וויסענשאַפט; קונסט, פילאָזאָפיע; אַ קונץ; אַ קלוג וואָרט, אַ וויץ. אָהן ח כ מ ו ת, ניט־געקינסטעלט, איינפאַך. א ו י־ב ע ר־ח כ מ ה, איבערשפּיצעל. "מיט חכמה געהט מען ניט אין מאַרק אַריין" (שפּוו.). "וואָס טויג די חכמה אז די נאַרישקייט גילט" (שפּוו.). "ביי'ם אָרעמאַן ווערט די חכמה דערשלאָגען" (שפּוו.). "צום גליק דאַרף מען קיין חכמה ניט" (שפּוו.).

חָכְ'מָה, הוו. (מ. חָכְ'מוֹת). אַ קלוגע פרוי.

חָכְ'מָהִ'דיג, א. וויציג, קלוג.

חַכְ'מֵי־הַ'לעזשאַנקע, הם. מ. די קלוגע פון הינטער דעם אויווען.

חַכְ'מֵי־יָ'וָן, הם. מ. די פילאָזאָפען פון גריכענלאַנד.

חֲכָמֵ'ינוּ, הם. מ. אונזערע געלעהר־טע, די געלעהרטע פון תלמוד (ווז.).

חַכְמָנִית [חַכְמָ'נִית], הוו. (מ. חַכְמָניוֹת [חַכְמָ'נִיוֹת]). אַ קלוגע פרוי.

חָכְ'מ'עַן, **חָכְ'מ'ענען־זיך**, צוו. זיך וויצלען.

חַכֶ'מֶת *, הוו. אַ קלוגע פרוי.

חָכְ'מַת־הַיָּד [הַ'יַד'], הוו. די קונסט פון פּאַראַוויסזאָגען די צוקונפט פון אַ מענשען נאָך די שטריכען פון זיין האַנד.

חָכְמַת־הַמְּדִי'דָה, הוו. די וויסענשאַפט פון מעסטען, געאָמעטריע.

חָכְ'מַת־הַפַּרְ'צוּף, הוו. די קונסט צו דערקענען די איינענשאַפטען און די נאַטור פון אַ מענשען לויט די שטריכען פון זיין געזיכט.

חָכְ'מַת־הַתְּכוּ'נָה, הוו. שטערענ־לעהרע, אַסטראָנאָמיע.

חָכְ'מַת־יָ'וָן, הוו. די גריכישע פי־לאָזאָפיע.

חָכְ'מַת־שְׁלֹ'מֹה, הוו. די קלוגהייט פון (קיניג) שלמה, גרויסע קלוג־הייט.

חַל־זיין, צש. זיין גילטיג, זיין אין קראַפט, זיין אָנווענדבאַר; פּאַס־רען, טרעפען, אויספאַלען, שטאַטפינדען.

חַלָּאת' *, הוו. (מ. חַלָּאת'ען). אַ קראַנקהייט, אַ פעהלער. וויסען אַ ח ל א ת, גאָרניט וויסען. געבען אַ ח ל א ת, גאָרניט גע־בען.

חֵ'לֶב, הוו. דאָס פעט (פון פלייש) וועלכעס אַ איד טאָר ניט עסען.

חָ'לָב־וּדְבַ'שׁ, הם. מ. (ביבליש). מילך און האָניג.

חֵ'לֶב'דיג, א. איינגעשמירט אין חלב.

חַ'לֶב'ען, א. געמאַכט פון חלב.

חֶ'לְבְּנָה, הוו. דער פעך פון אַ גע=וויסען בוים וועלכער איז גע=ברויכט געוואָרען צוזאַמען מיט פאַרשיעדענע אַנדערע געווירצען אין דער צובאַרייטונג פון דעם הייליגען ווייהרויך, הגם אַליין האָט ער זעהר אַ שלעכטען גערוך. "אין די קטורת איז דאָ חלבנה, און אין דער פיינסטער משפחה איז דאָ אַ משומד" (שפוו.).

חַ'לָה, הוו. (מ. חַ'לות). אַ לאַבען ברויט; ווייס=ברויט, ווייצען=ברויט; דאָס שטיקעל וואָס מע נעהמט אַראָפּ פון דעם פאַרקנע=טענעם טייג און מע פאַרברענט איידער מע מאַכט ברויט (אין אנ=דענק אָן דעם טהייל וואָס מע פלעגט פאַרצייטען אַרונטערנעהמען פאַר'ן כהן). "אז מע זוכט חלה פאַרליערט מען ברויט" (שפוו.).

חִ'לול, הם. פאַרשוועכונג, שענדונג, לעסטערונג.

חִ'לול-הַכָּ'בוד, הם. באַליידיגונג, ערנידערונג.

חִ'לול-הַשֵּׁם [הַשֵּׁם'], (תלמודיש). אַ שענדונג פון גאָט. עס איז אַ חלול-השם פאַר גויים, עס איז אַ שאנד פאַר די אויגען פון פון ניט=אידען.

חִ'לול-שַׁ'בָּת, הם. (תלמודיש). פאַרשוועכונג פון (דער הייליגקייט פון) שבת, איבערטרעטונג פון די שבת=געזעצען.

חֲלום [חָ'לום], הם. (מ. חֲלו'מות). אַ טרוים; בייזער טרוים; אַ פאַנ=טאַזיע, אַ פאָרשטעלונג, אַ'ן איינ=בילדונג. אויסבייטלען אויף איטי=צען אַלע חלומות, איטיצען שטאַרק זידלען אָדער פלוכען. "אַלע בייזע חלומות אויף זיין קאָפּ" (פלוך=ווערטעל). "אַ חלום איז אַ האַלבער נביא" (שפוו.). "מע קען מאַכען דעם חלום גרעסער ווי די נאַכט" (שפוו.). "די גאַנצע וועלט איז ווי אַ חלום" (שפוו.). "דעם מענשענ'ס יאָהרען פליהען איבער ווי אַ חלום און חאַפּט מען זיך אויף ליעגט מען אין דער ערד" (שפוו.).

חָ'לומ'ען, צש. טרוימען, זעהן אין אין טרוים; פאַנטאַזירען. חלומ'ען זיך, ערשיינען אין טרוים; זיך דאַכטען.

חִ'לוף, הם. אָפּוועקסלונג, אויס=וועקסלונג, אומבייט. "אַ חלוף איז אַ חלף" (שפוו. — ד. ה. ביי'ם בייטען זיך מוז זיך איינער אָפּנאַרען).

חִ'לוף-מַטְבֵּ'עַ, הם. אויסבייטונג פון געלט, געלט=וועקסעל.

חִ'לוק, הם. (מ. חִלוּ'קים). אונ=טערשייד, דיפערענץ; צוטהיילונג (אין אַריטהמעטיק); אַ תלמודישער פאָרטראַג פון אַ זעהר שאַרפזיניגען פאַרוויקעלטען אינהאַלט. "חלוק איז ניט קיין כופל" (שפוו.).

חִלוּ'קֵי-דֵ'עות, הם. (מ. חִלוּ'קֵי-דֵ'עות'ען). פאַרשיעדענהייט פון מיינונגען.

חָ'לוץ, הם. (מ. חֲלו'צים). איינער וועלכער האָט געגעבען חליצה (ווז.) זיין געשטאָרבענעם ברודער'ס

פרוי; אַ פּיאָנער, אַ פאָראויסגעהער.

חֲלוּ׳צָה, הוו. (מ. חֲלוּ׳צוֹת). אַ פרוי וועלכע האָט גענומען חליצה (ווז. פון איהר געשטאָרבענעם מאַן׳ס ברודער.

חֲלוּ׳קָה, הוו. (מ. חֲלוּ׳קוֹת). צוטהיילונג, אויסטהיילונג; די געלטשטיצע וועלכע ווערט איינגעטהיילט צו די אָרעמע אין פּאַלעסטינא.

חָ׳לוּשׁ, הם. אַ שלאַפער, קרענקליכער מענש.

חָלִ׳ילָה, **חָלִ׳ילָה־וָחַס**, אר. גאָט באַהיט, אויף קיין פאַל ניט!

חָ׳לִיעֶן, צש. קרענקען, קראַנק זיין.

חֲלִ׳יצָה, הוו. (מ. חֲלִ׳יצוֹת). דאָס אידישע געזעץ לויט וועלכען דער ברודער פון דעם וועלכער שטאַרבט אָהן קינדער מוז דעם געשטאָרבענעם׳ס פרוי (ענטוועדער הייראַטהען (זעה יִ׳בּוּם) אָדער) באַפרייען דורך אַ געוויסע פאָרגעשריבענע צערעמאָניע וועלכע באַשטעהט הויפּטזעכליך אין דעם וואָס די פרוי ציהט אַראָפּ אַ שוך פון איהר שוואָגער׳ס פוס; די צערעמאָניע פון אַראָפּציהען דעם שוך. געבען ח ל י צ ה, באַפרייען די שוועגערין דורך די צערעמאָניע פון חליצה. נעהמען ח ל י צ ה, באַפרייט ווערען דורך די צערעמאָניע פון חליצה.

חָ׳לָל, הם. לאָך, עפענונג, ליידיגער רוים.

חֵ׳לֶף, הם. (מ. חֲלָ׳פִים). שלאַכטמעסער. איהם ליגט דער ח ל ף אויפ׳ן האַלז, ער האַלט זעהר שמאָל.

חַלְ׳פָן, הם. (מ. חַלְפָ׳נִים). געלטוועקסלער, באַנקיער.

חַלְפָ׳נוּת, הוו. געלט־וועקסעל־געשעפט.

חֵ׳לֶק, הם. (מ. חֲלָ׳קִים). טהייל; פּאָרציאָן. געבען אַ ח ל ק, שטאַרק זידלען. „אַז מע שווייגט קריגט מען אַ בעסערען ח ל ק״ (שפּוו.).

חָ׳לָק, א. גלאַט, בלאַנק (אין אַ לאָטעריע).

חֵ׳לֶק לְעוֹ׳לָם הַ׳בָּא, הם. (תלמודיש). אַ טהייל אויף יענער וועלט, יענע וועלט.

חֲלָ׳שׁוּת, הוו. שוואַכקייט, שלאַפקייט, אונמאַכט; עקעל. פאַלען אין ח ל ש ו ת, פאַלען אין אונמאַכט. „אַ׳ן אָרעמאַן קוויקט זיך מיט ח ל ש ו ת״ (שפּוו.).

חֲלָ׳שׁוּת׳דיג, א. איבעל, עקעלהאַפט.

חַ׳לֶשׁ׳עֶן, צש. פאַלען אין אונמאַכט; בענקען, שמאַכטען; ווערען שלאַף פון הונגער. איהם ח ל ש ׳ ט דאָס האַרץ, ער איז הונגעריג.

חָם [חַם], אנם. דער נאָמען פון איינעם פון נח׳ס זיהן; הם. אַ גראָבער קערל; אַ שטומפּזיניגער מענש, אַ פאַרשטאָפּטער קאָפּ.

ח״ם, אב. חָ׳תוּם מַ׳טָּה (מ. חֲתוּ׳מִים מַ׳טָּה). דער אונטערצייכענטער.

חֵ׳מָה, הוו. צאָרן, גרימצאָרן.

חֲמ׳וּ׳ליע, **חֲמ׳וּק׳**, הם. (מ. חֲמ׳וּ׳ליעם, חֲמ׳וּ׳קעם). אַ שטומפזיניגער מענש, אַ פאַרשטאָפּטער קאָפּ. זעה חָם.

חֲ׳מוֹר, הם. (מ. חֲמוֹ׳רִים). עזעל; אונוויסענדער מענש; אַ פאַרשטאָפּטער קאָפּ, אַ נאַרר. עס ווענדט זיך ווי דער ח מ ו ר שטעהט, עס ווענדט זיך אָן די אומשטענדען (דער אויסדרוק שטאַמט פון דעם עהנליכקייט צווישען דעם העברעאישען וואָרט „חֲמוֹר" (עזעל) און דעם אַראַמעאישען וואָרט „חֲמַר" (וויין). עס הייסט דאַריבער אַז אום צו געפינען די גענויע באַדייטונג דאַרף מען זעהען וואו עס שטעהט: אויב אין שטאַל איז דאָס אַ׳ן עזעל, אויב אין קעלער איז דאָס וויין).

חֲ׳מוֹר לְמַ׳שָׂא, הם. אַ׳ן עזעל צו דער לאַסט, אַ לאַסט-עזעל, אַ שווערער אַרבייטער.

חֲ׳מוֹרִ׳יש, א. עזעלהאַפט, גראָב, אונוויסענד.

חֲמִי׳מָה, הוו. (מ. חֲמִי׳מוֹת). היץ, הייס וועטער.

חֲמִי׳שִׁי, הם. דער פינפטער; דער וועלכער ווערט אויפגערופען אין שוהל צו דער פינפטער עליה. נעבען ח מ י ש י, אויפרופען דעם פינפטען. קריגען ח מ י ש י, אויסגערופען ווערען דער פינפטער.

חָ׳מֵץ, הם. געזויערטעס, אַ שפייז אָדער אַ געטראַנק וועלכעס ענטהאַלט אין זיך זויערטייג אָדער זויער-געוואָרענע מעהל-שטאָפען וועלכע אַ איד טאָר ניט געניסען אָדער האַלטען ביי זיך אין הויז אין די טעג פון פסח (ווז.); אַ שעדליכע זאַך.

חָ׳מֵש, צ. פינף.

חָ׳מֵש־מְגִ׳לוֹת, הוו. מ. די פינף (פאַרמעט-)ראָללען, די פינף ביבלישע ביכער: שיר־השירים, רות, איכה, קהלת, אסתר (ווז.).

חֲמִ׳שָׁה, צ. פינף.

חֲמִ׳שָׁה חוּמְ׳שֵׁי תּוֹרָה [תּוֹ׳רָה], הם. מ. (תלמודיש). די פינף ביכער פון דער תורה: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים (ווז.).

חֲמִ׳שָׁה־עָ׳שָׂר־בִּשְׁבָט׳, הם. (תלמודיש). דער פופצעהנטער טאָג אין מאָנאַט שבט (ביי אידען ווערט דער טאָג געפייערט אַלס דאָס ניי-יאָהר פון די בוימען).

חֲמִ׳שִׁי, צ. זעה חֲמִי׳שִׁי.

חֲמִ׳שִּׁים, צ. פופציג.

חֵ׳ן, הם. רייץ, צוציהונג, ליבליכקייט, לייטזעליגקייט. האָבען דעם זיבעטען חן, זיין זעהר אַנציהענד. „חן קאָסט ניט מעהר ווי אום׳חן" (שפוו.). „חן געהט איבער שען" (שפוו.). „איין מאָל איז שען, צוויי מאָל האָט נאָך חן, דריי מאָל האַקט מען אויס די צייהן" (שפוו.). „אז מע טהוט אַ שטעקען אָן שען, האָט ער אויך חן" (שפוו.).

הֵן־גריבעלע, הז. (מ. הֵן־גריבע־לעך). אַ קנייטשעל אָדער אַ גריבעלע וואָס גיט צו אַ רייץ דעם געזיכט.

הֵן'ידעל, חס. (מ. הֵן'יד'לעך). קאָ־קעטישע מינע אָדער באַוועגונג. מאַכען חנ'דלעך צו אימי־צען, זוכען צו געפעלען אָדער שמייכלען אימיצען.

חֶנ'ֶווּדיג, א. רייצענד, ליעבלעך, אַנציהענד, גראַציעז.

חִ'נוּך, הס. ערציהונג; איינווייהונג.

חִ'נוּך הָאָ'רוֹן, הס. איינווייהונג פון אַ נייעם אָרון־קודש.

חִ'נוּך הַגֶּדֶר [הַגֶ'דֶר], הס. איינוויי־הונג פון אַ נייעם טויטענפעלד.

חֲ'נוּכָּה, הוו. (מ. חֲ'נוּכּוֹת). זעה חֲ'נֻכָּה.

חֲנִי'נָה, הוו. באַרמהערציגקייט, מיט־לייד.

חֲנִי'פָּה, הוו. (מ. חֲנִי'פוֹת). אַ שמייכעל־וואָרט; שמייכלעריי, אונטערלעקעריי.

חֲנִיפ'וּש'ניצע, הוו. (מ. חֲנִיפ'וּש'־ניצעס). זעה חֲנִיפ'וּש'ניק.

חֲנִיפ'וּש'ניק, הס. (מ. חֲ'יפ'וּש'ני־קעס). אַ שמייכלער, אַ'ן אונ־טערלעקער.

חֲ'נֻכָּה, הוו. (מ. חֲ'נֻכּוֹת). די אַכט טעג וועלכע די אידען פייערען יעדעס יאָהר צום אנדענק אָן דעם זיעג וואָס יהודה המכבי (ווז.) האָט געהאַט איבער די גריכען אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש.

חֲ'נֻכָּה־געלט, הז. דאָס געלט וואָס מע שענקט די קינדער און וואָס מע גיט צו די אָנגעשטעלטע פון דער געמיינדע ווי אַ רב, חזן, חזן, שמש, אָדער צו אָרעמע לייט אום חנכה.

חֲ'נֻכָּה־דרעהדרעהדעל, הז. אַ פיער־זיי־טיג דרעהדעל פון האָלץ אָדער מעטאַל מיט אַ געוויסען העברע־אישען בוכשטאַב אויף איטליכער זייט מיט וועלכען די קינדער שפּיעלען אום חנכה. די בוכ־שטאַבען זיינען: נ, ג, ה, ש, אב. נֵס גָּדוֹל הָיָה שָׁם (דאָרט איז געשעהען אַ גרויס וואונדער). ווען דאָס דרעהדעל פאַלט מיט דעם "ג" אַרויף הייסט עס געוואונען אין "גאַנצען", מיט'ן "ה" אַרויף הייסט עס געוואונען „האַלב".

חֲ'נֻכָּה־לאָמפּ, הס. אַ לאָמפּ אין וועלכען מע צינדט אָן די חנכה־ליכט.

חֲ'נֻכָּה־ליכט, הז. איינס פון די ליכט וואָס מע צינדט אָן אין די אַכט טאָג פון חנכה, אָנהויבענדיג מיט איינעם דעם ערשטען טאָג און ענדיגענדיג מיט אַכט דעם לעצטען טאָג.

חֲנֻ'כַּת־הַבַּ'יִת, הס. איינווייהונג אָדער באַנייאונג פון אַ הויז, די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט ווען מע קלייבט זיך אריין אין אַ'ן אייגענעם ערשט־אויפגעבויטען הויז; די איינווייהונג פון אַ שוהל.

חִ'נָּם, או. אומזיסט, ביליג.

חַנ'פ'ען, **חַנ'פ'יענען**, צא. שמייכ־לען. זיך חנפ'ען, זיך צו־

מאַכען מיט שמייכעל־ווערטער, אונטערלעקען. „מע חנפ'עט ניט דעם נגיד נאָר זיין געלט" (שפּוו.).

חֶ'נֶק, הם. דערווערגונג, איינע פון די פיער טויט־שטראָפען ביי די אַמאָליגע אידען.

חָס [חַס]־זיין, צש. האָבען מיטלייד, האָבען איינזעהעניש.

חַס־וְחָלִי'לָה, אר. זעה חָלִי'לָה.

חַס־וְשָׁ'לום, אר. (תלמודיש). גאָט באַהיט. „אַלע חס־ושלום'ס זיינען מעגליך" (שפּוו.).

חֶ'סֶד, הם. (מ. חֲסָ'דים). גענאָד, וואָהלטהאַט. מיט חסד, ניט שלעכט, צו דערליידען, ניט צו פאַרזינדיגען. „עס איז מיט חסד אָרעמע לייט שטאַרבען" (ווער.).

חִ'סור, הם. אַרונטערציהונג (אין אַריטהמעטיק).

חָ'סִיד, הם. (מ. חֲסִי'דים). אַ פרומער; אַ'ן אָנהענגער פון יענער אידישער סעקטע וועלכע לעגט מעהר געוויכט אויף גאָטעסדיענסט, אויף מיסטישע לעהרען, אויף רעליגיעזען עקסטאַז און אויף די פאַרגעטערונג פון הייליגע מענער ווי אויף דעם שטודיום פון תלמוד; פאַרעהרער, אנהענגער. „אַז אַ חסיד ווערט אויפגעקלערט שילט ער גאָט אין טאַטען אַריין" (שפּוו.).

חֲסִידאַ'רניע, הוו. (מ. חֲסִידאַ'רניעס). אַ קלויז פון חסידים.

חֲסִי'דות, הוו. פרומקייט; מאַניערען אָדער לעהרען פון דער חסידישער סעקטע.

חֲסִי'דֵי־אוּמות־הָעו'לָם, הם. מ. (תלמודיש). די פרומע און גוטע לייט צווישען די (ניט־אידישע) פעלקער פון דער וועלט.

חֲסִי'דיש, א. באַלאַנגענדיג צו דער סעקטע פון חסידים.

חָ'סִי'דעל, הז. (מ. חָ'סִי'דלעך). אַ חסידיש געזאַנג אָדער טענצער.

חָ'סִי'דעל, הם. ק. (מ. חֲסִי'דים־לעך). זעה חָ'סִיד.

חָ'סִי'דקע, הוו. (מ. חָ'סִי'דקעס). די פרוי פון אַ חסיד.

חָ'סֵר, הם. (מ. חֲסֵ'רים). אַ (אידישער) מאָנאַט וועלכער האָט בלויז 29 טעג.

חָ'סֵר־ווערען, צש. אָהנווערען, פאַרלירען; צל. פאַרלאָרען ווערען.

חֲסַר [חָ'סֵר]־דֵ'עָה, הם. וואַהנזיניג, פאַרריקט, אַראָפּ פון זינען.

חָ'סֵר־דֵ'עָה'ניק, הם. (מ. חָ'סֵר־דֵ'עָה'ניקעס). אַ וואַהנזיניגער, אַ פאַרריקטער.

חִסָ'רון, הם. (מ. חִסְרו'נות). פעהלער, מאַנגעל, שאָדען. „אַ מאַמע איז אַ פּאָקרישקע, זי דעקט צו די קינדער'ס חסרונות און דעם מאַן'ס בזיונות" (שפּוו.).

חִסְרון [חִסָ'רון]־כִּיס, הם. געלטשאָדען.

חֵ'פֶץ, הם. (מ. חֲפָ'צים). אַ געגענשטאַנד, אַ ווערטהזאַך.

חֲפִ'צוֹת, הוו. מ. מאַניערען, פּאַס־טעמקעס.

חִצוֹ'נִיוּת, הוו. אויסערליכקייט.

חָ'צוּף, הם. (מ. חֲצוּ'פִים). פרע־כער מענש.

חָ'צוּף־מְחוּ'צָף, הם. אַ זעהר פרע־כער מענש.

חֲצוּ'פָּה, הוו. (מ. חֲצוּ'פוֹת). אַ פרעכע אָדער פאַרשייטע פּרויענ־צימער.

חֲצוּפִים'צע, הוו. (מ. חֲצוּפִים'־צעם). פאַרשייטעם פרויענצימער.

חֲצוֹ'ת [חָצֹת], הם. מיטטענאַכטיגע גאָטעסדיענסט. אָפּריכטען (פּראַ־ווען) ח צ ו ת, האַלטען די מי־טענאַכטיגע גאָטעסדיענסט.

חֲצִי [חָ'צִי־], או. האַלב־.

חֲצִי [חָ'צִי]־חֹ'דֶשׁ, הם. מיטען מאָ־נאַט. שען ווי די לבנה אין ח צ י ־ ח ד ש, זעהר שען.

חֲצִי [חָ'צִי]־חִ'נָם, או. האַלב־אומ־זיסט, זעהר ביליג.

חָ'צִי־שַׁ'בָּתִ'ל, הז. (מ. חָ'צִי־שַׁ'בָּתִ'־לעך). אַ געוויסער זאָרט היטעל וואָס מע פלעגט טראָגען פאַר־צייטען.

חֲצִי'פוּת, הוו. פרעכהייט, פאַר־שעמטקייט, אויסגעלאַסענהייט.

חֲצִיפִ'יש, א. פאַרשייט, אויסגע־לאַסען.

חֹק [חָק], הם. (מ. חֻ'קִים). געזעץ, באַפעהל.

חֹק [חָק] וְלֹא יַעֲ'בוֹר, הם. (ביב־ליש). פעסטער שטרענגער גע־זעץ.

חֹק [חָק]־לְיִשְׂרָ'אֵל, הם. דער נאָ־מען פון אַ געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט אויסצוגען פון ביבעל, תלמוד און אַנדערע הייליגע בי־כער, צונויפגעשטעלט פאַר (זאָ־גען) יעדען טאָג פון יאָהר באַ־זונדער.

חֲקִי'רָה, הוו. (מ. חֲקִי'רוֹת). נאָכ־פאָרשונג, אויספאָרשונג, נאָכזו־כונג; פילאָזאָפיע; פילאָזאָפישער געדאַנק.

חֲקִי'רָה־וּדְרִי'שָׁה, הוו. (מ. חֲקִי'רוֹת־וּדְרִי'שׁוֹת), (תלמודיש). אויס־פאָרשונג.

חֲקִי'רָה־סֵ'פֶר, הם. (מ. חֲקִי'רָה־סְפָ'רִים). אַ פילאָזאָפישעם בוך.

חַקְ'רָן, הם. (מ. חַקְרָ'נִים). נאָכ־פאָרשער, דענקער, פילאָזאָף.

חַקְ'רָנ'טע, הוו. (מ. חַקְ'רָנ'טעם). זעה חַקְ'רָן.

חַקְ'רָנ'ען־זִ'ך, צא. פילאָזאָפירען, אַרגומענטירען.

חֻ'קַּת, הוו. דער נאָמען פון דער נײַן און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

חָ'רֵב, א. וויסט, צושטערט; גע־פעהרליך קראַנק.

חֶ'רֶב־הַמִּתְהַפֶּ'כֶת, הוו. (ביבליש). די זיך־דרעהענדיגע שווערד (וועל־כע גאָט האָט אויפגעהאַנגען אויף דעם טויער פון גן־עדן כדי אדם־הראשון זאָל ניט קענען אַהין אַריינקומען, ווי די ביבעל דער־צעהלט).

חָ'רֵב ומוּחְ'רָב, א. וויסט און צושטערט.

חֻ'רֵ'בוֹת, מ. פאַרוויסטונגען, צושטערונגען. אָנמאַכען חרבות, אָנמאַכען גרויסע שאָדענס.

חֻ'רְ'בָן, הם. (מ. חֻרְבָ'נוֹת). צערשטערונג, פאַרוויסטונג; צערשטערונג פון ירושלים; אומגליק, עלענד, יאָמער. דער ערשטער חרבן, די צערשטערונג פון דעם ערשטען בית־המקדש. דער צווייטער חרבן, די צערשטערונג פון דעם צווייטען בית־המקדש. „אַ חרבן אויף איהם" (פלוכוואָרט).

חֲרוֹ'סֶת, הוו. אַ מישונג פון צושטויסענע ניס, פרוכטען און געווירצען צונויפגעמישט אין ווין וועלכע מע שטעלט אויפ'ן טיש צום סדר אַלס אנדענק אָן דעם לעהם וואָס אידען האָבען געמוזט קנעטען אין מצרים. „מע מיינט ניט די חרוסת נאָר די ארבע כוסות" (שפוו.).

חֵ'רוּף־נֶ'פֶ'ש, הם. זעה מְסִי'רַת־נֶ'פֶ'ש.

חָ'רוּץ, אַ פלייסיגער פעהיגער מענש. „דריי זאַכען טויגען ניט: אַ פויער אַ חרוץ, אַ'ן אָרעמער פריץ און אַ רב אַ'ן עם־הארץ" (שפוו.).

חֵ'רוּת, הוו. פרייהייט. „אַ נאַרר האָט חרות" (שפוו.).

חֲרָ'טָה, הוו. (מ. חֲרָ'טוֹת). באַרויאונג, באַדויערונג, די ענדערונג פון אַ באַשלוס אָדער דאָס צוריקנעהמען פון אַ פאַרשפרעכען. „אויף ניט האָט מען קיין מאָל קיין חרטה ניט" (שפוו.). „צוויי מאָל האָט מען ניט חרטה" (שפוו.).

חַרְטוּ'מִים, הם. מ. די אַמאָליגע עגיפטישע צויבערער און שוואַרצקינסטלער.

חַרְטוּ'מִים־כְּתַב, הם. היעראָגליפען־שריפט.

חָ'רִיף [חַ'רִיף], הם. (מ. חֲרִי'פִים). שאַרפזיניגער מענש (געוועהנליך געזאָגט אויף אַ שאַרפזיניגען תלמודיסט).

חֲרִי'פוּת, הוו. שאַרפזיניגקייט.

חֵ'רֶם, הם. אויסשליסונג פון דער געמיינדע. אַריינלעגען אין חרם, אויסשליסען פון דער געמיינדע.

חֵ'רֶם־קוויטעל, הם. אַ קוויטעל אָדער דאָקומענט אין וועלכען מע פאַרפליכטעט זיך עפּעס צו טהאָן נעהמענדיג אויף זיך די שטראָף פון חרם אין פאַל מע וועט עס ניט טהאָן.

חֵ'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֵרְ'שוֹם, הם. די שטראָף פון אויסשליסונג פון דער געמיינדע וועלכע דער גרויסער אידישער געלעהרטער גרשום (געלעבט 960—1028) האָט אַרויפגעלעגט אויף די וועלכע לעזען פרעמדע בריעף אָהן דער ערלויבניס פון דער אַדרעסירטער פערזאָן, וועלכע הייראַטהען מעהר ווי איין פרוי און וועלכע גט'ען אָפּ אַ פרוי קעגען איהר ווילען.

חֲרָ'מוֹת, מ. פלוכווערטער.

חֶ'רֶם־הַנִשְׁ'בָּר, הם. (תלמודיש). אַ צובראָכען שערבעל.

חֶרְפָּה [חַרְ'פָּה], הוו. (מ. חֲרָפוֹת [חַרְ'פוֹת]. שאַנדע, שענדליכע טהאַט. "בעסער אַ וועהטאָג אין האַרצען איידער אַ חרפה אין פנים" (שפוו.).

חֵרֵשׁ [חֵרֶשׁ], הם. שוויינ=געלט, לאַפּקע. "אַז דער אדון וויים שוין פון כל דבר שורש העלפט ניט קיין חרש" (שפוו.).

חֶשְׁ'בּוֹן, הם. (מ. חֶשְׁבּוֹ'נוֹת). רע=כענונג; רעכענקונסט, אַריטהמע=טיק; אַ באַריכט; קאָנטא, קרע=דיט. נעהמען אויף חשבון, נעהמען אויף באָרג. "אַ ריינער חשבון איז אַ האַלבער סילוק" (שפוו.). "אַז מע לעבט אָהן חשבון שטאַרבט מען אָהן ווידוי" (שפוו.).

חֶשְׁ'בּוֹן־הַנֶ'פֶשׁ, הם. "באַרעכענונג פון דער זעעלע", זעלבסט=אונ=טערזוכונג.

חֶשְׁ'בּוֹן־צֶ'דֶק, הם. אַ'ן עהרליכע ריכטיגע רעכענונג.

חֶשְׁ'בּוֹנ'ען, צש. רעכענען, אויסרע=כענען, איבעררעכענען.

חֵשֶׁד [חְשַׁד], הם. פאַרדאַכט.

חָ'שׁוּב, הם. (מ. חֲשׁוּ'בִים). אַ'ן אנגעזעהענער מענש.

חָ'שׁוּב, א. (מ. חֲשׁוּ'בִים; וו. חֲשׁוּ'בָה, מ. חֲשׁוּ'בוֹת). אנגע=זעהען. אשה חשובה, אַ'ן אנגעזעהענע פרוי. אנשים חשובים, אנגעזעהענע מענער.

חָ'שׁוּד, א. פאַרדעכטיגט.

חֶשְׁוָן, חֶשְׁ'וָון, הם. דער נאָמען פון דעם צווייטען מאַנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין די מאָנאַטען אָקטאָבער=נאָ=וועמבער און האָט 29 טעג.

חֲשִׁי'בוּת, הוו. אנגעזעהענקייט, וויכטיגקייט.

חֶ'שִׁיבֶ'ער, א. מעהר אנגעזעהען. זעה חָ'שׁוּב.

חֶ'שִׁים, הם. (אייגענטליך דער נאָ=מען פון איינעם פון דן'ס (ווז.) זיהן). גרויסער נאַרר, אידיאָט.

ח'שֶׁךְ, הז. פינסטערנים; איינע פון די עשר־מכות (ווז.). עס טהוט זיך חשך, עס איז אַ גרויס גערודער, עס איז אַ גאַנצע אי=בערקעהרעניס. אָנמאַכען חשך, אָנמאַכען אַ סומאַטאָכע.

ח'שֶׁךְ, א. פינסטער; באַטריבט, פאַרטרויערט.

ח'שֶׁךְ־וַאֲפֵ'לָה, א. (ביבליש). זעהר פינסטער.

ח'שֶׁךְ־וַחֲלַקְלַ'קוֹת, א. (ביבליש). פינסטער און גליטשיג.

ח'שֶׁךְ־מִצְרַ'יִם, הם. די פינסטערנים פון עגיפטען (זעה ח'שֶׁךְ), גרויסע פינסטערנים.

חַשְׁ'כוּת *, הוו. פינסטערנים.

ח'שֶׁכ'נִים, הוו. פינסטערנים.

ח'שֶׁכ'ען, צש. פינסטערען, ליידען. צא. פאַר'חשכ'ען, פינסטער מאַכע, פאַרביטערען. אָפּ'=חשכ'ען, פאַרברייגגען אין אין ליידען.

חַשְׁמוֹנָ'אִים, מ. די מיטגליעדער פון אַ געווויסער פירסטערליכער

פאַמיליע וועלכע האָט אין פאַר=לויף פון פיעלע יאָהרען געקעניגט איבער אידען אין פאַלעסטינא אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש; דער אורפאטער פון דער פאַמיליע איז געווען מתתיהו וועל=כער האָט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין פרומקייט און העלדישקייט אין דער מלחמה אַקעגען די גריכען. זעה מַכַּ׳בִּי.

ח׳שֶׁן, הם. אַ טאָװעל באַזעצט מיט טהייערע שטיינער וועלכען דער כהן־גדול פלעגט טראָגען אויף דער ברוסט.

ח׳שֶׁן־מִשְׁ׳פָּט, הם. איינע פון די פיער אבטהיילונגען פון דעם שלחן־ערוך (ווז.) וועלכע ענט=האלט די אידישע ציוויל=געזעצען.

חֵ׳שֶׁק, הם. לוסט, באַגעהר, פאַר=לאַנג.

חֲשָׁש [חְשַׁשׁ], הם. אַ פאַרדאַכט; אַ שפור.

חִ׳תּוּךְ, הם. די באַשניידונג, מילה. געבען חתוך, באַעהרען אימי=צען מיט דער באַשניידונג.

חִ׳תּוּךְ־הַדִּ׳בּוּר, הם. קלאָרקייט אָדער דייטליכקייט פון אויםשפּראַכע.

חָ׳תוּם, הם. (מ. חֲתוּ׳מִים). דער אונטערגעצייכענטער.

חָ׳תוּם־מַ׳טָּה, הם. (מ. חֲתוּ׳מִים־מַ׳טָּה). דער אונטערגעצייכענטער.

חֲ׳תוּנָּה, הוו. (מ. חֲ׳תוּנוֹת). היי=ראַטה; האָכצייט; אַ גערודער, אַ סומאַטאָכע. מאַכען חתונה, פאַרהייראַטהען. אָנמאַכען אַ גאַנצע חתונה, אָנמאַכען אַ סומאַטאָ=כע. טאַנצען אויף צוויי חתונות, שפּילען אַ צווייזייטיגע ראָליע, זיך באַשעפטיגען מיט צוויי זאַכען צו דער זעלביגער צייט. „חתונה האָבען דויערט אַ שעה און צרות האָט מען דאָס גאַנצע לעבען" (שפּוו.). „חתונה האָבען, קנעלען און שטאַרבען פאַרזוימט מען ניט" (שפּוו.). „פריה אויפ=שטעהן און פריה חתונה האָבען שאַדט ניט" (שפּוו.). „אַז אַ׳ן אָרעמאַן מאַכט חתונה טראָגען הינד גאַנצע קעפּ" (שפּוו.). „אַז דער זוהן האָט חתונה גיט ער דער ווייב אַ כתובה און דער מאַמען אַ גט" (שפּוו.). „אַז מע מאַכט אַ מיידעל ניט חתונה, מאַכט זי זיך אַליין חתונה" (שפּוו.). „אַ ספר־תורה זאָל מען פאַרזעצען און אַ מיידעל זאָל מען חתונה מאַכען" (שפּוו.). „אַ קינד איז ערגער ווי אַ גזלן און מע מוז נאָך טאַנצען אויף זיין חתונה" (שפּוו.).

חֲתִיכָה [חְתִ׳יכָה], הוו. (מ. חֲתִיכוֹת [חְתִ׳יכוֹת]). אַ׳ן אָפּגעשניטענע שטיק, אַ שטיק.

חֲתִ׳ימָה, הוו. (מ. חֲתִ׳ימוֹת). אונ=טערשריפט, זיגעל.

חֲתִ׳ימָה טוֹ׳בָה, הוו. אַ פאַרזיגלונג צום גוטען (אין דעם הימלישען בוך פון לעבען), אַ וואונש וועל=כען מע גיט זיך אין די טעג פאַר יום־כפור.

חַתְ׳מ׳ען, חַתְ׳מ׳ענע׳ן, צא. זיגלען, פאַרזיגלען. זיך חתמ׳ען, זיך

אונטערשרייבען. פאר׳חתמ׳ען, צו׳חתמ׳ען, פארזיגלען.

חָ׳תָן, הם. (מ. חֲתָנִים [חַתְ׳נִים]). א פארלאָבטער; א מאן אין דעם טאָג פון זיין חתונה, א ברויטי־גאם. זיצען ווי א חתן, זיצען שטעטווידיג. „איז דאָ געלט איז דאָ א חתן“ (שפוו.).

חָ׳תָן־בָּ׳חוּר, הם. (מ. חָ׳תָן־בַּ׳חוּרִים). א יונגער מאן וועלכער איז אין הייראטהס־אלטער.

חָ׳תָן־כַּ׳לָּה, מ. ברייטיגאם און ברויט; פארלאָבטע פאָאר. „ווען חתן־כלה קוסען זיך מעגען די שדכנים געהן א היים“ (שפוו.). „חתן־כלה האָבען גלעזערנע אויגען“ (שפוו.).

חֲתַן [חָ׳תָן] בְּרֵא׳שִׁית, הם. דער וועלכער ווערט אויפגערופען אום שמחת־תורה צום לייענען פון דער ערשטער פרשה פון דער ווידער־אָנגעהויבענער תורה. זעה סֶדֶ׳רָה.

חֲתַן [חָ׳תָן] תּוֹ׳רָה, הם. דער וועל־כער ווערט אויפגערופען אום שמחת־תורה צום לייענען פון דער לעצטער פרשה פון דער תורה. זעה סֶדֶ׳רָה.

ט.

ט, הם. דער נייגטער בוכשטאב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעה־לען געררעכענט אלס 9. זעה טֵית.

טאָמער (אייגענטליך: תּא׳מַר, פיעלייכט ווערסטו זאָגען), אָד. פיעלייכט. „טאָמער (וואָרט־שפיעל אויף דעם ביבלישען פרוי־ען־נאָמען „תָּ׳מָר“) איז געווען א אידענע“ (ווערטעל וואָס מע זאָגט צו איינעם וועלכער זאָגט ביי יעדער געלעגענהייט „טאָמער“).

טְבִי׳לָה, הוו. (מ. טְבִי׳לוֹת). דאָס אונטערטונקען זיך אין וואסער (פון פרומע אידען איידער זיי געהען דאַווענען אָדער פאר געוויסע אנ־דערע רעליגיעזע צערעמאָניען); מאָנאטליכע רייניגונג (פון אידי־שע פרויען). געהן טבילה, זיך אונטערטונקען אין וואסער (פאר רעליגיעזע צוועקען).

טְבִי׳עוּת־עַ׳יִן, הוו. (תלמודיש). די פעהיגקייט צו דערקענען א זאך מיט׳ן קוק, א שארף אויג.

טֶ׳בַע, הוו. נאטור, אייגענשאפט; האראקטער, טעמפעראמענט.

טִבְ׳עִיּוֹת, הוו. נאטירליכע ערשיי־נונג, נאטירליכקייט.

טַבַּ׳עַת־קִדּוּ׳שִׁין, הוו. הייראטהס־רינג.

טֵ'בֵת, הם. דער פינפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין דעצעמבער=יאַנואַר און האָט ניין און צוואַנציג טעג.

טָ'הוֹר, א. (ב. טְהוֹ'רִים; וו. טְהוֹ'רָה, מ. טְהוֹ'רוֹת). ריין, קלאָר, לויטער; אונשולדיג, פריי פון זינד.

טָהֳרָה [טַהֲ'רָה], הוו. ריינקייט, ריינליכקייט, רייניגונג (לויט די אידישע רעליגיאָן=געזעצען); די אָפּוואַשונג פון דעם טויטען פאַר דער באַערדיגונג.

טַהֲ'רָה־בּרעט, הוו. (מ. טַהֲ'רָה־בּרעטער). די ברעט אָדער דער טיש אויף וועלכע מע וואַשט דעם טויטען.

טַהֲ'רָה־שטיבּעל, הז. (מ. טַהֲ'רָה־שטיבּלעך). דאָס שטיבעל אויף דעם טויטענפעלד וואו מע וואַשט דעם טויטען פאַר דער באַערדי=גונג.

טָהֳרוֹת [טַהֲ'רוֹת], הם. "רייניגונגען", דער נאָמען פון איינער פון די זעקס הויפּט=אָפּטהיילונגען פון תלמוד וועלכער ענטהאַלט די גע=זעצע פון ריינקייט און רייניגונג (אין רעליגיעזע זינן).

טָהֳרַת [טַהֲ'רַת]־הַמִשְׁפָּ'חָה, הוו. די (זיטליכע) ריינקייט פון דער פאַמיליע.

ט"ו, צ. פופצעהן. (די בוכשטאַבען "טו" ווערען געברויכט אנשטאַט די בוכשטאַבען "יה" וועלכע ווע=רען געהאַלטען צו הייליג אום גע=ברויכט צו ווערען פאַר וואָכענ=דיגע צוועקען, ווייל "יה" איז איינער פון די נעמען פון גאָט און די ערשטע העלפט פון דעם וואָרט "יהוה", ווז.).

ט"ו־בִּסְ'לֵיו, הם. דער פופצעהנטער טאָג פון דעם מאָנאַט כסליו, אַ פאַסט=טאָג פאַר די זעלען פון די טויטע.

טוֹב [טָב], א. (מ. טוֹ'בִים; וו. טוֹ'בָה, מ. טוֹ'בוֹת). גוט.

טוֹב־דְטוֹב, א. אויסגעצייכענט גוט.

טוֹב־מְאוֹד, א. זעהר גוט.

טוֹב־לֵב [לֵב], הם. (ביבליש). אַ גוטהערציגער מענש.

טוֹב־לַ'כֹּל, הם. (ביבליש). איינער וועלכער איז צו אַלעמען גוט. "אַ טוב־לכל איז אַ רע־לכל" (שפוו.).

טוֹ'בָה, הוו. (מ. טוֹ'בוֹת). געפע=ליגקייט, וואָהלטהאַט.

טוֹבֵי [טוֹ'בֵי] הָעִיר', הם. מ. (תל=מודיש). די אנגעזעהענע לייט פון דער שטאָדט.

טוֹ'בֵל־זיין, צא. אונטערטונקען אין וואַסער (פאַר רעליגיעזע צוועקען).

טוֹב'לִ'ען, צא. אונטערטונקען, טונ=קען, באָדען.

טוּמְ'אָה, הוו. (מ. טוּמְ'אוֹת). אונ=ריינקייט; זינד, זינדיגקייט. שוואַרצע טומאה, די שטאָדט "ביעלאָ=צערקאָוו" אין רוסלאַנד. "אַריינלעגען די טומאה אין דער יראה" (ווער. — ד. ה. גע=

בען אַ גוטען מאָטיוו אויף אַ שלעכטע טהאַט).

טומ'אָה וְטָהֳרָה [וְטַהְ'רָה], הוו. מ. די אידישע געזעצען פון ריינקייט און אונריינקייט (אין רעליגיעזען זינן).

טוּמ'טוּם, הם. (מ. טוּמְ'טוּמִ'ים), (תלמודיש). אַ פּערזאָן ביי וועלכער עס פעהלען אָדער זיינען ניט ענטוויקעלט די געשלעכטס=ציי=כענס.

טוֹ'עֶה־זיין־זיך, צוו. מאַכען אַ'ן אירטהום, פאַרזעהן.

טוֹ'עֵם־זיין, צא. פאַרזוכען, געניסען.

טוֹ'עֵם־טַ'עַם־זיין, צש. עפּעס פאַר=זוכען, עפּעס געניסען.

טוֹ'עֵן, הם. (מ. טוֹ'עֲנִים). אַ מאַה=נער, אַ קלאָגער, איינער וועלכער פאָדערט אין געריכט; אַדוואָקאַט.

ט"ז, צ. זעכצעהן (צוליעב דער הייליגקייט פון די בוכשטאַבען "יה" וועלכע קומען פאָר אין דעם נאָמען פון גאָט "יהוה" (ווז.) גע=ברויכט מען אנשטאט זיי די בוכ=שטאַבען "טז").

טִי'טוּס, אנם. דער נאָמען פון דעם רוימישען גענעראַל וועלכער האָט גענומען דעם הויפּט=אנטהייל אין דער צערשטערונג פון ירושלים; אַ שלעכטער גרויזאַמער מענש. טיטוס'עס מוק, די מוק וועלכע, לויט אַ תלמודישע לע=גענדע, איז אריין טיטוס'ען אין מאָרך און האָט איהם קיין רוהה ניט געגעבען, אַלס שטראָף פאַר וואָס ער האָט צערשטערט דעם בית־המקדש.

טִי'נוּף, הם. זעה טִ'נוּף.

טִי'פֶּש, הם. (מ. טִיפְּ'שִׁים). זעה טִ'פֶּש.

טִי'רוּף, הם. וואַהנזינן; ווילדער קאַפּריז.

טִירְ'דוּת, הוו. זעה טִרְ'דוּת.

טִירְ'חָה, הוו. (מ. טִירְ'חוֹת). זעה טִרְ'חָה.

טַל־וּמָ'טָר, הם. (ליטורגיש). "טהוי און רעגען", ווערטער וועלכע ווערען צוגעזעצט אין די ווינטער=מאָנאַטען צו דעם געבעט פאַר אַ געראָטען יאָהר וואָס מע זאָגט אין שמונה־עשרה. די ווערטער ווע=רען געוועהנליך געדרוקט אין די געבעט=ביכער מיט קליינע בוכ=שטאַבען, דערפון שטאַמט דער אויסדרוק: "קליין ווי דער טל־ומטר פון אַ קליינעם סדור".

טָלֶה, הם. "אַ לעמעלע", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט ניסן. זעה מַ'זָל.

טַ'לִית, הם. (מ. טַלֵ'יתִים, איינענט=ליך: טַלִ'יתוֹת). אַ פּיערעקיגע וואָלענע אָדער זיידענע דעקע מיט פעדעם=פרענז איינגעמאַכט אין אַלע פיער עקען, וועלכע אידען טראָגען אויף זיך בּיי'ן דאַווענען און ביי אנדערע רעליגיעזע צערע=מאָניען. "אז מע פאַרזעצט דעם טלית איז שוין אַ סמן דלות" (שפּוו.).

טַ'לִית־קָ'טָן, המ. (מ. טַ'לִית־קְ'טַנִ'ים). זעה אַרְבַּע־כַּנְ'פוֹת.

טָ'מֵא, א. (מ. טְמֵ'אִים; זו. טְמֵ'אָה, מ. טְמֵ'אוֹת). אונריין, פאַראונרייניגט, באַפלעקט, פאַרבאָטען (לויט דער אידישער רעליגיאָן); זינדיג.

טִ'נוּף, המ. שמוץ, בלאָטע; דרעק; ביליגע געמיינע וואַארע; טויגענִיכטס.

טִ'נוּף־טִנוֹ'פֶת, המ. זעהר ביליגע געמיינע וואַארע.

טִנוֹ'פֶת, הוו. שמוץ, בלאָטע; דרעק; שלעכטע, געמיינע וואַארע; אַ'ן אָפּגעלאָזענע, אונציכטיגע פרוי.

טָ'עוּת, המ. (מ. טָעוּ'תִים*, טָ'עוּת'ען). אירטהום, פעהלער, פאַרזעהן. האָבען אַ טעות אין פשט, ניט אויפפאַסען ריכטיג אַ זאַך.

טָ'עוּת־הַדְּפוּס', המ. דרוק=פעהלער.

טַ'עַם, המ. (מ. טַעֲ'מִים). געשמאַק; אורזאַכע, גרונד, ערקלערונג. אָהן אַ טעם און אָהן אַ ראַם, אָהן אַ געשמאַק און אָהן אַ זינן.

טַעֲ'נָה, הוו. (מ. טַעֲ'נוֹת). קלאַגע, פאָדערונג, פרעטענזיע.

טַעֲ'נָה־וּמַעֲ'נֶה, הוו. (מ. טַעֲ'נוֹת־וּמַעֲ'נוֹת). פאָדערונג; דיספוט, שטרייטיגקייט, אַרגומענט.

טַעֲ'נֶה'ן, צא. און צש. פאָדערען, באַהויפטען; שמועסען, ריידען. איינ'טענה'ן (מיט אימיצען), האָבען אַ לאַנגען געשפּרעך (מיט אימיצען).

טָ'עֲנוֹ' בְּחִ'טִּים וְהוֹ'דָה לוֹ' בִּשְׂעוֹ'רִים, (תלמודיש). ער פאָדערט פון איהם ווייץ און ער איז איהם מודה אויף גערשטען. "טענו בחטים והודה לו בלאָקשען" (פאַראָדיע).

טִ'פָּה מִן הַיָּם [הַיַּם'], הוו. (תלמודיש). אַ טראָפּען פון מעער, אַ גאַנץ קליינע טהייל.

טִ'פָּה־סְרוּ'חָה, הוו. (תלמודיש). אַ פאַרשטונקענער טראָפּען.

טֶ'פַח, המ. (מ. טְפָ'חִים). די ברייט פון אַ האַנד (אַ מאָס וועלכע ווערט אָפט געברויכט אין תלמוד).

טָ'פֵל, המ. בייזאַך, ניט וויכטיגער טהייל.

טִ'פֵּשׁ, המ. (מ. טִפְּ'שִׁים). אַ נאַרר.

טִפְּ'שָׁה, הוו. (מ. טִפְּ'שׁוֹת). זעה טִ'פֵּשׁ.

טִפְּ'שׁוּת, הוו. נאַרישקייט.

טִ'פְּשִׁ'יטע, הוו. (מ. טִ'פְּשִׁ'יטעס). זעה טִפְּ'שָׁה.

טִרְ'דוּת, הוו. פאַרנומענקייט, צוטראָגענקייט.

טָ'רוּד, המ. (מ. טְרוּ'דִים). אַ פאַרנומענער מענש.

טִרְ'חָה, הוו. (מ. טִרְ'חוֹת). באַמיהונג, באַלעסטיגונג.

טְרֵ'יף, טְרֵ'ף*, א. אונריין, פאַרבאָטען, ניט=געזעצליך. טרפ'ער מסחר, ניט=געזעצליכעס געשעפט.

טְרֵף־פָּ'סוּל, הם. (מ. טְרֵף־פָּ'סוּל'יען [פְּסָ'לִ'יען]). "אַ'ן אונריינע פאַרבאָטענע זאַך", אַ'ן אויסדרוק מיט וועלכען די פאַנאַטיש־פרומע אידען פלעגען באַצייכענען אַ בוך וואָס איז פון אַ וועלטליכען אינהאַלט.

טְרֵפְ'נִיאַק', הם. (מ. טְרֵפְ'נִיאַ'קעס). אַ איד וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע שפּייז־געזעצען.

טְרֵ'פוֹת (אייגענטליך: טְרֵפוֹת), מ. פאַרבאָטענע (לויט דעם אידישען געזעץ) שפּייזען. עס איז ווערט דאָס געלט אויף טרפות, עס איז זעהר ביליג.

טְרֵ'פִ'ען, א. אויסגעלאַסען, פאַרדאָרבען. טרפ'ענער ביין, אויסוואורף. טרפ'ענער האַלז, אַ פרעסער, אַ נאַשער. טרפ'ענער מזל, אונגעהייערעס גליק (רעדענדיג פון אַ'ן אויסגעלאַסענעם מענשען וועלכען עס געהט זעהר גוט). טרפ'ענע קישקע, אַ פרעסער.

י.

י, הם. דער צעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; מיט אַ וואָקאַל־צייכען אויסגעשפּראָכען ווי דער "י" אין "יאָגען"; אָהן אַ וואָקאַל־צייכען: ווען עס קומט נאָך די וואָקאַלען "וֹ", "וּ", "ד" אויסגעשפּראָכען ווי דער "י" אין "אָי", ווען עס קומט נאָך די וואָקאַלען "ִ", "ֵ" אָדער "ֶ" — שטום. אין צעהלען גערעכענט אַלס 10. זעה יוד.

יאַהוּ'דִי, הם. (מ. יאַהוּ'דִים). דייטשער איד. זעה יְהוּ'דִי.

יִאוּשׁ [יִ'אוּשׁ], הם. פאַרצווייפלונג.

יאַכְלוּ'הוּ, א. (ביבליש). "זיי זאָלען איהם עסען", פאַרפאַלען, פאַרלאָרען (הויפּטזעכליך אויף געלט).

יאָלד (אייגענטליך: יֶ'לד), הם. מ. יאָל'דעס). אַ גראָבער קערל, אַ שטומפּזיניגער מענש, אַ נאַרר.

יאָלדעווען, צא. מאַכען צום נאַררען, אָפּטהאָן אַ שפּיצעל.

יָ'בוֹא־יוֹ'מוֹ, (ביבליש). עס וועט קומען זיין טאָג, די צייט וועט קומען. "עס וועט קומען זיין יבוא־יומו" (ווער.).

יִ'בּוּם, הם. דאָס אידישע געזעץ לויט וועלכען דער ברודער פון דעם וועלכער שטאַרבט אָהן קינדער, מוז הייראַטהען דעם געשטאָרבענעם'ס פרוי (זאָנסט מוז ער זי באַפרייען דורך חליצה (ווז.). אין תלמודישע צייטען איז דאָס געזעץ פון יבום אָפּגעשאַפּט געוואָרען און בלויז די חליצה איז פאַרבליבען).

יְבָרֶכְךָ, (ליטורגיש). ער (גאָט) זאָל דיך בענשען (אַ וואָרט גענומען פון דעם זעגען וועלכען די כהנים זאָגען ביי׳ן דוכנ׳ען).

יַבָּ׳שָׁה, הוו. טרוקענעס לאַנד, לאַנד.

יְבֵ׳שָׁה, הוו. אַ׳ן אויסטריקעניס, אַ טרוקען יאָהר.

יַ״ג, אב. יֵין־גֶ׳פֶן (ווז.).

יָ׳גוֹן־וַאֲנָ׳חָה, הם. מ. (ביבליש). טרויער און זיפצעניס. האָבען יגון ואנחה, זעהר פיעל אויסשטעהן. "אַ אידענ׳ס פרנסה איז יגון ואנחה און זיין גליק איז אַ מערכה" (שפוו.).

יְגִ׳יעַ־כַּ׳פּוֹ, הם. (ביבליש). די פּראַצע פון זיין האַנד.

יָגַעְ׳תִּי וּמָצָאתִ׳י, (תלמודיש). "איך האָב זיך געמיהט און איך האָב געפונען", אַז מע זוכט געפינט מען.

יָד [יַד], הוו. (מ. יָדַ׳יִם). האַנד, לאַפּע.

יָד [יַד], הם. (מ. יַד׳עָן). אַ מעטאַלענער אָדער ביינערנער טייטעל געברויכט ביי׳ם לייענען אין שול.

יָד [יַד] אַ׳חַת, הוו. איין האַנד, איינשטימיגער אָפּמאַך.

יְדִיד, הם. (מ. יְדִי׳דִים). אַ גוטער פריינד.

יְדִיד־נֶאֱ׳מָן, הם. (מ. יְדִי׳דִים־נֶאֱמָ׳נִים). אַ געטרייער פריינד.

יְדִי׳דִי, הם. מיין פריינד. ידידי בריעף, אַ פריינדשאַפט־בריעף.

יְדִי׳עָה, הוו. (מ. יְדִי׳עוֹת). נאַכריכט; באַגריעף, קענטעניס, באַהאַוועגטקייט.

יַדְ׳עָן, הם. זעה יוֹדֵ׳עַ.

יַהֲ׳דוּת, הוו. אידישקייט.

יְהוּ׳דָה, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב׳ס צוועלף זיהן; דער נאָמען פון דעם שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון יהודה; אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער געגענד אין פּאַלעסטינא.

יְהוּ׳דִי, הם. (מ. יְהוּ׳דִים). אַ איד.

יְהוּ׳דִית, הוו. אַ אידישע פרוי; אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער העלדישער אידישער פרוי פון וועלכער די לעגענדע דערצעהלט אַז זי איז אַריין ביי־נאַכט אין דאָס געצעלט פון האָלאָפערנעס וועלכער איז אַרויסגעשיקט געוואָרען פון קעניג נבוכדנצר מיט אַ גרויסער אַרמיי קעגען דאָס אידישע פאָלק, און האָט איהם מיט איהר שענקייט באַצויבערט און נאָכהער איהם אַרונטערגעשניטען דעם קאָפּ.

יְהֹ׳וָה, הם. גאָט. ווען דערמאָנט אין אַ געבעט ווערט דאָס וואָרט אויסגעשפּראָכען אֲדֹ׳נָ׳י (ווז.). ביי אַנדערע געלעגענהייטען, אום ניט אַרויסצורייִדען גאָט׳ס נאָמען אומזיסט, פאַרבייט מען עס מיט הַשֵּׁם׳ (ווז.) אָדער יוּד־קֵא־וָאו־קֵא (ווז.) אָדער הַוַיָ׳ה (ווז.) אָדער אֲדוֹשֵׁם׳ (ווז.). דאָס וואָרט "יהוה" צוליעב דער גרויסער הייליגקייט אין וועלכער עס ווערט געהאַל=

מען, ווערט זאָגאַר אויסגעמיעדען אין שרייבען און מע באַנוצט זיך אנשטאָט דעם מיט איינע פון די פאָלגענדע פאַרשטעלטע פאָרמען: „ה׳", „ד׳", „יוד־כא־ואו־כא", „הויה" און „השם". זעה: שֵׁם־הַמְפוֹרָשׁ, ט״י, ט״ז.

יְהוֹנָתָן, אנם. דער נאָמען פון דעם קעניג שאול׳ס זוהן וועלכער איז געוועזען דער בוזעם־פריינד פון דוד.

יְהוֹשֻׁעַ, אנם. דער נאָמען פון דעם נאָכפאָלגער פון משה׳ן וועלכער האָט אַריינגעפיהרט דאָס אידישע פאָלק אין לאַנד כנען; דאָס ביבלישע בוך וואו די געשיכטע מיט יהושע׳ן ווערט דערצעהלט.

יְהִי־רָצוֹן, הם. (ליטורגיש). „עס זאָל זיין דער ווילען פון גאָט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון פיעלע אידישע געבעטען.

יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, עס מעג זיין ווי עס וויל.

יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, עס מעג זיין ווער עס וויל.

יוֹאֵל, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פראָפעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון יואל.

יוֹבֵל, הם. (מ. יוֹבְלוֹת). פופציג יאָהר; דאָס פופציגסטע יאָהר וועלכעס איז געווען אַ פעסטיאָהר לויט דעם אידישען געזעץ.

יוּד, הם: (מ. יוּדען). דער נאָמען פון דעם צעהנטען בוכשטאַב (י) פון דעם אידישען אַלף־בית; דער קליינער פינגער פון דער האַנד. זעה גוי.

יוּד־כֵא־וָאו־כֵא, אַ געוויסע פאַרשטעלטע אַרט פון שרייבען אָדער אַרויסרעדען דעם נאָמען פון גאָט— יְהֹוָה („כא" ווערט דאָ געברויכט אנשטאט „הא").

יוֹדֵעַ, הם. (מ. יוֹדְעִים). אַ קענער, אַ ווייסער.

יוֹדֵעַ־הַכֹּל, הם. (מ. יוֹדְעֵי־הַכֹּל). איינער וואָס ווייס אַלצדינג.

יוֹדֵעַ־נִגּוּן, הם. (מ. יוֹדְעֵי־נִגּוּן), (ביבליש). איינער וואָס פאַרשטעהט אויף זינגען אָדער שפּיעלען; אַ זינגער.

יוֹדֵעַ־סֵפֶר, הם. (מ. יוֹדְעֵי־סֵפֶר), (ביבליש). איינער וואָס פאַרשטעהט אַ בוך, אַ געלערנטער.

יוֹדֵעַ־שֶׁאֵינוֹ־יוֹדֵעַ, הם. איינער וואָס זוייס אַז ער ווייס ניט. „אַ יודע שאינו יודע איז אַ האַלבער יודע" (שפוו.).

יוֹדער, הם. אַ צעהנער (געלטשטיק).

יָוָן, הם. (מ. יְוָנִים). זעה יָוָן.

יו״ט, אב. יום־טוב (ווז.).

יו״כ, יוכ״פ, אב. יום־כִּפּוּר (ווז.).

יוֹכֶבֶד, אנוו. דער נאָמען פון משה־רבנו׳ס מוטער.

יוֹלֶדֶת [יוֹלֶדֶת], חוו. (מ. יוֹלְדוֹת). אַ געווינערין, אַ קינפעטאָרין. „אַז דאָס ווייב איז אַ יולדת איז דער מאַן אַ יאָלד" (שפוו.).

יוֹם [יָם], הם. (מ. יָ'מִים). אַ טאָג; דאָס קאַפּיטעל פון תהלים וואָס מע זאָגט נאָך דעם מאָרגענדיגען דאַווענען (יעדען טאָג פון דער וואָך ווערט געזאָגט אַ באַזונדער קאַפּיטעל).

יום־הָאָ'רוֹךְ, הם. דער לענגסטער טאָג פון יאָהר.

יום־הַדִּין', הם. (ליטורגיש). דער טאָג פון געריכט (געוועהנליך רופט מען מיט דעם נאָמען ראש־השנה אָדער יום־כפור).

יום־הַקָ'צֵר, חם. דער קירצעסטער טאָג פון יאָהר.

יום־וָלַיְ'לָה, או. טאָג און נאַכט.

יום־טוֹב [יָמ'טוֹב אָדער יָנ'טוֹב], הם. (מ. יָ'מִים־טוֹ'בִים, יום־טוֹ'בִים [יָמטוֹ'בִים אָדער יָנטוֹ'בִים]), (ביבליש). אַ פייערטאָג, אַ פעסט=טאָג. די יום־טובים, די פייערטעג פון ראש־השנה יום־כפור און סוכות. גוט יום־טוב!, אַ פרעהליכען פייערטאָג!. גוט־יום־טוב ביטען, געהן צו גאַסט אין אַ פייערטאָג. גוט־יום־טוב נאַ דיר!, אָט האָסטו דיר!. „ווען אין ביי אַ הונט אַ יום־טוב ווען מע צובּרעכט איהם אַ פוס" (שפּוו.).

יום־טוֹב'דיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון יום־טוב; אויפגעראַמט, פרעהליך; אויסגעפוצט.

יום־כִּפּוּר [יָמכִּ'פּוּר אָדער יָנכִּ'פּוּר], הם. (מ. יום־כִּ'פּוּרים), (תלמודיש). דער טאָג פון פאַרגעבונג, דער צעהנטער טאָג פון מאָנאַט תשרי וועלכער איז אַ הייליגער פאַסט=טאָג.

יום־כִּ'פּוּר־ליכט, הז. (מ. יום־כִּ'פּוּר־ליכט). אַ גרויסע ליכט וואָס מע צינדט אָן אין שוהל אָדער אין הויז אויף יום־כפור.

יום־כִּ'פּוּר־טראָפּענס, הם. מ. געוויסע שטאַרקע טראָפּענס וועלכע מע שמעקט אום ניט אָפּגעשוואַכט צו ווערען פון פאַסטען אום יום־כפור.

יום־כִּ'פּוּר־קָ'טָן, הם. (מ. יום־כִּ'פּוּר־קָ'טָנ'ס). דער קלענער פאַרגעבונג=טאָג, דער לעצטער טאָג פון מאָנאַט אין וועלכען די פרומע אידען פאַסטען ביז האַלבען טאָג.

יום־כִּ'פּוּר'דיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון יום־כפור.

יוֹ'מָא־דְפַגְרָא [דְפַגְ'רָא], הם. (תלמודיש). אַ פרייער טאָג, אַ פייערטאָג.

יוֹ'מָם־וָלַיְ'לָה, או. (ביבליש). טאָג און נאַכט.

יָ'וָן, אנוו. גריכענלאַנד.

יָ'וָן, הם. (מ. יְוָ'נִים). אַ רוסישער סאָלדאַט, אַ סאָלדאַט; אַ געזונדער גראָבער קערל. „אַריינפאַלען ווי אַ יון אין דער סוכה" (ווער. — ד. ה. מאַכען פלוצלונג אַ באַמערקונג וועלכע האָט ניט צו טהאָן מיט דעם געשפּרעך). „ביי איהם האָבען אַלע יונים איין פנים" (ווער.).

יוֹ'נָה, אנם. דער נאָמען פון אַ גע=

וויסען אידישען פראפעט וועלכער איז איינגעשלונגען געווארען פון א פיש און איז געראטעוועט געווא־רען אויף א וואונדערבארער ארט; דאס בוך וואו די געשיכטע מיט יונה׳ן ווערט דערצעהלט.

יָנ׳יש, א. סאלדאטסקע; גראב; רוסיש (שפראך).

יוֹסֵף, אנם. דער נאמען פון איינעם פון יעקב׳ס צוועלף זיהן וועלכען זיינע ברידער האבען פארקויפט פאר א שקלאף אין עגיפטען.

יוֹסִפוֹן, אנם. דער נאמען פון א געוויסען אידישען גענעראל און היסטאריקער וועלכער האט גע־לעבט אין ערשטען יאהר־הונ־דערט; דער נאמען פון א היס־טאריע פארפאסט פון יוספון.

יוֹעֵץ, הם. (מ. יוֹעֲצִים). ראטה־געבער.

יוֹפִי, הם. א שענע זאך, א׳ן אנ־טיקעל.

יוֹצֵא, א. אפגעקומען, אפגעפאר־טיגט. פון יוצא װעגען, פון לייטענ׳ס וועגען, ניט גערן.

יוֹצֵא־זיין, צש. זיך באגעהן, זיך באגנוגענען, אפקומען, אויסקו־מען. "אז עס איז ניטא קיין פיש איז מען יוצא מיט הערינג" (שפוו.). יוצא־זיין מיט א׳ן אנדערענ׳ס קדוש, אויסקומען מיט דעם וואס מע הערט זיך צו ווי א׳ן אנדערער זאגט דאס געבעט פון קדוש אנשטאט עס אליין צו זאגען (זעה מוֹ׳צִיא־זיי׳). יוצא־זיין פאר, מהאן צוליעב, צו־פריעדענשטעלען, זיך אויספיינערען פאר, צ. ב. ש.: יוצא־זיין פאר גאט און פאר לייטען.

יוֹצֵא־חָפְ׳זוֹן, הם. (ליטורגיש). "דער וועלכער איז ארוים אין איילענים". "א יוצא־חפזון פארליערט דאס געלט און די הויזען" (שפוו.).

יוֹצֵא־וְנִכְ׳נָס, חם. (תלמודיש). ארוים־ און אריינגעהער, אפטער איינגעהער.

יוֹ׳צֵא־מִ־הַכְּלָל [הַכְּלָ׳ל], הם. (מ. יוֹ׳צְאִים־מִן־הַכְּלָל [הַכְּלָ׳ל]), (תל־מודיש). א׳ן אויסנאהם פון דער רעגעל, א׳ן אויסנאהם.

יוֹ׳צֵר, הם. (מ. יוֹצְרוֹת* [יָצְ׳רוֹת]), (ליטורגיש). דער אלגעמיינער נא־מען פון געוויסע לויב־געזאנגען וועלכע מע זאגט אין געוויסע שבתים און פייערטעג. זיך פאר־בייטען מיט די יוצרות, זיך פארפלאנטערען, זיך פארמישען מיט די רייד. קעלבערנע יוצרות, נארישקייטען, פלוי־דערייען. "מיט אכילה הייבט זיך אן זיין יוצר" (ווערטעל גע־זאגט אויף א פרעסער).

יוֹ׳צֵר מְ׳שָׁרְ׳תִים וַאֲ׳שֶׁר מְשָׁרְ׳תָיו, הם. מ. (ליטורגיש). באדינטע אויף באדינטע (די אייגענטליכע באדיי־טונג פון די ווערטער איז א גאנץ אנדערע).

יוֹ׳רֵד, הם. (מ. יוֹרְ׳דִים). א׳ן ארונ־טערגעקומענער, א רייכער מאן וועלכער איז ארעם געווארען.

יוֹ׳רֶה־דֵ׳עָה, הם. דעריענינער טהייל פון שלחן־ערוך וועלכער ענט־

האלט די רעגעלען איבער ער־לויבטע און פאַרבאָטענע שפּייזען, ריינליכקייט א. ד. ג.

יוֹרֵשׁ, הס. (מ. יוֹרְשִׁים [יָרְשִׁים]). דער צו וועמען עס געהט איבער דאָס פאַרמעגען פון אַ געשטאָרבע־נעם, ערבע, נאָכפאָלגער.

יוֹרֵשׁ־עֶצֶר, הס. (ביבליש). טהראָן־פאָלגער, קרוינפּרינץ.

יוֹשֵׁב־אֹהֶל, הס. (ביבליש). אַ שטוב־זיצער; איינער וועלכער זיצט און לערנט נאָכאַנאַנד.

יוֹשֶׁר, הס. גערעכטיגקייט; דאָס געפיהל פון גערעכטיגקייט, גע־וויסען, געוויסענהאַפטיגקייט.

יְזְכּוֹר, הס. (ליטורגיש). "ער (גאָט) זאָל דערמאָהנען", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ גע־בעט וואָס מע זאָגט פאַר די זעע־לען פון די טויטע.

יַחְדָו, אר. צוזאַמען, לאָמיר זיך טהיילען! איבער העלפט! (אַ'ן אויסדרוק וועלכען מע זאָגט צו דעם וואָס געפינט עפּעס ווען מע וויל קריגען דערפון אַ טהייל).

יִחוּד, הס. דאָס זיין אין איין צימער מיט אַ פרעמדער פאַרהייראַטהעטער פרוי (פאַרבאָטען לויט אַ תלמודי־שער פאַרשריפט).

יִחוּס, הס. (מ. יְחוּסִים). אָפּשטאַ־מונג, פאַמיליע; הויכע אַריסטאָ־קראַטישע אָפּשטאַמונג; שטאָלץ, גרויסקייט. "יחוס אויפ'ן בית־הקברות און אין דער היים צרות" (שפּוו.).

יִחוּס־בריעף, הס. (מ. יִחוּס־בריעף). אַ דאָקומענט אָדער אַ בוך וואו עס ווערט אויסגערע־כענט די אָפּשטאַמונג פון אימי־צען, גענעאַלאָגיע.

יִחוּס־עַצְמוֹ, הס. דער ווערט פון דער פּערזאָן אַליין (און ניט פון זיין אָפּשטאַמונג).

יִחוּסדיג, א. פון אַ'ן אַריסטאָקראַ־טישער אָפּשטאַמונג.

יִחוּסיען־זיך, צש. שטאָלצירען, זיך גרויס האַלטען, זיך באַריהמען.

יְחֶזְקֵאל, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דער נאָמען פון דעם בוך וואָס ענט־האַלט די פּראָפעצייהונגען פון יחזקאל.

יחי', זעה יְחִיֶה (אַזוי ווי אין פיעלע אַנדערע ווערטער אַזוי ווערט אויך דאָ אויסגעמיעדען די צוזאַמענ־שטעלונג פון די בוכשטאַבען "י" און "ה" וועלכע בילדען דאָס וואָרט "יָה" (גאָט) און זיינען די צוויי ערשטע בוכשטאַבען פון יְהֹוָה, ווז.).

יָחִיד, הס. (מ. יְחִידִים). אַ'ן איינ־צעלנער, אַ'ן אינדיווידואום; אַ'ן איינציגער; אַ פּריוואַט־פּערזאָן.

יָחִיד בְּדוֹר (בְּדוֹרוֹ), הס. איינער אין דער צייט (אין זיין צייט), אַ'ן אויסגעצייכענטער.

יְחִיֶה, "לעבען זאָל ער", אַ וואָרט וועלכען מע שטעלט צו אין שריי־בען נאָך דעם נאָמען פון אַ פּערזאָן.

יַחֲלוֹקוּ, (תלמודיש). זיי דאַרפען

זיך צוטהיילען, עס געהערט צו ביידען.

יַחֲ׳סָן, הם. (מ. יַחֲסָ׳נִים). איינער וועלכער שטאַמט פון אַ הויכער אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע; אַיינ=פלוסרייכע אָדער פריווילעגירטע פערזאָן; שטאָלצער מענש. "געלט האָט אַ מיאוס׳ען טאַטען און איז דאָך אַ יחסן" (שפוו.). "דאָס קערבעל איז דער גרעסטער יחסן" (שפוו.).

יַחֲ׳סָנ׳דיג, אז. שטאָלץ, אַריסטאָ=קראַטיש.

יַחֲסָ׳נות, הוו. שטאָלץ, גרויסהאַל=טען זיך מיט אַריסטאָקראַטישער אָפּשטאַמונג אָדער אַנדערע אויס=צייכנונגען.

יַחֲ׳סָנ׳טע, הוו. (מ. יַחֲ׳סָנ׳טעס). זעה יַחֲ׳סָן.

יַחֲ׳סָנ׳ען־זיך, צוו. זעה יִ׳חוס׳ען־זיך.

יַ׳חַץ, הם. (ליטורגיש). "ער זאָל צוטהיילען אויף העלפט", דעריע=ניגער טהייל פון דער סדר=צערע=מאָניע וועלכער באַשטעהט אין צוברעכען איינע פון די דריי מצות וואָס ווערען געלעגט צום טיש.

יִי׳אוש, הם. זעה יֵ׳אוש.

יִי׳בום, הם. זעה יִ׳בום.

יַי״ג, הם. זעה יַ״ג.

יִי׳חוד, זעה יִ׳חוד.

יִי׳חוס, הם. (מ. יִיחוּ׳סִים). זעה יִ׳חוס.

יַ׳יִן, הם. וויין.

יין [יַ׳יִן]־גֶ׳פֶן, הם. וויין פון טרוי=בען, וויין.

יַ׳יִן־הַמְשׁוּ׳מָר, הם. (תלמודיש). דער וויין וועלכען גאָט האַלט אָנגעגרייט פאַר די פרומע אויף די צייט ווען משיח וועט קומען.

יין [יַ׳יִן]־נֶ׳סֶךְ, הם. (תלמודיש). וויין וועלכען אַ געצענדיענער האָט אָנגעריהרט (פאַרבאָטען צו טרינ=קען לויט דעם אידישען געזעץ).

יַ׳יִן־קַפְרִ׳יסִין, הם. (תלמודיש). אַ געוויסער טהייערער וויין פון דעם אינזעל ציפערן.

יַ׳יִן־שֶׁל־פֶּ׳סַח, הם. וויין וועלכען מע מעג טרינקען אום פסח.

יַ׳יִן־שָׂ׳רָף (אייגענטליך: שָׂ׳רוף), הם. בראַנפען, שנאַפּס.

יַי״ש, הם. זעה יַ״ש.

יִי׳שוב, הם. (מ. יִישוּ׳בִים). זעה יִ׳שוב.

יִישַׁר [יַי׳שַׁר]־כֹּ׳חַ, (תלמודיש). שטאַרקען זאָל זיך די קראַפט (דיינע אָדער אַייערע)! אַ דאַנק!

יִי׳תור, הם. זעה יִ׳תור.

יָכולי׳ען [יָכְ׳לִיעַ]], צש. קענען, זיין אים שטאַנד, קענען טהאָן.

יְכוֹ׳לֶת, הוו. קראַפט, פעהיגקייט, מעגליכקייט.

יַכֶּ׳כָּה, (ביבליש). געברויכט אין אין דעם ווערטעל: "ביי איהם איז יַכֶּ׳כָּה און יַכֶּ׳בָּה אַלס איינס" (רעדענדיג פון אַ אונוויסענדען

מענשען וועלכער קען ניט אונ=
טערשיידען א „כ״ פון א „ב״
צוליעב זייער עהנליכקייט).

יֶלֶד, הם. „א קינד״, א יונג.

יְלוּד־אִשָּׁה, הם. (ביבליש). „א גע=
בארענער פון א פרויענצימער״,
א מענש.

יְלָלָה, הוו. (מ. יְלָלוֹת). קלאג,
יאמער, יאמער=געשריי.

יַלְקוּט, הם. (מ. יַלְקוּטִים). א
זאמלונג פון לעהר=שפרוכען, פא=
בעלען און אויסטייטשונגען פון
ביבלישע טעקסטען צונויפגעקליבען
פון תלמוד און מדרש.

יָם [יַם], הם. (מ. יַמִים, יַמ׳ען).
מעער, אקעאן; א גרויסע מאסע.

יַם־הַקֶּרַח, הם. דאס אייז־מעער.

יַם־סוּף, הם. דאס רויטע מעער,
דאס מעער וואס האט זיך גע=
שפאלטען אויף משה־רבנו׳ס בא=
פעהל אום דאס אידישע פאלק
וואס איז ארויס פון עגיפטען זאל
קענען דורכגעהן, ווי די ביבעל
דערצעהלט.

ים־שטאק, הם. א געוויסער ראהר
וואס וואקסט ביי די ברעגעס פון
טייכען.

יִמַּח שְׁמוֹ, — וְזִכְרוֹ (מ. שְׁמָם, —
וְזִכְרָם; וו. שְׁמָהּ, — וְזִכְרָהּ,
מ. שְׁמָן, — וְזִכְרָן), (ביבליש).
אויסגעמעקט זאל ווערען זיין נא=
מען, — און זיין געדעכטניס.

יִמַּח־שְׁמוֹ־ניצע, הוו. (מ. יִמַּח־
שְׁמוֹ־ניצעס). א פארדארבענע
פרוי.

יִמַּח־שְׁמוֹ־ניק, הם. (מ. יִמַּח־
שְׁמוֹ־ניקעס). א פארדארבענער
קערל.

יְמֵי־הַגְּבָלָה, הם. מ. זעה שְׁלֹשֶׁת־
יְמֵי־הַגְּבָלָה.

יָמִים־וְשָׁנִים, הם. מ. (ביבליש).
טעג און יאהרען, א לאנגע צייט.

יָמִים־נוֹרָאִים, הם. מ. די שרעק=
ליכע טעג, די טעג פון ראש־
השנה און יום־כפור.

יָמִים־נוֹרָאִים׳דיג, א. באלאנגענ=
דיג צו די ימים־נוראים.

ימ״ש, אב. יִמַּח־שְׁמוֹ (ווז.).

יַנּוּקָא, הם. „א קינד״, א זוהן פון
א חסידישען רבי׳ן וועלכער נעהמט
שוין קינדוויז איבער די שטעלע
פון זיין פאטער.

יְנִיקָה, הוו. (מ. יְנִיקוֹת). זויגונג,
זאפט; נוץ, פראפיט, איינקונפט.

יְסוֹד [יְסָד], הם. (מ. יְסוֹדוֹת).
גרונד, פונדאמענט, באזיס; עלע=
מענט.

יִסּוּרִים, הם. מ. פייניגונגען, שמער=
צען, וועהטאגען, ליידען.

יִסּוּרִים־שֶׁל־אַהֲבָה, הם. מ. (תל=
מודיש). ליידען (וועלכע גאט
שיקט אן אויף א געוויסען מענ=
שען) פון ליבשאפט וועגען, ליי=
דען וועלכע זיינען ליעב.

יע״א, אב. יִבָּנֶה עִירֵנוּ אָמֵן, ער
(גאט) זאל בויען אונזער שטאדט
(ירושלים), ווערטער וועלכע עס
איז איינגעפיהרט ביי די פרומע
אידען צוצושטעלען נאך דעם נא=
מען פון א שטאדט.

יַעֲ'בוֹר־עָלַיי־מָה, (ביבליש). זאָל מיט מיר פּאַסירען וואָס עס וויל, זאָל זיין וואָס ס'וועט זיין.

יַעֲ'לֶה, הוו. (מ. יַעֲ'לֶה'ס). "זאָל אַרויפשטייגען", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט יום־כפור אין שוהל אויף אַ זעהר הויכע שטים, אַ'ן אויפרוהר, אַ ליאַרם, אַ גערודער.

יַעֲ'לֶה־וְיָ'בֹא, הם. "עס זאָל אַרויפגעהן און קומען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט אום פייערטעג.

יַעֲמוֹד', אר. עס זאָל אויפשטעהן! (אַ וואָרט מיט וועלכען מע רופט אויף אימיצען צום לייענען, אין שוהל).

יַעֲקֹב [יַנְ'קֹב], אנם. דער נאָמען פון איינעם פון די אידישע אורפּאָטערס, דער זוהן פון יצחק; אָפט געברויכט צו באַצייכענען דאָס אידישע פאָלק. „אַז מע גיט ניט י ע ק ב 'ן גיט מען עשו'ן" (שפּוו.).

יְפֵהפִיָּה [יְפֵ'פִי], הוו. (מ. יְפֵהפִיּוֹת [יְפֵ'פוֹת]). אַ זעהר שענעם פרויענצימער, אַ גרויסע פאַרשוין.

יֶ'פֶת, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון נח'ס דריי זיהן.

יְפַת־תּוֹ'אַר, הוו. (ביבליש). אַ שענעם פרויענצימער.

יצ"ו, אב. יִשְׁמְרֵ'הוּ צוּ'רוֹ וְגוֹאֲ'לוֹ, זאָל איהם באַהיטען זיין באַשיצער און זיין דערלייזער (ווערטער צוגעשטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון אַ פערזאָן); אב. יִבְ'נֶה צִ'יוֹן וִירוּשָׁלַ'יִם, ער (גאָט) זאָל בויען ציון און ירושלים (ווערטער צוגעשטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון אַ שטאָדט).

יִצְ'חָק, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון די אידישע אורפאָטערס, דער זוהן פון אברהם.

יְצִי'אַת־הַנֶ'פֶשׁ, הוו. "דער אַרויסגאַנג פון דער זעעלע", דער לעצטער הויך, טויט.

יְצִי'אַת־מִצְרַ'יִם, הוו. (תלמודיש). דאָס אַרויסגעהן (פון אידען) פון עגיפּטען; די וואונדער וועלכע האָבען פּאַסירט ווען אידען זיינען אַרויס פון עגיפּטען; גרויסע וואונדער. דערצעהלען י צ י א ת ־ מ צ ר י ם, דערצעהלען וואונדערליכע זאַכען.

יְצִי'אַת־נְשָׁ'מָה, הוו. (תלמודיש). זעה יְצִי'אַת־הַנֶ'פֶשׁ.

יְצִי'רָה, הוו. די באַשאַפונג (פון דער וועלט).

יֵ'צֶר, הם. זעה יֵ'צֶר־הָ'רָע.

יֵ'צֶר־הָ'רָע, הם. (תלמודיש). דער בייזער גייסט, דער פאַרפיהרער; אַ זינדיגע לוסט.

יֵ'צֶר־טוֹב, הם. (תלמודיש). דער גוטער גייסט, די נייגונג צו טהאָן גוטס.

יְקוּם־פּוּרְ'קָן, הם. (מ. יְקוּם־פּוּרְ'קָן'ס). די ערשטע ווערטער אין דער נאָמען פון געוויסע צוויי געבעטען וואָס מע זאָגט שבת אין דער פריה. אַ נייער י ק ו ם ־ פ ו ר ק ן, אַ נייער אויפטהו.

יַקְנְהַ״ז, אב. יַיִן, קִדוּש, נֵר, הַבְדָלָה, זְמַן, (תלמודיש). דאָס וואָרט ווערט געברויכט אום אָנ־צודייטען די אָרדענונג אין וועל־כער פארשיעדענע זעגען־שפרוכען דארפען געזאָגט ווערען ווען די נאַכט פון פסח קומט אויס צו זיין שבת־צו־נאַכט: צוערשט יַיִן (ד. ה. דער זעגענשפרוך אויף וויין), דאַן קִדוּש (ווז.), דאַן נֵר (ד. ה. דער זעגענשפרוך וועל־כען מע זאָגט אויף דאָס ליכט), דאַן הַבְדָלָה (ד. ה. דער זעגענ־שפרוך אין וועלכען מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס ער אונטערשיידעט צווישען ליכט און פינסטערניס) און דאַן זְמַן (ד. ה. דער זעגענ־שפרוך „שהחינו" (ווז.) אין וועל־כען מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס מע האָט דערלעבט די צייט פון דעם פייערטאָג).

יַקָר, הם. א טהייערער עדעלער מענש.

יְקַר־הַמְצִיאוּת, הם. א זעלטענע זאַך, א׳ן אַנטיק־זאַך.

יַקְרוּת, הוו. א נויטה, א הונגער; הויכער פרייז.

יַקְרָן, הם. (מ. יַקְרָנִים). איינער וועלכער פארלאַנגט א הויכען פרייז פאַר זיינע וואארע.

יַקְרָנִיטע, הוו. (מ. יַקְרָנִיטעס). זעה יַקְרָן.

יָרֵא, הם. (מ. יְרֵאִים). א גאָטס־פארכטיגער מאַן.

יְרֵא־וְשָׁלֵם, הם. (מ. יְרֵאִים־וּשְׁלֵמִים). א גאָטספאָרכטיגער און פאָלקאָמענער מאַן.

יְרֵא [יְרֵא]־שָׁמַיִם, הם. (תלמודיש). א גאָטספאָרכטיגער מאַן.

יִרְאָה, יִרְאַת־, הוו. פורכט, שרעק; עהרפורכט; גאָטספאָרכ־טיגקייט.

יִרְאַת־הַכָּבוֹד, הוו. עהרפורכט.

יִרְאַת־הָרוֹמְמוּת, הוו. עהרפורכט.

יִרְאַת־שָׁמַיִם, הוו. (תלמודיש). גאָטספאָרכטיגקייט.

יָרָבְעָם־בֶּן־נְבָט, אנמ. ירבעם דער זוהן פון נבט, א געוויסער קעניג פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אז ער האָט פארפיהרט דאָס אי־דישע פאָלק צו געצענדינסט; א פארפיהרער.

יַרְגְזָן, הם. (ביבליש). „זיי וועלען אויפגעציטערט ווערען", גרים־צאָרן.

יַרְדֵן, אנמ. דער נאָמען פון א גע־וויסען טייך אין פאלעסטינא זעהר אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל. „ער קען אויסטרינקען א י ר ד ן" (ווער).

יְרוּשָׁה, הוו. (מ. יְרוּשׁוֹת). אוי־געגנטהום וואָס בלייבט נאָך א גע־שטאָרבענעם, ערבשאַפט, נאַכלאַז. צולעגען דער באָבע׳ס י ר ו ש ה, גאָרניט פארלירען. „א אידישע י ר ו ש ה איז א גילדערנער אָדער" (שפוז.).

יְרוּשָׁלַ׳יִם, אנוו. דער נאָמען פון דער הויפּטשטאָדט פון פּאַלעסטינא. ירושלים־דליטא, אַ נאָמען מיט וועלכען מען פלעגט באַצייכענען די שטאָדט ווילנא צוליעב די פיעלע געלעהרטע און פרומע לייט וואָס זיינען אין איהר געווען.

יְרוּשַׁלְ׳מִי, המ. דער תלמוד וועלכער איז צונויפגעשטעלט געוואָרען אין פּאַלעסטינא (זעה תַּלְמוּד.

יְרוּשַׁלְ׳מִי, אנמ. (מ. יְרוּשַׁלְ׳מִים). דער נאָמען פון אַ איד וואָס קומט פון ירושלים.

יָרִיד׳, המ. (מ. יְרִי׳דִיעָן), (תלמודיש). יאָהרמאַרק; גרויסער אויפרוהר. "איין בעטלער קען ניט זיין אויף צוויי יריד׳ען" (שפּוו.).

יְרִי׳דָה, הוו. אַרונטערפאַל, נידערפאַל, אָרעם ווערען.

יְרִי׳עָה, הוו. (מ. יְרִי׳עוֹת). איינע פון די שטיקער פּאַרמעט פון וועלכע אַ ספר־תורה איז צוזאַמענגענייהט.

יְרָקוֹת, מ. גרינס, גאָרטענפּרוכטען.

יַרְ׳שׁ׳ענען, יַרְ׳שׁ׳ענען, צא. ערבען, איבערנעהמען (וואָס אַ געשטאָרבענער האָט געלאָזען). ירש׳ען אומיצען, איבערנעהמען אומיצענס פּאַרמעגען נאָך זיין טויט. ירש׳ען אומיצענס געלט, קריגען אומיצענס געלט נאָך זיין טויט. אַפּ׳ירש׳ען, ערבען.

יֵשׁ [יֶשׁ], המ. אַ וועזען, אַ זאַך וואָס מע קען אָנטאַפּען, אַ באַטרעף.

יֵ״שׁ, אב. יֵ׳ין־שָׂ׳רָף (ווו.).

יֵ׳שׁ־אוֹמְרִים [יֶ׳שׁ־אָ׳מְרִים], המ. (תלמודיש). "עס זיינען דאָ אַזעלכע וואָס זאָגען", אַ מיינונג. עס איז דאָ אַ יש־אומרים, עס איז פאַראַן אַ מיינונג.

יֵשׁ [יֶשׁ־מֵ׳אַ׳יִן], המ. עפּעס (באַשאַפען) פון גאָרניט.

יַשְׁ׳ב׳ענען, יַשְׁ׳ב׳ענען, צש. זיצען. צא. אַרייַנ׳יש׳ב׳ען, אַרייַנזעצען (אין פּעכטונג).

יֵ׳שׁוּ־הַנּוֹצְ׳רִי, אנמ. יעזוס פון נאַזאַרעט, דער געקרייציגטער.

יִ׳שׁוּב, המ. (מ. יִשׁוּ׳בִים). אַ באַוואָהנטע געגענד; אַ דאָרף, אַ קאָלאָניע; באַזעצונג, קאָלאָניזאַציאָן; באַקלערונג, באַראַטהונג.

יִ׳שׁוּב־הַדַ׳עַת, המ. (מ; יִ׳שׁוּב־הַדַ׳עַת׳ען). באַקלערונג, באַראַטהונג.

יִ׳שׁוּב׳ען־זיך, צוו. זיך באַקלערען, זיך איבערלעגען, זיך באַראַטהען.

יִשׁוּב׳ניצע, הוו. (מ. יִשׁוּב׳ניצעס). זעה יִשׁוּב׳ניק.

יִשׁוּב׳ניק, המ. (מ. יִשׁוּב׳ניקעס). איינער וואָס וואָהנט אין אַ דאָרף, אַ דאָרפס־מאַן; אַ׳ן אונערפאַהרענער מענש.

יְשׁוּ׳עָה, הוו. (מ. יְשׁוּ׳עוֹת). הילף, רעטונג.

יְשׁוּ׳עוֹת־וְנֶחָ׳מוֹת, הוו. מ. (ליטורגיש). הילפען און טרייסטונגען, גוטע פּאַסירונגען.

יְשִׁי׳בָה, הוו. (מ. יְשִׁי׳בוֹת). אַ תלמודישע לעהר־אַנשטאַלט פאַר

פאַרטגעשריטענע שילער; פעם־טונג, טורמע (וואולגאַר).

יְשִׁי׳בָה־בָ׳חוּר, הס. (מ. יְשִׁי׳בָה־בַ׳חוּרִים). אַ שילער פון אַ ישיבה; אַ יונגער מאַן וואָס גיט זיך אָפּ מיט דעם שטודיום פון תלמוד און ווערט אויסגעהאַלטען פון דער געמיינדע.

יְשִׁי׳בָה־מַאַן, הס. (מ. יְשִׁי׳בָה־ל׳יט). אַ שילער פון אַ ישיבה.

יְשִׁי׳בָה־שֶׁל־מַעְ׳לָה, הוו. (ליטור־גיש). די הימלישע (געריכט־) זי־צונג.

יָ׳שִׁישׁ, הס. (מ. יְשִׁי׳שִׁים). אַ (אַנ־געזעהענער) גרייז.

יִשְׁמָ׳עֵאל, אנס. דער נאָמען פון דעם זוהן פון אברהם און זיין שקלאַפין הָגָר (דאָס וואָרט ווערט אויך אָפט געברויכט צו באַצייכנען דאָס טערקישע פאָלק, וועלכעס שטאַמט פון ישמעאל׳ן, לויט ווי עס איז אָנגענומען ביי אידען).

יִשְׁמְרֵ׳נוּ־הַבּוֹ׳רֵא, באַהיטען זאָל אונז דער באַשעפער.

יָ׳שָׁן, א. אַלט; הס. פאַראיאָהריגע געטריידע. זה חָ׳דָשׁ.

יִשָּׁקֵ׳נִי, (ביבליש). ער זאָל מיך קישען, אַ וואָרט גענומען פון שיר־השירים (געוועהנליך גע־ברויכט אין אַ וואולגאַרען זינן).

יִשְׂרָ׳אֵל, הס. (מ. יִשְׂרָאֵ׳לִים). אַ איד; דאָס אידישע פאָלק; אַ איד וועלכער איז ניט קיין כהן און ניט קיין לוי.

יַשְׁרָ׳ן, הס. (מ. יַשְׁרָ׳נִים). אַ גע־רעכטער, עהרליכער, געוויסענ־האַפטער מאַן.

יַשְׁרָ׳נוּת, הוו. גערעכטיגקייט, עהר־ליכקייט, געוויסענהאַפטיגקייט.

יִשָּׂשכָר [יִשָׂ׳כָר], אנס. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב׳ס צוועלף זיהן.

יָ׳תוֹם, הס. (מ. יְתוֹ׳מִים). איינער וואָס האָט ניט קיין פאָטער אָדער מוטער. "אַ קינד אָהן אַ פאָטער איז אַ האַלבער יתום, אָהן אַ מוטער — אַ גאַנצער יתום" (שפוו.).

יְתוֹ׳מָה, הוו. (מ. יְתוֹ׳מוֹת). איינע וועלכע האָט ניט קיין פאָטער אָדער קיין מוטער. "אַ יתומה איז אַ וואָלוועלע משקה" (שפוו.).

יָ׳תוּר, הס. אַ רעשטעל געוואַנד וואָס בלייבט איבער פון אַ קלייד און וועלכעס דער שניידער באַהאַלט געוועהנליך פאַר זיך.

יִתְ׳רוֹ, אנס. דער נאָמען פון משה רבנו׳ס שוויגער־פאָטער; הוו. דער נאָמען פון דער זיבענצעהנטער סדרה (ווז.). האָבען יתרו׳ס נעמען, האָבען פיעל נעמען (לויט דער תלמודישער לעגענדע וועלבע דערצעהלט אַז יתרו האָט געהאַט פיעל נעמען).

יִתְ׳רוֹן, הס. (מ. יִתְרוֹ׳נוֹת). פאַר־צוג, אויסצייכענונג.

כ.

כ, הם. דער עלפטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. מיט אַ פינטעלע אינעווייניג (כּ) אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי „ק", אָהן אַ פינטעלע (כ) אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי „ח"; אין צאהלען (כ) גערעכענט אַלס 20; צום ענד פון וואָרט געשריבען „ך". זעה כּף.

כּ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט) — ווי, אַזוי ווי. כ מ ל ך בגדוד, אַזוי ווי אַ קעניג צווישען זיין סוויטע.

כּי סִי'וָן, הם. דער צוואַנציגסטער טאָג פון מאָנאַט סיון, אַ פאַסט־טאָג אין אנדענק אַן גזרת־ת"ח (ו"ז.).

כְּאוֹר־הַבּוֹ'קֶר, או. (ביבליש). „ווען עס ווערט ליכטיג דער מאָרגען", אין דער פריה.

כַּאֲ'שֶׁר אָבַדְ'תִּי אָבָדְ'תִּי, (ביבליש). „אויב איך בין פאַרלאָרען בין איך פאַרלאָרען", איך בין אַזוי ווי אַזוי פאַרלאָרען.

כְּבַד־פֶּה, הם. (ביבליש). „שווער אויף די ליפען", אַ שטאַמלער, אַ מעקעקע.

כָּ'בוֹד, הם. עהרע, אַכטונג. „אַ כפרה געלט אַבי דער כ ב ו ד איז גרויס" (שפוו.). „אַ נגיד האָט פיינט כ ב ו ד ווי אַ קאַץ סמעטענע" (שפוו.).

כְּבוֹד־, הם. די ווירדע פון — (אַ וואָרט וואָס מע שטעלט אין שרייבען פאַר דעם נאָמען פון אַ פערזאָן).

כָּ'בוֹד, הם. (מ. כְּבוֹ'דִים). באַעהרונג; טראַקטאַמענט מיט וועלכען מע נעהמט אויף אַ גאַסט.

כְּ'בוֹד־אָב [אַב], הם. (תלמודיש). פאָטער־עהרונג.

כְּ'בוֹד־אֵם, הם. (תלמודיש). מוטער־עהרונג.

כְּבוֹד־מַעֲ'לָתוֹ —, הם. די ווירדע פון זיין הויכקייט — (ווערטער וואָס מע שרייבט פאַר דעם נאָמען פון אַ וויכטיגער פערזאָן וועלכע מע אַדרעסירט).

כְּבוֹד (קְדוּ'שַּׁת) שֵׁם תִּפְאַרְ'תּוֹ, הם. די (הייליגע) ווירדע פון זיין גלענצענדען נאָמען (אַ טיטול וועלכען מע שרייבט פאַר דעם נאָמען פון אַ גרויסען הייליגען מאַן).

כְּבוֹ'דוֹ, הם. זיין ווירדע (אַ העפליכע אַרט פון אַדרעסירען אימיצען אין אַ בריעף), איהר.

כִּבְיָכוֹל [כִּבְיָ'כוֹל], הם. (תלמודיש). גאָט (אורשפּרינגליך געברויכט, רעדענדיג פון גאָט אַלס פערזאָניפיצירטע מענשליכע געשטאַלט, און באַדייטעט: „גלייך ווי מע וואָלט געקענט אַזוי זאָגען", ד. ה. ווי דער מענשליכער פאַרשטאַנד שטעלט זיך פאָר).

כְּבַאי, א. ווערטה, ווערטה די מיה.

עס איז ניט כדאי, עס לוינט זיך ניט.

כְּדְבָ'עִי, או. (תלמודיש). אַזוי ווי עס באַדאַרף צו זיין, געהעריג.

כְּדוֹ'מֶה, או. גלייך ווי, אַזוי ווי, צום ביישפיעל.

כְּדוֹ'מֶה־לְמָ'שָׁל, או. צום ביישפיעל.

כַּ'דוּר, הם. (מ. כַּדוּ'רִים). אַ באַל, אַ קויק, אַ רונדע זאַך.

כַּ'דוּר־הָאָ'רֶץ, הם. דער ערד=קוגעל.

כְּדֵי, ב. גענוג אום, אום, דאַמיט.

כְּדֵי בִּזָּ'יוֹן וָקֶ'צֶף, (ביבליש). עס איז גענוג שאַנד און פאַרדרוס.

כְּדֵי־לְהָ'מִית, או. גענוג צו טויטען, מערדעריש.

כְּדִין, — וּכְדָת [וּכְּדָת'], או. לויט דעם (אידישען) געזעץ, נאָך אַלע פאָדערונג פון געזעץ.

כְּדְמַשְׁמָ'עוּת, או. (תלמודיש). ווי עס שיינט, ווי עס ווייזט אויס.

כְּדֶ'רֶךְ־הַטֶ'בַע, או. ווי דער שטייגער פון דער נאַטור, נאַטירליך.

כְּדָת [כְּדַת], או. זעה כְּדִין.

כְּדַת־מ'שֶׁה־וְיִשְׂרָ'אֵל, או. (ליטורגיש). לויט די (הייראַטה=) געזעצען פון משה און דעם אידישען פאָלק, לויט די אידישע הייראַטה=געזעצען.

כְּהָא לַחְ'מָא עַנְ'יָא, (ליטורגיש). "אַזוי ווי דאָס דאָזיגע ברויט", די ערשטע ווערטער פון דער הגדה (אַ'ן אַנדער לעזע=אַרט איז: "הא לחמא עניא").

כְּהַאי־לִשְׁ'נָא, או. (תלמודיש). מיט אַזאַ שפּראַך, אַזוי, נעמליך.

כְּהוּ'נָּה, הוו. פריסטערטהום, פריסטערליכע אָפּשטאַמונג. "אַ כפרה די כהונה פאַר אַ ...ן פנים" (שפוו.).

כְּהַ'יּוֹם, או. היינט, איצט.

כּ'הֵן, הם. (מ. כּ'הֲנִים). אַ פריסטער; אַ איד וואָס שטאַמט פון דעם אַמאָליגען פריסטער=שטאַם און וועלכער האָט געוויסע רעליגיעזע רעכטען און פליכטען וואָס אַ געוועהנליכער איד האָט ניט: ער טאָר ניט הייראַטהען אַ פרוי וואָס איז געשיידט פון איהר מאַן, ער טאָר ניט אַריינגעהן אין דאָס הויז וואו עס געפינט זיך אַ טויטער, ער ווערט אויפגערופען דער ערשטער צום לייענען אין שוהל א. א. וו.. געבען כהן, אויפרופען צום לייענען אַלס כהן. "אַ כהן איז אַ בעסן" (שפוו.). אַרויסווייזען דעם כהן, אַרויסווייזען צאָרן.

כּ'הֵן־גָּ'דוֹל, הם. (מ. כּ'הֲנִים־גְּדוֹ'לִים). דער אויבער=פריסטער (פאַרצייטען ביי אידען).

כּ'הֵן־צֶ'דֶק, הם. אַ וואַהרער פריסטער, אַ כהן.

כָּהֵ'נָּה־וְכָהֵ'נָּה, (ביבליש). אַזוי פיעל און נאָך אַ מאָל אַזוי פיעל, מעהרערע מאָל אַזוי פיעל.

כְּהֶ'רֶף־עַ'יִן, או. (תלמודיש). ווי אַ וואונק פון אַ'ן אויג, אויגענבליקליך.

כּו'הֵן, הם. (מ. כּו'הֲנִים). זעה כ'הֵן.

כּ'וון, הם. מיין, אבזיכט.

כַּוָּ'נָה, הוו. (מ. כַּוָּ'נוֹת). זעה כַּוָּ'נָה.

כוח"ם, אב. כְּתִי'בָה וַחֲתִי'מָה טו'בָה (ווז.).

כּו'לו, אז. אין גאנצען, גענצליך.

כּו'לֵי־הַאי, (תלמודיש). אזוי פיעל? טאקע אזוי?

כּו'לֵל, הם. (מ. כּ'וֹלְלִים). א פאר־איינינגונג פון מעהרערע אידישע געמיינדען מיט דעם צוועק צו פארוואלטען זייערע רעליגיעזע אַנגעלעגענהייטען אָדער פאר אויס־טהיילונג פון געלט און שטיצע צו אָרעמע (געוועהנליך געברויכט אויף א'ן אָרגאַניזאציאָן צונויפגע־שטעלט פון אַלע אידישע געמיינ־דען פון א געוויסען לאַנד אָדער א געוויסער געגענד מיט דעם צוועק אויסצוטהיילען שטיצע צו זייערע אָרעמע אין פאַלעסטינא).

כּו'לֵל, א. (מ. כּוֹלְ'לִים). אַלגעמיין, צענטראַל. אין כּולל, אין אַל־געמיינעם.

כּו'לֵל־זיין, צא. איינשליסען, ענטהאַלטען; פארבינדען, פאר־איינינגען.

כּו'מֶר, הם. א (ניט־אידישער) פריס־טער אָדער גייסטליכער.

כַּוָּ'נָה, הוו. (מ. כַּוָּ'נוֹת). אבזיכט, צוועק; מיין, טיעפער מיין, גע־דאַנקען; אויפמערקזאַמקייט; באַ־גייסטערונג, עקסטאַז.

כּוס [כָּס], הם. (מ. כּו'סוֹת). א בע־כער, א באָקאַל. מאַכען א כּוס, מאַכען א שנאַפס.

כּוס־אֵלִיָּ'הוּ, הם. זעה אֵלִיָּ'הוּ־הַנָּ'בִיאס־כּוס.

כּו'סע, הוו. א בעכער, א גלעזעל. מאַכען די כּוס'ע, טרינקען, פיאַנעווען.

כּו'סען, צש. טרינקען, פיאַנעווען.

כּו'פֶר, הם. (מ. כּוֹפְ'רִים). א לייי־קענער (אין גאָט).

כּו'פֶר־בְּעִיקָּר, הם. (מ. כּוֹפְ'רִים־בְּעִי'קָר), (תלמודיש). איינער וואָס לייקענט אין דעם הויפט־פונקט (גאָט).

כּו'פֵר־הַ'כֹּל, הם. איינער וואָס לייי־קענט אין אַלץ (גאָט, רעליגיאָן א. א. וו.).

כּו'רְעִים, אז. (ליטורגיש). זיך בוי־קענדיג, אויף די קניע. פאַלען כּורעים, פאַלען אויף די קניע; זיך ערנידעריגען.

כּו'רְעִים־וּמִשְׁתַּחֲוִים, אז. (ליטור־גיש). זיך בוקענדיג און קניענדיג.

כּו'רֵת־בְּרִית־זיין, צש. (ביבליש). שליסען א בונד (פון פריינדשאַפט אָדער פרידען).

כּוּש, אנמ. דער נאָמען פון א גע־וויסען לאַנד דערמאָנט אין דער ביבעל. זעה הו'דו.

כּו'תֵל־מַעֲרָ'בִי, הם. די וועסטליכע וואַנד פון דעם צערשטערטען בית־המקדש וועלכע איז פארבליבען שטעהן ביז איצט.

כָּ'זָב, הס. (מ. כְּזָ'בִים). אַ ליגען.

כָּ'זָב־וָשֶׁ'קֶר, ס. ליגען און באַ־טרוג.

כַּזְ'בָן, הס. (מ. כַּזְבָ'נִים). אַ ליגנער.

כַּזְ'בָנ'טע, הוו. (מ. כַּזְ'בָנ'טעס). זעה כַּזְ'בָן.

כְּ'זוּב, הס. (מ. כְּזוּ'בִים). זעה כָּ'זָב.

כְּזַ'יִת, הס. (תלמודיש). (גרויס) ווי אַ'ן אוילבערט, די גרויס פון אַ'ן אוילבערט (אַ מאָס וועהר אָפט געברויכט אין תלמוד און אין אי־דישע רעליגיאָנס־געזעצען, צ. ב. ש.: ווייניגער ווי אַ כ ז י ת מעג מען עסען אָהן געוואַשען). "גרויס ווי אַ כ ז י ת".

כֹּ'חַ, הס. (מ. כֹּ'חוֹת). שטאַרקייט, קראַפט, מאַכט; פאָלמאַכט, באַ־פאָלמעכטיגונג; אנשטרענגונג. זיך אָנטהאָן אַ כ ח, זיך אנשטרענ־גען.

כֹּ'חַ־גַבְ'רָא, הס. (תלמודיש). מע־נער־קראַפט, שטאַרקייט.

כֹּ'חַ־הַדִּמְ'יוֹן, הס. איינבילדונגס־קראַפט, פאָרשטעלונגס־קראַפט.

כֹּ'חַ־הַדִּ'בּוּר, הס. די קראַפט פון רעדען, רעדענס־קראַפט.

כֹּ'חַ־הַמְדַ'מֶּה, הס. זעה כֹּ'חַ־הַדִּמְ'יוֹן.

כֹּ'חַ־הַרְשָׁ'אָה, הס. פאָלמאַכט, דאָס רעכט צו פאַרטרעטען (אימיצן).

כְּחוֹל־הַיָּם [הַיַּם'], או. (ביבליש). ווי דאָס זאַמד פון מעער, זעהר פיעל.

כְּחוֹ'מֶר בְּיַד הַיּוֹ'צֵר, (ליטורגיש). ווי לעהם אין דער האַנד פון דעם טעפּער.

כִּי־הוּא־זֶ'ה, (ביבליש). "אַז דאָס איז עס", אויף אַזוי פיעל. "ניט צו מאָל כ י ־ ה ו א ־ ז ה" (ווער.).

כִּי־תָ'בוֹא, הוו. דער נאָמען פון דער פופציגסטער סדרה (ווז.).

כִּי־תֵ'צֵא, הוו. דער נאָמען פון דער ניין־און־פערציגסטער סדרה (ווז.).

כִּי־תִ'שָּׂא, הוו. דער נאָמען פון דער איין־און־צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

כְּיַד־הַמֶּ'לֶךְ, או. (ביבליש). מיט קיניגליכער האַנד, מיט פולער האַנד, גרויסאַרטיג.

כְּיָדוּ'עַ, או. אַזוי ווי עס איז באַ־וואוסט.

כִּ'יּוּן, הס. זעה כְּ'יוּן.

כִּ'יּוֹר, הס. אַ וואַסער־פאַס וואָס שטעהט אין פאָלעש פון אַ שוהל אָדער קלויז צו וואַשען די הענד איידער מע געהט אַריין.

כִּ'ילַי, הס. אַ קאַרגער, אַ געלט־גיי־ציגער מענש.

כִּיְּ'נָה, הוו. (מ. כִּיְּ'נִים), זעה כִּ'נָּה.

כִּיס, הס. אַ בייטעל, אַ געלט־בייטעל.

כִּיס'לְעַר, הס. (מ. כִּיס'לערס). טאַשענ־דיעב, קעשעניק, באַטרי־גער.

כִּי'סֵא־, זעה כִּ'סֵא־.

כִּי'שּוּף, הם. (מ. כִּישוּ'פִים, כִּי'שוּפ'ען). זעה כִּ'שוּף.

כָּךְ, או. אַזוי.

כָּךְ־הֲ'וָא, (תלמודיש). אַזוי איז (טאַקי) געוועזען, אַזוי האָט זיך טאַקי אויסגעלאָזען.

כָּל־, א. אַלע, יעדער, יעדע, דער גאַנצער, די גאַנצע.

כָּל־בּוֹ, הם. "אין איהם איז אַלץ פאַראַנען", איינער וואָס קען אַלצ־דינג אָדער וואָס טויג זיך צו אַלצדינג; אַלדאָס שלעכטס, אַלע שלעכטע איינענשאַפטען; אַ גע־וויסע אויסגאַבע פון דעם אידי־שען געבעט־בוך וועלכע ענט־האַלט אַלע געבעטען און אַלע ליטורגישע רעגעלען פאַר דאָס גאַנצע יאָהר.

כָּל־בּוֹ'ניצע, הוו. (מ. כָּל־בּוֹ'ני־צעס). איינע וועלכע האָט אַלע שלעכטע איינענשאַפטען.

כָּל־בּוֹ'ניק, הם. (מ. כָּל־בּוֹ'ני־קעס). איינער וועלכער האָט אַלע שלעכטע איינענשאַפטען, אַ'ן אויסוואורף.

כָּל־דְּאַ'לִים־גְּבַר, (תלמודיש). דער וואָס איז דער שטאַרקער דער קומט ביי (פיהרט אוים).

כָּל־הוֹן־דְּעַלְ'מָא, הם. (תלמודיש). דאָס גאַנצע רייכטהום פון דער וועלט.

כָּל־הַמִּי'נִים, מ. אַלע זאָרטען.

כָּל־הַנְּעָ'רִים, או. אלע אינגלעך (צוזאַמען). אויפרופען כ ל ה נ ע ר י ם, אויפרופען אום שמחת־תורה אין שוהל אַלע אינג־לעך אין איינעם און פאַר אַלע צוזאַמען לייענען פון דער תורה (דער אַיינפיהר שטאַמט פון דעם וואָס אום שמחת־תורה מוז יעדער איד צו קליין צו גרויס אויפגערו־פען ווערען צום לייענען און ווייל עס איז ניטאָ צייט גענוג צו לויי־ענען איטליכען באַזונדער ווערען די אינגלעך אויפגערופען אַלע אין איינעם); אַלע אויף איין מאָל, ניט אויסצייכענענדיג קיינעם באַ־זונדער.

כָּל־הַנְּגִ'ישׂוֹת [הַנְּגִי'שׂוֹת], — שֶׁבָּעוֹ'לָם, מ. אַלע פייניגונגען, — אויף דער וועלט. אָנטהאָן כ ל ־ ה נ ג י ש ו ת, שטאַרק פאַר־פאַלגען.

כָּל־הַפְּסָלְ'נוּת, הוו. אַלדאָס בייז, אַלע שלעכטע איינענשאַפטען.

כָּל־וָכֹל [כָּל־וְכָל], הם. "אַלץ מיט אַלץ", דער גאַנצער מאַכער.

כָּל־וְלָךְ, הם. אַ גאַנצער מאַכער (פאַ־ראָדיע אויף כָּל־וְכָל, ווז.).

כָּל־זְמַן, או. די גאַנצע צייט וואָס, אַזוי לאַנג ווי.

כָּל־זְמַי שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי, (ליי־טורגיש). אַזוי לאַנג ווי די זעעלע איז אין מיר. "כ ל ־ ז מ ן שהנשמה בקרבי עסם מאָ־טיע" (ווער.).

כָּל־חֲמָ'תוֹ (חֲמָ'תִי), הם. (תלמו־דיש). זיין (מיין) גאַנצער גרימ־צאָרן.

כָּל־טוּב׳, הס. (ביבליש). אַלדאָס גוטס.

כָּל־יָכוֹל, א. אַלמעכטינגער. ״ער איז אַ כל־יכול״.

כָּל־יָמַי, מ. (תלמודיש). ״אַלע מיינע טעג״, מיין גאַנצעס לעבען.

כָּל־יְמֵי־חַיָּיו, מ. (ביבליש). ״אַלע טעג פון זיין לעבען״, זיין גאַנצעס לעבען.

כָּל־יָמָיו, מ. ״אַלע זיינע טעג״, זיין גאַנצעס לעבען.

כָּל־יִשְׂרָאֵל, הס. (ביבליש). דאָס גאַנצע אידישע פאָלק, אַלע אידען. ״וואָס עס וועט זיין מיט כל־ישראל וועט זיין מיט רב־ישראל״ (ווער. — ד. ה. וואָס עס וועט זיין מיט אַלעמען וועט זיין מיט דיר, מיר, איהם א. א. וו.).

כָּל־יִשְׂרָאֵל אַחִים, אַלע אידען זיי־נען ברידער.

כָּל־יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים, אַלע אידען זיינען קאַמעראַדען.

כֹּל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא׳, (ליטורגיש). ״אַלע גלויבען אַז ער״, די ערשטע ווערטער פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה. פון כל מאמינים שהוא, פון אַלע זאָרטען (פאַראַדיע אויף כָּל־הַמִּינִים, וו.).

כָּל־מוּם־רָע [רַע], הס. יעדער שלעכטער פעהלער, יעדע פאַר־דאָרבענע איינגענשאַפט.

כָּל־מִינֵי־, מ. אַלע זאָרטען.

כָּל־נִדְרֵי, הס. (ליטורגיש). ״אַלע פאַרשפרעכונגען״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זינגט מיט אַ זעהר ריהרענדער מעלאָדיע אין דער נאַכט פון יום־כפור.

כָּל־עוֹד־, או. (ביבליש). אַזוי לאַנג, אַזוי לאַנג ווי, ביז וואַנען.

כָּל־שֶׁכֵּן [כָּל־שֶׁכֵּן], או. (תלמודיש). געוויס, געוויס דאָך, אום זאָ מעהר, צ. ב. ש.: אויב אַ קראַנ־קער קען עס טהאָן כל־שכן אַ געזונדער.

כִּלְאַחַר־יָד [יַד], או. (תלמודיש). ווי אונטער דער האַנד, פאַרביי־געהענדיג.

כִּלְאַ־יָדַע, או. אַזוי ווי ער וואָלט ניט געוואוסט. זיך מאַכען כלא ידע, זיך מאַכען ניט וויסענדיג אָדער ניט זעהענדיג.

כֶּלֶב, הס. (מ. כְּלָבִים). אַ הונד; אַ שלעכטער בייזער מענש. אַ קאַר־גען רופט מען חזיר אַ שלעכטען רופט מען כלב״ (שפוו.).

כֶּלֶב־שֶׁבִּכְּלָבִים, הס. ״אַ הונד פון אַלע הינט״, אַ זעהר שלעכטער מענש.

כַּלְבִּיְטע, הוו. (מ. כַּלְבִּיְטעס). ״אַ צויג״, אַ שלעכטע בייזע פרוי.

כַּלָּה, חוו. (מ. כַּלּוֹת). אַ פאַר־לאָבטע; אַ פרויענצימער אין דעם טאָג פון איהר חתונה, ברויט. ״אַלע כלות זיינען שעהן אַלע מתים זיינען פרום״

(שפוו.) . "אויס כ ל ה ווייטער
אַ מויד" (וועה.) .

כַּ'לָה־ווערען , צא. פאַרניכטעט
ווערען, אונטערגעהן , פאַרשווינ=
דען .

כַּ'לָה־מויד , הוו. (מ. כַּ'לָה־מיי=
דען) . אַ מיידעל וואָס איז אַלט
גענוג צו הייראַטהען , אַ דער=
וואַקסען מיידעל .

כַּ'לָה־מַתָּ'נָה , הוו. (מ. כַּ'לָה־
מַתָּ'נוֹת) . אַ געשאַנק וואָס מע
גיט דער כלה .

כַּ'לָה'נ־ ، כַּ'לָה'נען־זיך , צוו. זיך
פּוּצ'ען מיט דער אבזיכט זיך צו
פאַרהייראַטהען , זיך זעהר שטאַרק
פוצען .

כְּלוֹ'מֶר'שט , או. (תלמודיש :
כְּלוֹ'מַר) . אַזוי ווי , מאַכענדיג
דעם אָנשטעל פון , ניט ריכטיג
מיינענדיג , ואָגענאַנט .

כל"ז , אב. כְּלֵי־זֶמֶר [כְּלֶזְ'מֶר] (ווז.).

כְּלְחוֹךְ'־הַשּׁוֹר' , או. (ביבליש) .
זעהר פריה , פאַרטאָג (די אייגענט=
ליכע באַדייטונג פון די ווערטער
איז : "ווי עס עסט אָפּ דער אָקס
(דאָס גראָז)" . דער אויסדרוק איז
וואַהרשיינליך אַ פּאַראָדיע אויף
כַּעֲלוֹת'־הַשַּׁ'חַר אָדער כַּעֲלוֹת'־
הַבּוֹ'קֶר . דאָס וואָרט "הַבּוֹ'קֶר"—
דער מאָרגען , דורך זיין עהנליכ=
קייט צו "הַבָּ'קָר"— דאָס פיה , האָט
פּיעלייכט געפיהרט צו דער פאַ=
ראָדיע פון כִּלְחוֹךְ'־הַשּׁוֹר') .

כְּלִי [כֵּ'לִי] , הוו. (מ. .. לִים) . אַ
געפעס , אַ געשיר ; געצייג , אינ=
סטרומענט ; פייהיגקייט ; דער אָר=
גאַן פון זינגען ; אַ פיינע זאַך ; אַ
ביגאַבטער מענש ; אַ פיגור אין
שאַך=שפּיעל (קעניג , קעניגין ,
לויפער , ריטער אָדער ראָך) .
אַרויסגעהן פון די כ ל י ם , אַרויס=
געהן פון געדולד ; ענטציקט ווע=
רען . אַ פוסטע כ ל י , אַ פוס=
טער אונוויסענדער מענש . אַר=
בייטען אויף אַלע כ ל י ם , אַר=
בייטען זעהר ענערגיש . "גאָל=
דענע כ ל י ם ווערען קיינמאָל
ניט שוואַרץ" (שפוו.) .

כְּלִי [כֵּ'לִי] , הוו. (מ. כֵּ'לִים) . אַ
וואַסער=פאַס , אַ קובעל .

כְּלֵי־בַיִת [בַּ'יִת] , מ. (ביבליש) .
הויזגערעטה , מעבעל .

כְּלֵי־זָ'הָב , מ. (ביבליש) . גאָלדענע
געשיר .

כְּלֵי־זַ'יִן , מ. (תלמודיש) . וואַפען .

כְּלֵי־זֶ'מֶר , מ. שפּיעל=אינסטרומענט.

כְּלֵי־זֶמֶר [כְּלֶזְ'מֶר] , הם. (מ. כְּלֵי־
זֶ'מֶר ، כְּלֵי־זֶמָ'רִים *) . שפּיעלער ,
מוזיקאַנט . "אַז דאָס מיידעל קען
ניט טאַנצען זאָגט זי אַז די כ ל י־
ז מ ר קענען ניט שפּילען" (שפוו.).
"אַז מע צעהלט ספירה קומט אויף
די כ ל י ־ ז מ ר אַ פגירה" (שפוו.).

כְּלֵי־כֶסֶף [כֶּ'סֶף] , מ. (ביבליש) .
זילבערנע געשיר .

כְּלֵי־מַכְשִׁי'רִין , מ. זעה מַכְשִׁי'רִין .

כְּלִי [כֵּ'לִי]־נִפְלָ'אָה , הוו. אַ וואונ=
דערליכע פעהיגקייט , אַ גרויסער
טאַלאַנט (אין זינגען) .

כְּלֵי־קוֹ'דֶשׁ , הם. מ. די אָנגעשטעל=

טע פון דער געמיינדע (א רב, א חזן, א שמש א. א. וו.).

כְּלִי [כְּ'לִי]־שְׁלֹ'מֹה, הוו. א פעהיגע באַגאַבטע פערזאָן.

כְּלָל [כְּ'לָל], הס. (מ. כְּלָ'לִים). א רעגעל, א הויפּטזאַץ; פּובליקום, געמיינדע, פאָלק, מענשהייט; צאָהל, סומע. אַריינרעכנען אין כלל, אַריינרעכנען אין דער צאָהל. אין כלל, אין אַלגעמיי־נעם. אַרבייטען פאַר'ן כלל, אַרבייטען פאַר דאָס פאָלק, פאַר די מענשהייט א. א. וו.. א כלל, אין קורצען, אין קורצע ווערטער.

כְּלָל [כְּ'לָל], או. גענצליך, איבער־הויפּט, אין אַלגעמיינעם.

כְּלַל־זַאַך, הוו. (מ. כְּלַל־זאַכען). אַלגעמיינער אינטערעס, אַלגע־מיינע זאַך.

כְּלַל־טהוער, הס. (מ. כְּלַל־טהו־ערס). איינער וועלכער אַרבייט פאַר אַלגעמיינע אינטערעסען.

כְּלַל־יִשְׂרָ'אֵל, הס. דאָס גאַנצע אי־דישע פאָלק.

כְּלַל־מענש, הס. (מ. כְּלַל־מענ־שען). זעה כְּלַל־טהוער.

כְּלִ'ערליי, א. אַלערליי.

כְּמְדוּ'מֶה־לִי, או. ווי מיר דאַכט זיך, ווי מיר שיינט.

כַּ'מָה, א. פיעל, מעהרערע.

כַּ'מָה־וְכַמָּה [וְכַ'מָּה]. או. (תלמו־דיש). זעהר פיעל.

כַּ'מָה־שָׁ'נִים, הס. פיעל יאָהרען, א לאַנגע צייט.

כַּ'מוּת, הוו. קוואַנטיטעט, צאָהל.

כְּמִנְ'יַן, או. ווי די צאָהל פון —.

כְּמֶ'לֶךְ־בְּגְדוֹד', או. (ביבליש). אַזוי ווי א קעניג צווישען דער סוויטע. „כמלך־בגדוד ווי א הונד אין קראָפּיווע" (אָפּטע פּאַראָדיע).

כִּמְעַט', או. פאַסט, שיער, ביי־נאָהע.

כְּמַשְׁמָ'עוּת, או. (תלמודיש). ווי עס שיינט, ווי עס זעהט אויס.

כֵּן־יֹאבְ'דוּ, (ביבליש). אַזוי זאָלען אונטערגעהן (די פיינד פון גאָט), ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע הערט פון דעם טויט אָדער אונגליק פון א געהאַסטער פער־זאָן.

כְּנֶ'גֶד, פ. קעגען, אַנטקעגען; אין פאַרגלייך מיט.

כְּנֶ'גֶד, הס. א געגנער.

כִּ'נָּה, הוו. (מ. כִּ'נִּים). א לויז.

כְּנוּפְ'יָא, הוו. (מ. כְּנוּפְ'יוֹת). פאַר־זאַמלונג, געזעמעל, געזעלשאַפט.

כִּ'נִּים, מ. "לייז", איינע פון די צעהן פּלאָגען וואָס גאָט האָט אַנ־געשיקט אויף די עגיפּטער כדי ווי זאָלען אַרויסלאָזען דאָס אידישע פאָלק פון זייער לאַנד. זעה עֶ'שֶׂר־מַ'כּוֹת.

כְּנֶ'סֶת־יִשְׂרָ'אֵל, הוו. (תלמודיש). דאָס אידישע פאָלק.

כַּנְ'פָה (אייגענטליך: כָּ'נָף), הוו. (מ. כַּנְ'פוֹת). איינע פון די פיער עקען פון א טלית אָדער טלית־

קטן וואו עס ווערען איינגעמאַכט די ציצית.

כּ'סֵא־הַכָּ'בוֹד, הם. (ביבליש). דער שטוהל פון עהרע, דער טהראָן־שטוהל פון גאָט.

כּ'סֵא־הָרַבָּ'נוּת, הם. דער ראַבינער־שטוהל, די שטעלע פון אַ ראַבינער.

כְּסֵ'דֶר, או. נאָך דער רייהע, נאָכאַנאַנד.

כְּסוּ'מָא בָאֲרוּבָה [בָּאֲרוּ'בָּה], או. (תלמודיש). "אַזוי ווי אַ בלינדער (טרעפּט) אין פענסטער", בלינדערהייד, צופעליג.

כִּסְ'לֵיו, הם. דער דריטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין נאָוועמבער־דעצעמבער און האָט ניין־און־צוואַנציג טעג.

כֶּ'סֶף, הם. זילבער.

כַּעֲלוֹת־הַבּוֹ'קֶר, או. (ביבליש). ווען עס געהט אויף דער מאָרגען, גאַנץ באַגינען.

כַּעֲלוֹת־הַשַּׁ'חַר, או. (ביבליש). זעה כַּעֲלוֹת־הַבּוֹ'קֶר.

כְּעָ'נִי־בַּפֶּ'תַח [בַּפֶּ'תַח], או. אַזוי ווי אַ'ן אָרעמאַן ביי דער טהיר.

כַּ'עַס, הם. (מ. כַּ'עַס'ען). צאָרן, פּאַרדרוס. ווערען אין כ ע ס, אַריינקומען אין צאָרן.

כַּעְ'סָן, הם. (מ. כַּעְסָ'נִים). איינער וועלכער קומט לייכט אַריין אין צאָרן, אַ היציגער מענש.

כַּעְ'סָנ'טע, הוו. (מ. כַּעְ'סָנ'יטעס). זעה כַּעְ'סָן.

כַּעְ'סָנ'יען, כּ'עַס'יען, צש. זיין צאָרניג, צאָרנען. כ ע ס נ'ע ן זיך — זיך ערגערן, זיך היצען, זיין צאָרניג.

כְּעַפְ'רָא־דְאַרְ'עָא, או. (ליטורגיש). ווי שטויב פון דער ערד. מאַכען כ ע פ ר א ־ ד א ר ע א, מאַכען צוגאָרנישט, מאַכען מיט בלאָטע צוגלייך, שטאַרק זידלען.

כַּף [כָּף], הם. (מ. כָּ'פ'ען). דער נאָמען פון דעם עלפטען בוכשטאַב (כ) פון דעם אידישען אלף־בית. לאַנגע־כף, שלעכטע־כף אָדער שלוס־כף, דער נאָמען פון דעם זעלביגען בוכשטאַב ווען געשריבען צום ענד פון אַ וואָרט (ך). קרומע־כף, דער בוכשטאַב כ.

כּף [כָּף], הם. (מ. כָּ'פ'ען). דער נאָמען פון דעם עלפטען בוכשטאַב (כּ) פון דעם אידישען אלף־בית. קרומע־כף, דער בוכשטאַב כּ.

כַּף־הַקֶּל' *, הוו. זעה כַּף־הַקֶּלַע.

כַּף־הַקֶּ'לַע [הַקְ'לַע], הוו. (ביבליש). איינע פון די פּייניגונגען וועלכע די פאַרזינדיגטע נשמה מוז אויסשטעהן און וועלכע באַשטעהט אין דעם וואָס זי ווערט אַרומגעשליידערט פון בייזע גייסטער הין און הער.

כְּפוּי [כָּ'פוּי] **טוֹ'בָה**, הם. (מ. כְּפוּיֵי־טוֹ'בָה), (תלמודיש). אַ'ן אונדאַנקבאַרער מענש.

כ'פול־שמו'נה, א. געפלאָכטען אין אַכט (ועבֿרוויכט געוועהנליך אויף פעדעם פון ציצית פון וועלכען יעדער איינער איז צונויפגעדרייהט פון אַכט דינערע פעדעם. די גאַנץ פרומע טראָגען בלויז אַזעלכע ציצית).

כ'פול־שמו'נה'דיג, א. כפול־שמונה (ווז.); זעהר שטאַרק. אַ כפול שמונה'דיגער פאַטש, אַ שטאַרקער פאַטש.

כפי־, פ. נאָך, לויט, לויט ווי.

כפי־היכו'לת, או. נאָך די קרעפ־טען.

כפי־המדו'בר, או. לויט ווי עס איז אָפּגערעדט געוואָרען, לויט'ן אָפּמאַך.

כפי'רה, הוו. לייקענונג (אין גאָט), גאָטלאָזיגקייט.

כפל [כ'פ'ל], הם. די דאָפּעלע צאָהל, צוויי מאָל אַזוי פיעל; פאַרדאָפּע־לונג, מולטיפּליקאַציאָן (אין אריטה־מעטיק).

כפל [כ'פל]־**כפלים**, הם. דאָפּעל מאָל דאָפּעל, מעהרערע מאָל אַזוי פיעל.

כפ'ליען, צא. דאָפּלען, פאַרדאָפּלען.

כפ'רה, הוו. (מ. כפ'רות). אויס־לייזונג, פאַרגעבונג, פאַרציהונג, אַ הוהן אָדער אַ האָהן וועלכע מע קוילעט אין דעם טאָג פאַר יום־כפור אַלס אַ'ן אויסלייזונג פאַר די זינד. אַ שעהנע ריינע כפרה!, עס איז רעכט אויף איהם (איהר א. א. וו.). אַ כפרה קענען איהם אַלע אַנדערע, ער איז בע־סער אָדער פיעל מעהר ווערטה ווי אַלע אַנדערע. דאַרפען אויף כפרות, ניט דאַרפען. טויגען אויף כפרות, טויגען צו גאָר־ניט. שלאָגען כפרות, דרעהען די הוהן אָדער האָהן פון כפרה איבער'ן קאָפּ זאָגענדיג דערביי "זה חליפתי". שלאָגען כפרות מיט אימיצען, אויפאָפּפערן אימיצען צוליעב אייגענע נוצען. ווערען די כפרה פאַר אימיצען, זיין שקלאַפיש איבערגעבען צו אימי־צען. "אַ גאַנץ יאָהר האָדעוועט מען די כפרה און ערב יום־כפור פליהט זי אַוועק" (שפוו.). "דער מענש זינדיגט און דער האָהן איז די כפרה" (שפוו.).

כפ'רה־געלט, הז. געלט וועלכעס מע געברויכט ערב יום־כפור אַנ־שטאַט אַ הוהן אָדער אַ האָהן אַלס אַ'ן אויסלייזונג פאַר די זינד און וועלכעס מע שענקט אַוועק צו אָרעמע לייט.

כפ'רה־היהנדעל, הז. (מ. כפ'רה־היהנדלעך). דער אָפּפער פאַר אַ פרעמדענס שולד, אונשולדיגער אָפּפער.

כפ'תור־ופ'רח, או. (ביבליש). "אַ קנעפּעל און אַ קווייטעל", צאַצ־קעדיג, אויסגעצייכענט.

כ"ץ, אב. כ'הן־צ'דק (ווז.).

כ"ץ, אב. כ'סף־צ'רוף, געלייטער־טער זילבער, ד. ה. געלט. "וואו נעהמט מען די כ"ץ (קאַץ)?" (ווער. — ד. ה. וואו נעהמט מען דאָס געלט?).

כְּצאן־בְּלִי־רוֹ'עֶה (ביבליש: כְּצאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה), ווי שעפסען אָהן אַ פּאַסטוך. „כצאן בלי רועה, ווי אַ הונט אָהן אַ'ן עק (אָדער: ווי אַ שייגעץ אָהן אַ פּייפעל)" (ווער.).

כְּצַפִּי'חִית־בִּדְבָשׁ', או. (ביבליש). אַזוי ווי אַ קוכען אין האָניג, זעהר געשמאַק.

כְּקֶ'דֶם, או. אַזוי ווי פריהער, אַזוי ווי אַמאָל.

כקש"ת, אב. כְּבוֹד קְדוּ'שַּׁת שֵׁם תִּפְאַרְ'תּוֹ (ווז.).

כְּרוּב, הם. (מ. כְּרוּ'בִים). ענגעל; איינע פון די צוויי געפליגעלטע מענשליכע פיגורען וואָס זיינען געשטאַנען אין דעם בית־המקדש איבער די לוחות.

כְּרוּז [כְּרוּז], הם. (מ. כְּרוּזִים [כְּרוּ'זִים]). אַ'ן אויסרוף, פּראָקלאַמאַציאָן; אַ שטים פון הימעל.

כְּרְחוֹק' מִזְ'רָח מִמַּעֲ'רָב, או. (ביבליש). אַזוי ווייט (איינער פון צווייטען) ווי אָסט פון וועסט.

כֶּ'רֶךְ, הם. (מ. כְּרָ'כִים). אַ באַנד.

כְּרַךְ, הם. (מ. כְּרַ'כִים). אַ גרויסע שטאָדט.

כְּרַךְ־גָּ'דוֹל, הם. אַ גרויסע שטאָדט.

כַּרְכַּשְׁ'תָּא, הוו. (תלמודיש). די הינטערשטע קישקע.

כַּרְ'מֶל, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסער געגענד אין פּאַלעסטינא אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

כַּרְ'עֵיה־דְּאַבּוּ'הֵידיג, או. ניט גוט דעראָן, ניט אין פריינדליכע באַציהונגען (די עטימאָלאָגיע פון דעם אויסדרוק איז רעטהזועלהאַפט. אורשפּרינגליך קומען די ווערטער פון דעם תלמודישען זאַץ (עירובין ע.): יוֹרֵשׁ כַּרְעֵיה דְּאַבוּהֵי, דער ערבע איז דער פוס פון זיין פאָטער).

כָּ'רֵת, הם. פריהער טויט, דאָס שטאַרבען פאַר דער צייט, אָפּגעשניטענע יאָהרען (אַ שטראָף וועלכע עס קומט לויט דעם אידישען געזעץ פאַר געוויסע זינד). כרת אויף יענער וועלט, אַ געוויסע באַשטראָפונג נאָכ'ן טויט.

כָּ'רֵת־יאָהרען, הז. מ. אָפּגעשניטענע יאָהרען, פריצייטיגער טויט. האָבען כרת־יאָהרען (פון אימיצען), זעהר פיעל אויסשטעהן.

כִּ'שּׁוּף, הם. (מ. כְּשׁוּ'פִים, כִּ'שׁוּפ'ען). צויבערקונסט, צויבערקראַפט; צויבער, צויבערוואונדער; רייץ, צוציהונג.

כִּ'שּׁוּף־מאַכער, הם. (מ. כִּ'שׁוּף־מאַכערס). צויבערער.

כִּ'שׁוּפ'דיג, א. באַזיצענדיג צויבערקראַפט; זעהר אַנציהענד.

כִּ'שׁוּפ'ען, צש. מאַכען צויבערקונצען; צוציהען, אנציהען. צא. באַ'כשופ'ען, פאַר'כשופ'ען, באַצויבערן. אַרויס'כשופ'ען, אַרויסברייגען דורך צויבער.

כְּשׁוּ'רָה, או. אין אָרדענונג, ווי געהעריג.

כְּשֵׁם, או. ווי, אַזוי ווי.

כְּשְׁמוֹ־כֵּן־הוּא, (ביבליש). אַזוי ווי זיין נאָמען אַזוי איז ער אַליין.

כָּ'שֵׁר, הם. (מ. כְּשֵׁ'רים; וו. כְּשֵׁ'רָה, מ. כְּשֵׁ'רית). ערלויבט, צוגעגרייט אָדער געמאַכט נאָך די אידישע רעליגיאָנס־געזעצען; פרום, ריין, אונשולדיג, עהרליך; נאַאיוו, אונערפאַהרען. כשר פלייש, פלייש וואָס אַ איד מעג עסען. אַ כשר'ע מקוה, אַ מקוה וואָס איז געמאַכט לויט די רעליגיעזע פאָרשריפטען. אַ כשר'ער איד, אַ פרומער עהרליבער איד. אַ כשר'ער מסחור, אַ געזעצליכעס געשעפט. אַ כשר'ע נשמה, אַ'ן עהרליכע אונשולדיגע פערזאָן. אַ כשר קיהעלע, אַ נאַאיווע נאַרישע פערזאָן. אַ כשר קינד, אַ געזעצליך געבאָרענעס קינד. אַ כשר'ע מציאה, אַ זעהר ביליגער איינקויף. כשר פאַרדיענען, עהרליך פאַרדיענען. "בעסער אַ כשר'ער גראָשען איידער אַ טרף קערבעל" (שפוו.). "ער איז טרף אָבער זיין געלט איז כשר" (ווער.).

כָּ'שֵׁר־וְיָ'שָׁר, א. ריכטיג און ווי עס געהער צו זיין.

כָּ'שֵׁר־טאַנץ, הם. (מ. כָּ'שֵׁר־טענץ). אַ געוויסער אַלט־מאָדישער אידישער טאַנץ וועלכען מע טאַנצט אַרום דער כלה אין דעם אבענד פון דער חתונה.

כּ'שֵׁר־שטיין, הם. (מ. כּ'שֵׁר־שטיינער). אַ שטיין וועלכען מע ברענט אָן און מע לעגט אַריין אין אַ וואַסער־געפעס צוזאַמען מיט מעטאַל־געשיר אום זיי צו ריינינגען אויף פסח.

כַּשְׁ'רוּת, הוו. די אידישע שפייז־געזעצען; דאָס זיין געזעצליך (אין רעליגיעזען זינן).

כַּ'שֶׁר'ען, צא. צובאַרייטען לויט די אידישע רעליגיעזע געזעצען, אַזוי ווי: כשר'ן פלייש — דורך דעם וואָס מע זאַלצט עס, כשר'ען נייע געשיר אויף פסח — דורך דעם וואָס מע שווייבקט זיי אין וואַסער, כשר'ען דעם אויוען אויף פסח — דורך דעם וואָס מע הייצט איהם אָן זעהר שטאַרק, א. א. וו.; ערקלערען אַלס ערלויבט לויט די אידישע געזעצען.

כָּ'שֵׁריקייט, הוו. געזעצליכקייט (אין רעליגיעזען זינן).

כש"ת, אב. כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְ'תּוֹ (ווז.).

כַּת, הוו. (מ. כּ'תוֹת). סעקטע; באַנדע.

כַּת־לֵיצָ'נִים, הם. מ. "באַנדע פון אָפּלאַכערס", אָפּלאַכערס, שטיפערס, שפאַסמאַכערס; ניט־גוטע, טייוואָלים.

כְּתָב [כְּתַב], הם. (מ. כְּתָ'בִים). שריפט, מאַנוסקריפט; אַ דאָקומענט, אַ צייגניס, אַ קאָנטראַקט (וואָס די געמיינדע מאַכט מיט אַ רב אויף אַ געוויסען טערמין); האַנדשריפט.

כְּתַב־יָד [יַד], הם. (מ. כְּתְ'בֵי־יַד, כְּתַב־יַ'דיען). מאַנוסקריפט, אַ געשריבענעס ווערק.

כְּתָ׳בָא־רַ׳בָּא, הס. אַ גרויסער שרייבער, איינער וואָס האָט אַ שענע האַנדשריפט אָדער שרייבט אַ שענע שפּראַך.

כְּתָ׳בוּת, הוו. שפּאַס, שפּאַס=מאַכעריי. אין כתבות, אין שפּאַס. ״מיט דעם מלאך־המות מאַכט מען ניט קיין כתבות״ (שפּוו.). זעה קאַטאָוועס.

כַּתְ׳בָן, הס. (מ. כַּתְבָ׳נִים). אַ שרייבער.

כַּתְ׳ב׳עְן, **כַּתְ׳ב׳ענען**, צא. (וואולגאַר). שרייבען.

כִּ׳תָּה, הוו. (מ. כִּ׳תּ׳וֹת). סעקטע; אַ גרופּע קינדער (אין אַ שולע), אַ קלאַס; אַ הויפען (פון ענגלען).

כָּ׳תוּב־וְחָ׳תוּם, א. געשריבען און אונטערגעצייכענט, פעסט באַשלאָסען.

כְּתוּ׳בָּה, הוו. (מ. כְּתוּ׳בּוֹת). הייראַטה=קאָנטראַקט אין וועלכען די געגענזייטיגע פאַרפליכטונגען פון מאַן און פרוי ווערען אויסגערעכענט; דאָס געלט וואָס דער מאַן פאַרפליכטעט זיך צו געבען דער פרוי ווען ער וועט זיך מיט איהר שיידען אָדער איהר איבערצולאָזען נאָך זיין טויט. ״אַז דער זוהן האָט חתונה גיט ער דער ווייב אַ כתובה און דער מאַמען אַ גט״ (שפּוו.).

כְּתוּ׳בִים, מ. ״די שריפטען״ (מיט דעם נאָמען ווערען באַצייכענט די פאָלגענדע ביכער פון דער ביבעל: תהלים, משלי, איוב, שיר־השירים, רות, איכה, קהלת, אסתר, דניאל, עזרא, נחמיה, דברי־הימים).

כְּתוּ׳בִים־אַחֲרוֹ׳נִים, מ. ״די לעצטע שריפטען״ (מיט דעם נאָמען ווערען באַצייכענט געוויסע אידישע ביכער וועלכע זיינען געשריבען געוואָרען אין ביבלישע צייטען און ווערען אַנערקענט אַלס אויטאָריטעטען אָבער זיינען ניט אַזוי היילינ ווי די ביכער פון דער ביבעל, אַזוי ווי ״בן־סירא״, ווז.).

כְּתִ׳יב, ״שרייב״, אַ צייכען=וואָרט וואָס צייגט אָן ווי אַ טעקסט אין דער ביבעל זאָל געשריבען ווערען (אַנדערס ווי עס ווערט געלעזען). זעה קְרִי.

כְּתִ׳יבָה, הוו. אַ געשריפט; אַ פאַרשרייבונג.

כְּתִ׳יבָה וַחֲתִ׳ימָה טוֹ׳בָה, הוו. אַ פאַרשרייבונג און אַ פאַרזיגעלונג (אין דעם הימלישען בוך פון לעבען) צום גוטען, וואונש=ווערטער וועלכע מע זאָגט איינער דעם אַנדערען אום ראש־השנה (עס ווערט געגלויבט אַז אין דעם בוך פון לעבען ווערט דער שיקזאַל פון יעדען מענשען פאַר דאָס גאַנצע יאָהר פאַרשריבען אום ראש־השנה פאַרזיגעלט אום יום־כפור און דאַן אונווידעררופליך באַשטעטיגט אום הושענא־רבה).

כְּתִ׳יב׳עס, א. געשריעבען אין דער פיער=עקיגער העבראַאישער שריפט וועלכע ווערט געברויכט אין ספרי־תורות, מזוזות א. ד. ג. כתיב׳עטע אותיות, פיער=עקיגע העבראַאישע בוכשטאַבען.

כֶּ'תֶר, הַמ. אַ קרוין (פון זילבער אָדער גאָלד וועלכע מע טהוט אָן אויף אַ ספר־תורה); דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס די חסידים זאָגען אנשטאט דאָס געבעט וואָס הויבט זיך אָן מיט "נעריצך" וועלכעס ווערט געזאָגט ביי די מתנגדים. "כתר האָט ער פאַרגעסען און נעריצך האָט ער ניט אויסגעלערנט" (שפוו.).

ל.

ל, הַמ. דער צוועלפטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 30. זעה לַ'מֶד.

ל־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט) — צו, פאַר, אויף, צוליעב, לויט, נאָך. לחיים, צום לעבען. לחצאין, אויף העלפט. לטובת־, צו גונסטען פון —. לכל־הדעות, נאָך אַלע מיינונגען.

לֹא, אַו. ניט, ניין. "לא מיט אַ'ן אַלף" (ווער. — דער אויסדרוק שטאַמט פון דעם וואָס אין העברעאיש איז דאָ נאָך אַ וואָרט לוֹ (מיט אַ "ו" צום ענד) — צו איהם, וועלכעס ווערט אויסגעשפראָכען אַזוי ווי לא — ניין). "לא מיט אַ ספאָדעק" (פאַראָדיע).

לֹא־דַי, אַו. ניט גענוג וואָס, ניט בלויז, ניט נאָר.

לֹא־זוֹ'כֶה, (וואולגאַר). ניט דערלעבען וועסטו (וועט ער, זי, א. א. וו.) עס, געברויכט אין דעם ווערטעל: "מאַכט רש"י לא־זוכה".

לֹא־יוּצְ'לַח*, הַמ. (ביבליש. אייגענטליך: לֹא־יִצְלַח). אַ טויגעניכטס.

לֹא־יוּצְ'לַח, לֹא־יוּצְ'לַח'דיג, אַ. ניט טויגליך, נוצלאָז.

לֹא־יֶחֱ'רַץ, הַמ. (ביבליש). "עס זאָל ניט שאַרפען (זיין צונג קיין הונד)", געלט וואָס מע גיט אימיצען פאַר שווייגען.

לֹא־יֶחֱ'רַץ־געלט, הַו. געלט וואָס מע גיט אימיצען פאַר שווייען.

לֹא־יָמֻ'לַט, אַו. ניט פאַסירען זאָל עס, גאָט באַהיט אויב עס וועט טרעפען.

לֹא־עֲלֵ'יכֶם, אַו. (ביבליש: לֹא־אֲלֵיכֶם). ניט אויף אייך גערעדט.

לֹא־עֲלֵ'יכֶם'דיג, אַ. קראַנק, ניט מיט אַלעמען.

לֹא־עָלֵ'ינוּ, אַו. ניט אויף אונז גערעדט.

לאַ־פְּדַלְ'תִּי, (וואולגאר). האָב איך ניט געפידעלט!, אַז ניט איז אויך רעכט! (דאָס אידישע וואָרט "פידלען" ווערט דאָ באַהאַנדעלט ווי אַ העברעאישעס צייט=וואָרט פאַראָדירענדיג דאָס העברעאיש וואָרט לאַ־פִלַּלְתִּי, בראשית מ"ח).

לאַ־תִגְ'נֹב, (ביבליש). זאָלסט ניט נעהמען פרעמדעס אייגענטהום אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען. דאָס זיבענטע פון די צעהן געבאָטען.

לאַ־תַחְ'מֹד, (ביבליש). זאָלסט ניט באַגעהרען פרעמדעס אייגענטהום, דאָס נײַנטע פון די צעהן געבאָ= טען.

לאַ־תִנְ'אָף, (ביבליש). זאָלסט ניט בוהלען (געשלעכטליך פאַרקעהרען מיט אַ פרעמדער פרוי), דאָס זעקסטע פון די צעהן געבאָטען.

לאַ־תַעֲשֶׂה, הס. (מ. לאַ־תַעֲשֶׂה'ס), (תלמודיש). "זאָלסט ניט טהאָן", אַ פאַרוואָר, אַ פאַרבאָט (די אידישע געזעצען טהיילען זיך אין געבאָטען "צו טהאָן" (עשה, ווז.) און פאַרבאָ= טען "ניט צו טהאָן").

לאַ־תִרְ'צָח, (ביבליש). זאָלסט ניט מאָרדען, דאָס פינפטע פון די צעהן געבאָטען.

לְאִ'בּוּד, או. פאַרלאָרען, פאַר= שוואונדעט, אין ניוועץ.

לֵ'אָה, אנוו. איינע פון די איר=מו= טערס פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון יעקב.

לַאֲהוּ'בִי, צו מיין גוטען פריינד (אַ וואָרט וואָס מע שרייבט אין אָנ= הויב פון אַ בריעף צו אַ באַקאַנ= טען.

לַאֲהוּ'בִי־בריעף, הס. (מ. לַאֲהוּ'בִי־ בריעף). אַ פריינדשאַפט=בריעף.

לַאו, הס. (מ. לַאוִין), (תלמודיש). אַ פאַרבאָט, אַ לא־תעשה (ווז.).

לַאו דְבוּ'רִים, אר. (וואולגאר). ניט גערעדט! שאַ!

לַאו־דַוְקָא, או. (תלמודיש). ניט גראָד אַזוי, ניט אַקוראַט אַזוי, ניט אַזוי.

לְאוּ'מִי, הס. (מ. לְאוּ'מִיִּים). אי- דישער נאַציאָנאַליסט.

לְאַחָ'דִים, או. איינצעל=ווייס, אין איינצעל=פאַרקויף, אויפ'ן העקער.

לְאַ'חַר־הַמַּעֲ'שֶׂה, או. נאָך דער פאַסירונג, נאָך אַלעמען.

לְאַ'חַר־יֵ'אוּשׁ, או. (תלמודיש). נאָך דעם ווי מע האָט שוין אויפ= געגעבען יעדע האָפנונג.

לְאַ'חַר מֵ'אָה שָׁ'נִים, או. "נאָך הונ= דערט יאָהר", נאָכ'ן טויט.

לַאטחען, **לאַטחענען**, צא. (וואול= גאר). וואהרשיינליך פאַרגרייזט פון לַקְ'ח'ען (ווז.).

לְאִי'בּוּד, או. זעה לְאִ'בוּד.

לַאֲלָ'פִים וְלִרְבָ'בוֹת, או. (ביבליש). אין די טויזענדען און אין די צעהנדליג=טויזענדען, אין גרויסע מאַסען.

לְאַלְ'תַּר, או. אין גיכען.

לֵאמֹ'ר, או. (ביבליש). אַזוי צו זאָגען, נעמליך, ווי פאָלגט. גע= וועהנליך זאָגט מען אין שפּאַס אי

דאָס העברעאישע וואָרט אי די אידישע איבערזעצונג: "לאמר אַזוי צו זאָגען".

לָא׳מר׳ען, צא. (וואולגאַר). זאָגען, אויסזאָגען.

לַאֲפוּ׳קֵי, או. (תלמודיש). אָבער, דאָך, אים געגענטהייל.

לֵב [לֵב], הם. (מ. לְבָ׳בוֹת). הערץ, מוטה, כאַראַקטער. מע דאַרף האָבען לבבות דאָס צו טהאָן, מע דאַרף האָבען אַ האַרטען כאַראַקטער אָדער פרעכהייט דאָס צו טהאָן.

לֵב־ט׳ב [לֵב־טָב], הם. (ביבליש). אַ גוט־הערץ; אַ גוטהערציגער מענש.

לְבַד־, ב. אויסער.

לְבַד־זֶה, או. אויסער דעם.

לְבוּש, הם. (מ. לְבוּ׳שִׁים). קלייד, באַקליידונג, פאַרקליידונג.

לָ׳בָן (הָאֲרַ׳מִי), אנמ. לבן (דער אַראַמעער), דער נאָמען פון דעם שוויגער־פאָטער פון יעקב וועלכער האָט דעם רעצטערען מעהרערע מאָל אָפּגענאַרט, ווי די ביבעל דערצעהלט; אַ באַטריגער.

לְבָ׳נָה, הוו. (מ. לְבָ׳נוֹת). מאָנד. האַלבע לבנות, די איינשלוס־צייכענס "( )".

לְבָ׳נוֹן, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען וואַלדיגען באַרג אין פּאַלעסטינא זעהר אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

לַ״ג־בָּעוֹ׳מֶר, הם. דער דריי־און־דרייסיגסטער פון די טעג פון ספירה וועלכער איז אַ האַלבער פייער־טאָג און אין וועלכען אַלע טרויער־געזעצען וועלכע ווערען אָפּגעהיט אין די טעג פון ספירה (אַזוי ווי: ניט שערען זיך, ניט מאַכען קיין האָכצייט א. א. וו.) ווערען אונטערבראָכען.

לְגַ׳בֵּי־, פ. (תלמודיש). נעבען, ביי; לויט, נאָך.

לְגָלוּתֵ׳נוּ, או. זינט אונזער פאַרטריבען ווערען (פון פּאַלעסטינא). א׳ תת״ם לגלותנו, 1840 יאָהר זינט אידען זיינען פאַרטריבען געוואָרען (פון פּאַלעסטינא) אָדער 1910 לויט דער כריסטליכער צייטרעכנונג.

לְגַמְ׳רֵי, או. (תלמודיש). אין גאַנצען, גענצליך. לגמרי ניט, אין גאַנצען ניט, איבערהויפּט ניט.

לְהַ׳בָּא, או. (תלמודיש). אין דער צוקונפט.

לְהַ׳בָּאִ׳דיג, א. צוקינפטיג.

לְהַבְ׳דִיל, או. צו אונטערשיידען, אונטערשיידענדיג (אַ׳ן אויסדרוק געברויכט ווען מע דערמאָנט צוזאַמען אַ הויכע און אַ נידריגע, אַ הייליגע און אַ שמוציגע זאַך א א. וו.).

לְהַבְ׳דִיל אֶ׳לֶף הַבְדָ׳לוֹת, צו אונטערשיידען מיט טויזענד אונטערשיידונגען (אַ פאַרשטאַרקערונג פון דעם אויסדרוק לְהַבְ׳דִיל, ווז.).

לְהַבְ'דִיל בֵּין טוּמְ'אָה לְטָהֳרָה [לְטַהֳ'רָה], אונטערשיידענדיג צווישען אונריינקייט און ריינקייט. זעה לְהַבְ'דִיל.

לְ'הוּט, א. צופלאמט, פארקאכט. זיין להוט נאך געלט, זיך יאגען נאך געלט.

לְהַכְ'עִיס, או. צו ערגערען, צום טראטץ.

לְהַכְ'עִיס'ניצע, הוו. (מ. לְהַכְ'עִיס־ניצעס). איינע וואס טהוט זאכען צו ערגערן אנדערע.

לְהַכְ'עִיס'ניק, הם. (מ. לְהַכְ'עִיס־ניקעס). איינער וואס טהוט זאכען צו ערגערן אנדערע.

לְהֶפֶךְ [לְהֶ'פֶּך], או. פארקעהרט, אים געגענטהייל.

לה"ק, אב. לְשׁוֹן־הַקּוֹ'דֶשׁ (ווז.).

לַהֲ'רוֹג־וּלְאַ'בֵּד, א. (ביבליש). צו טויטען און צו פארטיליגען. ער איז אויף איהם להרוג־ולאבד, ער איז זעהר שטארק אויפגעבראכט אויף איהם.

לְהִשְׁתַּקְ'עַ, או. (ליטורגיש). זיך אויפצוהאלטען, מיט דער אבזיכט צו פארבלייבען.

ל"ו, מ. זעה לַ'מֶד־וָאו.

לְוִיָה, לוּ'וְיָה, הם. (מ. לוּ'וְיִים). איינער וועלכער בארגט (געלט), א שולדנער.

לְוָ'יָה, הוו. (מ. לְוָ'יוֹת). זעה לְוָיָה.

לוּ'חַ, הם. (מ. לוּ'חוֹת). קאלענדאר. "דער לוח טרעפט אויך א מאל" (שפוו.). "אז מע זאל ווארטען אויף דעם לוח'ס פאנאדע וואלט מען קיין מאל קיין ברויט ניט געהאט" (שפוו.).

לוּ'חַ־הַסְּפַּתְ'חוֹת, הם. אינהאלטס־פארצייכניס.

לוּ'חוֹת, הם. מ. די צוויי טאוולען אויף וועלכע עס זיינען געווען אויסגעקריצט די צעהן געבאטען און וועלכע גאט האט געגעבען משה־רבנו'ן אויפ'ן בארג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט.

לוּ'חוֹת־הַבְּרִ'ית, הם. מ. (ביבליש). די טאוולען פון דעם בונד (צווישען גאט און דעם אידישען פאלק). זעה לוּ'חוֹת.

לוֹט [לָט], אנמ. דער נאמען פון א געוויסען מאן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אז זיינע טעכטער האבען איהם אנגעטרונקען מיט וויין. "שכור ווי לוט" (ווער.).

לֵ'וִי, אנמ. דער נאמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאם וואס קומט ארויס פון לוי'ן און די מיטגליעדער פון וועלכען האבען (פארצייטען ביי אידען) ערפילט געוויסע פריסטער־פליכטען און געהאט געוויסע פריסטער־רעכטען; א מיטגליעד פון דעם שטאם לוי (נאך איצטער האבען די וואס שטאמען פון דעם דאזיגען שטאם געוויסע פליכטען און פריווילעגיען צווישען דעם אידישען פאלק. זיי זיינען די וועלכע וואשען אפ די הענד פון די כהנים פאר'ן דוכנ'ען, זיי ווערען אויפגערופען צום לייענען אין שוהל

גלייך נאָך דעם ווי מע רופֿט אויף דעם כהן און איידער מע רופֿט אויף אַ ישראל, א. א. וו.), (מ. לְוִיִים). געבען לוי, אויפֿרופֿען צום לייענען אַלס אַ לוי.

לְוָיָה [לְוַיָה], הוו. (מ. לְוָיוֹת [לְוַיוֹת]). די באַגלייטונג פֿון דעם טויטען צו דעם פּלאַץ וואו ער ווערט באַערדיגט, לייבענ־פּראָצעסיאָן.

לִוְיָתָן, הם. דער גרויסער פֿיש וועלכער רינגעלט אַרום, לויט דער לעגענדע, די גאַנצע וועלט און איז אָנגעברייט אַלס אַ שפּייז פֿאַר די פֿרומע אין דער צוקונפֿט.

לוּלָב, הם. (מ. לוּלָבִים [לוּלְבִים]). אַ פּאַלם־צווייג געברויכט אום סוכות פֿאַר רעליגיעזע צוועקען. שאָקלען לולב, מאַכען די פֿאָרגעשריבענע מיסטישע באַוועגונגען מיט׳ן לולב. בענשען לולב, זאָגען אַ געוויסען זעגענשפּרוך האַלטענדיג אין איין האַנד דעם לולב און אין דער אַנדערער דעם אתרוג. אויסזעהן ווי אַ לולב, זיין הויך און מאָגער.

לוֹמְדוּת [לַמְדוּת], הוו. (תלמודישע) געלעהרזאַמקייט.

לוֹמְדֵי־תּוֹרָה [לַמְדֵי־תּוֹרָה], הם. מ. די וועלכע גיבען זיך אָפּ מיט דעם שטודיום פֿון תלמוד און ראַבינישער ליטעראַטור.

לוֹמְדִים [לַמְדִים], הם. מ. געלעהרטע (אין דער ראַבינישער ליטעראַטור).

לוֹמְדִיש [לַמְדִיש], א. געלעהרט, שאַרפֿזיניג.

ל״וּניק, הם. (מ. ל״וניקעס). זעה לַמֶד־וָאו־ניק.

לוֹעַג־לָרָש׳, הם. (ביבליש). איינער וועלכער מאַכט שפּאַס פֿון אָדער רייצט זיך מיט אַ׳ן אָרעמאַן.

לְזֵכֶר־עוֹלָם, צום אויביגען אַנדענקען (געוועהנליכע אָנהויב־ווערטער פֿון אַ׳ן אויפֿשריפֿט אויף אַ גראַב־שטיין).

לְחוּמְרָא, או. (תלמודיש). "צו דער שטרענגער זייט", אונגינסטיג. פּסק׳ען לחומרא, ענטשיידען (אַ רעליגיעזע פֿראַגע) אויף אַ שטרענגער אַרט. זעה לְקוּלָא.

לְחוּת, הוו. "פֿייכטקייט", שליים.

לְחַיִים, אר. צום לעבען! צו געזונדהייט! (אַ טרונק־שפּרוך). טרינקען לחיים, טרינקען פֿאַר (אימיצענס) געזונדהייט. מאַכען לחיים, מאַכען אַ שנאַפּס.

לְחָיַיִם, מ. באַקען. אַריינפֿאָהרען אין די לחיים, געבען פּעטש.

לְחַיִים (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם, אר. (ליטורגיש). צום (גוטען) לעבען און צו פֿריעדען! (אַ געגענוואונש צו דעם וואָס זאָגט "לחיים"); או. געזונדערהייד. געהט אייך לחיים ולשלום, געהט אייך געזונדערהייד, געהט אייך אין נאָמ׳ס נאָמען.

לְחַיִים וְלִשְׁנאָבֶעל, או. פּאַראָדיע אויף "לחיים ולשלום" (וו.).

לַחְלוּ'חִית, הוו. (תלמודיש). „א פייכטקייט", א שפריץ, א שפור. ער האָט ניט אין זיך קיין לחלוחית אידישקייט, ער האָט ניט אין זיך קיין שפריץ אידישקייט.

לְחַלוּ'טִין, או. אין גאַנצען, גענצליך, אַבסאָלוט.

לֶ'חֶם, המ. ברויט.

לֶ'חֶם לֶאֱ'כוֹל וּבֶ'גֶד לִלְ'בּוֹשׁ, (ביבליש). ברויט צום עסען און א קלייד אָנצוטהאָן.

לֶ'חֶם־מִשְׁ'נֶה, מ. (ביבליש). די צוויי לאַבּענס ברויט וועלכע עס איז איינגעפיהרט צו לעגען צום טיש שבת און פייערטעג.

לֶ'חֶם־עֹ'נִי, המ. (ביבליש). דאָס ברויט פון אָרעמקייט, מצות.

לֶ'חֶם־עֲנִ'יִּים, המ. ברויט פאַר אָרעמע.

לַחְ'מָא, המ. זעה לֶ'חֶם.

לַחֲצָ'אִין, או. (תלמודיש). אויף העלפט, איבער העלפט.

לַ'חַשׁ, המ. (מ. לְחָ'שִׁים). א שפרוך וועלכען מע זאָגט אויף א וואונד אָדער קראַנקהייט אום זיי צו היילען.

לְטוֹ'בָה, או. צום גוטען.

לְטוֹ'בַת־, או. צו גונסטען פון —.

לְטוֹ'בַת־הַכְּלָל [הַכְּלָ'ל], או. פאַר די נוצען פון דער געמיינדע, פאָלק, מענשהייט א. א. וו.

לַיְהוּ'דִים, או. (ביבליש). „פאַר די אידען", פרעהליך, לוסטיג (דער פולער טעקסט אין דעם בוך „אסתר" פון וועלכען דאָס וואָרט איז גענומען איז: לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר, און פאַר די אידען איז געוועזען א ליכטיגקייט און א פרייד און א לוסטיגקייט און אָ'ן עהרע). עס טהוט זיך דאָרטען ליהודים, עס איז דאָרטען זעהר פרעהליך.

לִוְיָ'תָן, המ. זעה לִוְיָ'תָן.

לֵ'יחוּת, הוו. זעה לֵ'חוּת.

לֵיל־שִׁמּוּ'רִים, המ. (ביבליש). די נאַכט פון אָפּהיטונג (אזוי ווערט גערופען די ערשטע נאַכט פון פסח, ווייל אין יענער נאַכט האָט גאָט באַהיט די אידען פון די עגיפּטער צו דער צייט ווען זיי האָבען זיך אָנגעגרייט צו פאַרלאָזען מצרים).

לִ'ילִית, הוו. די קעניגין פון די טייוואָלים; א שלעכטע בייזע פרוי.

לִי'מוּד, המ. (מ. לִימוּ'דִים). זעה לִ'מּוּד.

לֵיצָ'נוּת, הוו. שפּאַס, שפּאַס־מאַ־כעריי.

לֵיצָ'נוּת'דיג, א. שפּאַסהאַפט, סאַ־טיריש, הומאָריסטיש.

לֵיצָ'נֵי־הַדּוֹר [הַדָ'ר'], המ. מ. (תל־מודיש). די שפּאַס־מאַכערס פון דער צייט, די אָפּלאַכערס.

לִ'יקוּי־, המ. זעה לִ'קּוּי־.

לֵית [לֵ'ת] **בְּרֵי'רָה**, (תלמודיש). עס איז ניטא קיין אויסוואהל, מע קען זיך אַנדערש ניט העלפען.

לְיֶ'תֶר־בְּטָ'חוֹן, או. פון מעהר זיכערהייט וועגען, אויף יעדען פאַל.

לְיֶ'תֶר־חִ'זּוּק, או. צוליעב מעהר פאַרשטאַרקערונג, אום די זאַך צו באַפעסטיגען.

לֶ'ךְ־לְךָ, הוו. ״געה דיך״, דער נאָמען פון דער דריטער סדרה (ווז.). ״לך־לך איז בעסער ווי שלח־לך״ (שפוו. — ד. ה. עס איז בעסער אַליין צו געהן איידער אַוועקגעשיקט צו ווערען).

לִכְבוֹ'ד, צו דער ווירדע פון (אַ טיטול=וואָרט געשריבען פאַר דעם נאָמען פון דער פערזאָן וועלכע מע אַדרעסירט). לכבוד הרבני —, צו דעם ווירדיגען געלעהרטען —.

לְכָבוֹ'ד [**לְכָ'בוֹד**], או. צו עהרע, צו עהרע פון. מאַכען לכבוד אימיצען אַ מאָהלצייט, מאַכען אַ מאָהלצייט צו אימיצענס עהרע. איהם לכבוד, איהם צו עהרע.

לְכָה־דוֹ'דִי, הם. (ליטורגיש). ״קום געליבטער״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געזאַנג=געבעט מיט וועלכען מע באַגריסט פריי־טאג=צו=נאַכט דאָס אָנקומען פון שבת.

לְכוּ־נְרַנְּ'נָה, הם. (ליטורגיש). ״קומט לאָמיר זינגען״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ קאַפּיטעל תהלים וועלכען מע זינגט פרייטאָג=צו=נאַכט.

לְכָל־הַדֵּ'עוֹת, או. נאָך אַלע מיינונגען, נאָך אַלעמענ׳ס געשמאַק.

לְכָל־הַפָּ'חוֹת, או. אַם ווענינגסטען, צום ווענינגסטען.

לְכָל־הַפָּ'נִים, או. זעה עַל־כָּל־פָּ'נִים.

לָ'כֵן, או. דאַריבער, דערפאַר, צוליעב דעם, אַלזאָ.

לְכַתְחִ'לָּה, או. (תלמודיש). פון אָנפאַנג, אין אָנהויב, אין פלוג, אורשפּרינגליך, אייגענטליך.

לְלַ'עַג־וָלֶקֶ'לֶס, או. (ביבליש). צו שפּאָט און צו שאַנד.

לָ'מָּאי, או. צו וואָס? וואָרום?

לַ'מֶד, הם. (מ. לַ'מֶד'ען). דער נאָמען פון דעם צוועלפטען בוכשטאַב (ל) פון דעם אידישען אַלף־בית.

לַ'מֶד־וָ'או, הם. מ. ״די זעקס און דרייסיג״ צדיקים וועלכע געפינען זיך שטענדיג אויף דער וועלט און לעבען אַזוי פאַרשטעלט אַז קיינער ווייס פון זיי ניט; איינער פון די זעקס=און=דרייסיג; אַ זעהר פרומער באַשיידענער מאַן.

לַ'מֶד־וָאוּ'נִיצֶע, הוו. (מ. לַ'מֶד־וָאוּ'נִיצֶעס). אַ זעהר פרומע באַשיידענע פרוי.

לַ'מֶד־וָאוּ'נִיק, הם. (מ. לַ'מֶד־וָאוּ'ניקעס). איינער פון די זעקס און דרייסיג פאַרבאָרגענע פרומע לייט (זעה לַ'מֶד־וָ'או); אַ זעהר פרומער באַשיידענער מאַן.

לַמְ'דָן, הם. (מ. לַמְדָ'נִים). אַ געלעהרטער (אין תלמוד אָדער

ראַבינישער ליטעראַטור).

לַמְדָ'נוּת, חוו. זעה לוֹמְדוּת.

לִ'מוּד, הם. (מ. לְמוּ'דִים). אַ זאַך וועלכע מע לערנט, אַ לעהר־גע־גענשטאַנד, אַ שטודיום.

לִמוּ'דִיּוֹת, הוו. מ. וויסענשאַפטען, קענטעניסען.

לְמַ'זָּל, או. מיט גליק, אין אַ גוטער שטונדע.

לֶ'מֶךְ, אנמ. דער נאָמען פון אַ מאַן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט געהאַט פיעל ווייבער; הם. אַ מענש מיט אַ שוואַכען כאַראַקטער, איינער וואָס לאָזט זיך פיהרען פאַר דער נאָז.

למע"ה, אב. לְמַ'עַן־הַשֵּׁם' (ווז.).

לְמַעְ'לָה־מִן־הַטֶ'בַע, או. איבער דער נאַטור, איבערנאַטירליך.

לְמַ'עַן־הַשֵּׁם [הַשֶּׁם'], או. אום גאָט'ס ווילען, ווי גאָט איז דיר (אַייך א. א. וו.) ליעב, אונבאַדינגט. זעה הַשֵּׁם.

לְמָ'שָׁל, או. צום בייִשפּיעל.

לְמָ'שָׁל וְלִשְׁנִי'נָה, או. (ביבליש). צו שפּאָט און צו שאַנד.

לְסוֹף [לְסָף], או. צום ענד, ענדליך.

לְסוֹף [לְסָף]־יָ'מָיו, או. "צום ענד פון זיינע טעג", אויף דער עלטער.

לְעוֹ'לָם־וָ'עֶד, או. (ביבליש). אויף אייביג, אויף אימער.

לְעוֹ'לָם־תִּ'קַח, שטענדיג זאָלסטו נעהמען. "ל ע ו ל ם נעהם, ת ק ח בעט ווייטער" (שפּוו.).

לַעֲזָא'זֵל, או. (ביבליש). "צו דעם פעלז עזאזל" (פון וועלכען מע פלעגט אַרונטערשליידערן דעם זינדע־באָק אום יום־כפור אַלס אַ פאַרגעבונג פאַר די זינד פון דעם פאָלק), צו אַלדע שוואַרצע יאָהרען, צום טייוועל.

לְעֵי'לָא־וּלְעֵי'לָא, או. (ליטורגיש). זעהר געהויבען, אויסגעצייכענט.

לע"ע, אב. לְעֵת־עַ'תָּה (ווז.).

לְעֶ'רֶךְ, או. פערהעלטניסמעסיג, פּראָפּאָרציאָנעל; אונגעפעהר.

לְעֵת־עַ'תָּה, או. פאָרלויפיג, דערווייל.

לֶעָ'תִיד־לָ'בוֹא, או. (תלמודיש). אין דער צוקונפט (ווען דער דערלייזער פון דעם אידישען פאָלק וועט קומען).

לפ"ג, אב. לִפְרָט־גָ'דוֹל (ווז.).

לִפְ'י־, פ. לויט.

לְפִי־שָׁ'עָה, או. אויף דער ווייִלע, פאָרלויפיג.

לְפִיכָךְ [לְפִי'כָךְ], או. דאַריבער, דאַרום.

לִפְנַי־וְלִפְנִים', (תלמודיש). אין סאַמע אינווענינסטען (פון דעם בית־המקדש).

לְפָנִים [לְפָ'נִים], או. פאַר'ן קוק, צום שיין, אויסערליך. ער טהוט עס בלויז ל פ נ י ם, ער טהוט עס בלויז פון לייטעג'ס וועגען.

לִפְנִים־מִשּׁוּ'רַת־הַדִּין', או. (תלמודיש). מעהר ווי די גערעכטיגקייט פאַרלאַנגט, גרויסמוטהיג.

לִפ״ק, אב. לִפְרַט־קָטָן (ווז.).

לִפְרָט [לִפְּרַט'] גָ'דוֹל, או. לויט דער גרויסער צייט=רעכענונג . זעה לִפְרָט־קָטָן.

לִפְרָט [לִפְּרַט'] קָ'טָן, או. לויט דער קליינער צייט=רעכענונג (אין שרייבען דאָס דאַטום נאָך דער אידישער צייט=רעכענונג [זינט דער וועלט=באַשאַפונג] ווערען געוועהנליך די טויזענדער אויסגעלאָזען, אַזוי ווי: תרע״א—671 אנשטאט ה'תרע״א—5671 . די פאַרקירצטע אַרט פון שרייבען די יאָהר=צאָהלען הייסט לפרט קטן, די פולע, ניט פאַרקירצטע אַרט — לפרט גדול).

לֵץ [לֵ'ץ], הם. (מ. לֵ'צִים). 1) שפּאַסמאַכער, אָפּלאַכער; 2) טייוועל, ניט=גוטער.

לְצוֹ'רֶךְ־, או. צו נוצען פון, אין די אינטערעסען פון.

לֵ'צ'עווען, לֵ'צ'ען, צש. שפּאָטען, שפּאַסען, אָפּלאַכען.

לִ'קוי־חַ'מָּה, הם. פאַרדונקעלונג פון דער זונן.

לִ'קוי־לְבָ'נָה, הם. פאַרדונקעלונג פון דעם מאָנד.

לְקוּ'לָא, או. (תלמודיש). מיט לייכטקייט, ניט שטרענג, גינסטיג. פסק'ען לקולא, ענטשיידען (אַ צווייפעלהאַפטע רעליגיעזע פראַגע) אויף אַ גרינגער אַרט. זעה לְחוּמְ'רָא.

לְקָ'ח'ען, לְקָ'ח'ענען, צא. (וואולגאַר). נעהמען; צונעהמען (עפּעס אָהן דעם איינגענטהימער'ס וויסען;)

לֶ'קֶט, הם. די זאַנגען וועלכע בלייבען איבער אויפ'ן פעלד נאָך דעם שניט און וועלכע געהערען לויט דעם אידישען געזעץ צו אָרעמע לייט.

לָרוֹב', או. אין גרויסער צאָהל, אין איבערפלוס, זעהר פיעל.

לָ'שוֹן, הם. (מ. לְשוֹ'נוֹת). שפּראַך; רייד; סטיל, אַרט פון ריידען. מאמע=לשון, אידיש. שטום=לשון, דאָס צוזאַמענרעדען זיך אָהן ווערטער. "מירקע גיעב לשון" (ווער. — ד. ה. קום אַרויס מיט דער שפּראַך).

לְשוֹן [לְ'שוֹן]־הַקּוֹ'דֶשׁ, הם. (תלמודיש). די הייליגע שפּראַך, העברעאיש.

לְשוֹן [לְ'שוֹן]־הָ'רַע, הם. (תלמודיש). בייזע רייד, באַריידעריי, פאַרליימדונג.

לְשוֹן [לְ'שוֹן]־זָ'כָר, הם. מענליכעס געשלעכט (אין גראַמאַטיק).

לְשוֹן [לְ'שוֹן] יָ'חִיד, הם. איינצאָהל (אין גראַמאַטיק).

לְשוֹן [לְ'שוֹן] נְקֵ'בָה, הם. ווייבליכעס געשלעכט (אין גראַמאַטיק).

לְשוֹן [לְ'שוֹן] קוֹ'דֶשׁ, הם. זעה לְ'שוֹן־הַקּוֹ'דֶשׁ.

לְ'שוֹן־קוֹ'דֶשְ'דיג, א. העברעאיש.

לְשוֹן [לְ'שוֹן] רַבִּים, הם. מעהרצאָהל (אין גראַמאַטיק).

לְשוֹ'נוֹ מַ'מָּשׁ, גענוי זיין שפּראַך, אַקוראַט ווי ער האָט געזאָגט.

לְשִׁיטָ'תוֹ, או. לויט זיין טהעאָריע.

לְשֵׁם־, פ. צוליעב, וועגען, פאַר.

לְשֵׁם־מִצְוָה, או. צוליעב דער גוּ־טער טהאַט (אָהן אייגענניציגע אַבזיכטען).

לְשֵׁם־שָׁמַיִם, או. (תלמודיש). פון הימעל'ס־וועגען, פון גאָט'ס וועגען.

לִשְׁמָה', או. (תלמודיש). "צוליעב איהר (דער גוטער טהאַט)", צו־ליעב דער ליעבע פאַר דער זאַך, אָהן אייגענניציגע אָדער זייטיגע אַבזיכטען.

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם, (ליטור־גיש). דעם קומענדען יאָהר אין פּאַלעסטינא!

לְשָׁנָה־טוֹבָה תִּכָּתֵב וְתֵחָתֵם, (מ. — תִּכָּתְבוּ [תִּכָּתֵ'בוּ] וְתֵחָתֵ'מוּ). דו זאָלסט פאַרשריבען ווערען און מע זאָל דיר צוזיגלען אויף אַ גוט יאָהר (וויניש־ווערטער וועלכע מע זאָגט אין די טעג פון ראש־השנה ביז יום־כפור). זעה כְּתִיבָה וַחֲתִימָה־טוֹבָה.

לְתוֹרָה [לְתוֹ'רָה] וּלְחוּפָּה וּלְמַעֲשִׂים־טוֹבִים, (ליטורגיש). זעה מְגַדֵּל־זיין.

לְתַרְבּוּת [לְתַרְ'בּוּת] רָעָה, צו שלעכטער אויפפיהרונג, אויפ'ן שלעכטען וועג. אַרויסגעהן לתרבות־רעה, אויסגעלאַסען ווערען.

מ.

מ, דער דרייצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; ביי'ם ענדע פון וואָרט געשריבען "ם"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 40. זעה מֵם.

מ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון וואָרט), פון.

מְאַבֵּד־זיין, צא. אומבריינגען, אויס־בריינגען.

מְאַבֵּד־מָמוֹן־זיין, צא. אויסבריי־נגען געלט.

מְאַבֵּד־עַצְמוֹ־לָדַעַת, הם. (תלמו־דיש). איינער וואָס בריינגט זיך אַליין אום, אַ זעלבסטמערדער.

מַאְדִים, הם. (תלמודיש). דער פּלאַנעט מאַרס; אַ פעהיגער ענער־גישער מענש, אַ חוואַט, אַ וואוי־לער יונג.

מֵאָה, הוו. (מ. מֵאוֹת). הונדערט. "אַז עס קומען די מאות קומען די דעות" (שפוו.). שוואַרצע מאה, דער נאָמען פון אַ געווי־סען רעאַקציאָנערען פעראיין אין רוסלאַנד.

מֵאָה בְּרָכוֹת, הוו. מ. די הונדערט ברכות (וועלכע די גאַנץ פרומע אידען זעהען אַז זיי זאָל אויסקו־

מען צו מאַכען יעדען טאָג.

מַאַהֲבַת־מָרְדְכַי, (תלמודיש). פון ליעבע צו מרדכי'ן. "ער טהוט עס ניט אזוי מאהבת־מרדכי ווי משנאת־המן" (ווער.).

מאוּיָם'דיג, א. שרעקליך, פירכּטערליך, אונגעהייער.

מַאוּס [מְ'אוּס], א. העסליך, עקעלהאַפט, אָפּשטויסענד; אונאַנשטענדיג, שמוציג, שלעכט.

מַאוּס [מְ'אוּס]־וּמְ'אוּס־ווערען, צל. ווערען זעהר עקעלהאַפט, שטאַרק דערעסען.

מְ'אוּס'ען־זיך, צוו. זיך עקלען.

מְ'אוּס'קייט, הוו. (מ. מְ'אוּס'קייטען). אַ'ן עקעלהאַפטע זאַך; אַ העסליכע פערזאָן; אַ מויז, אַ ראַטץ.

מֹאזְנַיִם, מ. (תלמודיש). "וואָגשאָלען", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט תשרי. זעה מַ'זָל.

מֵאֲחוֹ'רֵי־הַפַּרְ'גוּד, (תלמודיש). פון הינטער דעם פאָרהאַנג. הערען מאחורי־הפרגוד, הערען פון אַ פאַרבאָרגענער אָבער ריכטיגער קוועלע.

מַאי־דְקָאַמְ'רֵי־רֶ'בִּי־צִין, וואָס די רבי'צין זאָגט (אַ פאַראָדיע אויף דאָס תלמודישע "מאי־דְקָאַמְרֵי־רַבָּנָן", וואָס די געלעהרטע זאָגען).

מַאי־קָא־מַשְׁ'מַע־לָן, (תלמודיש). וואָס לאָזט ער אונז דאָ הערען? צו וואָס דערצעהלט ער עס אונז?

מְאַ'יֵים־, מְאַ'יֵם־זיין, צא. איינשרעקען, אָנסטראַשען.

מֵ'אִיר־בַּ'עַל־הַנֵּס [הַנֶּס'], (תלמודיש). מאיר דער וואונדער־מאַן, אַ געוויסער תנא פון וועלכען דער תלמוד דערצעהלט פיעלע וואונדער.

מֵ'אִיר־בַּ עַל־הַנֵּס [הַנֶּס']־פּושקע, הוו. די פושקע אָנגעקלאַפּט אין פיעלע אידישע הייזער אין וועלכער מע זאַמעלט געלט פאַר די אָרעמע אין פּאַלעסטינא.

מַאַ'כִיל־טְ'רֵפוֹת [טְרֵ'פוֹת]־זיין, צא. שפּייזען מיט טרפ'ע זאַכען.

מַאַ'כָל, הם. (מ. מַאֲכָ'לִים). אַ'ן עסען, אַ שפּייז, אַ געריכט; אַ געשמאַקעס עסען.

מַאַ'כַל־מֶ'לֶךְ, ז. אַ קעניגליכער געריכט, אַ זעהר געשמאַקער געריכט.

מַאַ'מִין, הם. (מ. מַאֲמִי'נִים). אַ גלויבער (אין גאָט).

מַאַ'מָר, הם. (מ. מַאֲמָ'רִים). אַ זאָץ, אַ שפּרוך, אַ ווערטעל; אַ'ן אַרטיקעל, אַ צייטונגס־אַרטיקעל.

מַאַ'מַר־הַמוּסְ'גָר, ז. אַ'ן איינגעשלאָסענער זאַץ, פאַרענטהעזיס.

מַאן־דְאָ'מַר, הם. (תלמודיש). "דער וואָס האָט עס געזאָגט", די באַטרעפענדע פערזאָן; פערזאָן.

מַאן־דְבַר־שְׁמֵיה, (תלמודיש). "ווער דערמאָנט זיין נאָמען", דערפון איז גאָר ניט צו דענקען, גאָט באַהיט.

מְאַ'נֵס־זיין, צא. פאַרגוואַלטיגען, שענדען.

מְאַסֵף, הם. (מ. מְאַסְפִים). צונויפזאַמלער, צונויפקלייבער. די מאספים, די גרינדער און מיטאַרבייטער פון אַ בעוואוסטען העבּרעאישען זשורנאַל "הַמְאַסֵף".

מְאַסֵף־זיין, צא. אָנזאַמלען, אָנקלייבען; צוזאַמענקלייבען, צוזאַמענזאַמלען (באַזונדערם געברויכט אויף צו זאַמלען נדבות פאַר אָרעמע אָדער פאַר אַ הייליגען צוועק).

מְאַסֵף־מָמוֹן־זיין, צש. אָנקלייבען (פיעל) געלט.

מַאֲרִיך, הם. איינער וואָס האָט די געוואָהנהייט צו פאַרציהען אַ געשפרעך אָדער אַ'ן אַרבייט זעהר לאַנג, אַ לאַנגזאַמער מענש.

מַאֲרִיך־זיין, צא. אויסציהען (אַ געשפרעך אָדער אַ'ן אַרבייט) זעהר לאַנג.

מַאֲרִיך־בְּדִבּוּרִים־זיין, צש. רעדען לאַנג, אויסציהען אַ געשפרעך.

מַאֲרִיך־יָמִים־וְשָׁנִים־זיין, צש. לאַנג לעבען.

מְבָאֵר [מְבַאֵר] זיין, צא. ערקלערען, פאַרטייטשען, קלאָר מאַכען.

מְבָעֵר [מְבַעֵר] חָמֵץ־זיין, צא. אויסראַמען און פאַרברענען אַלע געזייערטע זאַכען פאַר פסח לויט דעם אידישען געזעץ; אָפּשאַפען אָדער פאַרניכטען אַ זאַך פון וועלכע מע וויל לויז ווערען.

מְבוּזֶה־ווערען, צל. באַליידיגט אָדער ערנידעריגט ווערען.

מְבוּיָש־ווערען, צל. פאַרשעמט אָדער באַליידיגט ווערען.

מְבוּכָה, הוו. פאַרווירונג, טומעל, סומאַטאָכע, איבערקעהרענים.

מַבּוּל, הם. די פאַרפלייצונג פון וועלכער עס ווערט דערצעהלט אין דער ביבעל; אַ פאַרפלייצונג, אַ שלאַגס־רעגען.

מְבוּלְבָּל־ווערען, צל. צומישט ווערען, זיך פאַרלירען.

מְבוּסָם, א. (תלמודיש). באַטרונקען, באַרוישט, באַקנאַקט, באַשנאָשקעט.

מבוּסָמ׳דיג, א. זעה מְבוּסָם.

מְבַזֶה־זיין, צא. שענדען, ערנידעריגען, באַליידיגען, באַריידען.

מַבְחִין־זיין, צש. אונטערשיידען.

מַבְטִיחַ־זיין, צא. פאַרזיכערען, צוזאָגען.

מְבַטֵל־זיין, צא. אָפּשאַפען, קאַסירען; מאַכען צו גאָרנישט, אַוועקמאַכען מיט דער האַנד.

מִבֶּטֶן־אִמוֹ, (ביבליש). פון זיין מוטער׳ס לייב אָן, פון זיין געבורט אָן.

מְבַיֵיש־, זעה מְבַיֵשׁ־.

מֵבִין, הם. (מ. מְבִינִים). אַ קענער, אַ פאַרשטעהער, אַ'ן עקספערט. "אויף גוטס איז איטליבער אַ מבין" (שפּוו.).

מֵבִין־בְּלָשׁוֹן־זיין, צש. פאַרשטעהן די שפּראַך, פאַרשטעהן וואָס מע רעדט

מ'בין־כָּל־דָ'בָר, הס. (ביבליש). איינער וועלכער פאַרשטעהט יעדעם וואָרט אָדער יעדע זאַך, אַ זעהר פאַרשטענדיגער מענש.

מְבִי'נוּת, הוו. קענטעניס, זאַכפאַרשטענדיגקייט, געניטקייט.

מ'בינ'טע, הוו. (מ. מ'בִינִיטעס). זעה מ'בִין.

מְבִי'נֶת *, הוו. (מ. מְבִי'נוֹת). זעה מֵ'בִין.

מְבַ'יֵּש־זיין, צא. פאַרשעמען.

מְבַלְ'בֵּל־זיין, צא. צומישען, פאַרווירען, פאַרפּלאָנטערען.

מְבַ'קֵּר, הס. (מ. מְבַקְ'רִים). קריטיקער, רעצענזענט.

מְבַ'קֵּר־חוֹ'לֶה־זיין, צא. באַזוכען אַ קראַנקען. "געהן אימיצען מבקר־חולה זיין".

מְגַ'דֵּל־זיין, צא. ערציהען, אויפּבריינגען, אויפהאָדעווען. מגדל זיין לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ערציהען (אַ קינד) אין דעם שטודיום פון דער תורה און צו גוטע טהאַטען און איהם פיהרען צו דער חופה.

מְ'גוֹ, הס. (תלמודיש). אַ געוויסער תלמודישער לאָגישער געזעץ לויט וועלכען דאָס געריכט גלויבט די ווערטער פון אימיצען ווייל עס געפינט אַז אויב ער וואָלט געוואָלט זאָגען אַ ליגען וואָלט ער געקענט דערצעהלען זאַכען וועלכע וואָלטען פאַר איהם פיעל גינסטיגער געוועזען ווי די וועלכע ער האָט דערצעהלט.

מְגוֹרָ'שִׁים, **מְגוֹרָשֵׁי־** [מְגוֹרְ'שֵׁי־], הס. מ. די פאַרטריבענע.

מְגוּ'שָּׁם, א. גראָב, פאַרגרעבט.

מְגַ'זֵּם־זיין, צש. איבערטרייבען.

מַ'גִּיד, הס. (מ. מַגִּי'דִים). אַ פּרעדיגער, אַ זאָגער.

מַגִּי'דוּת, הוו. די שטעלע פון אַ מגיד; זאָגאַכץ, פּרעדיגט.

מ'גִידִיקע, הוו. (מ. מ'גִידִיקעס). די פרוי פון אַ מגיד.

מַגִּי'דֶתִיטע, הוו. (מ. מַגִּי'דֶת'טעס). זעה מַ'גִּיד.

מַגִּי'הַ, הס. (מ. מַגִּי'הִים). זעה בַּ'עַל־מַגִּי'הַ.

מַגִּי'הַ־זיין, צא. איבערזעהן, איבערקוקען, אויסבעסערען.

מְגִי'לָה, הוו. (מ. מְגִי'לוֹת). זעה מְגִ'לָּה.

מֵ'גִין־זיין, צא. באַשיצען, באַשיצען, באַהיטען. "גאָט איז מגין אויף אידען".

מַגֵּי'פָה, הוו. (מ. מַגֵּי'פוֹת). זעה מַגֵ'פָה.

מְגִ'לָּה, **מְגִ'לַּת־**, הוו. (מ. מְגִ'לּוֹת). אַ באַשריעבענע ראָלל פון פאַפּיר אָדער פאַרמעט; אַ לאַנגער בריעף, אַרטיקעל אָדער דאָקומענט. די מגלה, מגלת־אסתר (ווז.). מגלה־געלט, דאָס געלט וואָס מע קלייבט צונויף אין שוהל אום פורים פאַר דעם וועלכער לייענט פאַר די מגלה אָדער פאַר אַנדערע וואָהלטהעטיגע צוועקען.

מְגַ'לֶה־זיין, צא. אַנטפלעקען, אויפֿ־דעקען, פֿאַרעפֿענטליכען, אויס־זאָגען.

מְגִ'לַת־אֵי'כָה, הוו. דאָס ביבלישע בוך „איכה" (ווז.).

מְגִ'לַת־אֶסְ'תֵּר, הוו. דאָס ביבלישע בוך „אסתר" (ווז.).

מָ'גֵן־אָ'בוֹת, הם. (ליטורגיש). דער באַשיצער פֿון (אונזערע) אורפֿאָ־טערס. „דער געזונדסטער מאָגען איז דער מגן־אבות" (וואָרט־שפּיעל צווישען דעם אידישען וואָרט „מאָגען" און דעם העברע־אישען וואָרט „מגן").

מָ'גֵן־דָּ'וִד, הם. (מ. מָ'גֵן־דָּ'וִד'ען, מָ'גֵן־דָּ'וִד'ים). דער טראַדיציאָנע־לער שילד (הערב) פֿון קעניג דוד, אַ זעקס־ווינקעלדיגע פֿיגור.

מַ'גְעַ־וּמַ'שָּׂא, הם. (תּלמודיש). אומ־גאַנג, באַריהרונג, פֿאַרקעהר.

מַגֵ'פָה, הוו. (מ. מַגֵ'פוֹת). פּעסט, עפּידעמיע. „אין אַ מגפה איז אַ אַ ציעג אויך אַ בהמה" (שפּוו.).

מַדְאוֹרַיי'תָא, א. (תּלמודיש). לויט דעם מאָזאַאישען געזעץ (אין גע־גענזאַץ צו מִדְרַבָּ'נָן, לויט דעם תּלמודישען געזעץ).

מִדְ'בָּר, הם. (מ. מִדְבָּ'רִיוֹת). וויס־טע, וויסטעניי; די וויסטע דורך וועלכע אידען האָבען געוואַנדערט ווען זיי זיינען אַרויס פֿון עגיפּטען קיין כנען, ווי די ביבעל דער־צעהלט.

מִ'דָה, הוו. (מ. מִ'דוֹת). „מאָס", זיטטע, מאַניער, געוואָהנהייט; איינגענשאַפֿט, מאָס.

מִ'דָה־טוֹ'בָה, הוו. (מ. מִ'דוֹת־טוֹ'בוֹת), (תּלמודיש). אַ גוטע געוואוהנהייט, אַ גוטע איינגענשאַפֿט.

מִ'דָה כְּנֶ'גֶד מִ'דָה, (תּלמודיש). מאָס פֿאַר מאָס. באַצאָהלען מ ד ה כ נ ג ד מ ד ה, אָפּצאָהלען מיט גלייכער מאָס.

מִ'דָה־רָ'עָה, הוו. (מ. מִ'דוֹת־רָ'עוֹת), (תּלמודיש). אַ שלעכטע געוואוהנהייט, אַ שלעכטע איי־גענשאַפֿט.

מְדוּ'כָּר, הם. אָפּרייד, אָפּמאַך.

מַדְ'חֶה־זיין, צא. אָפּשטויסען, אָפּ־טרייבען פֿון זיך; אָפּלעגען אויף שפּעטער.

מָ'דַי, אנם. מידיען, אַ לאַנד דער־מאָנט אין דער ביבעל.

מְדִי'דָה, הוו. אויסמעסטונג. מאַכען מ ד י ד ה, מאַכען אַ יעהרליכע רעכענונג פֿון איינקונפֿט און אויסגאַבע און פֿון דער איבער־געבליבענער וואַרע.

מִדְיָן־וּמוֹ'אָב, אנם. מ. צוויי פֿעל־קער דערמאָנט אין דער ביבעל וועלכע זיינען געווען פֿיינדליך איינס צום אַנדערען. זיי זיינען מ ד י ן ו מ ו א ב, זיי זיינען זיך ביטערע פֿיינד.

מְדִי'נָה, הוו. (מ. מְדִי'נוֹת). אַ פּראָווינץ, אַ געגענד, אַ קעניג־רייך, אַ לאַנד; אַ גרויסע שטיק לאַנד.

מְדִי'נָה־חָ'כָם, הם. איינער וואָס זיין קלוגהייט איז באַוואוסט אין גאַנצען לאַנד, אַ זעהר גרויסער חכם.

מְדַ'פִּים, המ. (מ. מְדַפִּי'סִים). אַ דרוקער, אַ פערלעגער.

מְדַקְ'דֵק, המ. (מ. מְדַקְ'דְקִים). איינער וואָס איז זעהר גענוי; אַ קענער פון גראַמאַטיק.

מְדַקְ'דֵק־זיין, צש. זיין גענוי, שטרענג אָפּהיטען.

מִדְרַבָּ'נָן, א. (תלמודיש). לויט דעם תלמודישען געזעץ (אין געגענזאַץ צו מִדְאוֹרַיי'תָא, לויט דעם מאָזאאישען געזעץ).

מַדְרֵ'גָה, מַדְרֵי'גָה, הוו. (מ. מַדְרֵ'גוֹת, מַדְרֵי'גוֹת). שטופע, שטאַפּעל, גראַד, קלאַס, צוּשטאַנד.

מַ'דְריך־זיין, צא. ערציהען, אויפבריינגען, לערנען, איינגעוואוהנען.

מִדְרָשׁ [מֶדְ'רְשׁ], המ. (מ. מִדְרָשִׁים [מֶדְרָ'שִׁים]). אַ געוויסער קאָמענטאַר אויף דער ביבעל וועלכער באַשטעהט פון טעקסט־אויסטייטשונגען און פון פאַבעלען, לעגענדען און מאָראַל־לעהרען פון פאַרשיעדענע תנאים, צוזאַמענגעשטעלט אין תלמודישע צייטען. "ער זאָגט לינען ווי דער מדרש" (ווער.).

מִ'דַּת־הַדִּין', הוו. (תלמודיש). די מאָס פון גערעכטיגקייט, גערעכטיגקייט.

מִ'דַּת־הָרַחֲ'מִים, הוו. (תלמודיש). די מאָס פון באַרמהערציגקייט, באַרמהערציגקייט.

מַה־'דָּאָךְ, ב. ווען, אויב, אַז. "מה־דאָך זיין איינער ברוּ־ דער וויל איהם ניט העלפען ווע־ לען איהם פרעמדע געוויס ניט העלפען".

מַה־'טּוֹב, א. געוויס גוט, נאָך בעסער. "אויב ער וועט קומען איז מה־טוב און אויב ניט איז אויך רעכט".

מַה־טֹּ'בוּ, המ. (ליטורגיש). "ווי גוט זיינען", די ערשטע צוויי ווערטער און דער נאָמען פון אַ מאָרגענגעבעט וואָס מע זאָגט גלייך ווי מע געהט אריין אין שוהל. "אָנהויבען פון מה־טובו" (ווער.).

מַה־יוֹּ'קֶר, ווי טהייער?

מַה־יַּעֲ'שֶׂה'ניק, המ. (מ. מַה־יַעֲ'שֶׂה'ניקעס), (תלמודיש). אַ פרייער אויכגעלאַסענער מענש (שטאַמט פון דעם תלמודישען אויסדרוק: "מַה יַעֲשֶׂה הַבֵּן שֶׁלֹּא יֶחֱטָא", וואָס זאָל דער זוהן מהון אויב ניט זינדיגען [ווען די פאַרזוכונג איז אַזוי גרויס]?).

מַה־יָּ'פִית, המ. (ליטורגיש). "ווי שען ביסטו!", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען רעליגיעזען געזאַנג וועלכען אידען זינגען פרייטאָג־צו־נאַכט מיט אַ געוויסער מעלאָדיע. (די אַמאָליגע פוילישע שלאַכציצעס פלעגען אָפט פון קאַטאָוועס וועגען צווינגען די אידען וועלכע פלעגען קומען צו זיי מיט אַ ביטע אָדער אַ געשעפט, צו זינגען פאַר זיי דאָס דאָזיגע ליעד).

מַה־יָ׳פִית׳ניק, הם. (מ. מַה־יָ׳פִית׳ניקעס). אַ איד וועלכער האָט ניט אין זיך קיין נאַציאָנאַלעס זעלבסטגעפיהל, איינער וועלכער זוכט צו פאַרדעקען זיין אידישע אָבשטאַמונג אָדער זוכט זיך צוצומאַכען צו ניט=אידען פאַרלייקענענדיג אָדער פאַרשטעלענדיג זיינע אידישע חאַראַקטער=שטריכען. זעה מַה־יָ׳פִית.

מַה־מָצִי׳נוּ, (תלמודיש). אַזוי ווי מיר געפינען (אין אַ צווייטען פאַל אַזוי מוז זיין דאָ אויך), איינע פון די הויפּט=מעטאָדען פון דער תלמודישער אַרגומענטאַציאָן וועלכע באַשטעהט אין אָפּלערנען פון איין זאַך אויף די צווייטע.

מַה־נִשְׁתַּ׳נָה, (ליטורגיש). וואָרום איז פאַרשיעדען (די נאַכט פון פסח פון אַלע אַנדערע נעכט פון אַ גאַנץ יאָהר), די ערשטע ווערטער פון דער הגדה.

מַה־רַ׳עַשׁ, „וואָס איז דער טומעל?", וואָס איז דער אומגליק? וואָס מאַכט עס אוים?

מַה־שְׁמְךָ [שְׁמֶ׳ךָ], (מ. — שִׁמְכֶם [שְׁמֶ׳כֶם]). ווי איז דיין נאָמען? ווי הייססט דו?

מַה־שֶׁ׳נּוּי, וואָס איז דער אונטערשייד. „מ ה ־ ש נ ו י געהופּט מ ה ־ ש נ ו י געשפּרונגען" (שפּוו.).

מַהֲדוּ׳רָה, הוו. (מ. מַהֲדוּ׳רוֹת). אויסגאַבע, אויפלאַגע (פון אַ בוך).

מְהַ׳דֵּר, הם. (מ. מְהַדְּ׳רִים), — בְּמִצְ׳וָה, איינער וועלכער היט אָפּ צו טהאָן אַ מצוה אויף דער שענסטער אַרט אָדער מיט אַלע גענויאיגקייטען. ער איז אַ מהדר אויף אַ׳ן אתרוג, ער באַמיהט זיך שטענדיג צו קריגען דעם שענסטען אתרוג.

מְהַ׳דֵּר־זיין, צש. זוכען צו ערפילען אויף דער שענסטער אַרט אָדער שטרענג אָפּהיטען אַ מצוה.

מְהַ׳דֵּר־מִן־הַמְהַדְּ׳רִים, הם. (תלמודיש). אַ זעהר גרויסער מהדר.

מֵהוֹ׳דּוּ־וְעַד־כּוּשׁ, (ביבליש). „פון דעם לאַנד הודו ביז דעם לאַנד כוש" (ווערטער פון יענער שטעלע אין דעם בוך „אסתר" וואו עס ווערט באַשריבען די גרויסע צאָהל פון לענדער איבער וועלכע דער קעניג אחשורוש האָט געוועלטיגט), אַ גרויסע שטרעקע.

מְהוּ׳דָּר, הם. (מ. מְהוּדָּ׳רִים). זעהר שען, געקליבען, צאַצקעדיג. „אַ׳ן אתרוג אַ מ ה ו ד ר".

מְהוּ׳דָּר׳דיג, א. זעה מְהוּ׳דָּר.

מְהוּ׳מָה, הוו. (מ. מְהוּ׳מוֹת). אַ טומעל, אַ׳ן אויפרוהר, אַ סומאַטאָכע.

מְהוּ׳רָ״ר, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב וְרַבֵּנוּ רַב — אונזער לעהרער דער געלעהרטער און אונזער האַר, הערר — (טיטול=ווערטער וועלכע מע שטעלט אין שרייבען פאַר דעם נאָמען פון אַ גרויסען רב אָדער תלמודישען געלעהרטען).

מָ׳הוּת, חוו. איינגעשאַפט, קוואַליטעט.

מֵה־יוֹם־וָהָלְ׳אָה, (ביבליש). פון היינט אָן און ווייטער.

מֵהֵי׳כָא־תֵּי׳תֵי, או. (תלמודיש). "פון וואַנען קומט עס (אַז ניט)?", וואָרום דען ניט? פאַר וואָס טאָקע ניט? טאַקע, נו טאַקע.

מְהִי׳רוּת, הוו. שנעלקייט, פלינקייט, געשיקטקייט.

מַהֲ׳לָךְ, הם. אַ גאַנג, אַ רייזע, אַ שטרעקע, אַ ווייטע שטרעקע.

מַהֲ׳לָךְ־רַב, הם. אַ ווייטע שטרעקע.

מְהַ׳נֶה, צא. פאַרשאַפען נוצען אָדער פאַרגעניגען, מאַכען (אימיצען) געניסען.

מֵהַסְתָּם׳, או. זעה מִסְתְּ׳מָא.

מַהְפֵּ׳כָה, הוו. (מ. מַהְפֵּ׳כוֹת). איבערקערענים.

מְהַרְהֵר־זיין, צש. נאָכדענקען, נאָכגריבלען. מהרהר־זיין אויף אימיצען, אימיצען פאַרדעכטיגען.

מַהַרְ׳שָ״אֶ, אנמ. אב. מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל אֵידְלִ׳יש — דער פאַרפאַסער פון אַ זעהר שאַרפזיניגען קאָמענטאַר אויפ׳ן תלמוד; דער קאָמענטאַר וועלכען ער האָט פאַרפאַסט.

מַהַרְשָׁ״א־קאָפּ, הם. (מ. מַהַרְשָׁ״א־קעפּ). אַ זעהר שאַרפער קאָפּ. זעה מַהַרְשָׁ״א.

מוּ׳בָן־מֵאֵ׳לָיו, א. זעלבסט־פאַרשטענדליך.

מוֹ׳דֶה־זיין, צש. אַנערקענען, באַקענען, צוגעבען, צוגעשטעהן. זיך מודה־זיין, באַקענען (זינד אָדער פערברעכען).

מוֹ׳דֶה־אֲנִי׳, הם. (ליטורגיש). "איך דאַנק דיר (גאָט), די ערשטע צוויי ווערטער און דער נאָמען פון אַ דאַנק־געבעט וואָס מע זאָגט אין דער פריה גלייך נאָכ׳ן אויפשטעהן פון שלאָף.

מוֹ׳דֶה־בְּמִקְ׳צָת, הם. איינער וואָס געשטעהט אָדער גיט־צו אַ טהייל (פון אַ פאָדערונג אָדער אַנקלאַגע).

מוֹ׳דֶה־וּמִתְוַ׳דֶּה־זיין־זיך, צוו. באַקענען (אויף אַ זינד אָדער פאַרברעכען).

מוֹ׳דִים, הם. (ליטורגיש). "מיר דאַנקען", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון איינער פון די תפלות אין שמונה־עשרה וועלכע מע זאָגט זיך בויגענדיג צו דער ערד.

מוֹ׳דִי׳עַ־זיין, צא. לאָזען וויסען, באַנאַכריכטיגען; באַקאַנט מאַכען, אַנאַנסירען.

מוֹ׳דָ׳עָה, הוו. (מ. מוֹ׳דָ׳עוֹת). באַקאַנטמאַכונג, פראָקלאָמאַציאָן, אַנאָנסע, רעקלאַמע.

מוֹ׳הֵל, הם. (מ. מוֹ׳הֲלִים). דער וועלכער באַשניידט (אויף אַ ברית).

מוֹ׳הֵל־מעהל, הז. שטויב פון פאַרפוילטע העלץ אָדער פון אַ׳ן אַנדער שטאָף אין וועלכען דער מוהל לייגט אַריין די אָפּגעשניטענע פאָרהויט.

מו'הֵל'שאַפֿט, הוו. דאָס אַמט פֿון אַ מוהל; די באַשנײַדונג.

מו'חַ, חמ. (מ. מו'חות). זעה מ'חַ.

מוּחְ'זָק, א. געהאַלטען, אָנגענומען. "ער איז אַ מוחזק פֿאַר אַ'ן עהרליכען מאַן".

מו'חֵל־זײַן, צא. פֿאַרגעבען, פֿאַרצײַהען; ניט באַשטעהן, נאָכגעבען, שענקען; אײַנווילי־גען. זײַט מוחל, זײַט אַזוי פֿרײַנדליך.

מוּחְ'רָם (—וּמְנוּ'דָה), א. אויסגעשלאָסען (—און פֿאַרטריבען) פֿון דער געמײַנדע. זעה חֵ'רֶם.

מו'טָל, א. אַרויפֿגעוואָרפֿען. עס איז אויף איהם מוטל, עס איז זײַן פֿליכט. עס איז מוטל בספק, עס איז צווייפֿעלהאַפֿט.

מוּכ"ז, אב. מוֹסֵר כְּתָב זֶה, איבערברײַנגער פֿון דיעזער שריפֿט (בריעף).

מוֹכִי'חַ, חמ. (מ. מוֹכִי'חִים). מאָראַל־פּרעדיגער.

מו'כָן־וּמְזוּ'מָן, או. (ליטורגיש). פֿאַרטיג און אָנגעגרייט.

מו'כָן־לִפּוּרְעָ'נִיּות, א. (תּלמודיש). אָנגעגרייט צו אונגליקען.

מ'כֶּס, המ. (מ. מוֹכְסִים [מָכְ'סִים]). אײנער וועלכער מאַהנט אויף צאָלל־געלט, אײנער וועלכער האַלט די טאַקסע, אַקציזניק.

מו'כֵר, המ. (מ. מוֹכְרִים [מָכְ'רִים]). פֿאַרקויפֿער.

מו'כֵר־סְפָ'רִים, (מ. מוֹכְ'רֵי־סְפָ'רִים). פֿאַרקויפֿער פֿון ביכער, בוכהענדלער. "אַ מוכר־ספרים איז קײן למדן ניט, אַ חלפֿן איז קײן עושר ניט" (שפּוו.).

מו'כֵר־סְפָ'רִים'ניק, המ. (מ. מו'כֵר־סְפָ'רִים'ניקעס), זעה מו'כֵר־סְפָ'רִים.

מו'כֵר־תְּבוּ'אָה, (מ. מוֹכְ'רֵי־תְּבוּ'אָה). געטריידע־הענדלער.

מו'לָד, המ. די געבורט (פֿון דער נײַער לבנה). אויסרופֿען דעם מולד, אויסרופֿען (אין שוהל בײַ'ם דאַווענען, אין דעם שבת וואָס פֿאַלט פֿאַר ראש חדש) דעם טאָג, די שטונד, מינוט און סעקונדע אין וועלכער די נײַע לבנה ווערט געבאָרען.

מו'לִיד־זײַן, צא. געבערען, געוויננען, האָבען.

מו'לֶךְ, המ. (ביבליש). דער נאָמען פֿון אַ'ן אָבגאָט צו וועלכען געוויסע פֿאַרצײַטיגע פֿעלקער פֿלעגען ברײַנגען מענשען אַלס אָפּפֿער.

מו'לֵךְ־בְּכִפָּה [בְּכִ'פָּה], המ. (תּלמודיש). אײנער וועלכער געוועלטיגט איבער דער גאַנצער וועלט.

מוּם, המ. (מ. מו'מִים). אַ פֿעהלער.

מוּם־'רַע, המ. שלעכטער פֿעהלער, פֿאַרדאָרבענהייט.

מוּמְ'חֶה, המ. (מ. מוּמְ'חִים). אַ געניטער, אַ זאַכפֿאַרשטענדיגער, אַ'ן עקספּערט, אַ ספּעציאַליסט, אַ פֿאַכמאַן; אַ'ן אָפּשפּרעכער, אַ זנאַכאַר.

מוּמְחֶה־נטע, הוו. (מ. מוּמְחֶה־נטעם). זעה מוּמְחֶה.

מוּמָר, הם. (מ. מוּמָרים [מוּמְרִים]). אַ געטויפטער.

מוּמָר־לְהַכְעִיס, הם. (מ. מוּמְרִים־לְהַכְעִיס), (תלמודיש). איינער וועלכער איז אַרויסגעטראָטען פון אידישקייט מיט דער אַבזיכט צו פאַרשאַפען פאַרדרוס אָדער שאַנדע זיינע פאָריגע גלויבענסגענאָסען, איינער וועלכער ווייזט אַרויס זיין ניט־פרומקייט עפענטליך.

מוּנַח־בְּקוּפְסָא, א. (תלמודיש). אַריינגעלייגט אין קאַסטען. אַזוי ווי מונח־בקופסא, אַזוי ווי ביי זיך אין קעשענע.

מוּסְכָּם, א. איינגעשטימט, צוגעשטימט, אָנגענומען.

מוּסְמָךְ, הם. (מ. מוּסְמָכִים). איינער וואָס האָט סמיכה אויף רבנות.

מוּסִיף־זיין, צא. צולייגען, פריבאָווען.

מוּסָף, הם. (מ. מוּסָפִים). אַ'ן עקסטראָ געבעט וואָס ווערט געזאָגט נאָך שחרית אום שבת, יום טוב און ראש חודש.

מוּסָר, הם. זיטען־לעהרע, מאָראַל, פרומקייט; מאָראַל־פּרעדיגט; אַ ביישפּיעל. "זיך אַראָפּנעהמען אַ מוסר".

מוֹסֵר [מָסֵר], הם. (מ. מוֹסְרִים [מַסְרִים]). פערעטהער, דאָנאָסשטשיק.

מוּסַר־הַשֵּׂכֶל, הם. (ביבליש). אַ "אַ קלוגע לעהרע", אַ ביישפּיעל. "זיך אַראָפּנעהמען אַ מוסר־השכל".

מוֹסֵר־זיין, צש. איבערגעבען, איבערליפערן.

מוֹסֵר־מוֹדָעָה־זיין, צש. לאָזען וויסען, וואַרנען, עפענטליך ערקלערען.

מוֹסֵר־נֶפֶש־זיין־זיך, צוו. איינשטעלען דאָס לעבען, זיך אויפאָפּפערן.

מוּסַר־סֵפֶר, הם. (מ. מוּסַר־סְפָרִים). זעה סֵפֶר־מוּסָר.

מוּסַר־שטיבעל, הם. אַ קלויז וואו מע גיט זיך אָפּ בלויז מיט לערנען מוסר־ספרים.

מוּסָר'ען, צא. פּרעדיגען מאָראַל, פאַרוואַרפען, אויסריידען, שטראָפען.

מוּסָר'ניק, הם. (מ. מוּסָר'ניקעס). איינער וועלכער גיט זיך אָפּ מיט לערנען מוסר־ספרים.

מוֹעֵד, הם. (תלמודיש). אַ'ן אָנגעגרייטער (צו מאַכען שאָדען).

מוֹעֵד, הם. "פייערטאָג", דער נאָמען פון דער צווייטער אַבטהיילונג פון תלמוד וועלכע ענטהאַלט די געזעצען פון שבת, פייערטעג א. ד. ג. זעה ש"ס.

מוֹעַל־בִּשְׁלִיחוּת־זיין, צש. (תלמודיש). ניט פאַרריכטען דאָס וואָס מע איז בעאויפטראַגט געוואָרען צו טהאָן, טהאָן אַנדערש

ווי מע האָט זיך אונטערגענומען צו טהאָן.

מוּפְלָ'ג, הם. (מ. מוּפְלָ'גִים, מוּפְלָ'גֵי־). איינער וועלכער איז אויסגעצייכענט מיט זיין (תלמודי־שער) געלעהרזאַמקייט.

מוּפְלָ'גֵי־תוֹרָה [תּוֹ'רָה], הם. מ. זעה מוּפְלָ'ג.

מוּפְקָ'ר, הם. (מ. מוּפְקָ'רִים). אַ'ן אויסגעלאַסענער מענש.

מוֹ'פֵת, הם. (מ. מוֹפְתִים [מָפ'תִים]). אַ צייכען, אַ באַוויז; אַ וואונדערליכער באַוויז, אַ וואונדער.

מוֹ'פֵת־חוֹתֵךְ [חוֹ'תֵךְ], הם. (מ. מוֹפְ'תִים־חוֹתְכִים [חוֹתְ'כִים]). אַ שטאַרקער באַוויז.

מוֹ'צֵא־חֵן'־זיין, צש. (ביבליש). געפינען לייטזעליגקייט, אויסנעהמען, געפעלען.

מוֹצָ'אֵי־, הם. דער אויסגאַנג פון, דאָס ענדע פון, דער אָבענד נאָך. מוצאי־יום־טוב, דער אָבענד נאָך יום־טוב.

מוֹ'צִיא, הם. (מ. מוֹ'צִיאִים). אַ שטיק אָדער אַ פענעץ ברויט. זעה הַמוֹ'צִיא.

מוֹ'צִיא־זיין, צא. טהאָן עפּעס פאַר (אימיצען), פאַרטרעטען (צ. ב. ש.: "דער בעל־הבית האָט געמאַכט קדוש און האָט מוציא געוועזן די געסט"); אַרויסלאָזען (אַ קלאַנג, אַ באַריכט).

מוֹ'צִיא־לַ'עַז־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ שלעכטען קלאַנג (אויף אימיצען), מאַכען (אימיצען) אַ שלעכטען נאָמען.

מוֹ'צִיא־שֵׁם [שֶׁם]־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ באַריכט, אַרויסלאָזען אַ קלאַנג.

מוֹ'צִיא־שֵׁם [שֶׁם]־רַע־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ שלעכטען קלאַנג (אויף אימיצען), מאַכען (אימיצען) אָ שלעכטען נאָמען.

מוֹ'צִיא־שְׁנָ'תוֹ־זיין, צש. (תלמודיש). אויסלעבען זיינע יאָהרען.

מוּצְלָ'ח, הם. (מ. מוּצְלָ'חִים). איינער וואָס אַיהם גליקט שטענדיג אָפּ. אַ מזל'דיגער מענש.

מוּקְ'צֶה, א. (תלמודיש). "אָפּגעזונדערט", אונבאַריהרבאַר (לויט דעם אידישען דין). "געלט איז מוקצה אום שבת".

מוּקְ'שֶׁה, א. שווער, שווער צו פאַרשטעהן, אונבאַגרייפליך.

מו"ר, אב. מוֹרֵ'נוּ־וְרַבֵּ'נוּ (ווו.).

מוֹ'רָא, הוו. שרעק, פורכט, אנגסט.

מוֹ'רָא'דיג, א. שרעקליך, פירכטערליך, אונגעהייער.

מוֹ'רֵד, הם. (מ. מוֹרְ'דִים). אַ ווידערשפעניגער, אַ רעוואָלוציאָנער.

מוֹ'רֵד־זיין, צש. ווידערשפעניגען זיך שטעלען אַנטקעגען, רעבעלירען.

מוֹ'רֵד־בְּמַלְ'כוּת, הם. (מ. מוֹרְ'דִים־בְּמַלְ'כוּת), (תלמודיש). איינער וועלכער שטעלט זיך אַקעגען דער אויטאָריטעט פון קעניג אָדער רע=

גירונג; איינער וועלכער באַליידיגט די מאַיעסטעט פון קעניג.

מוֹ'רֶה־דֶ'רֶךְ, המ. (מ. מוֹ'רֵי־דֶ'רֶךְ). אַ וועג־ווייזער, אַ פיהרער, אַ לעהרער.

מוֹ'רֶה־הוֹרָ'אָה, המ. (מ. מוֹ'רֵי־הוֹרָ'אוֹת). איינער וועלכער ענטשיידעט רעליגיעזע פראַגען, אַ רב אָדער אַ דיין.

מוֹ'רֶה־הֶ'תֵּר־זיין, צש. ערלויבען, געבען די ערלויבנים. מורה־התר־זיין־זיך, זיך ערלויבען, זיך נעהמען די ערלויבנים (צו טהאָן עטוואָס פאַרבאָטענעס).

מוֹ'רַי־וְרַבּוֹ'תַי, מיינע לעהרערס און הערען.

מוֹ'רִיד־זיין, צא. אַרונטערלאָזען. זעה מַעֲ'לֶה־זיין.

מוֹרֵ'נוּ (־וְרַבֵּ'נוּ), אונזער לעהרער (און האַר), אַ טיטול מיט וועלכען מע אַדרעסירט אַ געלעהרטען אָדער אַ וויכטיגע פערזאָן (אין שרייבען). "ער מיינט ער איז אַ גאַנצער מורנו (אָדער: משה־מורנו)" (ווער.).

מוֹרָ'שֶׁה, המ. (מ. מוֹרָ'שִׁים). באַפאָלמעכטיגטער, דעפוטאַט, דעלעגאַט.

מוֹ'שָׁב, המ. וואוהנאָרט, קאָלאָניע; שמוציגע הויזגערעטהע, שמוץ. "אַ מושב ווי ביי דער רבי'צען אין בעט" (ווער.).

מוּ'שָׂג, המ. (מ. מוּשָׂ'גִים). אַ באַגריף.

מוּשְׁ'וֶה־ווערען, צל. זיך אויסגלייכען.

מוּשְׂ'כָּל־רִאשׁוֹן, המ. דער ערשטער געדאַנק, דער ערשטער איינפאַל. "דער מושכל־ראשון איז אַ רוח־הקודש" (שפוו.).

מוֹ'שֵׁל, המ. (מ. מוֹשְׁ'לִים). הערשער, געוועלטיגער, קעניג.

מוּשְׁ'לָם, המ. (מ. מוּשְׁלָ'מִים). איינער וועלכער באַזיצט פיעל קענטניס, אַ פיעל־זייטיג געבילדעטער מענש.

מוּשְׁ'לָם־בְּכָל־הַמַּעֲ'לוֹת, המ. אַ'ן אויסגעצייכענטער מיט אַלע גוטע פעהיגקייטען אָדער אייגענשאַפטען.

מוּשְׁלֶ'מֶת, הוו. זעה מוּשְׁ'לָם.

מוּ'תָּר, א. ערלויבט (לויט דעם אידישען דין).

מוֹתָ'רוֹת, מ. איבעריגע זאַכען, לוקסוס־זאַכען.

מִזְבֵּ'חַ, המ. (מ. מִזְבְּ'חוֹת). אַ'ן אַלטאַר; דער אַלטאַר (וואָס איז געשטאַנען אין בית־המקדש).

מִזְבֵּ'חַ־געלט, הז. הייליג געלט.

מֶ'זֶג, המ. נאַטור, טעמפעראַמענט, כאַראַקטער.

מֶ'זֶג־טוֹב [טָב], המ. אַ גוט האַרץ, אַ'ן איידעלער כאַראַקטער.

מַזְ'הִיר־זיין, צא. וואַרנען, אָנזאָגען.

מְזַוֵּג־. מְזַ'וֵּוג־זיין, צא. צוזאַמענפּאָרען, צונויפברינגען.

מְזַוֵּוג־זִוּ'גִים, המ. (תלמודיש). אַ צוזאַמענפּאָרער. "גאָט איז אַ מזווג־זווגים" (שפוו.).

מְזוּ'זָה, הוו. (מ. מְזוּ'זוֹת) . אַ שטיקעל פּאַרמעט אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען פון איין זייט געוויסע פּסוקים פון דער תורה און פון דער אַנדערער זייט דאָס וואָרט "שדי" — וואָס ווערט צוגעפעסטיגט צו דעם בייסטידעל פון דער טהיר .

מְזוּ'מָן, הם. אַ געזעלשאַפט פון דריי אָדער מעהר מענער ; כּאַארעם געלט , קאַססא (מ. מְזוּמָ'נִים) . בענשען מזומן , זאָגען דאָס געבעט (נאָכ'ן עסען) זאַלבעדריט . "איינער בענשט מזומן דער אַנדערער האָט מזומן" (שפּוו.).

מְזוּ'נוֹת , מ. לעבענסמיטעל , שפּייז , נאַהרונג ; ערנעהרונג , שפּייזונג ; דאָס געלט וואָס דער מאַן איז פאַרפליכטעט צו געבען דער פרוי פאַר איהר ערנעהרונג .

מז"ט, אב. מַ'זָל־טוֹב (ווז.) .

מֵ'זִיד, הם. איינער וועלכער באַגעהט (אַ זינד אָדער פאַרברעכען) מיט אַבזיכט .

מְזַ'יֵיף־ , מְזַ'יֵיף־זיין, צא. פעלשען , נאָכמאַכען .

מַ'זִיק, הם. (מ. מַזִי'קִים) . אַ יונגאַטש , אַ שטיפער , אַ שאָדענמאַכער ; אַ'ן ענערגישער אָדער פעהיגער מענש , אַ'ן אויפטהוער ; אַ בייזער גייסט , אַ טייוועל .

מַ'זִיק־זיין, צא. שעדיגען , קאַליעטשען .

מַ'זִיק'ען, צא. זעה מַ'זִיק־זיין .

מְזַכֶּ'ה־זיין, צא. באַשעערען , באַשיינקען , באַעהרען .

מַזְ'כִּיר־זיין , צא. ערמאַנען , דערמאַנען .

מַזְ'כִּיר־נְשָׁמוֹת־זיין , צא. זאָגען דאָס געבעט פון הזכרת־נשמות . "ער איז מזכיר־נשמות זיין טאַטען" .

מַ'זָל , הם. (מ. מַזָ'לוֹת) . גליק ; שיקזאַל , דאָליע ; שטערן , פּלאַנעט , דער אַסטראָנאָמישער צייכען פון דעם שטערן=קרייז פאַר איטליכען מאָנאַט (דער מזל טלה (ווז.) פאַר דעם מאָנאַט ניסן , שור (ווז.) פאַר איר , תאומים (ווז.) פאַר סיון , סרטן (ווז.) פאַר תמוז , אריה (ווז.) פאַר אב , בתולה (ווז.) פאַר אלול , מאזנים (ווז.) פאַר תשרי , עקרב (ווז.) פאַר חשון , קשת (ווז.) פאַר כסליו , גדי (ווז.) פאַר טבת , דלי (ווז.) פאַר שבט און דגים (ווז.) פאַר אדר) . "ס'מזל !" (אויסדרוק פון איראָניע) . "אַ גוט מזל עלטערט זיך ניט" (שפּוו.) . "אָהן מזל זאָל דער מענש גאָר ניט געבוירען ווערען" (שפּוו.) . "אַז דער מזל איז קליין האָטש זעץ זיך אין ווייז" (שפּוו.) . "אַז דאָס מזל געהט קעלבט זיך דער אָקס" (שפּוו.) . "אַז דאָס מזל געהט ניט מאַכט קמץ בית באַ" (שפּוו.) . "בעסער מזל אַ קווינט איידער גאָלד אַ פונט" (שפּוו.) . "אַ מזל פון אַ גוי" (ווער.) . "ווען דאָס מזל קומט שטעל איהם אַ שטוהל" (שפּוו.) . "גאָט איז אַ פאָטער דאָס מזל איז אַ שטיף=פאָטער" (שפּוו.) . "עלטערען קענען אַלעס געבען נאָר ניט קיין מזל"

(שפוו.). "לאָז עס זיין פון אַ קאָ־זאַק אַבי מיט מזל" (שפוו.). "איטליכעס קינד ווערט געבוירען מיט זיין מזל" (שפוו.). "שכל אָהן מזל איז ווי אַ רויהער בריליאַנט" (שפוו.). "וואָס נוצט מזל אָהן ברכה" (שפ״ו.).

מַזָל־בְּרָכָה, הס. (מ. מַזָל־בְּרָכוֹת). גליק, גערעטענים, אי־בערפלוס.

מַזָל־טוֹב [טָב], אר. (ליטורגיש). "גוטעם גליק", מיט גליק!, אַ ווינשעוואַניע וועלבע מע זאָגט ביי פאַמיליען־פעסטליכקייטען, אַזוי ווי אויף אַ חתונה, אַ תנאים, אַ ברית־מילה א. ד. ג.; הס. פאַמיליען-פעסטליכ־קייט (מ. מַזָל־טוֹבים [טָבים]).

מַזָלדיג, א. גליקליך; גליק-ברייג־גענדיג. "דער מזל'דיגער ווערט געבוירען מיט אַ גילדענעם לעפעל אין מויל" (שפוו.). "אין אַ מזל'דיגער שעה מיט'ן רעכטען פיסעל" (אַזוי ווינשט מען חתן־כלה ווען זיי געהען צו דער חופה).

מְזַלְזֵל־מְקַח־זיין, צש. פאַרבילינגען דעם פרייז.

מִזְמוֹר, הס. (מ. מִזְמוֹרים). אַ געזאַנג, אַ געבעט־געזאַנג, אַ פסאַלם. ווי אַ מזמור, גלאַט, געלויפיג.

מְזַנֶה־זיין, צש. אונגעזעצליך צוזאַ־מענזיין, בוהלען, שווייפען.

מִזְרָח, הס. (מ. מִזְרָחים). אָסט־זייט, אָסט; דער אויבען־אָן אין אַ שוהל; אַ בילד (געוועהנליך אַ סצענע פון דער ביבעל אָדער פון דער אידישער געשיכטע) וואָס מע הענגט אויף אויף דער מזרח־וואַנד.

מִזְרָחדיג, א. אָסטליך.

מִזְרָחִי, הס. דער אָרטאָדאָקסישער פליגעל פון דער ציוניסטישער אָר־גאַניזאַציאָן.

מִזְרָחִית־דְרוֹמִית, א. (תלמודיש). אָסט־זידליך, אין אַ אָסט-זידליכער ריכטונג.

מִזְרָחִית־צְפוֹנִית, א. (תלמודיש). אָסט־נאָרדליך, אין אַ אָסט-נאָרד־ליכער ריכטונג.

מְזֶרַע־הַיְהוּדִים, (ביבליש). פון אידישער אָבשטאַמונג.

מֹחַ, הס. (מ. מוֹחוֹת). געהירן, מאַרך; דער שאַרבען (פון קאָפּ); פאַרשטאַנד, שאַרפזיניגקייט; אויפ־מערקזאַמקייט; געדעכטנים. ער האָט אַ מח פון אַ קאַץ, ער פאַר־געסט גיך. "אַז מע פליהט צו הויך קעהרט זיך איבער דער מח" (שפוו.).

מְחָאָה, הוו. (מ. מְחָאוֹת). פראָ־טעסט.

מְחַבֵּל, הס. (מ. מְחַבְּלים). פאַר־דאַרבער, שאָדענמאַכער; אַ'ן ענער־גישער פעהיגער מענש, אַ'ן אויפ־טהוער; אַ בייזער גייסט, אַ טיי־וועל.

מְחַבֵּר, הס. (מ. מְחַבְּרים). פאַר־פאַסער, שרייבער, אויטאָר.

מְחַדֵּש־זיין, צא. באַנייען; ער־

פינדען. מחדש־זיין די לבנה, זאָגען אַ געוויסע געבעט ווען די נייע לבנה געהט אויף. זעה קִ'דוש־לְבָ'נָה.

מְחוּ'יָב, א. שולדיג, פאַרפליכטעט, געצוואונגען.

מְחוּ'לָק, א. ניט איבעראיינשטימיג, האָבענדיג פאַרשיעדענע מיינונגען.

מְחוּ'סָר־, הס. (מ. מְחוּסְ'רֵי־). איינער וועלכער איז אין מאַנגעל פון —, איינער וועלכער האָט ניט —.

מְחוּ'סַר־לֶ'חֶם, הס. (מ. מְחוּסְ'רֵי־לֶ'חֶם). איינער וואָס איהם פעהלט (אויף) ברויט, אַ גרויסער אָרעמאַן.

מְחוּץ־לַמַּחֲ'נֶה, או. זעה חוּץ־לַמַּחֲ'נֶה.

מְחוּ'צ'נער, אס. אַ דרויסענדיגער, אַ זייטיגער; אַ'ן אַרבייטער וועלכער געהערט ניט צו דער יוניאָן.

מְחוּ'תָּן, הס. (מ. מְחוּתָּ'נִים). דער פאָטער פון דעם חתן אָדער דער כלה; אַ נאָהענטער פאַרוואַנדטער פון דעם חתן אָדער דער כלה; אַ נאָהענט בעפריינדטער מענש. זיין מיט אימיצען אַ גאַנצער מחותן, זיין מיט אימיצען זעהר בעפריינדעט. „אַ מחותן טאָר קיין הונד ניט זיין” (שפוו.). „איינם מיט דעם דריטען איז ניט קיין מחותן;” (שפוו.). „חזיר האָבט געלט? זיי מיין מחותן” (שפוו.). „עס איז ניטאָ קיין מזומנים איז אוים מחותנים” (שפוו.).

מְחוּתָּ'נ'עשאַפט, הוו. פאַרוואַנדשאַפט דורך הייראַטה; זעהר נאָהענטע באַציהונגען.

מְחוּתֶּ'נֶת, הוו. זעה מְחוּ'תָּן.

מְחוּתֶּ'נֶת'טע, הוו. (מ. מְחוּתֶּ'נֶת'טֶעס). זעה מְחוּ'תָּן.

מַחְ'זוֹר, הס. (מ. מַחְזוֹ'רִים). אַ בוך וואָס ענטהאַלט די תפלות וואָס מע זאָגט ראש השנה, יום כפור, סכות, פסח און שבועות.

מַחְ'זוֹר־לְמוֹ'טָב־זיין, צא. (תלמודיש). באַקעהרען צום גיטען.

מַחְזָ'קָה, הוו. (מ. מַחְזָ'קוֹת). אומגאַנג, פאַרקעהר, געשעפט. מאַכען אָדער האָבען מיט אימיצען מחזקות, האָבען געשעפטען מיט אימיצען, פאַרקעהרען מיט אימיצען (אורשפרינגליך: האָבען שפאַס מיט אימיצען. זעה חוֹ'יֶק).

מְחַ'יֵּב־זיין, צא. ערקלעהרען אַלס שולדיג; צווינגען, נייטהען, פאָדערען. דער שכל איז מחיב אַז עס מוז אַזוי זיין.

מְחַ'יֶּה, הס. קוויקונג, לאָבונג, פאַרגעניגען.

מְחִ'יָּה, הוו. (מ. מְחְ'יוֹת). ערנעהרונג, אַ געשעפט פון וועלכען מע ערנעהרט זיך (געוועהנליך געברויכט אויף אַ שענק). „אַז די קאַץ געהט אַוועק האָבען די מייז מחיה” (שפוו.).

מְחַ'יֶּה־זיין, צא. דערקוויקען, לאָ=

בען, ערפרישען, פארשאפען פאר=
גענינגען.

מְחַיֶה־מֵתִים־זיין, צא. (תלמודיש). "באלעבען די טויטע". אויפלעבען אויף דאס ניי; "ער איז זיי מ ח י ה ־ מ ת י ם".

מְחַיֶה־נְפָשוֹת, א. "קוויקענדיג די זעלען", קוויקענדיג, זעהר געשמאק.

מְחַיֶה־נְפָשוֹת׳דיג, א. זעה מְחַיֶה־נְפָשוֹת.

מְחַיֶה׳דיג, או. באלעבענד, ערקווי=קענד, ערפרישענד, זעהר אנגע=נעהם.

מְחַיֵיב־, זעה מְחַיֵב־.

מְחַיֶיה, זעה מְחַיֶה.

מְחְיָיה, הוו. זעה מְחְיָה.

מְחִילָה, הוו. (מ. מְחִילוֹת), פאר=געבונג, פארצייהונג; (ווולגאר) דער הינטען.

מְחִילָה־גְמוּרָה, הוו. פאלקאמענע פארגעבונג.

מְחִיצָה, הוו. (מ. מְחִיצוֹת). א צאם, א וואנד, א צווישענוואנד.

מַחֲלָה, הוו. (מ. מַחֲלוֹת). קראנק=הייט.

מַחֲלוֹקָה, הוו. זעה מַחֲלוֹקֶת.

מַחֲלוֹקֶת, הוו. (מ. מַחֲלוֹקוֹת, מַחֲלוֹקֶת׳ען). שטרייט, קריעג, דיספוט, צאנקעריי. "א מ ח ל ו ק ת איז ווי א פייער" (שפוו.).

מְחַלֵל־זיין, צא. פארשוועכען, לעסטערען.

מְחַלֵל־הַשֵׁם [הַשֵׁם׳]־זיין, צש. לעס=טערען דעם נאמען (פון גאט), טהאן עפעס וואס שענדעט דאס אידישע פאלק אין די אויגען פון ניט אידען.

מְחַלֵל־שֵׁם [שֵׁם]־שָׁמַיִם (בְּפַרְהֶסְיָא). הם. (תלמודיש). איי=נער וועלכער פערשוועכט דעם נאמען פון גאט (עפענטליך).

מַחְמִיר, הם. (מ. מַחְמִירִים). איי=נער וועלכער איז געניגט צו ענט=שיידען רעליגיעזע פראגען שטענ=דיג אויף דער שטרענגער זייט. זעה מֵקִיל.

מֵחֲמַת [מַחְמַת], ב. צוליעב, וועגען, איבער, ווייל.

מַחֲנֶה, הוו. (מ. מַחֲנוֹת). פאלק, ראטע; ארמיי; גרויסע מאסע.

מְחַנֵךְ־זיין, צא. איינווייהען, באנייען; ערציהען, אויפהאדעווען, אויפברייגנגען.

מַחֲצִית־הַשֶׁקֶל, הם. (ביבליש). דער האלבער שקל, דאס קאפ=געלט וואס משה האט גענומען פון יעדען אידען צו בויען דעם משכן; דאס געלט וואס יעדער איד גיט פאר א וואהלטעהטיגען צוועק דעם אבענד פון פורים צום אנדענקען אן דעם מחצית־השקל.

מְחָק [מְחַק], הם. אויסגעמעקטע שטעלע (אין א מאנוסקריפט).

מֶחְקָר, הם. פילאזאפיע.

מָחָר, או. מארגענדיגען טאג.

מְחַרְחֵר־רִיב, הם. (ביבליש). א "קריעג=מאכער, א׳ן אונטערהעצער.

מַחְ׳רִיב־זיין, צא. צושטערען, פאַרוויסטען.

מַחְ׳רִיב־עוֹ׳לָמוֹת־זיין, צש. (תלמודיש). צושטערען וועלטען, איבערקעהרען וועלטען.

מַחְ׳רִים־זיין, צא. אַריינלייגען אין חרם.

מְחָרֵף [מחַ׳רֵף] וּמְגַ׳דֵּף־זיין, צא. זידלען און לעסטערען.

מָחְ׳רַת־יוֹם־הַכִּפּוּ׳רִים, הם. דער טאָג נאָך יום כפור.

מַחֲשָׁ׳בָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ׳בוֹת). געדאַנק, זינן. "מחשבה — קיין מעשה" (ווער.).

מַחֲשָׁ׳בָה־זָ׳רָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ׳בוֹת־זָ׳רוֹת), (תלמודיש). "אַ פרעמדער געדאַנקען", אַ׳ן אונריינער אָדער שלעכטער געדאַנקען.

מַחֲשָׁ׳בָה־טוֹ׳בָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ׳בוֹת־טוֹ׳בוֹת). (תלמודיש). אַ גוטער געדאַנקען.

מַחֲשָׁ׳בָה־רָ׳עָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ׳בוֹת־רָ׳עוֹת). (תלמודיש). אַ שלעכטער געדאַנקען.

מַחְשְׁבוֹ׳תִין, אז. זיך דערמאָנענדיג, אַז מע האַלט שוין דערביי, פאַרבייגעהענדיג.

מ"ט־שַׁעֲ׳רֵי־טוּמְ׳אָה, (קאַבאַליסטיש). די ניין און פערציג טהויערען (שטופען) פון אונריינקייט.

מַטְבֵּ׳עַ, הוו. (מ. מַטְבֵּ׳עוֹת). אַ געלט־שטיק, אַ מינצע; געלט. אַ רעכטע מטבע, אַ גרויסע סומע. "דער וואָס האָט די מטבע דער האָט די דעה" (שפוו.). "עס איז ניטאָ קיין שלעכטע מטבע פאַר אַ סוחר" (שפוו.).

מִ׳טָּה, הוו. (מ. מִ׳טּוֹת). "בעט", דאָס ברעט אויף וועלכען מע טראָגט דעם טויטען צום טויטענפעלד.

מְמַ׳הֵר־זיין, צא. אָפּרייניגען, אָפּוואַשען (אַ טויטען).

מְטוּ׳פָּל, הם. (מ. מְטוּפָּ׳לִים). איינער וועלכער איז באַלאָדען; איינער וועלכער האָט פיעל קינדער.

מְטוּ׳רָף, הם. (מ. מְטוּרָ׳פִים). אַ פאַרריקטער, אַ וואַהנזיניגער.

מְטוּרֶ׳פֶת, הוו. זעה מְטוּ׳רָף.

מְטוּשְׁ׳טָשׁ, א. ניט דייטליך; צוטראָגען, צוטומעלט.

מַ׳טּוֹת, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און פערציגסטער סדרה (ווז.).

מַ׳טּוֹת־וּמַסְ׳עֵי, הוו. מ. זעה סֶדְ׳רָה.

מֵטַטְ׳רוֹן, הם. דער נאָמען פון אַ געוויסען מלאך וועלכער שטעהט נעבען גאָט׳ס טהראָן.

מֵ׳טִיב־זיין, צש. גוטס טהאָן, זיין גנעדיג.

מַ׳טִיף, הם. (מ. מַטִי׳פִים). רעדנער, פרעדיגער.

מַ׳טִיף־לְאוּ׳מִי, הם. אַ נאַציאָנאַליסטישער רעדנער.

מְטַלְ׳טְלִים, מ. באַוועגליכע גיטער, הויז־זאַכען, מעבעל.

מְטַ׳מֵּא־זיין, צא. פאַראונרייניגען, מאַכען אונריין.

מַטְ'מוֹ'ן, המ. (מ. מַטְמוֹ'נִים). אַ פאַרבאָרגענער שאַץ, אַ שאַץ; אַ גרויסע סומע.

מַטְעַ'מִים, מ. געשמאַקע שפּייזען.

מַטְרִי'חַ־זיין, צא. באַמיהען.

מִי־יוֹדֵ'עַ, (ביבליש). ווער ווייס?

מִי־יִחְיֶה, (ליטורגיש). ווער עס זאָל בלייבען לעבען (ווערטער גענומען פון דעם "ונתנה־תוקף"־געבעט).

מִי־יָ'מוּת, (ליטורגיש). ווער עס זאָל שטאַרבען (ווערטער גענומען פון דעם "ונתנה־תוקף"־געבעט). "ער וויינט ניט אויף מי־ימות נאָר אויף מי־יחיה" (ווער.).

מֵי־רַגְלַ'יִם, מ. (תלמודיש). אורין.

מִי־שֶׁבֵּ'רַךְ, המ. (מ. מִי־שֶׁבֵּ'רַךְ'ים), (ליטורגיש). "דער וועלכער האָט געבענשט" (אונזערע עלטערען אברהם, יצחק און יעקב דער זאָל אויך בענשען א. א. וו.), אַ געבעט וואָס מע זינגט אוים אין שוהל ביים לייענען פאַר דעם אויפגערופענעם ביי וועלכער געלעגענהייט ער שענקט אַ געוויסע סומע אויף דער שוהל אָדער פאַר אַנדערע וואָהלטהעטיגע צוועקען; לויב, דאַנק. אַ טרוקענער מי־שברך, אַ מי־שברך געזאָגט אויף אַ פערזאָן וועלכע האָט גאָרניט געגעבען. מאַכען אימיצען אַ מי־שברך, איינעם לויבען (פאַר אַ גוטע טהאַט). דער רוסישער מי־שברך, דאָס רוסישע פלוךוואָרט.

מִי־שָׂמְ'ךָ, (ביבליש). ווער האָט דיך געמאַכט (פאַר אַ'ן אויבערהאַר)?, ווער האָט דיר געגעבען דאָס רעכט?. "ווער האָט דיך געמאַכט פאַר אַ מי־שמך?" (ווער.).

מִי'אוּס, א. זעה מֵאוּס.

מְיָאֵשׁ [מְיַ'אֵשׁ]־זיין־זיךְ, צוו. צווייפלען, אויפגעבען די האָפענונג.

מְיַ'בֵּם־זיין, צא. הייראַטהען (ביי אידען פאַרציייטען) די פרוי פון אַ ברודער וועלכער איז געשטאָרבען אָהן קינדער. זעה חֲלִי'צָה.

מִי'גוֹ, זעה מִ'גוֹ.

מִיָּד [מִיַּ'ד], באַלד, גלייך.

מִיָּד־לְיָד [מִיַּד־לְיַ'ד], פון האַנד צו האַנד.

מִי'דָה, (מ. מִי'דוֹת). זעה מִ'דָה.

מְיוּ'חָס, המ. (מ. מְיוּחָ'סִים). איינער וועלכער שטאַמט פון אַ הויכער פאַמיליע. "אַ מיוחס עסט רוחות" (שפּוו.). "אַ'ן אָרעמער מיוחס איז געגליכען צו די שברי־לוחות" (שפּוו.).

מְיוּ'שָׁב, א. באַזעסען, איבערלייגט.

מְיוּ'שָׁב'דיג, א. זעה מְיוּ'שָׁב.

מֵי'חוּשׁ, המ. אַ קראַנקהייט, אַ שוואַכקייט.

מְיַ'חֵס־זיין־זיךְ, צוו. זעה יִ'חוּס'ען־זיךְ.

מיט־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם פאָרוואָרט "מיט־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

מִי'טָה, הוו. (מ. מִי'טוֹת). זעה מִ'טָה.

מְיָי'אֵשׁ־, זעה מְיָאֵשׁ־.

מְיַי'בֵּם־, צא. זעה מְיַ'בֵּם־.

מְיַי'חֵס־, זעה מְיַ'חֵס־.

מַ'יִם, הם. מ. זעה מַ'יִם.

מייקאַכץ, הוו. (מ. מייקאַכצען). דאָס וואָס מע ברעכט אויס (פון מאָגען). זעה מְ'קִיאָן.

מייקען, מייקענען, צש. ברעכן, אויסברעכען (פון מאָגען). זעה מְ'קִיאָן.

מְיַי'שֵׁב־, זעה מְיַ'שֵׁב־.

מִיכָ'אֵל, אנמ. (ביבליש). דער נאָמען פון אַ געוויסען מלאך.

מִי'כָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון מיכה.

מִי'לָא, או. נו, אויך רעכט. „מ י ל א נו פטור" (ווער. — ד. ה. נו זאָל שוין אַזוי).

מִי'לָה, הם. (מ. מִי'לוֹת). די באַשניידונג (פון אַ אידישען קינד); דער מענליכער אָרגאַן. „ער טראָגט זיך אַרום ווי אברהם־אבינו מיט דער מ י ל ה" (ווער.).

מִי'לֵי־דְעַלְ'מָא, מ. (תלמודיש). וועלטליכע זאַכען, וועלטליכע אינטערעסען.

מַ'יִם, מ. וואַסער.

מַ'יִם־אַחֲרוֹ'נִים, מ. „דאָס לעצטע וואַסער", דאָס וואַסער אין וועלכען מע וואַשט די פינגער איידער מע זאָגט דאָס געבעט נאָכ'ן עסען. „מ י ם ־ א ח ר ו נ י ם וואַסער" (שפּאַס־אויסדרוק).

מַ'יִם־חַ'יִים, מ. (ביבליש). „פּרישעס וואַסער", בראָנפען, שנאַפּס.

מַ'יִם־שֶׁלָּ'נוּ, מ. (תלמודיש). וואַסער וואָס איז געשטאַנען אין אַ געפעס איבער נאַכט (געברויכט ביים קנעטען פון מצות דאַמיט דער טייג זאָל ניט זויער ווערען).

מֵימְ'רָא, הוו. (מ. מֵימְ'רוֹת). אַ זאַץ, אַ פּאַראַגראַף (פון תלמוד).

מִין, הם. (מ. מִי'נִים, מִי'נֵי־). זאָרט, גאַטונג, קלאַס, אַרט; געשלעכט.

מִינְ'יָן, הם. (מ. מִינְיָ'נִים). זעה מִנְ'יָן.

מִי'עוּט, זעה מִ'עוּט.

מֵי'צַר, הם. אונטערדריקער, פּאַרפּאָלגער. „דער יצר איז אַ מיצר" (שפּוו.).

מֵי'קִיל, הם. זעה מֵ'קִיל.

מְיַ'שֵׁב־זיין־זיך, צוו. זיך באַראַטהען, זיך באַקלערען, זיך איבערלייגען.

מִי'תָה, הוו. (מ. מִי'תוֹת). טויט, טויט־שטראָף.

מִי'תָה־מְשׁוּ'נָה, הוו. (תלמודיש). אַ'ן אוננאַטירליכער טויט, אַ געוואַלד־טויט. מ י ת ה ־ מ ש ו נ ה קאַלירען, ווילדע געשמאַקלאָזע קאַלירען.

מְכַ'בֵּד־זיין, צא. באַעהרען, טראַקטירען.

מַכְ'בִּי, אנמ. (מ. מַכְ'בִּים). אַ נאָמען מיט וועלכען די מיטגליעדער פון דער פאַמיליע חשמונאים רופען זיך אָן. דער ערשטער וועלכער האָט געטראָגען דעם נאָמען איז געוועזען מתתיהו'ס זוהן יהודה, וועלכער האָט זיך באַזונדערס אויסגעצייכענט מיט זיין העלדישקייט און פאַטריאָטיזמוס אין פיעלע שלאַכטען מיט די גריכען. לויט דער באַהויפּטונג פון געוויסע היסטאָריקער איז דאָס וואָרט "מכבי" צונויפגעשטעלט פון די אָנפאַנג־בוכשטאַבען פון די ווערטער "מי כמוך באלים יהוה" (ווער צווישען די שטאַרקע איז אַזוי ווי דו, אָ גאָט), וועלכע זיינען געוועזען אויפגעשריבען אויף דער פאָהן פון יהודה און זיין אַרמיי.

מַכְ'בִּיד־זיין, צא. שווער מאַכען, אַרויפלעגען אַ לאַסט.

מַכְ'בִּיד־עוֹל־זיין, צש. שווער מאַכען דעם יאָך.

מַ'כָּה, הוו. (מ. מַ'כּוֹת). אַ פּלאָג, אַ פּעטש, אַ'ן אָנשיקעניש; אַ געשוויר; אַ קלאַפּ. קריגען מ כ ו ת, גאָרנישט קריגען. "אַז מע לעגט ניט אַריין טאַקי נעהמט מען אַרויס אַ מ כ ה" (שפּוו.). "גאָט איז אַ פאָטער, אַז ער גיט ניט קיין מ כ ה גיט ער אַ בלאָטער" (שפּוו.). "אַז עס קומט אויף קהל אַ מ כ ה קומט אויף דעם יחיד אַ בלאָטער" (שפּוו.).

מַ'כָּה אֲ'שֶׁר לֹא כְּתוּ'בָה בַּתּוֹ'רָה, הוו. (ביבליש: מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה). "אַ פּלאָג וועלכע איז ניט דערמאָנט אין דער תורה", אַ נייע פּלאָג. זעה תּוֹ'כֵחָה.

מְכֻ'וָּ'ן, זעה מְכֻ'וָּן.

מְכוּ'וָּן, הוו. אַבזיכט, מיין.

מְכוֹ'חַ, זעה מְכֹּ'חַ.

מְכוּ'לֶה, א. פאַרדאָרבען, קאַליע; באַנקראָט. געהן מ כ ו ל ה, באַנקראָטירען.

מְכֻ'וָּן־זיין, צא. האַלטען אין זינען, מיינען, בעאַבזיכטיגען; צוטרעפען, צופּאַסען.

מְכוֹ'רַ'עַת, הוו. אַ העסליכע פרויענצימער (פאַרגרייזט פון מְכוֹעֶ'רֶת, ווז.).

מַ'כּוֹת־אַכְזָ'רִיּוֹת, מ. גרויזאַמע קלעפּ, מערדערליכע קלעפּ.

מַ'כּוֹת־רֶ'צַח, מ. מערדערליכע קלעפּ.

מְכֹּ'חַ, ב. וועגען, איבער, אין בעצוג אויף.

מַכְ'חִישׁ־זיין, צא. אָפּלייקענען.

מְכִילְ'תָּא, הוו. אַ געוויסער קאָמענטאַר געשריבען פון די תנאים אויף דאָס בוך שמות (ווז.).

מֵ'כִין־זיין, צא. אָנגרייטען, צוגרייטען.

מַ'כִּיר־טוֹ'בָה, הם. איינער וועלכער איז דאַנקבאַר פאַר אַ געפעליגקייט.

מְכִי'רָה, הוו. (מ. מְכִי'רוֹת). אַ פאַרקויף.

מְכִי'רַת־חָ'מֵץ, הוו. דאָס פאַרקוי־

פען פון חמץ צו אַ ניט־אידען אין דעם טאָג פאַר פסח.

מְכִי'רַת־יו'סֵף, הוו. די ביבלישע ערצעהלונג פון יוסף מיט זיינע ברידער וועלכע האָבען איהם פאַרקויפט פאַר אַ שקלאַף.

מִכָּל־שֶׁכֵּן [מִכָּלִ'שְׁכֵּן], אוו. זעה כָּל־שֶׁ'כֵּן.

מְכַ'לֶה־מאַכען, צא. פאַרדאַרבען, מאַכען צונישט, צושטערען.

מְכֻלּו'מָרְ'שְׁט, זעה כְּלו'מָרְ'שְׁט.

מְכַ'נִים־אוֹ'רֵחַ, הם. (מ. מַכְנִי'סֵי־אוֹרְחִים [אֹרְ'חִים]). אַ גאַסטפריינד־ליכער מענש.

מְכַנֵ'עַ־זיין־זיך, צוו. זיך מאַכען אונטערטהעניג, זיך ערנידעריגען.

מִכְנָסַ'יִם, מ. ביינקליידער, הויזען; דער אונטערשטער טהייל פון טויטען־קליידער.

מֶ'כֶם, הם. צאָלל, אָפּצאָלל, טאַק־סע. "אַ וואָגען "העט איך" צאָלט ניט קיין מ כ ם" (שפוו.).

מְכַ'פֵּר־זיין, צא. פאַרצייהען, פאַר־געבען; צש. זיין אַ פאַרגעבונג, זיין אַ פאַרגיטיגונג.

מְכַ'רִיז־(ומוֹדִי'עַ־)זיין, צא. אויס־רופען, אויסשרייען, פראָקלאַמי־רען, באַקאַנטמאַכען, פאַרעפענט־ליכען.

מְכַ'רִיעַ־זיין, צא. ענטשיידען.

מִכְ'שׁוֹל, הם. (מ. מִכְשׁוֹ'לִים). שטרויכלונג, הינדערניס.

מַכְ'שִׁיל־זיין, צא. מאַכען (איטיצען) געשטרויכעלט צו ווערען, ברייננען צו אַ זינד.

מַכְשֵׁי'פָה, הוו. (מ. מַכְשֵׁי'פוֹת). זעה מְכַשֵּׁ'פָה.

מַכְשִׁ'ירִין, מ. געשיר, געצייג.

מְכַ'שֵּׁף, הם. (מ. מְכַשְּׁ'פִים). צוי־בערער, צויבער־מאַכער.

מְכַשֵּׁ'פָה, הוו. (מ. מְכַשְּׁ'פוֹת). צויבערין, צויבער־מאַכערין; אַ שלעכטע פרוי.

מַכַ'שֵׁפִּ'יטע, הוו. (מ. מַכַ'שֵׁפִּ'יטעס). זעה מְכַשֵּׁ'פָה.

מַ'כַּת־מְדִי'נָה, הוו. (תלמודיש). לאַנד־פּלאָג, עפּידעמיע.

מִכְ'תָּב, הם. (מ. מִכְתָּ'בִים). אַ בריעף.

מִכְ'תַּב־לַ'אֲהוּ'בִי־בריעף, הז. פריינד־שאַפט־בריעף.

מַ'ל־זיין, צא. באַשניידען (אַ קינד).

מָ'לֵא, א. פול; באַטרונקען, באַ־רוישט.

מָ'לֵא, הם. אַ פולער מאָנאַט, אַ (אידישער) מאָנאַט וועלכער האָט דרייסיג טעג.

מָ'לֵא־וְגָ'דוּשׁ, א. (תלמודיש). פול און אָנגעהויפט, פול מיט קענט־ניסען.

מָ'לֵא־חֵ'מָה, א. פול מיט צאָרן, צאָרניג.

מָ'לֵא־חֵן, א. פול מיט רייץ, ריי־צענד, אַנציהענד.

מָ'לֵא־רַחֲ'מִים, א. (ליטורגיש). פול מיט באַרמהערציגקייט, באַרמ־הערציג.

מָ'לֵא־רְצִי'חָה, א. פול מיט וואוטה, אויפגעקאָכט, שטאַרק צאָרניג.

מָ'לֵא־שִׂמְ'חָה, א. פול מיט פרייד, דערפרעהט.

מַלְ'אָךְ, הס. (מ. מַלְאָ'כִים). א'ן ענגעל, אַ הימלישעס וועזען. "אַז מע רופט דעם מלאך קומט דער גלח" (ווער. — ווען אימיצער וועגען וועלכען מע האָט נאָר וואָס גערעדט קומט פלוצלונג אַריין).

מַלְ'אָךְ־דוּמָה [דוּ'מֶה], הס. (תלמודיש). דער מלאך וועלכער נעהמט אויף די טויטע אויף יענער וועלט.

מַלְ'אָךְ־הַגּוֹ'אֵל, הס. (ביבליש). דער ערלעזענדער (באַפרייענדער) ענגעל.

מַלְ'אָךְ־הַדּוּמָה [הַדוּ'מֶה], הס. זעה מַלְ'אָךְ־דוּמָה.

מַלְ'אַךְ־הַמָּ'וֶת, הס. (מ. מַלְ'אֲכֵי־הַמָּ'וֶת'ען), (תלמודיש). דער ענגעל פון טויט; אַ מערדער, אַ טויט־ברייננער. "דער מלאך־המות זאָרגט זיך ניט צי דער טויטער האָט תכריכים" (שפוו.). "דער מלאך־המות שעכט און בלייבט געדעכט" (שפוו.). "אַ פוילען איז גוט צו שיקען נאָכ'ן מלאך־המות" (שפוו.). "דער מלאך־המות קוקט ניט אין לוח" (שפוו.).

מַלְ'אַךְ־חַבָּ'לָה, הס. (פ. מַלְאֲ'כֵי־חַבָּ'לָה), (תלמודיש). פאַרדערבענדער ענגעל, בייזער גייסט; שלעכטער מענש.

מְלָא'כָה, הוו. (מ. מְלָא'כוֹת). א'ן אַרבייט, אַ שטיק אַרבייט; אַ פראָפעסיאָן. "פון אַלע מלאכות אין באָד אַריין" (ווער.). "אַ מלאכה פון איהם דאָס צו טהאָן!" (ווער.). "פיעל מלאכות און ווייניג ברכות" (שפוו.). "די מלאכה האָט ליעב צו מאַכען ברכה" (שפוו.). "די שווערסטע מלאכה איז ליידיג צו געהן" (שפוו.). "אַ מלאכה איז אַ מלוכה" (שפוו.). "אַז מע האָט אין דער האַנד אַ מלאכה קומט אַריין די ברכה" (שפוו.). "טהו נאָר פלייסיג דיין מלאכה וועט שוין קומען די מזל־ברכה" (שפוו). "די מלאכה דאַרף מען קענען און יושר דאַרף מען האָבען" (שפוו.). "אַ איד קען אַלע מלאכות: פסח באַקט ער מצות, שבועות איז ער אַ גערטנער, תשעה־באב איז ער אַ זעלנער, סכות איז ער אַ בוי־מייסטער, חנוכה גיסט ער דריידלאַך, ראש־השנה בלאָזט ער שופר" (שפוו.).

מְלָא'כֶה'ן, צש. (וואולגאַר). געהן אויפ'ן שטוהל.

מַלְאָ'כִי, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט, דער נאָמען פון דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון מלאכי.

מַלְאֲ'כֵי־הַשָּׁ'רֵת, הס. מ. (תלמודיש). די מלאכים וואָס באַדיענען (גאָט, און שטעהען נאָהנט צו זיין טהראָן).

מְלָאפוּם [מְלוּ'פֶם], הס. דער געמיינשאַפטליכער נאָמען פון די צוויי העברעאישע וואָקאַל־צייכענס "וּ" און "ֻ".

מַלְבּוּשׁ, הם. (מ. מַלְבּוּשִׁים): אַ קלייד.

מַלְבּוּשֵׁי־כָבוֹד, מ. עהרען-קליידער, פרעכטיגע קליידער.

מַלְבִּישׁ־עֲרוּמִים, (תלמודיש). הם. דער באַקליידער פון די נאַקעטע (אָרעמע).

מְלוּבָּשׁ, א. באַקליידעט, אָנגעטהאָן.

מַלְוֶה, הם. (מ. מַלְוִים). איינער וועלכער פאַרלייהט געלט.

מְלַוֶּה־זיין, באַגלייטען, אַרויסבאַגלייטען; נאָכגעהן (נאָך אַ טויטען).

מַלְוֶה־בְּרִבִּית, הם. (מ. מַלְוֵי־בְּרִבִּית), (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרלייהט געלט אויף פראָצענט.

מְלַוֶּה־מַלְכָּה, הוו. "די באַגלייטונג פון דער קעניגין", די מאָהלצייט וועלכע מע עסט שבת-צו-נאַכט און מיט וועלכער מע באַגלייט אַרויס דעם שבת.

מְלַוֶּה־מַלְכָּה־זיין, צש. "אַרויסבאַגלייטען די קעניגין", עסען די מאָהלצייט פון מלוה-מלכה.

מַלְוֶה׳טע, הם. (מ. מַלְוֶה׳טעס). זעה מַלְוֶה.

מַלְוֶה, (מ. מַלְווים). זעה מַלְוֶה.

מַלְוֶה־, זעה מְלַוֶּה־.

מְלוּכָה, (מ. מְלוּכוֹת). רעגירונג; קעניגרייך, אימפעריע; קעניגליכעס אַמט, קייזערטהום. "אַ מלאָכה איז אַ מ ל ו כ ה אָבער מע האָט ניט קיין מנוחה" (שפוו.).

מְלוּמָד, הם. (מ. מְלוּמָדִים). אַ געלערענטער, אַ געבילדעטער, אַ קענער.

מְלוּמֶדֶת, הוו. זעה מְלוּמָד.

מְלוּמֶדֶת׳טע, הוו. (מ. מְלוּמֶדֶת־טעס). זעה מְלוּמָד.

מֶלַח, הם. זאַלץ.

מִלְחָמָה, הוו. (מ. מִלְחָמוֹת). שלאַכט, קריעג, קאַמפף, שטרויט.

מֵלִיץ, הם. (מ. מְלִיצִים). פאַרטהיידיגער, אַדוואָקאַט; אַ רעדנער, אַ שרייבער. "אַ גוטער מ ל י ץ זאָל ער (דער פערשטאָרבענער) פאַר אונז זיין".

מֵלִיץ־יוֹשֶׁר, הם. (ביבליש). אַ גוטער פאַרטהיידיגער.

מְלִיצָה, הוו. (מ. מְלִיצוֹת). רעטאָרישער סטיל, שעהנע שפּראַך; אַ שענע פראַזע, אַ נעשליפענער זאַץ.

מֶלֶךְ, הם. (מ. מְלָכִים). קיניג. "הינטער די אויגען מעג מען רעדען אפילו אויפ׳ן פוילישען מ ל ך" (שפוו.). "אַ נייער מ ל ך מיט נייע גזרות, אַ נייער יאָהר מיט נייע עברות" (שפוו.).

מֶלֶךְ־חֶסֶד, הם. (ביבליש). אַ גנעדיגער קיניג.

מֶלֶךְ־מַלְכֵי־הַמְּלָכִים, הם. (ליטורגיש). דער קיניג פון אַלע קיניגען, גאָט.

מַלְכָּה, הוו. (מ. מְלָכוֹת [מַלְכּוֹת]). קיניגין. האָבען אַ מ ל כ ה צום סדר, האָבען די ווייב נעבען זיך ביים אָפריכטען סדר. "ווי דאָס

ווייב איז אַ מלכה אום פסח, איז דער מאַן אַ מלך" (שפּוו.).

מַלְכוּת, הוו. הערשאַפט, קיניג־טהום; הם. קיניג.

מַלְכוּת־ברוים, הז. אַ געוויסער זאָרט געבעקס וואָס מע באַקט ביי אידען אויף יום־טוב.

מְלָכִים, הם. "די קיניגען", דער נאָמען פון אַ ביבלישען בוך (איינ־געטהיילט אין צוויי טהיילען, דער ערשטער פון וועלכע רופט זיך "מלכים א'" און דער צוויי־טער — "מלכים ב'").

מַלְכַּת־שְׁבָא, אנוו. די קעניגין פון לאַנד שבא (וועלכע איז געקומען זעהן דעם קעניג שלמה'ס קלוגהייט, ווי די ביבעל דערצעהלט). "אויס־געפּוצט ווי מלכת־שבא" (ווער.).

מְלַמֵּד, הם. (מ. מְלַמְּדִים). אַ לעהרער (געוועהנליך אַ לעהרער פון אידישע לעהר־געגענשטאַנדען); אַ ניט־וועלטליכער מענש, אַ נאַרר. "אז דער מלמד קריגט זיך מיט דער ווייב איז אז אָך און וועה די תלמידים" (שפּוו.). "איטליכער מלמד איז אַ שטיק שלים־מזל" (שפּוו.). "דער מלמד אַרבייט מיט'ן טייטעל און דער בעל־הבית מיט'ן בייטעל" (שפּוו.). "עס האָט איהם געטראָגען ווי אַ רוח דעם מלמד" (ווער.).

מְלַמֵּד־זְכוּת־זיין, צש. (תלמודיש). רעדען גוטעס, פאַרטהיידיגען.

מְלַמְּדוּת, הוו. די פּראָפעסיאָן פון אַ מלמד; אַ קנעללונג.

מְלַמְּדִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ מלמד; נאַרריש, ניט־וועלטליך.

מְלַמְּדִיקע, הוו. (מ. מְלַמְּדִיקעס). די פרוי פון אַ מלמד.

מִלְעֵיל [מִלְעֶל'], או. "אויבען", מיט דעם אַקצענט אויף איינע פון די פאַרלעצטע זילבען.

מַלִיעָן, צא. באַשניידען (אַ קינד).

מַלְקוֹת, מ. קלעפּ, שמיץ מיט וועלכע מע פלעגט באַשטראָפען (פאַרצייטען ביי אידען) פאַר געוויסע עבירות; די שמיץ וואָס די פרומע אידען לאָזען זיך פון אימיצען געבען ערב־יום־כפור אַלס אַ'ן אָפּקומעניס פאַר זייערע זינד.

מִלְּרַע', או. "אונטען", מיט דעם אַקצענט אויף דער לעצטער זילבע.

מַלְשִׁין, הם. אַ פאַרלוימדער, אַ דאָנאָסשטשיק.

מַלְשִׁין־זיין, צש. פאַרלוימדען, דאָ־נאָסעווען.

מֵם, הם. (מ. מֵמִיען). דער נאָמען פון דעם דרייצעהנטען בוכשטאַב (מ) פון דעם אידישען אַלף־בית. שלום־מם, דער נאָמען פון דעם זעלבען בוכשטאַב ווען גע־שריבען צום ענד פון וואָרט (ם).

מָה־נַפְשָׁךְ, (תלמודיש). "ווי דו ווילסט", אין איטליכען פון די צוויי פאַלען, אויף יעדען פאַל.

מָמוֹן, הם. געלט. "עס קאָסט גע־נוג ממון און דמים" (ווער.).

מָמוֹן־קֹרַח, הם. אַ גרויסער קאַפּי־טאַל. זעה קֹרַח.

מְמוּ'נֶה, הם. (מ. מְמוּ'נִים). אָנגע=שטעלטער, בעאַמטער, אויפזע=הער.

מַמְ'זֵר, הם. (מ. מַמְזֵ'רִים). אַ אונ=געזעצליכעס קינד; א היטרער פאַרשפּיצטער קערל. „אַ ממזר קען מען זיין און קלוג מוז מען זיין" (שפּוו.). „אַז אַ מוטער שרייט אויף איהר קינד „ממזר!" מעג מען איהר גלויבען" (שפּוו.). „דאָס קערבעל איז ניט קיין ממזר" (שפּוו.).

מַמְ'זֵר־בִּלְ'בּוּל, הם. (מ. מַמְ'זֵר־בִּלְבּוּ'לִים). די באַשולדיגונג אַז אומיצער איז אַ ממזר; אַ פאַלשע באַשולדיגונג.

מַמְ'זֵר־בֶּן־הַנִ'דָּה, הם. זעה בֶּן־הַנִ'דָּה.

מַמְ'זֵ'רִטע, הוו. (מ. מַמְ'זֵ'רִטעס). זעה מַמְ'זֵר.

מַמְ'זֵ'ריש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ ממזר; היטרע, פאַרשפּיצט, קונציג.

מַמְזֶ'רֶת, הוו. (מ. מַמְזֵ'רוֹת). זעה מַמְ'זֵר.

מִמֵי'לָא, או. נאַטירליך, זעלבסט=פאַרשטענדליך, פאָלגליך.

מֵ'מִית'ען, צא. מערדערליך שלאָגען.

מְמַ'לֵא־זיין, צא. ערפילען, אויס=פילען.

מְמַ'לֵא־מָ'קוֹם, הם. (תלמודיש). אַ שטעל=פאַרטרעטער.

מְמַ'לֵא־מָ'קוֹם־זיין, צא. אויספילען דעם פלאַץ פון —, פאַרטרעטען די שטעל פון —.

מַמְ'לִיךְ־, זעה מַ'לִיךְ.

מַמְ'צִיא־זיין, צוו. ערפינדען. זיך ממציא־זיין, זיך מאַכען די געוואוהנהייט. „ער האָט זיך ממציא געווען צו קומען יעדען טאָג".

מִמִצְרַ'יִם־וְעַד־הֵ'נָּה, (ביבליש). פון מצרים ביז אַהער, זעהר לאַנג אָדער ווייט.

מִמְקוֹמ'ךָ, זעה מְקוֹ'נֵן.

מֵמְ'רָא, הוו. זעה מֵימְ'רָא.

מַ'מָש, או. ווירקליך, אין דער טהאַט, טאַקי; אַקוראַט, גענוי. „ער האָט מיך ממש מחיה גע=ווען". „ממש ווי זיין טאַטע".

מַמְ'שׁוּת, הוו. ווירקליכקייט, פעסט=קייט, האַפּט. „עס האָט קיין ממשות ניט".

מַמְ'שׁוּת'דיג, או. האָבענדיג אַ האַפּט, קאָנקרעט.

מֶמְשָׁ'לָה, הוו. (מ. מֶמְשָׁ'לוֹת). הערשאַפט, אויבערהערשאַפט, רעגירונג.

מַמְ'תִיק־זיין, צא. פאַרזיסען, מאַכען אַנגענעהם, מאַכען לייכט צו פאַר=שטעהן, פאָפּולאַריזירען. „ער האָט די זאַך ממתיק געווען מיט אַ משל".

מַמְתַּ'קִים, מ. „זיסע זאַכען", געלעט, קלינגערס.

מָן [מַן], הם. די געשמאַקע שפּייז וועלכע פלעגט יעדען מאָרגען אַראָפּפאַלען פון הימעל פאַר די אידען אין דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט. „עס האָט דעם

טעם פון מן״. ״האָבען מיר ניט געוואָלט עסען מן און דער מדבר מוזען מיר אַצינד עסען צי־בעלעס״ (שפוו.).

מִן־הַסְתָּם, אַו. זעה מִסְתָּמָא.

מִן־הַצַּד, אַו. פון דער זייט, פון אַ זייטיגער קוועלע.

מִן־הַשָּׁמַיִם, אַו. (תלמודיש). פון הימעל, פון גאָט.

מִן־הַשָּׂפָה־וְלַחוּץ, (תלמודיש). פון די ליפען אַרויס (ניט פון האַרצען).

מִן־הַתּוֹרָה, אַו. (תלמודיש). לויט דעם געזעץ פון דער תורה.

מְנַגֵּן, הם. (מ. מְנַגְּנִים). אַ זינגער; אַ קענער פון מוזיק.

מְנַדֵּב, הם. (מ. מְנַדְּבִים). איינער וועלכער שענקט (עפּעס פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען.

מְנַדֵּב־זיין, צא. שענקען (עפּעס פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהל־טהעטיגע צוועקען).

מָנֶה־יָפָה, הוו. (תלמודיש). אַ שענע פּאָרציע.

מִנְהָג, הם. (מ. מִנְהָגִים). גע־וואונהייט; זיטע, מאָדע, איינ־פיהרונג. ״אַ מנהג ברעכט אַ דין״ (שפוו.).

מִנְהַג־הַמְּדִינָה, הם. (תלמודיש). ״די זיטע פון לאַנד״, איינפיהרונג, מאָדע.

מִנְהַג־שְׁטוּת, הם. אַ נאַרישע מאָ־דע, אַ נאַרישע איינפיהרונג.

מַנְהִיג, הם. (מ. מַנְהִיגִים). פיה־רער, אָנפיהרער, פאָרשטעהער.

מְנַהֵל, הם. (מ. מְנַהֲלִים). פיה־רער, פאַרוואַלטער (פון אַ ישיבה אָדער אַ וואָהלטהעטיגער אַנ־שטאַלט).

מְנֻוָּל, הם. (מ. מְנֻוָּלִים). העסלי־כער אָדער עקעלהאַפטער מענש, פאַסקודניק.

מְנֻוֶּלֶת, הוו. (מ. מְנֻוָּלוֹת). זעה מְנֻוָּל.

מְנֻוֶּלֶתטע, הוו. (מ. מְנֻוֶּלֶתטעס). זעה מְנֻוָּל.

מְנוּחָה, הוו. (מ. מְנוּחוֹת). רוה, אָפּרוה. ״ווער עס ווערט רייך פון גזלה און רציחה דער האָט ניט קיין מנוחה״ (שפוו.).

מְנוּחַת־שָׁעָה, הוו. רוה פון אַ ווײַלע, אַ קורצער אָפּרוה.

מְנוֹרָה, הוו. (מ. מְנוֹרוֹת). אַ לייכטער מיט מעהרערע רעהרען. אַ קאַנדעלאַבער.

מְנוֹרַת־הַמָּאוֹר, הם. ״דער לייכ־טער פון ליכטיגקייט״, דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען מאָראַל־בוך.

מִנְחָה, הוו. (מ. מִנְחוֹת). אַ גע־וויסער זאָרט אָפּפער (פאַרצייטען ביי אידען) וואָס איז באַשטאַנען פון מעהל און אויל; די תפלה וואָס מע דאַוונט נאָכמיטאָג אָדער פאַרנאַכט איידער די זונן פאַרגעהט.

מִנְחָה־גְּדוֹלָה, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט פון מנחה ווען עס ווערט געדאַוונט גלייך נאָכמי־טאָג.

מִנְ'חָה־קְטַ'נָּה, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט פון מנחה ווען עס ווערט געדאַווענט שפּעט נאָכמי־טאָג אָדער פאַרנאַכט.

מְנַ'חֵם־זיין, צא. טרייסטען.

מְנַ'חֵם־אָב, הם. דער מאָנאַט אָב (דאָס וואָרט "מנחם" [אַ טרייסטער] ווערט צוגעשטעלט, ווייל "אָב" אין וועלכען תשעה באָב פאַלט אויס איז ביי אידען אַ זעהר טרויעריגער מאָנאַט).

מְנַ'חֵם־אָ'בֵל־זיין, צא. (תלמודיש). "טרייסטען דעם טרויערער", באַ־זוכען דעם וואָס זיצט שבעה.

מְנֵיהּ־וּבֵיהּ [וּבֵיהּ'], או. (תלמו־דיש). גלייך אויפ'ן אָרט, אויגענ־בליקליך.

מִנְ'יָן, הם. (מ. מִנְיָ'נִים). די צאָהל (פון צעהן פערזאָנען וועלכע מען מוז ביי אידען האָבען צום דאַוו־נען און צו אַנדערע רעליגיעזע צערעמאָניען); צעהן, אַ צעהנד־ליג. מאַכען אַ מ נ י ן, דאַווענען זאַלבע־צעהנט. "אַ סוד פאַר אַ מ נ י ן לייט" (ווער.). "בעט אַ פאַרך צו אַ מ נ י ן ווערט ער ביי זיך גרויס" (שפּוו). "ניין רבנים קענען קיין מ נ י ן ניט מאַכען, אָבער צעהן שוסטערס יאָ" (שפּוו.).

מְנִי'עָה, הוו. (מ. מְנִי'עוֹת). הינ־דערנים, אָפּהאַלט, שטערונג.

מְנַ'כֵּה־זיין, צא. אַרונטעררעכענען, אַרונטערציהען.

מְנַצֵּ'חַ־זיין, צא. זיעגען, באַזיעגען, בייקומען.

מְנַ'קֵר, הם. (מ. מְנַקְּ'רִים). דער וואָס שניידט אַרויס די טרפ'ע אָדערען פון אַ בהמה'ס פלייש כדי אידען זאָלען עס מעגען עסען, אַ טרייבערער. זעה גִּיד־הַנָּ'שֶׁה.

מְנַ'שֶּׁה, אנם. דער נאָמען פון איי־נעם פון די זיהן פון יוסף; דער שטאַם וואָס איז אַרויסגעקומען פון מנשה.

מַ"ם, אב. מוֹ'כֵר־סְפָ'רִים (ווז.).

מַסֵּ'כָה, הוו. (מ. מַסֵ'כוֹת). קרייז, געזעלשאַפט, קאָמפּאַניע.

מְסַ'בִּיר־זיין, צא. ערקלערען, גע־בען צו פערשטעהן.

מְסַ'דֵּר, הם. (מ. מְסַדְּ'רִים). איינער וועלכער בריינגט אין אָרדנונג, איינער ויעלכער שטעלט צונויף.

מְסַ'דֵּר־זיין, צא. איינריכטען, צוזאַ־מענשטעלען, אַראַנזשירען. מסדר־ז י י ן זיך, זיך צוגרייטען, זיך איינפּרובירען, זיך איינאיבען.

מְסַ'דֵּר־קִידוּ'שִׁין, הם. אַ רב אָדער אַזוי אַ פערזאָן וואָס פיהרט דורך די צערעמאָניע פון קידושין.

מְסוּ'גָּל, א. צוגעפּאַסט, פּאַסיג, גע־איינגעט, פעהיג.

מְסוּ'כָּן, א. געפעהרליך קראַנק.

מְסוּ'פָּק, א. אין צווייפעל, צווייפעל־האַפט.

מְ'סוֹר, הם. זעה מוֹסֵר.

מְסוֹ'רָה, הוו. (מ. מְסוֹ'רוֹת). אַ זאַך וואָס ווערט איבערגעגעבען פון איין דור צום צווייטען; אַ גע־זוימס בוך אין וועלכען עס ווערט

נענוי אָנגענעבען די ריכטיגע אויס=
שפּראַכע און אויסלעגונג פון דעם
ביבלישען טעקסט.

מִסְ'חָר, הם. (מ. מִסְחָ'רִים). גע=
שעפט, האַנדעל.

מְסִי'בָּה, הוו. (מ. מְסִי'בּוֹת). זעה
מְסִ'בָּה.

מַ'סִיג־גְבוּל־זיין, צא. (תלמודיש).
"פאַרחאַפּען די גרענעץ", פאַר=
נעהמען אַ שטיק פון אַ שכנ'ס
לאַנד; פאַרחאַפּען עפּעס אויף
וואָס אַ'ן אַנדערער האָט אַ רעכט.

מְסַ'יֵּים־, מְסַ'יֵּם־זיין, צא. ענדיגען
(שרייבען אַ ספר־תורה אָדער לער=
נען ש"ס א. ד. ג.).

מְסִי'רָה, הוו. (מ. מְסִי'רוֹת). אַ
דאָנאָס, באַשולדיגונג, אַ'ן אַנ-
קלאַגע.

מְסִי'רַת־מוֹדָ'עָה, הוו. ערקלערונג,
באַקאַנטמאַכונג.

מְסִי'רַת־נֶ'פֶשׁ, הוו. (תלמודיש).
דאָס שטעלען זיך אין געפאַהר,
זעלבסטאויפאָפּפערונג.

מַ'סִית־וּמֵדִי'חַ, הם. (תלמודיש).
אָנהעצער, אַיינרעדער (צום שלעכ=
טען), פאַרפיהרער.

מַ'סֶכֶת, מַסֶכְ'תָּא, הוו. (מ.
מַסֶכְ'תוֹת). איינס פון די ביכער
אָדער טראַקטאַטען פון תלמוד.

מְסַ'לֵק־זיין, צא. אָפּצאָהלען.

מַסְ'עֵי, הוו. דער נאָמען פון דער
דריי און פערציגסטער סדרה (ווז.).

מִסְ'פָּר, הם. צאָהל.

מִסְ'פָּר־גָ'דוֹל, הם. די גרויסע צאָהל,
די געוועהנליכע אַרט פון רעכענען
יעד־ען בוכשטאַב פאַר אַ צאָהל
(א—1, ב—2, ג—3, א. א. וו.)
אין געגענזאַץ צו "מספר־קטן"
(ווז.).

מִסְ'פָּר־קָ'טָן, הם. די קליינע צאָהל,
אַ געוויסער אַרט פון צעהלען לויט
וועלכער די צעהנדליגער און הונ=
דערטער ווערען באַרעכענט אַלס
איינציגע צאָהלען, צ. ב. ש.:
"שמש" באַטרעפט אין מספר־קטן
"גנב" (ווייל דער "ש" ווערט באַ=
רעכענט אַלס 3, דער "מ" אַלס
4 און דער "נ" אַלס 5).

מְסָרִ'ח־זיין, צש. שטינקען.

מַ'סֶר־ען, צא. דאָנאָסעווען, פאַר=
ראַטהען, באַשולדיגען.

מְסָ'רֵס־זיין, צא. מאַכען פאַר אַ
סריס.

מִסְתָּ'מָא, או. ווי עס שיינט, קענ=
טיג.

מִסְתַּ'פֵּק־בְּמוּ'עָט, הם. (תלמודיש).
איינער וועלכער שטעלט זיך צו=
פריעדען מיט ווענינ.

מֵעַבְ'דוּת־לְחֵ'רוּת, (ליטורגיש).
פון קנעכטשאַפט צו פרייהייט.

מַעֲ'בִיר־נַחֲ'לָה־זיין, צא. (ביבליש).
ענטערבען, אַוועקנעהמען דאָס
רעכט פון ערבשאַפט פון.

מַעֲ'בִיר־סִדְרָה [סֶדְ'רָה]־זיין, צש.
איבערלייענען מיט'ן טראָפּ די סדרה
פון דער וואָך.

מַעֲ'בִיר עַל מִדּוֹ'תָיו, הם. (תלמו=
דיש). איינער וועלכער איז גרויס=
מוטהיג, איינער וועלכער לאָזט
איבערגעהן דאָס ווייניגע.

מַעֲ'בִיר־קְרִי'אָה־זיין, צש. זעה מַעֲ'בִיר־סִדְרָה־זיין.

מַעֲ'בַר־יַ'בּוֹק, הם. דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט די געבעטען וועלכע אַ גוסס דאַרף זאָגען און די געבעטען וואָס מע זאָגט נאָך אַ טויטען.

מֵעֵ'בֶר־לַ'יָם, או. (ביבליש). פון יענער זייט מער.

מְעַ'גֵן־זיין, צא. פאַרלאָזען (אַ פרוי).

מַעֲדַ'נֵי־מֶ'לֶךְ, ם. קעניגליכע שפּיי־זען.

מְעוּבֶּ'רֶת, א. שוואַנגער.

מָ'עוֹז־צוּר, (ליטורגיש). "שטאַרקער פעלז", די ערשטע ווערטער פון אַ געבעט וואָס מע זינגט ווען מע צינדט אָן די חנוכה־ליכט. "אַז דער שעפּס הערט מעוז־צור און די קאַלב אקדמות מעג מען זייער פלייש אָוועקטראָגען" (שפּוו. — ד. ה. שעפּסענ־פלייש נאָך חנוכה און קאַלב־פלייש נאָך שבועות טויגען ניט מעהר).

מִ'עוּט, הם. מינדערצאָהל, מינאָרי־טעט.

מִ'עוּט־מִן־הַמִ'עוּט, הם. (תלמו־דיש). זעהר ווינציגע צאָהל.

מֵ'עוֹר־אֶ'חָד, פון איין שטיק פעל. תפילין מעור־אחד, תפילין געמאַכט פון איין שטיק פאַרמעט (די פרומע טראָגען אַזעלכע תפילין).

מְעוֹ'רָב־עִם־הַבְּרִ'יוֹת, הם. (תלמו־דיש). איינער וועלכער איז דורכ־געמישט מיט מענשען, געזעליגער אַנגענעהמער מענש.

מְעוֹ'דֵד־זיין, צא. אויפוועקען, אויפ־מונטערען, אויפמונטערען, באַגייס־טערען.

מָ'עוֹת, ם. געלט. "אַז מע האָט מעות איז מען בעל־הבית" (שפּוו.). "אַז נאָט לאָזט לעבען מוז ער דערצו מעות געבען" (שפּוו.). "ווען כנים זאָל זיין מעות וואָלט איך געווען אַ גרויסער בעל־הבית" (ווער.).

מָ'עוֹת־חִ'טִים, ם. "ווייץ־געלט", דאָס געלט וואָס ווערט אויסגע־טהיילט צו אָרעמע פאַר פסח אויף צו קויפען מצה.

מָ'עוֹת־עֲנִ'יִים, ם. געלט וואָס די שטאָדט אָדער די געמיינדע טהיילט צו אָרעמע.

מֵ'עִיד־זיין, צש. זאָגען עדות, דער־צעהלען.

מֵ'עִיז־זיין, צש. זיך דערוועגען, זיך אַקעגען שטעלען.

מֵ'עִיז־פָּ'נִים־זיין, צש. (תלמודיש). האָבען די פרעכהייט, זיך דער־וועגען.

מְעַ'יֵין, **מְעַ'יֵן־זיין**, צש. אַריינקוקען (אין אַ בוך), זיך אַריינטראַכטען, זיך פאַרטיעפען.

מַעֲ'יָן־הַנּוֹבֵ'עַ, הם. (תלמודיש), אַ קוועלענדער ברונען, אונערשעפּ־ליכער קוואַל.

מַעֲ'יָן־טָ'הוֹר, הם. "אַ ריינער קוואַל", דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך פאַר אידישע פרויען וואָס ענט־האַלט די מענסטרואַציאָנס־געזעצען.

מע״ב, אב. מַעֲ'לַת־כְּבוֹ'דוֹ (ווז.).

מְעַ'כֵּב־זיין, צא. פאַרהאַלטען, פאַרהינדערען, שטערען.

מְעַ'כֵּב־הַגְאוּ'לָה־זיין, צא. פאַרהאַלטען די אויסלייזונג (פון דעם אידישען פאָלק), פאַרהינדערען דאָס קומען פון משיח'ן (דורך זינד).

מְעַ'כֵּב־הַקְּרִי'אָה־זיין, צא. פאַרהאַלטען דאָס לייענען פון דער תורה (ווען איין איד האָט אַ געוויסע קלאַגע געגען אַ צווייטען מעג ער זיך באַנוצען מיט דעם דאָזיגען מיטעל אום צו ברייגנען די זאַך פאַר דער עפענטליכער אויפמערקזאַמקייט און פאָדערען גערעכטיגקייט).

מְעַ'כֵּל־זיין, צא. פאַרדייען.

מעכ"ת, מַעֲ'לַת כְּבוֹד תִּפְאַרְ'תּוֹ (ווז.).

מַעֲ'לָה, הוו. (ם. מַעֲלוֹ'ת). אַ פאָרצוג, אַ'ן אויסצייכנונג, אַ גוטע אייגענשאַפט, אַ'ן אייגענשאַפט. "אַלע מ ע ל ו ת קענען ניט זיין אין איינעם" (שפוו.). "עס איז ניטאָ קיין מ ע ל ה אָהן אַ חסרון" (שפוו.).

מַעֲ'לֶה־זיין, צא. אויפהויבען, העכערען. עס איז ניט מ ע ל ה און ניט מוריד, עס מאַכט קיין אונטערשייד ניט.

מַעֲ'לֶה־גֵ'רָה־זיין, צא. ווידער אויפברייגנען און איבערקייען די פאַרשלונגענע שפייז (אַזוי ווי קיה א. ד. ג.), איינער פון די צייכענס דורך וועלכע מע דערקענט די טהירען וואָס אַ איד מעג עסען זייער פלייש.

מַעֲ'לֶה־גֵ'רָה'ן, צא. זעה מַעֲ'לֶה־גֵ'רָה־זיין.

מַעֲ'לִים־זיין, צא. פאַרבערגען, פאַרלייקענען.

מַעֲ'לַת־כְּבוֹד־תִּפְאַרְ'תּוֹ, "די ווירדע פון זיין פראַכטפולער עהרע", זיין הויכווירדיגע עהרע (אַ חעפליכע אַרט פון אַדרעסירען אַ פערזאָן אין אַ בריף).

מַעֲ'לַת־כְּבוֹ'דוֹ, "די ווירדע פון זיין עהרע", זיין ווירדיגע עהרע (אַ העפליכע אַרט פון אַדרעסירען אַ פערזאָן אין אַ בריף).

מַעֲלָ'תוֹ, זיין ווירדע, (אַ העפליכע אַרט פון אַדרעסירען אַ פערזאָן אין אַ בריף).

מַעֲ'מָד, הם. אַ באַשטאַנד, אַ געגעשעפט; צושטאַנד.

מַעֲמָ'דוֹת, ם. געוויסע צוזאַמענגעשטעלטע פסוקים פון תנ"ך, אויסצוגען פון תלמוד און תפלות וואָס מע זאָגט נאָך דעם פריהמאָרגעדיגען דאַווענען און נאָכדעם ווי מע האָט אָפגעזאָגט אַ געוויסע צאָהל פון קאַפּיטלעך תהלים. "מ ע מ ד ו ת (זאָגען) איז וועלוועלער פון תהלים" (שפוו.).

מַעֲ'נֵה־לָ'שׁוֹן, הוו. (ביבליש). "די רייד פון דער צונג", דער נאָמען פון אַ בוך וואָס ענטהאַלט די תפלות וועלכע ווערען געזאָגט אויפ'ן בית־עולם; אַ געשליפענע צונג, אַ גרוים מויל.

מֵעִנְ'יָן־לְעִנְ'יָן, (תלמודיש). פון איין געגענשטאַנד צום אַנדערען.

מְעַ'נֵשׁ־זיין, צא. באַשטראָפען.

מְעַ'קֵר'ען [מַייקרן], צא. "אויס־וואָרצלען", איבערקעהרען, צוזו־דערן.

מַעֲ'רָב, הם. וועסט וועסט־זייט,

מַעֲרָ'בִית, הוו. די תפלות וואָס ווערען צוגעגעבען צום מעריב געבעט אום יום טוב.

מַעֲרָ'בִית־דְרוֹ'מִית, (תלמודיש). וועסט־זידליך, אין אַ וועסט־זידליכער ריכטונג.

מַעֲרָ'בִית־צְפוֹ'נִית, (תלמודיש). וועס־נאָרדליך, אין אַ וועסט־נאָרדליכער ריכטונג.

מְעָרָה [מַעֲ'רָה], הוו. (מ. מְעָרוֹת מַעֲ'רוֹת). אַ הייהל; אַ געמויערטעס שטיבעל אויפגעשטעלט אויף אַ קבר.

מַעֲ'רִיב, הם. אַבענד־געבעט.

מַעֲרָ'כָה, הוו. (מ. מַעֲרָ'כוֹת). שיקזאַל, דאָליע; שלעכטע דאָליע. "אַ אידענ'ס פרנסה איז יגון ואנחה און זיין גליק איז אַ מ ע ר כ ה" (שפוו.). "דער יצר הרע האָט תמיד די מ ע ר כ ה" (שפוו.).

מְעָ'רַת־הַמַכְפֵּ'לָה, הוו. (ביבליש). אַ געוויסע געמויערטע הייהל אין פאַלעסטינאַ וואו עס ליגען באַגראָבען די אורפאָטערס און אור־מוטערס פון דעם אידישען פאָלק.

מַעֲ'שֶׂה, או. אַלס, אין דער ראָלע פון, אזוי ווי, אויף דעם שטייגער פון. "זיך שטעלען מ ע ש ה גביר".

מַעֲ'שֶׂה, הוו. (מ. מַעֲשִׂ'ים). אַ טהאַט, אַ האַנדלונג, אַ'ן אויפטהו; פאַסירונג, באַגעבענהייט, פאַקט; אויפרוהר, סקאַנדאַל; זאַך, געגענשטאַנד. וואָס איז די מ ע ש ה?, וואָס איז דער מעהר?, וואָס איז די אורזאַכע?. זיך אָנטהאָן אַ מ ע ש ה, זיך מאַכען דעם טויט. אַרבייטען אָדער אָנגעבען מ ע ש י ם, מאַכען סקאַנדאַלען. יענע מ ע ש ה, דער ווייבליכער געשלעכטס־אָרגאַן. קיין מ ע ש ה ניט, ניט שלעכט, צימליך. געחאַפּט אין דער מ ע ש ה, ניט אונשולדיג אין דער באַציהונג; ניט פרום. "דער רב מיט דער רבי'צען איז אַ גאַנצע מ ע ש ה, דער רב אָהן דער רבי'צען איז אַ האַלבע מ ע ש ה, און די רבי'צען אַליין איז גאָר קיין מ ע ש ה ניט" (שפוו.).

מַעֲ'שֶׂה, הוו. (מ. מַעֲ'שִׂיוֹת, מַעֲ'שׂוֹת). ערצעהלונג, געשיכטע; סקאַזקע, לעגענדע; קינדערשע ערצעהלונג; אַ'ן אויסגעטראַכטע זאַך, אַ ליגען. באָבע־מ ע ש ה אָדער בבא־מ ע ש ה, קינדערשע ערצעהלונג, אויסגעטראַכטע זאַך. "אויף אַ מ ע ש ה פרעגט מען קיין קשיא ניט" (שפוו.). "די מ ע ש ה האָט שוין אַ באָרד" (ווער. — ד. ה. זי איז שוין זעהר אַלט). "פון מ ע ש ו ת דערצעהלען קאָכט מען קיין וויעטשערע ניט" (שפוו.).

מַעֲ'שֶׂה־נוֹ'רָא, הוו. אַ שרעקליכע געשיכטע, אַ'ן ערצעהלונג פול מיט וואונדערליכע פאַסירונגען.

מַעֲ'שֵׂה־נִ'סִים, הוו. (תלמודיש). אַ וואונדערליכע פאַסירונג.

מַעֲ׳שֶׂה־סְדוֹם [סְדֹם], הוו. אויפ־פיהרונג פון סדום, שלעכטסקייט, גרויזאמקייט.

מַעֲ׳שֶׂה־שֶׁהָ׳יָה, הוו. (תלמודיש). א זאך וועלכע האט פאסירט, א פאקט.

מַעֲ׳שֵׂה־שָׂ׳טָן, או. "די ארבייט פון טייוועל", צום אומגליק.

מַעֲ׳שֵׂי־יְדֵי (יָ׳דָיו), מ. (ביבליש). די ארבייט פון מיינע (זיינע) הענד.

מַעֲ׳שִׂים־בְּכָל־יוֹם, מ. (תלמודיש). פאקטען פון יעדען טאג, טעגליכע פאסירונגען.

מַעֲ׳שִׂים־טוֹ׳בִים, מ. (תלמודיש). גוטע טהאטען. "מעשים טובים העלפען ניט, מעשים רעים שאדען ניט" (שפוו.).

מַעֲ׳שִׂים־רָ׳עִים, מ. (תלמודיש). שלעכטע טהאטען.

מַעֲ׳שִׂים־תַּעְתּוּ׳עִים, מ. (ביבליש). ווילדע זאכען, סקאנדאלען.

מַעֲ׳שִׁיר־זַיין, צא. רייך מאכען.

מַעֲ׳שֵׂר, הם. (מ. מַעַשְׂ׳רוֹת). א צעהנטיל, דאס צעהנטע טהייל פון די תבואה און פרוכטען וועלכע יעדער איד (פארצייטען אין פא־לעסטינא) האט לויט דעם אידי־שען דין געמוזט אפגעבען פאר די לויים; א צעהנטעל פון די פארדיענסטען וואס געוויסע פרומע אידען צוטהיילען רעגעלמעסיג פאר וואהלטהעטיגע צוועקען. פרעגען ווי מע גיט מעשר פון שטרוי, ארויסווייזען פאלשע פרומקייט (ווייל פון שטרוי דארף מען איי־גענטליך קיין מעשר ניט געבען).

מַעֲ׳שֵׂר עֶן, צא. אראפגעבען מעשר פון.

מֶעת־לֶ׳עֶת [מֵעֵת־לְעֵת], הם. (מ. מֵעֵת־לְ׳עֵת׳ען), (תלמודיש). א נאכט מיט א טאג, פיער און צוואנציג שטונדען.

מַעְ׳תִּיק, הם. (מ. מַעְתִּי׳קִים). אי־בערזעצער.

מַ׳פָּה, חוו. (מ. מַ׳פּוֹת). א טוך־דעקע וועלכע מע פארשפרייט אויפ׳ן עמוד אדער אויף דעם טיש אויף וועלכען מע לייענט אין שוהל; א לאנד־קארטע.

מַפּוֹ׳לֶת הוו. א רואינע, א׳ן איינ־געפאלענעם הויז.

מְפוּ׳נִיצע, הוו. (מ. מְפוּ׳נִייצעס). זעה מְפוּ׳נָק.

מְפוּ׳נָק, הם. (מ. מְפוּנָ׳קִים). א דעליקאטנער אדער פארצערטעל־טער מענש, א׳ן אויסטראכטער, א׳ן אויסקלייבער.

מְפוּרְ׳סָם, הם. (מ. מְפוּרְסָ׳מִים). א באוואוסטער, א באריהמטער.

מְפוֹ׳רָשׁ, או. אויסדריקליך, דייטליך.

מַפְ׳טִיר, הם. דער וועלכער ווערט אויפגערופען צום לעצטען ביים לייענען אין שוהל און וועלכער לייענט פאר די הפטורה. געבען מפטיר, אויפרופען איםיצען צו זאגען די הפטורה (עס ווערט באטראכט אלס א באזונדער׳ער כבוד צו׳ קריגען מפטיר). "איינער האט האלט וויער־טילך, דער

צווייטער מפטיר" (שפוו.). "קוים פוצט זיך איינער אָפּ די שטיוועל רופט מען איהם שוין אויף צו מפטיר" (שפוו.). "ער האָט זיך שוין געקויפט מפטיר" (ווער. אויף אימיצען וואָס האָט זיך פאַרדרעהט אין אַ געשעפט אָדער באַגאַנגען אַ נאַרישקייט).

מַפִּיר־הַקָּדוֹשׁ, פון זיין הייליגען מויל.

מַפְּיִם־זיין, צא. איבערבעטען.

מַ'פִּיל הם., מַ'פִּיל־קינד, חז. (מ. מַ'פִּיל'עך, מַ'פִּיל־קינדער). אַ קינד געבוירען טויט (פאַר דער צייט).

מַ'פִּיל־זיין, צש. געבערען אַ טויטעס קינד (פאַר דער צייט).

מַפִּי'צֵי־, הם. מ. די פאַרשפּרייטערס פון —.

מַפִּי'צֵי־שְׂפַת־עֵ'בֶר, הם. מ. די פאַרשפּרייטער פון דער העברעאישער שפּראַך (מיט דעם נאָמען רופען זיך פיעלע פאַראיינען וואָס זייער צוועק איז צו פאַרברייטען דאָס שטודיום פון העברעאיש).

מַ'פִּיק, הם. דאָס פינטעלע אין דעם בוכשטאַב "ה" (אין העברעאישע ווערטער).

מַפָּ'לָה, הוו. (מ. מַפָּ'לוֹת). נידערלאַגע, דורכפאַל, אָפּשניט. "המן'ס מפלה". "אויף אַ שלעכטען פּרייז טאָר מען קיין מפלה ניט בעטען" (שפוו.).

מְפוּלְ'פָּל, הם. שאַרפזיניגער תלמודיסט.

מַפְלִ'יג־זיין, צש. איבערטרייבען.

מַפְּ'לִיעֶן, צא. זעה מַ'פִּיל־זיין.

מְפַלְ'פֵּל־זיין־זיך. צוו. אַרגומענטירען, דעבאַטירען, דיספּוטירען; זיך גריבלען, זיך פאַרטיעפען.

מַפְ'סִיק־זיין, צא. אונטערברעכען, אָפּהאַקען (אין מיטען); ריידען (אין דאַווענען).

מְפַ'צֶה־זיין, צא. איבערבעטען, פאַרגיטיגען.

מַפְ'קִיר־זיין, צא. אויפאָפּפערען; לאָזען אויפ'ן צופאַל, לאָזען געהן ווי עס געהט. זיך מפקיר זיין, זיך אויפאָפּפערען.

מְפַרְ'נֵס־זיין, צא. ערנעהרען.

מְפַרְ'סֵם־זיין, צא. פאַרעפענטליכען, באַקאַנטמאַכען, פּובליצירען.

מְפָרְ'שִׁים, הם. מ. די (הויפּט-) קאָמענטאַרען פון תלמוד.

מַפְתֵּ'חַ, הם. (מ. מַפְתְּ'חוֹת). שליסעל (צו אַ בוך).

מ"ץ, אב. מוֹ'רֶה־צֶ'דֶק, "דער ריכטיגער לעהרער", אַ רב אָדער אַ דיין.

מְצאַ'צֶע, הוו. (מ. מְצאַ'צֶעס). איראָנישע פאַראָדיע אויף "מציאה".

מַ'צָּב, הם. שטאַנד, צושטאַנד, אומשטאַנד, לאַגע, פאַרהעלטנים.

מַצֵּ'בָה, הוו. (מ. מַצֵּ'בוֹת). גראָבשטיין, דענקמאָל. "אויף דער מצבה זיינען אַלע אידען שעהן" (שפוו.).

מִצַד'־, פּ. פון דער זייט פון —.

מִצ'דֵי־צְדָ'דִים, או. פון אַלע זייטען.

מַצְ'דִיק־זיין, צא. רעכטפערטיגען, ערקלעהרען אַלס גערעכט, פאַר=טהיידיגען, פאַרענטפערען.

מַצְ'דִיק־הַדִין־זיין, צש. (תלמודיש). ערקלעהרען אָדער אָננעהמען אַלס גערעכט דעם אורטהייל (פון גאָט).

מַ'צָה, הוו. (מ. מַ'צוֹת). אַ דינער פלאַכער קוכען פון ניט=געזייערטען טייג וועלכע אידען עסען אום פסח. „איינער צו פראַצע, זיעבען צו מ צ ה" (שפוו.). „וואָס קלעקט פאַר אַ סאָלדאַט אַ מ צ ה" (שפוו.).

מַ'צָה־בעקער, המ. (מ. מַ'צָה־בע=קערם). איינער וואָס באַשעפטיגט זיך מיט באַקען מצות. זיצען ווי אַ מ צ ה ־ ב ע ק ע ר, אַרומגעהן ליידיג אַ גאַנץ יאָהר.

מַ'צָה־וואסער, הז. דאָס וואַסער אין וועלכע מע פאַרמישט דאָס מעהל פון וועלכען די מצות וועלן געמאַכט. געהן ווי מ צ ה ־ ו ו א ס ע ר, שנעל פערקויפט ווערען, האָבען אַ גרויסען אָפּ=גאַנג. לויפען ווי נאָך מ צ ה ־ ו ו אַ ס ע ר, לויפען מיט איםפעט.

מַ'צָה־שְמוּ'רָה, הוו. מצה געמאַכט פון מעהל אויף וועלכע מע האָט באַזונדערע אַכט געגעבען עס זאָל ניט געזייערט ווערען. זעה חָ'מֵץ.

מִצְ'וָה, הוו. (מ. מִצְ'ווֹת). אַ גע=באָט, אַ רעליגיעזע פאָרשריפט; אַ פרומע טהאַט. אַ מ צ ו ה אויף איהם, רעכט אויף איהם. פאַר=קויפען מ צ ו ו ת, פאַרקויפען (אין שוהל) הגבה גלילה אָדער אַנדערע עהנליכע כבודים. „עס איז אַ מ צ ו ה אַ אידען צו באַגראָבען" (שפוו.). „דריי מ צ ו ו ת קריכען פון האַלז אַרוים: אַ צו גרויסער אַפיקומן, אַ ווינטערדיגער שלש־סעודות און די מציצה פון אַ גרוי=סען גר" (שפוו.).

מִצְ'וָה־לְחַ'סֵר, עס איז אַ מצוה צו מאַכען ווייניגער (אַ ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען מע נעהמט עפּעס פון אַ קאַרגען).

מִצְוָה'ט'ניצע, הוו. (מ. מִצְוָה'ט'־ניצעם). זעה מִצְוָה'ט'ניק.

מִצְוָה'ט'ניק, הוו. (מ. מִצְוָה'ט'ני־קעם). זעה בַּ'עַל־מִצְוָה'ט'ניק.

מִצְ'וַת, הוו. (מ. מִצְ'וות). זעה מִצְ'וָה.

מְצוֹ'רָע, המ. (מ. מְצוֹרָ'עִים). אַ קרעציגער; הוו. דער נאָמען פון דער אַכט און צוואַנציגסטער סדרה.

מִצְ'וַת־לֹא'־תַעֲשֶׂה, הוו. (מ. מִצְ'וות־לֹא'־תַעֲשֶׂה). זעה לֹא'־תַעֲשֶׂה.

מִצְ'וַת־עֲשֵׂה [עֶ'שֶׂה], הוו. (מ. מִצְ'וות־עֲשֵׂה [עֶ'שֶׂה]). זעה עֲשֵׂה.

מֵ'צַח־אִ'שָּׁה־זוֹ'נָה, המ. (ביבליש). „דער שטערן פון אַ'ן אויסגעלאַ=סענער פרוי", אַ קופערנער שטערן, אונפאַרשעמטקייט.

מְצִי'אָה, הוו. (מ. מְצִי'אוֹת). „אַ געפונענע זאַך", אַ ביליגער איינ=קויף. עס איז אַ מ צ י אָ ה פון אַ גנב, עס איז שפּאָט=ביליג. וואָס

אין די מ צ י אָ ה מיט איהם?, וואָס נעהמט ער זיך איבער? "דאָס גאַנצע געלט געהט אַוועק אויף מציאות" (שפוו.).

מְצִי'אוּת, הוו. די ווירקליכקייט.

מַ'צִיל־זיין, צא. רעטען, העלפען.

מְצִי'צָה, הוו. דאָס אויסזויגען פון דעם בלוט נאָך דער באַשניידונג. געבען מ צ י צ ה, באַהרען אי־מיצען מיט דער צערמאָניע פון מציצה.

מַצְלִי'חַ־זיין, צש. האָבען גליק.

מְצַמְ'צֵם־זיין, צא. באַשרענקען; גענוי באַרעכענען, גענוי צופאַסען.

מִצְנֶ'פֶת. הוו. די קאָפּ=באַדעקונג פון אַ טויטען.

מְצַ'עֵר־זיין, צא. שמערצען, וועה=טאָן, באַטריבען.

מְצָרֵף (מְצַ'רֵף)־זיין, צא. צוזאַמענ=רעכענען, אַריינרעכענען, צורע=כענען. מ צ ר ף ־ ז י י ן צום בענ=שען, צורעכענען (אַ זייטיגע פער=זאָן) כדי צו בענשען מיט מזומן.

מְקַ'בֵּל, הם. (מ. מְקַבְּ'לִים). אַ נעהמער; איינער וועלכער נעהמט צדקה.

מְקַ'בֵּל־בְּאַהֲ'בָה־זיין, צא. צונעה=מען מיט ליבשאַפט, זיין צופרידען מיט, געדולדיג אויסשטעהן.

מְקַ'בֵּל־נַ'חַת־זיין, צא. האָבען פאַר=גניגען, אָנקווועלען.

מְקַ'בֵּל־פָּ'נִים־זיין, צא. (תלמודיש). אויפנעהמען, עמפפאַנגען, געהן אַנטקעגען.

מְקַ'בֵּל־קִנְ'יָן־זיין, צש. (תלמודיש). באַפעסטיגען אַ'ן אָפּמאַך אָדער קאָנטראַקט דורך דעם וואָס ביידע צדדים נעהמען אָן אין דער האַנד די עקען פון אַ פאַטשיילקע.

מְקַ'בֵּל־שַׁ'בָּת־זיין, צש. אויפנעה=מען אָדער איינוויייהען דעם שבת, זאָגען לכו־נרננה. (ווז.).

מַקְ'דִים־זיין־זיך, צוו. זיך פערדע=רען, קומען פאָראויס, לויפען אַפריהער.

מַקְ'דִישׁ־זיין, צא. ווידמען, אָפּגע=בען, אָפּפערען.

מִקַּדְמַת־דְּנָא', או. (תלמודיש). פון פריהער, פון לאַנגע צייטען.

מִקְ'דָּשׁ, הוו. זעה בֵּית־הַמִּקְ'דָּשׁ.

מְקַ'דֵּשׁ־זיין, צא. זיך פאַרלאָבען מיט (דורך דעם וואָס מע טהוט אָן דער פאַרלאָבטער אַ רינג אָדער מע גיט איהר אין דער האַנד אַ ווערטה=זאַך).

מְקַ'דֵּשׁ־הַשֵּׁם [ה שֶׁ ם '] ־זיין, צש. (תלמודיש). "חייליגען דעם נאָמען (פון גאָט)", טהאָן אַ העלדישע טהאַט פון גאָטס וועגען, זיך אויפ=אָפּפערען.

מְקוּ'בָּל, הם. (מ. מְקוּבָּ'לִים). זעה בַּ'עַל־מְקוּ'בָּל.

מִקְ'וָה, הוו. (מ. מִקְ'וֹות, מִקְוָ'אוֹת). דאָס וואַסער אין וועלכען מע געהט טבילה. "אין מ ק ו ה לאָזט מען איבער אַלע עברות" (שפוו.).

מְקוּ'יָם־ווערען, צל. פאַרווירקליכט ווערען, געשעהן.

מָ'קום, הם. (מ. מְקוֹ'מות). אַ'ן
אָרט, אַ פּלאַץ; אַ שטאָדט, אַ
לאַנד. אין ווייטע מקומות,
אין ווייטע לענדער.

מְקום [מָ'קום]־מְנוּ'חָה, הם. אַ'ן
אָרט פון רוה.

מְקום [מָ'קום]־מִקְ'לָט, הם. אַ'ן אָרט
וואו זיך צו ראַטען, אַ צופלוכט,
אַ היים.

מָ'קום־קָ'דוש, הם. "אַ הייליגער
אָרט", אַ שוהל.

מְקוֹ'נֵן, הם. דער קלאָגער, דער
פאַרפאַסער פון איכה. "דאַרויף
קלאָגט דאָך דער מקונן"
(ווער. — אָפּט פאַראָדירט: "דאַ=
רויף קלאָגט דאָך דער ממקומך").

מָ'קור, הם. (מ. מְקוֹ'רים). קוואַל,
אורשפּרונג, אָנהויב.

מִקח [מֶ'קַח], הם. (מ. מִקָ'חִים).
פּרייז.

מִקַח־וּמִמְכָּר [מֶ'קַח־וּמִמְ'כָּר]. הם.
(תלמודיש). קויף און פאַרקויף,
האַנדעל.

מִקַח [מֶ'קַח]־טָ'עות, הם. (תלמו=
דיש). אַ'ן איינקויף אָדער אַ האַנ=
דעל וועלכער איז געמאַכט געוואָ=
רען דורך אַ'ן אירטהום אָדער אַ
שווינדעל.

מְקַטְ'רג, הם. (מ. מְקַטְרֵ'גים). באַ=
שולדיגער, באַשולדיגענדער אַד=
וואָקאַט; באַשולדיגענדער ענגעל.

מְקַטְ'רֵג־זיין (אויף), צש. אָנרעדען
שלעכטס, ברייגנען באַשולדיגונגען.

מֵ'קִיא'ן, צש. ברעכען, אויסברעכען
(פון מאָגען).

מְקַ'יֵים־, צש. זעה מְקַיֵים־.

מֵ'קִיל, הם. איינער וואָס איז שטענ=
דיג געניינט צו ענטשיידען רע=
ליגיעזע פראַגען אויף אַ גרינגער
אַרט. זעה מַחְ'מִיר.

מְקַיֵים־זיין, צא. ערפילען, אויס=
פילען, טהאָן, פאַרריכטען.

מְקַ'יֵם־פְּסָק [פְּסַק]־זיין, צש. אויס=
פיהרען דעם אורטהייל (פון גע=
ריכט).

מְקַ'נֵא, הם. (מ. מְקַנְ'אִים). באַניי=
דער, ניט=פאַרגינער.

מְקַ'נֵא־זיין, צא. באַניידען, ניט
פאַרגינען.

מַ'קַף, הם. אַ קורץ פאַסיקעל וואָס
דיענט אַלס פאַרבינדונגס=צייכען
צווישען צוויי ווערטער (אין העב=
איש).

מַקְ'פִּיד, (מ. מַקְפִּי'דים). אַ קאַפּ=
ריזנער מענש; אַ'ן איבערקלייבער,
אַ פעדאַנט.

מַקְ'פִּיד־זיין, צש. זיין געגוי, געגוי
אָפּהיטען, איבערקלייבען.

מִקֵץ', הוו. דער נאָמען פון דער
צעהנטער סדרה (ווז.).

מְקַ'צֵר־זיין, צא. פאַרקירצען, מאַ=
כען קורץ; זיך פאַסען קורץ.

מְקַ'צֵר־יָ'מִים־(וְשָ'נִים)־זיין, פאַר=
קירצען (אומיצען) די טעג (און
יאָהרען), פאַרביטערען דאָס לע=
בען.

מְקְ'צַת, הם. אַ קליינער טהייל, אַ
ביסעל, אַ קליינינקייט.

מִקְ'צַת־מִן־הַמִּקְ'צַת, הּמ. אַ גאַנץ קליינער טהייל, אַ קליין ביסעלע.

מְקָרֵב [מְקַ'רֵב]־זיין, צא. דערנע־הענטערען, באַפריינדען.

מִקְ'רֶה, הּמ. (מ. מִקְ'רִים). צופאַל.

מַקְ'רִיב־זיין, צא. אָפפערען. זיך מקריב־זיין, זיך אויפאָפפע־רען.

מַקְ'שָׁן, הּמ. (מ. מַקְשָׁ'נִים). איינער וועלכער האָט די געוואוהנהייט נאָכאַנאַנד צו פרעגען קשיות. "אַ מקשן פאַלט תמיד אין דער בלאָטע אַריין" (שפוו.).

מַר־בַּר־רַב־אַ'שִׁי, (תלמודיש). מר דער זוהן פון רב־אשי, אַ גרויסער געלעהרטער וועלכער האָט גע־לעבט גלייך נאָך דער אָפשליסונג פון תלמוד. "ער מיינט ער איז אַ גאַנצער מר־בר־רב־אשי".

מַר־מָוֶת, (ביבליש). ביטערער פון טויט.

מַר־נֶ'פֶשׁ, הּמ. (מ. מָ'רֵי־נֶ'פֶשׁ), (ביבליש). אַ פאַרביטערטער, אַ פאַראומערטער.

מָ'רָא־דְאַתְ'רָא, הּמ. (תלמודיש). דער דיין אָדער דער רב פון דער שטאָדט.

מָ'רָא־דְעָלְ'מָא־כּוּ'לָּא, הּמ. (תלמו־דיש). דער האַרר פון דער גאַנצער וועלט, גאָט.

מַרְ'אֶה, הּמ. געשטאַלט, געזיכט, אויסזעהן.

מַרְ'אֶה־כֹהֵן [כּ'הֵן], הּמ. (ליטור־גיש). דאָס אויסזעהן פון דעם כהן (ווערטער גענומען פון די יום־כפור'דיגע תפלות וואו עס ווערט באַשריעבען ווי שעהן דער כהן־גדול האָט אויסגעזעהן. דער אויסדרוק ווערט געוועהנליך גע־ברויכט אין שפּאַס אויף אַ געזיכט וואָס איז אויסגעריטעלט פון שכרות).

מַרְ'אֵה־מָ'קוֹם, הּמ. אַ'ן אָנווייזונג אויף די שטעלע וואו אַ זאַך גע־פינט זיך.

מַרְ'גִישׁ־זיין, צא. פיהלען, דער־פיהלען, שפירען.

מְרַגְ'לִים, הּמ. מ. די מענער וועלכע משה האָט געשיקט אויסצופאָרשען דאָס לאַנד פון כנען, ווי די בי־בעל דערצעהלט.

מָרְדְ'כַי, אנמ. דער נאָמען פון דעם מאַן אין וועלכענס הויז אסתר איז אויפגעהאָדעוועט געוואָרען, ווי עס ווערט דערצעהלט אין בוך "אסתר".

מָ'רָה־שְׁחוֹ'רָה, הוו. (תלמודיש). מעלאַנכאָליע, באַטריבטקייט, פאַר־אומערטקייט, אומעט.

מַרְווִי'חַ־, מַרְוִי'חַ־זיין, צא. פראָ־פיטירען, פאַרדיענען.

מְרוּ'צֶה, א. צופריעדען, גערן, איינשטימענד.

מָ'רוֹר, הּמ. עפּעס ביטערס (אַזוי ווי חריין א. ד. ג.) וואָס מע עסט צום סדר אין אנדענק אָן די בי־טערע ליידען וואָס אידען זיינען אויסגעשטאַנען אין מצרים.

מְרַ'חֵם־זיין־זיך, צוו. זיך דערבאַר־מען, האָבען מיטלייד.

מַרְ'חִיק־זיין, צא. דערווייטערען, זיך האַלטען פון דער ווייט.

מֶרְ'חָץ, הם. (מ. מֶרְחֶצָ'אוֹת, מֶרְ'חֶצ'יען). שוויץ־באָד.

מֶרְ'חָק, הם. (מ. מֶרְחָקִים [מֶרְחַ'קִים]). אַ ווייטקייט, אַ ווייטע שטרעקע, אַ ווייטער פאַרוואָרפענער פלאַץ. פאָהרען אין די מרחקים, פאָהרען אין ווייטע לענדער.

מֶרְ'חָק־רַב, הם. אַ ווייטע שטרעקע.

מַרְחֶשְׁ'וָן, הם. זעה חֶשְׁ'וָן.

מְרִי'דָה, הוו. (מ. מְרִי'דוֹת). אַ'ן אויפשטאַנד, אַ בונד, אַ רעוואָלוציאָן.

מֵרְ'כָא־טִפְּ'חָא, געוויסע צוויי טראָפּ־צייכענס: "ֽ" (מרכא) און "֖" (טפחא). פּיס ווי אַ מרכא־טפחא, קרומע פיס.

מַרְ'עִיש־עוֹ'לָם (עוֹלָ'מוֹת)־זיין, צש. (תלמודיש). איינלייגען די וועלט, מאַכען אַ ליאַרעם.

מַרְ'פֵּא־לָ'שׁוֹן, (ביבליש). די היילונג (ד. ה. די רייד) פון דער צונג. "אויף מרפא־לשון קומט אַ מתנת יד" (שפוו. — ד. ה. פאַר ריידען קריגט מען אָפט קלעפּ).

מַרְשַׁ'עַת, הוו. אַ שלעכטע בייזע פרוי.

מָ'רַת, הוו. מאַדאַם, פרוי. מרת פרומע תחיה, פרוי פרומע זאָל לעבען.

מַ'שָּׂא, הוו. (מ. מַשָּׂ'אוֹת). לאַסט, שווערע לאַסט. "ברויט אונטער־וועגס איז קיין משא ניט" (שפוו.).

מַ'שָּׂא־וּמַ'תָּן, הם. (תלמודיש). נעהמען און געבען, קויף און פאַרקויף, האַנדעל. "דער בעסטער משא־ומתן איז מיט גאָט" (שפוו.).

מַ'שָּׂא־כְּבֵ'דָה, הוו. (ביבליש: כָּבֵד'). אַ שווערע לאַסט.

מַ'שֹּׂא־פָּנִים [פָּ'נִים], הם. (ביבליש). פאַרטייליכקייט.

מַשְׁבִּי'עַ־זיין, צא. באַשווערען (בייזע גייסטער א. ד. ג.).

מִשַּׁ'בָּת־לְשַׁ'בָּת, (תלמודיש). פון שבת צו שבת, איין מאָל אין וואָך.

מַשְׁגִּי'חַ, הם. (מ. מַשְׁגִּי'חִים). אויפזעהער, אַכטגעבער (אויף אַ רעליגיעזער אָדער וואָהלטהעטיגער אנשטאַלט).

מַשְׁגִּי'חַ־זיין, צש. אַכטונג געבען, אויפפּאַסען.

מְשַׁ'דֵּךְ־זיין, צא. פאַרהייראַטהען, צונויפבריינגען (אַ הייראַטהס־פאַרטיי). משדך־זיין זיך, זיך פאַרבינדען (מיט אימעצען) דורך הייראַטה.

מֹ'שֶׁה, אנם. דער נאָמען פון דעם זוהן פון עמרם און פון יוכבד, וועלכער האָט אַרויסגעפיהרט די אידען פון מצרים און האָט זיי געגעבען די תורה וועלכע ער האָט געקריגען פון גאָט אויפ'ן באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט. אַ משה (אַמעריקאַניש), אַ פראָסטער אונוויסענדער איד. "רב

משה מעג מאַשקע טאָר ניט" (שפוו.).

מְשֶה־רַבֵּ'נוּ, הם. אונזער לעהרער משה. "משה־רבנו האָט מיט די אידען אויך ניט געקענט אויסקומען" (שפוו.).

מְשוּ'גָע, א. (מ. מְשוּגָ'עִים). פאַרריקט, וואהנזיניג; ווילד, צורייצט, צוטראָגען, קאַפּריזנע. משוגע אויף טויט, זעהר פאַרריקט, זעהר ווילד. "פריש און געזונד און משוגע" (ווער.). "אַז מע זאָגט משוגע גלויב" (שפוו.). "ביסטו משוגע לאָז דיך בינדען" (שפוו.). "משוגע מטורף און פאַרדרעהט נאָר יענעם די קאָפּ" (שפוו.).

מְשוּגָ'עִים־הוֹיז, הז. (מ. מְשוּגָ'עִים־הייזער). דול־הויז, אירענהויז.

מְשוּ'גָעְ'ן, א. פאַרריקט, וואַהנזיניג. "משוגענע גענז משוגע'נע גריווען" (שפוו.). "איטליכער משוגע'נער ווערט אום תמוז קלאָר" (שפוו.). "אַלע משוגע'נע שלאָגען יענעם די פענסטער אויס" (שפוו.).

מְשוּגַ'עַת, הוו. (מ. מְשוּגַ'עַת'ען). פאַרריקטהייט, וואַהנזין; קאַפּריז, פאַרוועלענים, ווילדער געדאַנקען.

מַשְ'וֶה־, **מַשְ'וֶוה־זיין**, צא. אויסגלייכען, באַפרידיגען, פאַרגיטיגען, באַצאָהלען. משוה־זיין איטיצען פאַר זיין טרחה, באַצאָהלען איטיצען פאַר זיין מיה.

מְשוּ'לָח, הם. (מ. מְשוּלָ'חִים). אַ געשיקטער, אַ געזאַנדטער; אַ רייזענדער אַגענט; איינער וועלכער פאָהרט אַרום קלייבען געלט פאַר אַ רעליגיעזע אָדער וואָהלטהטיגע אַנשטאַלט.

מְשוּלַ'חַת (אייגענטליך מְשֻלַ'חַת), הוו. (מ. מְשוּלַ'חַת'ען). אָנשיקענעס.

מְשוּ'לָש, א. דרייפאַכיג. אַ הדס וואָס איז משולש, אַ הדס וואָס זיינע בלעטער וואַקסען צו דריי אין אַ רייה (די פרומע געברויכען בלויז אַזעלכע הדסים).

מְשוּ'מָד, הם. (מ. מְשוּמָ'דִים). אַ געטויפטער איד; אַ'ן אויסוואורף, אַ שורקע. "בעסער צעהן משומדים איידער איין שלעבטע ווייב" (שפוו.). "דעם אידען אין אַ מאָהל בעסער ווי דעם משומד: דער איד קען זיך שמד'ען, דער משומד ניט" (שפוו.). "אַ משומד אין דער משפחה קומט אַמאָל אויך צוניץ" (שפוו.).

מְשוּ'מָד־לְהַכְ'עִים, הם. זעה מוּ'מָר־לְהַכְ'עִים.

מְשוּמַד'סקע, א. האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ משומד; זעהר פאַרדאָרבען.

מְשוּמֶ'דֶת, **מְשוּמֶ'דֶתיטע**, הוו. (מ. מְשוּמֶ'דֶת'טעס). זעה מְשוּ'מָד.

מְשוּ'נֶה, א. ווילד, פרעמד, אונגעהייער.

מְשוּ'נֶה'דיג, א. זעה מְשוּ'נֶה.

מְשוּעְ'בָּד, א. פאַרשקלאַפט, אונטערוואָרפען, אונטעריאָכט; פאַרפפליכטעט, געצוואונגען.

מְשוּפָּע, אז. קרום, אין אַ קרומער ליניע.

מְשוּפָּע׳דיג, א. זעה מְשוּפָּע.

מְשוֹרֵר, הם. (מ. מְשוֹרְרִים [מְשָׁר׳רִים]). אַ זינגער, אַ באַר־זינגער; אַ דיכטער, אַ פּאָעט.

מְשַׁחֵד־זיין, צא. באַשטעכען, אונ־טערקויפען, געבען חאַבאַר.

מַשְׁחִית, הם. (מ. מַשְׁחִי׳תִים). צושטערער, פאַרניכטער, איינער וועלכער מאַכט אָן שאָדען; אַ טייוועל.

מַ׳שִּׂיג־זיין, צא. באַגרייפען, פאַר־שטעהן.

מָשִׁי׳חַ, הם. (מ. מְשִׁי׳חִים). "דער געזאַלבטער", דער דערלייזער אויף וועלכען דאָס אידישע פאָלק וואַרט (לויט דער טראַדיציאָן וועט ער אַרויסקומען פון דעם קעניג דוד׳ס פאַמיליע). פאַלשער משיח, איינער פון די פיעלע פאַרפיהרערס וועלכע זיינען ערשיענען פון צייט צו צייט צווישען דעם אידישען פאָלק און האָבען זיך אַרויסגע־געבען אַלס דערלייזערס געשיקט פון גאָט. "וואַרטען ווי אויף משיח׳ן". "אז משיח וועט קומען וועלען אַלע קראַנקע גע־היילט ווערען נאָר דער נאַרר וועט אַ קאַליעקע בלייבען" (שפּוו.).

מָשִׁי׳חַ־בֶּן־דָּ׳וִד, הם. דער געזאַלב־טער (ערלייזער) דער זוהן פון דוד. זעה מָשִׁי׳חַ.

מָשִׁי׳חַ־בֶּן־יוֹ׳סֵף, הם. דער געזאַלב־טער (דערלייזער) דער זוהן פון יוסף (עס ווערט געגלויבט אַז איידער עס וועט קומען דער ריכטיגער דערלייזער פון דעם אידישען פאָלק וועלכער וועט שטאַמען פון דוד׳ס פאַמיליע וועט זיך צוערשט באַ־וויזען אַ דערלייזער פון דעם שטאַם פון יוסף וואָס וועט פרו־בירען אויסלייזען דאָס אידישע פאָלק, אָבער זיין אויסלייזונג וועט קיין האַפט ניט האָבען און ער וועט פאַלען באַזיעגט פון זיינע פיינד; ערשט נאָך איהם וועט קומען דער ריכטיגער דערלייזער "משיח בן דוד").

מִשְׁכַּב־זָכוּר, הם. (תלמודיש). אונ־נאַטירליכער פאַרקעהר צווישען מענער.

מַשְׁ׳כּוֹן, הם. (מ. מַשְׁכְּ׳נוֹת). אַ פּפאַנד, אַ פאַרזעצטער געגענ־שטאַנד, אַ זאַלאָג, אַ זיכערהייט. "משכון ביד שלום בקעשענע" (שפּוו.).

מַשְׂ׳כִּיל, חם. (מ. מַשְׂכִּי׳לִים). אַ אויפגעקלעהרטער. זעה הַשְׂכָּ׳לָה.

מִשְׁ׳כָּן, הם. דאָס (גאָטעס) געצעלט וואָס אידען האָבען אויפגעשטעלט אין דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט.

מְשַׁכֵּר־זיין, צא. באַרוישען.

מָ׳שָׁל, הם. (מ. מְשָׁ׳לִים). פאַבעל, אַלעגאָריע, אַנעקדאָטע; צוגלייך, ביישפּיעל. געבען אַ משל, גע־בען אַ ביישפּיעל. "יעדער משל האָט זיין נמשל" (שפּוו.).

מִשְׁלוֹ׳חַ־מָ׳נוֹת, (ביבליש). די איינ־פיהרונג צו שיקען איינער דעם אנדערען עסען־זאַכען און געטראַנ־

קען אום פורים; פורים־געשאַנק. זעה שַ׳לַח־מָ׳נות.

מְשַ׳לֵחַ־זיין, צא. אַוועקשיקען, אַרויסשיקען.

מִשְ׳לֵי, הם. דער נאָמען פון אַ ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט מאָראַל־לעהרען און שפּריכווערטער פון קעניג שלמה.

מַשְׁ׳לִישׁ־זיין, צא. אַיינלעגען ביי אַ שליש.

מְשַׁ׳לְמ׳ען, צא. באַצאָהלען.

מָשְׁ׳לֶ׳ען, צש. רעדען מיט פאַבעלען אָדער מיט אַנעקדאָטען.

מְשַׂמֵ׳חַ־זיין, צא. דערפרעהען, מאַכען לוסטיג. זיך מ ש מ ח־זיין, זיך לוסטיג מאַכען, הוליען.

מַשְׁמָ׳עוּת, או. ווי עס זעהט אויס, ווי עס שיינט.

מְשַׁ׳מֵשׁ, הם. (מ. מְשַׁמְ׳שִׁים). באַדיענער.

מְשַׁ׳מֵשׁ־זיין, צא. באַדיענען.

מְשַׁ׳מֵשׁ־הַמִ׳טָּה־זיין, צש. (תלמודיש). צוזאַמענקומען געשלעכטליך.

מִשְׁ׳נָה, הוו. אַ געוויסער טהייל פון תלמוד (ווז.); אַ׳ן איינציגער פּאַראַגראַף פון דער משנה (מ. מִשְׁ׳נוֹת).

מְשַׁ׳נֶּה־זיין, צא. פאַרענדערען, ענדערען, בייטען; בייטען אָדער ניט האַלטען וואָרט.

מְשַׁ׳נֶּה־בְּדִבּוּ׳רוֹ, הם. איינער וואָס בייט זיין וואָרט, איינער וואָס האַלט ניט זיין צוזאָג.

מְשַׁ׳נֶּה מָ׳קוֹם מְשַׁ׳נֶּה מַ׳זָּל, (תלמודיש). דער וועלכער ענדערט דעם פּלאַץ ענדערט זיין גליק.

מְשַׁ׳נֶּה־שֵׁם־זיין, צש. ענדערען דעם נאָמען (געוועהנליך: פון אַ געפעהרליך־קראַנקען אַלס אַ מיטעל צו ברעכען די קראַנקהייט).

מִשְׁ׳נֵה־תּוֹ׳רָה, הוו. (ביבליש). „די ווידערהאָלונג פון דער תורה", דאָס בוך דברים (ווז.).

מִשְׁנָיוֹת [מִ׳שְׁנַ׳יוֹת], הם. דער טעקסט פון דער משנה אָהן דער גמרא (זעה תַּ׳לְמוּד); אַ באַנד פון משניות (מ. מִשְׁנַ׳יוֹת׳ען).

מְשַׁ׳עֵר־זיין, צש. פאַרמוטהען, טרעפען, אויסרעכענען; זיך פאָרשטעלען.

מִשְׁפָּ׳חָה, הוו. (מ. מִשְׁפָּ׳חוֹת). פאַמיליע פאַרוואַנדשאַפט; פאַרוואַנדטע פערזאָן. „איטליכע מ ש פ ח ה האָט זיך איהר גע׳סרחה" (שפּוו.). „עס בלייבט אין דער משפחה" (ווער.). „אָן דעם איז קיין ברכה וואָס רעדט אויף זיין מ ש פ ח ה" (שפּוו). „ווער עס האָט אַ געהאַנגענעם אין דער מ ש פ ח ה פאַר דעם זאָל מען קיין שטריק ניט דערמאָנען" (שפּוו.). „אַז מע האָט ליעב די ווייב האָט מען ליעב איהר מ ש פ ח ה" (שפּוו.).

מִשְׁפַּח׳טְע, הוו. (פאַרעכטליך). זעה מִשְׁפָּ׳חָה.

מִשְׁ׳פָּט, הם. (מ. מִשְׁפָּ׳טִים). אורטהייל, געריכטס־אורטהייל; פּראָצעס. „גאָט איז גערעכט און זיין מ ש פ ט איז גערעכט" (ווער.).

"ביי'ן משפט מוז מעןביידע צדדים אויסהערען" (שפוו.).

מִשְׁפָּ'טִים, הוו. דער נאָמען פון דער אבצעהנטער סדרה (ווז.).

מִשְׁ'פָּט'עָ', צא. ריכטען, אורטהיילען. זיך משפט'ען, זיך פּראָצעסירען, זיך סודיען. פאר־משפט'ען, פאראורטהיילען. צו'משפט'ען, פאראורטהיילען.

מִשְׁפּ'עַ־זיין, צא. באאיינפלוסען, איינפלוסען.

מַשְׁ'קֶה, הוו. (מ. מַשְׁ'קוֹת, מַשְׁקָ'אוֹת). א געטראַנק; שטאַרקעס געטראַנק. "עס איז ניטאָ קיין שלעכטע משקה פאַר א שיכור, קיין שלעכטע מטבע פאַר א סוחר און קיין מיאוס'ע נקבה פאַר א נואף" (שפוו.). "א יתומה איז א וואָלוועלע משקה" (שפוו.).

מִשְׁקוֹ'לֶת, הוו. גלייכגעוויכט, בּיִלאַנץ. שטעהן אויף משקולת, שטעהן אויף א וואַקעלדיגען פּלאַץ, זיך קוים האַלטען.

מִשְׁ'קָל, הם. געוויכט, וואג; מאָס (אין פּאָעזיע).

מְשַׁ'קֵר־זיין, צש. זאָגען ליגען.

מְשָׁ'רֵת, הם. (מ. מְשָׁרְ'תִים). דינער, באַדיענטער, אָנגעשטעלטער. "פון א שלעכטען משרת האָט דער בעל־הבית נאָר צרות" (שפוו.). "ווי די שררות אזוי איז דער משרת" (שפוו.).

מְשָׁ'רֶת'טֶע, הוו. (מ. מְשָׁ'רֶת'טֶעס), זעה מְשָׁ'רֶת.

מְשָׁרְ'תֵי־קְהִ'לָה, מ. די אָנגעשטעלטע פון דער געמיינדע.

מִשְׁתַּ'דֵל־זיין־זיך, צוו. זיך באַמיהען, זיך איינשטעלען, האָדאַטייסטווען.

מִשְׁ'תֶּה, הוו. (מ. מִשְׁ'תּוֹת). מאָהלצייט, הוליאַנקע.

מִשְׁ'תֶּה־וְשִׂמְ'חָה, הוו, (ביבליש). א מאָהלצייט און א הוליאַנקע, א הוליאַנקע.

מַשְׁ'תִּין־זיין, צש. אָפּשלאָגען וואַסער.

מִשְׁתַּ'תֵּף־זיין־זיך, צוו. זיך באַטהייליגען, נעהמען א'ן אנטהייל.

מֵת [מֶ'ת], הם. (מ. מֵ'תִים). א טויטער. "ווי די מתים עסען אזא פּנים האָבען זיי" (שפוו.). "ווען צוויי מתים געהען טאַנצען ווער וועט שבת מאַכען" (שפוו.).

מֵת [מֶ'ת]־מִצְ'וָה, הם. (מ. מֵ'תֵי־מִצְ'וָה). א טויטער וועלכען די געמיינדע מוז באַערדיגען אויף איהרע קאָסטען.

מִתְאַ'סֵף־זיין־זיך, צוו. זיך פאַרזאַמלען.

מִתְבּוֹ'דֵד־זיין־זיך, צוו. זיך אָפּזונדערען, לעבען אין איינזאַמקייט.

מִתְבּוֹ'נֵן־זיין־זיך, צוו. זיך באַטראַכטען, זיך אריינטראַכטען.

מִתְגַ'בֵּר־זיין־זיך, צוו. זיך שטאַרקען (איבער'ן יצר־הרע א. א. וו.).

מִתְוַ'דֶה, מִתְוַ'דֶה־זיין־זיך, צוו. באַקענען (אויף זינד), באַרייען;

זאָגען דאָס געבעט פון ווידוי.

מְתַוַכֵּ'חַ־זיין־זיך, צוו. דיספוטירען, דעבאַטירען, זיך שטרייטען, זיך האַספּערען.

מָ'תוּן, הם. אַ געלאַסענער אָדער רוהיגער מענש.

מָ'תוֹק־מִדְבַ֫שׁ', (ביבליש). זיסער פון האָניג, זעהר זיס, זעהר אַנגענעהם.

מָ'תוֹק־מִזֶ'פֶת, זיסער פון פעך (אַ פּאַראָדיע אויף מָ'תוֹק־מִדְבַ֫שׁ', ווז.).

מְתוּשֶ'לַח, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען מאַן וועלכער האָט געלעבט פאַר'ן מבול און האָט ערגייכט דאָס עלטער פון 969 יאָהר, ווי די ביבעל דערצעהלט.

מִתְחַ'יֵב־, **מִתְחַ'יֵיב־זיין־זיך**, צוו. זיך פאַרפּפליכטען, פאַרשפּרעכען.

מִתְחַ'כֵּם־זיין־זיך, צוו. זיך קליגען.

מִתְחַ'תֵּן־זיין־זיך, צוו. זיך פאַרבינדען דורך הייראַטה (מיט איזיצען).

מְתְיָאֵשׁ [מִתְיַ'אֵשׁ]־זיין־זיך, צוו. פאַרצווייפלען.

מִתְיַ'חֵס־זיין־זיך, צוו. שטאָלצירען, זיך ריהמען (מיט אַ געוויסען פאַרוואַנדטען).

מִתְיָ'אֵשׁ־, זעה מִתְיָאֵשׁ־.

מִתְיַ'חֵס־, זעה מִתְיַ'חֵס־.

מִתְיַ'עֵץ־זיין־זיך, צוו. זיך באַראַטהען.

מְתִ'יקוּת, הוו. זיסקייט, אַנגענעהמקייט.

מַתֶּכֶת [מַתְ'כֶת], הוו. (מַתְ'כוֹת). מעטאַל.

מַ'תִּיר־זיין, צא. ערלויבען, ערקלערען אַלס געזעצליך.

מַ'תִּיר־אֲסוּ'רִים, הם. (ביבליש). אַ באַפרייער פון געפאַנגענע.

מַ'תִּיר־דָם [דַם]־זיין, צא. (תלמודיש). ערקלערען איזיצען בלוטפריי, ערקלערען איזיצענ'ס לעבען אויסער דעם שוץ פון דעם (אידישען) געזעץ.

מַ'תִּיר־נֶדֶר [נֶ'דֶר]־זיין, צא. אויפלייזען אַ נדר (ווז.), ערקלערען אַ נדר אַלס ניט בינדיג. זעה הַתָּ'רַת־נְדָ'רִים.

מִתְכַּוֵין־, **מִתְכַּוֵן־ [מִתְכַ'וֵן־]**, זעה מְכַ'וֵן־.

מַתְ'מִיד, הם. (מ. מַתְמִי'דִים). אַ פלייסיגער שילער, אַ פלייסיגער מענש.

מֶת'ן, צש. (וואולגאַר) שטאַרבען, קראַפּירען.

מַ'תָּן־בְּסֵתֶר, הם. (ביבליש). אַ געהיימער געשאַנק (צו אָרעמע לייט); באַשטעכונג, חאַבאַר; אַ קלאַפּ אין די אונטערשטע טהיילען פון קערפּער.

מַ'תַּן־תוֹ'רָה, הם. (תלמודיש). דאָס געבען פון דער תורה צו דעם אידישען פאָלק אויף דעם באַרג סיני. קומען נאָך מ ת ן ־ ת ו ר ה, קומען צו שפּעט.

מִתְנַ'גֵד, הם. (מ. מִתְנַגְ'דִים). אַ געגנער; איינער וועלכער איז אַ געגנער פון אָדער געהערט ניט צו

דער סעקטע פון חסידים.

מְתְנַ'גֵד־זיין־זיך, צוו. זיך שטעלען אנטקעגען, פראָטעסטירען.

מַתָּ'נָה, הוו. (ט. מַתָּ'נוֹת). געשאַנק, פרעזענט, גאָב.

מַתָּ'נָה־לְדָרְ'שָׁה, הוו. דרשה־געשאַנק. זעה דְרָ'שָׁה.

מִתְ'יַצֵל־זיין־זיך, צוו. זיך ענטשולדיגען, זיך פאַרענטפערען.

מַתְ'נַת־יַד, הם. (ביבליש). געשאַנק, פרעזענט; באַשטעכונג; חאַבאַר; א זעץ מיט דער האַנד.

מִתְעַ'סֵק־זיין־זיך, צוו. זיך באַשעפטיגען.

מִתְעַ'סְקִים, הם. ט. די וועלכע גרייטען צו דעם טויטען צו דער באַערדיגונג.

מִתְפַּ'לֵל, הם. (מִתְפַּלְ'לִים). איינער וועלכער דאַווענט.

מִתְפַּ'לֵל־זיין, צש. בעטען, דאַוונען.

מְתַ'קֵן־זיין, צא. פאַרריכטען, ווידער אויפריכטען (א זינדיגע זעלע דורך געוויסע מיסטישע אָדער קאַבאַליסטישע מיטלען).

מִתְקַ'נֵא־זיין־זיך, צוו. קריגען קנאה (אויף אימיצען).

מַתְ'רֶה־זיין, צא. אָנזאָגען, וואַרנען.

מִתְרַ'חֵק־זיין־זיך, צוו. זיך דערווייטערען.

מִתְרַ'עֵם־זיין, צוו. מורמלען אויף, זיך באַקלאָגען אויף, אונצופרידען זיין מיט.

נ.

נ, הם. דער פערצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 50. צום ענד פון אַ וואָרט געשריבען "ן". זעה נוּן.

נָא, "נ אָ האַלב־געבראָטען", "נ אָ איז איין און פופציג" (ווערטלאַך וואָס מע זאָגט צו איינעם וועלכער זאָגט אָפט "נ אָ" אָדער "נו").

נְאוּם, (ביבליש). "דאָס וואָרט פון", אונטערצייכענט פון (אַ וואָרט וואָס מע שטעלט ביי אידען פאַר דער אונטערשריפט, אין אַ בריעף אָדער אַ דאָקומענט).

נִ'אוּף, הם. בוהלעריי, געשלעכטליכע אויסגעלאַסענהייט, פראָסטיטוציאָן, זנות.

נאָבֿ־, די באַדייטונג פון העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "נאָבֿ־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

נֶאֱ'מָן, המ. (מ. נֶאֱמָ'נִים). "אַ'ן אָנפאַרטרויטער", איינער ביי וועלכען מע לעגט איין געלט; אויפזעהער, אויפּפּאַסער.

נֶאֱמָ'נָה *, הוו. (מ. נֶאֱמָ'נוֹת). (ניט אידישער) גלויבען, רעליגיאָן.

נֶאֱמָ'נוּת, הוו. די שטעלע אָדער דאָס אַמט פון אַ נאמן; צוטרוי, פאַרטרויען; עהרליכקייט, עהרע. אויף מיינע נ א מ נ ו ת!, אויף מיין עהרע!. "דעם ליגנערס נ א מ נ ו ת איז ווי דעם מסור'ס רחמנות" (שפוו.).

נֶאֱמָ'נִיטע, הוו. (מ. נֶאֱמָ'נִיטעס). זעה נֶאֱ'מָן.

נאַפקע, הוו. (מ. נאַפקעס). הורר, פראָסטיטוטקע. זעה נַפְ'קָא.

נאַפקע־בַּ'ית, המ. (מ. נאַפקע־בַּ'ית'ען). הורר־הויז.

נאַפקעניק, המ. (מ. נאַפקעניקעס). הוררענ־יעגער, אויסגעלאַסענער מענש.

נִבְ'הַל־וְנִשְׁתּוֹ'מֵם, א. צושראָקען און פאַרטומעלט, איבערראַשט.

נְבוּ'אָה, הוו. (מ. נְבוּ'אוֹת). פאָראויסזאָגונג, פּראָפעצייהונג; די פעהיגקייט צו פּראָפעצייען. "ביי אַ קינד איז די נ ב ו א ה אין מויל" (שפוו.).

נְבוּכַדְנֶאצַּר, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען באַבילאָנישען קעניג וועלכער האָט איינגענומען פּאַלעסטינא און פאַרטריבען די אידען אין בבל, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נְ'בוּל־פֶּה, המ. (תלמודיש). שמוציגע אויסגעלאַסענע רייד.

נִבְ'זֶה, המ. (מ. נִבְ'זִים). אַ'ן עקעלהאַפטער אָדער געמיינער מענש.

נִבְ'זִיק, המ. (מ. נִבְ'זִיקעס). זעה נִבְ'זֶה.

נִבְ'זִיונגקייט, הוו. אַ'ן עקעלהאַפטע אָדער געמיינע פערזאָן.

נִבְ'חָר, המ. (מ. נִבְחָ'רִים). אויסערוועהלטער, דעלעגאַט, דעפּוטאַט.

נָ'בִיא, המ. (מ. נְבִי'אִים). איינער וועלכער זאָגט פאָראויס די צוקונפט, אַ פּראָפעט. "דאָס האַרץ איז אַ האַלבער נ ב י א" (שפוו.). "ווען אַלע מענשען וואָלטען געווען נ ב י א י ם וואָלטען ניט געווען קיין עניים" (שפוו.). "אַ גאַנצער נאַרר איז אַ האַלבער נ ב י א" (שפוו.).

נְבִי'אָה, הוו. (מ. נְבִי'אוֹת). זעה נָ'בִיא.

נְבִי'אָה'יטע, הוו. (מ. נְבִי'אָה'יטעס). זעה נָ'בִיא.

נְבִי'אוֹת, הוו. זעה נְבוּ'אָה.

נְבִי'אִים, המ. מ. "די פּראָפעטען", די ביכער פון די פּראָפעטען אין דער ביבעל (איינגעטהיילט אין "נביאים־ראשונים" און "נביאים־אחרונים", ווז.).

נְבִי'אִים־אַחֲרוֹ'נִים, המ. מ. (תלמודיש). "די שפּעטערע פּראָפעטען", מיט דעם נאָמען רופען זיך די פאָלגענדע ביכער פון דער ביבעל: ישעיה, ירמיהו, יחזקאל,

הושע, יואל, עמוס, עובדיה, יונה, מיכה, נחום, חבקוק, צפניה, חגי, זכריה, מלאכי (ווז.).

נְבִי'אִים־וּכְתוּבִים [וּכְּתוּ'בִים] . הם. מ "די פראָפעטען און די שריפ־טען", אַלע ביכער פון דער ביבעל אויסער די פינף ביכער פון משה.

נְבִי'אִים־רִאשׁוֹ'נִים, הם. מ. (תל־מודיש). "די ערשטע פראָפעטען", מיט דעם נאָמען רופען זיך די פאָלגענדע ביכער פון דער ביבעל: יהושע, שופטים, שמואל א', שמואל ב', מלכים א', מלכים ב' (ווז.).

נְבִי'אִישׁ, א. פראָפעטיש.

נְבֵי'לָה, הוו. (מ. נְבֵי'לוֹת). זעה נְבֵ'לָה.

נָ'בָל, הם. אַ נידערטרעכטיגער מענש.

נְבָ'לָה, הוו. (מ. נְבָ'לוֹת). אַ שענד־ליכע טהאַט, אַ סקאַנדאַל.

נְבֵ'לָה, הוו. (מ. נְבֵ'לוֹת). דער טויטער קערפער פון אַ טהיער; אַ פיה אָדער פלייש פון אַ פיה וואָס איז ניט געקוילעט געוואָרען לויט דעם אידישען דין אָדער וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזען נאָך דער אונטערזוכונג צו זיין טרף; מאָ־גערעם אָדער ניט געזונדעס פלייש; אַ'ן אָפגעלאָזענע אָדער אונציכטיגע פרוי.

נְבֵ'לוֹת־וּטְרֵ'פוֹת, מ. (תלמודיש). פאַרבאָטענע (לויט דעם אידישען דין) פליישען אָדער שפייזען.

נֶ'גֶד, פ. קעגען.

נגה"ש, אב. נֵס גָ'דוֹל הָיָ'ה שָׁם (ווז.). זעה חֲנוּ'כָּה־דרעהדעל.

נִגּוּ'לֶע [נִ'גּעלע], הז. (מ. נִגּוּ'לעךְ [נִ'געלעךְ]). פאַרקלענערונג פון נִ'גּוּן (ווז.).

נִ'גּוּן, הם. (מ. נִגּוּ'נִים). מעלאָדיע, געזאַנג.

נִגְ'זָל, הם. אַ באַרויבטער, אַ גע־קריוודעטער. "ער איז נעבאַך אַ יון אַ נגזל" (איראָנישער אויס־דרוק).

נִגְ'זָר, א. באַשטימט, באַשערט.

נָ'גִיד, הם. (מ. נְגִי'דִים). אַ רייכער מאַן. "אַ נגיד האָט פיינט כבוד ווי אַ קאַץ סמעטענע" (שפוו.). "אַז מע רייבט זיך אַרום אַ נגיד רייבט מען זיך אויס אַ לאָך" (שפוו.). "אַ נגיד קומט אָפּ און אַ'ן אָרעמאַן קומט אויף איז נאָך אַלץ ניט גלייך" (שפוו.).

נְגִי'דָה, הוו. (מ. נְגִי'דוֹת). זעה נָ'גִיד.

נְגִי'דוּת, הוו. רייכקייט.

נְגִי'דִישׁ, א. באַלאַנגענדיג צו אַ נגיד; רייך, גרויסאַרטיג.

נְגִי'דֶתטע, הוו. (מ. נְגִי'דֶת'טעס). זעה נָ'גִיד.

נְגִי'נָה, הוו. (מ. נְגִי'נוֹת). זינגען, מוזיק; מעלאָדיע, געזאַנג; אַק־צענט, טראָפּ.

נְגִישׂוֹת [נְגִי'שׂוֹת], מ. פייניגונגען, פאַרפאָלגונגען.

נִגְ'לֶה, הם. (קאַבאַליסטיש). דאָס

אַנטפלעקטע, דאָס אָפענע, דער=
יעניגער טהייל פון רעליגיאָן וואָס
האָט צו טהאָן בלויז מיט אַנט=
פלעקטע אָפענע ערשיינונגען און
איז דייטליך און פאַרשטענדליך
אין געגענזאַץ צו "נסתר" (ווז.)
וועלכער איז דער פאַרבאָרגענער
אָדער מיסטישער טהייל.

נִגְ'מָר, א. אָפגעשלאָסען, געענדיגט
(פון אַ'ן אָפמאַך).

נֶ'גַע, הם. (מ, נְגָ'עִים). אַ פלאָג,
אַ'ן אָנשיקעניס; אַ פערזאָן וועלכע
דערעסט און פון וועלכער מע קען
ניט לויז ווערען.

נֶ'גַע־צָרַ'עַת, הם, (מ. נֶ'גַע־
צָרַ'עַת'ען), (ביבליש). "אַ'ן אויס=
שלאָג פון קרעץ", אַ פלאָג, אַ'ן
אָנשיקעניס; אַ פערזאָן פון וועל=
כער מע קען ניט לויז ווערען.

נֶ'גַע'ן, צא. פלאָגען, דערעסען, גרי=
זשען, יאַדען.

נְדָ'בָה, הוו. (מ. נְדָ'בוֹת). געשאַנק,
בייטראַג, שטיצע. "אַ גמילות־חסד
איז ביי גאָט טהייערער ווי אַ
נדבה" (שפוו.). "אַ קאַליעקע
גיט מען גיכער אַ נדבה ווי אַ
תלמיד־חכם" (שפוו.).

נַדְ'בָן, הם. (מ. נַדְבָ'נִים). אַ פריי=
גיביגער אָדער וואָהלטהעטיגער
מענש, אַ געבער.

נַדְבָ'נוּת, הוו. פרייגיביגקייט, וואָהל=
טהעטיגקייט.

נַדְ'בָנִ'טע, הם. (מ. נַדְבָ'נִ'טעס).
זעה נַדְ'בָן.

נִ'דָה, הוו. (מ. נִ'דוֹת). אַ פרוי אין
דער צייט פון איהרע מאָנאַטליכע.

נְדוּנְ'יָא, הם. זעה נָדָן.

נִדְ'חֶה, הם. "אַ'ן אָפגעלעגטער", אַ
אידישער פאַסט=טאָג וועלכער
ווערט אָפגעלעגט פון שבת אויף
זונטאָג.

נָ'דיב, הם. (מ. נְדִ'יבִים). זעה
נַדְ'בָן.

נָדָן [נַ'דַן], הכ. (מ. נַ'דָנִ'ים). געלט
אָדער אַנדערע זאַכען וואָס עלטערען
גיעבען זייער זוהן אָדער זייער
טאָכטער אַלס הייראַטה=געשאַנק,
אויסשטייער. "נדן און ירושה
געהען מיט'ן טייוועל אין חברותא"
(שפוו.). "אַ שעהן מיידעל איז אַ
האַלבער נדן" (שפוו.). "נדן
קענען עלטערען געבען אָבער ניט
קיין מזל" (שפוו.). "נדן און
קעסט דויערען איבער די פרעסט"
(שפוו.). "דער נדן געהט אַוועק
אויף שדכנות" (ווער.).

נֶדֶר [נֶ'דֶר], הם. (מי נְדָ'רִים). אַ
צוזאָג, אַ פאַרשפרעך, אַ הייליגער
פאַרשפרעך.

נֶהֱ'נֶה־זיין, צש. געניסען, פּראָפיטי=
רען, ציהען נוצען אָדער פאַרגע=
ניגען.

נֶהֱ'רָג־ווערען, צל. "געטייט ווע=
רען", צוקאַליעטשעט אָדער פאַר=
קריפּעלט ווערען.

נֶהֱ'רָג'ען, צא. זעה הוֹ'רג'ען.

נוֹ'אֵף, הם. (מ. נוֹ'אֲפִים). אַ גע=
שלעכטליך אויסגעלאַסענער מענש.
"דריי מענשען האָט גאָט פיינד:
אַ'ן עושר אַ גנב, אַ'ן אָרעמאַן אַ
בעל־גאוה און אַ'ן אַלטען נואף"
(שפוו.).

נו'אֶפ'ען, צש. בוהלען, הורען.

נוֹג'עַ־זיין, צא. אָנריהרען, באַריה־רען; אָנגעהן, אַארען, קימערען.

נוֹג'עַ־בְּדָ'בָר, הם. (מ. נוֹג'עִים־בְּדָ'בָר), (תלמודיש). אַ פּאַראינ־טערעסירטער אין דער זאַך, איי־נער וועלכען די זאַך באַריהרט.

נוֹג'עַ־בְּכָבוֹד [בְּכָ'בוֹד]־זיין, צא. אָנריהרען די עהרע, באַליידיגען.

נוֹ'גֵשׂ, הם. (מ. נוֹ'גְ'שִׂים). אַ'ן אונ־טערדריקער, אַ פּייניגער.

נוֹ'גֵשׂ־זיין, צא. פּייניגען, אונטער־טרייבען, צווינגען.

נוֹ'הֵג־זיין־זיך, צוז. זיך פיהרען, זיך אויפפיהרען, האָבען די גע־וואָהנהייט.

נוֹ'הֵג־כָּ'בוֹד־זיין, צש. (תלמודיש). אָפּגעבען עהרע, רעספּעקטירען.

נוֹ'חַ, אנמ. זעה נ'חַ.

נוֹ'טֶה, א. גענייגט.

נוֹ'טֶה־לָ'מוּת, הם. (מ. נוֹ'טִים־לָ'מוּת). איינער וועלכער ליעגט צום שטאַרבען, אַ שטערבענדער, אַ געפעהרליך קראַנקער.

נוֹ'טֶה־לָ'מוּת'דיג, א. (תלמודיש). שטערבענד, געפעהרליך קראַנק.

נוֹטְרִיקוֹן [נוֹטְרִי'קוֹן], הם. (תלמו־דיש). "פאַרקירצונג", דאָס געפּי־נען אין אַ וואָרט אַ פאַרבאָרגענעם סיין דאַדורך וואָס מע טייטשט אוים איטליכען בוכשטאַב אַלס אָנפאַנג פון אַ וואָרט, אַזוי ווי: ש ב ת איז נ ו ט ר י ק ו ן שֵׁנָה בְּשַׁבָּת

תַּעֲ'נוּג (שלאָפען אום שבת איז אַ פאַרגעניגען).

נוֹ'לַד־ווערען, צל. געבאָרען ווערען.

נוֹ'לַד־מָ'הוּל, הם. (תלמודיש . איי־נער וועלכער איז געבאָרען אַ באַ־שניטענער.

נוּן, הם. (מ. נוּ'נ'ען). דער נאָמען פון דעם פערצעהנטען בוכשטאַב (נ) פון דעם אידישען אַלף־בית. לאַנגע־נ ו ן, שלוס־נ ו ן, דער בוכשטאַב "ן" (צום ענד פון אַ וואָרט).

נוֹסַח [נוּ'סח], הם. (מ. נוֹסְחָ'אוֹת). טעקסט, לעזעאַרט.

נוֹסַח [נוּ'סח]־אַשְׁ'כְּנַז, הם. "דער דייטשער טעקסט", אַ געוויסער טעקסט פון די אידישע געבעטען געוועהנליך געברויכט צווישען די מתנגדים.

נוֹסַח [נוּ'סח]־הָאֲרִ"י, הם. דער טעקסט פון די אידישע געבעטען לויט די פאַרשריפטען פון דעם גרויסען קאַבאַליסט יצחק לוריא וועלכער ווערט געברויכט צווישען אַ טהייל פון די חסידים.

נוֹסַח־סְפָרַד [נוּ'סַח־סְפָ'רַד], הם. "דער שפּאַניאָלישער טעקסט", אַ געוויסער טעקסט פון די אידישע געבעטען, געוועהנליך געברויכט צווישען די חסידים.

נוֹסֵ'עַ, הם. (מ. נוֹסְ'עִים). רייזענ־דער.

נוֹצְ'רִי, הם. דער וועלכער קומט פון דער שטאָדט נַצְ'רֶת, קריסטוס; אַ קריסט (מ. נוֹצְ'רִים).

נו'קֵם־זיין־זיך, צוו. ראַכע נעהמען, זיך אָפּרעכענען.

נו'קֵם־וְנו'טֵר, הם. (מ. נוֹקְ'מִים־וְנוֹטְ'־ים), (ביבליש). איינער וועלכער טראָגט לאַנג אַ האַס, אַ ראַכזיכטיגער מענש.

נו'שֵׂא־חֵן־זיין, צש. (ביבליש). אויס־נעהמען, געפעלען.

נו'שֵׂא־פָּ'נִים־זיין, צא. (ביבליש). זיין פריינדליך צו, אַרויסווייזען פּאַרטייליכקייט צו, שוינען, שאַ־נעווען.

נו'תֵן, הם. (מ. נוֹתְ'נִים). אַ געבער.

נו'תֶנ'יטע, הוו. (מ. נו'תֶנ'יטעס). זעה נו'תֵן.

נו'תֶנ'יען, צא. געבען.

נָז'הָר, א. אָפּגעהיט, באַהיט.

נִ'זוק־ווערען, צל. געשעדיגט אָדער צוקאַליעטשעט ווערען.

נִ'זוק'יען, צא. שעדיגען, קאַליע־טשען.

נִזיד־עֲדָשִׁים [עֲדַ'שִׁים], הם. (ביב־ליש). דאָס געקעכטס פון לינזען (פאַר וועלכען עשו האָט פאַר־קויפט זיין רעכט פון ערשט־געבאָ־רענשאַפט, ווי די ביבעל דער־צעהלט).

נְזִי'קִין, הם. „שאַדענס", דער נאָ־מען פון דער פיערטער אָפּטהיי־לונג פון תלמוד (ווז.) וועלכע ענטהאַלט די אידישע געזעצען וועגען שאַדען־ערזאַץ און אַנדערע ציוויל־געזעצען. זעה ש"ס.

נָ'זִיר, הם. (מ. נְזִי'רִים). איינער וואָס לעבט אָפּגעזונדערט פון דער וועלט, אַ'ן אַסקעט.

נ'חַ, אנם. דער נאָמען פון דעם מאַן וועלכען גאָט האָט גערעטעט פון דער פאַרפלייצונג, ווי די ביבעל דערצעהלט; הוו. דער נאָמען פון דער צווייטער סדרה (ווז.). שריי־בען נ ח מיט זיעבען גרייזען, זעהר שלעכט אויסלעגען (אין שרייבען). „נ ח מיט'ן קאַטצען־מח" (ווער. אויף איינעם וואָס הייסט נח און איז אַ גרויסער נאַרר).

נ"ח, אב. נִשְׁ'אָר־חַ'יָב (ווז.).

נַ'חום, אנם. דער נאָמען פון אַ גע־וויסען אידישען פּראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון נחום.

נְחוֹת־דַרְ'גָא, הם. (תלמודיש). ני־דעריגער שטאַנד, נידעריגע אָפּ־שטאַמונג.

נַחְ'זוֹר־לְעִנְיָ'נֵנוּ, לאָמיר זיך אום־קעהרען צו אונזער געגענשטאַנד (פון געשפּרעך).

נַחְ'לָה, הוו. (מ. נַחְ'לוֹת, נַחֲלָ'אוֹת). אַ'ן ערבשאַפט, הויז אָדער לאַנד וועלכע בלייבען נאָך אימיצענ'ס טויט; איינגעטהום, מאַיאָנטעק.

נֶחָ'מָה, הוו. (מ. נֶחָ'מוֹת). אַ טרייסט, אַ טרייסטונג; אַ פרייד, אַ פאַרגעניגען. „איידער מע דער־לעבט די נ ח מ ה געהט אויס די נשמה" (שפּוו.).

נְחֶמְ'יָה, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס

בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפּעציייהונגען פון נחמיה.

נָ'חָש־הַקַדְמוֹ'נִי, הם. (תלמודיש). די ערשטע שלאַנג (וועלכע האָט איינגערעדט דעם ערשטען מענשען צו עסען פון די פאַרבאָטענע פרוכט ווי די ביבעל דערצעהלט.

נַ'חַת, הוו. פרייד, פאַרגעניגען, שטאָלץ. קלייבען אָדער שעפּען נחת, אָנקווועלען, שטאָלצירען.

נַ'חַת־רוּ'חַ, הוו. (תלמודיש). פרייד, פאַרגעניגען.

נַ'חַת'דיג, א. פאַרשאַפענדיג פאַרגעניגען, אַנגענעהם.

נְטִיָּ'ה, הוו. (מ. נְטִ'יוֹת). נייגונג. ריכטונג, טענדענץ.

נְטִי'לַת־יָדַ'יִם, הוו. (תלמודיש). דאָס וואַשען פון די הענד (פאַר'ן עסען).

נְטִי'לַת־לוּ'לָב, הוו. (תלמודיש). די מצוה פון שאָקלען לולב.

נ"י, אב. נֵ'רוֹ־יָאִיר (ווז.).

נִי'אוּף, הם. זעה נִ'אוּף.

נִי'גוּן, הם. (מ. נִיגוּ'נִים). זעה נִ'גוּן.

נִי'דָה, הוו. (מ. נִי'דוֹת). זעה נִ'דָה.

נִי'זוֹק־, זעה נִ'זוֹק־.

נִי'חָא, א. (תלמודיש). ליעב, רעכט. "אַז איהם איז רעכט איז מיר נ י ח א" (ווער.).

נִי'טָל *, הם. זעה נִ'תָּל.

נִי'כָּר, א. זעה נִ'כָּר.

נִי'מוּס, הם. מאָדע, זיטע, איינפיהרונג, עטיקעטע.

נִיסָ'יוֹן, הם. (מ. נִיסְיוֹ'נוֹת). זעה נִסָ'יוֹן.

נִי'סִים, הם. מ. זעה נֵס.

נִי'סָן, הם. דער זיבענטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין מערץ־אַפּריל און האָט דרייסיג טאָג. "אין נ י ס ן איז גוט צו שטאַרבען אָבער נאָר פאַר יענעם" (שפּוו.). "ראש חדש נ י ס ן איז אַ טהייערער ביסען" (שפּוו. — ווייל אין מאָנאַט ניסן פאַלט פּסח וועלכער קאָסט אָפּ זעהר פיעל).

נִי'צוֹל־, זעה נִ'צוֹל־.

נִי'צוֹץ, הם. אַ פונק, אַ שפּור. "ער האָט אַ נ י צ ו ץ פון זיין זיידען". "עס איז אין איהם קיין נ י צ ו ץ אידישקייט ניטאָ".

נִיצָ'חוֹן, הם. (מ. נִיצְחוֹ'נוֹת). זעה נִצָּ'חוֹן.

נִישְׁ'קָ'שֶׁה, או. ניט שלעכט, מיטעלמעסיג, ציעמליך; אר. נאָר ניט געזאָרגט! עס מאַכט ניט אויס! "נ י ש ' ק ש ה ער וועט שוין ביי מיר אויסגעריסען ווערען".

נִישְׁקָ'שֶׁה'דיג, א. ניט שלעכט, מיטעלמעסיג.

נַ"ךְ, אב. נְבִיאִ'ים (וּ)כְתוּבִים (ווז.).

נִכְ'בַּד, א. (מ. נִכְבָּדִים [נִכְבַּ'דִים]). אַ'ן אַנגעזעהנער מאַן.

נִכְבַּ'דֵי־הָעִיר', הם. מ. די אָנגעזעהנע לייט פון דער שטאָדט.

נֶ'כֶד, הם. דער אייניקעל פון. נ כ ד ־ הרב, דער אייניקעל פון דעם רב.

נִבְ'לָל, א. איינגעשלאָסען, אַריינגערעכנט

נִבְ'זֶע, הס. (מ. נִבְזָ'עִים). אַ'ן אונטערטהעניגער אָדער שוואַכמוטהיגער מענש, איינער וועלכער איז ביי זיך אַראָפּגעפאַלען.

נִבְ'זֶע'דיג, או. אונטערטהעניג, שוואַכמוטהיג.

נִכְ'סִים, מ. גיטער, אייגענטהום.

נִכְ'פֶּה, הוו. די פאַליגע קראַנקהייט, עפּילעפּסיע.

נִכְ'פֶּה'ניק, הס. (מ. נִכְ'פֶּה'ניקעס). אַ קאַפּריזנער, פאַרביסענער אָדער בייזער מענש.

נ'כָּר, א. קענטיג, באַמערקבאַר.

נִכְ'שָׁל, א. געשטרויכעלט.

נִכְ'תָּב, הס. (מ. נִכְתָּ'בִים). אַן איינגעשריבענער (בירגער). "אַ געבאָרענער איז ער אַ קאָוונער אַ נ כ ת ב איז ער אין סלוצק און אַ נעלם אין קיידאַן" (ווער.).

נִמְ'אָס (וּמָ'אוּס), א. זעהר עקעלדיג.

נִמְ'נוּ־וְגָמְ'רוּ, (תלמודיש). "ווי האָבען געצעהלט די שטימען און האָבען באַשלאָסען", עס איז פעסט געבליבען.

נִמְ'צָא, או. עס קומט אַלזאָ אויס, אַלזאָ, פאָלגליך,

נִמְ'שָׁל, הס. (מ. נִמְשָׁ'לִים). די צוגעגליכענע זאַך, דער מיין פון אַ פאַבעל. זעה מָ'שָׁל.

נִנְתְּ'קָה, (ביבליש). זעה עַל־יְהוָֹה וְעַל־מְשִׁי'חוֹ.

נֵס [נֶס], הס. (מ. נִ'סִים). אַ'ן איבערנאַטירליכע ערשיינונג אָדער פאַסירונג, אַ וואונדער; אַ וואונדערליכע רעטונג אָדער הילף. לעבען מיט נ ס י ם, לעבען פון ווינד. ניט האָבען קיין זיכערע עקזיסטענץ. עס האַלט זיך אויף נ ס י ם, עס האַלט זיך קוים. "גאָט'ס נ ס י ם — דריי לאָקשענטעפלאַך אין איינעם" (ווער.—ווען איינער וואונדערט זיך איבער אַ קליינינגקייט).

נֵס־בְּתוֹךְ־נֵס [נֶס־בְּתוֹךְ־נֶס], הס. (תלמודיש). אַ וואונדער אין אַ וואונדער, אַ דאָפּעלטער וואונדער.

נֵס [נֶס]־**גָ'דוֹל־הָ'יָה־שָׁם**, (תלמודיש). זעה חַ'נוּכָּה־דרעהדעל.

נִסָּ'יוֹן, הס. (מ. נִסְיוֹ'נוֹת). פּרוּף. פּרופונג (מיט וועלכער גאָט פּרופט דעם מענשען). בײ־שטעהן אַ נ ס י ו ן, זיך ניט לאָזען פאַרפיהרען.

נִ'סִּים־וְנִפְלָ'אוֹת, מ. וואונדער און זעלטענע ערשיינונגען, גרויסע וואונדער.

נְסִי'עָה, הוו. (מ. נְסִי'עוֹת). אַ רייזע.

נֶ'סֶךְ, הס. זעה יֵ'ין־נֶ'סֶךְ.

נִסְתַּ'לֵּק־ווערען, צל. אַוועקגענומען ווערען, שטאַרבען (פון אַ זעהר הייליגען מאַן).

נִסְ'תָּר, הס. די לעהרע פון דאָס וואָס איז פאַרבאָרגען, קבלה (ווז.); אַ פאַרבאָרגענער, אַ פרו=

מער מאַן וועלכער ווייזט זיך ניט אַרויס פאַר דער וועלט.

נ״ע, אב. נִשְׁמָ'תו־עֵ'דֶן, זיין נשמה איז אין גן עדן (געשריבען נאָך דעם נאָמען פון אַ געשטאָרבענען).

נָע־וָנָד [נַע־וְנַד'], א. (ביבליש). פאַרוואָגעלט, אַרומוואַנדערענדיג פון איין פּלאַטץ צום אַנדערען, אָהן אַ היים.

נַע־וָנַד'ניק, הס. (מ. נַע־וָנַד'ני־קעס). איינער וועלכער וואַנדערט אַרום פון איין פּלאַטץ צום אַנדערען, אַ מענש אָהן אַ היים.

נַע־וָנַד'עווען, צש. אַרומוואָגלען, זיין נע־ונד.

נְעִי'לָה, הוו. דער לעצטער טהייל פון די געבעטען פון יום־כפור וועלכען מע זאָגט נאָהענט צום אָבענד.

נְעִי'מוּת, הוו. זאַנפטקייט, מילדקייט.

נַעֲ'לֶה־מֵעֲלִי־כָּל־סָ'פֵק, א. איבער יעדען צווייפעל, אָהן אַ צווייפעל.

נֶ'עֱלָם, הס. (מ. נֶעֱלָ'מִים). ״אַ פאַרבאָרגענער״, איינער וועלכער איז ניט איינגעשריבען אַלס בירגער. זעה נִכְ'תָּב.

נֶעֱ'לָם־ווערען, צל. פאַרשוואונדען ווערען.

נִעֲנוּ'עִים, מ. (ליטורגיש). די באַוועגונגען וועלכע מע מאַכט ביים שאָקלען לולב.

נֶעֱ'נָש־ווערען, צל. באַשטראָפט ווערען.

נֶעֱ'צָר, א. פאַרשטאָפּט, האַרטלייביג.

נַעֲ'רָה־הַמְאוֹרָ'שָׂה, הוו. (ביבליש). אַ פערלאָבטע יונגפרוי (וועלכע איז פאַרגוואַלטיגט געוואָרען). ״אַ קול פון אַ נ ע ר ה ־ ה מ א ו ר ש ה״ (ווער.).

נַעֲרִי'צָה, זעה כֶּ'תֶר.

נָפוּ'חַ, הס. (מ. נְפוּ'חִים). ״די אויפבלאָזונג״, דער אומפאַנג, דער פאַרנעהם, די גרויס. ״אַ פונט אייזען האָט אַ גרעסערען נ פ ו ח ווי אַ פונט בלייַ״.

נִפְ'טָר, הס. (מ. נִפְטָ'רים). אַ געשטאָרבענער.

נִפְ'טָר־ווערען, צש. שטאַרבען.

נְפִי'חָה, הוו. (מ. נְפִי'חוֹת). אַ פאָרץ.

נְפִי'לִים, הס. מ. (ביבליש). געוויסע ריזען וועלכע האָבען געלעבט פאַר דער פאַרפלייצונג, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נִפְ'לָא, א (מ. נִפְלָ'אִים; וו. נִפְלָ'אָה, מ. נִפְלָ'אוֹת). וואונדערבאַר.

נַפְ'קָא, הוו. (מ. נַפְ'קוֹת). (תלמודיש). הורר, פּראָסטיטוטקע.

נַפְקָא־מִי'נָה, הוו. (מ. נַפְקָא־מִי'נָהִים). (תלמודיש). אונטערשייד.

נֶ'פֶשׁ, הוו. (מ. נְפָשׁוֹת [נִפָ'שׁוֹת], זעעלע, לעבען; אַ באַשעפעניס; אַ פערזאָן; אַ'ן עקעלהאַפטע פערזאָן. ״דער נ פ ש איז זיכער״ (ווער. — ד. ה. קיין לעבענסגעפאַהר איז עס ניט).

נַפְתָּ'לִי, אנמ. דער נאָמען פון איי־

נעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן ; דער שטאַם וואָס קומט אַרויס פון נפתלי.

נְצָ'בִים, הוו. דער נאָמען פון דער איין און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

נִצָ'בִים־וַיֵּ'לֶךְ, זעה סֶדְ'רָה.

נ'צול־ווערען, צל. גערעטעט ווערען.

נִצָ'חוֹן, חמ. (מ. נִצחוֹ'נוֹת). זיעג, טריאומף ; עהרגייץ, אַמביציע. "עס געהט אין נצחון".

נַצְחָ'נוּת, הוו. עהרגייץ, אַמביציע.

נִצְ'מַח־ווערען, צש. אַרויסשפּראָצען.

נִצְ'רָךְ, חמ. (מ. נִצְרָ'כִים). אַ באַדערפטינער, אַ נויטה־באַדערפטיגער. "ער איז נעביך אַ גרויסער נצרך".

נְקֵ'בָה, הוו. (מ. נְקֵ'בוֹת). אַ פרויענצימער ; אַ שטאַרקע אָדער מוטהיגע פרויענצימער ; אַ'ן אויסגעלאַסענע פרייענצימער, אַ פראָסטיטוטקע. "אַ מאַנספּערשוין איז ווי אַ גלאָז אַ נקבה איז ווי אַ טאָפּ" (וועלכען מע קען מיט וויאַשען ניט כשר מאַכען נאָך דעם ווי ער ווערט טרף. — שפּוו.).

נְקָ'בִים, מ. (תלמודיש). "עפענונגען", מענשליכע באַדערפעניס, שטוהלגאַנג. געהן אויף נקבים, געהן אויפ'ן שטוהל.

נְקָ'בִים־גְדוֹ'לִים, מ. (תלמודיש). שטוהלגאַנג.

נְקָ'בִים־קְטַ'נִים, מ. (תלמודיש). דאָס אָפּשלאָגען וואַסער.

נְקֻ'דִים־וּבְרֻ'דִים, זעה עֲקֻ'דִים־.

נְ'קוּד, המ. די גראַמאַטישע רעגלען פון די העברעאישע נקודות.

נְקוּ'דָה, הוו. (מ. נְקוּ'דוֹת). "אַ פּינטעלע", איינער פון די העברעאישע וואָקאַל־קאָנזאָנאַנט־און אויסשפּראַך־צייכענס (קמץ, פּתח, צירה, סגול, חיריק, חולם, שורוק, קבוץ, חטף, שוא, דגוש, ווז.).

נָ'קִי, או. (תלמודיש). "ריין", אָהן אַ פעניג געלט. "ער איז אַרויס נקי פון געשעפט".

נְקִי־כַּפַּ'יִם [כַּפַּ'יִם], המ. (ביבליש). איינער וואָס האָט ריינע הענד, איינער וועלכער נעהמט ניט קיין כאַבאַר, אַ'ן עהרליכער מאַן. "פון נקי־כפים ווערט מען ניט רייך" (שפּוו.).

נְקֵי'בָה, הוו. (מ. נְקֵי'בוֹת). זעה נְקֵ'בָה.

נְקִ'יוּת, הוו. "רייניגונג", שטוהלגאַנג.

נְקָ'מָה, הוו. (מ. נְקָ'מוֹת). ראַכע, ראַכענעהמונג. "אַ נקמה איז אַ האַלבע נחמה" (שפּוו.).

נֵר, המ. (מ. נֵ'רוֹת). אַ ליכט.

נֵר־תָּ'מִיד, המ. "דאָס שטענדיגע ליכט", דאָס ליכט וואָס ברענט שטענדיג פאַר'ן ארון־קודש.

נִרְ'דָּף, המ. (מ. נִרְדָ'פִים). אַ פאַרפאָלגטער, אַ'ן אונשולדיג פאַרפאָלגטער.

נֵ'רוֹ־יָ'אִיר, (ביבליש). "זיין ליכט זאָל שיינען", ווערטער וועלכע

מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון א פערזאָן וואָס לעבט נאָך.

נְ'שׂא, הוו. דער נאָמען פון דער פינף און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

נְשְׁ'אָר, הם. דער רעשט, דער בי=לאַנץ.

נִשְׁ'אַר־חַ'יָב, א. געבליבען שולדיג, שולדיג.

נְשִׂי'אַת־פָּ'נִים, הוו. פּאַרטייליכ=קייט.

נָ'שִׁים, הוו. מ. זעה אִ'שָּׁה.

נָ'שִׁים, הם. "פרויען", דער נאָמען פון דער דריטער אָפּטהיילונג פון תלמוד וועלכע ענטהאַלט די אי=דישע געזעצען וועגען הייראַטה, שיידונג א. ד. ג. זעה שַׁ"ס.

נְשָׁ'מָה, הוו. (מ. נְשָׁ'מוֹת). זעעלע, לעבען. זיין גאַט די נשמה שולדיג, זיין אונשולדיג. "ניט האָבען קיין גראָשען ביי דער נשמה". מיר איז שיער די נשמה אַרויסגעפאַלען, איך האָב זיך זעהר שטאַרק דערשראָקען. "א ווייב איז גוט צום לייב אָבער ניט צו דער נשמה" (שפוו.). "א אידישע נשמה קען מען ניט שאַצען" (שפוו.). "די נשמה קען מען ניט אויסשפייען" (שפוו.). "די נשמה ליגט טיעף" (שפוו.). "מיין נשמה איז אויך ניט קיין ראָזשעק" אָדער „— פון קלאָטשע" (ווער. — ד. ה. איך האָב אויך א שטיקעל רעכט).

נְשָׁ'מָה־יְתֵ'רָה, הוו. (מ. נְשָׁ'מוֹת־יְתֵ'רוֹת). די צוגעלעגטע צווייטע נשמה (וועלכע יעדער איד קריגט אויף דעם טאָג פון שבת).

נִשְׁ'מָה־לִיבְּט, הו. (מ. נִשְׁ'מָה־לִיכְט). דאָס ליכט וואָס מע צינדט אָן נאָך א טויטען.

נִשְׁ'מַת, "די זעעל פון", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון א תפלה וואָס מע זאָגט שבת אין דער פריה.

נִשְׁ'מַת־חַ'יִּים, הוו. (ביבליש). דער אָטהעם פון לעבען.

נִשְׂ'רָף, הם. (מ. נִשְׂרָ'פִים). איינער וואָס זיין איינגענטהום איז פאַר=ברענט געוואָרען, א'ן אָפּגעברענ=טער.

נִשְׁתּוֹ'מֵם, א. איבערראַשט, פאַר=וואונדערט.

נִתְבַּ'קֵשׁ־ווערען, צל. (חסידיש). "געבעטען ווערען", שטאַרבען (פון א זעהר הייליגען מאַן).

נִתְגַ'דֵּל־ווערען, צל. דערגרוויסט ווערען.

נִתְגַ'לֶּה־ווערען, צל. אַנטפּלעקט ווערען.

נִתְחַ'מֵּץ־ווערען, צל. זויער ווערען, אויסגעלאָסען ווערען.

נְתִי'נָה, הוג. (מ. נְתִי'נוֹת). א גאָב, א געשאַנק (צו אָרעמע אָדער פאַר א וואָהלטהעטיגען צוועק).

נִ'תָּל*, הם. די נאַכט ווען קריסטוס איז געבאָרען געוואָרען, ווייה=נאַכט, ראָזשדעסטוואָ (לויט א געוויסער מיינונג זאָל דאָס וואָרט שטאַמען פון נִתְּ'לָה (זעה תָּ'לוּי), דער געהאַנגענער. מעהר וואָהר=

שיינליך איז אַז דאָס וואָרט שטאַמט פון דעם לאַטייניישען: "Natalis", דער געבורטס־טאָג).

נְתַ'נֶה־תוֹ'קֶף, הם. זעה וּנְתַ'נֶה־תוֹ'קֶף.

נ'תֶנ'יען, צא. געבען.

נְתַעַ'שֵׁר־ווערען, צל. רייך ווערען, באַרייכערט ווערען.

נִתְפָּ'עֵל, א. ענטציקט, באַגייסטערט, איבערראַשט.

נִתְרַ'בֶּה־ווערען, צל. פאַרמעהרט ווערען.

ס.

ס, הם. דער פונפצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען נערעכענט אַלס 60. זעה סָמֶךְ.

סִ'בָּה, הוו. (מ. סִ'בּוֹת). אורזאַכע; צופאַל; שלעכטער צופאַל, אומגליק.

סְבִי'בָה, הוו. (מ. סְבִי'בוֹת). אומגעגענד, נאַכבאַרשאַפט; אומגעבונג.

סַבְ'לָן, הם. (מ. סַבְלָ'נִים). אַ געדולדיגער אָדער טאָלעראַנטער מענש.

סַבְלָ'נוּת, הוו. געדולד, דולדזאַמקייט, טאָלעראַנץ.

סַבְ'לָנִ'יטע, הוו. (מ. סַבְ'לָנִ'יטעס). זעה סַבְ'לָן.

סְבָ'רָא, סְבָ'רָה, הוו. (מ. סְבָ'רוֹת). מיינונג, געדאַנק, באַהויפּטונג, טהעאָריע. עס איז אַ ס ב ר ה, מע דענקט. בויך־ס ב ר א, = אַ'ן אונבאַגרינדעטע באַהויפּטונג.

סֶ'גוֹל, הם. (מ. סֶ'גוֹ'ליען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "ֶ" אויסגעשפּראָכען ווי "ע" אין "געלט".

סְגוּ'לָה, הוו. (מ. סְגוּ'לוֹת). אַ הייל־מיטעל, אַ וואונדער־מיטעל; אַ טאַליסמאַן.

סִגְ'נוֹן, הם. סטיל,

סְדוֹם [סְדָם], אַנמ. דער נאָמען פון אַ שטאָדט וועלכע איז צושטערט געוואָרען פון גאָט פאַר איהרע זינד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

סְדוֹם־וַעֲמוֹ'רָה, אנמ. מ. די נעמען פון צוויי שטעדט וועלכע זיינען צושטערט געוואָרען פון גאָט פאַר זייערע זינד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

סִ'דוּר, הם. (מ. סִדוּ'רִים). דאָס אידישע געבעט־בוך. ניט אַרויסגעהן פון דער מאַמע'ס ס ד ו ר, זיך האַלטען אָן אַלטע באַגריפען.

סֵ'דֶר, הם. (מ. סְדָ'רִים). אָרדנונג; די רעליגיעזע צערעמאָניע פון ד,

צוויי ערשטע נעכט פון פסח; איינע פון די זעקס אָפּטהיילונגען פון תלמוד (ווז,). "וואָס איז דעם אינדיק פאַר אַ חילוק צו מע קוילעט איהם אויף פורים צו דער סעודה, אָדער אויף פסח צום סדר" (שפּוו.).

סֶדֶר־ע'וֹלָם, הם. די איינפיהרונג פון דער וועלט, די מאָדע.

סִדְרָה [סֶדְ'רָה], הוו. (מ. סִדְרוֹת [סֶדְ'רוֹת]). איינער פון די פיער און פופציג אָפּשניטען אין וועלכע די פינף ביכער פון דער תורה זיינען אַיינגעטהיילט (אָנהויבענדיג פון שבת־בראשית ווערט יעדען שבת פאָרגעלייענט אין שוהל איין סדרה. די נעמען פון די סדרות זיינען פאָלגענדע: בראשית, נח, לך־לך, וירא, חיי־שרה, תולדות, ויצא, וישלח, וישב, מקץ, ויגש, ויחי, שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים, תרומה, תצוה, כי־תשא, ויקהל, פקודי, ויקרא, צו, שמיני, תזריע, מצורע, אחרי־מות, קדושים, אמור, בהר, בחקותי, במדבר, נשא, בהעלותך, שלח, קרח, חקת, בלק, פינחס, מטות, מסעי, דברים, ואתחנן, עקב, ראה, שופטים, כי־תצא, כי־תבא, נצבים, וילך, האזינו, וזאת־הברכה. אום אויסצוגלייכען די צאָהל פון די וואָכען פון דעם אידישען יאָהר מיט דער צאָהל פון די סדרות ווערען אין געוויסע שבתים פאָרגעלייענט צוויי סדרות צוזאַמען, אַזוי ווי: ויקהל־פקודי, אחרי־מות-קדושים, בהר־בחקותי, מטות־מסעי, נצבים־וילך. דאָס אידישע דאַטום ווערט געוועהנליך גערעכענט נאָך דער סדרה פון דעם קומענדען שבת, אַזוי ווי: א׳ ב ר א ש י ת, זונטאג פאַר דעם שבת אין וועלכען מע לייענט די סדרה "בראשית"); אַ רייהע, אַ געשליעדער, אַ פאַרוויקעלטער אינטערעס. וועלכע ס ד ר ה געהט היינט?, וועלכע סדרה וועט מען פאָרלייענען נעקסטען שבת. "איז זיך די ס ד ר ה מישב און געהט גאָר ניט" (וועו.).

סֶדֶר'ען, צש. אָפּריכטען די רעליגיעזע צערעמאָניע פון די ערשטע צוויי נעכט פון פסח.

סו'בֶל־זיין, צא. פאַרטראָגען, דולדען.

סוּג, הם. (מ. סוּ'גִים). זאָרט, אַרט.

סוּגְיָא, הוו. (מ. סוּגְ'יוֹת). (תלמודיש). אַ דעבאַטע, אַ'ן אָפּהאַנדלונג (אין תלמוד).

סוֹד [סָד], הם. (מ. סוֹ'דוֹת). געהיימניס, סעקרעט. איינרוימען די מיין אַ ס ו ד, ריידען זעהר שטיל. "דאָס פנים זאָגט אויס דעם ס ו ד" (שפּוו.). "וואָס דריי ווייסען איז קיין ס ו ד ניט" (שפּ.ו.). "זאָג דער ווייב אַ ס ו ד און שנייד איהר אויס די צונג" (שפּוו.). "פאַר אַ ווייב איז קיין ס ו ד ניטאָ" (שפּוו.).

סו'דוֹת'דיג, א. געהיימניספול.

סו'ד'ען, צא. שושקען. זיך ס ו ד'ען, זיך שושקען.

סוֹ'חֵר, הם. (מ. סוֹחְרִים [סָחְ'רִים]). געשעפטסמאַן, קויפמאַן, הענדלער; אַ חיטרער קערל, אַ שורקע.

"באַשעערט גאָט אָ סוחר שיקט דער רוח אַ מעקלער". (שפוו.).

סו'חֵר־תְּבו'אָה, המ. (מ. סוֹחֲרֵי־ [סָחְ'רֵי] תְּבוּאָה). געטריידע הענדלער

סו'חֵרְ'טע, הוו. (מ. סו'חֵ'רטעס). זעה סו'חֵר.

סוֹחְרִ'יש [סָחְ'רִ'יש], באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ קויפמאַן, געשעפטסמעסיג. "חרטה איז ניט סוחריש" (שפוו.).

סו'טָה, הוו. אַ פרוי וועלכער דער מאַן האָט פאַרדעכטיגט אַז זי איז איהם אונטריי און וועלכע האָט געמוזט לויט דעם אידישען געזעץ (פאַרצייטען) טרינקען אַ געטראַנק געמאַכט פון געוויסע ביטערע קרייטעכצער. אויב דאָס געטראַנק האָט אויף איהר ניט געהאַט קיין שלעכטע ווירקונג איז עס אָנגענומען געוואָרען אַלס באַווייז אַז זי איז אונשולדיג. "זידלען ווי אַ סוטה", שטאַרק זידלען.

סו'כָּה, הוו. (מ. סו'כּות). זעה סְ'כָּה.

סו'כּ'ות, המ. זעה סְ'כּות.

סו'מֵךְ־זיין־זיך, צוו. זיך שטיצען, זיך פאַרלאָזען, זיך באַציהען.

סוּס, המ. (מ. סו'סִים). אַ פערד. "אַז מע האָט ניט קיין סוס מוז מען געהן צו פוס" (שפוו.).

סוֹף [סָף], המ. ענד, שלוס, אויסלאָז, רעזולטאַט. "אַז דער סוף איז גוט איז אַלעס גוט. (שפוו.).

סוֹף־חו'דֶש, המ. ענד מאָנאַט. "זי לייכט ווי די לבנה סוף־חודש" (איראָנישער אויסדרוק).

סוֹף־כָּל־סוֹף [סָף־כָּל־סָף], אז. (תלמודיש). צום סאַמע ענד, ענדליך, נאָך אַלעמען.

סו'פֵר, המ. (מ. סוֹפְרִים [סָפְ'רִים]). אַ שרייבער פון ספרי־תורות, תפלין און מזוזות.

סוֹפְרוּת [סָפְ'רות], הוו. די פראָפעסיאָן פון אַ סופר.

סוֹפְרִ'יש [סָפְ'רִ'יש], א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ סופר. "סופרישער טינט", אַ געוויסער זאָרט גלאַנציגער טינט וואָס די סופרים געברויכען.

סו'רֵר־ומו'רֶה, המ. זעה בֵּן־סו'רֵר־ומו'רֶה.

סו'תֵר־זיין, צא. ווידערשפרעכען.

סְחו'רָה, הוו. (ט. סְחו'רות). וואַרע; אַ יונגאַטש; אַ פאַרשייטעס פרויענצימער. "תורה איז די בעסטע סחורה" (שפוו.). "אַז אַ מויד פאַרזיצט איז זי ווי אַ'ן אָפּגעלעגטע סחורה" (שפוו.). "איטליכער סוחר לויבט זיין סחורה" (שפוו.).

סַ'חֶר'עו, צש. זעה שאַכער'ען.

סִטְ'רָא־אַחֲרָא, הוו. (קאַבאַליסטיש). "די פרעמדע (אונריינע) זייט", דער בייזער גייסט.

סִי'בָּה, הוו. (מ. סִי'בּות). זעה סִ'בָּה.

סִי'דוּר, המ. (מ. סִידוּ'רִים). זעה סִ'דוּר.

סִי'וָן, המ. דער נײַנטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געװעהנליך אין מאַי=יוני און האָט דרײַסיג טעג.

סִימְ'רָא־, זעה סַמְ'רָא־.

סְיָיג, המ. (מ. סְיָי'גִים). זעה סְיָג.

סִיכְ'סוּך, (מ. סִיכְ'סוּכִים). זעה סִכְ'סוּך.

סִי'לוּק, המ. זעה סִ'לוּק.

סִי'מָן, המ. (מ. סִי'מָנִים). זעה סִ'מָן.

סִי'נַי, אנמ. דער נאָמען פון דעם באַרג אויף װעלכען גאָט האָט געגעבען די תורה צו משה'ן, װי די ביבעל דערצעהלט. ער איז צום באַרג סיני ניט דערגאַנגען, ער איז ניט קלוג.

סִי'פּוּר, המ. (מ. סִיפּוּ'רִים). זעה סִ'פּוּר.

סִיר'כָא, הוו. (מ. סִיר'כוֹת). זעה סִרְ'כָא.

סִיעְ'תָא־דִשְׁמַיָא, הוו. (תלמודיש). אַ הילף פון הימעל, אַ גאָט=זאַך.

סַךְ, המ. (מ. סַ'כִיען). סומע, בעטראַג; מאַסע.

סַךְ־הַכּוֹ'לֵל, המ. דער גאַנצער בעטראַג, די סומע.

סַךְ־הַ'כֹּל, המ. די געזאַמט=סומע, די אונטערשטע סומע. אין סך־הכל, אין אַלגעמײנעם, אין גאַנצען גענומען. מאַכען דעם סך־הכל, מאַכען די אונטערשטע רעכנונג. מאַכען אַ סך־הכל (פון עפּעס), מאַכען צו גאָרנישט, פאַרשװוּנדען.

סַךְ־הַ'כֹּל, או. אַלצדרינג צוזאַמענגענומען, נאָך אַלעמען, איבערהויפּט.

סֻ'כָּה, הוו. (מ. סֻ'כּוֹת). אַ בײַדעל, אַ געצעלט; דאָס בײַדעל אין װעלכען אידען עסען אום סכות. "װי אַ מענש װעסטו זיצען אין סכה" (װער.).

סֻ'כָּה־שֶׁערֶר, הוו. אַ שערר מיט װעלכע מע שערט די סכה (אַ זאַך װעלכע איז גאָר ניט פאַראַנען). "מע מעג איהם שיקען נאָך אַ סכה־שערר" (װער. — ד. ה. ער איז אַ גרויסער נאַרר).

סְכוּם [סְכָם], המ. צאָלל, אָפּצאָלל, טאַקסע. "דער װאָס צאָהלט ניט קײן סכום דאַרף קײן דעה ניט זאָגען" (שפּוו.).

סֻ'כּוֹת, המ. (מ. סֻ'כּוֹתיען). "דער פײַערטאָג פון געצעלטען", דער אַכט=טאָגיגער אידישער פּעסט (װעלכער הויבט זיך אָן דעם פערצעהנטען טאָג פון מאָנאַט תשרי) װען מע עסט אין אַ סכה צום אנדענק אָן די בײַדלעך אין װעלכע אידען האָבען געװאוינט װען זײ זײַנען אַרויס פון עגיפּטען און האָבען געװאַנדערט אין דער װיסטע. "סכות עסט מען גוט און מע שלאָפט שלעכט" (שפּוו.).

סְ'כִין, המ. מעסער.

סְכָך, הס. צווייגען פון פיכטענבוי=מער מיט וועלכע מע דעקט צו די סכה; דער דאך=צודעק פון דער סכה.

סַכָּנָה, הוו. (מ. סַכָּנוֹת). געפאהר. „אז עס ברענט ביי'ם שכן ביסטו אויך אין סכנה" (שפוו.).

סַכָּנַת־נְפָשׁוֹת, הוו. (תלמודיש). לעבענסגעפאהר; א. שרעקליך, אונגעהייער גרויס.

סִכְסוּךְ, הס. (מ. סִכְסוּכִים). א פליאָנטער, א האספעריי, א שטרייט, א דיספוט.

סִלּוּק, הס. (מ. סִלּוּקִים). אָפרע=כענונג, באַצאָהלונג (פון א שולד). געבען א סלוק, שטארק זיד=לען. „א ריינער חשבון איז א האלבער סלוק" (שפוו.).

סִלּוּק'ן, צא. באַצאָהלען, אָפּצאָה=לען.

סְלִיחָה, הוו. (מ. סְלִיחוֹת). פאר=געבונג, פארצייהונג; איינס פון געוויסע אידישע געבעטען וועלכע מע זאָגט אין פאסט=טעג און ביי אנדערע עהנליכע געלעגענהייטען; א בוך וואס ענטהאלט די דאָזיגע געבעטען; (וואולגאר) א דאנאס. די ערשטע סליחות, די סליחה=געבעטען וועלכע מע זאגט גאנץ באַגינען דעם זונטאג פאר ראש־השנה. „א קאסע מיט א לוח און א סליחה מיט א פייער=צייג" (וועד. פון צוויי זאכען וועלכע פאסען ניט איינע צו דער צווייטער).

סַם, הס. (מ. סַמִּים). גיפט. „א שלעכטע אם איז פאר'ן קינד סם" (שפוו.).

ס"ם, הס. (אב. סַמְרָא־מְסָאֲבוּתָא די אונריינע זייט), (קאבאליס=טיש). דער בייזער גייסט.

סַם־הַמָּוֶת, הס. (מ. סַם־הַמָּוֶת'ען), (תלמודיש). טויטענדער גיפט, גיפט.

סַם־הַמָּוֶת'דיג, א. גיפטיג.

סַמָּאֵל, אנס. דער נאָמען פון דעם הויפט פון די בייזע גייסטער, דער שטן.

סַמְבַּטְיוֹן, אנס. דער נאָמען פון א לעגענדארישען טייך וועלכער ווארפט מיט שטיינער א גאַנצע וואָך און רוהט בלויז אין דעם טאָג פון שבת; א'ן אומרוהיגער מענש. פון יענער זייט סמבטיון, ערגעץ ווייט פאררוקט. „שבת האט אפילו דער סמבטיון אויך רוה" (שפוו.).

סְמִיכָה, הוו. (מ. סְמִיכוֹת). א'ן אטעסטאט אדער א באשטעטיגונג אויף רבנות.

סְמִיכוּת, הוו. סמיכה; פארבינדונג, צוזאמענהאנג.

סְמִיכוּת־הַפָּרָשָׁה, הוו. דער צוזא=מענהאנג צווישען איין אָפשניט פון דער תורה מיט דעם צווייטען; פארבינדונג, צוזאמענהאנג.

סָמֶךְ, הס. (מ. סָמֶכ'ען). דער נאָמען פון דעם זעכצעהנטען בוכ=שטאב (ס) פון דעם אידישען אַלף־בית.

סֹמֶךְ (סָמֶךְ, סֹמֶךְ), הס. שטיצע, גרונד, אורזאַכע.

ס׳מָן, הם. (מ. סמָ׳נים). צייכען; אנדענק, סימבאָל; שפור. "דאָס איז אַ סמן דצ״ך" (ווער. — ד. ה. עס איז אַ שלעכטער סמן). זעה דְצַ״ךְ־עַדַ״ש־בְּאַחַ״ב׳.

ס׳מָן־דַ׳לוּת, הם. אַ צייכען פון אָרעמקייט. "אַלע כמנים געהען אונטער נאָר דער סמן־דלות בלייבט" (שפוו.).

ס׳מָן־מוּב׳הָק, הם. (תלמודיש). קלאָרער צייכען, שטאַרקער באַווייז.

סמָ׳נֵי־בַג׳רוּת, מ. (תלמודיש). צייכענס פון רייפקייט אָדער דערוואַקסענקייט (פון אַ מיידעל).

סמָ׳נֵי־זַכ׳רוּת, הם. מ. מענליכע געשלעכט-צייכענס.

סמָ׳נֵי־נַעַ׳רוּת, מ. (תלמודיש). די ערשטע צייכענס פון רייפקייט (פון אַ מיידעל).

סמָ׳נִים, מ. (תלמודיש). דער גאָרגעל און דער שלונד פון דער בהמה (וועלכע מע מוז דורכשניידען ביי דער שחיטה).

ס׳מ׳עָן, צא. גיפטען, פאַרגיפטען.

סַנְ׳דֵק, הם. (מ. סַנְ׳דְקִים). דער וועלכער האַלט דאָס קינד אויף זיין שויס ביי דער צערעמאָניע פון באַשניידונג. געבען סנדק, באַעהרען אימיצען צו זיין דער סנדק.

סַנְדְקָ׳אוּת, הוו. די צערעמאָניע פון זיין סנדק.

סְנֶה, הם. דער דאָרן וואָס משה האָט געזעהן אַז ער ברענט און ווערט ניט פאַרצעהרט, ווי די ביבעל דערצעהלט.

סַנְהֶדְרִין [סַנְהֶ׳דְרִין], הם. מ. די מיטגליעדער פון דעם העכסטען געריכט וואָס איז געווען ביי אידען אין דער צייט פון דעם צווייטען טעמפעל, און וואָס איז באַשטאַנען פון איין און זיבעציג מיטגליעדער.

סַנֵי׳גוֹר, הם. אַ "פאַרטהיידיגער", דער פאַרטהיידיגענדער ענגעל.

סְעוּ׳דָה, הוו. (מ. סְעוּ׳דוֹת). אַ מאָהלצייט; אַ פעסטליכע מאָהלצייט, אַ באַנקעט. "פורים נאָך דער סעודה איז קיין איד ניט הונגעריג" (שפוו.).

סְעוּ׳דָה־הַמַּפְסֶ׳קֶת, הוו. (תלמודיש). די לעצטע מאָהלצייט וועלכע מע עסט ביי אידען ערב יום כפור פאַר נאַכט, און נאָך וועלכער מע טאָהר מעהר ניט עסען.

סְעוּ׳דַת־הַבְרָ׳אָה הוו. (תלמודיש). די מאָהלצייט וועלכע די שכנים ברייגגען דעם אָבל ווען ער קומט צוריק פון דער בעערדיגונג (נאָך דער אידישער איינפיהרונג מוז די ערשטע מאָהלצייט וואָס דער אָבל עסט נאָך דער בעערדיגונג פון טויטען זיין ניט זיין אייגענע).

סְעוּ׳דַת־מִצְ׳וָה, הוו. (מ. סְעוּ׳דוֹת־מִצְ׳וָה). אַ מאָהלצייט וועלכע מע עסט ביי אַ רעליגיעזער פעסטליכקייט.

סְעוּ׳דַת־פּוּ׳רִים, הוו. (תלמודיש). די הויפט-מאָהלצייט פון פורים, געוועהנליך געגעסען פאַר נאַכט אָדער אין דעם אָבענד נאָך פורים.

סְעִיף, הם. (מ. סְעִי'פִים). פאַראַגראַף.

סִ'פּוּר, (מ. סִפּוּ'רִים). ערצעהלונג, געשיכטע.

סִפּוּ'רֵי־מַעֲ'שִׂיוֹת, הם. מ. "ערצעהלונגען פון פאַסירונגען", קינדערשע ערצעהלונגען, וואונדערגעשיכטען.

סְפִי'רָה, הוו. "די צעהלונג", דאָס צעהלען גיין און פערציג טעג פון דעם צווייטען טאָג פון פסח ווען אַ'ן עומר (ווז.) פון פרישע גערשטען פלענט געבראַכט ווערען אַלס אָפּפער צו גאָט (פאַרצייטען) ביז דעם טאָג פון שבועות (אין די דאָזיגע טעג מוז יעדער איד ביי'ן אָבענד געבעט זאָגען: "היינט איז דער און דער טאָג נאָכ'ן עומר" און דאָס רופט מען: "צעהלען ס פ י ר ה". — די טעג צווישען פסח און שבועות, צוליעב געוויסע אומגליקען וועלכע האָבען אַ מאָל פּאַסירט אין דער צייט, ווערען באַטראַכטעט אַלס טרויערטעג: מע טאָר אין זיי ניט חתונה האָבען, מע טאָר זיך ניט שערען א. ז. וו. די טרויער צייט ווערט אונטערבראָכען אויף איין טאָג — ל"ג־בעומר, ווז.); די טעג אין וועלכע מע צעהלט ספירה (ווי אויבען). "אַ סוחר איז אַזוי ווי דער איד אין ס פ י ר ה ער צעהלט און צעהלט און טאָר ניט אויסזאָגען וואו ער האַלט" (שפּוו.). "אַז מע צעהלט ס פ י ר ה קומט אויף די כלי זמר אַ פּגירה" (שפּוו).

סְפִי'רָה, הוו. סְפִי'רוֹת), (קאַבאַליסטיש). איינע פון די צעהן "צאָהלען" אָדער מיסטישע אייגענשאַפטען פון דער גאָטהייט: כֶּ'תֶר — קרוין; חָכְ'מָה — קלוגהייט; בִּי'נָה — פאַרנונפט; חֶ'סֶד — גענאָד; גְבוּ'רָה — שטאַרקייט; תִּפְאֶ'רֶת — שעהנקייט; נֶ'צַח — אויביגקייט; הוֹד — פּרעכטיגקייט; יְסוֹד — באַפעסטיגונג; מַלְ'כוּת — קעניגליכקייט.

סָ'פֵק, הם. (מ. סְפֵ'קוֹת). צווייפעל; אַ צווייפעלהאַפטע זאַך.

סְפֵק וּסְפֵ'ק־סְפֵ'קָא, הם. (מ. סְפֵק [סְפֵ'ק]־סְפֵ'קוֹת). (תלמודיש). אַ צווייפעל אין אַ צווייפעל, אַ זעהר צווייפעלהאַפטע זאַך.

סְפֵ'קוֹת, הוו. צווייפעל, אונגעוויסהייט.

סָ'פֵק'ען־זיך, צוו. זיך צווייפלען, זיין אין צווייפעל.

סֵ'פֶר, הם. (מ. סְפָ'רִים, סִפְ'רֵי־). אַ בוך; אַ ספר־תורה. "אַ ס פ ר אָהן אַ הקדמה איז ווי אַ גוף אָהן אַ נשמה" (שפּוו.).

סֵ'פֶר־הַזִכְרוֹ'נוֹת, הם. (ביבליש). דאָס בוך פון עראינערונגען, כראָניק; דאָס הימלישע בוך וואו עס ווערען פאַרצייכענט די טהאַטען און פּאַסירונגען פון איטליכען מענשען.

סֵ'פֶר־חוֹל, הם. (מ. סִפְ'רֵי־חוֹל). אַ וואָכעדיגעס בוך, אַ בוך וואָס איז ניט פון אַ רעליגיעזען אינהאַלט.

סֵ'פֶר־חֲקִי'רָה, הם. (מ. סִפְ'רֵי־

חֲקִי'רָה). אַ בוך פון פילאָזאָפיע,
אַ בוך פון אויפקלעהרונג.

סֵ'פֶר־פּראַלניק, הם. געברויכט אין
דעם שפּאַס=ווערטעל: "עס שטעהט
אין ספר־פראַלניק".

סֵ'פֶר־תּו'רָה, הוו. (מ. סִפְ'רֵי־
תּו'רות, סֵ'פֶר־תּו'רָה'ס), (ביב=
ליש). די פינף ביכער פון משה
געשריבען אויף פּאַרמעט=ראָלען
(וועלכע מע געברויכט געוועהנליך
ביי'ם לייענען אין שוהל).

סִפְרָא', הם. אַ געוויסער קאָמענטאַר
פון תלמודישע צייטען אויף דאָס
בוך ויקרא צונויפגעזעצט פון
מיינונגען און געזעץ=ענטשיידונגען
פון פאַרשידענע תנאים.

סִפְ'רָא־רַ'בָּא, הם. אַ גרויסער שריי=
בער.

סְפָרַד [סְפַרְד], הם. זעה נוּסַח־
סְפָרַד.

סְפָרַדִי [סְפַרְ'דִי], הם. (מ. סְפָרַדִים
[סְפַרְ'דִים]). אַ שפּאַנישער אָדער
פּאָרטוגעזישער איד, אַ שפּאַניאָל.

סְפַרְ'דִיש, א. שפּאַניש אָדער פּאָר=
טוגעזיש (רעדענדיג פון אידען).

סִפְרֵי', הם. אַ געוויסער קאָמענטאַר
פון תלמודישע צייטען אויף די בי=
כער במדבר און דברים צונויפגע=
זעצט פון מיינונגען און געזעץ=
ענטשיידונגען פון פאַרשידענע
תנאים.

סְפָ'רִים־חִיצו'נִים, מ. (תלמודיש).
ביכער פון אַ ניט=רעליגיעזען אינ=
האַלט, וועלטליכע ביכער.

סְקִי'לָה, הוו. פאַרשטיינינונג, איינע
פון די פיער געריכטליכע טויט=
שטראָפען ביי די אַמאָליגע אידען.
זעה אַרְ'בַּע־מִי'תות־בֵּית־דִין.

סְרָ'חָה, הוו. (מ. סְרָ'חות). אַ גע=
שטאַנק.

סַרְ'חִיען, צש. (וואולגאַר). שטינ=
קען. צא. פאַר'סרח'ען,
אָנפילען מיט געשטאַנק.

סַרְ'טָן, הם. "ראַק" (קרעבס), דער
אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם
שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט
תמוז. זעה מַ'זָל.

סָרִיס, הם. (מ. סָרִי'סִים). אַ מאַן
וועלכען מע האָט געמאַכט גע=
שלעכטלאָז, אַ קאַסטרירטער, אַ'ן
עוונוך. "אויסמאָהלען דעם סריס
דעם טעם פון ביאה" (ווער.).

סִרְ'כָא, הוו. (מ. סִרְ'כות). אַ לע=
כעל אָדער אַ ריס באַצוויגען מיט
אַ דינעם הייטעל וואָס מע גע=
פינט אויף די לונגען פון אַ גע=
קוילעטער בהמה (דורך אויפבלאָ=
זען די לונגען געפינט מען אויס
אויב דאָס לעכעל האָט זיך ווירק=
ליך פאַרהיילט אָדער ניט. אין
דעם לעצטערען פאַל איז דאָס
פלייש טרף).

סַרְ'סָר, הם. (מ. סַרְסָ'רִים). מעק=
לער, פאַרמיטלער, פאַקטאָר.

סַרְ'סָר'ען, צש. מעקלערען, פאַר=
מיטלען.

ס"ת, אב. סֵ'פֶר־תּו'רָה.

סְתִירָה [סְתִי'רָה], הוו. (מ. סְתִירות
[סְתִי'רות]). ווידערשפּרוך.

סְתַם [סְתַּם], אַו. (תַלמודיש). גלאַט, גלאַט אַזוי, גלאַט אין דער וועלט.

סת״ם, אב. סְפָ׳רים תְּפִ׳לִין מְזוּ׳זוֹת (ווז.). סופר סת״ם, איינער וועלכער שרייבט ספרי־תורות תפלין און מזוזות, א סופר.

סִתְ׳רֵי־תוֹרָה [תוֹ׳רָה], ם. (תַלמודיש). די פאַרבאָרגעניסען פון דער תורה, די פאַרבאָרגענע געדאנקען וועלכע שטעקען אין די ווערטער פון דער תורה; טיפע געהיימניסען, אונפאַרשטענדליכע זאַכען.

ע.

ע, הם. דער זעכצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; האָט אין דעם געוועהנליכען געברויך, צווישען דעם גרעסטען טהייל פון אידען, פאַרלאָרען זיין אַמאָליגען נאָז=לויט (אויסער אין דעם וואָרט יַעֲקֹב [יַאנ׳קֹב]), בלויז ביים לייענען אין שוהל ווערט נאָך דער דאָזיגער נאָז=לויט אַרויסגעשפּראָכען, זאָנסט איז דער בוכשטאַב שטום און ווערט אויסגעשפּראָכען ווי דער וואָקאַל מיט וועלכען ער ווערט באַצייכענט (אַזוי ווי ״א״, ווז.); אין צעהלען גערעכענט אַלס 70. זעה עַ׳ין.

עֶ׳בֶד, הם. (מ. עֲבָ׳דִים). קנעכט, שקלאַף.

עֶ׳בֶד־כְּנַעֲ׳נִי, הם. (מ. עֲבָ׳דִים־כְּנַעֲ׳נִים), (ביבליש). אַ שקלאַף וועלכער שטאַמט פון די כנענים (געוויסע שטאַמען וועלכע האָבען באַוואוהנט פאַלעסטינא איידער די אידען האָבען זיך דאָרט באַזעצט), אַ נידעריגער שקלאַף, אַ זעהר פאַרשקלאַפטער מענש.

עֶ׳בֶד־לַעֲבָ׳דִים, הם. (מ. עֲבָ׳דִים־לַעֲבָ׳דִים), (תלמודיש). אַ קנעכט ביי קנעכט, אַ זעהר פאַרשקלאַפטער מענש.

עַבְ׳דוּת, הוו. שקלאַפעריי, קנעכטשאַפט, פאַריאָכטקייט.

עֹבַדְ׳יָה, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון עבדיה.

עֲבָ׳דִים־הָיִ׳ינוּ (לְפַרְ׳עֹה בְּמִצְרַ׳יִם), (ליטורגיש). ״מיר זיינען געוועזען קנעכט (ביי פרעה׳ן אין מצרים)״, ווערטער גענומען פון דעם ענטפער אויף די פיער קשיות אין דער הגדה. ״איז דער תירוץ ע ב ד י ם ה י י נ ו״ (ווער.).

עֲבוֹ׳דָה, הוו. אַרבייט (מ. עֲבוֹ׳דוֹת); גאָטעסדיענסט; אַ געוויסער טהייל פון די תפלות וועלכע מע זאָגט אום יום־כפור און וועלכען עס

ווערט באַשריבען ווי די גאָטעס־דיענסט פלעגט צוגעהן יום־כפור אין בית־המקדש.

עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה, הוו. (מ. עֲבוֹ'דוֹת־זָ'רוֹת), (תלמודיש). געצענדיענסט; אַ פאַלשער גלויבען; אַ געץ, אַ'ן אָפגאָט. ער האָט שוין אויסגע־דיענט אַלע עבודות־זרות, ער האָט זיך שוין באַשעפטיגט מיט אַלערליי זאַכען.

עֲבוֹ'דַת־אֲדָ'מָה, הוו. ערד־אַרבייט, אַגריקולטור.

עֲבוֹ'דַת־הַבּוֹ'רֵא, הוו. דאָס דיענען צום באַשעפער, גאָטעסדיענסט, דאַוונען.

עֲבוֹ'דַת־הַקּוֹ'דֶשׁ, הוו. הייליגע אַרבייט.

עֲבוֹ'דַת־פֶּ'רֶךְ, הוו. (מ. עֲבוֹ'דוֹת־פֶּ'רֶךְ). שווערע אַרבייט.

עִ'בּוּר, הוו. אַ יאָהר וואָס האָט דרייצעהן מאָנאַטען און פאַלט אונ־געפעהר איין מאָל אין דריי יאָהר אום אויסצוגלייכען די צייט-רעכע־נונג נאָך דעם גאַנג פון דער לבנה (לויט וועלכע די אידישע מאָנאַטען ווערען באַשטימט) מיט דער צייט־רעכענונג נאָך דעם גאַנג פון דער זונן (דער צוגעלעגטער מאָנאַט קומט נאָך דעם מאָנאַט "אדר" און רופט זיך וַאֲדָר, ווז.).

עִ'בּוּר־יאָהר, הז. (מ. עִ'בּוּר־יאָה־רען). זעה עִ'בּוּר.

עֲבֵי'רָה, הוו. (מ. עֲבֵי'רוֹת). זעה עֲבֵ'רָה.

עָ'בָר, הם. די פאַרגאַנגענע צייט, די פאַרגאַנגענהייט.

עֲבֵ'רָה, הוו. (מ. עֲבֵ'רוֹת). איבער־טרעטונג פון אַ רעליגיאָנס־געזעץ, זינד; אומזיסטע אַרבייט, אַרויס־געוואָרפענע מיה. "עס איז אַ'ן עברה די אַרבייט". "אַ'ן עברה דאָס געלט". "אַ ליטוואַק טהוט תשובה נאָך פאַר דער עברה" (שפוו.).

עִבְ'רִי, הם. (מ. עִבְ'רִים). אַ העב־רעער, אַ איד.

עִבְ'רִי, הוו. העברעאישע שריפט. "ער איז שטומפיג אויף עברי". "אָהן פאָדקאָוועס (ד. ה נקודות) קען ער קיין עברי ניט" (ווער.).

עִבְ'רִי־טייטש, הז. די אידישע שפראַך אין וועלכער די ביבעל און אַנדערע הייליגע ביכער זיינען איבערזעצט.

עִ'גוּל, הם. (מ. עִגוּ'לִים). אַ קרייז; אַ רונדע זאַך.

עָ'גוּן, הם. (מ. עֲגוּ'נִים). אַ מאַן וועלכען זיין פרוי האָט פאַרלאָזען.

עֲגוּ'נָה, הוו. (מ. עֲגוּ'נוֹת). אַ פרוי וועלכע דער מאַן האָט פאַרלאָזען.

עֵ'גֶל, הם. "דאָס קאַלב", דאָס גאָל־דענע קאַלב צו וועלכען די אידען האָבען געדיענט ווען זיי זיינען געוועזען אין דער וויסטע אין דער צייט ווען משה איז אַרויף אויף דעם באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט.

עֵ'גֶל־הַזָּ'הָב, הם. דאָס גאָלדענע קאַלב. זעה עֵ'גֶל.

עֶגְ'לָה, הוו. (מ. עֲגָ'לוֹת). וואָגען, פוהר.

עֶגְ'לָה־עֲרוּ'פָה, הוו. (ביבליש). דאָס קאַלב וועלכע מע האָט צוּבראָכען דאָס גניק (נאָך דעם געזעץ פון דער תורה, ווען מען געפינט אַ'ן ערמאָרדעטען אויפ'ן פעלד און מע ווייסט ניט ווער עס האָט איהם ערמאָרדעט, מוזען די פאָרשטעהער פון דער דערבייאיגער שטאָדט, אַרויס פיהרען אַ יונגע קוה, צו דעם נאָהענסטען טייך, איהר איבערברעכען דעם נאַקען און זאָגען: אונזערע הענד האָבען דאָס דאָזיגע בלוט ניט פאַרגאָסען). ער ווערט מוזעןברייגען אַן ע ג ל ה ־ ע ר ו פ ה, ער איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר דאָס אונרעכט. אַ קול פון אַ'ן ע ג ל ה ־ ע ר ו פ ה, אַ העסליכע שטים.

עַגְ'מַת־נֶ'פֶש, הוו. (תלמודיש). פאַרדרוס, ערגענים, שמערץ, קומער. "צדקה זאָל קיין געלט ניט קאָסטען און גמילות־חסדים זאָל קיין ע ג מ ת ־ נ פ ש ניט מאַכען וואָלטען געווען פיעל צדיקים" (שפוו.).

עַד, ב. ביז, ביז צו.

עַד־הַ'יוֹם, או. ביז אויף היינט, ביז היינטיגען טאָג.

עַד־הַיוֹם־הַזֶה', או. (ביבליש). ביז אויף היינטיגען טאָג.

עַד־וְעַד־בִּכְלָל', או. (תלמודיש). "ביז און דער ביז אַריינגערעכענט", אַיינשליסליך. ביז דעם צוואַנציגסטען ע ד ־ ו ע ד ־ ב כ ל ל, ביז דעם צוואַנציגסטען און דער צוואַנציגסטער אויך אַריינגערעכענט.

עַד־חָרְ'מָה, או. (ביבליש). "ביז דער שטאָדט חרמה". רידפ'ען ע ד ־ ח ר מ ה, שטאַרק פאַרפאָלגען.

עַד־כָּ'אן, או. (תלמודיש). ביז דאַנען (און ניט ווייטער).

עַד־לֶב־הַשָׁמַ'יִם, או. (ביבליש). ביז'ן מיטען הימעל, ביז'ן סאַמע הימעל.

עַד־לְחֶ'שְׁבּוֹן, או. ביז צו דער רעבענונג, אום צו מאַכען אַ גלייכע סומע.

עַד־עַ'תָּה, או. ביז איצט.

עַד־מָ'תַי, (ביבליש). ביז ווי לאַנג? ביז וואַנען?

עֵ'דָה, הוו. (מ. עֵ'דוֹת). געמיינדע; פאַרזאַמלונג, געזעמעל, מאַסע.

עֵ'דוּת, המ. (מ. עֵ'דוּת). איינער וועלכער דערצעהלט וואָס ער האָט געזעהן אָדער געהערט, אַ צייגע, אַ צושויער.

עֵ'דוּת, הוו. די ערצעהלונג פון דאָס וואָס מע האָט געזעהן אָדער געהערט, צייגניס. "ע ד ו ת מאַכט פסלות" (שפוו.). "אַז דער מענש פאַלט זאָגט אַפילו די שפין אויף דער וואַנד אויך ע ד ו ת געגען איהם" (שפוו.).

עֵ'דוּת'ען־זיך־(מיט), צוו. אָנרופען אַלס עדות.

ע"ה, אב. עָ'לָיו־הַשָּׁ'לוֹם (ווז.).

עוֹ'בֵד־גִלוּ'לִים, המ. (מ. עוֹ'בְדֵי־

גלו'לים), (תלמודיש). געצענדיע־נער.

עו'בד־כּוֹכָ'בים (וּמַזָּ'לוֹת), הם. (מ. עוֹבְ'דֵי־כּוֹכָבִים [כּוֹכָ'בִים] —), (תלמודיש). איינער וועלכער דיענט צו די שטערען (און פלאנעטען), א געצענדינער.

עו'בֵד־עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה, הם. (מ. עוֹבְ'דֵי־עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה), (תלמודיש). א געצענדינער.

עוֹבְ'דָא, הוו. (מ. עוֹבְ'דוֹת). אר־בייט, אויפגאבע, פליכט; טהאט, אויפטהו; פאקט, פאסירונג.

עוּ'בָּר, הם. דאס קינד אין דער מו־טער'ס לייב.

עו'בֵר־זיין, צא. באגעהן; פארשפע־טיגען. עובר־זיין אויף, אי־בערטרעטען, ברעכען. "עובר־זיין א'ן עברה". "עובר־זיין אויף א דין". "עובר־זיין זמן מנחה".

עו'בֵר־בָּ'טֵל, הם. (תלמודיש). א'ן אפגעלעבטער מענש.

עו'בֵר־לַסוֹ'חֵר, א. (ביבליש). גאנג־באר, גילטיג, קוראנט.

עוֹג־מֶ'לֶךְ־הַבָּ'שָׁן, אנמ. (ביבליש). עוג דער קעניג פון לאנד "בשן", א געוויסער ריעז וועלכער ווערט דערמאנט אין ביבעל. "גרויס ווי עוג־מלך־הבשן".

עֲוו'לָה, הוו. (מ. עֲוָו'לוֹת). זעה עַוְ'לָה.

עָ'וֹן, הם. (מ. עֲוֹו'נוֹת). זעה עָ'וֹ

עו'זֵר, הם. (מ. עוֹזְ'רִים). העלפער, געהילפע.

עו'כֵר־יִשְׂרָ'אֵל, הם. (ביבליש). איינער וועלכער ברייננט שאנד אויף דאס אידישע פאלק (פארא־דירענדיג דעם אויסדרוק זאגט מען אפט אויף א הויך־געוואקסענעם: "ער איז א הויכער־ישראל").

עול [עָל], הם. א יאך, א לאסט.

עוֹ'לָה, הוו. (מ. עוֹ'לוֹת). בראנד־אפפער, א פיה־אפפער וועלכען מע האט אין גאנצען פארברענט אויף דעם מזבח (פארצייטען ביי אידען).

עַוְ'לָה, הוו. (מ. עַוָ'לוֹת). אונ־רעכט; א'ן אומזיסטע מיה, א שאד. "א'ן עולה דאס געלט וואס עס קאסט".

עו'לֶה־לִגְדוּ'לָה־זיין, צש. דער הוי־בען ווערען, דערהויבט ווערען, ווערען גרויס אדער באריהמט.

עו'לֶה־לַתּוֹ'רָה־זיין, צש. ארויפגעהן (נאך דעם ווי מע ווערט אויפגע־רופען) אויף די בימה צו הערען לייענען די תורה.

עו'לֶה־רֶ'גֶל־זיין, צש. (תלמודיש). געהן קיין ירושלים (אין אמאליגע צייטען ביי אידען) אויף א פייער־טאג; וואנדערן צו א הייליגען מאן אדער ארט.

עו'לָה־תְּמִ'ימָה, א ריינע פאלקא־מענע עולה, א'ן אונשולדיגער אפפער.

עו'לָם, הם. (מ. עוֹלָ'מוֹת). וועלט; פובליקום, פארזאמלונג; מענגע, מאסע. "אז מע ריכט זיך אויף א

גרויסען ע ו ל ם קומט קיין הונד ניט" (שפוו.). "אַ'ן ע ו ל ם איז ניט קיין גולם" (שפוו.). "וואָס קלענער דער ע ו ל ם אַלץ גרעסער די שמחה" (שפוו.).

עו'לָם־גו'לָם, הם. די מאַסע (אין אַ פאַרעכטליכען זינן).

עו'לָם־הָאֶ'מֶת, הם. די וועלט פון וואַרהייט, יענע וועלט. "ער איז שוין אויפ'ן ע ו ל ם ־ ה א מ ת".

עו'לָם־הַ'בָּא, הם. (תלמודיש). די קומענדע וועלט, יענע וועלט, די פריידען און פאַרגעניגענס וועלכע זיינען אָנגעברייט פאַר די פרומע אויף יענער וועלט. אַרבייטען פאָר ע ו ל ם ־ ה ב א, אַרבייטען אָהן אייגעננוציגע אַבזיכטען.

עו'לָם־הַ'זֶה, הם. (תלמודיש). די וועלט, די אירדישע וועלט, די געניסען פון דער וועלט, קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עו'לָם־הַ'זֶה'ניצע, הוו. (מ. עו'לָם־הַ'זֶה'ניצעס). איינע וועלכע איז איבערגעגעבען צו קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עו'לָם־הַ'זֶה'ניק, חם. (מ. עו'לָם־הַ'זֶה'ניקעס). איינער וועלכער איז איבערגעגעבען צו קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עו'לָם־הָעֶלְ'יון, הם. (מ. עו'לָמות־הָעֶלְיו'נִים). אויבערשטע אָדער העכערע וועלט.

עו'לָם־הַתּו'הו, הם. (קאַבאָליסטיש). די וועלט פון כאַאָס וואו די זינדיגע זעלען טרייבען זיך אַרום; אַ וועלט פון אונאָרדנונג און כאַאָס. "לעבען אויפ'ן ע ו ל ם ־ ה ת ו ה ו".

עו'לָם־וּמְלו'או, הם. (ביבליש). די וועלט און אַלצדינג וואָס אויף איהר. ווערטה אַ'ן ע ו ל ם ־ ו מ ל ו א ו, זעהר טהייער, זעהר שעצבאַר.

עו'לָם־קָ'טָן, הם. אַ קליין וועלטעל. "יעדער מענש איז אַ גאַנצער ע ו ל ם ־ ק ט ן" (שפוו.).

עו'לָמות, מ. אויביגע פאָנדס פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען. לאָזען אויף ע ו ל מ ו ת, לאָזען פאַר אַ וואָהלטהעטיגען פאָנד. זעה עו'לָם.

עו'מֶר, הם. אַ געוויסע פאַרציימיגע מאָס דערמאָנט אין דער ביבעל. זעה סְפִי'רָה.

עָ'וֹן, הם. (מ. עֲו'נות). אַ זינד. "יום־כפור אין אונס איז אויך מכפר ע ו ו נ ו ת" (שפוו.).

עָ'וֹן־פְּלִי'לִי, הם. (ביבליש). אַ גרויסע זינד.

עו'נֶג, הם. פאַרגעניגען.

עו'נֶג־רוּחָ'נִי, הם. גייסטיגעס פאַרגעניגען.

עו'נֶג־שַ'בָּת, הם. דאָס פאַרגעניגען פון שבת.

עֲו'נות־רִאשו'נִים, מ. (ביבליש). די ערשטע זינד, אַמאָליגע זינד.

עו'נֶש, הם. שטראָף, באַשטראָפונג.

עו'סֵק־בְּמִצְ'וָה, הם. (מ. עוסְ'קִים־בְּמִצְ'וָה). איינער וועלכער איז

באַשעפטיגט מיט טהון אַ מצוה.

עו'סֵק־בְּצָרְ'כֵי־צִ'בּוּר (בֶּאֱמוּ'נָה), הם. (מ. עוֹסְ'קִים־ —), (תלמודיש). איינער וועלכער אַרבייט פאַר די אינטערעסען פון כלל (מיט איבערגעבענהייט).

עוֹף [עָף], הם. (מ. עוֹ'פוֹת). פויגעל; געפליגעל, הויז־געפליגעל. "אַ קאַץ אָדער אַ'ן אינדיק אַבי אַ'ן עוף אויף שבת" (שפוו.).

עוֹ'פִיעלע, הז. (מ. עוֹ'פִיעלעך). פיינעלע, קליין קינד.

עוֹ'קֵר־זיין, צא. אויסרייסען, אויסווארצלען; צש. אָפּטרעטען, אַנטלויפען.

עוֹ'קֵר־מִן־הַשּׁוֹ'רֶש־זיין, צא. אויסרייסען מיט די וואָרצלען, אויסוואָרצלען, פאַרטיליגען.

עוֹ'שֶׂה־שָׁ'לוֹם (בִּמְרוֹ'מָיו), (ליטורגיש). "דער וואָס מאַכט פריעדען (אין זיינע הויכקייטען)", געוויסע ווערטער פון קדיש ביי וועלכע מע מאַכט אַ פּאָאר טריט הינטערוועלעכטס. "צוריק געהט מען נאָר ביי עושה־שלום" (שפוו.).

עוֹ'שֶׁר, הם. רייכטהום, רייכקייט; אַ רייכער מאַן. "אַ'ן אויפגעקומענער עושר האָט פיינד אַ'ן אַלטען מאַן" (שפוו.).

עֲזָא'זֵל, אנם. זעה לַעֲזָא'זֵל.

עִזָּ'בוֹן, הם. נאכלאס, ערבשאַפט, ירושה.

עַ'זוּת, הם. פרעכהייט, אונפאַרשעמטקייט.

עַ'זוּת־מְחוּ'צָף־פָּ'נִים, הם. אַ זעהר פרעכער קערל.

עַ'זוּת־פָּ'נִים, הם. (מ. עַ'זוּת־פְּ'נִימ'ער), (תלמודיש). פרעכער מענש. "אַ'ן עזות־פנים קומט גלייך אין גן־עדן אַריין" (שפוו.).

עַ'זוּת'דיג, א. פרעך, אונפאַרשעמט, פאַרשייט.

עַ'זוּת'ניצע, הוו. (מ. עַ'זוּת'ניצעס). אַ פרעכע פרוי.

עַ'זוּת'ניק, הם. (מ. עַ'זוּת'ניקעס). אַ פרעכער קערל.

עַ'זוּת'קייט, הוו. זעה עַ'זוּת.

עֶזְ'רָא, אנם. עזרא־הסופר (ווז.); דער נאָמען פון אַ געוויסען ביבלישען בוך.

עֶזְ'רָא־הַ'סוֹפֵר, עזרא דער שרייבער, וועלכער האָט אין דער לעצטער צייט פון גלות־בבל אַרויסגעפיהרט אַ געוויסע צאָהל פון אידען פון בבל און האָט זיי באַזעצט אין ארץ־ישראל און איז אויך געווען דער ערשטער וועלכער האָט זיך גענומען צו דער אַרבייט פון איבערשרייבען די תורה און זי פאַרשפרייטען צווישען פאָלק.

עֲזָ'רָה, הוו. (מ. עֲזָ'רוֹת). פאָרהויף (פון בית־המקדש).

עֶזְ'רַת־נָ'שִׁים. הוו. (תלמודיש). פרויען־אָפּטהיילונג (אין שוהל).

ע"ט, אב. עבְ'רִי־טַייטְ'ש (ווז.).

עֲטָ'רָה, הוו. (מ. עֲטָ'רוֹת). קרוין; פאָרהויט (ביי דער באַשניידונג); קאָלנער פון גאָלד־ אָדער זילבער־

פעדים צוגענייהט אלס אַ ציערונג צו אַ טלית.

עִי׳גוּל, הם. (מ. עִיגוּ׳לִים). זעה עִי׳גוּל.

עיו״ט, אב. עֶ׳רֶב־יוֹם־טוֹ׳ב (ווז.).

עִיזָ׳בוֹן, חם. זעה עִזָ׳בוֹן.

עִי׳כּוּב, הם. (מ. עִיכּוּ׳בִים). זעה עִ׳כּוּב.

עִי׳לוּי, הם. (מ. עִילוּ׳יִים). זעה עִ׳לוּי.

עַ׳יִן, הם. (מ. עַ׳יִנִים). דער נאָמען פון דעם זעכצעהנטען בוכשטאַב (ע) פון דעם אידישען אלף־בית.

עַ׳יִן־הָ׳רַע, הוו. (תלמודיש). אַ בייז אויג. אָהן עין־הרע!, קיין בייז אויג זאָל ניט שאַדען!, אומבאַשריען!. „אַ אידישע עין־הרע איז ערגער ווי אַ גוי׳אי־שער כשוף“ (שפוו.).

עֵין־יַעֲקֹ׳ב [יַנְ׳קוֹב], הם. (ביבליש). דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט אַלע אַגדות פון דעם תלמוד.

עִי׳נוּי, הם (מ. עִינוּ׳יִים). זעה עִ׳נוּי.

עֵינַ׳יִם, מ. אויגען.

עִינְ׳יָן, הם. (מ. עִינְ׳יָנִים). זעה עִנְ׳יָן.

עִי׳פּוּשׁ, הם. (מ. עִי׳פּוּשׁ׳ען). זעה עִ׳פּוּשׁ.

עִי׳צָה, הוו. (מ. עֵ׳יצוֹת). זעה עִ׳צָה.

עִי׳קָר, הם. (מ. עִיקְ׳רִים). זעה עִ׳קָר.

עִי׳קֵשׁ, הם. (מ. עִיקְ׳שִׁים). זעה עִ׳קֵשׁ.

עִיר־הַנִדַּ׳חַת, הוו. (ביבליש). אַ פאַרשטויסענע אָדער פאַרזינדיגטע שטאָדט.

עִיר־מִקְ׳לָט, הוו. (מ. עָ׳רֵי־מִקְ׳לָט), (ביבליש). „אַ שטאָדט פון רע־טונג“, איינע פון די דריי שטעדט וועלכע זיינען באַשטימט געוואָרען (פאַרצייטען ביי אידען) אלס פלע־צער וואו דעריעניגער וועלכער האָט געטויט אַ מענשען אומגערן איז געוועזען באַשיצט פון דער בלוט־ראַכע פון דעם טויטענ׳ס פאַר־וואַנדטע; אַ רעטונגס־פּלאַטץ.

עֵי׳רוּב, הם. (מ. עֵירוּ׳בִים). זעה עֵ׳רוּב.

עַכְ׳בְּרוֹשׁ *, הם. (מ. עַכְ׳בְּרוֹשִׁים). אַ יונגאַטש (פּיעלייכט פון עַכְבָּ׳ר־רָ׳שָׁע — שלעכטע מויז (נאָך דעם תלמודישען זאַץ: „הני עכברי רשיעי נינהו“) ווי געוויסע באַהויפּ־טען. וועניגער וואהרשיינליך איז די באַהויפּטונג אַז דאָס וואָרט איז צוזאַמענגעשטעלט פון אַף־בְּראשׁ— שטענדיג אויבען אָן, ד. ה. איי־נער וואָס שפּאַרט זיך אויבען אָן).

עִ׳כּוּב, הם. (מ. עִכּוּ׳בִים). אָפּ־האַלט, הינדערנים, שטערונג.

עַכּו״ם, אב. עוֹ׳בֵד־כּוֹכָ׳בִים וּמַזָ׳לוֹת.

עַל־אַ׳חַת־כַּ׳מָּה־וְכַ׳מָּה [וְכַ׳מָה], או. (ליטורגיש). אום אַזוי פיעל

מעהר, דעסטאָ מעהר, געוויס שוין.

עַל־אֵם־הַדֶּ׳רֶךְ, (ביבליש). אין מיטען וועג.

עַל־אֱמוּנָ׳תִי, (תלמודיש). אויף מיין עהרליכקייט!, אויף מיין עהרען וואָרט!

עַל־אַ׳פּוֹ (אַ׳פִּי) וְעַל־חֲמָ׳תוֹ (חֲמָ׳תִי), אָו. (ביבליש). "צו זיין (מיין) פאַרדרוס און צו זיין (מיין) צאָרן", קעגען זיין (מיין) ווילען.

עַל־הַנִּ׳סִים, (ליטורגיש). "פאַר די וואונדער", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום חנוכה און אום פורים.

עַל־הָעֵ׳צִים וְעַל־הָאֲבָ׳נִים, (ביבליש). "אויף בוימער און אויף שטיינער", גלאַט אין דער וועלט אַריין (ווערט אויך פאַראַדירט: עַל־הָעֵ׳צִים וְעַל־הַבֵּי׳צִים).

עַל־הַתּוֹ׳רָה וְעַל־הָעֲבוֹ׳דָה, (ליטורגיש). אויף דער תורה און אויף גאָטעסדיענסט. "ער זיצט על־התורה ועל־העבודה".

עַל־חֵטְא (חֶטא), הם. (ליטורגיש). "פאַר די זינד", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ תפלה וואָס מע זאָגט אום יום-כפור אין וועלכע מע בעט ביי גאָט פאַרצייהונג פאַר די זינד, זיך שלאָגענדיג דערביי מיט דער האַנד אין הארצען. זיך שלאָגען על־חטא, באַרייהען, באַדויערן. "פון על־חטא ווערט מען נים פעט" (שפוו.).

עַל־יְהוָֹה וְעַל־מְשִׁי׳חוֹ, (ביבליש). אויף גאָט און אויף זיין געזאַלבטען. רעדען על־יהוה ועל־משיחו, לעסטערען אַלצדינג וואָס איז הייליג. "ער רעדט על־יהוה ועל־משיחו און אויף נְנַתְּ׳קָה׳ן אויך" (שפאַסאויסדרוק. — דאָס וואָרט נְנַתְּ׳קָה איז דער אָנהויב פון דעם זאַץ וועלכע שטעהט אין דעם ביבלישען טעקסט נאָך די ווערטער על־יהוה ועל־משיחו און האָט אייגענטליך מיט זיי קיין פאַרבינדונג ניט).

עַל־כָּל־פָּ׳נִים, אָו. אויף אַלע פאַלען, יעדענפאַלס, דאָך, אָם וועניגסטען.

עַל־כֵּן, אָו. (ביבליש). דעריבער, דערפאַר.

עַל־מְנָת (מְנַת), (תלמודיש). מיט דעם באַדינג.

עַל־פִּי, פ. (ביבליש). נאָך, לויט, דורך, אין. על־פי דין, לויט געזעץ. על־פי סבה, דורך אַ צופאַל. על־פי סוד, אין געהיימנים.

עַל־צַד־הַיּוֹ׳תֵר־טוֹב, אָו. אויף דער בעסטער אַרט.

עִ׳לּוּי, הם. (מ. עִלּוּ׳יִים). איינער וואָס איז באַגאַבט מיט אונגעוועהנליכע פעהיגקייטען, אַ זשעני.

עִלּוּ׳יִיש, א. זעהר פעהיג; שאַרפזיניג, גייסטרייך.

עָ׳לוּל, א. אָנגעברייט, פעהיג, קאַפאַבעל.

עָלַי־וְעַל־צַוָאֹרִי, (תלמודיש). "אויף מיר און אויף מיין קאַרק", אויף מיין פאַראַנטוואָרטליכקייט.

עֲלִיָה, הוו. (מ. עֲלִיוֹת). דאָס אויפגערופען ווערען צום לייענען אין שוהל. געבען אַ'ן עליה, אויפרופען צום לייענען. געבען אַ פעטע עליה, אויפרופען צו איינעם פון יענע טהיילען פון לייענען וועלבע ווערען באַטראַכט אַלס אַ באַזונדערער כבוד. זעה שִׁ'שִׁי.

עָלֶיהָ־הַשָׁ'לום, (מ. עֲלֵי'הֶן —), (תלמודיש). פרידען אויף איהר, פרידען צו איהר אנדענקען.

עָ'לָיו־הַשָׁ'לום, (מ. עֲלֵי'הֶם —), (תלמודיש). פרידען אויף איהם, פרידַען צו זיין אנדענקען. "ער איז שוין עליו־השלום". "אַלע עליו־השלום'ס זיינען גוט" (שפוו.).

עֲלִיָיה, הוו. (מ. עֲלִייוֹת). זעה עֲלִיָה.

עֲלֵי'כֶם־וְעַל־בְּנֵי'כֶם, אר. (ביבליש). אויף אַייך און אויף אַייערע קינ=דער, פאַראָדיע אויף "עליכם־שלום" (ווז.).

עֲלֵי'כֶם־שָׁ'לום, אר. (תלמודיש). אויף אַייך זאָל זיין פרידען! (אַ'ן ענטפער אויף די באַגריסונג "שלום־עליכם", ווז.).

עֲלִי'לַת־דָם [דַם], הוו. "די באַ=שולדיגונג פון בלוט", די באַשול=דיגונג אַז אידען געברויכען קריסט=ליבעס בלוט אויף פסח.

עָלֵי'נוּ, הם. (ליטורגיש). דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסע תפלה וואָס מע זאָגט צום ענד פון דאַוונען. קו=מען צו עלינו, קומען נאָך אַלעמען. "בעסער אָנצוקומען צו עלינו ווי צום בעסטען מענ=שען" (שפוו.).

עַם־הָאָרֶץ [אָ'רֶץ], הם. (מ. עַ'מֵי־הָאֲרָצִים [עַמָרַ'צִים], אייגענט=ליך: עַמֵי־הָאֲרָצוֹת), (תלמו=דיש). "דאָס פאָלק פון לאַנד", אַ'ן אונוויסענדער מענש. "אַז נאָט וויל שטראָפען אַ'ן עם־הארץ לעגט ער איהם אַ לשון־קודש־וואָרט אין מויל אַריין" (שפוו.). "אַ'ן עם־הארץ טאָר ניט הויך דאַוונען" (שפוו.).

עַם־הָאֲרָצוּת [עַמָרַ'צוּת], הוו. אונ=וויסענהייט.

עַם־הארצ'יש [עַמָרַ'צִישׁ], א. אונ=וויסענהייט.

עַם־חָ'כָם־וְנָ'בוֹן, הם. (ביבליש). אַ קלוג פאַרשטענדיג פאָלק (אָפטע באַצייכענונג פון דעם אידישען פאַלק).

עַם־לֹא־הָיָ'ה, הם. (ביבליש). "אַ פאָלק וואָס איז ניט געוועזן", אַ ווילד פאָלק.

עַם־קְשֵׁה־עוֹ'רֶף, הם. (ביבליש). אַ האַרטנעקיגעס פאָלק (אָפטע באַ=צייכענונג פון דעם אידישען פאָלק).

עַמוּד [עָ'מוּד], הם. (מ. עַמוּ'דִים). "אַ זייל", אַ זייט (פון אַ בוך); דער סטענדער פאַר וועלכען דער

פאָרבעטער שטעהט אין שוהל. דאַוונען פאַר'ן עמוד, פאָרבעטען.

עָ'מוֹס, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פּראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעציייהונגען פון עמוס.

עֲמָ'לֵק, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פאָלק וואָס האָט געוואָלט פאַרטיליגען די אידען, ווי די ביבעל דערצעהלט; אַ פיינד פון אידען (מ. עֲמָלֵ'קִים); אַ שלעכטער מענש.

עַמְ'קוּת, הוו. טיעפקייט, טיעפזיניגקייט.

עָ'נָו, הם. (מ. עֲנָ'וִים). אַ באַשיידענער מענש.

עִ'נּוּי, הם. (מ. עִנּוּ'יִים). פּייניגונג, וועהטאָג.

עִנּוּ'יִים־קָ'שִׁים, מ. שווערע ליידען, גרויסע שוועריגקייטען.

עָ'נִי, הם. (מ. עֲנִ'יִּים). אַ'ן אָרעמאַן.

עָ'נִי־וְאֶבְ'יוֹן, הם. (ביבליש). אַ גרויסער אָרעמאַן.

עָ'נִי־מְרוּ'דָּא, הם. אַ גרויסער אָרעמאַן.

עָ'נָיו, הם. (מ. עֲנָ'וִים). זעה עָ'נָו.

עֲנָ'ווּת, הוו. באַשיידענהייט. "צופיעל ענוות איז אַ האַלבער שטאָלץ" (שפוו.).

עֲנָ'ווּתְ'דיג, א. באַשיידען.

עֲנִ'יּוּת, הוו. אָרעמקייט.

עִ'נְיָן, הם. (מ. עִנְיָ'נִים). זאַך, אינטערעס, געשעפט; אינהאַלט, טהעמאַ.

עֲנֵ'נוּ, הם. (ליטורגיש). "ענטפער אונז", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסע תפלה וואָס מע זאָגט אין פאַסט־טעג. מע דאַרף מיט איהם קיין עננו ניט זאָגען, ער איז שוין פאַרזאָרגט, ער באַדאַרף ניט קיינעמ'ס מיטלייד.

עֵ'סֶק, הם. (מ. עֲסָ'קִים). אַ געשעפט; אַ פאַרקעהר. "מיט'ן בעסטען הונד איז ניט גוט קיין עסקים צו האָבען" (שפוו.).

עַסְ'קָן, הם. (מ. עַסְקָ'נִים). אַ טהעטיגער מענש, אַ טהוער.

עֵ'סֶק'ען, צש. האַנדלען, מאַכען געשעפטען. זיך עסק'ען, זיך באַשעפטיגען, זיין באַשעפטיגט, זיין פאַרטהאָן.

עִ'פּוּשׁ, הם. געשטאַנק; עפּידעמיע.

עִ'פּוּשׁ'ען, צש. שטינקען. פאַרעפּושׁ'ען, אָנפילען מיט געשטאַנק.

עָ'פָר־וָאֵ'פֶר, מ. (ביבליש). שטויב און אַש. מאַכען עפר־ואפר, מאַכען צו גאָרנישט, פאַרניכטען, רואינירען.

עַפְ'רָא־דְאַרְ'עָא, הם. (תלמודיש). שטויב פון דער ערד.

עֵץ־הַדַּ'עַת, הם. (ביבליש). דער בוים פון וויסען (פון וועלכע דער ערשטער מענש האָט געגעסען קעגען דעם פאַרבאָט פון גאָט, ווי די ביבעל דערצעהלט). "ער ווייס שוין פון עץ־הדעת" (וועד.

אויף איינעם וועלכער איז ניט מעהר אונשולדיג.

עֵץ־הַחַיִּים, הם. (ביבליש). דער בוים פון לעבען (פון וועלכען דער ערשטער מענש איז באַפוילען געוואָרען ניט צו עסען כדי ער זאָל ניט לעבען אויביג, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עֵץ־חַיִּים, הם. (מ. עֲצֵי־חַיִּים). איינס פון די צוויי שטענגלאַך אויף וועלכע אַ ספר־תורה איז אויפגעוויקעלט.

עַצְבוּת, הוו. באַטריבטקייט, אומעט, מעלאַנכאָליע.

עֵצָה, הוו. (מ. עֵצוֹת). ראַטה. אַ'ן עצה פון אַ תלמיד־חכם, אַ קלוגער ראַטה. "דאָס לייכטסטע איז צו געבען יענעם אַ'ן עצה, דאָס שווערסטע — זיך אַליין" (שפוו.). "מיט עצות בין איך פערזאָרגט" (ווער.). "פרעג אַ'ן עצה יענעם און האָב דיין שכל ביי דיר" (שפוו.).

עֵצָה'ן, צש. געבען אַ ראַטה, ראַטהען. עצה'ן זיך, זיך באַראַטהען.

עצהיו"ט, אב. עַל־צַד־הַיּוֹתֵר טוֹב (ווז.).

עֲצִירוּת, הוו. פאַרשטאָפּונג, האַרטלייביגקייט.

עָצֵל, הם. אַ פוילער מענש, אַ פוילענצער.

עַצְלוּת, הוו. פוילקייט, נאַכלעסיגקייט.

עֶצֶם, הם. קערן, אינהאַלט, עיקר.

עֶצֶם־הַדָּבָר, הם. קערן פון דער זאַך, עיקר.

עֲצָמוֹת, מ. די ביינער. ציהען די עצמות, פייניגען, מאַכען וואַרטען. "מיט גוטע רייד קען מען אויך די עצמות ארויסנעהמען" (שפוו.).

עֵקֶב, הוו. דער נאָמען פון דער זעקס און פערציגסטער סדרה (ווז.).

עֲקֵדָה, הוו. "די בינדונג" פון יצחק'ן וועלכען זיין פאָטער אברהם האָט געוואָלט ברייגנען אַ'ן אָפּפער צו גאָט, ווי די ביבעל דערצעהלט. געהן ווי צו דער עקדה, געהן מיט דעם באַשלוס זיך אַליין אויפצואָפּפערן.

עֲקֻדִּים־נְקֻדִּים־וּבְרֻדִּים, א. (ביבליש). געשטרייפט געפינטעלט און געפלעקט, פון אַלערליי קאָלירען.

עֲקֵדַת־יִצְחָק, הוו. זעה עֲקֵדָה.

עֲקֵידָה, הוו. זעה עֲקֵדָה.

עִקָּר, הם. (מ. עִקָּרִים). הויפּט־זאַך; הויפּט־לעהרע, דאָגמא (פון גלויבען). "ניט דאָס שעהנע פּנים איז דער עקר נאָר דאָס שעהנע האַרץ" (שפוו.). "ניט דער טשוואָק איז דער עקר נאָר דער הענגלייכטער. (שפוו.).

עָקָר, הם. (מ. עֲקָרִים). איינער וועלכער קען קיין קינדער ניט האָבען, אַ בעזדיעטניק.

עִקָּר־שָׁכַחְתִּי, די הויפּט־זאַך האָב איך פאַרגעסען! גוט וואָס איך האָב זיך דערמאָנט!

עַקְ'רָב, הם. (תלמודיש). סקאָרפּיאָן, דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט חשון.

עֲקָ'רָה, הוו. (מ. עֲקָ'רוֹת). זעה עָקָר.

עֲקֶ'רֶת־הַבַּ'יִת, הוו. (ביבליש). די הויז=פרוי, די ווירטהין, די אויפטהוערין.

עֵ'קֶשׁ, הם. (מ. עִקְ'שִׁים). איינער וועלכער טהוט זאַכען קאַפּריז, אַ'ן איינגעשפּאַרטער.

עַקְ'שָׁן, הם. (מ. עַקְשָׁ'נִים). אַ האַרטנעקיגער, אַ'ן איינגעשפּאַרטער. "אַ'ן ע ק ש ן איז ערגער ווי אַ קאַליעקע" (שפּוו.). "אַ'ן ע ק ש ן פאַלט תמיד אין דער בלאָטע אַריין" (שפּוו.).

עַקְשָׁ'נוּת, הוו. האַרטנעקיגקייט, איינגעשפּאַרטקייט.

עַקְשָׁ'נוּת'דיג, א. איינגעשפּאַרט.

עַקְ'שָׁנִ'יטע, הוו. (מ. עַקְ'שָׁנִיטעס). זעה עַקְ'שָׁן.

עַקְ'שָׁנ'ען־זיך, צוו. זיך איינשפּאַרען. איינ'עקשנ'ען=זיך, זיך אַיינשפּאַרען.

עֶ'רֶב־, הם. (תלמודיש). "פאַר אָבענד פון", דער טאַג אָדער מעהרערע טעג פאַר (אַ פייערטאָג). "דאָס גאַנצע יאָהר איז זי ליידיג געזעסען און ע ר ב יום־כפור האָט זי אַ זאָק אָנגעהויבען" (שפּוו.).

עָ'רֵב, הם. (מ. עֲרֵ'בִים). אַ גוטזאָגער, אַ גאַראַנטירער, אַ זשיראַנט. "זיי מיר ניט קיין ערוב און איך וועל ניט זיין דיין ע ר ב" (שפּוו.).

עָ'רֵב־זיין, צש. גוטזאָגען, גאַראַנטירען.

עֶ'רֶב־וָבוֹ'קֶר (וְצָהֳרַ'יִם), או. (ביבליש). אָבענדס און מאָרגענס (און מיטאָג צייט). "אַ מויד מיט אַ הויקער מאַכט זאָרג ע ר ב ־ ו ב ו ק ר" (שפּוו.).

עֶ'רֶב־יוֹם־טוֹב [יָנְ'טוֹב], הם. (תלמודיש). דער טאָג אָדער איינינגע טעג פאַר יום-טוב.

עֶ'רֶב־פֶּ'סַח [פֵּ'סַח], הם. (תלמודיש). דער טאָג אָדער איינינגע טעג פאַר פסח.

עֶ'רֶב־רַב, הם. (ביבליש). אַ געמישט פאָלק, אַ פּעבעל.

עֶ'רֶב־שַׁ'בָּת, הם. (תלמודיש). פרייטאָג.

עֲרָ'בָה, הוו. (מ. עֲרָ'בוֹת). איינס פון די ווערבע=ריטלעך וועלכע ווערען צוגעבונדען צו דעם לולב אָדער מיט וועלכע מע שלאָגט הושענות.

עַרְבוּת [עָרְ'בוּת], הוו. גאַראַנטי, גוטזאָגעריי, זיכערהייט, זאַלאָג.

עַרְ'בִית, הוו. זעה מַעֲרִיב.

עֵ'רוּב, הם. (מ. עֵרוּ'בִים). ערוב תחומין (ווז.); ערוב תבשילין (ווז.); דאָס עסענוואַרג וואָס מע לעגט אויף אַ געוויסען פּלאַטץ אום פרייטאָג אום די צוויי טויזענד איילען (ווייטער פון וועלכע אַ איד טאָר ניט געהן אום שבת)

זאָלען זיך רעכענען פון דאָרטען אָן.

עָ׳רוֹב, הם. אַ׳ן אָנשיקעניש פון אַלערליי חיות, איינע פון די צעהן פּלאָגען וועלכע גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער, ווי די ביבעל דערצעהלט. זעה עֶ׳שֶׂר־מַ׳כּוֹת.

עֵ׳רוּב־תַּבְשִׁי׳לִין, הם. (תלמודיש). אַ׳ן עסענוואַרג וואָס מע קאָכט אָפּ ערב־יום־טוב ווען דער ערב־יום־טוב פאַלט אום פרייטאָג אום מע זאָל דערנאָך מעגען אין דעם טאָג פון יום־טוב קאָכען אויף שבת (קאָכען אום יום־טוב מעג מען בלויז פאַר דעם געברויך פון דעם זעלביגען טאָג; דורך די איינריכטונג אָבער פון ערוב־תבשילין הייסט עס אַז דאָס עסען אויף שבת איז שוין צוּבעריים פון פריהער און אַלץ וואָס ווערט געקאָכט אים יום־טוב איז בלויז פאַר יום־טוב אַליין, אָבוואָהל עס ווערט אייגענטליך געגעסען אין דעם פאָלגענדיגען טאָג).

עֵ׳רוּב־תְּחוּ׳מִין, הם. (תלמודיש). אַ דראָהט אָדער אַ שטריק אָנגעצויגען אויף הילצערנע סלופּעס, מיט וועלכע מע צאַהמט אַרום ביי אידען די שטאָדט אום מע זאָל מעגען טראָגען זאַכען אום שבת (לויט דעם אידישען דין מעג מען אום שבת אומטראָגען זאַכען בלויז אין אַ׳ן איינגעשלאָסענעם רוים אָבער ניט אויף אַ׳ן עפענטליכען פּלאַטץ. דער ערוב אָבער ווערט באַטראַכטעט אַלס אַ געוויסע אַרט אַרומצאַמונג, און דער רוים וועלכען ער נעהמט אַרום ווערט באַטראַכטעט ווי איינגעשלאָסען).

עֶרְוָה, הוו. (מ. עֲרָ׳ווֹת). „די שאַנד“, דער געשלעכט־אָרגאַן.

עָ׳רוֹךְ, הם. דער נאָמען פון אַ געוויסען תלמודישען לעקסיקאָן.

ער״ח, אב. עֶ׳רֶב־ראֹש־חוֹ׳דֶשׁ, דער טאָג פאַר ראש־חודש.

עֲרָיוֹת [עֲרַ׳יוֹת], מ. בלוט־פאַרוואַנדשאַפטען, די בלוט־פאַרוואַנדטע מיט וועלכע מע טאָר ניט הייראַטהען לויט דעם אידישען דין.

עֲרֵי׳לָה, הוו. (מ. עֲרֵי׳לוֹת). זעה עֲרֵ׳לָה.

עֵרֶךְ [עֶ׳רֶךְ], הם. אָפּשאַצונג; פאַרגלייך; פּראָפּאָרציאָן. אַ׳ן ע ר ך, אונגעפעהר. נאָכ׳ן ע ר ך, פּראָפּאָרציאָנעל. אָהן אַ׳ן ע ר ך, אונגעהייער, ניט אָפּצושאַצען. ניט דער ע ר ך גרעסער, פיעל גרעסער.

עָ׳רֵל, הם. (מ. עֲרֵ׳לִים). אַ׳ן אונבאַשניטענער, אַ ניט־איד.

עֲרֵ׳לָה, הוו. (מ. עֲרֵ׳לוֹת). אַ ניט־אידישע פרוי.

עָרְ׳לָה, הוו. די פאָרהויט, די ניט־באַשניטענע פאָרהויט; די פרוכט פון אַ בוים אין די ערשטע דריי יאָהרען נאָך דער פּלאַנצונג וועלכע מע טאָר ניט אַרונטערקלייבען, לויט דעם אידישען דין.

עָ׳רֵלִ׳טע, עֶרל׳טע, הוו. (מ. עָ׳רֵלִ׳טעם, עֶרל׳טעם). זעה עֲרֵ׳לָה.

עֲר׳מָה, הוו. באַטרוג.

ע״ש, אב. עֶ׳רֶב־שַׁ׳בָּת (ווז.).

עֲשֵׂה [עְ׳שֶׂה], הם. (מ. עֲ׳שֵׂה׳ים). אַ געבאָט צו טהאָן אַ געוויסע זאַך (אין געגענזאַץ צו אַ פאַרבאָט ניט צו טהאָן אַ געוויסע זאַך). זעה לא־תַעֲשֶׂה.

עֵ׳שָׂו, אנם. דער נאָמען פון יעקב׳ס ברודער פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט פארקויפט זיין רעכט פון ערשט־געבורט פאַר אַ טאָפּ לינזען; אַ ניט־איד. ״רויט און שטאַרק ווי עשו״.

עָ׳שִׁיר, הם. (מ. עֲשִׁי׳רִים). אַ רייכער מאַן.

עֲשִׁי׳רָה, הוו. (מ. עֲשִׁי׳רוֹת). אַ רייכע פרוי.

עֲשִׁי׳רוּת, הוו. רייכקייט, רייכטהום. ״אידישע עשירות איז ווי אַ מאַרצאָווער שניי״ (שפוו.).

עֶ׳שֶׂר־מַ׳כּוֹת, מ. (תלמודיש). די צעהן פלאָגען (דם, צפרדע, כנים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך, מכת־בכורות, ווז.) וועלכע גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפטער אום זיי זאָלען אַרויסלאָזען די אידען פון זייער לאַנד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

עֲשָׂ׳רָה, צ. צעהן.

עֲשָׂ׳רָה־בְּטֵ׳בֵת, הם. דער צעהנטער טאָג אין דעם מאָנאַט טבת, אַ פאַסט־טאָג אין טרויער אויף די ערשטע באַלאַגערונג פון ירושלים.

עֶשְׂ׳רִים, צ. צוואַנציג.

עֶשְׂרִים־וְאַרְבָּעָה [עֶשְׂרֵוּרְ׳בְּעָ, שׁוּרְ׳בֶּע], צ. די פיער און צוואַנציג (ביכער פון דער ביבעל), נביאים און כתובים (ווז.).

עֲשֶׂ׳רֶת־בְּנֵי־הָ׳מָן, מ. (ביבליש). די צעהן זיהן פון המן.

עֲשֶׂ׳רֶת־הַדִּבְּ׳רוֹת, מ. (תלמודיש). די צעהן געבאָטען וועלכע גאָט האָט די אידען געגעבען אויף דעם באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט.

עֲשֶׂ׳רֶת־הַשְּׁבָ׳טִים, מ. (ביבליש). די צעהן פארלאָרענע אידישע שטאַמען וועגען וועלכע עס געהען אַרום פיעלע לעגענדען צווישען דעם אידישען פאָלק.

עֲשֶׂ׳רֶת־יְמֵי־תְשׁוּבָה [תְשׁוּ׳בָה], מ. ״די צעהן טעג פון בארייאונג״, די טעג פון ראש־השנה ביז יום־כפור.

עֵת־חֶדְ׳וָה, הוו. אַ צייט פון פרעהליכקייט, אַ הוליאַנקע.

עֵת־צָ׳רָה, הוו. (ביבליש). אַ שלעכטע צייט.

עָ׳תִיד, הם. די צוקונפט.

פּ.

פּ (פּ), הם. דער זיבעצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; מיט אַ פּינטעלע אינעווייניג (פּ) אויסגעשפּראָכען ווי אין "פּלאַטין", אָהן אַ פּינטעלע (פ) אויסגעשפּראָכען ווי אין "פאַלען"; צום ענד פון אַ וואָרט געשריבען "ף"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 80. זעה פּא.

פּא (פּא), הם. (מ. פּא'ען, פּא'ען). דער נאָמען פון דעם זיבעצעהנטען בוכשטאַב (פּ, פ) פון דעם אידישען אַלף־בית, דערזעלביגער בוכשטאַב רופט זיך איך "קרומער־פא". צום ענד פון אַ וואָרט (ף) רופט זיך "לאַנגע־" אָדער "שלוס־פא". צוויי פּא'ען, פּאַר־פּאַלען.

פּ'אָה, הוו. די האָאר־לאָק וועלכע הייננט אַרונטער פון דער שלייף און וועלכע אַ פרומער איד טאָר קיינמאָל ניט אָפּשעערען (מ. פּ'אות, פּ'אות'ען); דער ווינקעל פון אַ תבואה־פעלד וועלכען מע פלעגט לאָזען ניט אָפּגעשניטען פאַר אָרעמע (פאַרצייטען ביי אידען). ניט ליעגען אין פּאה, ניט אינטערעסירען. ניט ליעגען אין דער לינקער פּאה, ניט אינטערעסירען אין מינדעסטען גראַד.

פאַר־, די באַדייטונג פון די צייטווערטער מיט דער פאָרזילבע "פאַר־" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם צייט־וואָרט אָהן דער פאָרזילבע, צ. ב. ש.: "פאַר'מסר'ען" — אונטער "מסר'ען". זעהר פיעל צייט־ווערטער און אייגענשאַפט־ווערטער ווערען געבילדעט דירעקט פון העברעאישע הויפטווערטער און אייגענשאַפט־ווערטער מיט דער צולעגונג פון דער פאָרזילבע "פאַר־" און די נייטהיגע ענדונגען ("־'ען", "־'ט" א. א. וו.), אַזוי ווי פאָלגענדע: פאַר'גלגול'ען [פאַרגילגלען]־זיך, זיך פאַרוועלען, זיך פאַרגלוסטען. "ס'האָט זיך איהם פאַר'גלגול'ט". פאַר'חוש'ט, פאַרטראַכט, פאַרטראָגען. פאַר'טענה'ן־זיך, זיך פאַרשמועסען. פאַר'יתום'ט, עלענד. פאַר'מוח'ט, פאַרקלערט, פאַרטראַכט. פאַר'מיאוס'ען, מאַכען עקעלדיג, פאַרעקלען. פאַר'מרה־שחורה'ט, באַטריבט, מעלאַנכאָליש. פאַר'משכונ'ען, פאַרזעצען. פאַר'צרה'ט, פאַראומערט, נידערגעשלאָגען (פון נויטה אָדער אָרעמקייט).

פאַראויס־, די באַדייטונג פון די העברעאישע ווערטער מיט דער פארוואָרט "פאָראויס־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

פאַרבײַ־, די באַדייטונג פון די

העברעאישע ווערטער מיט דער פארוואָרט "פאַרביי־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

פאַרצע*, הוו. (מ. פאַרצעם), (פאַרעכטליך). געזיכט (וואַהרשיינליך פאַרגרייזט פון פּרְ'צוּף, (ווז.).

פאַר'קְנַ'ס'יען (פאַרקנאַסען), צא. פאַרלאָבען (דער אויסדרוק שטאַמט פון דער פאַרצייטיגער אַיינפיהרונג אז דעריעניגער וועלכער האָט אָפּגעלאָזען אַ הייראַטה־פאַרטיי נאָך דער פאַרלאָבונג האָט געמוזט באַצאָהלען דער צווייטער זייט אַ געוויסען קנס).

פְּגִי'מָה, הוו. (מ. פְּגִי'מוֹת). אַ ריץ, אַ קאַרב, אַ טשערב (פון אַ מעסער); אַ פעהלער. "ער זוכט פ ג י מ ו ת אויף אַ זעג" (ווער.).

פְּגִי'רָה, הוו. (מ. פְּגִי'רוֹת). טויטער קערפער (פון אַ טהיער); טויט. אַיינגעהמען אַ פ ג י ר ה, קראַפּירען.

פְּגָם [פְּגַם], הם. אַ פעהלער.

פֶּ'גַע, הם. (מ. פְּגָ'עִים). אַ'ן אָנשיקעניש, אַ פלאָג.

פֶּ'גַע־רַ'ע, הם. (מ. פְּגָ'עִים־רָ'עִים), (ביבליש). אַ בייזע אָנשיקעניש.

פֶּ'גֶר [פֶּ'גֶר], הם. (מ. פְּגָ'רִים), (פאַרעכטליך) טויטער קערפער; טויט. "אַז מע קלינגט איז ענטוועדער אַ חנא אָדער אַ פ ג ר" (שפוו.).

פֶּ'גֶר'ען, צש. שטאַרבען, קראַפּירען. "אַ בער אין וואַלד האָט ג ע ' פ ג ר ' ט" (ווער. צו אַ גאַסט וועלכען מע האָט אַ לאַנגע צייט ניט געזעהן).

פִּדְ'יוֹן, הם. (מ. פִּדְיוֹ'נוֹת). "אויסלייזונג", אויסלייז־געלט, דאָס געלט וואָס מע גיט אַ חסידישען רבי'ן צו ווען מע קומט פרעגען אַ'ן עצה אָדער קריגען אַ ברכה; לייזונג, אַיננאַהמע פאַר פאַרקויפטע סחורה.

פִּדְ'יוֹן־הַבֵּן [הַבֶּ'ן], הם. (מ. פִּדְ'יוֹן־הַבֶּ'נִים'), (תלמודיש). "די אויסלייזונג פון דעם זוהן", דאָס אויסלייז-געלט וואָס מע גיט אַ כהן פאַר אַ'ן ערשט־געבאָרענעם זוהן וועלכעם באַשטעהט פו'ן פינף געלט־שטיקער פון אַ געוויסען באַשטימטען ווערטה (ערשט-געבאָרענע זיינען לויט דעם אידישען דין הייליג צו גאָט און מוזען דאַדיבער אויסגעלייזט ווערען); די צערעמאָניע פון פדיון־הבן וועלכע ווערט געפייערט ווען דאָס קינד איז דרייסיג טעג אַלט.

פִּדְ'יוֹן־שְׁבוּ'יִים, הם. (תלמודיש). די אויסלייזונג אָדער די באַפרייאונג פון געפאַנגענע (באַטראַכטעט ביי אידען אַלס איינע פון די גרעסטע וואָהלטהאַטען).

פֶּה־אֶ'חָד, או. (ביבליש). "איין מויל", איינשטימיג.

פֶּה־אֶל־פֶּ'ה, או. (ביבליש). "מויל צו מויל", פערזענליך.

פה־נִקְ'בַּר, דאָ איז באַגראָבען געוואָרען (אויפשריפט אויף אַ גראָבשטיין).

פּוֹגֵ'עַ־זַיין, צא. באַריהרען, באַליידיגען.

פּוֹגֵעַ־בְּכָבוֹד [בְּכָ'בוֹד]־זיין, צא. אָנריהרען די עה־רע פון, באַליידיגען.

פּוֹטִיפֶרַע *, אנוו. דער נאָמען פון דער פרוי פון פּוֹטִי'פַר אָדער פּוֹטִיפֶ'רַע, פון וועלכער די ביבעל דערצעהלט אַז זי האָט געוואָלט פאַרפיהרען יוסף'ן (אין דער ביבעל ווערט דער פרוי'ס נאָמען אייגענטליך ניט דערמאָנט, אָבער צווישען פאָלק ווערט זי גערופען מיט דעם מאַנ'ס נאָמען).

פונאַנדער־, די באַדייטונג פון די העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פארוואָרט "פונאַנדער־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

פּוֹסֵק, המ. (מ. פּוֹסְקִים [פָּסְ'קִים]). "ענטשיידער", איינע פון די נאָכתלמודישע געזעץ־זאַמלונגען וואָס באַשטעהען פון אויסטייטשונגען און בעאַרבייטונגען פון תלמוד.

פּוֹסְקִים [פָּסְ'קִים]־אַחֲרוֹנִים, המ. מ. די לעצטערע אָדער שפּעטערע ראַבינישע געזעץ־ביכער. זעה פּוֹ'סֵק.

פּוֹסְקִים [פָּסְ'קִים]־רִאשׁוֹ'נִים, מ. די ערשטע אָדער פריהערע ראַבינישע געזעץ־ביכער. זעה פּוֹ'סֵק.

פּוֹ'עֵל, המ. (מ. פּוֹ'עֲלִים). אַ'ן ארבייטער.

פּוֹ'עֵל־יוֹ'צֵא, המ. רעזולטאַט.

פּוֹ'עֵל־צִ'יוֹן, המ. (מ. פּוֹ'עֲלֵי־צִ'יוֹן). "די אַרבייטער פון ציון", אַ'ן אָנהענגער פון אַ געוויסער פּאַרטיי וועלכער זוכט צו פאַראייניגען ציוניזמוס מיט סאָציאַליזמוס.

פּוֹ'עֵל'ען, צא. ווירקען, אויסווירקען, אויספיהרען.

פּוע"צ, אב פּוֹ'עֵל־צִ'יוֹן (ווז.).

פּוֹ'קֵד־עֲקָ'רוֹת־זיין, צש. אויסווירקען (דורך קאַבאַליסטישע מיטלען) אַז אַ קינדערלאָזע פרוי זאָל האָבען קינדער.

פּוֹ'קֵר, המ. (מ. פּוֹקְ'רִים). איינער וועלכער לייקענט אין גאָט.

פּוּ'רִים, המ. (מ. פּוּ'רִים'ס). דער פערצעהנטער טאָג פון דעם מאָנאַט אדר וועלכער איז אַ האַלבער יום־טוב צום אַנדענק אָן דער ישועה וואָס דאָס אידישע פאָלק האָט געהאַט אין דער צייט פון קעניג אַחשורוש, ווי עס ווערט באַשריבען און דעם בוך "אסתר". "אַז מע האָט אויף פּורים יסורים איז אויף פסח חשך" (שפּוו.). "אַ שלעכטער פּורים איז אַ גוטער שושן־פורים" (שפּוו.). "אַ גאַנץ יאָהר שכור און פּורים ניכטער" (שפּוו.). "ניט אַללע פּורים טרעפט זיך אַ נס" (שפּוו.). "פּורים איז קיין יום־טוב ניט און קדחת איז קיין קריינק ניט" (שפּוו.). "פּורים זיינען אַלע שכורים ניכטער" (שפּוו.). "פּורים נאָך דער סעודה איז אַפילו קיין הונד ניט הונגעריג" (שפּוו.).

פּוּ'רִים־שפּיעל, הז. (מ. פּוּ'רִים־שפּיעלען). אַ פאָרשטעלונג וועלכער ווערט געגעבען (געוועהנליך פון ביבלישע סצענען אַזוי ווי "מכירת־יוסף", "עקדת־יצחק" א. א. וו.) אין דעם טאָג פון פורים

פון ליבהאָבער וועלכע געהן אַרום פאַרמאַסקירט פון הויז צו הויז ; אַ לעבערליכע זאַך , אַ פיאַסקאָ .

פּוּ׳רים־שפּיעלניק, הם. (מ. פּוּ׳רים־שפּיעלניקעם). איינער וועלכער נעהמט אַנטהייל אין אַ פורים פאָרשטעלונג ; אַ שפּאַס מאַכער , אַ מאַרשאַליק .

פּוּ׳רים־קָ׳טָן , הם. (מ. פּוּ׳רים־קְ׳טַ׳ים). דער קליינער פורים , דער פערצעהנטער טאָג אין דעם מאָנאַט אָדר אין אַ׳ן עבור־יאָהר ווען דער איינענטליכער פורים ווערט געפייערט אין דעם פאָל־גענדען מאָנאַט (ואָדר). "פורים־קטן דאַרף מען זיך אָנ׳שיכור׳ען אָבער יום־כפור־קטן דאַרף מען ניט פאַסטען" (שפוו.) .

פּוּרְעָנוּת [פּוּרְעָנְ׳יוּת], הוו. (מ. פּוּרְעָנְ׳יוּת׳ען). שטראָף, פּלאָג, אָנשיקענים .

פּוּ׳רֶץ־גָ׳דֵר־זיין , צש. (תלמודיש) . "דורכברעכען די צאַהם", איבער־טרעטען די גלויבענס־געזעצען .

פּוּ׳רֵש־בִּשְׁמוֹ׳־זיין , צש. (מ. — בִּשְׁמָם׳ ; וו. — בִּשְׁמָהּ׳ , מ. — בִּשְׁמָן׳) . איהם דערמאָנען מיט׳ן נאָמען .

פּוּ׳רֵש־מִן־הַצִ׳בּוּר , הם. (תלמו־דיש). איינער וועלכער זונדערט זיך אָפּ פון דער געמיינדע, איי־נער וועלכער וויל ניט טהאָן די פליכטען וועלכע די געמיינדע לעגט אַרויף.

פּוֹשֵׁעַ־בֶּאלֹהֵי [פָּ׳שֵׁע־בְּלוֹ׳קֵי]־יִשְׂרָ׳אֵל, איינער וועלכער ברעכט אָן דעם אידישען גאָט , איינער וועלכער האַלט ניט די אידישע גלויבענס־געזעצען .

פּוֹשֵׁעַ [פָּ׳שֵׁע]־יִשְׂרָ׳אֵל , הם. (תל־מודיש). "אַ פאַררעטהער פון דעם אידישען פאָלק", איינער וועלכער האַלט ניט די אידישע גלויבענס־געזעצען .

פּוֹ׳תֵר־זיין , צא. אויסטייטשען , ער־קלעהרען (אַ טרוים) .

פּוֹ׳תֵר־חָ׳לוֹם, הם. (תלמודיש) . דער וואָס טייטשט אויס אַ טרוים . ניט וויסען פון קיין פּ ו ת ר ־ ח ל ו ם (פאַרגרייזט פון: פּוֹתְ׳רוֹן־חָ׳לוֹם , ווז.), ניט וויסען פון וואָס צו זאָגען.

פּוֹ׳תֵרחָ׳לוֹם־זיין , צש. ערקלערען די באַדייטונג פון אַ טרוים .

פִּזְ׳מוֹן , הם. (מ. פִּזְמוֹ׳נִים). אַ גע־וויסער זאָרט רעליגיעזער געזאַנג אָדער לויב־געבעט .

פֶּ׳זֶר , הם. אַ געוויסער גערדרעהרעל־טער טאָן (אין טראָפּ) .

פַּזְ׳רָן , הם. (מ. פַּזְרָ׳נִים). אַ פריי־גיביגער מענש .

פַּזְ׳רָנוּת , הם. פרייגיבינקייט .

פַּזְ׳רָנִ׳טע , הוו. (מ. פַּזְ׳רָנִ׳טעס). זעה פַּזְ׳רָן .

פַּ׳חַד , הם. (פְּחָ׳דִים). אַנגסט , פורכט , שרעק , גרויל .

פְּחָ׳דִים׳דיג , א. שרעקליך , פירכ־טערליך .

פַּחְ׳דָן, הס. (מ. פַּחְדָ׳נִים). אַ שרעקעדיגער, אַ טרוס.

פַּחְדָ׳נות, הוו. שרעקעדיגקייט.

פַּחְדָנ׳טע, הוו. (מ. פַּחְדָנ׳טעס). זעה פַּחְ׳דָן.

פְּ׳חות־מִ־, או. ווענינגער ווי.

פְּ׳חות־מִכְּזַ׳יִת, הס. (תלמודיש). ווענינגער ווי די גרייס פון אַ׳ן איילבערט.

פַּחְ׳תֵי־עֶ׳רֶךְ, מ. מענשען פון נידעריגען שטאַנד.

פְּחִי׳תות־הַכָּ׳בוד, "אַ פאַרמינדערונג פון עהרע", ערנידעריגונג, באַליידיגונג.

פְּחָת [פְּחַת], הס. דאָס וואָס געהט אָפּ פון געוויכט אָדער מאָס.

פִּ׳טום, הס. (מ. פִּ׳טום׳ס). דער שפּיץ (פון אַ׳ן אתרוג).

פָּ׳טור, א. (תלמודיש). פריי, לויז, באַפרייט.

פָּ׳טור, **פָּ׳טור־נו**, אר. געוויס! נאַטירליך! וואָס דאַרף מען דאָ נאָך פרעגען.

פְּטִי׳רָה, הוו. (מ. פְּטִי׳רות). טויט.

פְּ׳טֶר־נִים, הוו. דאָס לויז ווערען (פון אימיצען). "פּטר׳נים איז געלט ווערטה" (שפּוו.).

פְּ׳טֶר׳ען, צא. באַפרייען, פריימאַכען; אָפּפאַרטיגען, ענדיגען; פאַרשווענדען, אויסבריינגען; רואינירען. אַרוים׳פּטר׳ען, אַרויםשיקען, אָוועקשיקען.

פִּי־תָּ׳מִיד, טרינק שטענדיג (דאָס וואָרט "פּי" הייסט אין פוילישער שפּראַך: "טרינק"). חברה פּי־תמיד, געזעלשאַפט פון טרינקערס.

פֵּ׳יאָה, זעה פֵּ׳אָה.

פִּי׳דְיוֹן, זעה פִּדְ׳יוֹן.

פִּיוּט [פִּי׳וּט], הס. (מ. פִּיוּ׳טִים). אַ געוויסער זאָרט געבעט־געזאַנג וואָס מע זאָגט אין פייערטעג.

פִּיזְ׳מוֹן, זעה פִּזְ׳מוֹן.

פִּי׳טוּם, זעה פִּ׳טוּם.

פַּיְ׳טָן, **פַּיי׳טָן**, הס. (מ. פַּיְטָ׳נִים, פַּייטָ׳נִים). דער פאַרפאַסער פון אַ פיוט (ווז.).

פִּיל׳אִי־, זעה פִּלְ׳אִי־.

פִּילֶ׳גֶשׁ, זעה פִּלֶ׳גֶשׁ.

פִּיל׳פּוּל, זעה פִּלְ׳פּוּל.

פִּינְ׳חָס, אנם. דער נאָמען פון דעם זוהן און נאָכפאָלגער פון דעם כהן־גדול אֶלְיעֶ׳זֶר; הוו. דער נאָמען פון דער איין און פערציגסטער סדרה.

פִּינְ׳חָס בֶּן־אֶלְיעֶ׳זֶר בֶּן־אַהֲ׳רֹן הַכֹּהֵן, (ביבליש). פינחס דער זוהן פון אליעזר דעם זוהן פון אהרן דעם פריסטער. "פינחס בן אליעזר בן אהרן הכהן און אז ער האָט קיין געלט ניט איז ער פּאָרט אַ פּאַרך" (ווער.).

פִּינְ׳קָס, זעה פִּנְ׳קָס.

פִּיקָ׳דוֹן, זעה פִּקָּ׳דוֹן.

פיקו'חַ־, זעה פקו'חַ־.

פיקֵ'חַ, זעה פקֵ'חַ.

פֵּי'רוש, זעה פֵּ'רוש.

פירְ'קֵי־, זעה פרְ'קֵי־.

פי'תום־, זעה פ'תֹם־.

פיתְ'חון־, זעה פתְ'חון־.

פיתְ'רון־, זעה פתְ'רון.

פֶּ'לֶא, המ. (מ. פְּלָ'אים). אַ וואונדער, אַ וואונדערליכע זאַך.

פִּלְ'אֵי־פְלָ'אים, — פְּלָ'אות, מ. וואונדערם אינ׳ער וואונדערם, גרויסע וואונדערם.

פִּלֶ'גֶש, הוו. (מ. פִּלַגְ'שים). קעפס־ווייב, מעטרעסע.

פִּלֶ'גֶש־בְּגִבְ'עָה, (ביבליש). הוו. די קעפס־ווייב פון אַ געוויסען מאַן פון דעם שטאַם פון לוי וועלכע איז געשענדעט און ערמאָרדעט געוואָרען אויף אַ זעהר שוידערליכער אַרט פון געוויסע לייטע פון דעם שטאַם בנימין אין דער שטאָדט "גבעה" פאַר וועלכע גרויזאַמע טהאַט די איבעריגע אידישע שטאַמען האָבען ראַבע גענומען פון דעם שטאַם בנימין.

פְּלוּגְ'תָּא, הוו. (מ. פְּלוּגְ'תּות). שטרייט, דיספוט, מיינונגס־פאַרשיעדענהייט.

פְּלו'נִי, המ. דער און דער, א געוויסער. פלוני־בן־פלוני, דער און דער — דער זוהן פון דעם און דעם.

פְּלו'נִית, הוו. די און די, אַ געוויסע. פלונית־בת־פלונית, די און די — די טאָכטער פון דער און דער.

פְּלו'נִית'טע, הוו. (מ. פְּלו'נִית'טעס). ווייב.

פָּ'לוש *, המ. פאָרהויז אָדער קאָרידאָר פון אַ שוהל.

פְּלֵ'טָה, פְּלֵי'טָה, הוו. אַנטרינונג, פאַרשווינדונג. מאַכען פלטה, אַנטלויפען (מיט פרעמדע געלט).

פִּלְ'פּול, המ. (מ. פִּלְפּו'לים). שאַרפזיניגער אָדער פאַרפלאָנטערטער זכוח; אַ שטרייט פון ווערטער וועלכער פיהרט צו קיין זאַך ניט, פוסטער זכוח; אַ תלמודישער פאָרטראַג פון אַ זעהר שאַרפזיניגען אָדער פאַרדרעהטען אינהאַלט.

פִּלְפּו'ליען [פִּיל'פְּליען] ־זיך, צוו. שטרייטען, דעבאַטירען, זיך ויכוח'ען; פיהרען פוסטע דעבאַטען.

פְּלִשְׁ'תִּים, אנמ. מ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פאָלק אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

פָּמַלְ'יָא־שֶׁל־מַעְ'לָה, הוו. (תלמודיש). "די פאַרזאַמלונג פון אויבען", דאָס הימלישע געריכט.

פ"נ, אב. פֹּה־נִקְ'בַּר (ווז.).

פְּנו'י, המ. (מ. פְּנו'יים). אַ פרייער, אַ'ן אונפאַרהייראַטהעטער.

פְּנו'יָה, הוו. (מ. פְּנו'יות). אַ פרייע, אַ'ן אונפאַרהייראַטהעטע.

פָּנִ'י, מ. די פאָרשטעהערם, די פיהרערם, די גרויסע לייט.

פְּנֵי־הָעִיר', מ. (ביבליש). די פאָרשטעהערס אָדער די אָנגעזעהענע לייט פון דער שטאָדט. פאַראָדירט אין ווערטעל: „פּיאַני (רוסיש: טרינקערס) העיר".

פְּנִיָּה, הוו. (מ. פְּנִיּוֹת). פאַרבאָרגענע אַבזיכט, הינטערגעדאַנק.

פָּנִים, הס. „דאָס אינעווייניגסטע", דער טעקסט (אָהן די קאָמענטאַרען).

פְּ'נִים, הס. און הז. (מ. פְּ'נִימ'ער). געזיכט; אויסזעהן; אנגעזעהענקייט. האָבען א פּנים פון חוזק, אויסזעהען לעבערליך. עס האָט קיין פּנים ניט, עס זעהט ניט אויס שעהן. "דער פּנים איז א מסור" (שפוו.). "מיט וואָס פאַר אַ'ן אויג מע קוקט איינעם אָן אַזאַ פּנים האָט ער" (שפוו.). "אַז דאָס ברויט פאַלט מיט'ן פּנים אַראָפּ איז אַ סימן אַז די כלה איז הונגעריג" (שפוו.). "גאָט זאָל וועלי'ן צוהערען די נאַראָנים וואָלט די וועלט געהאַט אַ'ן אַנדער פּנים" (שפוו.). "דער דלות לעגט זיך צוערשט אויפ'ן פּנים" (שפוו.). "אַז ער דערזעהט זיין פּנים דערקענט ער איהם אַן קול" (ווער.). "אַלע הינד און אַלע רבנים האָבען איין פּנים" (שפוו.). "ווי די טויטע עסען אַזאַ פּנים האָבען זיי" (שפוו.). "אַ נאַר געהט אין באָד אַריין און פאַרגעסט זיך דאָס פּנים אָפּצוואַשען" (שפוו.). "אַז מע שפּייט דעם ציגיינער אין פּנים זאָגט ער עס רעגענט" (שפוו.). "דער קוגעל ליגט איהם אויפ'ן פּנים" (ווער.).

פְּ'נִים־חֲדָ'שׁוֹת, הס. (תלמודיש). "אַ נייעס געזיכט", אַ ניי-אָנגעקומענער, אַ גאַסט.

פְּ'נִים־חֲלָ'שׁוֹת, הס. פאַראָדיע אויף פְּ'נִים־חֲדָ'שׁוֹת (ווז.). זעה חֲלָ'שׁוֹת.

— **פְּ'נִימ'דיג**, זעה צוויי־פְּ'נִימ'דיג.

פְּנִי'מִיּוֹת, הוו. די אינערליכקייט.

פְּ'נִימ'על, הז. (מ. פְּ'נִימ'לעך). פאַרקליינערונג אָדער פאַרצערטעלונג פון פּנים (ווז.), געזיכטעלע.

פִּנְ'קָס, הס. (מ. פִּנְקְ'סִים, פִּנְ'קס'ען). אַ בוך וואו עס ווערען פאַרצייכענט רעכענונגען, נעמען פון זאַכען, פאַסירונגען א. א. וו.; דאָס בוך אין וועלכען די אידישע קהלות אַמאָל פלעגען פאַרצייכענען אַלע זייערע אַנגעלעגענהייטען ווי אויך אַלע וויכטיגע פאַסירונגען.

פְּסוּל, הס. אַ פעהלער, אַ בראַק, אַ פלעק. "אַ פּסול אין דער משפחה".

פָּ'סוּל, א. ניט=טויגליך, ניט=גילטיג, ניט=געזעצליך. אַ פּסול'ע סוכה, אַ סוכה וועלכע איז ניט געמאַכט געוואָרען לויט'ן דין. אַ פּסול'ער עדות, איינער וואָס זיין עדות ווערט ניט באַגלויבט. אַ פּסול'ע הושענא, אַ הושענאַריטעל פון וועלכען די בלעטלעך זיינען אַרונטערגעקלאַפּט; אַ ווערטהלאָזע זאַך אָדער פּערזאָן.

פָ'סוּל־לְעֵ'דוּת־וְלִשְׁבוּ'עָה, א. (תלמודיש). ניט באַגלויבט ביים זאָגען עדות און ניט ביים שווערען.

פְּסוֹ'לֶת, הוו. אָבפאַל.

פָ'סוּק, הם. (מ. פְּסוּ'קִים) : אַ זאַץ פון דער ביבעל; די ביבעל (אויסער די פינף ביכער פון דער תורה). דער פסוק, דער זאַץ פון דער ביבעל וועלכען יעדער איד זאָגט אין מאָרגענדיגען דאַווענען און וועלכער הויבט זיך אָן מיט דעמזעלביגען בוכשטאַב מיט וועלכען זיין נאָמען הויבט זיך אָן (אַלס אַ מיטעל צו געדענקען דעם נאָמען וועלכען דער מלאך־הדומה פרעגט ביי דעם געשטאָרבענעם). ווי דער פסוק זאָגט, ווי די ביבעל זאָגט. אַ פסוק מיט אַ שטעקען, זיבערע אָדער ווירקזאַמע מיטלען (אונטער דעם וואָרט "פסוק" ווערט דאָ געמיינט דער ביבלישער זאַץ: לֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשׁוֹנוֹ — קיין הונד זאָל ניט שאַרפען זיין צונג. דאָס זאָגען פון דעם דאָזיגען זאַץ פלעגט געהאַלטען ווערען פאַר אַ מיטעל קעגען אַ בייזען הונד).

פֶּ'סַח [פֵּ'סַח], הם. (מ. פֵּ'סַח'ען). דער אַכט־טאָגיגער פייערטאָג וואָס הויבט זיך אָן דעם פופצעהנטען טאָג פון מאָנאַט ניסן און ווערט געפייערט צום אַנדענק אָן דעם אידישען פאָלק'ס באַפרייאונג פון מצרים, און אין וועלכען מע טאָר ניט עסען קיין חמץ; דער קריסטליבער אָסטער־פעסט. די צווייטע טעג פסח, די צוויי לעצטע טעג פון פסח (וועלכע, אזוי ווי די ערשטע צוויי, זיינען די הויפט־פייערטעג. די מיטעלסטע פיער טעג זיינען בלויז האַלבע פייערטעג. זעה חול־הַמוֹ'עֵד) "מע האָרעוועט דעם אינדיק ביז פסח נאָר צוליעב דעם קראָפּ" (שפוו.).

פֵּ'סַח'דיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפט פון פסח, צוגעגרייט לויט די געזעצען פון פסח. אַ פסח'דיג געזיכט, אַ בלאַס געזיכט (געקריגען פון עסען מצה אום פסח).

פַּסְ'לוּת, הוו. אונעהרליכקייט. "דלות מאַכט פכלות" (שפוו.).

פַּסְלָ'נוּת, הוו. פאַרדאָרבענהייט.

פַּסְ'לען, צא. ערקלערען אַלס פסול; פאַראונרייניגען אָדער היילען דורך דעם וואָס מע מאַכט אונריין. פסל'ען אַ קינד, היילען אַ קינד פון אַ'ן עין־הרע דורך דעם וואָס מע רייבט אויס זיין געזיכט מיט השתנה. פסל'ען אַ קאַץ, אָפּהאַקען דעם עק ביי אַ קאַץ (כּדי מע זאָל זי קענען האַלטען אין הויז אָהן געפאַהר פון בייזע גייסטער).

פְּסָק [פְּסַק], הם. (מ. פְּסָ'קִים). ענטשיידונג, אורטהייל; שטראָף, באַשטראָפונג. חאַפּען אַ פסק, קריגען געזידעלט. געבען אַ פסק, זידלען.

פְּסַק־געלט, הז. ענטשיידונג־געלט, דאָס געלט וואָס מע גיט דעם רב אָדער דעם דַיָן פאַר ענשיידען אַ געלט דיספּוט.

פְּסַק־דִּין׳, הם. ענטשיידונג, געריכטס־אורטהייל.

פַּסְקִ׳ען, **פַּסְקִ׳ענען** צא. ענטשיידען.

פְּעוּלָה, הוו. (מ. פְּעוּ׳לוֹת). ווירקונג, אויפטהו, פארטשריט; רעזולטאט, צוועק. טהאן א פ ע ו ל ה מיט, גוט אונטער־ריכטען, גוט לערנען מיט. טהאן א פ ע ו ל ה, מאכען פארטשריט. וואס איז די פ ע ו ל ה?, וואס איז דער צוועק.

פַּ֫עַם־אַ׳חַת־בְּיוֹ׳בֵל, איין מאהל אין פופציג יאהר, זעהר זעלטען.

פִּקָּ׳דוֹן, הם. א זאך וועלכע מע גיט אימיצען צו היטען.

פְּקוּ׳דֵי, הוו. דער נאמען פון דער דריי און צוואנציגסטער סדרה (ווז.).

פִּקּוּ׳חַ־נֶפֶשׁ אדער **נְפָ׳שׁוֹת**, הם. (תלמודיש). די רעטונג פון א לעבען; קוויקונג, פארגעניגען.

פִּקֵּ׳חַ, הם. (מ. פִּקְ׳חִים). א קלוגער.

פִּקְ׳חִית, הוו. (מ. פִּקְ׳חוֹת). א קלוגע.

פֶּ֫רֶא, הם. (מ. פְּרָ׳אִים). אווילדער מענש, א בארבאר.

פֶּ֫רֶא־אָ׳דָם, הם. (ביבליש). א ווילדער מענש.

פָּ֫רָה־אֲדוּ׳מָּה, הוו. (ביבליש). די רויטע קוה (וועלכע גאט האט געהייסען משה׳ן פארברענען און איהר אש געברויכען פאר צוועקען פון רעליגיעזער רייניגונג); א נאאיווער נארר.

פֵּרוּד־[פִּי׳רוּד] הַלְּבָ׳בוֹת, הם. צושיידונג פון די הערצער, שטרייטיגקייט.

פְּרוֹ׳זְדוֹר, הם. פארצימער.

פְּרוּ׳טָה, הוו. (מ. פְּרוּ׳טוֹת). א קופערנע מינצע פון א גאנץ קליינעם ווערטה אפט דערמאנט אין תלמוד.

פָּרוֹ׳כֶת, הוו. (מ. פָּרוֹ׳כֶתִ׳יען). דער פארהאנג וועלכער דעקט צו דאם ארון־קודש.

פָּ׳רוּץ, הם. אויסגעלאסענער מענש.

פֵּ׳רוּשׁ, הם. (מ. פֵּרוּ׳שִׁים). באדייטונג; אויסטייטשונג, ערקלערונג, קאמענטאר. מאכען א פ ר ו ש פון אימיצען, מאכען א פאראד פון אימיצען.

פָּ׳רוּשׁ, הם. (מ. פְּרוּ׳שִׁים). א׳ן אפגעזונדערטער, איינער וועלכער לעבט אפגעזונדערט פון זיין ווייב און פון דער וועלט אום צו לערנען און דיענען גאט, א קלויזניק. "א גרוש איז ניט קיין פ ר ו ש" (שפוו.).

פֵּ׳רוּשׁ־הַמִּ׳לּוֹת, הם. די באדייטונג פון די ווערטער.

פְּרוּ׳שִׁי, הם. (מ. פְּרוּ׳שִׁים). א אנהענגער פון א געוויסער זעהר פרומער אידישער סעקטע וואס האט געלעבט אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש.

פָּרְ׳חָה־נִשְׁמָ׳תוֹ, (תלמודיש). זיין זעלע איז (פון שרעק) ארויסגעפלויגען. "עס איז פ ר ח ה־נ ש מ ת ו געווארען".

פְּרָט [פּרַט], המ. (מ. פְּרָ'טִים). אַ'ן איינצעלהייט, אַ'ן איינצעלנער פּאַקט; אַ'ן איינצעלנע פּערזאָן, אַ'ן אינדיווידואום; הינזיכט, באַ־ציהונג; צייט־רעכנונג. "מיט אַלע פּרטים". "דער פּרט מוז זיך אָפּפּערן פאַר'ן כלל". "אין איין פּרט בלויז".

פְּרָט [פּרַט]־גָ'דול, המ. די גרויסע צייט־רעכנונג. זעה לִפּ"ג.

פְּרָט [פּרַט]־קָטָן, המ. די קליינע צייט־רעכנונג. זעה לִפּ"ק.

פְּ'רִי, הוו. (מ. פּ'רות). פרוכט.

פְּרִיָה־וּרְבִיָּה, הוו. (תלמודיש). "פרוכפּערונג און פאַרמעהרונג", דאָס האָבען קינדער; דאָס רעליג־יעזע געבאָט צו האָבען קינדער. "טענו בחטין והודה לו כּפריה ורביה". זעה טָ'עֲנוֹ בח'טִין.

פְּרִי'עָה, הוו. אַרונטעררייסונג פון דער פאָרהויט ביי דער באַשניידונג.

פָּ'רִיץ, המ. (מ. פּריי'צִים). "אַ פאַרשייטער", אַ גרויסער (ניט־אידישער) לאַנד־באַזיצער (הויפּט־זעכליך געברויכט אויף די פוילישע שלאַכציצעם); הערר, אַריסטאָ־קראַט. "אויף אַ שלעכטען פּריץ טאָר מען קיין מפּלה ניט בעטען" (שפּוו.). "אַז דער פּריץ איז גוט איז דער גאַנצער הויף גוט" (שפּוו.). "אַליין פּריץ און אַליין הונד איז לעבען אָהן גע־זונד" (שפּוו.). "אַ פּריץ האָט אין זינן פערד און הינט און אַ איד האָט אין זינן ווייב און קינד" (שפּוו.). "וואָס דער פּריץ איז גרעסער אַלץ קלענער איז ער ביי זיך" (שפּוו.). "ווי דער פּריץ אַזוי זיינע הינט און זיין געזינד" (שפּוו.).

פְּרִי'צוּת, הוו. פאַרשייטקייט, אויס־געלאַסענקייט.

פְּרִיצ'טֶע, הוו. (מ. פְּרִיצ'טֶעס). זעה פָּ'רִיץ.

פְּרִי'צִים, מ. די אנהענגער פון אַ געוויסער אידישער פּאַרטיי אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש וועלכע האָבען געזוכט זיך צו דערנעהנטערן ווי וויית מעגליך צו די גריכען.

פְּרִי'צִייש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ פּריץ; אַריסטאָקראַטיש, גרויס־אַרטיג.

פַּ'רְנֵס, המ. (מ. פּרנָ'סִים). פאָר־שטעהער פון אַ אידישער געמיינדע. "אַ פּרנס מעג זיין גרויס ווי אַ האָהן זיצט ער פאָרט אויבען־אָן" (שפּוו.).

פַּרְנֵס־חוֹ'דֶש, המ. דער מאָנאַטלי־בער פאָרשטעהער פון דער גע־מיינדע (אין אַמאָליגע צייטען פלעגען די אידישע געמיינדען אויסקלייבען אַ געוויסע צאָהל פון פאָרשטעהערם וועלכע פלעגען זיך בייטען אַלע מאָנאַט), פאָרשטע־הער.

פַּרְנָ'סָה, הוו. (מ. פּרנָ'סוֹת). ער־נעהרונג, לעבענסמיטעל; גע־שעפט, באַשעפטיגונג; פּראָפיט, פאַרדיענסט. "אַלע מיאוס'ע פּרנסות האָבען שענע מזלות"

(שפוו.) . „פרנסה איז אין מאַנ׳ס מזל און קינדער זיינען אין דער ווייב׳ס מזל“ (שפוו.) . „פרנסה היילט אַלע מכות“ (שפוו.) .

פָּ׳רַס, אנוו. פערסיען.

פַּרְ׳עֹה, אנמ. דער אַלגעמיינער נאָמען פון די אַלטע עגיפּטישע קעניגען; דער נאָמען פון דעם עגיפּטישען קעניג וועלכער האָט פאַרשקלאַפט די אידען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

פַּרְ׳צוּף, הם. (מ. פַּרְצוּ׳פִים). געזיכט, פיזיאָגנאָמיע.

פַּרְ׳צוּף־פָּ׳נִים, הם. (תלמודיש). זעה פַּרְ׳צוּף.

פֶּרֶק [פֶּ׳רֶק], הם. (מ. פְּרָ׳קִים). אַ׳ן אָבשניט אָדער אָבהאַנדלונג פון תלמוד; פרקי־אבות (ווז.).

פִּרְ׳קֵי־אָ׳בוֹת, מ. (תלמודיש). „די לעהרען פון די פאָטערס“, אַ בוך פון זעקס אַבשניטען וועלכע ענטהאַלטען שפּרוכען און לעבענסרעגעלען פון די תנאים (עס איז איינגעפיהרט ביי די פרומע אידען צו זאָגען אין די זומער מאָנאַטען יעדען שבת נאָכמיטאָג איינעם פון די דאָזיגע אַבשניטען).

פַּרְ׳שָׁה, הוו. (מ. פַּרְ׳שׁוֹת). אַבשניט אָדער קאַפּיטעל פון דער תורה, סדרה; איינס פון די שטיקלעך פּאַרמעט באַשריבען מיט געוויסע זאַצען פון דער תורה וועלכע מע לעגט אַריין אין די בתים פון תפלין.

פָּ׳שׁוּט, א. פּראָסט, איינפאַך, אָהן קונצען; באַשיידען.

פְּשׁוּ׳טוֹ־כְּמַשְׁמָ׳עוֹ, או. (תלמודיש). „די באַדייטונג אַזוי ווי עס לויטעט“, בוכשטעבליך, גאַנץ איינפאַך.

פְּשָׁט [פְּשַׁט], הם. (מ. פְּשָׁ׳טִים). באַדייטונג; אויסטייטשונג, ערקלערונג, קאָמענטאַר; די אויסטייטשונג פון אַ טעקסט לויט דער איינפאַכער באַדייטונג פון די ווערטער אין געגענזאַץ צו דרש (ווז.) וועלכער זוכט צו געפינען אַ זייטיגע באַדייטונג אָדער רמז וועלכער זוכט צו געפינען דעם טיעפען מיסטישען זינן.

פַּשְׁ׳טוּת, הוו. איינפאַכקייט, קלאָרקייט. אין פשטות גענומען, איינפאַך גענומען, בוכשטעבליך.

פְּשֶׁטְ׳לען־זִיךְ, צוו. מאַכען געקינסטעלטע אויסטייטשונגען פון אַ טעקסט.

פַּשְׁ׳טָן, הם. (מ. פַּשְׁטָ׳נִים). איינער וועלכער טייטשט אויס אַ טעקסט לויט דער איינפאַכער באַדייטונג פון די ווערטער.

פְּשֶׁ׳טְ׳על, הז. (מ. פְּשֶׁטְ׳לעךְ). אַ געקינסטעלטע אויסטייטשונג פון אַ טעקסט.

פְּשֶׁ׳טְ׳עלדיג, שאַרפזיניג, פול מיט איינפאַלען.

פְּשִׁי׳טָא, או. (תלמודיש). געוויס. אָהן צווייפעל.

פְּשָׁ׳רָה, הוו. (מ. פְּשָׁ׳רוֹת). אָפּמאַך, פריעדליכער אָפּמאַך, קאָמפּראָמיס.

פַּשְׁ׳רוּת, הוו. דאָס מאַכען פון אַ קאָמפּראָמיס.

פּשׁ'רָן, הם (מ. פּשְׁרָ'נִים). איינער וואָס מאַכט אַ קאָמפּראָמיס.

פּ'תַח, הם. (מ. פּ'תַח'ען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "–" געשריבען אונטער דעם קאָנזאָנאַנט (מיטלויט) און אויסגעשפּראָכען ווי "אַ" אין "קאַטץ". "פּ ת ח שין שאַ!" (ווער.).

פּת'חון־פֶּה, הם. (ביבליש). "אַ'ן עפענונג פון מויל", אַ געלעגענהייט אָדער מעגליכקייט צו ריידען אָדער זיך צו פאַרטהיידיגען.

פֶּ'תִי, הם. (מ. פְּתָ'אִים). אַ נאַרר.

פּתִי'חָה, הוו. זעה פּתִי'חַת־הָאָ'רוֹן.

פּתִי'חַת־הָאָ'רוֹן, הוו. דאָס עפענען פון ארון־קודש אום אַרויסצונעהמען די ספר־תורה ביים דאַווענען (מיט וועלכער מע איז אימיצען מכבד).

פּ'תֹם־וְרַעַמְ'סֵס, אנ. מ. (ביבליש). די צוויי שטעדט אין עגיפּטען וועלכע די פאַרשקלאַפּטע אידען זיינען געצוואונגען געוואָרען צו בויען, ווי די ביבעל דערצעהלט. אויפטהאָן פּ ת ם ־ ו ר ע מ ס ס, פאַרריכטען פיעל אַרבייט.

פּתְ'רוֹן, הם. (מ. פּתְרוֹ'נִים). אויסטייטשונג (ערקלערונג פון אַ טרוים אַדער אַ רעטהזעל).

פּתְ'רוֹן־חֲלוֹם [חָ'לוֹם], הם. (ביבליש). אויסטייטשונג פון אַ טרוים.

צ.

צ, הם. דער אַכצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; צום ענד פון אַ וואָרט געשריבען "ץ"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 90. זעה צַ'דִי.

צְאֶי'נָה־וּרְאֶי'נָה, הם. (ביבליש) "געהט אַרוים און זעהט", דער נאָמען פון אַ פאַרצייטיגער איבערזעצונג און אויסטייטשונג פון חומש אין אידיש הויפּטזעכליך געמאַכט פאַר פרויען. צ א י נ ה ־ ו ר א י נ ה שפּראַך, אַלט מאָדישעס אידיש. "אַ אידענע אָהן אַ צ א י נ ה ־ ו ר א י נ ה איז ווי אַ שייגעץ אָהן אַ פּייפעל" (שפּוו.).

צאֹן־קָדָ'שִׁים, מ. (ביבליש). "די הייליגע שאָף" (געברויכט אָפט צו באַצייכענען דאָס אידישע פאָלק באַזונדערס קליינע אידישע קינדער).

צֵאת־הַכּוֹכָ'בִים, הם. (ביבליש). "דער אַרויסגאַנג פון די שטערען", די צייט ווען די שטערען הויבען זיך אָן באַווייזען (און אַ צייכען אַז דער טאָג איז געענדיגט).

צָבוּ'עַ, הם. (מ. צְבוּ'עִים). "אַ געפאַרבטער", אַ פאַרמאַסקירטער, אַ היפּאָקריט.

צְבוּעִ'יאַטשׁען [צְבוּיאַט'שׁען], צש. זיין פאַרמאַסקירט, מאַכען פרומע אָנשטעלען.

צְבוּעִ'יאַצטוואָ [צְבוּיאַצט'וואָ], הוו. פאַרמאַסקירטקייט, פאַלשקייט, היפאָקריטסטוואָ.

צְבוּעִ'יאַצקע [צְבוּיאַצ'קע], א. באַלאַנגענדיג צו אַ צבוע'יאַק. צבוע'יאַצקע שטיק, פאַלשע פרומע שטיק.

צְבוּעִ'יאַק [צְבוּיאַק'], הם. (מ. צְבוּעִ'יאַקעם [צְבוּיאַ'קעם]). איינער וועלכער מאַכט פרומע אָנשטעלען, אַ היפאָקריט.

צִ'בּור, הם. געמיינדע, כלל.

צבע"ח, צַ'עַר־בַּ'עֲלֵי־חַ'יים (וו.).

צַד, הם. (מ. צְדָ'דִים). זייט; פאַרטיי; איינער פון די פאַראינטערעסירטע פערזאָנען אין אַ פראָצעס, געשעפט, אָפמאַך, הייראַטה־פאַרבינדונג א. אַ. וו.. חתן'ס צד, די פאַרוואַנדטע פון דעם ברויטיגאַם. האָבען אַ צד אין טיש, האָבען אומיצען וואָס זאָל פאַרטהיידיגען אָדער זיך איינשטעלען. "חוץ דעם נדן מוז אַ מיידעל נאָך האָבען אַ גוטען צד" (שפוו.). "ביי'ם משפט מוז מען ביידע צדדים אויסהערען" (שפוו.).

צַד־שֶׁכְּנֶגְ'דוֹ, הם. "די זייט וואָס איז קעגען איהם", די אַנדערע פאַרטיי. יעדער צד האָט זיין צד־שכנגדו. (שפוו.).

צֵ'דָה־לַדֶּ'רֶךְ, הוו. (ביבליש). שפייז אויפ'ן וועג, פראָוויאַנט (געוועהנליך געברויכט מען דעם אויסדרוק אויף מצוות וועלבע מען גרייט אָן פאַר יענע וועלט).

צִדּוּק [צִ'דּוּק]־הַדִּין', הם. (תלמודיש). "די רעכטפערטיגונג פון (גאָט'ס) אורטהייל", דער נאָמען פון געוויסע תפלות וואָס מען זאָגט נאָך דער בעערדיגונג פון אַ טויטען.

צָ'דִי, הם. דער נאָמען פון דעם אַבצעהנטען בוכשטאַב (צ) פון דעם אידישען אַלף־בית. זעה צָ'דִיק.

צָ'דִיק*, הם. (מ. צָ'דִיקִ'ען). דער נאָמען פון דעם אַבצעהנטען בוכשטאַב (צ) פון דעם אידישען אַלף־בית. שלעכטע־ אָדער לאַנגע־ צ ד י ק, דער נאָמען פון דעמזעלבינען לויט ווען געשריבען צום ענד וואָרט (ץ). "אַ ציעג אָדער אַ פערציגער אַבי ביידע זיינען מיט אַ צ ד י ק" (שפוו.).

צַדִּ'יק, הם. (מ. צַדִּ'יקִים). אַ גערעכטער גאָטספאָרכטיגער מאַן; אַ הייליגער מאַן צו וועמען מע געהט פרעגען אַ ראַטה אָדער זיך לאָזען פון איהם בענשען. אַ צ ד י ק אין פעלץ, איינער וועלכער מאַכט פרומע אָנשטעלען. (געוויסע דענקען אַז דער אויסדרוק שטאַמט פון דעם וואָס דער בוכשטאַב "ץ" אין דעם וואָרט "פעלץ" רופט זיך "שלעכטע־ צ ד י ק". זעה אויבען). איהם געהט ווי אַ צ ד י ק אויף דער וועלט, איהם געהט שלעכט.

צַדִּ'יק־תָּ'מִים, הם. (ביבליש). אַ זעהר גאָטספאָרכטיגער מאַן.

צְדָ'קָה, הוו. (מ. צְדָ'קוֹת). וואָהלטהעטיגקייט ; אַ וואָהלטהאַט ; אַ נדבה ; אַ וואָהלטהעטיגער צוועק אָדער אַנשטאַלט. "דער גוט׳ר ווילען איז די בעסטע צ ד ק ה" (שפּוו). "צ ד ק ה צו געבען און ליעב צו האָבען קען מען ניט נייטהען" (שפוו).

צְדָ'קָה־גְדוֹ'לָה, הוו. אַ צענטראַלפאָנד פאַר פאַרשיעדענע וואָהלטהעטיגע צוועקען.

צְדָ'קָה־פּוּשקע, הוו. (מ. צְדָ'קָה־פּוּשקעס). די פּושקע אין וועלבער מע קלייבט געלט פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען.

צְדָ'קָה־תַּ'ציל־מִמָּ'וֶת, (ביבליש). וואָהלטהעטיגקייט ראַטעוועט פון טויט (ווערטער וועלכע ווערען אויסגערופען ווען דער טויטער ווערט געפיהרט צו דער באַערדיגונג אויפפאָדערנדיג די אָרומיגע צו שענקען עפּעס פאַר אַ וואָהלטהעטיגען צוועק).

צִדְ'קוּת, הוו. פרומקייט, גאָטטספאָרכטיגקייט.

צִדְקָ'נִית, הוו. (מ. צִדְקָ'נִיוֹת). אַ פרומע גאָטטספאָרכטיגע פרוי.

צַדֶּקֶת [צַדֶ'קֶת], הוו. (מ. צַדְ'קוֹת). אַ פרומע גאָטטספאָרכטיגע פרוי.

צַדֶ'קֶת'טע, הוו. (מ צַדֶ'קֶת'טעס). זעה צַדֶּקֶת.

צוּ, הוו. דער נאָמען פון דער פינף און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

צו־, די באַדייטונג פון די העברעאישע ווערטער מיט דער פאַרזילבע „צו־" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

צוּ'לְהַכְעִיס [צוּ'לְהַכְ'עִיס], או. זעה לְהַכְ'עִיס.

צוּ'לְהַכְ'עִיס'ניצע, הוו. (מ. צו־לְהַכְ'עִיס'ניצעס). זעה לְהַכְ'עִיס־ניק.

צוּ'לְהַכְ'עִיס'ניק, הם. (מ. צו־לְהַכְ'עִיס'ניקעס). זעה לְהַכְ'עִיס־ניק.

צוֹ'אָה, הוו. דרעק, מיסט.

צַוָ'אָה, צַוָּ'אָה, הוו. (מ. צַוָ'אוֹת, צַוָּ'אוֹת). טעסטאַמענט (וועלכען איינער לאָזט נאָך זיין טויט).

צוויי־פָּ'נים'דיג, א. האָבענדיג צוויי געזיכטער, צווייזייטיג. זעה פָּ'נִים.

צוֹם־גְדַלְ'יָה, הם. "דער פאַסט־טאָג פון גדליה", דער דריטער טאָג פון מאָנאַט תשרי וועלכער איז אַ פאַסט־טאָג צום אנדענק אן דעם טויט פון אַ געוויסען אידישען פאָרשטעהער מיט'ן נאָמען גדליה וועלכער איז געטויט געוואָרען אין דער צייט ווען קיניג נבוכדנאצר האָט געוועלטיגט איבער פאַלעסטינא, ווי די ביבעל דערצעהלט.

צוּ'רָה, הוו. (מ. צוּ'רוֹת). געזיכט, געשטאַלט, אויסזעהן.

צוֹ'רֶךְ, הם. באַדערפעניס, באַדערפטיגקייט (מ. צְרָ'כִים), שטוהלגאַנג.

צוֹ'רֵר, הם. (מ. צוֹ'רְרִים). פיינד, פאַרפאָלגער, אונטערדריקער;

איינער וועלכער פאַרפאָלגט אָדער האָט פיינד אידען; אַ שלעכטער מענש.

צו'רר־היהו'דים, המ. (מ. צור'רי־היהו'דים), (ביבליש). איינער וועלכער האָט פיינד אידען, אַ'ן אַנטיסעמיט.

צו'רת־אות [אָת], הוו. (תלמודיש). די געשטאַלט פון אַ בוכשטאַב. "ער קען ניט קיין צ ו ר ת - א ו ת".

צו'רת־מַטבֵ'ע, הוו. די געשטאַלט פון אַ געלט-שטיק. ער ווייס ניט פון קיין צ ו ר ת - מ ט ב ע, ער ווייס גאָר ניט פון געלט-אַנגעלעגענהייטען.

ציד'קות, הוו. זעה צִדקות.

צִ'יון, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען טהייל פון ירושלים; דאָס אידישע לאַנד, פּאַלעסטינאַ.

צִיוֹנ'יז'מוס, המ. אַ באַוועגונג וואָס איהר צוועק איז צו באַזעצען אידען אין פּאַלעסטינא און זיי פאַרשאַפען פּאָליטישע זעלבסטשטענדיגקייט.

צִיוֹנייסט', המ. (מ. ציוֹנ'יס'טען). אַנהענגער פון ציונ'יזמוס.

ציוֹנ'יס'טיש, א. באַלאַנגענדיג צו דער פּאַרטיי פון די ציונ'יסטען.

צִ'יור, המ. (מ. צִיו'רים). בילד, געמעלד.

צִי'צָה, הוו. (מ. צי'צות). אַ פראַנזע פון וואָלענע אָדער זיידענע פעדעם וואָס ווערט איינגעמאַכט אין אויטליבען עק פון אַ טלית אָדער אַ'ן ארבע־כנפות. "ער ווייס ניט נאָר גאָט און ציצית" (ווער.).

צִי'צִית*, המ. (מ. צי'צית'ען). אַ'ן ארבע־כנפות (ווז.).

צִי'צִית־כַּנ'פוֹת, המ. (מ. צִי'צִית־כַּנ'פוֹת'ען). אַ'ן ארבע־כנפות (ווז.).

צֵי'רֶה, המ. (מ. צֵי'רֶה'ס). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל-צייכען "‥"; ווערט געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען אַזוי ווי "יי" אין "קליין".

צֶ'לם, המ. דאָס בילד, די געשטאַלט.

צְלָם [צ'לֶם], המ. (מ. צל'מִים). אַ קרייץ. "ער ווייס ניט קיין צ ל ם פון קיין אלף" (ווער.). "אַ ליטוואַק האָט אַ צ ל ם אין קאָפּ" (שפּוו.).

צֶ'לֶם־אֱלֹהִים [אֶלֹקִים'], המ. (ביבליש). דאָס בילד פון גאָט (וואָס דער מענש טראָגט אויף זיין געזיכט). עס איז אַראָפּ פון איהם דער צלם־אלהים, ער האָט פאַרלאָרען זיין אידישעס אויסזעהן.

צֶ'לֶמ'עז־זיך, צוו. מאַכען איבער זיך דעם צייכען פון קרייץ, זיך שווערען.

צְמָ'חים, מ. שפּראָצונגען, פלאַנצען.

צָנוּ'עַ, המ. (מ. צנו'עים). אַ שטילער, פרומער אָדער באַשיידענער מענש.

צְנוּ'עַדיג, א. באַשיידען, זיטליך.

צְנוּ'עָה, הוו. (מ. צנו'עות). אַ באַשיידענע אָדער פרומע פרוי; אַ ריינע זיטליכע פרוי.

צְנִי'עוּת, הוו. באַשיידענהייט, ריינקייט, זיטליכקייט.

צְנִי'עוּת'דיג, א. באַשיידען, זיטליך.

צַ'עַר, הם. פאַרדרוס, שמערץ, קומער; מיטגעפיהל, מיטלייד. "מיט אַ נאַרר איז אַ'ן אויביגער צ ע ר" (שפוו.).

צַ'עַר־בַּעֲ'לֵי־חַ'יים, הם. (תלמודיש). מיטלייד מיט לעבענדיגע בעשעפעניסען.

צָ'פוֹן, הם. נאָרד, נאָרדזייט.

צָ'פוֹנ'דיג, א. נאָרדליך, קעגען נאָרד.

צְפַנְ'יָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פראָפעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונג פון צפניה.

צָ'רָה, הוו. (מ. צָ'רוֹת). אונגליק, קאַטאַסטראָפע, אָנשיקעניש; נויט, פיין. זיין אויף צ ר ו ת, זיין אין גרויסער נויט. "אַבי יאָהרען צ ר ו ת קומען אַליין" (שפוו.). "דער ים איז אָהן אַ גרונד און אידישע צ ר ו ת אָהן אַ ברעג" (שפוו.). "די האַלבע וועלט לעבט ווי שררות די אַנדערע לעבט אין צ ר ו ת" (שפוו.). "דער טויט דערלייזט פון אַלע צ ר ו ת" (שפוו.). "הוליע קבצן צ ר ו ת קאָסטען קיין געלט ניט" (שפוו.). "וואָס ירש'ען אידען צ ר ו ת און מערידען" (שפוו.). "שלאָף וועסטו די צ ר ו ת פאַרגעסען" (שפוו.). "צ ר ו ת נעהמען אַראָפּ דעם קאָפּ" (שפוו.). "צ ר ו ת לעגען זיך צוערשט אויפ'ן פנים (שפוו.).

צָ'רָה'דיג, א. טרויעריג, שלעכט, יאָמערליך.

צֵרוּ'פִים, מ. מיסטישע ציזאַמענשטעלונגען פון געוויסע הייליגע בוכשטאַבען אָדער ווערטער פאַר קאַבאַליסטישע צוועקען.

צָ,רוֹת־צֵרוּ'רוֹת, מ. גרויסע ליידען.

צָרְ'כֵי־צִ'בּוּר, מ. (תלמודיש). די באַדערפעניסען אָדער אינטערעסען פון דער געמיינדע אָדער פון דעם כלל.

צָרְ'כֵי־רַ'בִּים, מ. "די באַדאַרפעניסען פון פיעלע", די אינטערעסען פון כלל.

צָרַ'עַת, הוו. (מ צָרַ'עַתיען) "אויסשלאַג פוי הרעך", אַנשיקעניס.

ק.

ק, הם. דער נייטצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 100. זעה קוף.

קַאטאָוועס, הוו. זעה כְּתֻ'בּוֹת.

קַב־הַיָ'שָׁר, הם. "די ריכטיגע מאָס" דער נאָמען פון אַ געוויסען אידי־

שען מאַראַל־בוך פיער נעלעזען צווישען פאָלק.

קִ'בּוּץ, הם. (מ. קִבּוּ'צִים). פאַרזאַמלונג; געמיינדע.

קְ'בּוּץ, הם. (מ. קְ'בּוּצ'ען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל-צייכען "ֻ" אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "או". זעה שׁוּ'רֻק.

קְבוּ'רָה, הוו. (מ. קְבוּ'רוֹת). באַערדיגונג. "אַז מע קומט נאָך ירושה מוז מען אָפט באַצאָהלען די קבורה" (שפּוו.).

קַבָּ'לָה, הוו. (מ. קַבָּ'לוֹת). קוויטונג; זאַגע, טראַדיציאָן; דער נאָמען פון אַ געוויסער מיסטישע פילאָזאָפיע (ביי אידען); אַ פּאַפּיער אָדער אַטעסטאַט אויף שחיטה; דאָס נעהמען.

קַבְּ'לָן, הם. (מ. קַבְּלָ'נִים). אַ נעהמער

קַבָּ'לַת־הַתּוֹ'רָה, הוו. (דעם אידישען פאָלק'ס) אָננעהמונג פון דער תורה.

קַבָּ'לַת־פָּ'נִים, הם. (תלמודיש). אויפנאַהמע (פון אַ גאַסט); די פאַרזאַמלונג פון די געסט אין דעם חתן'ס הויז פאַר דער חופה.

קַבָּ'לַת־קִנְ'יָן, הם. "די אָננעהמונג פון דעם קויף", די באַפעסטיגונג פון אַ'ן אָפּמאַך דורך דעם וואָס די באַטרעפענדע פּערזאָנען נעהמען איטליכער אָן מיט דער האַנד דעם ברעג פון אַ טיכעל; דער ערשטער אָפּמאַך פון אַ שדוך.

קַבָּ'לַת־שַׁ'בָּת, הם. "די אויפנאַהמע פון שבת", די תפלות וועלכע מע זאָגט אין שוהל פרייטאָג־צו־נאַכט באַגריסענדיג דעם שבת.

קַבְּ'צָן, הם. (מ. קַבְּצָ'נִים). אַ בעטלער, אַ שנאָרער; אַ'ן אָרעמאַן. "אַ קבצן איז אַ בעל־צדקה אויף אַ פרעמדענ'ס קעשענע" (שפּוו.). "אַ קבצן איז די בעסטע שמירה" (שפּוו.). "ביי אַ קבצן וואַקסען די קינדער געדיכטער" (שפּוו.). "מעהר קבצן מעהר הוליאַק מעהר נגיד סוויניאַק" (שפּוו.).

קַבְּצָ'נוּת, הוו. אָרעמקייט.

קַבְּ'צָנ'טע, הוו. (מ. קַבְּ'צָנ'טעס). זעה קַבְּ'צָן.

קַבְּ'צָנ'ען, צש. שנאָרען, בעטלען.

קֶבֶר [קֶ'בֶר], הם. (מ. קְבָ'רִים, קְבָ'רוֹת). גרוב, טויטענגרוב; גראָב. רייסען קברים, מאַכען געוואַלדען, אַיינלעגען וועלטען. אויף אַ באָבע'ס קבר, פאַרלאָרען, פאַרפאַלען. קריכען אויף פרעמדע קברים, געהן אַהין וואו מע באַלאַנגט ניט. "אויף פרעמדע קברים וויינט מען זיך די אויגען ניט אויס" (שפּוו.).

קֶבֶר [קֶ'בֶר]־אָ'בוֹת, הם. (תלמודיש). דער אָרט וואו עלטערען זיינען באַגראָבען. געהן אויף קבר־אבות, באַזוכען דעם גראָב פון געשטאָרבענע עלטערען אָדער פאַרוואַנדטע און דאָרט זאָגען געוויסע געבעטען.

קֶבֶר [קֶ'בֶר]־יִשְׂרָ'אֵל, אַ קבר אויף אַ אידישען בית-עולם. "זאָלסט צו קבר-אבות ניט קומען" (פלוכ=וואָרט).

קֶבֶר [קֶ'בֶר]־שטיבעל, הז. (מ. קֶ'בֶר־שטיבלעך). אַ געמויערט שטיבעל אויף דעם גראָב פון אַ טויטען, וואו די באַזוכער געהן אַריין צו זאָגען תפלה.

קְבָ'רות־בלעטלעך, הז. מ. "גראָבבלעטלעך", גראָע האָאר.

קְבָ'רות־מאַן, הם. (מ. קְבָ'רות־ליים). איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט צו גראָבען קברים אָדער אַכטונג צו געבען אויפ'ן בית־עולם.

קְבָ'רות־שטיבעל, הז. (מ. קְבָ'רות־שטיבלעך). אַ הויז אויפ'ן בית־עולם וואו מע פיהרט אַריין דעם טויטען איידער ער ווערט בעערדיגט און וואו דער קברות מאַן וואָהנט געוועהנליך.

קְבָ'רות'ניק, הם. (מ. קְבָ'רות'ניקעם). זעה קְבָרות־מאַן.

קַבְ'רָן, הם. (מ. קַבְרָ'נים). טויטענגרעבער.

קַבְרָ'ניש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ קברן.

קִ'דוּש, הם. "הייליגונג", דאָס געבעט וואָס מע זאָגט אום שבת און אום יום=טוב איבער ברויט אָדער וויין איינווייהענדיג דעם פייערטאָג. מאַכען קדוש, זאָגען דאָס געבעט פון קדוש. "ניט טויגען ניט צו קדוש ניט צו הבדלה" (ווער.).

קָ'דוֹש, הם. (מ. קְדוֹ'שים). "אַ הייליגער", אַ מאַרטירער; אַ'ן אונשולדיג ערמאָרדעטער. מאַכען פאַר אַ קדוש, מערדערן אָדער מערדערליך שלאָגען. שפּרינגען קדוש צו, האַלטען הייליג, פאַרגעטערען.

קִ'דוּש־הַחוֹ'דֶש, הם. (תלמודיש). די איינווייהונג פון דעם מאָנאַט, קדוש=לבנה (ווז.).

קִ'דוּש־[הַשֵּׁם] הַשֵּׁם', הם. (תלמודיש). הייליגונג פון גאָט'ס נאָמען, מאַרטירערטהום. אויף קדוש־השם, אויף גאָט'ס באַראָט.

קָ'דוֹש־וְטָ'הוֹר, הם. (מ. קְדוֹ'שים־וּטְהוֹ'רים). אַ הייליגער און רייַנער מאַן.

קִ'דוּש־חַ'לָה, הוו. (מ. קִ'דוּש־חַ'לוֹת). דאָס ברויט איבער וועלכען מע זאָגט דאָס געבעט פון קדוש.

קִ'דוּש־לְבָ'נָה, הם. "די איינווייהונג פון דער (נייער) לבנה", דאָס געבעט אין וועלכען אידען ווייהען איין די געבורט פון דער נייער לבנה שטעהענדיג אונטער דעם פרייען הימעל מיט דעם געזיכט קעגען איהר.

קְדוּ'שָׁה, הוו. (מ. קְדוּ'שות). הייליגקייט; אַ געוויסע תפלה פון שמונה־עשרה אין וועלכער מע הייליגט דעם נאָמען פון גאָט. אַ הויכע קדושה, אַ געוויסע פאַרקירצטע פאָרמע פון דאַווענען שמונה־עשרה פאַר'ן עמוד, ווען דער חזן זאָגט בלויז ביז קדושה.

קְדוּ'שִׁים, הוו. דער נאָמען פון דער דריי און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

קִדוּ'שִׁין, המ. מ. "הייליגונגען", טרויאונג, הייראַטה־צערעמאָניע. געבען קדושין, אויספיהרען די הייראַטה־צערעמאָניע.

קִדוּ'שִׁין־פינגערל, הז. דער רינג וועלכען דער חתן גיט דער כלה צו די קדושין.

קַדַחַת [קַדַ'חַת], הוו. פיעבער. גע־בען קדחת, גאָרנישט געבען. קדחת מיט כשר'ע פעדים, גאָרנישט מיט גאָרנישט. "עס וואַרפט איהם ווי אין ניין־יאהרי־גער קדחת" (ווער.). "אַז מע לעגט אַריין קדחת נעהמט מען אַרוים קרענק" (שפוו.). "מאַיאָווע קדחת איז גוט יענער זאָל עס האָבען" (שפוו.). "מיר קדחת אבי איהם צו להכעים" (שפוו.).

קַדַחַת [קַדַ'חַת]־רְבִי'עִית, הוו. אַ פיעבער וועלכער ווידערהאָלט זיך אַלע פיער טעג.

קַדַחַת [קַדַ'חַת]־שְׁלִי'שִׁית, הוו. אַ פיעבער וועלכער ווידערהאָלט זיך אַלע דריי טעג.

קַ'דִישׁ, המ. (מ. קַדִי'שִׁים). אַ גע־וויסעס געבעט וואָס דער זוהן אָדער אַ'ן אַנדער מענליכער פאַר־וואַנדטער פון דעם געשטאָרבענעם זאָגט אין פערלויף פון דעם טרויער־יאָהר און אין דעם טאָג פון יאָהר־צייט; אַ זוהן.

קַדִישׁ'ניק, המ. (מ. קַדִישׁ'ניקעס). אַ זוהן וועלכער זאָגט קדיש אין פערלויף פון טרויער־יאָהר נאָך זיין פאָטער.

קַדְ'מוֹן, המ. (מ. קַדְמוֹ'נִים). "אַ פאַרצייטיגער", אַ פילאָזאָף אָדער געלעהרטער פון פאַרצייטען. פון קדמונים אָן, פון די פריה־סטע צייטען.

קָ'דָר, המ. (מ. קָדָ'רִים). אַ טאָפּ; איינער וועלכער שפּרעכט אָפּ קראַנקהייטען, אַ זנאַכער.

קֹ'דֶשׁ, זעה קוֹ'דֶשׁ.

קְדֵ'שָׁה, הוו. הורר, גאַסענפרוי.

קָדְ'שֵׁי־קָדָשִׁים [קָדְ'שֵׁי'שִׁים], המ. (תלמודיש). "דאָס הייליגסטע פון די הייליגע", דאָס אינעווייניגסטע און הייליגסטע צימער פון דעם בית־המקדש וואו עס זיינען גע־שטאַנען די כרובים און וואו בלויז דער כהן־גדול און נאָר אום יום־כפור פלעגט מעגען אַריינגעהן.

קָדָשִׁים [קָדָ'שִׁים], המ. "הייליגע זאַכען", די פינפטע אָפּטהיילונג פון תלמוד (ווז.) וועלכע ענט־האַלט די געזעצען וועגען הייליגע זאַכען, קרבנות א. ד. ג.

קָדָשִׁים [קָדָ'שִׁים] קַ'לִים, מ. (תל־מודיש). (אייגענטליך: "הייליג־קייטען פון אַ גרינגען גראַד"). דער נאָמען פון אַ געוויסען שפּיעל וועלכער געהט צו אויף דער פאָל־גענדער אַרט: איינער פון די טהיילנעהמער אין דעם שפּיעל מיט פאַרבונדענע אויגען בויגט זיך איין און איינער פון די מיטשפּיעלערס גיט איהם אַ פּאַטש אויפ'ן הינטען. דער געפּאַטשטער מוז דאַן טרעפען

ווער עָם האָט איהם געפּאַטשט, אויב ער טרעפט דעם ריכטיגען מוז יענער פאַרנעהמען זיין פּלאַטץ א. א. וו.

קְהִי'לָה, הוו. (מ. קְהִי'לוֹת). זעה קְהִ'לָה.

קָ'הָל, הם. פאַרזאַמלונג, געמיינדע; אַ אידישע געמיינדע; די פאָרשטעהער פון דער געמיינדע. "ווער עס גיט ניט צו קהל האָט ניט מיטצוריידען ביי קהל" (שפּוו.). "מיט קהל איז זיך שלעכט צו משפּט'ען" (שפּוו.). "קהל איז ניט קיין גזלן" (שפּוו.). "קהל קריגט זיך און דעם שמש שמייסט מען" (שפּוו.). "קהל'ס קערבעל האָט אין זיך אַ מאַנגעט" (שפּוו.).

קָ'הָל־שטיבעל, הז. (מ. קָ'הָל־שטיבלעך). דאָס צימער וואו די די פאָרשטעהער פון אַ אידישער געמיינדע האַלטען זייערע באַראַטהונגען.

קָ'הָל־שַׁמָש [שַׁ'מָשׁ], הם. (מ. קָ'הָל־שַׁמָשִׁים [שַׁמָ'שִׁים]). אַ באַדיענטער פון קהל.

קְהִלָה, הוו. (מ. קְהִ'לוֹת). אַ (אידישע) געמיינדע.

קְהִ'לָה־קְדוֹ'שָׁה, הוו. "אַ הייליגע געמיינדע", אַ אידישע געמיינדע.

קָ'הָל'סמאַן הם. (מ. קָ'הָל'סלייט). איינער פון די פיהרערס פון אַ אידישער געמיינדע.

קָ'הָל'ען־זיך, צוו. זיך מישען אין קהל'שע זאַכען.

קָ'הָל'יש, א. באַלאַנגענדיג צו דער געמיינדע. אַ קהל'שער יורש, איינער וועלכער דענקט אַז אַלצדינג וואָס האָט קיין איינגענטהימער ניט געהערט צו איהם. "אַ קהל'שע קליאַמקע" (פאַרעכטליך. געזאָגט אויף איינעם וועלכער איז אַ טהוער אין געמיינדעזאַכען פאַר אייגענע נוצען).

קהֶ'לֶת, אנם. דער נאָמען פון דעם פאַרפאַסער פון אַ געוויסען ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט לעהרזאַצען, לעבענס־רעגעלען און מאָראַל־לעהרען און רופט זיך מיט דעם זעלביגען נאָמען (מע פלעגט גלויבען אַז קהלת איז בלויז אַ'ן אַנדער נאָמען פון דעם קעניג שלמה).

קוֹבֵ'עַ־זיין, צא. באַשטימען.

קוֹ'דֶם, או. פריהער, פאַר אַלצדינג, ערשטענס.

קוֹ'דֶם־הַמַעֲ'שֶׂה, או. פאַר דער זאַך, איידער די זאַך האָט פּאַסירט.

קוֹ'דֶם־כֹּל [כָּל], או. פאַר אַלצדינג, איידער אַלצדינג.

קוֹ'דֶם־כָּל־דָ'בָר, או. פאַר יעדער זאַך, צום אַללערערשטען.

קוֹ'דֶם־לַ'כֹּל, או. איידער אַלצדינג. "קודם־לכל איז גוט שהכל" (שפּוו.).

קוֹ'דֶש, א. הייליג.

קוֹ'דֶש־קָדָ'שִׁים, א. זעהר הייליג, אַם הייליגסטען.

קוֹ'טֶב, הם. "דער אַקס", דער קערן, דער עקר.

קול [קָל], הם. (מ. קו'לות). שטים; הויכע שטים; געשריי, ליאַרם; אַ קלאַנג. "רעדען אויפ'ן קול". "מאַכען קולות". "עס איז אַרויס אַ קול אין שטאָדט". אויבער-קול, אויבערסטער טענער. אונטער=קול, באַס=שטים. ביי=קול, הויכע דינע שטים, פאַלצעטא. "אַ חזן אָהן אַ קול איז ווי אַ שאָף אָהן וואָלל" (שפּוו.).

קול־בֶּ'בִי, הם. אַ וויינענדיגע שטים.

קול [קָל]-נִגִי'נָה, הם. אַ שטים צו זינגען, אַ שטים.

קול־קו'רֵא, הם. (ביבליש). "אויסרופענדע שטים", אויפרוף, פּראָקלאַמאַציאָן.

קו'לָא, הוו. (מ. קו'לות), (תלמודיש). "פאַרגרינגערונג", אַ מילדע אָדער פאַרלייכטענדע אויסטייטשונג פון אַ דין.

קו'לות־וּבְרָ'קִים, מ. (ביבליש). "(דונער=) קלאַנגען און בליצען", ליאַרעם און געפּילדער.

קו'לִיבעל [קעלי'בעל], הז. (מ. קולי'כלעך [קעלי'כלעך]). אַ שטימעלע. זעה קול.

קו'לִי־קו'לות, מ. (תלמודיש). הויכע געשרייען.

קוֹמְמִ'יוּת, או. אויפגעשטעלט, שטאָלץ אויפגעשטעלט.

קוּנְ'דֵס *, הם. (מ. קוּנְדֵ'סִים). יונגאַטש, שטיפער (דאָס העברעאיש וואָרט "קונדס" פון נאָכביבלישען אורשפּרונג הייסט "אַ דראָנג" און ס'איז מעגליך אַז די באַדייטונג וועלכע דאָס וואָרט האָט אין אידיש האָט זיך ענטוויקעלט דערפון. אַנדערע באַהויפּטען אַז דאָס וואָרט איז פּויליש, באַדייטענדיג: "אַ הונגר", און האָט אין מעהרצאָהל אָנגענומען אַ העברעאישע פאָרמע).

קו'נֶה, הם. (מ. קו'נִים). קויפער, קונד.

קו'נֶה־זיין, צא. זיך איינקויפען, ערווערבען, קריגען.

קו'נֵה־הַכֹּל, הם. (ליטורגיש). איינער וועלכער קויפט אַלצדינג.

קו'נֶהִיטע, הם. (מ. קו'נֶהִ'יטעם). אַ קויפערין אַ קונד.

קו'נֶה־זְכוּת־זיין, צש. זיך ערווערבען דאָס רעכט.

קו'נֶה־שֵׁם [שֵׁם]־זיין, צש. ערווערבען אַ נאָמען, זיך מאַכען באַריהמט.

קוּנְ'טְרֵס *, הם. (מ. קוּנְ'טְרֵסִים). אַ געשריבענער אָדער געדרוקטער בויגען פּאַפּיער; אַ בראָשורקע.

קוֹף, הם. (מ. קופ'ען). דער נאָמען פון דעם ניינצעהנטען בוכשטאַב (ק) פון דעם אידישען אַלף־בית.

קוֹרֵ'עַ־זיין, צש. איינרייסען (דאָס קלייד אין צייכען פון טרויער); צא. צורייסען. מע דאַרף דאַרויף קורע זיין, עס איז אַ שרעקליכע זינד אָדער פאַרברעכען.

קַטֵּ'גוֹר, הם. דער באַשולדיגער, דער באַשולדיגענדער ענגעל.

קְטוֹ'רֶת, הוו. ווייהרויך; דער טהייל פון דעם מאָרגענדיגען דאַווענען וואו עס ווערען אויסגערעכענט די פאַרשיידענע סריטעכצער און

געווירצען וואָס פלעגען געברויכט ווערען אין דער צובאַרייטונג פון ווייהרויך פאַרצייטען אין בית־המקדש. "אין די קטורת איז דאָ חֶלְבְּנָה (אַ געוויסע קרייטעכץ וואָס האָט געהאַט אַ שלעכטען גע־רוך און איז דאָך געברויכט גע־וואָרען אין דער מישונג פון ווייה־רויך)" (שפוו.).

קָ'טָן, הם. (מ. קְטַ'נִים). אַ קליי־נער, אַ אינגעל, אַ ניט־מינדיגער.

קַטְ'נוּת, הוו. אַ קליינינקייט.

קַטְ'נוּת־דְמוּ'חִין, הוו. (קאַבאַליס־טיש). קליינקעפּעלדיגקייט.

קְטַ'נֵי־אֲמָ'נָה, הם. מ. (תלמודיש). ווייניג גלויבענדע, צווייפלערס.

קַטְ'נִיּוֹת, מ. אַרבעס. געברויכט אין דעם ווערטעל: "אַלערליי מיני קטניות", ד. ה. אַלערליי זאַכען.

קְטַ'נִים, הם. מ. זעה נִקְ'בִים־קְטַ'נִים.

קִטְ'רוּג, הם. באַשולדיגונג, אָנ־קלאַגע (פאַר דעם הימלישען גע־ריכט).

קִי'בּוּץ, הם. (מ. קִיבּוּ'צִים). זעה קִ'בּוּץ.

קִי'דוּשׁ, זעה קִ'דוּשׁ.

קִידוּ'שִׁין, זעה קִדוּ'שִׁין.

קִ'יוּם, הם. פעסטקייט, דויערהאַפ־טיגקייט, באַשטאַנד.

קִי'חָה, הוו. דאָס צונעהמען דאָס קינד פון דעם ג'פאַטער'ס הענד ביי דער צערעמאָניע פון באַשניי־דונג.

קִי'מָא־לָ'ן, הם. (תלמודיש). "אונז איז באַשטימט", דער בעטראַג, די סומע.

קַ'יִן, אנם. דער נאָמען פון אָדָם'ס ערשטען זוהן וועלכער האָט ער־מאָרדעט זיין אינגערען ברודער הבל; ברודער־מערדער (מ. קַ'יִנ'ים). "קין (קייען) איז ניט הבל", ד. ה. עסען איז ניט קיין פוסטע זאַך (ווערטעל. געבויט אויף דעם וואָרט־שפּיעל צווישען "קין" און "קייען" און אויף די צוויי־דייטיגקייט פון דעם וואָרט "הבל", ווו.).

קִי'נָה, הוו. (מ. קִי'נוֹת). אַ קלאָג, אַ קלאָגליעד; איינס פון די קלאָג־געבעטען וואָס אידען זאָגען אום תשעה־באב; דאָס בוך וואָס ענט־האַלט די קינות.

קִי'סָר, הם. (מ. קֵיסָ'רִים). קייזער, קיניג.

קִינִ'יָן, זעה קִנְ'יָן.

קִיצְ'בָה, זעה קִצְ'בָה.

קִי'צוּר, זעה קִ'צוּר.

קִירְ'בוּת, זעה קִרְ'בוּת.

קִי'שׁוּי־, זעה קִ'שׁוּי־.

קַל, הם. (מ. קַ'לִים). אַ'ן אויסגע־לאַסענער מענש.

קַל־וָחוֹ'מֶר, הם. (מ. קַל־וָחוֹ'מָרִים). (תלמודיש). דאָס דרינגען פון דעם גרינגען אויף דאָס האַרבערע, אָדער פון דעם קליינעם אויף דאָס גרויסע אָדער פאַרקעהרט — איינע פון די דרייצעהן הויפּט־מעטהאָדען

פון דער תלמודישער לאָגיק. די אַרט פון דעם דרינגען איז פאָלגענדע: "אויב אַ קינד וואָס איז שוואַך קען עס טהאָן קען עס אַ דערוואַקסענער וועלכער איז שטאַרק געווים טהאָן".

קַל־שֶׁבְּקַ׳לִים, הם. (תלמודיש). אַ זעהר אויסגעלאַסענער מענש.

קלאָמפּערשט, **קלאָמפּערשטען**, או. זעה כְּלוֹ׳מְר׳שְׁט.

קַ׳לוּת־דַ׳עַת, הוו. (תלמודיש). לייכטזיניגקייט.

קַ׳לוּת־ראֹש [רָאשׁ], הוו. (תלמודיש). לייכטזיניגקייט, פאַרשייטקייט.

קְלִי׳פָּה, זעה קְלִ׳פָּה.

קְלָ׳לָה, הוו. (מ. קְלָ׳לוֹת). אַ פלוך. שילטען מיט טויטע קללות, שטאַרק פלוכען.

קְלָ׳לֶהין, צש. שילטען, פלוכען.

קְלָ׳לוֹת־וַחֲרָמוֹת [וּחֲרָ׳מוֹת], ם. פלוכען און שילט־ווערטער.

קְלַס׳תָּר־פָּ׳נִים, הם. (תלמודיש). געזיכט, אויסדרוק פון געזיכט.

קְלִ׳פָּה, הוו. (מ. קְלִ׳פּוֹת). אַ בייזער גייסט; אַ צוצעפּעניס, אַ׳ן אָנשיקעניס; אַ מענש פון וועלכען מע קען ניט לויז ווערען.

קְלִ׳פִּי [קְלִ׳פִּי], הוו. (תלמודיש). דאָס קעסטעל וואו מע וואַרפט אַריין די שטים־צעטלעך ביי אַ וואַהל; וואַהל, אָפּשטימונג (פאַר בעאַמטע פון דער געמיינדע).

קֶ׳מַח־פֶּ׳סַח, הם. פסח׳דיג מעהל; מעהל וואָס מע שענקט אָרעמע לייט אויף פסח.

קַמֵ׳יעַ, הוו. (מ. קַמֵ׳יעוֹת). אַ שטיקעל פּאַפּיער אָדער פּאַרמעט אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען געוויסע הייליגע מיסטישע ווערטער און בוכשטאַבען; אַלס אַ באַשיצונג קעגען קראַנקהייטען, אונגליקען אָדער בייזע גייסטער.

קְמִי׳צָה, הם. דער צווייטער פינגער פון דעם קלענסטען.

קָ׳מַץ, הם. (מ. קָ׳מַציען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "ָ", געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען ווי "אָ" אין "גאָט". "אַז דער שלימזל וויל מאַכט קמץ בית בע" (שפּוו.).

קַמְ׳צָן, הם. (מ. קַמְצָ׳נִים). אַ קאַרגער.

קַמְצָ׳נוּת, הוו. קאַרגשאַפט.

קַמְ׳צָניטע, הוו. (מ. קַמְ׳צָניטעס). זעה קַמְ׳צָן.

קַמְצָ׳נייש, א. קאַרג.

ק״ן, צ. הונדערט און פופציג.

קִנְ׳אָה, הוו. (מ. קִנְ׳אוֹת). נייד, ניט־פאַרגינערייַ.

קִנְ׳אָה־שִׂנְ׳אָה, הוו. (מ. קִנְ׳אוֹת־שִׂנְ׳אוֹת). נייד און האַס, פיינדשאַפט.

קִנְ׳אָה׳דיג, א. ניידיש, ניט־פאַרגינענדיג.

קַנָ׳אִי, הוו. (מ. קַנָ׳אִים). אַ פאַנאַטיקער.

קְנוּנְ׳יָא, הוו. (מ. קְנוּנְ׳יוֹת)․ אַ׳ן אָפּמאַך צווישען צוויי אָדער מעהרערע פּערזאָנען צו באַשווינדלען איטיצען, אַ שווינדעל.

קְנִ׳יָה, הוו. (מ. קְנִ׳יּוֹת)․ אַ׳ן איינקויף.

קִנְ׳יָן, הם. (מ. קִנְיָ׳נִים)․ איינקויף; קבלת־קנין (ווז.).

קַנְ׳יִיעֶן, צא. (וואולגאַר)․ קויפען.

קְנָס [קְנַס], (מ. קְנַ׳סִיעֶן)․ שטראָף, באַשטראָפונג, שטראָף־געלט.

קְנָס [קְנַס]־מאָהל, הוו. פּאַרלאָבונגס־מאָהלצייט. זעה פאַר־קְנַ׳סִיעֶן.

קַנְ׳סִיעֶן, קַנְ׳סִיענען, צא. שטראָפען, באַשטראָפען.

קְעָ׳רָה, הוו. (מ. קְעָ׳רוֹת)․ אַ שיסעל וואָס מע שטעלט ערב־יום־כפור אין שוהל ביי דער טהיר און אין וועלכען די וואָס קומען דאַווענען וואַרפען אַריין נדבות.

קַפְּ׳דָן, הוו. (מ. קַפְּדָ׳נִים)․ אַ קאַפּריזנער בייזער מענש.

קְפִי׳צַת־הַדֶ׳רֶךְ, הוו. (תלמודיש). דאָס אַריבערשפּרינגען אַ גרויסע שטרעקע אין איין מאָמענט (דורך וואונדער־קראַפט).

קַפְּרִי׳סִינ׳דִיג, א. צאַצקעדיג, אויסגעצייכענט. זעה יַיִן־קַפְּרִי׳סִין.

קֵץ [קֶץ], הם. דאָס ענד (פון גלות).

קַ׳צָב, הם. (מ. קַצָ׳בִים)․ אַ פלייש־ער. "אַ קצב בעט אויף כשר און אַ בעדער בעט אויף טרף" (שפּוו.).

קִצְ׳בָה, הוו. (מ. קִצְ׳בוֹת)․ רעגעלמעסיגע געלט־שטיצע וועלכע מע גיט אַ׳ן אָרעמאַן, אַ פּענסיע.

קַצָ׳בוּת, הוו. די אַרבייט אָדער דאָס געשעפט פון אַ קצב.

קַ׳צָבִ׳טע, הוו. (מ. קַ׳צָבִ׳טעס)․ די פרוי פון אַ קצב.

קַצָ׳בִ׳יש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ קצב אָדער צו דעם געשעפט פון אַ קצב.

קִ׳צוּר, הם. פאַרקירצונג.

קִצּוּר־הַדָ׳בָר, הם. די פאַרקירצונג פון דער זאַך, די עסענץ פון דער זאַך.

קִ׳צוּר־יָמִים, הם. "פאַרקירצונג פון טעג", קורצע יאָהרען.

קָ׳צִין, הם. (מ. קְצִי׳נִים)․ רייכער מאַן; מאַגנאַט. "אַ קצין האָט תמיד אַ שענע טאָכטער" (שפּוו.).

קְצַת־חוֹ׳לֶה, הם. אַ לייכט־קראַנקער, אַ קרענקליכער.

ק״ק, קְהִ׳לָּה־קְדוֹ׳שָׁה (ווז.).

קַרָ׳אִי, הם. (מ. קַרָ׳אִים)․ אַ׳ן אַנהענגער פון אַ געוויסער סעקטע וועלכער האָט זיך אָפּגעטהיילט פון דעם אידישען פאָלק אין אַכטען יאָהרהונדערט און וועלכע גלויבט נאָר אין תורת־משה אָבער ניט אין תלמוד, אַ קאַראַאים.

קִרְ׳בוּת, הוו. פריינדשאַפט, פריינדליכקייט.

קָרְ׳בָּן, הם. (מ. קָרְבָּ׳נוֹת)․ אַ׳ן אָפּפער.

קָרְ׳בַּן־מִנְ׳חָה, הם. (ביבליש)․ גע־

שאַנק=אָפּפער, שפּייז=אָפּפער; דער נאָמען פון אַ געוויסער אויסגאַבע פון סדור מיט העברעאישען טעקסט און אידישער איבערזעצונג הויפּטזעכליך געמאַכט פאַר פרויען (ס. קָרְ׳בַּן־מִנְ׳חָהים).

קְרוֹ׳אִים, ס. די איינגעלאַדענע, די געסט.

קָ׳רוֹב, הס. (מ. קְרוֹ׳בִים). אַ פאַרוואַנדטער; דאָס וואָרט ווערט אויך אָפט געברויכט ווען מע ווענדט זיך צו איינעם וועמענ׳ס נאָמען מע ווייס ניט: „וואָס מאַכט איהר רב קרוב?". „אַ גוטער שכן איז בעסער ווי אַ שלעכטער קרוב" (שפּוו.).

קָ׳רוֹב, א. נאָהנט.

קָ׳רוֹב־לְמַ׳לְכוּת, הס. (מ. קְרוֹ׳בִים־לְמַלְ׳כוּת). (תלמודיש). איינער וועלכער שטעהט נאָהנט צום קיניג, איינער וועלכער האָט אַ׳ן איינפלוס אין קיניגליכען הויף.

קָ׳רוֹב־לְמֶ׳קַח, א. נאָהנט (צו דער אָפּשליסונג) פון אַ האַנדעל. עס איז קרוב למקח, עס האַלט נאָהנט דער ביי, עס געהט אויף אַ גאַנג.

קְרוֹ׳בָה, הוו. (מ. קְרוֹ׳בוֹת). אַ פאַרוואַנדטע.

קְרוֹ׳בָה׳טע, הוו. (מ. קְרוֹ׳בָה־טעס). זעה קְרוֹ׳בָה.

קְרוֹ׳בָה׳שאַפט, הוו. פאַרוואַנדשאַפט.

קְרוֹ׳ע־בְּלוֹ׳יע, (ענטוועדער פון קְרוֹעַ־זָבְלוֹי אָדער קְרוֹעֵי־בְּלוֹיי) א. צוריסען און צושליסען, זעהר אָפּגעריסען.

קֹ׳רַח, אנס. אַ געוויסער מאַן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט זיך געבונטעוועט געגען משה׳ן און איז באַשטראָפט געוואָרען דערמיט וואָס די ערד האָט זיך פּלוצלונג אויפגעעפענט און האָט איינגעשלונגען איהם מיט זיינע אנהענגער (דער תלמוד דערצעהלט אויך אַז קרח איז געווען זעהר רייך); הוו. דער נאָמען פון דער אַכט און פערציגסטער סדרה (ווז.). געהן אַלס קרח, איינגעזונקען ווערען. „רייך ווי קרח". „קרח׳ס אוצרות".

קֶ׳רִי, הס. זעה שִׁכְ׳בַת־זֶ׳רַע.

קְ׳רִי, הס. „לעז", אַ וואָרט וואָס וויזט אָן ווי מע דאַרף לעזען אַ טעקסט (אַנדערש ווי עס ווערט געשריבען). זעה כְּתִיב.

קְרִי׳אַת־הַתּוֹ׳רָה, הוו. דאָס לייענען פון דער תורה אין שוהל.

קְרִיאַת־שְׁמַע [קְרִי׳שְׁמַע], הוו. (תלמודיש). „דאָס לעזען פון שמע", געוויסע זאַצען פון דער תורה וועלכע הויבען זיך אָן מיט די ווערטער: שְׁמַע יִשְׂרָ׳אֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵ׳ינוּ יְהֹוָה אֶ׳חָד (הער צו ישראל גאָט אונזער האַר, איז דער איינציגער גאָט) און וועלכע ווערען געזאָגט אין מאָרגענדיגען און אָבענדיגען דאַווענען און אויך פאַר׳ן שלאָף (אַלס אַ באַשיצונג קעגען בייזע נאַכט=גייסטער). „האָסט מורא טאָ לייענען קריאת־שמע" (ווער.).

קְרִ׳יעָה, הוו. דער ריס אין די קליידער וועלכען מע מאַכט ביי אירען אין טרויער נאָך אַ נאָהנטען טויטען. רייסען ק ר י ע ה, אַיינרייסען די קליידער נאָך אַ טויטען; אַרבייטען זעהר שווער. „דער מענש האָט צוויי ברירות אָדער קריעה צו רייסען אָדער פאַרשוואַרצט צו ווערען" (שפוו.).

קְרִ׳יעַת־יַם־סוּף, הוו. (תלמודיש). די צושפּאַלטונג פון דעם רויטען מעער ווען די אידען זיינען אַרויס פון עגיפּטען. אָנקומען מיט ק ר י ע ת - י ם - ס ו ף, אָנקומען זעהר שווער.

קֶ׳רֶן, הם. קאַפּיטאַל. אַרויס מיט'ן ק ר ן, אַרויס מיט בלויז דעם (אַריינגעלעגטען) קאַפּיטאַל. „ביי איהם איז אַ ק ר ן אַ שמעק טאַבאַק". „דער אָרימאַן איז גערן אַז ער בלייבט ביים ק ר ן" (שפוו.).

קֶ׳רֶן־קַיֶ׳מֶת, הוו. (תלמודיש). אַ שטענדיג=בלייבענדער קאַפּיטאַל, אַ פאָנד פון וועלכען די ציגזען אָדער איינקונפטען געהען פאַר אַ וואָהלטהעטיגען צוועק.

קַרְ׳קַע, הוו. „ערד", פּלאַטץ פאַר בעערדיגונג.

קַרְקַשְׁ׳קָא*, (פון: קַרְקַשְׁתָּא). זעה כַּרְכַּשְׁ׳תָּא.

קָ׳שֶׁה, א. שווער (צו פאַרשטעהן).

ק׳שוּי־אֵ׳בֶר, הם. די פאַרהאַרטונג פון דעם (מענליכען) גליעד.

קַשְׁיָא [קַ׳שְׁיָה], הוו. (מ. קַשְׁיוֹת [קַ׳שׁוֹת]), (תלמודיש). אַ פראַגע. די פיער ק ש י ו ת, די פיער פראַגען וועלכע מע זאָגט אין דער הגדה. „פאַרוואָס איז קיין ק ש י א ניט און ווארום איז קיין תרוץ ניט" (שפוו.). אַ קלאָץ=ק ש י א, אַ האַרבע פראַגע.

קֶ׳שֶׁר, הם. (מ. קְשָׁ׳רִים). אַ קנופּ (וואָס מע סאַכט אין די רצועות).

קֶ׳שֶׁר־שֶׁל־יַד [יָד], הם. דער קנופּ אין די רצועות פון די תפילין של=יד.

קֶ׳שֶׁר־שֶׁל־ראֹשׁ [רָאשׁ], הם. דער קנופּ אין די רצועות פון די תפלין של=ראש.

קֶ׳שֶׁת, הם. (תלמודיש). „דער פּיילענבויגען", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט כסלו. זעה מַ׳זָל.

ר.

ר, הם. דער צוואַנציגסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען געדעכענט אַלס 200. זעה רֵישׁ.

ר׳, אב. רֶב (ווז.).

ר׳־יַעֲ׳קֹב־מְשֻׁ׳לָם, (תלמודיש). רב יעקב טוז באַצאָהלען, ד. ה. דו

(איהר א. א. וו.) מוסט באַצאָהלען. אורשפּרינגליך מיינט דער זאַץ: רב יעקב (אַ געוויכער געלעחרטער) זאָגט: אַז ער (דער שאָדענטהוער פון וועלכען דאָרט האַנדעלט זיך) מוז באַצאָהלען.

רְאוּ'בֵן, אנם. דער נאָמען פון דעם עלטסטען פון יעקב'ם צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרוים פון ראובן.

רָ'אוּי, א. פּאַסיג, פעהיג, טויגליך, ווערטה.

רָ'אוּי־לְהוֹרָ'אָה, או. פעהיג צו פּסק'ען שאלות, פעהיג צו זיין אַ רב.

רְאִיָּה, הוו. (מ. רְאִיּוֹת). דאָס זעהן, די פעהיגקייט צו זעהן. קורצע ראיה, קורצזיכטיגקייט.

רַאֲיָה, הוו. (מ. רַאֲיוֹת). באַוויז, צייכען.

רַאֲיָה־לְדָ'בָר, הוו. (תלמודיש). אַ באַוויז צו דער זאַך, אַ באַוויז.

ראֹש [רָאש], הם. קאָפּ; הויפּט, שפּיץ.

ראֹש־הַגּוֹ'לָה, הם. (מ. רָאשֵׁי־הַגּוֹ'לָה), (תלמודיש). דער פאָרשטעהער פון די אידען אין גלות (אַזאַ אַמט האָט עקזיסטירט אין די תלמודישע צייטען).

ראֹש־הַמְדַבְּ'רִים, הם. (מ. רָא'שֵׁי־הַמְדַבְּ'רִים), (תלמודיש). דער הויפּט=רעדנער, דער אָנפיהרער, דער רעדעל=פיהרער.

ראֹש־הַקָ'הָל, הם. (מ. רָא'שֵׁי־הַקָ'הָל). דער פאָרשטעהער פון דער געמיינדע.

ראֹש [רָאש] **הַשָּ'נָה**, הם. (ביבליש). דער אָנהויב פון יאָהר, דער ערשטער און דער צווייטער טאָג פון מאָנאַט תשרי מיט וועלכע עס הויבט זיך אָן דאָס אידישע יאָהר און וועלכע ווערען באַטראַכט אַלס זעהר הייליגע פייערטעג און אַלס טעג אין וועלכע דאָס שיקזאַל פון איטליכען מענשען פאַר אַ גאַנץ יאָהר ווערט פאַרשריבען אין הימעל.

ראֹש־וְרִא'שׁוֹן, הם. דער הויפּט און דער ערשטער, דער אָנפיהרער.

ראֹש [רָאש]**־חוֹ'דֶשׁ**, הם. (מ. רָא'שֵׁי־חֳדָ'שִׁים), (ביבליש). דער ערשטער טאָג אָדער די ערשטע צוויי טעג פון אַ אידישען מאָנאַט וועלכע זיינען האַלבע פייערטעג. בענשען ר א ש ־ ח ו ד ש, זאָגען אין דעם שבת פאַר ראש־חודש אַ געוויסע תפלה אין וועלכער מע בעט אויף אַ גליקליכען מאָנאַט. "ווען עס וועט זיין דריי טעג ר א ש ־ ח ו ד ש" (ווער. — ד. ה. קיין מאָל ניט).

ראֹש [רָאש]**־חוֹ'דֶשׁ־געלט**, הז. געלט=געשאַנק וואָס עלטערען שיקען ראש־חודש צו דעם לעהרער פון זייערע קינדער.

ראֹש־יְשִׁיבָה [רָאשִׁישִׁי'בָה], הם. (מ. רָאשֵׁי־יְשִׁיבוֹת [רָאשִׁישִׁי'בוֹת], (תלמודיש). דער הויפּט לעהרער אָדער דער פיהרער פון אַ העבערער תלמודישער שולע.

ראֹש־כֶּ'בֶשׂ, הם. אַ שעפּסען=קאָפּ (וועלכען עס איז איינגעפיהרט געוועזען צו עסען אום ראש=השנה).

ראשו־ורובו, (תלמודיש). דער קאָפּ און דער גרעסטער טהייל פון קערפּער, דער גרעסטער טהייל.

ראשון. צ. (מ. ראשונים). ערשטער; איינער פון די גאָר פאַרצייטיגע ראַבינישע אויטאָריטעטען; דער ערשטער וועלכער ווערט אויפגערופען צום לייענען אין שוהל. געבען ראשון, אויפרופען דעם ערשטען.

ראשי־פּרקים [פּרָקים], מ. (תלמודיש). די ערשטע באַדינגונגען אָדער דער ערשטער אָפּרייד אין אַ געשעפט אָדער היירַאטה־אָפּמאַך.

ראשי־תיבות [תיבות], הם. (מ. ראשי־תיבות׳ען). איינער אָדער מעהרערע אָנפאַנג־בוכשטאַבען וועלכע שטעהען אָנשטאָט גאַנצע ווערטער.

ראשית, או. ערשטענס.

ראשית־חכמה, או. (ביבליש). "דער אָנהויב פון קלוגהייט", צום אַלער־ערשטען, איידער אַלצדינג; הם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען מאָראַל־בוך.

רב [רֶב], הם. הערר. רב זרח, הערר זרח. "וואָס וועט זיין מיט כּל־ישראל וועט זיין מיט רב־ישראל" (ווער. — ד. ה. וואָס וועט זיין מיט אַלעמען וועט זיין מיט איהם אויך).

רב [רָב], הם. (מ. רבנים). אַ ראַבינער. "אַ פעטער רב און אַ מאָגערער גלח טויגען ביידע ניט" (שפּוו.). "ניין רבנים קענען קיין מנין ניט מאַכען און צעהן שוסטערס יא" (שפּוו.).

רב־הכולל, הם. אויבער־ראַבינער, אַ ראַבינער איבער מעהרערע געמיינדען.

רבה־בר־בר־חנה׳ס־געגנז, הם. מ. (תלמודיש). די וואונדערליך גרויסע געננז פון וועלכע אַ געוויסער רבה־בר־בר־חנה דערצעהלט אין תלמוד.

רבונו־של־עולם, הם. (תלמודיש). האַרר פון דער וועלט, גאָט.

רבוש״ע, אב. רבונו־של־עולם (ווז.).

רבותא, הוו. (תלמודיש). גרויסקייט, אויסצייכנונג, וואונדער. "עס איז קיין רבותא ניט", "וואָס איז די רבותא?".

רבותי, אר. מיינע הערען.

רבותים*, אר. זעה רבותי.

רבי [רֶבּי], הם. (געניטיוו: דעם־רֶבּינ׳ס; מ. רביים*). לעהרער; אַ גוטער איד.

רבי [רֶבּי]־געלט, הז. לעהר־געלט. באַצאָהלען גוטע רבי־געלט, באַצאָהלען טהייער פאַר די ערשטע ערפאַהרונג.

רבים, מ. די פיעלע, די מאַיאָריטעט.

רבים, הם. "די פיעלע", דאָס פּובליקום; די מעהרצאָהל (אין גראַמאַטיק). "מיט אַ רבים טאָר מען זיך ניט אָנהויבען".

רְבִי'עִי, צ. דער פיערטער, דער פיערטער וועלכער ווערט אויפגע=רופען צום לייענען אין שוהל. געבען ר ב י ע י, אויפרופען דעם פיערטען.

רְבִי'עִית, הוו. קדחת־רביעית (ווז.); א געוויסע מאָס וואָס דער בעכער איבער וועלכען מע מאַכט קדוש מוז ענטהאַלטען.

רֶ'בִּיצִין, הוו. (מ. רֶ'בִּיצִינס). די פרוי פון א רב; א זעהר פרומע פרוי אָדער איינע וועלכע איז גוט געלערנט אין רעליגיאָנס=זאַכען. "אז דער מאַן איז א רב איז דאָס ווייב א ר ב י'צ י ן" (שפוו.). "בעסער א זוחן א בעדער איידער א מאָכטער א ר ב י'צ י ן" (שפוו.).

ר'בִית, הוו. פראָצענט, וואָכער.

רִ'בּוֹן־שֶׁל־כָּל־בְּנֵי־הַגּוֹ'לָה, דער פאָרשטעהער אָדער דער גרעסטער פון אַלע אידען אין גלות (עהרענ=טיטול אויף זעהר א גרויסען מאַן).

רַבֵּ'נוּ, הם. אונזער האַרר (טיטול=וואָרט).

רַבֵּ'נוּ־תַּם־ס־תְּפִ'לִין, ם. תפלין גע=מאַכט לויט די פאָרשריפטען פון א געוויסען אידישען געלעהרטען וועלכער איז באַקאַנט אין דער ראַבינישער ליטעראַטור אלס "רבנו־תם" (די תפלין וועלכע ווערען געוועהנליך געטראָגען זיי=נען געמאַכט לויט די פאָרשריפטען פון דעם גרויסען געלעהרטען רש"י. די גאָר=פרומע אידען אום אויס=צוקומען נאָך ביידע מיינונגע טהוען בײ'ם דאַווענען אָן צוערשט איין זאָרט תפלין און דאַן דעם אַנדערן).

רַבָּ'נוּת, הוו. דאָס אַמט פון א רב.

רַבָּ'נִי, הם. דער געלעהרטער (טי=טול-וואָרט).

רַבָּ'נִים, הם. ם. זעה רָב.

רַבָּ'נִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון א רב אָדער פון רבנות. "מאַכען ר ב נ י ש ע העויות".

רַבָּ'נָן־קַ'דִישׁ, הם. א געוויסער קדיש אין וועלכען מע בעט אויך פאַר די געלעהרטע און וועלכען מע זאָגט געוועהנליך נאָך דעם ווי מע האָט אָפּגעלערנט א שטיק פון תלמוד. זאָגען ר ב נ ן־ק ד י ש, אויפגעבען יעדע האָפנונג.

רֶ'בֶּ'על, הז. (מ. רֶב'לעך). א קליינער אָדער אונבאַדייטענדער רב.

רִבְ'קָה, אנוו. דער נאָמען פון איי=נער פון די אורמוטערס פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון יצחק'ן.

רַגְ'זָן, הם. (מ. רַגְזָ'נִים). א בייזער צאָרניגער מאַן.

רַגְ'זָנִיטע, הוו. (מ. רַגְ'זָנִיטעס). זעה רַגְ'זָן.

רָ'גִיל, הם. א געניטער, א'ן ער=פאַהרענער.

רְגִי'לוּת, הוו. געוואוהנהייט.

רֶ'גֶל, הם. (מ. רְגָ'לִים). איינער פון די דריי אידישע הויפּט-פייער=טעג (פסח, שבועות און סוכות).

רֶ'גֶל־געלט, הז. געלט וואָס מע שיקט אַ רב אויף יום־טוב.

רַגְלַ'יִם, מ. פיס.

רֶ'גַע, הוו. אַ סעקונדע, אַ מאָמענט.

רְדִי'פָה, הוו. (מ. רְדִי'פוֹת). פאַר=פאָלגונג.

ר"ה, אב. ראש־הַשָּׁ'נָה (ווז.).

רוֹ'אֶה־וְאֵי'נוֹ־נִרְ'אֶה, הם. (תלמו=דיש). איינער וועלכער זעהט און ווערט (אַליין) ניט געזעהן פון אַנדערע.

רוֹב [רָב], הם. און הז. מעהרהייט, מעהרצאָהל.

רוֹב [רָב]־דֵ'עוֹת, הם. די מעהרסטע מיינונגען, די מעהרהייט.

רוֹ'גֶז, הם. צאָרן, בייזקייט, פאַר=בייזערטקייט. "בעסער דער ערש=טער רוגז איידער דער צוויי=טער" (שפוו.).

רוֹגְ'זָה, הוו. זעה רוֹ'גֶז.

רוֹגְ'זָה'דיג, א. צאָרניג, בייז.

רוֹ'דֵף־זיין, צא. פאַרפאָלגען.

רוֹ'דֵף־אַ'חַר־הַכָּ'בוֹד, חם. (תלמו=דיש). איינער וועלכער יאָגט זיך נאָך עהרע.

רוֹ'דֵף־שָׁ'לוֹם, הם. (תלמודיש). איי=נער וועלכער יאָגט זיך נאָך פריי=דען, אַ פריידענמאַכער.

רוֹ'דְפ'ען, צא. פאַרפאָלגען.

רֶ'וַח, רֶ'יַוח, הם. (מ. רְוָ'חִים, רְוָ'חִים). פאַרדינסט, פראָפיט.

רוֹ'חַ, הם. (מ. רוּ'חוֹת). אַ גייסט; אַ בייזער גייסט, אַ טייוועל. "ער האָט איהם געחאַפּט ווי דער רוח חאַפּט דעם מלמד" (ווער.). "געה צו אַלדי רוחות" (אַ פלוכ=וואָרט). "קלוג ווי דער רוח".

רוּ'חַ־הַקוֹ'דֶשׁ, הם. (תלמודיש). דער הייליגער גייסט, די געטליכקייט.

רוּ'חַ־חַ'יִים, הם. (ביבליש). לע=בענס-אטהעם, לעבען.

רוּ'חַ־רָ'עָה, הם. (מ. רוּ'חוֹת־רָ'עוֹת), (ביבליש). אַ בייזער גייסט.

רוּ'חַ־שְׁטוּת, הם. (תלמודיש). "אַ גייסט פון וואַהנזינן", אַ ווילדער געדאַנקען, אַ נאַרישקייט.

רוּחְ'נִיוּת, הוו. גייסטיגקייט, גייס=טיגע זאַכען. "ער לעבט פון רוחניות" (געזאָגט אויף אַ'ן אידעאַליסט וואָס האָט ניט קיין זיכערע מאַטעריעלע עקזיסטענץ).

רו"כ, אב. רוּבּעל־כֶּ'סֶף, הם. אַ זילבערנער רובעל, אַ רובעל.

רוֹ'פֵא, הם. (מ. רוֹפְ'אִים). אַרצט, דאָקטאָר; פעלדשער. "ניט פרעגט דעם רופא פרעגט דעם חולה" (שפוו.).

רוֹ'פֵא־חוֹ'לִים, הם. דער היילער פון די קראַנקע.

רוֹ'פְאִ'טע, הוו. (מ. רוֹ'פֵאִ'טעס). זעה רוֹ'פֵא.

רוֹ'צֵחַ, הם. (מ. רוֹצְחִים [רָצְ'חִים]). אַ מערדער; אַ שלעכטער גרויזאַ=מער מענש.

רוֹ'צְחַ־הַיַּ'עַר, הם. וואַלד=מערדער.

רוֹ'צְחַ'טע, הוו. (מ. רוֹ'צְחַ'טעס). זעה רוֹ'צֵחַ.

רו'שֶם, הס. צייכען, איינדרוק. מא=
כען א רושם, מאכען א'ן איינ=
דרוק אָדער א פוראָר.

רות, אנוו. דער נאָמען פון א געווי=
סער ביבלישער פרוי; דאָס בוך
פון דער ביבעל וואו עס ווערט
דערצעהלט די געשיכטע פון רות.

ר"ח, אב. ראש־חוֹ'דֶש (ווז.).

רָחָב־הַזוֹ'נָה, אנוו. (ביבליש). א
געוויסע פרוי פון וועלכער די בי=
בעל דערצעהלט אז זי האָט גע=
האָלפען אנטלויפען די שפּיאָנען
וועלכע יהושע האָט געשיקט אין
די שטאָדט יריחו.

רַחְ'בוּת, הוו. ברייטקייט, באַקוועם=
ליכקייט.

רַחְ'בוּת'דיג, א. ברייטליך, באַ=
קוועם.

רַ'חוּם, הס. א באַרמהערציגער.
"גאָט איז א רחום".

רָ'חוֹק, א. ווייט.

רָ'חֵל, אנוו. דער נאָמען פון איינער
פון די אורמוטערס פון דעם אי=
דישען פאָלק, די פרוי פון יעקב
(וועלכע נעהמט, ווי עס ווערט
געגלויבט, א באַזונדערן אנטהייל
אין דעם שלעכטען שיקזאַל פון
דעם אידישען פאָלק). רחל'ס־
קבר, דער גראָב פון רחל אין
פּאַלעסטינאַ וועלכער ווערט גע=
האַלטען זעהר הייליג.

רַחְ'מִים, מ. מיטלייד, באַרמהערציג=
קייט.

רַחְ'מָן, הס. (מ. רַחֲמָ'נִים). א
באַרמהערציגער.

רַחֲמָ'נָא־יַצִילֵ'נוּ, אר. זעה רַחֲמָ'נָא־
לִצְלָן'.

רַחֲמָ'נָא־לִצְלָן (לִצְלַן'), אר. (תלמו=
דיש). דער באַרמהערציגער (גאָט
זאָל אונז באַהיטען!).

רַחֲמָ'נוּת, הוו. מיטלייד, באַרמהער=
ציגקייט. א גאָט'ס רחמנות,
א גרויסער מיטלייד. "רחמנות
איז אמאָל אכזריות" (שפּוו.).
"אויף א שלאַנג טאָר מען קיין
רחמנות ניט האָבען" (שפּוו.).

רַחֲמָ'נוּת־פָּ'נִים, הז. א געזיכט וואָס
ערוועקט מיטלייד, א נעבעך.

רַחֲמָ'נוּת־פֶּ'נִימ'על, הז. (מ.
רַחֲמָ'נוּת־פֶּ'נִימ'לעך). א נעבע=
כעל.

רַחֲמָ'נוּת'דיג, א. ערוועקענדיג מיט=
לייד, טרויעריג.

רַחֲמָ'נִים־בְּנֵי־רַחֲמָ'נִים, הס. מ.
(תלמודיש). באַרמהערציגע און
זיהן פון באַרמהערציגע (אזוי ווע=
רען אידען באַצייכענט).

רַח"ש, אב. רַב חַזָן שַׁ'מָש (ווז.).
הס. דאָס געלט וואָס מע באַ=
צאָהלט דעם רב, דעם חזן און
דעם שמש; באַלויהנונג.

רִי'אָה, הוו. (מ. רִי'אוֹת). די לונג
(פון א געקוילעטע בהמה).

רִי'בִּית, הוו. זעה רִ'בִּית.

רֶ'יוַח, הס. זעה רֶ'וַוח.

רֵי'חַ, הס. (מ. רֵ'יחוֹת). גערוך,
דופט.

רֵי'חַ־נִיחוֹ'חַ, הס. (ביבליש). אנגע=
נעהמער גערוך.

רִיסוּק־, זעה ר'סוּק־.

רֵיש, הם. (מ. רֵי'שִיען). דער נאָמען פון דעם צוואַנציגסטען בוכשטאַב (ר) פון דעם אידישען אלף־בית.

רֵיש־בְּרִיוֹ'נֵי, הם. (תלמודיש). דער אָנפיהרער פון די באַנדיטען.

רִישְ'עוּת, הוו. זעה רִשְ'עוּת.

רַךְ־לֵב [לֶב], הם. (ביבליש). א ווייכהערציגער מענש.

רְכִי'לוּת, הוו. פּאַרלוימדונג, באַריידעריי. רכילות טרייבען, באַריידען, פּאַרלוימדען.

רְכִי'לוּת'נִיצע, הוו. (מ. רְכִי'לוּת־ניצעס). זעה רְכִי'לוּת'ניק.

רְכִי'לוּת'נִיק, הם. (מ. רְכִי'לוּת'ניקעס). פּאַרלוימדער, באַריידער.

ר"ל, אב. רַחֲמָנָא־לִצְלָן' (ווז.).

רַמָ'אוּת, הוו. שווינדלעריי, באַטריגעריי.

ר'מַאי, הם. (מ. רַמָ'אִים). שווינדלער, באַטריגער. "א גנלער איז א רמאי" (שפוו.).

רַמְבַּ"ם, אב. רַבֵּ'נוּ מ'שֶׁה בֶּן־מַיְ'מוֹן, אנם. א גרויסער אידישער געלעהרטער און פילאָזאָף וועלכער האָט געלעבט אין צוועלפטען יאָהרהונדערט; דאָס ווערק פון דעם דאָזיגען געלעהרטען (יַד־הַחֲזָ'קָה) וואו ער האָט צונויפגעשטעלט אין קלאָרער אָרדענונג די פערשיעדענע תלמודישע געזעצע.

רֶ'מֶז, הם. (מ. רְמָ'זִים). א וואונק, א'ן אָנצוהערעניש; א פאַרבאָרגערנער מיין; א געוויסע אַרט אויסטייטשונג פון א הייליגען טעקסט וועלכע זוכט אין די ווערטער צו געפינען א פאַרבאָרגענעם מיסטישען זינן. זעה דְּרָשׁ און פְּשָׁט.

רמ"ח־אֵבָרִים [אֵבְ'רים], הם. (תלמודיש). די צוויי הונדערט אַכט און פערציג גליעדער וועלכע געפינען זיך אין דעם מענשליכען קערפּער (לויט די פאַרצייטיגע באַגריפען). "א נאַרר איז קראַנק אויף אַלע רמ"ח־אברים" (שפוו.). זעה תַּרְיַ"ג.

ר'סוּק־אֵבָרִים [אֵבְ'רים], הם. (תלמודיש). צורייסונג פון גליעדער. האָבען רסוק־אברים, קריי־צובראָכען די ביינער; אויסגעריסען ווערען.

רַע, הם. א שלעכטער מענש.

רַע, א. (מ. רָ'עִים; וו. רָ'עָה, מ. רָ'עוֹת). שלעכטער.

רַע־לַ'כֹּל, הם. איינער וועלכער איז צו אַלעמען שלעכט.

רָ'עָה, הוו. (מ. רָ'עוֹת). א שלעכטסקייט, א שאָדען.

רַעֲ'יוֹן, הם. (מ. רַעֲיוֹ'נוֹת). געדאַנק, אידעע; זינן.

רַעֲיָ'תוֹ' רַעֲיָ'תִי, הוו. זיין (מיין) פרוי (געברויכט אין בריעף).

רַ'עַשׁ, הם. שטורעם, ליאַרעם, טומעל, געפּילדער; פּוראָר.

רַעַשׁ׳דיג, א. שטורעמדיג, ליארעמדיג.

רַעַשׁ׳ען, צש. שטורעמען, ליארעמען, טומלען, פילדערען.

רְפָ׳אֵל, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען (היילענדען) מלאך.

רְפוּ׳אָה, הוו. (מ. רְפוּ׳אוֹת). היילונג; הייל=מיטעל, מעדיצין. צו רפואה!, צו געזונדהייט! (אַ וואונש וואָס מע זאָגט צו איינעם וועלכער נעהמט איין מעדיצין אָדער קומט אַרויס פון אַ שוויץ־באָד). עס איז ניטאָ אויף אַ רפואה, עס איז ניטאָ צו קריגען. "גאָט שיקט די רפואה פאַר דער מכה" (שפוו.).

רְפוּ׳אָה־בְּדוּ׳קָה, הוו. אַ׳ן אויס־פּרובירט הייל=מיטעל, אַ זיכער הילף=מיטעל.

רְפוּ׳אָה־שְׁלֵ׳מָה, הוו. (ליטורגיש). אַ פאָלשטענדיגע היילונג.

רָ׳צוֹן, הם. ווילען, באַגעהר.

רְצוּ׳עָה, הוו. (מ. רְצוּ׳עוֹת). אַ לאַנגער שמאָלער לעדערנער רימען צוגעבונדען צו די תפלין מיט וועלכען מע באַפעסטיגט זיי אויף דער האַנד אָדער אויפ׳ן קאָפּ.

רַצְ׳חָן, הם. (מ. רַצְחָ׳נִים). מערדער, גרויזאַמער מענש.

רַצְ׳חָנ׳טע, הוו. (מ. רַצְ׳חָנ׳טעס). זעה רַצְ׳חָן.

רַצְחָ׳נוּת, הוו. מערדעריי, גרויזאַמקייט.

רְצִי׳חָה, הוו. (מ. רְצִי׳חוֹת). מערדעריי; גרויזאַמע טהאַט; גרים־צאָרן, וואוטה.

רַק, א. נאָר, נאָכאַנאַנד. "רק ער רעדט".

רְקִי׳דָה, הוו. (חסידיש). אַ טאַנץ.

רְשׁוּת, הם. ערלויבניס, רעכט פאַרוואַלטונג, קאָנטראָלע.

רְשׁוּת־הַיָ׳חִיד, הם. (תלמודיש). אַ פּלאַטץ וועלכער געהערט צו אַ פּריוואַט=מענשען.

רְשׁוּת־הָרַ׳בִּים, הם. (תלמודיש). אַ פּלאַטץ וואָס געהערט צום פּובליקום, אַ׳ן עפענטליכער פּלאַטץ.

רשכבה״ג, אב. רַ׳בָּן שֶׁל כָּל בְּנֵי הַגּוֹ׳לָה (ווז.).

רַ׳שִׁ״י, אב. רַ׳ב שְׁלֹמֹה יִצְחָ׳קִי (דער זוהן פון יצחק), אנם. אַ גרויסער אידישער געלעהרטער וועלכער האָט געלעבט אין 12=טען יאָהרהונדערט און וועלכער האָט געמאַכט קאָמענטאַרען אויף ביבעל און תלמוד וועלכע זיינען איבעראַל אָנגענומען; דער קאָמענטאַר פון רש״י.

רַ׳שִׁ״י־כְּתָב [כְּתַב], הם. אַ געוויסער זאָרט העברעאישע שריפט וועלכע ווערט געוועהנליך געברויכט פאַר קאָמענטאַרען און ראַבינישע ביכער.

רְשִׁי׳מָה, הוו. (מ. רְשִׁי׳מוֹת). פאַרצייכנונג, ליסטע, צעטעל; באַשטעלונג.

רָ׳שָׁע, הם. (מ. רְשָׁ׳עִים). איינער וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע גלויבענס=געזעצען, אַ גאָטלאָזער מענש; אַ שלעכטער בייזער מענש;

איינער פון די אַרבעה־בנים (ווז.). איהם געהט ווי אַ רשע אויף יענער וועלט, איהם געהט שלעכט. איהם געהט ווי אַ רשע אויף דער וועלט, איהם געהט גוט. "אַז אַ רשע קוקט אין וואַסער אַריין פגר'ען די פיש" (שפוו.). "בעסער אַ קלוגער רשע איידער אַ גוטער שוטה" (שפוו.).

רָשָׁע־מְרוּשָׁע*, הם. אַ זעהר שלעכטער מענש.

רִשְׁעוּת, הוו. שלעכטסקייט, בייזקייט.

רִשְׁעַת*, הוו. (מ. רִשְׁעַתען). זעה מְרֻשַּׁעַת.

ר"ת, אב. רָאשֵׁי־תֵבוֹת (ווז.).

ש.

(דער בוכשטאַב שׂ (אויסגעשפראָכען ווי "ס") קומט באַזונדער — נאָך דעם בוכשטאַב שׂ).

ש, דער איין און צוואַנציגסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. מיט אַ פינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ) אויסגעשפראָכען ווי אין "שלאָגען"; מיט אַ פינטעלע אויף דער לינקער זייט (שׂ) אויסגעשפראָכען ווי "ס"; אין צעהלען (ש) גערעכענט אַלס 300. זעה שִׁין.

שָׁאוּל, אנם. דער נאָמען פון דעם ערשטען אידישען קעניג.

שְׁאוֹל־תַּחְתִּיָּה, הם. (ביבליש). אונטערערד, טיעפער אָבגרונד. ליעגען אין שאול־תחתיה, זיין זעהר נידעריג געפאַלען.

שֶׁאֵינוֹ־יוֹדֵעַ־לִשְׁאוֹל, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער ווייס ניט ווי צו פרעגען, איינער פון די ארבעה־בנים (ווז.); אַ נאַרר.

שאַבערען (אייגענטליך: סַחֲרִ'ען),

צש. מאַכען געשעפטען, האַנדלען.

שְׁאֵלָה, הוו. (מ. שְׁאֵלוֹת). פראַגע; רעליגיאָנס־פראַגע; אַ קראַנקהייט אָדער אַ פעהלער וואָס מע געפינט אין אַ געקוילעטער בהמה אָדער עוף און וועגען וועלכע מע מוז געהן פרעגען אַ שאלה. "אַז מע פרעגט אַ שאלה איז טרף" (שפוו.).

שְׁאֵלָה־(ו)תְּשׁוּבָה, הוו. (מ. שְׁאֵלוֹת־(ו)תְּשׁוּבוֹת). פראַגע און אַנטוואָרט, אָפּהאַנדלונג אין וועלכער ביידע זייטען פון אַ רעליגיעזער פראַגע ווערען אַרומגערעדט ביז אַ'ן ענטשיידונג ווערט אַרויסגעבראַכט.

שְׁאֵלַת־נָשִׁים, הוו. "אַ פראַגע פון פרויען", אַ פראַגע וועגען די רייכקייט פון פרויען (לוים די אידישע מענסטרואַציאָן־געזעצען).

שַׁאֵ'לַת * תְּשׁוּ'בָה, הוו. זעה שַׁאֲ'לָה־(ו)תְּשׁוּ'בָה.

שאַסקען, זעה שַׁתְ'קִיען.

שְׁאֵר־בָּ'שָׂר, הם. (ביבליש). אַ פֿאַרוואַנדטער.

שְׁאָר [שְׁאַר]־יְרָ'קוֹת, ם. (ליטוראַניש). "(אַלע) איבעריגע קרייטעכצער", אַלערליי זאַכען.

שְׁבַ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פֿון אַ וואָרט), צווישען, צווישען אַלע, פֿון אַלע. עָ'נִי־שֶׁבָּעֲנִ'יִים, דער אָרעמסטער פֿון די אָרעמע.

ש"ב, אב. שְׁאֵר־בָּ'שָׂר (ווז).

שְׁבוּ'עָה, הוו. (ם. שְׁבוּ'עוֹת). אַ שוואור. געבען אַ שבועה, שווערען. שווערען מיט טויטע שבועות, פֿייערליך שווערען.

שָׁבוּ'עוֹת, הם. (ם. שָׁבוּ'עוֹת'ען). "דער פֿעסט פֿון די וואָכען", דער אידישער פֿייערטאָג וועלכער פֿאַלט אין דעם 6-טען און 7-טען טאָג פֿון דעם מאָנאַט סיון אָדער זיעבען וואָכען נאָך דעם ערשטען טאָג פֿון פסח און ווערט געפֿייערט אַלס דער פֿעסט פֿון די ערשטע פֿרוכטען און אויך אין אָנדענק אָן מתן תורה. זעה סְפִי'רָה.

שבו'עי * ־שבו'עות, ם. פֿיעל אָדער הייליגע שבועות. שווערען מיט שבועי־שבועות, זעהר הייליג שווערען.

שִׁ'בּוּשׁ, הם. (אייגענטליכע באַדייטונג: פֿעהלער, גרייז), אַ'ן אונוויכטיגע זאַך, אַ קלייניגקייט.

שֶׁבַח [שְׁבַח], הם. (ם. שְׁבָ'חִים). לויב, לויב-וואָרט. דערצעהלען אימיצענ'ס שבחים, דערצעהלען אימיצענ'ס גוטע טהאַטען אָדער איינענשאַפֿטען.

שֶׁ'בַח, הם. (ם. שְׁבָ'חִים). לויב, דאַנק. "אָפּגעבען אַ שבח צום באַשעפֿער".

שְׁבָט [שְׁבַט], הם. דער פֿינפֿטער מאָנאַט פֿון דעם אידישען יאָהר; פֿאַלט אין יאַנואַר-פֿעברואַר און האָט דרייסיג טעג.

שֵׁ'בֶט, הם. (ם. שְׁבָ'טִים). אַ שטאַם; איינער פֿון די צוועלף אידישע שטאַמען.

שְׁבִי'עִי, צ. "דער זיבעטער", דער וואָס ווערט אויפֿגערופֿען דער זיבעטער צום לייענען אין שוהל. געבען שביעי, אויפֿרופֿען דעם זיבעטען.

שְׁבִי'עִי־שֶׁל־פֶּ'סַח, הם. דער זיבעטער טאָג פֿון פסח.

שְׁבִי'עִית, הוו. דאָס זיבעטע יאָהר (פֿאַרצייטען ביי אידען) אין וועלכען מע האָט ניט געטאָרט בעאַרבייטען דאָס לאַנד און וועלכעס איז געוועזן אַ פֿעסט-יאָהר.

שֶׁ'בַע־בְּרָ'כוֹת, ם. די זיבען ברכות וועלכע מע זאָגט אין דעם הויז פֿון די ניי-פֿאַרהייראַטהעטע אין דער וואָך פֿון דער חתונה ביי יעדער מאָהלצייט.

שֶׁ'בַע־בְּרָ'כוֹת, הם. (ם. שֶׁ'בַע־בְּרָ'כוֹת'ען). די פֿאַרזאַמלונג פֿון געסט אין דעם הויז פֿון די ניי-

פאַרהייראַטהעטע פרייטאָג צו נאַכט נאָך דער חתונה. זעה אויבען.

שָׁ'בַע־חָכְ'מוֹת, מ. "די זיבען וויסענשאַפטען", אַלע וויסענשאַפטען. ער קען אַלע שבע־חכמות, ער איז זעהר געבילדעט.

שִׁבְ'עָה, צ. זיבען; די זיבען טרויערטעג נאָך אַ טויטען אין פאַרלויף פון וועלכע די טרויערערס זיצען אויף אָדער נאָהנט צו דער ערד. זיצען שבעה, האַלטען די טרויער טעג.

שִׁבְ'עָה־דְבָ'רִים־בְּגוֹ'לֶם, (תלמודיש). זיבען שלעכטע אייגענשאַפטען זיינען פאַראַן ביי אַ'ן אידיאָט (ער ענטפערט ניט צו דער זאַך, ער שטעקט זיך אַריין אין אַ פרעמדען געשפרעך, א. א. וו.).

שִׁבְ'עָה־יָ'מִים, מ. (תלמודיש). די זיבען מעערען. אויף אַלע שבעה ימים, צוזייהט און צוואָרפען.

שִׁב'עָה־מְדוֹ'רֵי־גֵיהִנוֹם [גֶהֶ'נֶם], מ. די זיבען אָפּטהיילונגען אין וועלכע דער גיהנום איז איינגעטהיילט. דורכמאַכען אַלע שבעה־מדורי־גיהנום, זעהר פיעל אויסשטעהן.

שִׁב'עָה־עָ'שָׂר־בְּתַמּוּז [בְּתַ'מוּז], הם. דער זיבענצעהנטער טאָג פון מאָנאַט תמוז, אַ פאַסט־ און טרויערטאָג אין אנדענק אן נבוכדנאצר'ס באַלאַגערונג פון ירושלים.

שִׁבְ'עִים, צ. זיבעציג.

שִׁבְ'עִים־לָ'שׁוֹן (לְשׁוֹ'נוֹת), מ. (תלמודיש). "די זיבעציג שפּראַכען", אַלע שפּראַכען פון דער וועלט; פיעל שפּראַכען.

שֶׁ'בֶר, הם. אַ ברוך, אַ סילע.

שִׁבְ'רוּת־הַלֵּב [הַלֶּב'], הוו. האַרץ־ברעכעניש, גרויסער פאַרדרוס, קומער.

שִׁבְ'רֵי־כֵּלִי [כֵּ'לִי], הוו. (מ. שִׁבְ'רֵי־כֵּ'לִים), (תלמודיש). אַ צוברָאָכענער שאַרבען.

שִׁבְ'רֵי־לֵב, זעה שִׁבְ'רוּת־הַלֵּב.

שִׁבְ'רֵי־לוּ'חוֹת, מ. (תלמודיש). די ברוכשטיקער פון די ערשטע לוחות וועלכע גאָט האָט געגעבען משה'ן אויף דעם באַרג סיני (די ביבעל דערצעהלט אַז משה אַרונטערשטייגענדיג פון באַרג און אויסגעפינענדיג אַז אין זיין אַבוועזענהייט האָט דאָס פאָלק געדיענט צו אַ גאָלדענעם קאַלב, האָט די דאָזיגע לוחות צובראָכען).

שְׁבָ'רִים, מ. געוויסע אָפּגעהאַקטע טענער פון אַ שופר. זעה תְּקִי'עָה.

שַׁ'בָּת, הם. (מ. שַׁבָּ'תִים. אייגענטליך שַׁבָּ'תוֹת). אַ רוהע־טאָג, דער זיבענטער טאָג פון וואָך; דער נאָמען פון אַ געוויסער מסכתא. האַלטען שבת ערגעץ וואו, זיין ערגעץ וואו איבער שבת. מאַכען שבת, פאָרבערייטען אַלצדינג וואָס איז נייטהיג אויף שבת. אַריינפאָהרען מיט'ן דייקסעל אין שבת אַריין, קומען צופאָהרען פרייטאָג שפּעט פאַרנאַכט. "גוט שבת!", גרוס ווערטער וועלכע מע גיט זיך אום

שבת. גוט שבת נאַ דיר!, אַט האָסטו דיר אַ געשיכטע!. "וואָס האָט אַ פּאַטש צו גוט־שבת" (ווער.), "פאַר גויטה טהוט מען אָן דעם שבת אָן דערוואָכען" (שפוו.). "שבת האָט אַפילו דער סמבטיון אויך רוה" (שפוו.). "שבת לערנט ער און מכות קען ער" (ווער. — דער וויץ באַשטעהט אין דער צווייזייטינקייט פון דעם וואָרט "מכות" וואָס איז, אויסער זיין געוועהנליכער באַדייטונג, דער נאָמען פון אַ געוויסער מסכתא).

שַ'בָּת־בְּרֵא'שִׁית, הם. (תלמודיש). דער שבת אין וועלכען מע לייענט בראשית. זעה סִדְ'רָה.

שַ'בָּת־גוֹי [גֳי], הם. (מ. שַ'בָּת־גוֹיִים [גֳ'ייִם]). אַ ניט־איד וועלכער טהוט פאַר אידען אום שבת יענע אַרבייטען וועלכע זיי טאָרען אַליין ניט טהאָן; אַ איד וועלכער היט ניט אָפּ די געזעצען פון שבת.

שַ'בָּת־הַגָּ'דוֹל, הם. דער גרויסער שבת, דער שבת פאַר פסח.

שַ'בָּת־חֲזוֹן [חַזָן'], הם. דער שבת פאַר תשעה־באב אין וועלכען מע לייענט אין שוהל דאָס קאַפּיטעל וואָס הויבט זיך אָן: חֲזוֹן' יְשַׁעְיָ'הוּ (די פּראָפעצייהונג פון ישעיהו).

שַ'בָּת־ליכט, הז. איינס פון די ליכט וועלכע מע צינדט אָן פרייטאָג צו נאַכט צו ליכט־בענשען.

שַ'בָּת־מְבָרְ'כִים, הם. דער שבת אין וועלכען מע בענשט ראש־חודש.

שַ'בָּת־נַחֲ'מוּ, הם. דער שבת נאָך תשעה־באב אין וועלכען מע לייענט אין שוהל דאָס קאַפּיטעל פון ישעיהו וואָס הויבט זיך אָן: נַחֲ'מוּ נַחֲ'מוּ עַ'מִי (טרייסטעט, טרייסטעט מיין פאָלק).

שַׁבָּת [שַׁבּוֹת'] ־צו־נאַכט, הם. דער אָבענד נאָך שבת.

שַ'בָּת־קוֹ'דֶשׁ, הם. דער הייליגער שבת, שבת.

שַ'בָּת־שׁוּ'בָה, הם. זעה שַ'בָּת־תְשׁוּ'בָה.

שַ'בָּת־שטעך, ם. שטעך געמאַכט פרייטאָג פאַר נאַכט ווען מע איילט זיך צו מאַכען שבת. "שבת־שטעך האַלטען ניט" (שפוו.).

שַ'בָּת־שִׁי'רָה, הם. דער שבת אין וועלכען מע לייענט אין שוהל די סדרה וואָס ענטהאַלט דאָס לויב־געזאַנג וואָס משה האָט געזונגען ווען די אידען זיינען אַריבער דעם ים־סוף.

שַ'בָּת־תְּשׁוּ'בָה, הם. "דער שבת פון באַרייאונג", דער שבת וועלכער פאַלט צווישען ראש־השנה און יום־כפור.

שַ'בָּתְ'דיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון שבת; הייליג, רוהיג; אויסגעפּוצט, אויפגעראַמט, פרעהליך.

שַׁבְּ'תַי־צְבִי', אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען קאַבאַליסט וועלכער האָט געלעבט אין דעם זיבעצעהנטען יאָהרהונדערט און האָט זיך אַרויסגעגעבען אַלס דער משיח פון

דעם אידישען פאָלק און האָט גע=
האַט פיעלע אַנהענגער .

שַׁבְּ׳תַי־צְבִי׳׳ניק, הם. (מ. שַׁבְּ׳תַי־צְבִי׳׳ניקעס) . איינער פון די אַנ=
הענגער פון שבתי־צבי אָדער פון
דער סעקטע וועלכער ער האָט
איבערגעלאָזען נאָך זיין טויט .

שְׁגִי׳אָה, הוו. (מ. שְׁגִי׳אוֹת) . פאַר=
זעהן , אירטהום , דרוק=פעהלער .

שִׁגָ׳עוֹן, הם. וואַהנזין ; וואַהנזיני=
גער געדאַנקען ; קאַפּריז (מ.
שִׁגְעוֹ׳נוֹת); איינער וועלכער האָט
וואַהנזיניגע אָדער ווילדע געדאַנ=
קען . "איטליכער איד האָט זיין
שגעון" (שפוו.) .

שֵׁד [שֶׁד] , (מ. שֵׁ׳דִים) . אַ טייוועל.
"אַז פאָטער און מוטער זיינען
ש ד י ם קומען אַרויס קינדער ווי
די רוחות" (שפוו.) . "אַ שנור
מיט אַ׳ן איידעם זיינען אַ פּאָר
שדים" (שפוו.) .

שִׁ׳דוּךְ, הם. (מ. שִׁדּוּ׳כִים) . אַ הייַ=
ראַטה-פּאַרטיע . ריידען אַ ש ד ו ך ,
פאַר׳שלאָגען אַ הייראַטה=פּאַרטיע .
"אַ ש ד ו ך איז ווי אַ לייטער אַז
מע שטעלט איהם קרום קריכט מען
אַרויף גלייך" (שפוו.) . "אַ ש ד ו ך
זאָל מען טהאָן אין דער היים אַ
גנבה אין דער פרעמד" (שפוו.) .
"פון קרומע ש ד ו כ י ם קומען
אַרויס גלייכע קינדער" (שפוו.) .

שַׁ׳דַי, הם. אַ געוויסער נאָמען פון
גאָט (דאָס וואָרט ווערט געוועהנ=
ליך אויפגעשריבען אויף דער דרוי=
סענדיגער זייט פון דער מזוזה) .

שַׁדְ׳כָן , הם. (מ. שַׁדְכָ׳נִים) . אַ
הייראַטה=פּאַרמיטלער ; אַ מעקלער .
אַ לאַנד=ש ד כ ן , איינער וועל=
כער ברענגט צונויף הייראַטה-פּאַר=
טייען צווישען פערזאָנען וועלכע
וואוהנען אין פאַרשידענע שטעדט
אָדער געגענדען . "אַ ש ד כ ן מוז
זיין אַ ליגנער" (שפוו.) .

שַׁדְכָ׳נוּת, הוו. די פּראָפעסיאָן פון
אַ הייראַטה=פּאַרמיטלער ; די באַ=
באַלויהנונג וועלכע מע גיט דעם
הייראַטה=פּאַרמיטלער , מעקלעריי=
געלט .

שַׁדְ׳כָנִיטע, הוו. (מ. שַׁדְ׳כָנִ׳טעס) .
זעה שַׁדְ׳כָן .

שַׁדְכָ׳נִישׁ, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער
האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ
שדכן .

שַׁדְ׳כָנ׳ען , צא. פאָרשלאָגען (איטי=
צען) אַלס אַ הייראַטה-פּאַרטיע ;
צש. פאָרשלאָגען אַ פּאַרטיע .
ש ד כ נ ׳ ע ן - זיך , זיך פריינדלען
(צו אַ פערזאָן) מיט דער אַבזיכט
זי צו הייראַטהען .

שְׂדֵ׳רָה, הוו. (מ. שְׂדֵ׳רוֹת) . זעה
חוּט־הַשְׂדֵ׳רָה .

שֶׁהֶחֱיָ׳נוּ, הם. (ליטורגיש) . "פאַר
וואָס ער האָט אונז געלאָזט דער=
לעבען" , אַ וואָרט און דער נאָמען
פון אַ געוויסער ברכה וועלכען מע
זאָגט ווען עס קומט אַ פייערטאָג ,
ווען מע עסט אַ נייע פרוכט אָדער
ווען מע דערלעבט אַ פרעהליכע
פּאַסירונג . מאַכען ש ה ח י נ ו ,
זאָגען די ברכה פון שהחינו ; פאַר=
זוכען צום ערשטען מאָל . עס איז

איבער איהם שהחינו צו מאַכען, ער זעהט אוים זעהר שען.

שִׁ'הִי־פִּ'הִי, ם. (תלמודיש). לעדיג געהן, פוסטעפּאַטשען (די ווערטער „שהי־פּהי" זיינען די אָנפאַנגבוכשטאַבען פון די ווערטער: שַׁבָּת הַיּוֹם פֶּסַח הַיּוֹם, היינט איז שבת היינט איז פסח—די געוועהנליכע ענטשולדיגונג פון אַ פוילענצער). לעבען פון שהי־פהי, לעבען פון דער לופט, ניט האָבען קיין באַשטימטע באַשעפטיגונג.

שְׁהִ'יּוֹת, ם. פאַרזאַמונג, פאַרוויילונג, לאַנגזאַמקייט. מאַכען שהיות, זיין זעהר לאַנגזאַם.

שֶׁהַ'כֹּל, הם. (ליטורגיש). אַ וואָרט און דער נאָמען פון אַ ברכה וואָס מע זאָגט איידער מע טרינקט וואַסער אָדער אַנדערע געטראַנקען (אויסער וויין). „קודם־לכל איז גוט צו מאַכען אַ שהכל" (שפוו.).

שֶׁהָ'לַךְ־לְעוֹלָ'מוֹ, (ליטורגיש). „וועלכער איז אַוועק אויף זיין וועלט", וועלכער איז געשטאָרבען. „ער איז שוין אַ שהלך־לעולמו".

שְׁוָא, הם. (ם. שְׁוָא'ען). דער העברעאישער קאנזאנאנט־צייכען „:" געשריבען אונטער יעדען בוכשטאַב וועלכער ווערט אויסגעשפּראָכען אָהן אַ וואָקאַל (אויסער צום ענד פון אַ וואָרט).

שָׁוְא [שַׁו]־וָשֶׁ'קֶר, ם. באַטרוג און ליגען, ליגען.

שְׁוָא־נָח, הם. אַ שוא אונטער אַ קאנזאנאנט וואָס געהערט צו דער פאָריגער זילבע.

שְׁוָא־נָע, הם. אַ שוא אונטער אַ קאנזאנאנט וואָס געהערט צו דער פאָלגענדער זילבע.

שׁוֹ'אֵל־בְּעֵ'צָה־זיין, צש. פרעגען אַ ראַטה.

שׁוֹ"ב, אב. שׁוֹ'חֵט־וּבוֹ'דֵק [וּבוֹ'דְק], איינער וועלכער קען קוילען און בדק'ען (בהמות אָדער עופות) לויט דעם אידישען דין, אַ שוחט.

שׁוֹ'גֵג, הם. איינער וועלכער באַגעהט אַ זינד אָדער אַ פאַרברעך אומגערן.

שָׁ'וֶה־בְּשָׁ'וֶה, א. גלייך אויף גלייך. ניט זיין שוה־בשוה, זיין צוקריגט.

שָׁ'וֶה־כֶּ'סֶף, הם. (תלמודיש). עפּעס וואָס איז ווערטה געלט, אַ ווערטה־זאַך.

שָׁ'וֶה־פְּרוּ'טָה, הם. (תלמודיש). דער ווערטה פון אַ פרוטה, אַ קלייניגקייט.

שׁוֹ'חַד, הם. באַשטעכונג, כאַבאַר.

שׁוֹ'חֵט, הם (ם. שׁוֹחֲטִים [שָׁחְ'טִים]). אַ שעכטער, איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט צו קוילען בהמות אָדער עופות לויט דעם אידישען דין. אויסבייטען אַ שוחט אויף אַ שינדער, מאַכען אַ שלעכטען בייט. אַרומגעהן ווי אַ שוחט אין די ניין טעג, אַרומגעהן לעדיג. „מעהר שוחטים ווי היהנער" (ווער.).

שׁוֹחֲטוֹת [שָׁחְ'טוּת], הוו. די שטעלע אָדער אַמט פון אַ שוחט.

שוחט׳יש [שָׁח׳טִ׳יש], א. באַלאַנ־ געגדיג צו אַ שוחט.

שו׳חט׳יקע, הוו. (מ. שו׳חטיקעם). די פרוי פון אַ שוחט.

שו׳טֶה, המ. (מ. שו׳טִים). אַ נאַרר. שוטה בן פיקהאָלץ, גרויסער נאַרר.

שו׳כֵן־עָ׳פָר, המ. (מ. שוכ׳ני־ עָ׳פָר), (ביבליש). ״דער וועלכער רוהט אין שטויב״, אַ געשטאָר־ בענער.

שוּל׳חָן, המ. דער טיש אויף וועל־ כען מע לייענט אין שוהל.

שוּל׳חָן־עָ׳רוּךְ, המ. ״אַ געגרייטער טיש״, דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט אַלע אידישע דינים און מנהגים אין סיסטעמאַ־ טישער אָרדנונג.

שו׳לט־זיין, צש. געוועלטיגען, האָ־ בען אַ ווירקונג. ״קיין בייז אויג זאָל אויף איהם ניט שולט־ זיין״.

שוּל׳מִית, אנוו. דער נאָמען פון דער הירטהין וועלבע ווערט באַזונגען אין שיר־השירים.

שוּם, א. אירגענד וועלכער (וועל־ כע, וועלכעם). קיין שום זאַך ניט, אַבסאָלוט קיין זאַך ניט.

שו׳מו־שָׁמַ׳ים, אר. (ביבליש). שטוינט איהר הימלען! שרעק־ ליך!

שו׳מֵר, המ. (מ. שוֹמְרים [שָׁמ׳רים]). היטער, וועכטער, אויפפאַסער; די דריטע פערזאָן אין אַ צימער וואו עס געפינען זיך פרעמדע מאַן און פרוי (לויט אַ תלמודישען פאַרזאָג איז ניט ערלויבט אַ מאַן צו זיין אין איין צימער מיט אַ פרעמדער פאַרהייראַטהעטער פרוי סיידען אַ דריטע פערזאָן געפינט זיך דערביי). ״דער גנב פאַר דער טהיר איז דער בעסטער שומר״ (שפוו.).

שו׳מר־ומ׳ציל־זיין, צא. היטען און באַשירמען, אָפּהיטען.

שו׳מר־ומַשְׁ׳מר־זיין, צא. אויפפאַסען און באַהיטען, אָפּהיטען.

שו׳מֵר־ח׳נָם, המ. (תלמודיש). אַ׳ן אומזיסטער היטער, איינער וועל־ כער נעהמט פון אַ צווייטען אַ זאַך צו באַהאַלטען אָהן אַ באַלויהנונג און איז דאַריבער ניט פאַראַנט־ וואָרטליך ווען די זאַך ווערט פאַר־ לאָרען.

שו׳מר־פּתָ׳אים, המ. (ביבליש). דער וועלבער באַשיצט די נאַררען (גאָט). ״איהם קען אפילו דער שומר־פתאים ניט העלפען״ (ווער.).

שו׳מר־שָׂ׳כָר, המ. (תלמודיש). אַ היטער פאַר באַלויהנונג, איינער וועלבער נעהמט פון אַ צווייטען אַ זאַך צו באַהאַלטען פאַר אַ געווי־ סען לויהן און איז דאַריבער פאַר־ אַנטוואָרטליך ווען די זאַך ווערט פאַרלאָרען.

שו׳מר־תַּקָ׳נָה, המ. איינער וועלבער פאַסט אויף דאָס געזעץ זאָל אָפּ־ געהיט ווערען. ״וואָס ביזטו עפּעס דער שומר־תקנה געוואָ־ רען?״.

שו׳פט, המ. (מ. שופטים [שָׁפְ׳טִים]). אַ ריכטער. ״צווישען מאַן און ווייב

איז נאָר נאָט אַ שופט״ (שפּוו.).

שופ׳טים, הם. ״די ריכטער״, דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך פון דער ביבעל; הוו. דער נאָמען פון דער אַכט און פערציגסטער סדרה (ווז.).

שו׳פֵךְ־דָם [דַם]־זיין, צש. (ביבליש). צאַפּען דאָס בלוט, פאַרשעמען, באַליידיגען.

שו׳פָר, הם. (מ. שופ׳רוֹת). דער האָרן פון אַ באָק אין וועלכען מע בלאָזט אום ראש־השנה און ביי אַנדערע פייערליכע געלעגענהייטען. ״אַ׳ן אָקס האָט אַ לאַנגע צונג און קען קיין שופר ניט בלאָזען״ (שפּוו.).

שו׳פַר־שֶׁל־מָשִׁי׳חַ, הם. (תלמודיש). דער לעגענדאַרישער האָרן אין וועלכען עס וועט געבלאָזען ווע־רען, ווען דער אידישער דערליי־זער וועט קומען. ״איך זאָל אַזוי הערען שופר־של־משיח״ (אַ׳ן אויסדרוק פון שווערען).

שוֹר, ״דער אָקס״, דער אַסטראָנאָ־מישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט אייר. זעה מַ׳זָל.

שוֹר־הַבָּר׳, הם. (תלמודיש). דער ווילדער אָקס, דער לעגענדאַרי־שער אָקס וועלכער צוגלייך מיט דעם לויתן און דעם יין־המשומר איז אָנגעגרייט אַלס שפּייז פאַר די פרומע אין דער צייט ווען משיח וועט קומען.

שוֹר־הַנִסְ׳קָל, הם. (תלמודיש). אַ׳ן אָקס וועלכער האָט געטויטעט אַ מענשען און איז פאַראורטהיילט געוואָרען (פאַרצייטען ביי אידען) פאַרשטיינט צו ווערען. ״ער האָט אַ פּיסקעל ווי אַ שור־הנסקל״ (ווער.).

שו׳רָה, הזו. (מ. שו׳רוֹת). אַ רייהע, אַ רייהע פון קברים אויף אַ טוי־טענפעלד; אַ ליניע, אַ צייל (פון אַ בוך). געבען די צוועלף שורות, געבען אַ גט.

שו׳רֶק, הם. (מ. שו׳רק׳ען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען ״ֻ״ (ווען לאַנג); ווערט געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען ווי ״וּ״ אין ״קומען״.

שו׳רֶש, הם. (מ. שָׁרָ׳שִׁים). וואָר־צעל, אורשפּרונג, אָפּשטאַמונג; דער וואָרצעל־שטאַם פון אַ וואָרט.

שו׳שַׁן, אנוו. זעה שו׳שַׁן־הַבִּי׳רָה.

שו׳שַׁן־הַבִּי׳רָה, אנוו. (ביבליש). די רעזידענץ־שטאָדט שושן, דערמאָנט אין דעם בוך אסתר.

שו׳שַׁן־פּו׳רִים, הם. דער טאָג אין וועלכען די אידישע איינוואָהנער פון דער שטאָדט שושן האָבען גע־פייערט דאָס פעסט פון פורים, דער טאָג נאָך פורים (וועלכער ווערט אויך באַטראַכטעט ווי אַ שטיקעל יום־טוב).

שושַׁ׳נַת־יַעֲקֹב [יַנְ׳קֹב], הם. (לי־טורגיש). ״די ליליע פון יעקב״, דער נאָמען פון אַ רעליגיעזען פרייד־געזאַנג וואָס ווערט געזונגען מיט אַ געוויסער מעלאָדיע אום פורים.

שו״ת, אב. שְׁאֵ׳לָה־(וּ)תְשׁוּ׳בָה (ווז.).

שו'תָּף, הם. (מ. שותָּפים [שותְּ'פים]). טהיילנעהמער, טהיילהאבער (אין אַ געשעפט אָדער אונטערנעהמונג).

שותָּפות [שותְּ'פות], הוו. געזעל־שאַפט, קאָמפּאַניע (אין אַ גע־שעפט).

שותְּ'פות'דיג, א. געהערענדיג צו צוויי אָדער מעהרערע פּערזאָנען, געמיינשאַפטליך.

שו'תָּפ'טע, הוו. (מ. שו'תָּפ'טעם). זעה שו'תָּף.

שותְּ'פ'יש, א. זעה שותְּ'פות'דיג.

שָ'חור, הם. (מ. שְׁחו'רים), (אַמע־ריקאַניש). אַ שוואַרצער, אַ נעגרא.

שָ'חור'טע, הוו. (מ. שָ'חור'טעם). זעה שָ'חור.

שֶחְ'ט'ען (גע'שָח'ט'ען), צא. שלאַכ־טען, אויסשלאַכטען; קויהלען (בהמות אָדער עופות) לויט דעם אידישען דין. "דער מלאך־המות ש ח ט און בלייבט גערעכט" (שפּוו.).

שחִי'טָה, הוו. (מ. שְחִי'טות). דאָס קוילען פון בהמות און עופות לויט דעם אידישען דין; די אידישע דינים פון קוילען; אויסשלאַכטונג, בלוט־באָד.

שחִי'טָה־געלט, הז. דאָס געלט וואָס מע גיט דעם שוחט פאַר דאָס קוילען.

שחִי'טַת־עו'פות, הוו. דאָס קוילען פון עופות לויט דעם אידישען דין.

שחַ'רית, הם. (מ. שַחֲרִי'תים *). דאָס פריה־מאָרגענדיגע דאַווגען.

ש'טָה, הוו. (ט. ש'טות). גאַנג, שטייגער, מעטהאָדע, טהעאָריע.

שְטות, הוו. (מ. שְטו'תים *, שְטו'ת'ען). נאַרישקייט, דומהייט.

שטות'יערייַ, הוו. נאַרישקייט.

שֶ'טַח, הם. אַ שטרעקע.

שט"ח, אב. שְטַר־חוב (ווז.).

שְטַר, הם. אַ וועקסעל, אַ צעטעל, אַ דאָקומענט.

שְטַר־חוב, הם. (תלמודיש). אַ וועקסעל.

שְטַר־מְכִי'רָה, הם. אַ פאַרקויף־שיין, אַ פאַרקויף־דאָקומענט.

שְטַר־עִסְ'קָא, הם. אַ וועקסעל וועל־כער איז אויסגעמאַכט מיט אַ התיר־עסקא (ווז.); אַ התיר־עסקא.

שְטַר־קַבָּ'לָה, הם. אַ קוויטונג־צע־טעל, אַ קוויטונג.

שַ"י־עו'לָמות, מ. די דרייַ הונדערט מיט צעהן וועלטען וועלכע זיינען אָנגעגרייט פאַר יעדען צדיק נאָך זיין טויט.

שִי'בוש, זעה שִ'בוש.

שִיבְּ'רות־, זעה שִבְ'רות־.

שִינָ'עון, זעה שִנָ'עון.

שִי'דוך, זעה שִ'דוך.

שִי'טָה, זעה ש'טָה.

שייגעץ (פון: שֶ'קֶץ), הם. (מ. שְקָ'צים, שייגאָצים). אַ ניט־אידיש אינגעל; אַ פּראָסטער קערל, אַ יונגאַטש; איינער וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע גלויבענס־

געזעצען . "ווי א שייגעץ אָהן אַ פּייפעל" (ווער.).

שייגעצדיג, א. פרעך, פאַרשייט.

שַׁיָךְ, א. געהערענדיג, באַלאַנגענדיג; גילטיג, וויכטיג. דאָס איז ניט שייך צום ענין, דאָס האָט ניט צו טהאָן מיט דער זאַך. ביי איהם איז ניט שייך אַ פרעמדער אָדער אַ'ן אייגענער, ביי איהם איז ניט קיין אונטערשיעד צווישען אַ פרעמדען אָדער אַ'ן אייגענעם. שייך?, וואָס הייסט?

שַׁיָיכוּת, הוו. פאַרבינדונג, פאַרוואַנדשאַפט, באַציהונג.

שִׁיכ'בַת־, זעה שְׁכ'בַת־.

שִׁי'כּוֹר, זעה שִׁ'כּוֹר.

שִׁיכְ'חָה, זעה שִׁכְחָה.

שִׁי'לוּשׁ, זעה שִׁ'לוּשׁ.

שִׁילְ'שוּל, זעה שִׁלְ'שוּל.

שִׁין, הם. (מ. שִׁי'נ'ען). דער נאָמען פון דעם איין און צוואַנציגסטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית יוען געשריבען מיט אַ פינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ).

שִׁין־יְמָ'נִית, אַ שין מיט אַ פינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ). זעה שִׁין־שְׂמָא'לִית.

שִׁי'נוּי, זעה שִׁ'נוּי.

שִׁי'עוּר, זעה שִׁ'עוּר.

שִׁיפְ'חָה, זעה שִׁפְ'חָה.

שִׁיפְ'לוּת, זעה שִׁפְ'לוּת.

שיקסע, הוו. (פון: שייגעץ, ווז.), (מ. שיקסעס). אַ ניט=אידישע מיידעל; אַ פאַרשייט מיידעל. "אַ שיקסע ביי אַ רב קען אויך פסק'ען שאלות" (שפוו.).

שִׁיר, הם. (מ. שִׁי'רִים). אַ ליעד, אַ געדיכט.

שִׁיר־הַמַעֲ'לוֹת, הם. (מ. שִׁיר־הַמַעֲ'לוֹת'ען), (ביבליש). "דאָס ליעד פון די טרעפּען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון געוויסע קאַפּיטלעך תהלים; אַ צעטעל אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען אָדער אויפגעדרוקט דאָס הונדערט און איין און צוואַנציגסטע קאַפּיטעל תהלים און געוויסע קאַבאַליסטישע ווערטער און זאַצען און וועלכעס ווערט אויפגעקלעפּט אין דעם הויז וואו עס געפינט זיך אַ קינפּעטאָרין אום זי און דאָס קינד צו באַשיצען קעגען בייזע גייסטער; ווערטהלאָזעס פּאַפּיער אָדער וועקסעל.

שִׁיר־הַשִׁי'רִים, הם. (ביבליש). "דאָס ליעד פון אַלע ליעדער", דער נאָמען און די ערשטע ווערטער פון אַ געוויסען ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט די ליעבעס=געזאַנגען פון קעניג שלמה.

שִׁי'רָה, הוו. (מ. שִׁי'רוֹת). געזאַנג, לויב=געזאַנג (פון די מלאכים); דאָס לויב=ליעד וואָס משה האָט געזונגען ווען די אידען זיינען אַריבער דעם ים־סוף. זעה אָזְ'ישיר.

שִׁיר'יִים, מ. "די איבערגעבליבענע", דער רעשט. כאַפּען דעם רבי'נס שיריים, כאַפּען דאָס וואָס איז איבערגעבליבען פון אַ גוטען־אידענ'ס מאָהלצייט (אַ חסידישער איינפיהר).

שִׁי'שִׁי, זעה **שִׁ'שִׁי**.

שִׁכְ'בַת־זֶ'רַע, הוו. (ביבליש). פּאָלוציאָן.

שְׁכוּ'נָה, הוו. (מ. **שְׁכוּ'נוֹת**). נאַכבאַרשאַפט, אומגעבונג.

שִׁ'כּוֹר, הס. (מ. **שִׁכּוֹ'רִים**). אַ טרינקער, אַ פּיאַניצע. "אַז צוויי זאָגען שכור דאַרף זיך דער דריטער לעגען שלאָפען" (שפוו.). "דער שענקער האָט דעם שכור האָלט אָבער די טאָכטער וועט ער איהם ניט געבען" (שפוו.). "עס איז ניטאָ קיין שלעכטער בראַנפען פאַר אַ שכור, קיין שלעכטע מטבע פאַר אַ סוחר און קיין מיאוס'ע נקבה פאַר אַ נואף" (שפוו.).

שִׁ'כּוֹר, א. באַרוישט, באַטרונקען. "וואָס ביי אַ ניכטערען אויף דער לונג איז ביי אַ שכור'ען אויף דער צונג" (שפוו.).

שִׁ'כּוֹרִיטע, הוו. (מ. **שִׁ'כּוֹרִיטעס**). אַ טרינקערקע, אַ פּיאַניצע.

שִׁכּוֹרִ'יניצע [**שִׁכָּ'ר''ניצע**], הוו. (מ. **שִׁכּוֹ'ר'ניצעס** [**שִׁכָּ'ר''ניצעס**]). זעה **שִׁ'כּוֹרִיטע**.

שִׁכּוֹרִ'יניק [**שִׁכָּ'ר''ניק**], הס. (מ. **שִׁכּוֹ'ר'ניקעס** [**שִׁכָּ'ר''ניקעס**]). אַ טרינקער, אַ פּיאַניצע.

שִׁ'כּוֹר'ען, צש. טרינקען, פּיאַנעווען. פאַר'שכור'ען, באַרוישען; פאַרטרינקען. אָנ'שכור'ען, באַרוישען. אויס'שכור'ען־זיך, זיך אויסניכטערען.

שִׁ'כּוֹר'קייט, הוו. באַטרונקענהייט.

שִׂמְחָה [**שִׂכְ'חָה**], הוו. פאַרגעסליכקייט, דאָס פאַרגעסען; די פאַרגעסענע זאַנגען אויף אַ פעלד פון תבואה וועלכע פלעגען געהערען (פאַרצייטען ביי אידען) צו די אָרעמע.

שְׂבִי'חַ, א. אָפט פאַרקומענדיג, אָפט פּאַסירענדיג.

שְׁכִי'נָה, הוו. דער שטראַהלענדער גלאַנץ פון דער גאָטהייט, די גאָטהייט. די שכינה רוהט אויף איהם, זיין געזיכט שטראַהלט, ער זעהט אויס זעהר שען. "די שכינה רוהט אויף איהם ווי אויף אַ גולן" (פּאַראָדיע).

שָׁ'כֵן, הס. (מ. **שְׁכֵ'נִים**). אַ נאַכבאַר; איינער וועלכער וואוהנט אין אַ געדונגענער וואָהנונג, אַ לאָקאַטאָר. "בעסער אַ רייכער שכן איידער אַ'ן אָרעמער בעל־הבית" (שפוו.).

שְׁכֵ'נָה, הוו. (מ. **שְׁכֵ'נוֹת**). זעה **שָׁ'כֵן**.

שְׁכֵ'נוּת, הוו. נאַכבאַרשאַפט; דאָס וואוהנען אין אַ געדונגענער וואוהנונג. וואוהנען אין שכנות, וואוהנען אין אַ געדונגענער וואוהנונג.

שְׁ'כֶנ'טע, הוו. (מ. שְׁ'כֶנ'טעס). זעה שְׁ'כֵן.

שִׁכְרות [שִׁכְ'רות], הוו. טרינקעריי, פיאַנסטוואָ.

שֶׁל־, פ. פון, פאַר, אויף.

שֶׁל־יָד [יַד], הם. די תפלין וועלכע מע טראָגט אויף דער האַנד.

שֶׁל־פֶּ'סַח, א. (שפייז) צובאַרייט לויט די געזעצען פון פסח.

שֶׁל־ראש [ראש], הם. די תפלין וועלכע מע טראָגט אויפ'ן קאָפ.

שֶׁלא־כְּדֶ'רֶךְ־הַטֶ'בַע, א. ניט ווי דער שטייגער פון דער נאַטור, אומנאַטירליך.

שֶׁלא־עָשַ'נִי, "פאַר וואָס ער האָט מיר ניט באַשאַפען", ווערטער גענומען פון אַ ברכה וועלכע מע זאָגט אין דער פריה ביי'ם דאַווענען און אין וועלכער מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס מע איז ניט באַשאַפען געוואָרען אַ פרויענצימער. שפּאַסהאַפט ווערט דער אויסדרוק אָפט געברויכט צו באַצייכענען אַ פרויענצימער.

שַׁלְוָה, הוו. רוהיגקייט, פרידען.

שִׁלוּ'חִים, מ. זעה שָׁלִי'חַ.

שָׁ'לום, הם. פריעדען; די באַגריסונג פון שלום־עליכם. געבען שלום, דערלאַנגען די האַנד צום שלום־עליכם.

שְׁלום [שָׁ'לום]־בַּ'יִת, הם. (תלמודיש). פרידען אין הויז, פאַמיליען-פרידען. "צוליעב שלום־בית מעג מען זאָגען אַ ליגען" (שפּוו.).

שָׁ'לום־וְשַׁלְוָ'ה, מ. פרידען און רוה.

שְׁלום [שָׁ'לום]־זָ'כָר, הם. (מ. שָׁ'לום־זְ'כָרים). די פאַרזאַמלונג פון געסט אין דעם הויז וואו עס איז געבאָרען געוואָרען אַ אינגעל אין דעם פרייטאָג־צו־נאַכט פאַר דעם טאָג פון דער באַשניידונג.

שָׁ'לום־עֲלֵיכֶם, הם. (תלמודיש). "פרידען אויף אייך", ווערטער מיט וועלכע מע באַגריסט אַ פרעמדען אָדער איינעם וועמען מע האָט אַ לאַנגע צייט ניט געזעהן (דער באַגריסטער ענטפערט דאַן: "עליכם־שלום"). געבען שלום־עליכם, דערלאַנגען די האַנד אַלס אַ באַגריסונג. אַ ברייטער שלום־עליכם, אַ פריינדליכע באַגריסונג. "דער איד ענטפערט תמיד פאַרקעהרט, זאָגט מען איהם שלום־עליכם ענטפערט ער עליכם־שלום" (שפּוו.).

שְׁלומִי'אֵל, הם. (מ. שְׁלומִי'אֵלים). נאַרר, אונפעהיגער מענש, טויגעניכטס.

שִׁ'לוש, הם. דריי־פעלטיגקייט, דריי־אייניגקייט.

שָׁ'לוש, זעה שָׁ'לש.

שְׁלו'שָׁה, זעה שְׁלשָׁה.

שְׁלו'שִׁים, זעה שְׁלשִׁים.

שְׁלַח־לְךָ, הוו. "שיק דיר", דער נאָמען פון דער זיבען און דרייסיגסטער סדרה (ווז.). זעה לֶךְ־לְךָ.

שַׁ'לַח־מָ'נות, הם. (מ. שַׁ'לַח־מָ'נות'ען). דאָס געשאַנק פון

שפייזען אָדער געטראַנקען וועלכעס מע שיקט איינער צום צווייטען אום פורים. "מיט אַ קאַץ שיקט מען ניט קיין ש ל ח־מ נ ו ת" (שפוו.). זעה מִשְׁלוֹחַ־מָנוֹת.

שֻׁלְחָן, זעה שוּלְחָן.

שֶׁלִּי, א. מיינס.

שָׁלִיחַ, הם. (מ. שְׁלוּחִים). אַ געשיקטער, אַ געזאַנדטער, אַ שטאַפעט; אַ פאַרטרעטער. "אַ פוילער ש ל י ח צורייסט נאָר די שיך" (שפוו.).

שָׁלִיחַ־מְיוּחָד, הם. א ספעציעל געשיקטער, אַ'ן עקסטרא שטאַפעט.

שָׁלִיחַ־צִיבּוּר, הם. (מ. שְׁלִיחֵי־צִיבּוּר), (תלמודיש). "דער געשיקטער פון דער געמיינדע", דער וואָס דאַוועגט פאַר'ן עמוד.

שְׁלִיחוּת, הוו. גאַנג, אויפטראַג, אויפגאַבע, מיסיאָן.

שְׁלִיטָ"א, אב. שֶׁיִּחְיֶה לְיָמִים טוֹבִים אָמֵן, וועלכער זאָל דערלעבען גוטע יאָהרען אמן (ווערטער וועלכע מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון אַ גרויסען מאַן).

שְׁלִיטָה, הוו. געוועלטיגונג, מאַכט, אַיינפלוס.

שלים־מַזָל, הם. (מ. שלים־מַזָלים). אומגליק; איינער וועלכער האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; טויגעניכטס. צום ש ל י ם־מ ז ל, צום אונגליק.

שלים־מַזָלדיג, א. אומגליקליך.

שלים־מֶזַל'ניצע, הוו. (מ. שלים־מֶזַל'ניצעס). איינע וועלכע האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; אַ טויגעניכטס.

שלים־מֶזַל'ניק, הם. (מ. שלים־מֶזַל'ניקעס). איינער וועלכער האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; אַ טויגעניכטס.

שלים־שלים־מַזָל, הם. (מ. שלים־שלים־מַזָלים). גרויס אונגליק; אַ פערזאָן וועלכע האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; גרויסער טויגעניכטס.

שלימעזאַלניק, הם. (מ. שלימעזאַלניקעס). זעה שלים־מֶזַל'ניק.

שְׁלִישׁ, הם. אַ דריטעל.

שָׁלִישׁ, הם. אַ דריטע פערזאָן וועלכע ווערט אויסגעקליבען צו ענטשיידען צווישען די צוויי שיעדסריכטער ביי אַ'ן אָפּמאַך ווען זיי קענען זיך ניט איינינגען; איינער ביי וועמען מע לעגט איין געלט (אין אַ'ן אָפּמאַך).

שְׁלִישׁוּת, הוו. דאָס אמט פון אַ שליש; געלט אָדער ווערטה־זאַכען איינגעלעגט ביי אַ שליש.

שְׁלִישִׁי, צ. דער דריטער, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער דריטער ביי'ם לייענען אין שוהל. געבען ש ל י ש י, אויפרופען דעם דריטען (באַטראַכטעט אַלס אַ באַזונדערע עהרע).

שֶׁלְּךָ, א. דיינס.

שָׁלָל [שָׁלַל], הם. אַ גרויסער הויפען, זעהר פיעל (געלט).

שְׁלֹמֹה, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען קעניג אַ זוהן פון דוד, וועלכער האָט זיך אויס־געצייכענט מיט זיין גרויסער קלוג־הייט און זיינע פיעל קענטעניסען.

שָׁלֹשׁ, צ. דריי.

שָׁלֹשׁ־סְעוּדוֹת, מ. (תלמודיש). די דריי מאָהלצייטען וועלכע אַ איד מוז עסען אין דעם טאָג פון שבת.

שָׁלֹשׁ־סְעוּדוֹת [שַׁלְשוּדוֹת], המ. די דריטע מאָהלצייט פון שבת וועלכע מע עסט געוועהנליך פאַרנאַכט. אַ פראָסטער שלש־סעודות, אַ פראָסטער מענש. זעה אויבען.

שָׁלֹשׁ־רְגָלִים, מ. (תלמודיש). די דריי אידישע הויפט־פייערטעג (פסח, שבועות און סכות).

שְׁלֹשָׁה, צ. דריי.

שְׁלֹשָׁה־דְבָרִים, מ. (תלמודיש). דריי זאַכען. "שלשה־דברים צוויי ווערטער" (ווער.).

שְׁלְשׁוּל, המ. לאַקסירונג, לויז־לייב.

שְׁלֹשִׁים, צ. דרייסיג, די ערשטע דרייסיג טרויער־טעג נאָך אַ טויטען ביי אידען. "זי מעג שוין תתונה האָבען זי איז שוין נאָך שלשים" (ווער. — אויף אַ׳ן אַלטע מויד).

שַׁלְשֶׁלֶת, המ. אַ געוויסער גע־דרעהדעלטער טאָן (אין טראָפּ).

שַׁלְשֶׁלֶת־הַיּוּחְסִין, הוו. "אַ קייט פון יחוס", אַ׳ן אַלטע אַריסטאָ־קראַטישע אָפּשטאַמונג.

שְׁלֹשֶׁת־יְמֵי־הַגְבָּלָה, מ. "די דריי טעג פון באַגרענעצונג", די דריי טעג פאַר מתן־תורה אין וועלכע דאָס אידישע פאָלק איז באַפוילען געוואָרען פון משה׳ן זיך צוצוגריי־טען און זיך צו האַלטען ווייט פון דעם באַרג סיני; די דריי טעג פאַר שבועות.

שֵׁם [שֶׁם], המ. (מ. שֵׁמוֹת). נאָ־מען; רעפּוטאַציאָן; איינער פון די הייליגע נעמען פון גאָט.

שֵׁם [שֶׁם׳]־**דָּבָר**, המ. אַ באַריהמטע זאַך, אַ באַריהמטהייט.

שֵׁם [שֶׁם]־**הַמְפוֹרָשׁ**, המ. (תלמו־דיש). "דער דייטליכער נאָמען (פון גאָט)", דאָס וואָרט יְהוָֹה (ווז.) אויסגעשפּראָכען ווי עס שטעהט און ניט אין פאַרשטעל־טער פאָרם (עס ווערט געגלויבט אַז מיט דעם שם־המפורש קען מען אויפטהון גרויסע וואונדער).

שֵׁם [שֶׁם]־**טוֹב**, המ. (ביבליש). אַ גוטער נאָמען, אַ גוטע רעפּו־טאַציאָן.

שֵׁם [שֶׁם]־**רַע**, המ. (ביבליש). אַ שלעכטער נאָמען, אַ שלעכטע רעפּוטאַציאָן.

שְׁמָד [שְׁמַד], המ. "פאַרטיליגונג", אַ גזרה אַרויסגעגעבען אויף אידען אַז זיי מוזען זיך טויפען; דאָס טויפען זיך.

שְׁמַד־שְׁטִיק, מ. שטוקעס; שטיפע־רייען.

שְׁמַדְ׳עלְ׳ניצע, חוו. (מ. שְׁמַד׳על׳־ניצעס). זעה שְׁמַד׳על׳ניק.

שְׁמַד׳על׳ניק, המ. (מ. שְׁמַד׳על׳־ניקעס). אַ פאַרדאָרבענער אָדער אויסגעלאַסענער יונג.

שְׁמַד'ען, צא. טויפען. גע'= שמד'טער האלז (אָדער: גע'שמד'טע קישקע), אַ פרע= סער.

שְׁמוּ'אֵל, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פראָפעט; דער נאָמען פון אַ געוויסען ביבלישען בוך איינגעטהיילט אין צוויי טהיי= לען, דער ערשטער פון וועלכע הייסט "שמואל א'" און דער צווייטער — "שמואל ב'".

שְׁמוֹ'נָה, צ. אַכט.

שְׁמוֹנָה־עֶשְׂרֵה [שְׁמוֹנֶשְׂ'רֶה], הוו. (מ. שְׁמוֹנָה־עֶשְׂרֵהים [שְׁמוֹנֶשְׂ'רֵהים]), (תלמודיש). "אַכצעהן", דאָס געבעט וואָס באַ= שטעהט פון אַכצעהן ברכות וועל= כעס מע זאָגט צו יעדען דאַווענען (דאָס געבעט ווערט צוערשט גע- זאָגט פון דעם עולם שטעהענדיג אויף איין פלאַטץ און שטילער= הייד, דאַן ווערט עס ווידערהאָלט אין דער הויך פון דעם וואָס דאַ= ווענט פאַר'ן עמוד. צום ענד פון דעם דאָזיגען געבעט מאַכט מען אַ פּאָאר טריט הינטערוועלאַכטס און דאָס הייסט: "אויסגעהן שמונה־עשרה").

שְׁמוֹ'נִים, צ. אַכציג.

שְׁמוּ'עָה, הוו. (מ. שְׁמוּ'עוֹת). קלאַנג, גערייד; נאַכריכט.

שְׁמוּ'עָה־טוֹ'בָה, הוו. (מ. שְׁמוּ'עוֹת־טוֹ'בוֹת), (ביבליש). גוטע נאַכ= ריכט.

שְׁמוּ'עָה־רָ'עָה, (מ. שְׁמוּ'עוֹת־רָ'עוֹת), (ביבליש). שלעכטע נאַכריכט.

• **שמועס** *, (פון: שְׁמוּ'עוֹת). הם. (מ. שמו'עס'ען). גערייד, גע= שפרעך, פלוידעריי.

שמו'עסען, צש. ריידען, פלוידערן.

שמו'עסער, הם. (מ. שמועסערס). אַ פלוידערער.

שְׁמוּ'רָה, הוו. זעה מַ'צָה־שְׁמוּ'רָה.

שְׁמוֹת, הם. "די נעמען", דאָס צווייטע פון די פינף ביכער פון דער תורה; הוו. דער נאָמען פון דער דרייצעהנטער סדרה (ווז.).

שְׁמִי'טָה, היו. (מ. שְׁמִי'טוֹת). דאָס יאָהר פון שביעית; זיבען יאָהר. איין מאָל אין אַ שמיטה, זעהר זעלטען.

שְׁמַייען, צש. אַרומלויפען פאַרהאַ= וועט. אַרום'שמייען, אַרום= לויפען פאַרהאַוועט. פאַר'= שמייעט, פאַרהאַוועט, פאַר= טהאָן. זעה שְׁמַעְ'יָה'ן.

שְׁמִי'נִי, הוו. דער נאָמען פון דער זעקס און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

שְׁמִינִי־עֲצֶרֶת [שְׁמִינְעַצֶ'רֶת], הם. (מ. שְׁמִינִי־עֲצֶרֶת'ען [שְׁמִינִ־עֲצֶ'רֶעת'ען]) דער אַכטער טאָג פון סכות.

שְׁמִי'נִית־שֶׁבִּשְׁמִי'נִית, הם. (תלמו= דיש). אַ'ן אַכטעל פון אַ'ן אַכטעל, אַ גאַנץ קליינער טהייל.

שְׁמִי'עָה, הוו. דאָס געהער.

שְׁמִי'רָה, הוו. (מ. שְׁמִי'רוֹת). היטונג, אויפפּאַסונג, באַוואַכונג.

שֶׁ'מֶן־זַ'ית, הם. (ביבליש). בוימאייל.

שְׁ'מַ'ע, הוו. (מ. שְׁ'מַ'עָם). אַ'ן אָפּגעריסען בלאַט פון אַ הייליגען בוך (אַ זעלבע בלעטער ווערען געהאַלטען הייליג און צונויפגעזאַמעלט און פון צייט צו צייט באַגראָבען אויפ'ן טויטען פעלד. דאָס וואָרט "שמ'ע" האָט אורשפּרינגליך געהייסען אַ שטיק פּאַפּיר אויף וועלכען דער נאָמען פון גאָט איז געשריבען. זעה שֵׁם); אַ ווערטהלאָזעס פּאַפּיר.

שְׁמַע־יִשְׂרָ'אֵל, "הער, ישראל"! די ערשטע ווערטער פון קריאת־שמע: אַ'ן אָפטער אויסרוף ווען מע שרעקט זיך פאַר עפּעס אָדער ווען מע רופט נאָך הילף. שרייען שמע־ישראל, פּראָטעסטירען, מאַכען אַ סקאַנדאַל.

שְׁמַעְ'יָה'ן, צש. אַרומלויפען פאַרהאַוועט (וואהרשיינליך פון שְׁמַעְ'יָה (איינענאָמען) — אַ געוויסע פּערזאָן וועלכע פלעגט אימער אַרומלויפען פאַרהאַוועט).

שֶׁמ'ען, צש. האָבען אַ נאָמען, זיין באַוואוסט, קלינגען. עס שמ'ט מיט איהם די וועלט. ער איז זעהר באַריהמט.

שמע"צ, אב. שְׁמִי'נִי־עֲצֶ'רֶת (ווז.).

שַׁמָּ'שׁ [שַׁ'מָשׁ], הם. (מ. שַׁמָּ'שִׁים [שַׁמָּ'שִׁים]). באַדיענטער, דיענער; איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט פון אַ'ן אידישער געמיינדע צו האַלטען אָרדנונג אין שוהל און צו טהאָן אַנדערע עהנליכע אַרבייטען פאַר דער געמיינדע; איינער וועלכער ריכט אויס דעם טויטען צו דער בעערדיגונג; דאָס ליכטעל מיט וועלכען מע צינדט אָן די ליכט פון חנוכה. "דער שמש קלאַפּט אין שוהל אַריין און אַליין געהט ער שלאָפען" (שפּוו.). שאַלאָטען שמש, אַ באַדיענטער פון דער געמיינדע. "איך בין ניט דיין שאַלאָטען שמש" (ווער.).

שַׁמָּ'שׁ [שַׁ'מָשׁ]־קָ'טָן, הם. דער געהילף פון אַ שמש, אונטער־שמש.

שַׁמָּשׁוּת [שַׁמָּ'שׁוּת], הוו. די שטעלע פון אַ שמש.

שַׁ'מָּשׁ'טע, הוו. (מ. שַׁ'מָּשׁ'טעס). די פרוי פון אַ שמש; איינע וועלכע האַלט אין אָרדנונג די ווייבערשע שוהל.

שֶׁנָּ'דַּ'ר־ען, צא. צוזאָגען, זיך פאַרפליכטען צו געבען (עפּעס אויף אַ וואָהלטהעטיגען צוועק ווען מע ווערט אויפגערופען צום לייענען אין שוהל. שטאַמט פון די ווערטער "מי־שנדר" (דער וועלכער האָט געשאָנקען) גענומען פון דעם זעגען געבעט וואָס מע זאָגט פאַר דעם געבער).

שָׁ'נָה, הוו. (מ. שָׁ'נִים). אַ יאָהר. "אַזאַ שנה זאָלסטו האָבען" (פלוך־וואָרט).

שֵׁנָה [שֵׁ'נָה]־בְּשַׁ'בָּת־תַּעֲ'נוּג, (תלמודיש). שלאָפען אום שבת איז אַ פאַרגעניגען.

שָׁ'נָה־מְעוּ'בֶּרֶת, הוו. (תלמודיש). זעה עִ'בּוּר־יאָהר.

שִׁ'נוּי, הם. (מ. שִׁנוּ'יים). ענדערונג, פאַרענדערונג.

שִׁ'נוּי־מָ'קוֹם, הם. (תלמודיש). ענדערונג פון פלאַטץ, ענדערונג פון וואוהנאָרט.

שִׁ'נוּי־שֵׁם [שֶׁם], הם. (תלמודיש). ענדערונג פון נאָמען.

שְׁנֵי, צ. צוויי.

שֵׁ'נִי, צ. דער צווייטער, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער צווייטער ביי'ם לייענען אין שוהל. געבען שני, אויפרופען דעם צווייטען.

שֵׁ'נִי־בְּשְׁלִי'שִׁי, מ. "אַ צווייטער מיט אַ דריטען", צווייטע קוזינס. זיין מיט אימיצען שני־בשלישי, זיין אימיצענס פאָטער'ס אָדער מוטער'ס שוועסטער־קינד, אָדער זיין אַ שוועסטער־קינד פון אימיצענס פאָטער אָדער מוטער.

שֵׁ'נִי־בְּשֵׁ'נִי, מ. "אַ צווייטער מיט אַ צווייטען", שוועסטערקינדער.

שְׁנֵי־לוּ'חוֹת־הַ'בְּרִית, מ. די צוויי טאָוולען פון בונד (צווישען גאָט און אידען), די לוחות.

שֵׁ'נִי־לַמֶּ'לֶךְ, הם. דער צווייטער צום קעניג, וויצע־קעניג, הויפּט־מיניסטער.

שְׁנַ'יִם, צ. צוויי.

שְׁנַיִם [שְׁנַ'יִים, שְׁנָ'יִם], מ. צווילינגער.

שְׁנַ'יִם־מִקְ'רָא־וְאֶ'חָד־תַּ'רְגוּם, (תלמודיש). צוויי מאָהל דעם טעקסט אין העברעאיש און איין מאָל די אַראַמעאישע איבערזעצונג (אַזוי איז מען געוועהנליך מעביר די סדרה).

שֵׁ'נִית, או. צווייטענס.

שַׁ"ס, (אב. שִׁ'שָּׁה סְדָ'רִים — די זעקס אַבטהיילונגען פון תלמוד: זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות), הם. (מ. שַׁ"ס'ען). דער תלמוד (ווז.). קליין ש"ס, קאָרטען.

שַׁ"ס־תְּחִי'נָה, הוו. (מ. שַׁ"ס־תְּחִי'נוֹת). אַ געוויסע זאַמלונג פון געבעטען אין אידיש פאַר פרויען.

שַׁסַ"ה־גִ'ידִין, מ. (תלמודיש). די דריי הונדער און פינף און זעכציג אָדערען פון דעם מענשליכען קערפער (לויט די פאַרצייטיגע באַגריפען). זעה תַּרְיַ"ג מִצְ'וות.

שַׁ"ס'ל, הז. (מ. שַׁ"ס'לעך). אַ קליינע אויסגאַבע פון תלמוד (ווז.); אַ טאַש קאָרטען.

שָׁ'עָה, הוו. (מ. שָׁ'עָה'ן). אַ שטונדע. די שעה זאָל ניט זיין!, ניט פאַסירען זאָל עס.

שִׁ'עוּר, הם. אַ מאָס, אַ גרענעץ; אַ לעקציאָן אָדער פאָרטראַג פון תלמוד (מ. שִׁעוּ'רִים). אָהן אַ שעור און אַ'ן ערך, אָהן אַ מאָס און אָהן אַ'ן אָבשאַצונג, אונגעהויער, זעהר פיעל.

שַׁ'עַטְנֵז, הם. אַ געמיש פון וואָלל און פלאַקס, וואָס טאָר זיך ניט געפינען אין די קליידער וואָס

א איד טראָגט ; אַ'ן איבעריגע אָדער שעדליכע פּערזאָן.

שעבטען, צא. זעה שֶׁח'ט'יען.

ש'ער, הס. (מ. שְׁעָ'רִים). טויער ; פֿאָ־ערבלאַט.

ש'ער־בלאַט, הז. (מ ש'ער־בלע־טער). פֿאָרערבלאַט.

שַ'עֲרֵי־רַחֲ'מִים, מ. (תלמודיש). די טויערען פון באַרמהערציגקייט.

ש'עַת־הַדְחָק [הַדְ'חַק], הוו. (תלמודיש). נויטה־צייט, נויט.

שַ'עַת־הַכּו'שֶׁר, הוו. (תלמודיש). פּאַסענדע שטונדע, פּאַסענדע געלעגענהייט.

ש"פ, אב שֶׁל־פֶּ'סַח (ווז.).

שְׁפוֹךְ־חֲמָתְ'ךָ, הס. (ליטורגיש). "גיס אויס דיין צאָרן", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון געוויסע ביבלישע זאַצען וועלכע מע זאָגט אין דער ערשטער נאַכט פון פּסח (דערביי ווערט די טהיר צו דער גאַס געהאַלטען אָפען). אויסלאָזען דעם גאַנצען ש פ ו ך ־ ח מ ת ך, אויסלאָזען דעם גאַנצען צאָרן.

שִׁפְ'חָה, הוו. (מ. שְׁפָחוֹת [שִׁפְ'חוֹת]) דיענסט, שקלאַפין.

שְׁפִי'כוּת־דָ'מִים. (תלמודיש). בלוט־פֿאַרגיסונג ; בלוט־צאַפּענים, באַליידיגונג.

שְׁ'פֵל, הס. (מ. שְׁפָ'לִים). א נידעריגער געמיינער קערל.

שָׁ'פָל, א. נידעריג, געמיין: געפאַלען, געפאַלען ביי זיך.

שִׁפְ'לָה, הוו. (מ. שְׁפֵ'לוֹת). זעה שָׁ'פָל.

שִׁפְ'לוּת, הוו. נידעריגקייט, געפאַלענקייט, פֿאַרשקלאַפטקייט, פֿאַריאָכטקייט.

שֶׁ'פַע, הס. איבערפלוס, רייכטהום; אַ גוט־געהענדעם געשעפט.

שַ"ץ, אב. שְׁלִ'יחַ־צִ'בּוּר (ווז.).

שְׁקִי'עָה, הוו. זעה שְׁקִי'עַת־הַחַ'מָה.

שְׁקִ'יעַת־הַחַ'מָה, הוו. (תלמודיש). זונג־אונטערגאַנג (פון וועלכען שבת און יום־טוב הויבען זיך אָן).

שֶׁ'קֶל, הס. (מ. שְׁקָ'לִים). אַ געוויסע אַלט־העברעאישע מינצע; אַ באַשטימטער געלט־בייטראַג וועלכען יעדער ציוניסט מוז איינצאָהלען איין מאָל אַ יאָהר אין דעם ציוניסטישען פאָנד.

שֶׁ'קֶל־טאָג, הס. אַ באַשטימטער טאָג אין וועלכען די ציוניסטען מוזען איינצאָהלען דעם שקל.

שַׁקְ'לָא־וְטַרְ'יָא, הוו. (מ. שַׁקְ'לָא־וְטַרְ'יָאים), (תלמודיש). איבערלעגונג, פֿאַרהאַנדלונג, דיסקוסיאָן. עס איז נאָך אַ ש ק ל א ־ ו ט ר י א, מע דאַרף עס נאָך גוט באַקלערען.

שֶׁ'קֶץ [שֶׁקְ'ץ], הס. (מ. שְׁקָ'צִים). יונגאַטש.

שְׁקָ'צִים־וּרְמָ'שִׂים, מ. (תלמודיש). עקעלהאַפטע באַשעפעניסען און ווערעם.

שְׁקָצ'עריי', הוו. (מ. שְׁקָצ'ערייִ־
ען). פרעכהייט, פרעכע אויפ־
פיהרונג.

שֶׁ'קֶר, הם. (מ. שְׁקָ'רים). אַ ליגען.

שֶׁ'קֶר אֵין לוֹ רַגְלַ'ים, (תלמודיש).
דער ליגען האָט קיין פיס (באַ־
שטאַנד) ניט.

שַׁקְ'רָן, הם. (מ. שַׁקְרָ'נִים). אַ
ליגנער.

שַׁקְרָ'נוּת, הוו. ליגען־זאָגעריי.

שַׁקְ'רָנ'טע, הוו. (מ. שַׁקְ'רָנ'טעס).
זעה שַׁקְ'רָן.

שְׁ'רוּי־בְּצַ'עַר, הם. (תלמודיש).
איינער וואָס איז אין טרויער אָדער
אין אַ'ן אומגליק.

שָׁ'רוֹן, אנם. דער נאָמען פון אַ גע־
וויסען זעהר פרוכטבאַרען טהאָל
אין פּאַלעסטינא, אָפּט דערמאָנט
אין דער ביבעל.

שֶׁ'רֶץ, הם. (מ. שְׁרָ'צִים). אַ קריי־
בענדעס טהיער; אַ ראַץ; אַ פרעך
איננעל.

שֹׁ'רֶש, הם. (מ. שָׁרָ'שִׁים). זעה
שוֹ'רֶש.

שִׁ'שָּׁה, צ. זעקס.

שִׁ'שִּׁי, צ. דער זעקסטער, דער וואָס
ווערט אויפגערופען דער זעקסטער
ביי'ם לייענען אין שוהל. געבען
ששי, אויפרופען דעם זעקסטען
(ווערט באַטראַכטעט אַלס אַ באַ־
זונדערע עהרע).

שִׁ'שִּׁים, צ. זעכציג.

שִׁ'שִּׁים־רִ'בּוֹא, צ. (ביבליש). זעקס
מאָל הונדערט טויזענד.

שֵׁ'שֶׁת־יְמֵי־בְּרֵא'שִׁית, מ. די זעקס
טעג אין וועלכע גאָט האָט באַ־
שאַפען די ערד.

ש"ת, אב. שַׁבַּ'ת־תְּשׁוּ'בָה (ווז.).

שְׁתַּדְ'לָן, הם. (מ. שְׁתַּדְלָ'נִים).
איינער וועלכער שטעלט זיך איין
אָדער מיהט זיך פאַר אימיצען, אַ
האדאַטאַי (באַזונדערס געברויכט
צו באַצייכענען אַ אידישען פאַר־
שטעהער וועלכער נעהמט זיך אָן
פאַר אידען ביי דער רעגירונג).
אָפּשיקען מיט דעם בראָדער
שתדלן, קיינמאָל ניט אָפּשיקען.

שְׁתַּדְלָ'נוּת, הוו. דאָס איינשטעלען
זיך פאַר אימיצען, האדאַטאַיסטווא.

שְׁתַּדְ'לָנ'טע, הוו. (מ. שְׁתַּדְ'לָנ־
טעס). איינע וועלכע מיהט זיך
אָדער שטעלט זיך איין פאַר אי־
מיצען.

שְׁתַּדְ'לָנ'ען־זיך, צוו. זיך מיהען,
האדאַטייסטווען.

שְׁ'תֵּי־וָעֶ'רֶב, הם. "לייננ און ברייט
(אין וועב־פעדים)", אַ קרייץ.

שְׁתֵּי־שַׂעֲרוֹת, מ. (תלמודיש). "צווי
האָאר", די קענ־צייכענס פון דער־
וואַקסענקייט ביי אַ פרויענצימער.

שְׁתִיָה, שְׁתִיָּיה [שְׁתִּ'יָה], הוו. (מ.
שְׁתִיוֹת [שְׁתִּ'יוֹת]). אַ טרונק
(בראַנפען); דאָס טרינקען (בראַנ־
פען).

שְׁתִיקָה [שְׁתִּי'קָה], הוו. שווייגען,
שווייגענים.

שְׁתִּ'יקען (פון שָׁתֹה), צש. טרינ־
קען, פיאַנעווען.

שׂ.

שׂ, זעה שׁ.

שְׂאוֹ־יְדֵי־כֶם, הם. די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ווען מע ווישט די הענד ביי׳ם אויפשטעהן אין דער פריה אָדער פאַר׳ן עסען.

שׂוֹ׳נֵא, הם. (מ. שׂוֹנְאִים [שָׂנְ׳אִים]). אַ פיינד. ״בעסער אַ גוטער שונא איידער אַ שלעכטער פריינד״ (שפוו.).

שׂוֹ׳נֵא־ישׂרָ׳אֵל, הם. (מ. שׂוֹנְ׳אֵי־יִשְׂרָ׳אֵל). אַ פיינד פון אידען, אַ׳ן אַנטיסעמיט.

שׂוֹ׳נא־מָ׳וֶת, הם. אַ טויטליכער פיינד, אַ ביטערער פיינד.

שׂוֹנְאֵי [שָׂנְ׳אֵי]־צִ׳יוֹן, מ. די פיינד פון ציון, די פיינד פון אידישען פאָלק. ״שונאי־ציון (פאַרקירצט פון: שונאי־ציון זאָלען עס פאַרמאָגען) וואָס ער פאַרמאָגט״ (ווער.).

שָׂ׳טָן, הם. דער בייזער גייסט, דער פאַרפיהרער, דער טייוועל.

שָׂ׳טָן־הַמְקַטְ׳רֵג, הם. דער בייזער מלאך וועלכער רעדט אָן שלעכטעם אויפ׳ן מענשען פאַר גאָט.

שָׂ׳טָן־הַמַשְׁ׳חִית, הם. דער בייזער שלעכטס־טהוענדער גייסט.

שִׂי׳חַת־חוּ׳לִין, הוו. (תלמודיש). וואָכעדיגע רייד, ניט וויכטיגעס געשפּרעך. ניט וויסען די שיחת־חולין פון אומיצען, זיך ניט קענען פאַרגלייכען מיט אימיצען אין די מינדעסטע קענטעניסען.

שִׂין, הם. (מ. שִׂי׳נ׳ען). דער נאָמען פון דעם איין און צוואַנציגסטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית ווען געשריבען מיט אַ פינטעלע אויף דער לינקער זייט (שׂ).

שִׂין־שְׂמָא׳לִית, אַ ״ש״ מיט אַ פינטעלע אויף דער לינקער זייט (שׂ).

שְׂכִיר־יוֹם [יָם], הם. (תלמודיש). אַ טאָג־לויהנער, איינער וועלכער איז געדונגען צו אַרבייטען פון טאָג.

שְׂכִי׳רוּת, הוו. געהאַלט, לויהן.

שֵׂ׳כֶל, הם. (מ. שְׂכִ׳לִיעָן). פאַרשטאַנד, פאַרנונפט; זינן; קלוגהייט; געדאַנקען, איינפאַל, אידעע. ״ווייבער האָבען לאַנגע האָאר און קורצען שכל״ (שפוו.). ״מע באַגריסט נאָך די קליידער מע באַגלייט נאָך דעם שכל״ (שפוו.). ״שכל און חרטה קומען שטענדיג צו שפּעט״ (שפוו.). ״די ווייבער׳ס שכל איז זייער צירונג, די מענערס צירונג איז זייער שכל״ (שפוו.).

שֵׂ׳כֶל־הַיָ׳שָׁר, הם. דער גלייכער פאַרשטאַנד.

שׂ׳כֶל׳דיג, א. פאַרנינפטיג, קלוג, וויציג, גייסטרייך.

שׂכ׳ל׳ען־זיך, צוו. זיך קליגען, זיך וויצלען.

שָׂכָר [שְׂבַר], הם. לויהן, באַלויהגונג; לויהן=געלט; די באַלויהגונג אויף יענער וועלט.

שְׂכַר־הֲלִי׳כָה, הם. (תלמודיש). דער לויהן וועלכער איז אָנגעבּרייט אויף יענער וועלט פאַר דאָס געהן (טהון אַ גוטע זאַך).

שְׂכַר־טִרְ׳חָה, (תלמודיש). דער לויהן פאַר (אימיצענס) מיה.

שׂכַר־לִי׳מוּד, הז. (תלמודיש). לעהר=געלט.

שׂכַר־מְלָא׳כָה, הם. אַרבּייטס=לויהן, אַרבּייט=געלט.

שָׂמֵ׳חַ־בְחֶל׳קוֹ, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער איז צופריעדען מיט זיין טהייל (שיקזאַל).

שִׂמְ׳חָה, הוו. (מ. שׂמָחוֹת [שׂמְ׳חוֹת]). פרייד; פעסטליכקייט, מאָהלצייט אָדער אונטערהאַלטונג פאַר געסט. „אויף יענעמ׳ס אַ שמחה האָט מען אַפּעטיט“ (שפוו.).

שׂמְ׳חָה־וְשָׂ׳שׂוֹן, ם. (ביבליש). פרייד און לוסטינקייט.

שׂמְ׳חַת־בֵּית־הַשּׁוֹאֵ׳בָה, הוו. (תלמודיש). די פרעהליכקייט פון בית־השואבה — „דאָס הויז פון ברונען“ (דער נאָמען פון אַ געוויסען איינגעשלאָסענעם רוים אין דעם הויף פון בית־המקדש), וואו עס פלעגען אין די מיטעלסטע טעג פון סכות אָפּגעהאַלטען ווערען זעהר לוסטיגע פעסטליכקייטען (די זעלביגע פעסטליכקייטען ווערען נאָך יעצט, אין אַ פיעל געענדערטער און שוואַכערער פאָרם, אָפּגעהאַלטען אין די אָבענדען פון חול־המועד סכות).

שׂמְ׳חַת־מִצְ׳וָה, הוו. אַ רעליגיעזע פעסטליכקייט.

שׂמְ׳חַת־תּוֹ׳רָה, הם. דאָס פרעהען זיך מיט דער תורה, דער פייערטאָג אויף מאָרגען פון דעם לעצטען טאָג פון סכות אין וועלכען מע ענדיגט לייענען די תורה. זעה סִדְ׳רָה.

שִׂנְ׳אָה. **שׂנְ׳אַת־**, הוו. (מ. שׂנְ׳אוֹת). האַס, פיינדליכקייט.

שׂנְ׳אַת־חִ׳נָּם, הוו. (תלמודיש). אומזיסטער האַס, פיינדשאַפט אָהן אַ׳ן אורזאַך.

שׂנְ׳אַת־מָ׳וֶת, הוו. טויטליכער האַס, ביטערע פיינדשאַפט.

שָׂ׳עִיר־הַמִּשְׁתַּלֵּ׳חַ, הם. (תלמודיש). דער זינד=באָק, דער באָק וועלכער פלעגט אַרונטערגעשליידערט ווערען (אין די צייטען פון בית־המקדש) פון דעם פעלז עזאזל אום יום־כפור אַלס אַ׳ן אָפּפער פאַר די זינד פון דעם אידישען פאָלק; אַ׳ן אָפּפער פאַר אַנ׳אַנדערענ׳ס זינד; אַ׳ן אונשולדיגער אָפּפער.

שַׂר, הם. אַ הערר; דער מלאך וועלכען יעדער מענש האָט אין הימעל אַלס זיין פאַרטהיידיגער אָדער באַשיצער, לויט דעם תלמוד.

שַׂר־הַמַשְׁ'קִים, הס. (ביבליש). טראַנקמייסטער, דער וועלכער דערלאַנגט די געטראַנקען, אַ סאַרווער.

שָׂ'רָה, אנוו. דער נאָמען פון דער ערשטער אור־מוטער פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון אברהם.

שָׂ'רִיד־וּפָ'לִיט, הס. (ביבליש). אַ'ן איבערגעבליבענער, אַ'ן אנטרונענער.

שָׂ'רָף, הס. (מ. שְׂרָ'פִים). אַ געוויסער זאָרט מלאך.

שְׂרֵ'פָה, הוו. (מ. שְׂרֵ'פוֹת). אַ פייער, אַ בראַנד; אונטערצינדונג. מאַכען אַ שׂ ר פ ה, אונטערצינדען. "נאָך אַ ש ר פ ה ווערט מען רייך" (שפוו.).

שַׂרְ'פ'ען, צש. ברענען. פ אַ ר ' ש ר פ ' ע ן, פאַרברענען.

שְׂרָ'רָה, הס. (מ. שְׂרָ'רוֹת). אַ זעהר וויכטיגער אָדער פאָרנעהמער הערר, אַ מאַגנאַט. "ווי די ש ר ר ו ת אַזוי דער משרת" (שפוו.).

שְׂרָ'רָה'סטע, הוו. (מ. שְׂרָ'רָה'סטעס). די פרוי פון אַ שררה; אַ וויכטיגע אָדער פאָרנעהמע דאַמע.

ת.

ת, הס. דער צוויי און צוואַנציגסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. מיט אַ פינטעלע אינעווייניג אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ט" אָדער "טה", אָהן אַ פינטעלע — אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ס"; דער זיבען־געשטירען, דער גרויסער בער (אין אַסטראָנאָמיע); אין צעהלען גערעכענט אַלס 400. זעה תָּו.

תַּאֲ'וָה, תַּאֲ'וָה, הוו. (מ. תַּאֲ'וֹת). באַגעהר, זינדיגער באַגעהר, ליידענשאַפט; ליידענשאַפטליכקייט. "גאָט זאָל אָפּהיטען פאַר אידישער גאווה און פאַר גוי'אישער ת א ו ה" (שפוו.).

תַּאֲ'וֹת־הָעוֹ'לָם־הַ'זֶּה, מ. די געלוסטען פון דער וועלט, וועלטליכע פאַרגעניגענס.

תְּאוֹ'מִים, הס. "דער צווילינג", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט סיון. זעה מַ'זָל.

תֵּ'בָה, הוו. קאַסטען, דער קאַסטען אין וועלכען נח מיט זיין פאַמיליע האָבען זיך געראַטעוועט פון דער פאַרפלייצונג, ווי די ביבעל דערצעהלט.

תְּבוּ'אָה, הוו. (מ. תְּבוּ'אוֹת). גע=
טריידע. "אויף שווארצער ערד
וואקסט די בעסטע תבואה"
(שפוו.).

תְּבִי'עָה, הוו. (מ. תְּבִי'עוֹת). פאָ=
דערונג, אַנשפרוך, פרעטענזיע.

תְּבַ'לַע־וּתְחַ'דֵּש, אר. זאָלסט אויס=
ניצען און זיך באַנייען! טראָג גע=
זונטערהייד! (אַ וואונש צו איי=
נעם וועלכער טהוט אָן אַ קלייד
צום ערשטען מאָל.

תֵּ'בַת־נֹחַ, הוו. זעה תֵּ'בָה.

תְּהוֹם [תְּהָם], הם. (מ. תְּהוֹמ'ען
[תְּהָ'מ'יען]), אָבגרונד, גרונד פון
ים.

תְּהִ'לוֹת־וְתִשְׁבָּ'חוֹת, מ. (תלמו=
דיש). לויב= און ריהם=געזאַנגען.

תְּהִ'לִים, הם. דאָס בוך פון פסאַל=
מען.

תְּהִ'לִים־זאָגער, הם. איינער וועל=
כען מע דינגט צו זאָגען תהלים
ווען אימיצער איז קראַנק, אָדער
נאָך אַ טויטען.

תָּו, תָּו, הם. (מ. תָּ'ו'יען, תָּ'ו'יען).
דער נאָמען פון דעם צוויי און
צוואַנציגסטען בוכשטאַב פון דעם
אידישען אַלף־בית. (ת, ת).

תּוֹבֵ'עַ, הם. (מ. תּוֹבְ'עִים). אַ
מאָהנער, אַ קלאָגער.

תּוֹבֵ'עַ־כְּפֶּה [כְּפֶּה], א. (תלמודיש).
מאָהנענדיג מיט'ן מויל, דייטליך
פאָרדערנדיג.

תּוֹ'גַר, הם. דער טערק, טורקיי.

תּוֹךְ [תָּךְ], הם דאָס אינעווייניג=
סטע, דער קערן. אַריינגעהן אין אַ
תוך, זיך פאַרטיעפען. אין תוך
גענומען, גרינדליך באַטראַכטעט.

תּוֹךְ [תָּךְ]־כְּדֵי־דִ'בּוּר, אוו. (תלמו=
דיש). ווי נאָר אויסגערעדט, אין
איין מאָמענט, אויגענבליקליך,
גלייך.

תּוֹ'כֵחָה, הוו. (מ. תּוֹ'כָחוֹת). די
שטראָף, דער קאַפּיטעל אין דער
תורה אין וועלכען עס ווערען
אויסגערעכענט אַלע קללות וועל=
כע גאָט ועט אָנשיקען אויף דאָס
אידישע פאָלק אויב עס וועט ניט
געהן אין דעם וועג פון גערעכ=
טיגקייט (ביי'ם לייענען פון דעם
דאָזיגען קאַפּיטעל אין שוהל רופט
מען געוועהנליך אויף איינעם פון
דעם נידעריגען שטאַנד). "ער האָט
אויסגעלאָזען אויף איהם די גאַנצע
תוכחה" (ווער.).

תּוֹ'כֶן, הם. דער אינהאַלט.

תּוֹ'כֵי־הָעִנְיָ'נִים, הם. אינהאַלט=
פאַרצייכענים.

תומ"י, אב. תְּ'כֶף־וּמִיָּד' (ווז.).

תּוֹסְ'פוֹת, הם. "צולאָגען", דער
נאָמען פון איינעם פון די הויפּט=
קאָמענטאַרען אויף דעם תלמוד
וועלכער צייכענט זיך אויס מיט
טיפקייט און שאַרפזינן.

תּוֹסֶפֶת [תּוֹסְ'פֶת]־כְּתוּ'בָּה, הוו.
(תלמודיש). "אַ צולאָג צו דער
כתובה", אַ דאָקומענט אין וועל=
כען דער מאַן שרייבט אָפּ דער
פרוי געוויסע גיטער אָדער געלט
צו וועלכע די כתובה אַליין גיט
איהר קיין רעכט ניט.

תוֹסֶפְ'תָּא, הוו. (מ. תוֹסֶפְ'תוֹת). "צולאָג", אַ געזעץ=ענטשיידונג פון די תנאים וואָס איז ניט אַריינגע=נומען געוואָרען אין דער משנה.

תוֹעֶ'לֶת, הוו. אַ נוץ.

תוֹ'פֵס־זיין, צא. באַגרייפען, פאַר=שטעהן.

תוֹקֵ'עַ, הם. דער וועלכער בלאָזט דעם שופר אין שוהל.

תוֹ'רָה, הוו. (מ. תוֹ'רוֹת). לעהרע; הייליגע לעהרע; די פינף ביכער פון משה; אַ ספר־תורה. זאָגען תורה, ריידען איבער אַ ביבלי=שען אָדער תלמודישען טעקסט. לערנען תורה, שטודירען די הייליגע אידישע ביכער. "וואו תורה דאָרט איז חכמה" (שפוו.). "וואו תורה דאָרט איז קראָכמאָל" (פאַראָדיע אויף דאָס פריהערדיגע). "אַ שפריכ=וואָרט איז להבדיל אַ תורה" (שפוו.).

תוֹ'רָה וּגְדוּ'לָה בְּמָ'קוֹם אֶ'חָד, הוו. מ. (תלמודיש). געלעהרזאַמקייט און גרויסקייט (רייכקייט) אין איין פלאַטץ.

תוֹ'רָה נְבִי'אִים וּכְתוּבִים [וּכְתוּ'בִים]. מ. (תלמודיש). די פינף ביכער פון משה די פראָפעטען און די שריפטען, די גאַנצע ביבעל.

תוֹ'רָה־שֶׁבִּכְתָב [שֶׁבִּכְתַב], הוו. (תלמודיש). די געשריבענע לעה=רע, די פינף ביכער פון משה.

תוֹ'רָה־שֶׁבְּעַל־פֶּה', הוו. (תלמו=דיש). די לעהרע (וועלכע איז איבערגעגעבען געוואָרען פון אוי=נעם צום צווייטען) מיט'ן מויל, די תלמודישע ליטעראַטור.

תוֹ'רַת־אֱ'מֶת, הוו. (ביבליש). די וואַהרע לעהרע. עס איז תורת־אמת, עס איז אַבסאָלוט וואַהר.

תוֹ'רַת־לאָ'קשען, הוו. פאַראָדיע אויף "תורת־אמת" (ווז.).

תוֹ'רַת־מ'שֶׁה, הוו. די לעהרע פון משה, די פינף ביכער פון משה. עס איז תורת־משה, עס איז אַבסאָלוט וואַהר.

תוֹ'שָׁב, הם. (מ. תוֹשָׁ'בִים). אַ'ן איינוואוהנער, אַ בירגער.

תַזְרִי'עַ, הוו. דער נאָמען פון דער זיבען און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

תַזְרִי'עַ־מְצוֹ'רָע, מ. זעה סִדְרָה.

תַחְבּוּ'לָה, הוו. (מ. תַחְבּוּ'לוֹת). פלאַן, ראַטה, מיטעל.

תְחוּם, הם. (מ. תְחוּ'מִים). גרענעץ, בעצירק, געגענד; די באַשרענקטע געגענד אויסער וועלכער עס איז ניט ערלויבט אידען צו וואוהנען אין רוסלאַנד; תחום־שבת (ווז.).

תְחוּם־שַׁ'בָּת, הם. (מ. תְחוּם־שַׁ'בָּת'ען), (תלמודיש). "דער גרענעץ פאַר שבת", די צוויי טוי=זענד איילען אויף יעדער זייט פון דעם וואָהן=אָרט ווייטער פון וועלכע אַ איד טאָר ניט געהן אום שבת.

תְחִי', זעה תְחִיָּה.

תְחִ'יָה, אר. זי זאָל לעבען (אַ וואָרט וואָס מע שטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון אַ פרוי).

תְּחִי'לַת, זעה תְּחִ'לַּת.

תְּחִי'נָה, זעה תְּחִ'נָּה.

תְּחִיַּת־הַמֵּ'תִים, הוו. (תלמודיש). די אויפלעבונג פון די טויטע. אויפשטעהן תחית־המתים, ווידער לעבעדיג ווערען. ער וועט שוין מעהר קיין תחית־המתים ניט אויפשטעהן, ער וועט שוין מעהר קיין קאָפּ ניט הויבען.

תְּחִ'לַּת, או. צום אָנהויב, ערש־טענס.

תְּחִ'נָּה, הוו. (מ. תְּחִ'נּוֹת). אַ גע־בעט, איינס פון די געבעטען גע־שריבען ספּעציעל פאַר אידישע פרויען; אַ ביכעל פון תחנות.

תַּחֲ'נוּן, הם. (ליטורגיש). "געבעט", דער נאָמען פון אַ טהייל פון דעם מאָרגענדיגען און פאַרנאַכטיגען דאַווענען וועלכען מע זאָגט יעדען טאָג אויסער שבת און יום־טוב צוביינענדיג דעם קאָפּ צו דעם לינקען אָרעם. פאַלען תחנון, זאָגען דאָס גע־בעט פון תחנון.

תַּחֲנוּ'נִים, מ. געבעטען, ריהרענדע געבעטען. בעטען תחנונים, שטאַרק בעטען.

תַּחַת (תַּ'חַת), הם. (מ. תְּ'חָת'ער). הינטען, געזעס; דער נאָמען פון אַ געוויסען פּלאַטץ וואו די אידען האָבען גערוהט ווען זיי זיינען אַרויס פון מצרים.

תַּ'חַת־חֶ'רֶב, או. (ביבליש). אונ־טער דעם שווערד. מאַכען תחת־חרב, מאַכען צו נישט, צושטערען.

תַּחְתּוֹ'נִים, מ. הויזען, פּלודערן.

תִּינוֹ'קוֹת־שֶׁל־בֵּית־רַ'בָּן. מ. שוהל־קינדער.

תֵּי'בָה, זעה תֵּ'בָה.

תְּיפִ'לָּה, זעה תְּפִ'לָּה.

תֵּי'קוּ, (תלמודיש). "זאָל (די פּראַ־גע) בלייבען שטעהן", די פּראַגע בלייבט ניט פאַרענטפערט.

תֵּי'קוּן, זעה תִּ'קוּן.

תֵּי'רוּץ, זעה תֵּ'רוּץ.

תְּכוּ'נָה, הוו. אַסטראָנאָמיע.

תַּכְ'לִית, הם. (מ. תַּכְלִי'תִים*) ענד, ציעל, צוועק, רעזולטאַט. וואָס וועט זיין דער תכלית?, וואָס וועט ווערען?. זוכען אַ תכלית, זוכען אַ פּראָפעסיאָן אָדער אַ געשעפט.

תַּכְ'לִית־שִׂנְ'אָה, הוו. (ביבליש). די העכסטע שטופע פון האַס. פיינד האָבען תכלית־שנאה, זעהר שטאַרק פיינד האָבען.

תַּכְ'ליעווען (פון: תַּכְלִית), צא. פאַרשווענדען, אויסברייגגען.

תַּכְסִי'סֵי־מִלְחָ'מָה, מ. (תלמודיש). קריעגס־פּלענער, קריעגס־מיטלען.

תֵּכֶף (תֵּ'כֶף), או. באַלד, גלייך.

תֵּכֶף־וּמִיָּד (תֵּ'כֶף־וּמִ'יַּד), או. באַלד, גלייך.

תַּכְרִי'כִים, מ. טויטענקליידער. "אויף מצות און אויף תכריכים מוז זיין" (שפּוו.).

תַּבְרִי'כִים־שמעך, מ. גרויסע נאַכלעסיגע שטעך (אין נייהען).

תַּבְ'שִׁיט, הם. אַ צירונג, אַ פוץ=זאַך (מ. תַּכְשִׁי'טִין); (איראָניש) אַ צאַצקעדיגער יונגערמאַן (מ. תַּכְשִׁי'טִים).

תֵּל [תֶּל], הם. "הויפען", רואינע. מאַכען אַ ת ל פון, פאַרשווענדען, אויסבריינגען, רואינירען, מאַכען צו גאָרנישט.

תֵּל [תֶּל]־עוֹ'לָם, הם. (ביבליש). אויביגע רואינע. מאַכען אַ ת ל־ע ו ל ם פון, אין גאַנצען רואינירען.

תָּ'לוּי, הם. "דער געהאַנגענער", דער געקרייציגטער. אַרויפשלעפען אויף זיך דעם ת ל ו י, אָנטהאָן אויף זיך פיעל צירונגען אָדער פוץ=זאַכען.

תָּ'לוּי, א. אָפּהענגיג. "עס איז ת ל ו י אָן איהם".

תָּ'לוּי־בְּדָ'בָר, א. (תלמודיש). אָפּהענגיג פון אַ געוויסער זאַך.

תָּ'לוּי־בְּדַ'עַת־אֲחֵ'רִים, א. (תלמודיש). אָפּהענגיג פון דעם ווילען פון אַנדערע.

תִּ'לֵי־תִּ'לִים־שֶׁל־הֲ'לָכוֹת, מ. (תלמודיש). הויפענס אויף הויפענס פון געזעץ=אויסטייטשונגען אָדער טעקסט=ערקלערונגען.

תְּלִיָּ'ה, הוו. (מ. תְּלִיּוֹת). אַ הילצערנעס געשטעל אויף וועלכען מע הייננט פאַרברעכערס, גאַלגען, עשאַפאָט. "פאַר אַ גנב טאָר מען קיין ת ל י ה ניט דערמאָנען" (שפוו.).

תַּלְ'יוֹן, הם. (מ. תַּלְיוֹנִ'ים). הענקער, קאַט.

תַּלְ'מוּד, הם. אַ ווערק געשריבען טהייל=ווייז אין העברעאיש און טהייל=ווייז אין אַראַמעאיש, וואָס ענטהאַלט אַלע אידישע ציווילקרימינאַל= און גלויבענס=געזעצען, לעהרען פון מאָראַל, שפּריכווערטער, זאַגען, פראַקטישע וויסענשאַפטען, און לעבענסרעגעלען פון פאַרשיעדענע געלעהרטע וועלכע האָבען געלעבט אין פאַרלויף פון אונגעפעהר אַכט הונדערט יאָהר. דער תלמוד איז צוערשט צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אין דעם 2=טען יאָהרהונדערט אין פּאַלעסטינא וואו עס איז דאַמאָלס געווען דער צענטער פון אידישער געלעהרזאַמקייט. די דאָזיגע צוזאַמענשטעלונג רופט זיך "תַּלְ'מוּד־יְרוּשַׁלְ'מִי" (דער תלמוד פון ירושלים). שפּעטער, אין דעם זעקסטען יאָהרהונדערט, ווען די אידישע געלעהרזאַמקייט האָט זיך כמעט אין גאַנצען אַריבערגעטראָגען קיין בבל, האָבען די געלעהרטע רַבִּינָא און רַב־אַשִׁי געמאַכט אַ נייע צוזאַמענשטעלונג וועלכע איז פיעל ברייטער און פאָלקאָמענער ווי די ערשטע. דאָס ווערק הייסט "תַּלְ'מוּד־בַּבְ'לִי" (דער תלמוד פון בבל) און איז דאָס יעניגע וועלכע ווערט הויפטזעכליך שטודירט. דער תלמוד באַשטעהט פון צוויי הויפּט=טהיילען: איינער איז די "מִשְׁ'נָה" וועלכע איז דער גרונד=טעקסט און ענט=

האַלט די געזעץ=ענטשיידונגען און לעהרען פון די גאָר=ערשטע געלעהרטע, די תַּנָאִים; דער צווייטער טהייל איז די "גְמָרָא" וועלכע ענטהאַלט די מיינונגען, ענטשיידונגען און לעהרען פון די אֲמוֹרָאִים, וועלכע טייטשען מעהרסטענטהיילס אוים, אָדער באַציהען זיך אויף, די משנה. דער תלמוד ווערט אויך (נאָך זיין אינהאַלט) אַיינגעטהיילט אין "הֲלָכָה" (ד. ה. די ציוויל= קרימינאַל= און גלויבענס=געזעצען), און אין "אֲגָדָה" (ד. ה. עטהישע לעהרען, זאַגען, שפריכווערטער, ערצעהלונגען א. א. וו.). דער תלמוד באַשטעהט פון זעקס "סְדָרִים", אָדער "הויפּט=אָפּטהיילונגען", וועלכע ווערען אַיינגעטהיילט אין "מַסֶכְתוֹת", אָדער "טראַקטאַטען" (1. סדר ז ר ע י ם וואָס ענטהאַלט די עלף מסכתות: ברכות, פאה, דמאי, כלאים, שביעית, תרומות, מעשרות, מעשר־שני, חלה, ערלה, בכורים. 2. סדר מ ו ע ד וואָס ענטהאַלט די צוועלף מסכתות: שבת, עירובין, פסחים, שקלים, יומא, סוכה, ביצה, ראש־השנה, תענית, מגילה, מועד־קטן, הגיגה. 3. סדר נ ש י ם וואָס ענטהאַלט די זיעבען מסכתות: יבמות, כתובות, נדרים, נזיר, סוטה, גיטין, קידושין. 4. סדר נ ז י ק י ן וואָס ענטהאַלט די צעהן מסכתות: בבא־קמא, בבא־מציעא, בבא־בתרא, סנהדרין, מכות, שבועות, עדיות, עבודה־זרה, אבות, הוריות. 5. סדר ק ד ש י ם וואָס ענטהאַלט די עלף מסכתות: זבחים, מנחות, חולין, בכורות, ערכין, תמורה, כריתות, מעילה, תמיד, מדות, קנים. 6. סדר ט ה ר ו ת וואָס ענטהאַלט די צוועלף מסכתות: כלים, אהלות, נגעים, פרה, טהרות, מקואות, נדה, מכשירין, זבים, טבול־יום, ידים, עוקצים. צום תלמוד ווערען אויך צוגערעכענט די פאָלגענדע פערצעהן ווענינער = אָנגענומענע מסכתות: אבות־דרבי־נתן, סופרים, שמחות (אבל־רבתי), כלה, כלה־רבתי, דרך־ארץ־רבה, דרך־ארץ־זוטא, גרים, כותים, עבדים, ספר־תורה, תפלין, ציצית, מזוזה). די טראַקטאַטען ווידער טהיילען זיך אין "פְּרָקִים", אָדער "אָבשניטען".

תַּלְמוּד־בַּבְלִי, הם. דער תלמוד צוזאַמענגעשטעלט אין בבל. זעה תַּלְמוּד.

תַּלְמוּד־יְרוּשַׁלְמִי, הם. דער תלמוד צוזאַמענגעשטעלט אין פאַלעסטינא. זעה תַּלְמוּד.

תַּלְמוּד־תּוֹרָה, הם. (מ. תַּלְמוּד־תּוֹרָה'ס). א אידישע שוהלע וואו מע גיט (אָרעמע קינדער פרייען) אונטערריכט אין רעליגיאָן און אַנדערע געגענשטאַנדען.

תַּלְמוּדִיסט, הם. (מ. תַּלְמוּדִיסטען). איינער וועלכער קען אָדער שטודירט דעם תלמוד.

תַּלְמוּדִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער גענומען פון תלמוד.

תַּלְמִיד, המ. (מ. תַּלְמִידִים). אַ שילער, אַ'ן אנהענגער.

תַּלְמִיד־חָכָם, המ. (מ. תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים), (תלמודיש). אַ געלעהרטער, אַ תלמודיסט.

תַּלְמִידָה, הוו (מ. תַּלְמִידוֹת). אַ שילערין.

תָּם, המ. אַ נאַאיווער מענש; אַ'ן אידיאָט; איינער פון די ארבעה בנים (ווז.).

תַּמּוּז, המ. דער צעהנטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט אין יוני־יולי און האָט 29 טעג.

תְּמוּנָה, **תְּמוּנַת־**, הוו. (מ. תְּמוּנוֹת). בילד, געשטאַלט.

תְּמוּנַת־אוֹת [אָת], הוו. די געשטאַלט פון אַ בוכשטאַב. ניט וויסען קיין תמונת־אות, ניט קענען לעזען.

תָּמוֹת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים, (ביבליש). "לאָז אונטערגעהן מיין לעבען צוזאַמען מיט די פלשתים" (די ווערטער וועלכע שמשון האָט געזאָגט ווען ער האָט מיט זיינע הענט איינגעוואָרפען די זיילען פון זיין געפענגעניס, ווי די ביבעל דערצעהלט).

תִּמְחֶה, המ. איינער וועלכער שטאַמט פון עמלק, אויף וועלכען עס שטעהט: מָחֹה תִמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק — דו זאָלסט אויסמעקען די שפור פון עמלק.

תָּמִיד, א. שטענדיג, אימער, אַלע מאָל.

תְּמִיָּה, הוו. פאַרוואונדערונג, פראַגע.

תְּמִיכָה, הוו. שטיצע, געלד־שטיצע.

תְּמִימוּת, הוו. איינפאַכקייט, ניט־איבערגעשפּיצטקייט, נאַאיוויטעט.

תְּמִיעוּאַ'טע, א. שטומפּזיניג, נאַריש, אידיאָטיש.

תַּמְצִית, המ. עססענץ, קווינטעססענץ.

תַּנָּא, המ. (מ. תַּנָּאִים). איינער פון די ערשטע תלמודישע געלעהרטע. זעה תַּלְמוּד.

תַּנָּא־בְּרָא [בַּרָא], המ. (מ. תַּנָּא־בְּרָא'ס), (תלמודיש). קערל, באַיבאַק (אורשפּרינגליך: איינער פון די תנאים וואָס ווערען ניט דערמאָנט אין דער משנה).

תְּנַאי, המ. (מ. תְּנָאִים). באַדינג, אָפּמאַך.

תְּנַאי־גֶט, המ. אַ גט וועלכען אַ שטערבליך־קראַנקער גיט זיין פרוי דאַמיט זי זאָל נאָך זיין טויט ניט דאַרפען נעהמען חליצה פון זיין ברודער מיט דעם באַדינג אַז אויב ער וועט בלייבען לעבען זאָל דער גט ניט זיין גילטיג.

תְּנָאִים, מ. אַ געשריבענער אָבמאַך פון פאַרלאָבונג; המ. די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט צו דער פאַרלאָבונג. "בעסער די תנאים צורייסען איידער די כתובה" (שפוו.).

תָּנוּ־רַבָּנָן, (תלמודיש). "אונזערע געלעהרטע האָבען געלעהרנט", ווערטער מיט וועלכע עס הויבען זיך אָן פיעל פאַראַגראַפען אין תלמוד.

תְּנוּ'עָה, הוו. (מ. תְּנוּ'עוֹת). באַוועגונג; מינע, גרימאַסע; אַ העברעאישער וואָקאַל־צייכען.

תַּנַ"ךְ', הם. (מ. תַּנַ'כ'עְן). אב. תּוֹ'רָה נְבִ'יאִים וּכְתוּבִים (ווז.), די ביבעל.

תַּנְצְבַּ"ה, אב. תְּהִי נִשְׁמָ'תוֹ צְרוּ'רָה בִּצְרוֹר' הַחַ'יִּים — זיין זעעלע זאָל זיין איינגעבונדען אין דעם בינטעל פון (איוויגען) לעבען (אויפשריפט אויף אַ מצבה).

תַּעֲ'נוּג, הם. (מ. תַּעֲנוּ'גִים). פאַרגעניגען, וואוהלטאָג.

תַּעֲנוּ'גֵי־הָעוֹ'לָם־הַ'בָּא, מ. די פאַרגעניגענס פון יענער וועלט.

תַּעֲנוּ'גֵי־הָעוֹ'לָם־הַ'זֶּה, מ. די פאַרגעניגען פון דער וועלט.

תַּעֲנִית [תָּ'נֶת], הם. (מ. תַּעֲנִי'תִים). אַ פאַסט־טאָג.

תַּעֲ'נִית־אֶסְ'תֵּר, הם. זעה אֶסְ'תֵּר־תַּעֲנִית.

תַּעֲ'נִית־צִי'בּוּר, הם. (תלמודיש). אַ'ן אלגעמיינער פאַסט־טאָג.

תַּעֲ'נִית־צַדִּי'קִים, הם. אַ פאַסט־טאָג פאַר די גאַנץ פרומע. "פרייטאָג איז אַ תענית־צדיקים".

תָּ'פוּס, א. איינגעשפאַרט, אין פעסטונג.

תְּפִי'לָה, זעה תְּפִ'לָּה.

תְּפִי'סָה, הוו. (מ. תְּפִי'סוֹת). געפענקעניס; אויפפאַסונגס־קראַפט.

תְּפִ'לָּה, הוו. (מ. תְּפִ'לּוֹת). קירך.

תְּפִ'לָּה, הוו. (מ. תְּפִ'לּוֹת). אַ געבעט. טהאָן תפלה, בעטען.

תְּפִ'לָּה־זַכָּה, הוו. "אַ ריינעס געבעט", אַ געוויסעס געבעט וואָס מע זאָגט ערב־יום־כפור פאַרנאַכט.

תְּפִ'לִּים, מ. זעה תְּפִ'לִּין.

תְּפִ'לִּין, מ. קעסטעלאַך פון פאַרמעט צוזאַמענגענייהט מיט אָדערען (גידין, ווז.) אין וועלכע עס ליגען שטיקלעך פאַרמעט באַשריבען מיט געוויסע זאַצען פון דער תורה. די תפלין ווערען ביי'ם דאַווענען געטראָגען אויפ'ן קאָפ און אויף דעם לינקען אָרעם צוגעפעסטיגט מיט רצועות (ווז.).

תְּפִ'לִּין־שֶׁל־יַד, מ. (תלמודיש). די תפלין פון האַנד.

תְּפִ'לִּין־שֶׁל־ראֹשׁ [רָאשׁ], מ. (תלמודיש). די תפלין פון קאָפ.

תְּפִ'לַּת־הַדֶּ'רֶךְ, הוו. דאָס געבעט וואָס מע זאָגט איידער מע געהט אויף אַ רייזע.

תְּפִ'לַּת־שָׁוְא, הוו. (תלמודיש). אַ'ן אומזיסט געבעט, אַ געבעט וועלכעס קען ניט מעהר העלפען.

תְּצַ'וֶּה, הוו. דער נאָמען פון דער צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

תְּקָ'וָה, הוו. (מ. תְּקָ'ווֹת). האָפענונג.

תְּקוּ'מָה, הוו. (מ. תְּקוּ'מוֹת). אויפשטעהונג, אויפלעבונג. ניט האָבען קיין תקומה, ניט קענען מעהר אויפשטעהן.

תּ׳קון, הם. (מ. תּקו׳נים). אויסבעסערונג, קאָררעקציאָן; איינריכטונג, איינפיהרונג; רייניגונג, אויסלייטערונג (פון א זינדיגער נשמה); תקון־ליל־שבועות (ווז.). טרינקען תקון (חסידיש), טרינקען שנאַפּס אין קלויז צו א יאָהרצייט.

תּ׳קון־חֲצות [חֲצֹת], הם. געוויסע געבעטען וועלכע די פרומע זאָגען אום האַלבע נאַכט פאַר די אויפריכטונג פון דעם אידישען פאָלק.

תּ׳קון־לֵיל־שָׁבוּ׳עות, הם. געוויסע טהיילען פון דער תורה וועלכע מע זאָגט די ערשטע נאַכט פון שבועות.

תּקו׳פָה, הוו. (מ. תּקו׳פות). "א קרייז", איינע פון די פיער צייטען פון יאָהר (ווינטער, פריהלינג, זומער, הערבסט); דער טאָג ווען איין תקופה ענדיגט זיך און א צווייטע הויבט זיך אָן; א פעריאָדע, א צייט=פּונקט.

תּקו׳פַת־טֵ׳בֵת, הוו. (תלמודיש). די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט טבת; דער טאָג ווען תקופת־טבת הויבט זיך אָן (דער קירצסטער טאָג פון יאָהר). זעה תּקו׳פָה.

תּקו׳פַת־נִי׳סָן, הוו. (תלמודיש) די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט ניסן; דער טאָג ווען תקופת־ניסן הויבט זיך אָן. זעה תּקו׳פָה.

תּקו׳פַת־תַּ׳מוּז, הוו. (תלמודיש). די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט תמוז; דער טאָג ווען תקופת־תמוז הויבט זיך אָן (דער לענגסטער טאָג פון יאָהר). זעה תּקו׳פָה.

תּקו׳פַת־תִּשׁ׳רִי, הוו. (תלמודיש). די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט תשרי; דער טאָג ווען תקופת־תשרי הויבט זיך אָן. זעה תּקו׳פָה.

תּקִי׳עָה, הוו. (מ. תּקִי׳עות). דאָס בלאָזען אין שופר; א געוויסער אויסגעצויגענער טאָן (די טענער וועלכע ווערען אויסגעבלאָזען פון שופר זיינען פון דרייערליי אַרטען: תקיעה, תרועה און שברים, ווז.).

תּקִי׳עָה־גְדו׳לָה, הוו. (מ. תּקִי׳עות־גדו׳לות). א לאַנגע תקיעה, א זעהר לאַנגער אויסגעצויגענער טאָן פון שופר וועלכען מע בלאָזט אויס פון שופר צום ענד פון אַלע תקיעות.

תּקִי׳עַת־כַּף, הוו. האַנדשלאַג געגעבען אלס באַפעסטיגונג פון א געשעפט אָדער אָפּמאַך, אָדער אַלס א באַשטעטיגונג פון א צוזאַג.

תּ׳קִיף, הם. (מ. תּקִי׳פים). איינפלוסרייכער מאַן; איינענוויליגער שטאָלצער מאַן.

תּ׳קִיף, א. איינפלוסרייך, שטאָלץ, שטאָלץ ביי זיך, פעסט. ת ק י ף אין מעמד, אין א גוטען שטאַנד. "א׳ן אָרעמאַן און א קראַנקער זיינען שטענדיג ת ק י ף" (שפּוו.).

תּקִי׳פות, הוו. שטאָלצקייט, איינענוויליגקייט, פעסטקייט.

תַּקָ'לָה, הוו. (מ. תַּקָ'לוֹת). שטרויכלונג.

תַּקָ'נָה, הוו. (מ. תַּקָ'נוֹת). איינפיהרונג, איינריכטונג, פאָראָרדנונג, געזעץ; פאַרבעסערונג, אויסבעסערונג.

תַּרְ'בּוּת, הוו. מאַניערען, עטיקעט, אויפפיהרונג, גוטע אויפפיהרונג.

תַּרְ'גּוּם, הם. (מ. תַּרְגּוּ'מִים). א כאַלדעאישע איבערזעצונג פון דער ביבעל; כאַלדעאיש; אונפאַרשטענדליכע שפראַך.

תַּרְ'גּוּם־אוּנְ'קְלוֹס, הם. (תלמודיש). די כאַלדעאישע איבערזעצונג פון דער ביבעל פאַרפאַסט פון א געוויסען אונקלוס.

תַּרְ'גּוּם־יוֹ'נָתָן, הם. (תלמודיש). די כאַלדעאישע איבערזעצונג פון דער ביבעל (נביאים און כתובים) פאַרפאַסט פון א געוויסען יונתן.

תַּרְ'גּוּם־יְרוּשַׁלְ'מִי, הם. א געוויסע כאַלדעאישע איבערזעצונג פון דער ביבעל וועלכע איז געמאַכט געוואָרען אין פאַלעסטינא.

תַּרְ'גּוּם־לָ'שׁוֹן, הם. כאַלדעאיש; אונפאַרשטענדליכע שפראַך.

תַּרְ'גּוּם־שֵׁ'נִי, הם. "דער צווייטער תרגום", א געוויסער כאַלדעאישער קאָמענטאַר אויף דעם בוך אסתר וואָס ענטהאַלט פיעלע לעגענדען און וואונדער־ערצעהלונגען.

תְּרוּ'מָה, הוו. אָרונטערנעהמונג, דאָס וואָס מע פלעגט לויט דעם אידישען דין מוזען אָראָפּנעהמען (פאַרצייטען ביי אידען) פון תבואה און אַנדערע פראָדוקטען פאַר דעם כהן; דער נאָמען פון דער נייַנצעהנטער סדרה (ווז.).

תְּרוּ'עָה, הוו. (מ. תְּרוּ'עוֹת). א געוויסער טאָן פון שופר. זעה תְּקִי'עָה.

תְּרוּ'פָה, הוו. (מ. תְּרוּ'פוֹת). היילונג, הייל־מיטעל.

תֵּרוּץ [תֵּ'רֶץ], הם. (מ. תֵּרוּ'צִים). ענטפער; פאַרענטפערונג, ענטשולדיגונג.

תֵּרוּץ [תֵּ'רֶץ]־מַסְ'פִּיק, הם. באַפרידיגענדער ענטפער.

תֶּ'רַח, אנמ. דער נאָמען פון אברהם'ס פאָטער; א'ן אַלטער נאַרר.

תַּרְיַ"ג־אֵבָרִים [אֵבְ'רִים], מ. (תלמודיש). די זעקס הונדערט און דרייצעהן באַשטאַנדטהייל פון דעם מענשליכען קערפער (לויט אמאָליגע באַגריפען).

תַּרְיַ"ג־מִצְ'וֹת, מ. (תלמודיש). די זעקס הונדערט און דרייצעהן געזעצען וועלכע א איד מוז אָפּהיטען. עס ווערט געגלויבט אַז די צאָהל שטימט מיט דער צאָהל פון די טהיילען פון דעם מענשליכען קערפער: די זעקס הונדערט און דרייצעהן געזעצען באַשטעהען פון רמ"ח (248) "עשה'ס" שטימענדיג מיט דער צאָהל פון די גלידער, און פון שס"ה (365) "לא־תעשה'ס" ענטשפּרעכענדיג דער צאָהל פון אָדערען וועלכע געפינען זיך אין מענשליכען קערפער (לויט די אמאָליגע באַגריפען).

תַּרְעוּ'מוֹת, מ. אנשפּרוכען, פּרעטענזיעס.

תַּרְפַּ״ט־אֲלָ'פִים, צ. זעקס הונדערט און ניין און אַכציג טויזענד, אַ'ן אונגעהייער גרויסער צאָהל.

תַּרְ'תֵּי־דְסַתְ'רֵי, מ. ״צוויי זאַכען וועלכע ווידערשפּרעכען זיך איינאַנדער״, אַ ווידערשפּרוך.

תִּשְׁבּוֹ'רֶת, הוו. געבראָכענע צאָהלען, דראָב (אין אַריטמעטיק).

תְּשׁוּ'בָה, הוו. (מ. תְּשׁוּ'בוֹת). ענטפער; באַקעהרונג, באַרייאונג; אַ שטראָף וועלכע מע לעגט אויף אימיצען אַרויף אָדער ער נעהמט אַליין אויף זיך אַלס אַ פאַרגעבונג פאַר אַ זינד.

תְּשׁוּ'קָה, הוו. (מ. תְּשׁוּ'קוֹת). פאַרלאַנג, באַגעהר.

תַּשְׁ'לִיךְ, הם. (ליטורגיש). ״דו זאָלסט אַריינוואַרפען (אין די טיעפעניסען פון מעער אַלע אונזערע זינד)״, דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט דעם ערשטען טאָג פון ראש־השנה שטעהענדיג אויפ'ן ברעג פון אַ לויפיגען וואַסער.

תַּשְׁ'מִישׁ, הם. זעה תַּשְׁ'מִישׁ־הַמִּ'טָּה.

תַּשְׁ'מִישׁ־הַמִּ'טָּה, הם. געשלעכטליכעם צוזאַמענזיין.

תִּשְׁ'עָה, צ. ניין (9).

תִּשְׁ'עָה־בְּאָב, הם. דער נײַנטער טאָג פון מאָנאַט אב, אַ פאַסט און טרויער־טאָג צום אנדענק אן דעם חרבן בית־המקדש.

תִּשְׁ'רֵי, הם. דער ערשטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין סעפּטעמבער־אָקטאָבער און האָט 30 טעג.

תַּשְׁ'ַ״ק, הם. אַ געוויסע פאַרשטעלטע אַרט פון שרייבען לויט וועלכער דער בוכשטאַב ״ת״ מיינט אַ ״ש״, דער בוכשטאַב ״ר״— אַ ״ק״, א. א. וו.

ת״ת, אב. תַּלְ'מוּד־תּוֹ'רָה (ווז.).

אידיש ווערטערבוך

II

זעלטענער געברויכטע העברעאישע (און כאלדעאישע)
אויסדרוקען, זאצען און שפריכווערטער.

א.

אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה, (ביבליש). דער שטיין וועלכען די בויער האָבען פאַראַכטעט — איז געוואָרען דער ווינקעלשטיין.

אָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ, (תלמודיש). אַ מענש איז פאַרהאַוועט נאָך זיין געלט.

אָדָם לְעָמָל יוּלָּד, (ביבליש). אַ מענש איז געבאָרען זיך צו פלאָגען (אויף דער וועלט).

אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם, (תלמודיש). אַ מענש ווען ער טהוט צום ערשטען מאָל אַ שאָדען איז גראָד אַזוי פאַראַנטוואָרטליך ווי ווען ער וואָלט געווען אין דער געוואהנהייט צו מאַכען אַזעלכע שאָדענס.

אֱהָב אֶת הַמְּלָאכָה וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת, (תלמודיש). ליעב די אַרבייט און האַס די פיהרערשאַפט.

אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת אֶת הַשּׁוּרָה, (תלמודיש). ליעבע פאַרדרעהט די גלייכע ליניע פון (פאַרשטאַנד אָדער אויפפיהרונג), ליעבע מאַכט פאַרטייאיש.

אוֹי לְאָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת, (תלמודיש). וועה צו די אויערען וואָס דאַרפען אַזוי וואָס הערען.

אוֹי לִי אִם אוֹמַר וְאוֹי לִי אִם לֹא אוֹמַר, (תלמודיש). וועה מיר אויב איך וועל זאָגען, וועה מיר אויב איך וועל ניט זאָגען.

אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי וְאוֹי לִי מִיִּצְרִי, (תלמודיש). וועה איז מיר פון מיין באַשעפער און וועה איז מיר פון מיין יצר־הרע, ס'איז שלעכט אַזוי און שלעכט אַזוי.

אוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ, (תלמודיש). וועה צו דעם שלעכטען און וועה צו זיין שכן.

אוֹי מֶה הָיָה לָנוּ, (ביבליש). וועה וואָס פון אונז איז געוואָרען.

אֲוִירָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים, (תלמודיש). די לופט פון ארץ ישראל מאכט קלוג.

אוֹמְרִים מִקְצָת שִׁבְחוֹ שֶׁל אָדָם בְּפָנָיו, (תלמודיש). אַ טהייל פון א מענשענ'ס לויב מעג מען זאָגען פאַר זיין געזיכט.

אותִיּוֹת מַחְכִּימוֹת, (תלמודיש). בוכשטאַבען מאַכען קלוג, דער גשריבע־נער טעקסט קלערט אויף.

אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט, (תלמודיש). אַלץ איינס דער וואָס ברייננט ווייניג אָדער דער וואָס ברייננט מעהר (אַזוי לאַנג ווי די אַבזיכט איז גוט).

אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מֶלֶךְ טִפֵּשׁ הָיָה, (תלמודיש). אחשורוש איז געווען אַ נאַרישער קעניג.

אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן חָבִיב, (תלמוד). דער לעצטער איז דער ליעבסטער (אַ ווער־טעל וואָס מע זאָגט ווען מע דערמאָנט אימיצען צום לעצטען).

אַחֲרֵי מוֹת קְדוֹשִׁים אֱמוֹר, „נאָך דעם טויט פון הייליגע זאָג", ד. ה. נאָך דעם טויט זאָגט מען לויב־ווערטער (די ווערטער זיינען אייגענטליך די נעמען פון דריי סדרות וועלכע געהען איינער נאָך דער אַנדערער).

אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, (תלמודיש). ווער איז שטאַרק? — דער וואָס באַצווינגט זיינע (שלעכטע) נייגונגען. „א י ז ה ו ג ב ו ר ה כ ו ב ש גלייכווערטעל" (פאַראָדיע).

אֵיזֶהוּ חָכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, (תלמודיש). ווער איז קלוג? — דער וואָס זעהט פאָראויס דאָס קומענדיגע.

אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, (תלמודיש). ווער איז רייך? -- דער וואָס איז צופרידען מיט זיין טהייל.

אֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע, (תלמודיש). אַ מענש קען זיך אַליין ניט מאַ־כען פאַר אַ פאַרברעכער.

אֵין אָדָם רוֹאֶה נִגְעֵי עַצְמוֹ, (תלמודיש: כָּל הַנְּגָעִים אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ). אַ מענש זעהט ניט זיינע אייגענע פעהלערען.

אֵין אוּמָן בְּלֹא כֵּלִים, (נאָכתלמודיש). אַ קינסטלער קען ניט זיין אָהן גע־צייג.

אֵין אוֹרֵחַ מַכְנִיס אוֹרֵחַ, (תלמודיש). איין גאַסט קען ניט אויפנעהמען אַ (צווייטען) גאַסט.

אֵין בּוֹ מְתוֹם, (ביבליש). ס'איז אין איהם ניטא קיין גאַנץ גליעד.

אֵין בּוֹדְקִין לִמְזוֹנוֹת, (תלמודיש). מע אונטערזוכט ניט ווען עס האַנדעלט זיך אום (געבען אימיצען אויף) לעבענסמיטעל.

אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת, (ביבליש). עס איז ניט געווען אַ הויז וואו עס איז ניט געווען קיין טויטער.

אֵין בֶּן דָּוִד בָּא עַד שֶׁתִּכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס, (תלמודיש). דער זוהן פון דוד (ד. ה. משיח וועלכער וועט זיין אַ'ן אָבשטאַם פון דוד'ן) וועט נים קומען ביז עס וועט אויסגעהן די (לעצטע) פּרוטה פון בייטעל.

אֵין דּוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ לְמִי שֶׁאֵין לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ, (תלמודיש). עס איז ניט גלייך דער וואָס האָט ברויט אין זיין קאָרב (און עסט ניט) צו דעם וואָס (עסט ניט ווייל ער) האָט ניט קיין ברויט אין זיין קאָרב.

אֵין הַקּוֹמֶץ מַשְׂבִּיעַ אֶת הָאֲרִי, (תלמודיש). אַ הייפעל קען ניט זאַט מאַכען דעם לייב.

אֵין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה (לֹא) מִתּוֹךְ עַצְבוּת, (תלמודיש). די געטליכע באַגייסטערונג קומט ניט ווען מען איז באַטריבט.

אֵין חָכָם כְּבַעַל הַנִּסָּיוֹן, (נאָכתלמודיש). קיינער איז ניט אַזוי קלוג ווי דער מאַן פון ערפאַהרונג.

אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה, (תלמודיש). עס איז ניטאָ אַ מענש וואָס האָט ניט זיין מאָמענט אין לעבען.

אֵין מְבִיאִים רְאָיָה מִן הַשּׁוֹטִים, (תלמודיש). פון נאַרען ברייננט מען קיין באַווייז.

אֵין מְגַלִּים אֶלָּא לִצְנוּעִים, (ביבליש). מע אַנטפּלעקט עס בלויז צו די גאַנץ פרומע.

אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה, (תלמודיש). עס איז ניטאָ פריהער און שפּעטער אין דער תורה.

אֵין מַזָּל לְיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אידען האָבען קיין גליק ניט (אורשפּרינגליך מיינט עס: מע קען דעם שיקזאַל פון דעם אידישען פאָלק ניט פאָראויסזעהן פון די שטערען-צייכענס).

אֵין מְסִיחִין בִּסְעוּדָה, (תלמודיש). מע טאָר ניט רעדען ביי'ם עסען.

אֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). מע דאַרף ניט צוואַמענמישען איין פרעהליכקייט (פייערטאָג) מיט דער צווייטער.

אֵין עוֹנְשִׁים אֶלָּא אִם כֵּן מַזְהִירִים, (תלמודיש). מע באַשטראָפט ניט סיידען מע האָט פאָראויס געוואָרענט.

אֵין עֲנִיּוּת בִּמְקוֹם עֲשִׁירוּת, (תלמודיש). עס איז ניטאָ קיין אָרעמקייט אין דעם אָרט פון רייכטהום, ד. ה. אין אַ רייכען פּלאַטץ שטעלט מען זיך ניט אָפּ אויף קליינע אומקאָסטען.

אֵין קַטֵּגוֹר נַעֲשֶׂה סַנֵּגוֹר, (תלמודיש). דער באַשולדיגער קען ניט ווערען אַ פאַרטהיידיגער.

אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְהוָֹה לָרְשָׁעִים, (ביבליש). עס איז ניטאָ קיין פרידען, זאָגט גאָט, פאַר די פאַרברעכער.

אֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיעָה לִרְאִיָּה, (תלמודיש). הערען איז ניט גלייך צו זעהן.

אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, (ביבליש). יעדער טהוט וואָס איז גוט ביי איהם אין די אויגען.

אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְאִישׁ תַּחַת תְּאֵנָתוֹ, (ביבליש). יעדער אונטער זיין וויינ=שטאָק און יעדער אונטער זיין פייגענבוים.

אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה, (ביבליש). צו דער ערבשאַפט און צו דער רוה. "קומען אל המנוחה ואל הנחלה".

אַל תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ, (תלמודיש). זאָלסט ניט גלויבען אין זיך ביז דעם טאָג פון דיין טויט.

אַל תַּגִּידוּ בְגַת, (ביבליש). איהר זאָלט עס ניט דערצעהלען אין גת (אַ געָ=ווייסע שטאָדט), דערצעהלט ניט די שאַנד אין דער פרעמד.

אַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ, (תלמודיש). זאָלסט ניט אור=טהיילען דיין פריינד ביז דו וועסט ניט זיין אין דיזעלביגע אומשטאַנדען ווי ער איז.

אַל תְּהִי בִרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְעֵינֶיךָ, (תלמודיש). די ברכה פון אַ פּראָסטען מענשען זאָל ניט זיין גרינג אין דיינע אויגען.

אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה, (ביבליש). זיי ניט צופיעל קיין צדיק.

אַל תִּסְתַּכֵּל בְּקַנְקַן אֶלָּא בְּמַה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, (תלמודיש). דו זאָלסט ניט קוקען אויף דעם קרוג נאָר אויף וואָס אין איהם.

אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ, (ביבליש). זאָלסט ניט ענטפערן דעם נאַררען לויט זיין נאַררישקייט.

אַל תִּפְרוֹשׁ מִן הַצִּבּוּר, (תלמודיש). זאָלסט זיך ניט אָפּשיידען פון דעם כלל.

אַל תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה, (ביבליש). זאָלסט מיך ניט פאַרלאָזען אויף דער עלטער.

אַל תְּשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם, (ביבליש). איהר זאָלט זיך ניט פאַראומרייניגען.

אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, (ביבליש). אָט איז דיין גאָט, ישראל! (די ווערטער וועלכע אהרן האָט געזאָגט צו די אידען ווען פון דעם גאָלד וואָס ער האָט צושמאָלצען איז אַרויסגעקומען דאָס גאָלדענע קאַלב).

אֵלּוּ וְאֵלּוּ דִבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, (תלמודיש). אי די אי יענע זיינען די ווער=טער פון דעם לעבענדיגען גאָט, אי דאָס אי יענעס איז ריכטיג.

אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי, (תלמודיש). אויב איך אַליין (אַרבייט) ניט פֿאַר זיך ווער (וועט אַרבייטען) פֿאַר מיך?

אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה, (תלמודיש). ווען עס איז ניטאָ קיין מעהל (לע־בענסמיטעל) איז ניטאָ (קען מען ניט לערנען) קיין תורה.

אִם בָּאֲרָזִים נָפְלָה שַׁלְהֶבֶת מַה יַּעֲשׂוּ אֵזוֹבֵי הַקִּיר, (תלמודיש). אויב אויף די צעדערען איז געפֿאַלען אַ פֿייער וואָס זאָל שוין טהאָן דער מאָך פֿון דער וואַנד?

אִם יוֹם תַּעַזְבֶהָ יוֹמַיִם תַּעַזְבֶךָּ, (תלמודיש). ווען דו וועסט זי (די תורה) פֿאַרלאָזען אויף איין טאָג וועט זי דיך פֿאַרלאָזען אויף צוויי טעג.

אִם כִּי אֵין לְדָבָר סוֹף, (תלמודיש). אויב אַזוי וועט דאָך די זאַך קיין ענד ניט נעהמען.

אִם כֵּן לָמָּה זֶה אָנֹכִי, (ביבליש). אויב אַזוי צו וואָס האָב איך (עס באַ־באַדאַרפֿט)? זעה אִם־כֵּן.

אִם לֹא יוֹעִיל לֹא יַזִּיק, (נאָכתלמודיש). אויב עס וועט ניט העלפֿען (יע־דענפֿאַלס) שאַדען וועט עס ניט.

אִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי, (תלמודיש). אויב ניט איצט ווען דען?

אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה, (תלמודיש). זאָג ווייניג און טהו פֿיעל.

אָמְנָם חָטָאתִי, (ליטורגיש). יאָ טאַקי איך האָב געזינדיגט.

אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עֳנִי, (ביבליש). איך בין דער מאַן וואָס האָט דורכגעמאַכט דאָס עלענד.

אַקַמְצָא וּבַר קַמְצָא חֲרֵב יְרוּשָׁלַיִם, (תלמודיש). איבער קמצא און בר־קמצא (צוויי געוויסע פערזאָנען וועלכע האָבען זיך צוקריגט) איז צושטערט געוואָרען ירושלים.

אֲרִי שֶׁבַּחֲבוּרָה, (תלמודיש). דער לייב פֿון דער געזעלשאַפֿט, דער העכ־סטער פֿון אַלעמען.

אַשְׁקָא דְרִיסְפָּק חֲרֵב בֵּיתָר, (תלמודיש). איבער אַ דייקסעל פֿון אַ וואָגען איז צושטערט געוואָרען די שטאָדט ביתר.

אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהַב יוֹכִיחַ, (ביבליש). וועמען ער ליעבט דעם שטראָפֿט ער.

אַתַּרְנְגוֹל וְאַתַּרְנְגוֹלְתָא חֲרֵב טוּר מַלְכָּא, (תלמודיש). איבער אַ האָהן און אַ הוהן איז צושטערט געוואָרען די שטאָדט טור־מלכא.

ב.

בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ, (ביבליש). דאָס וואַסער האָט שוין דערגרייכט ביז'ן לעבען (ביז'ן האַלז).

בְּדִידִי הֲוָא עוּבְדָא, (תלמודיש). מיט מיר (אַליין) האָט די זאַך פּאַסירט.

בִּדְלֵיכָּא כּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגֵי, (תלמודיש). ווען עס איז ניטאָ קריגט קיינער נישט.

בּוֹר כָּרָה וַיַּחְפְּרֵהוּ, (ביבליש). די גרוב וואָס ער אַליין האָט געגראָבען און אויסגעהאַקט (אין איהר וועט ער אַליין אַריינפאַלען).

בְּחִיל וּבִרְעָדָה, (ביבליש). מיט טרייסלען און מיט ציטערנים, מיט גרויסער פאַרעהרונג.

בָּטֵל וּמְבוּטָל כְּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר, (תלמודיש). אויסקאַסירט און ווערטהלאָז ווי אַ צובראָכען שערבעל.

בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח, (ביבליש). עס זאָל פאַרניכטעט ווערען דער טויט אויף אויביג (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע רעדט פון טויט).

בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים, (תלמודיש). ווען זיינען די רייד געזאָגט געוואָרען, ווען איז דאָס אַלץ גערעדט.

בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָּדוֹל, (ביבליש). מיט וואָס איז דיין קראַפט גרויס?

בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג עַל פָּחוּת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, (תלמודיש). אַ זוהן (אַן אָפּשטאַם) פון נח וועט זיך לאָזען טויטען איבער אַ פּרוטה. זעה בֶּן־נֹחַ.

בֶּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַחוּפָּה, (תלמודיש). אַ זוהן פון אַכצעהן (יאָהרען דאַרף געפיהרט ווערען) צו דער חופה, ד. ה. צו אַכצעהן יאָהר מוז מען הייראַטהען.

בִּנְפוֹל אוֹיִבְךָ אַל תִּשְׂמָח, (ביבליש). ווען דיין פיינד פאַלט זאָלסטו זיך ניט פרעהען.

בְּעִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא חוּצְפָּא יִסְגֵּא, (תלמודיש). אין די טריט (פאַר'ן קומען) פון משיח וועט זיך די פרעכהייט פאַרמעהרען.

בָּקִי בְּכָל חַדְרֵי הַתּוֹרָה, (תלמודיש). באַהאַוועגט אין אַלע קאַמערען (אַבטהיילונגען) פון דער תורה.

בְּרֹב דְּבָרִים לֹא יֶחְדַּל פָּשַׁע, (ביבליש). פון פיעל רעד קען די זינד ניט אויסגעמיידט ווערען.

בְּרׇב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ, (ביבליש). דורך פיעל פאָלק ווערט דער קעניג געעהרט.

בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ, (ביבליש). געבענשט זאָלסטו זיין אין דיין קומען.

בָּרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ, (ביבליש). געבענשט זאָלסטו זיין אין דיין אוועקגעהן.

בָּרוּךְ יְהֹוָה יוֹם יוֹם, (ביבליש). געבענשט זאָל זיין גאָט פאַר יעדען טאָג.

בָּרוּךְ מְשַׁנֶּה הַבְּרִיּוֹת, (ליטורגיש). געלויבט זאָל זיין דער וואָס מאַכט די באַשעפעניסען פערשיעדען (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע זעהט אַ ניט=געוועהנליכע בעשעפענים).

בָּרוּךְ מַתִּיר אֲסוּרִים, (ליטורגיש). געלויבט איז דער וואָס באַפּרייט די גע=פאַנגענע (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען אימיצער ווערט באַפּרייט פון געפענקעניס).

בָּרִי וְשֶׁמָּא בָּרִי עָדִיף, (תלמודיש). געוויס און אַ טאָמער — איז געוויס בּילכער.

בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי, (תלמודיש). צוליעב דעם וואָס איך בין אַ מאַנספערשוין, דאַרף איך פערלירען (האָבען ווענינער רעכט)?

בְּשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ, (ביבליש). ביי דיין לעגען זיך און ביי דיין אויפשטעהן.

בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, (תלמודיש). אין אַ צייט וואָס איז ניט טאָג און ניט נאַכט.

בָּתַר עַנְיָא אַזְלָא עֲנִיוּתָא, (תלמודיש). נאָך דעם אָרעמאַן געהט די אָרעמ=קייט.

ג.

גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ, (תלמודיש). איבער דעם הויכען נאָך אַ העכערער.

גָּדוֹל הַמְעַשֶּׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה, (תלמודיש). גרעסער איז דער וואָס מאַכט אַנדערע צו טהאָן (גוטעס) ווי דער וואָס טהוט אַליין.

גְּדָיִים נַעֲשׂוּ תְיָשִׁים, (תלמודיש). די ציקעלעך זיינען געוואָרען בעק.

גַּם אֲנִי בַּחֲלוֹמִי, (ביבליש: אַף אֲנִי בַּחֲלוֹמִי). איך קום אויך מיט מיין טרוים.

גַּם בְּמַעֲלָלָיו יִתְנַכֶּר נָעַר, (ביבליש). אַ קינד קען שוין דערקענט ווערען נאָך זיינע טהאַטען.

ד.

דָבָר הַמִתְקַבֵּל עַל הַלֵב, (תלמודיש). אַ זאַך וואָס לעגט זיך אויפ׳ן הערצען (זינען).

דִבְּרָה תוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, (תלמודיש). די תורה האָט אָפט גערעדט אין דעם סטיל פון מענשען.

דִבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים, (תלמודיש). די ווערטער פון די קלוגע קלינגען געלאַסען.

דְבָרִים בְּגוֹ, (תלמודיש). עס זיינען דערינען דאָ (געוויסע) זאַכען, עס זיינען פאַראַן אורזאַכען. "עס זיינען דאָ ד ב ר י ם ב ג ו".

דְבָרִים הַיוֹצְאִים מִן הַלֵב נִכְנָסִים אֶל הַלֵב, (תלמודיש). ווערטער וועלכע געהען פון הערצען אַרויס געהען אין הערצען אַריין.

דְבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, (תלמודיש). "זאַכען וועלכע שטעהען אויף דעם שפיץ פון דער וועלט", וויכטיגע זאַכען.

דַי לַחֲכִימָא בִּרְמִיזָא, (תלמודיש). דעם קלוגען איז גענוג מיט אַ וואונק.

דַיָה לְצָרָה בְּשַׁעְתָּה, (תלמודיש). עס איז גענוג [דאָס אונגליק אין דער צייט ווען עס קומט (און מע דאַרף זיך פאָראויס וועגען דעם ניט בעטריבען).

דִינָא דְמַלְכוּתָא דִינָא, (תלמודיש). דאָס געזעץ פון דער רעגיערונג איז אַ געזעץ (וועלכען מע דאַרף פאָלגען).

דִירָה נָאָה אִשָּׁה נָאָה וְכֵלִים נָאִים מַרְחִיבִים דַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם, (תלמודיש). אַ שענע וואָהנונג, אַ שענע פרוי און שענע מעבעל, מאַכען ברייט (אויפגערוימט) דאָס געמיטה פון אַ מענשען.

דַע מֵאַיִן בָּאתָ, (תלמודיש). ווייס פון וואַנען דו ביסט געקומען.

דַע מַה שֶׁתָּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס, (תלמודיש). ווייס וואָס דו זאָלסט ענטפערען דעם ניט=גלויבענדען.

דְעָלָךְ סָנֵי לְחַבְרָךְ לֹא תַעֲבִיד, (תלמודיש). וואָס דו האָסט (אַליין) פיינד זאָלסטו ניט טהאָן צו דיין מיט=מענשען.

דֶרֶךְ אֶרֶץ קָדְמָה לַתּוֹרָה, (תלמודיש). וועלטליכע פפליכטע זיינען בילכער ווי לערנען תורה.

ה.

הָא בְּהָא תַּלְיָא, (תלמודיש). דאָס הייננט אָפּ אָן יענעם, איינס הייננט אָפּ פון אנדערען.

הָאוֹכֵל בְּשׁוּק דּוֹמֶה לְכֶלֶב, (תלמודיש). דער וואָס עסט אין גאַס איז גלייך צו אַ הונד.

הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְאוּלָּה לָעוֹלָם, (תלמודיש). דער וואָס דערצעהלט איבער אַ זאַך אין דעם נאָמען פון דעם וואָס האָט עס צוערשט דערצעהלט ברייננט די גאולה אויף דער וועלט.

הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצוֹף, (ביבליש). צי צוליעב איין מענ־שען וואָס זינדיגט ווערסטו צארענען אויף דער גאַנצער געמיינדע?

הַב הַב, (ביבליש). גיעב, גיעב! (אַ'ן אויסדרוק פון געלד גיערינקייט).

הַבָּא לְהָרְגְךָ הַשְׁכֵּם וְהָרְגוֹ, (תלמודיש). דעם וואָס קומט דיך טייטען האָפּ זיך פאָראויס און טייט איהם.

הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ, (ביבליש). קומט לאָמיר זיך קלינען איבער איהם (דעם אידישען פאָלק. ווערטער וועלכע דער קעניג פון עגיפטען האָט גע־זאָגט צו זיינע ראַטהגעבער).

הֲבֵל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל, (ביבליש). נאַרישקייט פון נאַרישקייטען, אַלץ איז נאַרישקייט.

הֶבֶל מַפִּיק הֶבֶל, (תלמודיש). היץ טרייבט אַרויס היץ.

הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָדוֹל הֵימֶנּוּ, (תלמודיש). דער וואָס איז גרעסער פון זיינע מיט־מענשען, איז זיין ליידענשאַפט נאָך גרעסער פון איהם.

הַגּוֹנֵב מִן הַגַּנָּב פָּטוּר, דער וואָס גנב'עט פון אַ גנב ווערט פריי געשפראָ־כען.

הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים, (ביבליש). איז קעניג שאול אויך צווישען די פראָ־פעטען?

הֶדְיוֹט קוֹפֵץ בְּרֹאשׁ, (תלמודיש). דער פראָסטאַק שפּרינגט (אימער) אַרויס דער ערשטער.

הֱוֵי דָן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת, (תלמודיש). זאָלסט אורטהיילען יעדען מענשען צום גוטען.

הֱוֵי זָנָב לָאֲרָיוֹת וְאַל תְּהִי רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים, (תלמודיש). זיי (בעסער) דער עק ביי די לייבען און זיי ניט דער קאָפּ ביי די פיקס.

הִזָּהֲרוּ בִּבְנֵי עֲנִיִּים שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא תוֹרָה, (תלמודיש). גיט אכטונג אויף די קינדער פון די אָרעמע דען פון זיי קומט אַרויס די געלעהרזאַמקייט.

הַזּוֹרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצוֹרוּ, (ביבליש). די וואָס זעען מיט טהרערען וועלען שניידען מיט געזאַנג.

הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, (ביבליש). דער קלוגער האָט זיינע אויגען אין זײַן קאָפּ.

הֲיַהֲפוֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ, (ביבליש). קען דען דער (שוואַרצער) אַביסיניער ענדע=רען (די פארב פון) זיין הויט?

הַיּוֹם כָּאן וּמָחָר בַּקֶּבֶר, (תלמודיש). היינט דאָ און מאָרגען אין גרוב.

הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרוּבָּה, (תלמודיש). דער טאָג איז קורץ און די אַר=בייט איז גרויס.

הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה, (תלמודיש). אַלץ לויט דעם איינפיהר (מאָדע) פון דעם לאַנד.

הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּשׁ וְהַמִּתְבַּיֵּשׁ, (תלמודיש). אַלץ ווענדט זיך אָן ווער דער באַליידיגער איז און ווער דער באַליידיגטער.

הַכֹּל תָּלוּי בְּמַזָּל, (נאָכתלמודיש). אַלץ הענגט אָפּ אָן שיקזאַל.

הַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל, (ביבליש). געלט (פאר) ענטפערט אַלצדינג.

הַכֶּר נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא אִם לֹא, (ביבליש), דערקען אויב דאָס איז דאָס העמדעל פון דיין זוהן אָדער ניט (די ווערטער וואָס די זיהן פון יעקב'ן האָבען געזאָגט צו איהם ווען זיי האָבען איהם געבראַכט יוסף'ס העמ=דעל איינגעשמירט אין בלוט).

הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ, (ביבליש). געהערסטו צו אונז אָדער צו אונזערע פיינד?

הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, (תלמודיש). דער וועלכער וויל אַרויסקריגען (געווינען געריכטליך) פון אַ צווייטען מוז ברענגען דעם באַוויז.

הַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, (תלמודיש). דער וואָס פאַרשעמט אַ צווייטען אין דער עפענטליכקייט וועט ניט האָבען יענע וועלט.

הֲמִן הַגֹּרֶן אוֹ מִן הַיָּקֶב, (ביבליש). צי פון דעם שייער אָדער פון דעם וויין=קעלטער?, ד. ה. פון וואַנען זאָל איך עס נעהמען?

הֲמִן הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא מָיִם, (ביבליש). צי פון דעם שטיין קענען מיר אַרויסקריגען וואַסער?

הַמָּקוֹם יְמַלֵּא חֶסְרוֹנְךָ, (תלמודיש). גאָט זאָל אויספיהלען דיין שאָדע (ווערטער וועלכע מע זאָגט צו דעם וואָס זיצט אין טרויער נאָך א טויטען).

הַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמוֹר, (תלמודיש). דער וואָס האָט אָנגעהוי־בען די גוטע טהאָט — צו איהם זאָגט מען: ענדיג (זי).

הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ הוּא נֶעֱנֶה תְּחִלָּה, (תלמודיש). דער וואָס בעט פאַר'ן צווייטען ווערט זיין אייגענעס געבעט געענטפערט צוערשט.

הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ, (ביבליש). די וועלכע זיינען געוועזען ליעב און צערטליך אין זייער לעבען און האָבען זיך אויך אין זייער טויט ניט צושיידט.

הַפִּנְקָס פָּתוּחַ וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, (תלמודיש). דאָס בוך איז אָפען און די האַנד שרייבט.

הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם, המ. (תלמודיש). "די זייט וועלכע איז ביי זיי ביידען גלייך", דער פונקט פון עהנליכקייט.

הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו, (ביבליש). די שטים איז די שטים פון יעקב אָבער די הענד זיינען די הענד פון עשו.

הַשֵּׁם יַצְלִיחַ דַּרְכְּךָ (דַּרְכְּכֶם), גאָט זאָל באַגליקען דיין (אייער) וועג.

ו.

וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ, (ביבליש). און דו זאָלסט ליעב האָבען דיין מיט־מענשען ווי זיך אליין.

וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ, (ביבליש). און דו זאָלסט אויסראָטען דאָס שלעכטע פון צווישען דיר.

וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ, (ביבליש). און א וואָלף וועט וואוהנען (צוזאַמען) מיט א שעפס.

וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה, (ביבליש). און דו זאָלסט טראַכטען פון איהם (גאָט'ס וואָרט) ביי טאָג און ביי נאַכט.

וְהֶחֱזִיקוּ שֶׁבַע נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד, (ביבליש). און עס וועלען זיך אָנהאַלטען זיבען פרויען אָן איין מאַן.

וְהַמֵּבִין יָבִין, און דער קלוגער וועט פאַרשטעהן.

וְהָעִיר שׁוּשַׁן נָבוֹכָה, (ביבליש). און די שטאָדט שושן איז געוואָרען צו־טומעלט.

וְהָעִיר שׁוּשַׁן צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה, (ביבליש). און די שטאָדט שושן איז געװאָרען לוסטיג און פרעהליך.

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, (ביבליש). און עס איז געשעהן אין מיטען נאַכט.

וַיְהִי כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בַּיָּיִן, (ביבליש). און װען דאָס הערץ פון דעם קעניג איז געװעזען פרעהליך פון װיין.

וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, (ביבליש). און װיין מאַכט פרעהליך דאָס הערץ פון דעם מענשען.

וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ, (ביבליש). און דאָס אַלטע זאָלט איהר אָפּשאַפען װען עס קומט דאָס נייע.

וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב, אָבער מע קען עס פאַרענטפערן.

ז.

זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, (ביבליש). דאָס איז מיין טרייסט אין מיין נויטה.

זֶה בְּכֹה וְזֶה בְּכֹה, (ביבליש). דער אַזוי און דער אַזוי. דער אַהין און דער אַהער.

זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה לֹא חָסֵר, (תלמודיש). אי דער האָט נוצען אי דער אַנדערער פאַרלירט גאָרנישט.

זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה, (ביבליש). מיר געדענקען די פיש (װעלכע מיר פלעגען עסען אין עגיפטען. װערטער װאָס די אידען האָבען געזאָגט צו משה׳ן אין דער מדבר).

זָקֵן זֶה שֶׁקָּנָה חָכְמָה, (תלמודיש). אַ׳ן אַלטער הייסט דער װאָס איז אַלט אין קלוגהייט.

זָקֵן שֶׁשָּׁכַח תַּלְמוּדוֹ, (תלמודיש). אַ׳ן אַלטער מאַן װעלכער האָט פאַרגעסען װאָס ער האָט (אַמאָל) געלערנט.

זִקְנֵי עַם הָאָרֶץ כָּל מַה שֶּׁמַּזְקִינִים טִפְּשׁוּת נִיתּוֹסֶפֶת עֲלֵיהֶם, (תלמודיש). אַלטע פראָסטאַקעס װאָס זיי װערען עלטער אַלץ מעהר װאַקסט זייער נאַרישקייט.

זִקְנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים כָּל מַה שֶּׁמַּזְקִינִים דַּעְתָּם נִיתּוֹסֶפֶת עֲלֵיהֶם, (תלמודיש). אַלטע געלעהרטע װאָס זיי װערען עלטער אַלץ מעהר װאַקסט זייער פאַרשטאַנד.

ח.

חֲבַל עַל דְּאָבְדִין וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין, (תלמודיש). אַ שאָד אויף די װעלכע

ווערען פֿארלאָרען און קענען מעהר ניט געפֿונען ווערען.

חַבְרָךְ חַבְרָא אִית לֵיהּ, (תלמודיש). דיין באַקאַנטער האָט (ווידער) אַ באַקאַנטען:

חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם, (ביבליש). באַניי אונזערע טעג ווי אין אַמאָליגע צייטען.

חוֹנֵף לְרָשָׁע נוֹפֵל בְּיָדוֹ, (תלמודיש: הַמַּחְנִיף לְרָשָׁע סוֹף נוֹפֵל בְּיָדוֹ). דער וואָס שמייכעלט זיך צו דעם פֿאַרברעכער וועט אַריינפֿאַלען ביי איהם אין די הענד.

חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזֵּק, שטאַרק זיך, שטאַרק זיך און לאָמיר זיך שטאַרקען (ווערטער וועלכע מע רופֿט אויס ווען מע ענדיגט די תורה אָדער וואָס מע שטעלט צום ענד פֿון אַ הייליגען בוך).

חֲכָמִים הִזָּהֲרוּ בְּדִבְרֵיכֶם, (תלמודיש). היט זיך, געלעהרטע, מיט אייערע רייד.

חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו, (ביבליש). די קלוגהייט פֿון אַ מענשען פֿאַרשיינט זיין געזיכט.

חֲמוֹר נוֹשֵׂא סְפָרִים, (נאָכתלמודיש). אַ'ן עזעל באַלאָדען מיט ביכער.

חֶצְיִ שֶׁלִּי וְחֶצְיִ שֶׁלָּךְ, (תלמודיש). האַלב מיינס און האַלב דיינס.

חָתָן דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ, (תלמודיש). אַ חתן איז גלייך צו אַ קעניג.

ט.

טוֹב שֶׁבָּרוֹפְאִים לְגֵיהִנּוֹם, (תלמודיש). דער בעסטער פֿון דאָקטוירים (וועט געהן) אין גיהנום.

טוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, (תלמודיש). געלעהרזאַמקייט איז גוט צוזאַמען מיט וועלטליכקייט (מענשליכקייט).

טוֹבִיָּה חָטָא וְזִיגוּד מְנַגֵּד, (תלמודיש). טוביה זינדיגט און זיגוד'ן שלאָגט מען.

טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד, (ביבליש). צוויי זיינען בעסער פֿון איינעם.

טוּרָא בְּטוּרָא לָא פָּגַע אִינַשׁ בְּאִינַשׁ פָּגַע, (נאָכתלמודיש). אַ באַרג מיט אַ באַרג באַגעגענט זיך ניט אָבער אַ מענש מיט אַ מענשען באַגעגענט זיך יאָ.

טָעוּת לְעוֹלָם חוֹזֵר, אַ'ן אירטהום (אין אַ קויף) קען אימער פֿאַרריכט ווערען, עס איז קיינמאָל ניט צו שפּעט גוט צו מאַכען אַ'ן אירטהום (אין קויפֿען אָדער פֿאַרקויפֿען).

י.

יָאָה עֲנִיּוּתָא לְיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אָרעמקייט פּאַסט זיך (איז אַ צירונג) פֿאַר אידען.

יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, (ביבליש). ווען דו וועסט עסען די פראַצע פון דיינע הענד וואוהל און גוט איז דיר.

יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי אַל תַּאֲמִין, (תלמודיש). איך האָב זיך געמיהט און ניט געפונען — (אזא זאַך) זאָלסטו ניט גלויבען.

יָדוֹ בַכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ, (ביבליש). זיין האַנד איז אויף איטליכען און איטליכען'ס האַנד איז אויף איהם, ער שלאָגט זיך מיט יעדען אַרום.

יְהֹוָה נָתַן וַיהֹוָה לָקָח, (ביבליש). גאָט האָט געגעבען און גאָט האָט (צוריק) גענומען.

יְהִי אוֹר, (ביבליש). עס זאָל ווערען ליכט.

יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִּיךָ, (ביבליש). ריהמען זאָל דיך אַ פרעמדער און ניט דיין (אייגען) מויל.

יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ, (ביבליש). דער גאָטספאָרכטיגער פארשטעהט דאָס באַדערפעניש פון זיין פיה.

יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב, (ביבליש). דער וואָס פאַרמעהרט קענטעניס פאַרמעהרט וועהטאָג.

יְחִי הַמֶּלֶךְ, (ביבליש). עס לעבע דער קעניג.

יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּנוּ, (ביבליש). זאָל אונז אונזער רבי לערנען.

יְקַלְלוּ הֵמָּה וְאַתָּה תְבָרֵךְ, (ביבליש). זאָלען זיי פלוכען און דו (גאָט) זאָלסט בענשען.

יֵשׁ בִּכְלָל מָאתַיִם מָנֶה, (תלמודיש). אין צוויי הונדערט געפינט זיך הונדערט (געוויס).

יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת, (תלמודיש). עס איז דאָ אַזעלבער וואָס קויפט זיך יענע וועלט אין איין שטונדע.

יְשׁוּעַת יְהֹוָה כְּהֶרֶף עַיִן, (ליטורגיש). די הילף פון גאָט קומט אין איין אויגענבליק.

כ.

כְּאִלּוּ כְּפָאוֹ שֵׁד, (תלמודיש). אַזוי ווי אַ טייוועל וואָלט איהם געצוואונגען, קעגען זיין ווילען.

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, (ביבליש). זאָלסט עהרען דיין פאָטער און דיין מוטער.

כַּבְּדֵהוּ וְחַשְׁדֵהוּ, (תלמודיש). זאָלסט איהם (דעם גאַסט) אָפּגעבען עהרע און פאַרדעכטיגען (צו דערזעלבער צייט).

כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, (ביבליש). ווי אַ האָאר (=פּאָדעם).

כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה, (ביבליש). דען פון ציון קומט אַרויס די לעהרע.

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵכוֹל, (ליטורגיש). דער וואָס איז הונגעריג זאָל קומען און עסען.

כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו שֶׁקֶר, אַלצדינג וואָס געהט אַרויס פון זיין מויל איז ליגען.

כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, (תלמודיש). דער וואָס קומט אַריין אין צאָרן איז אַזוי ווי ער וואָלט געדיענט צו אַ געץ.

כָּל הַמַּרְבֶּה הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, (ליטורגיש). וואָס מעהר אַלץ בעסער.

כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה, (תלמודיש). דער וואָס קומט פריהער דער געווינט.

כָּל הָרוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד הַכָּבוֹד בּוֹרֵחַ מִמֶּנּוּ, (נאָכתלמודיש). דער וואָס יאָגט זיך נאָך עהרע אַנטלויפט די עהרע פון איהם.

כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ עַל רֶגֶל אַחַת, (תלמודיש). די גאַנצע תורה אויף איין פוס.

כָּל הַתְחָלוֹת קָשׁוֹת, (תלמודיש). אַלע אָנהויבען קומען אָן שווער.

כָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה, (תלמודיש). אַלע אידען זיינען פאַראַנטוואָרט=ליך איינער פאַר דעם צווייטען.

כָּל יֶתֶר כְּנָטוּל דָמִי, (תלמודיש). אַלץ וואָס איז צו פיעל איז אַזוי ווי עס וואָלט פעהלען.

כָּלוּ כָּל הַקִּיצִין, (תלמודיש). עס זיינען שוין אַריבער אַלע טעג אויף וועלכע די אידישע אויסלייזונג איז צוגעזאָגט געוואָרען, פון אַלע האָפנונגען איז נישט געוואָרען.

כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, (תלמודיש). די רעגעל פון דער זאַך איז, די הויפּט זאַך איז.

כֻּלָּנוּ חֲכָמִים כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים, (ליטורגיש). מיר זיינען אַלע קלוג מיר זיינען אַלע פערנינפטיג.

כְּמוֹתוֹ יִרְבּוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אַזוי ווי ער זאָלען זיין פיעל ביי אי=דען.

כִּסְעוּדַּת שְׁלֹמֹה בְּשַׁעְתָּהּ, (תלמודיש). ווי די מאָהלצייט פון שלמה אין איהר צייט, גרויסאַרטיג.

כֶּסֶף (וְזָהָב) מְטֹהָר מְזֻקָּק, (תלמודיש). זילבער (און גאָלד) רייניגט זאָ=גאַר (די אָפּשטאַמונג פון) ממזרים.

כְּצֹאן לַטֶּבַח יוּבָל, (ביבליש). ווי שאָף ווערט געפיהרט צו דער שלאַכטונג.

כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם, (תלמודיש). ווי אַ'ן אַבעוויאַנע קעגען אַ מענשען.

כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, (תלמודיש). ווי די שאָלעכץ פון אַ קנאָבעל.

כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים, (ביבליש). ווי אַ פאָטער דערבאַרעמט זיך איבער (זיי־נע) קינדער.

כִּשְׁגָגָה הַיּוֹצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט, (ביבליש). ווי אַ פאַרזעהן וואָס חאַפּט זיך אַרויס פון דעם הערשער.

ל.

לֹא דֻבִּים וְלֹא יַעַר, (תלמודיש). ניט קיין בערען און ניט קיין וואַלד.

לֹא הָא וְלֹא הָא, (תלמודיש). ניט דאָס און ניט יענעס.

לֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד, (תלמודיש). דער וואָס שעמט זיך וועט (קיינמאָל) ניט לערנען.

לֹא הָיוּ דְבָרִים מֵעוֹלָם, (תלמודיש). די זאַכען האָבען קיינמאָל ניט פּאַ־סירט, די גאַנצע געשיכטע איז אַ ליגען.

לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה, (תלמודיש). ניט דאָס לערנען איז די הויפּט זאַך נאָר דאָס טהאָן.

לֹא הֵן וְלֹא שְׂכָרָן, (תלמודיש). ניט (איך וויל) זיי און ניט זייער לוֹיהן.

לֹא יַאֲמֵן כִּי יְסֻפַּר, (ביבליש: לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר). מע קען עס ניט גלויבען ווען עס ווערט דערצעהלט, עס איז אונגלויבליך.

לֹא יִזָּכֵר וְלֹא יִפָּקֵד, עס זאָל ניט דערמאָנט און ניט געדאַכט ווערען.

לֹא יַעֲלֶה וְלֹא יָבוֹא, ניט פאָרקומען און ניט פּאַסירען זאָל עס, ניט טרע־פען זאָל עס.

לֹא כָל אָדָם זוֹכֶה, (תלמודיש). ניט יעדער מענש איז ווערטה אָדער דער־דערלעבט (עס).

לֹא מִדּוּבְשָׁךְ וְלֹא מֵעוּקְצָךְ, (תלמודיש). ניט פון דיין האָניג און ניט פון דיין ביס.

לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר, (תלמודיש). דו ביסט ניט געצוואונגען די אַר־בייט צו ענדיגען.

לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתִּי, עס איז מיר (גאָר) אויפ'ן זינען ניט אַרויפגעקומען.

לֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד, (תלמודיש). דער וואָס איז אונוויסענד קען ניט זיין פרום.

לֹא פָּסִיק פּוּמֵיהּ מִגִירְסָא, (תלמודיש). זיין מויל האָט ניט אויפגעהערט לערנען.

לֹא רָאִינוּ אֵינָהּ רְאָיָה, (תלמודיש). איך האָב נ י ט געזעהן — איז קיין באַווייז ניט.

לֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָהָם, (ביבליש). זאָלסט ניט זאָגען איך האָב רייך געמאַכט אברהם'ן.

לֹא תַחְסוֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ, (ביבליש). זאָלסט ניט פאַרבינדען דעם אָקס (דאָס מויל) ווען ער דרעשט (אַז ער זאָל ניט עסען פון דער תבואה).

לֵב יוֹדֵעַ מָרַת נַפְשׁוֹ, (ביבליש). דאָס הערץ ווייס זיינע אייגענע ליידען.

להדר"ם, אב. לֹא הָיוּ דְבָרִים מֵעוֹלָם (ווז.).

לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ, (ביבליש). ברויט צום עסען און אַ קלייד אָנ־צוטהאָן.

לֵיבָּא לְפוּמָא לֹא גַלֵּי, (תלמודיש). דאָס הערץ אַנטפּלעקט עס (צומאָל) ניט צום מויל, עס איז אַ גרויסע געהיימנים.

לֵית דִּין וְלֵית דַּיָּן, (תלמודיש). עס איז ניטאָ קיין געריכט און קיין ריכטער.

לַכֹּל זְמָן, (ביבליש). אויף אַלץ איז דאָ אַ צייט.

לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִים, (ביבליש). וואָרום זאָלען זאָגען די פעלקער (די ניט־אידען)?

לְמַעַן דַּעַת, (ביבליש). דאַמיט מע זאָל וויסען.

לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיֵדְעוּ וְיִירָאוּ, כדי זיי זאָלען הערען און וויסען און זיך שרעקען.

לִפְנֵי מְלָכִים יִתְיַצָּב, (ביבליש). ער קען זיך שטעלען פאַר קעניגען.

לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, (ביבליש). אַ בלינדען זאָלסטו ניט לעגען קיין שטרויכלונג (אין וועג).

לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן, (תלמודיש). א י י ן אויסדרוק קלינגענדיג צום צווייטען, וואָרט־שפּיעל.

לָשׁוֹן סַגִּי נְהוֹר, (תלמודיש). אַ געוויסע אַרט פון באַצייכענען אַ מענשען אָדער אַ געגענשטאַנד גראַדע פאַרקעהרט ווי זיי זיינען אין דער ווירק־ליכקייט, אַזוי ווי מע רופט אַ בלינדען "סגי־נהור" (פיעל־זעהענדיג).

לִתְפִלָּה לְדוֹרָן וּלְמִלְחָמָה, (תלמודיש). (זיין באַרייט) מיט געבעט, מיט געשאַנקען און מיט קריעג, (זיין באַרייט) מיט אַלע מיטלען.

מ.

מַאי דְקָאמְרֵי רַבָּנָן, (תלמודיש). וואָס די געלעהרטע זאָגען. "ער ווייסט ניט מאי דקאמרי רבנן".

מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי, (ביבליש). פון וואַנען וועט קומען מיין הילף?

מַאן דְיָהִיב חַיֵי יָהִיב מְזוֹנֵי, (תלמודיש). דער וואָס גיט לעבען גיט (אויך) שפייז.

מְגַלְגְלִין זְכוּת עַל יְדֵי זַכַּאי וְחוֹב עַל יְדֵי חַיָב, (תלמודיש). גוטס שיקט מען (פון הימעל) דורך דעם גוטען און שלעכטס דורך דעם שלעכטען.

מֶה אָנוּ וּמֶה חַיֵינוּ, (ליטורגיש). וואָס זיינען מיר און וואָס איז אונזער לעבען?

מַה דְעַלָךְ סָנֵי לְחַבְרָךְ לֹא תַעֲבִיד, (תלמודיש). וואָס דו האָסט אליין פיינד זאָלסטו ניט טהאָן צו דיין חבר.

מַה טִיבוֹ שֶׁל עוֹבָּר זֶה, (תלמודיש). וואָס פאַר א קינד (אין מוטערלייב) איז עס?, וואָס פאַר א פערזאָן איז עס?

מַה יוֹם מִיוֹמַיִם, (ביבליש). וואָס איז היינטיגער טאָג אַנדערס פון אלע טעג?

מַה לְכֹהֵן בְּבֵית הַקְבָרוֹת, (תלמודיש). וואָס טהוט דער כהן אויפ'ן טויטען־פעלד? (לויט דעם אידישען דין טאָר א כהן ניט אַרויפטרעטען אויף א טויטען־פעלד), וואָס טהוט ער דאָ?

מַה לָנוּ וְלַצָרָה הַזֹאת, (תלמודיש). צו וואָס נאָך דאַרפען מיר דאָס דאָזיגע אָנשיקעניס?

מַה לַתֶּבֶן אֶת הַבָּר, (ביבליש). וואָס טהוט דער שטרוי אין דער תבואה?

מַה מַשְׂכֻּרְתִּי, (ביבליש). וואָס וועט זיין מיין באַלויהנונג?

מַה נֹאמַר וּמַה נְדַבֵּר, (ביבליש). וואָס זאָלען מיר זאָגען און וואָס זאָלען מיר רעדען?

מַה עִנְיַן שְׁמִיטָה אֵצֶל הַר סִינַי, (תלמודיש). וואָס טהוט דאָס געזעץ פון שמיטה נעבען דעם (אָרט וואו עס רעדט זיך פון דעם) באַרג סיני?, וואָס האָט איינס מיט דעם אַנדערען צו טהאָן?

מַה פִּשְׁעִי וּמֶה חַטָּאתִי, (ביבליש). וואָס איז מיין פאַרברעכען און וואָס איז מיין זינד?

מַה פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ, (ביבליש). וואָרום האָסט זיך אַזוי האַסטיג אַרויסגע־ריסען?, וואָס האָסטו זיך אַזוי געאײלט?

מַה שֶׁיַּעֲשֶׂה הַזְּמַן לֹא יַעֲשֶׂה הַשֵּׂכֶל, (נאָכתלמודיש). וואָס די צייט קען אויפטהאָן קען דער פאַרשטאַנד ניט אויפטהאָן.

מוּם שֶׁבְּךָ אַל תֹּאמַר לַחֲבֵרְךָ, (תלמודיש). דעם פעהלער וואָס דו האָסט (אליין) זאָלסטו ניט פאָרוואַרפען אַ צווייטען.

מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרוּבֶּה, (תלמודיש). אַ ביסעל וואָס ענטהאַלט פיעל.

מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמוֹר, (ביבליש). וואָס עס געהט אַרויס פון דיינע ליפּען זאָלסטו אָפּהיטען (צו ערפילען).

מוֹרֶה הֲלָכָה בִּפְנֵי רַבּוֹ, (תלמודיש). דער וואָס פסק'עט אַ דין אין דער געגענוואַרט פון זיין רבי'ן.

מָזוֹן סְעוּדָה אַחַת, (תלמודיש). שפּייז פאַר איין מאָהלצייט. "ער האָט ניט קיין מזון סעודה אחת".

מַחַיִל אֶל חָיִל, (ביבליש). פון ערפאָלג צו ערפאָלג.

מִי בָאֵשׁ, (ליטורגיש). ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט וואַסער (ווערטער גענומען פון ונתנה־תוקף־געבעט).

מִי בַמַּיִם וּמִי בָאֵשׁ, (ליטורגיש). ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט וואַסער און ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט פייער (ווערטער גענומען פון דעם ונתנה־תוקף־געבעט).

מִי וָמִי הַהוֹלְכִים, (ביבליש). ווער זיינען די וואָס ווילען געהן?

מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה, (ביבליש). ווער קען זאָגען צו איהם — וואָס טהוסטו?

מִי לָנוּ גָדוֹל, (תלמודיש). ווער (ביי אונז) איז נאָך גרעסער? וואָס דאַרף מען אַ גרעסערען?.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָנֶה רוֹצֶה מָאתַיִם, (תלמודיש). דער וואָס האָט הונדערט גיל־דען וויל (האָבען) צוויי הונדערט.

מִילְּתָא דְעָבִידָא לְאִיגַּלּוּיֵי, (תלמודיש). אַ זאַך וועלכע מוז (פריהער אָדער שפּעטער) אויפגעדעקט ווערען.

מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ, (ביבליש). גע'גנב'עטע וואַסער איז זיס.

מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה, (ביבליש). אַ צויבערין זאָלסטו ניט לאָזען לעבען.

מַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים, (תלמודיש). דער וואָס פאַרשעמט זיין חבר פאַר אַלעמען אין די אויגען.

מַלְכוּתָא דְארְעָא כְּעֵין מַלְכוּתָא דִרְקִיעַ, (תלמודיש). די רעגירונג אויף דער ערד איז אזוי ווי די רעגירונג אויפ'ן הימעל.

מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, פון איין ברעג צום צווייטען, פון איין עקסטרעם צום אַנדערען.

מִסוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, (תלמודיש). פון איין עק וועלט ביז צו דעם צווייטען.

מֵסִיחַ לְפִי תוּמוֹ, (תלמודיש). איינער וועלכער דערצעהלט (א זאך) אין נאַאיווער איינפאַכקייט, אָהן געוויסע אבזיכטען.

מְסַיֵעַ לִדְבַר עֲבֵירָה, (תלמודיש). איינער וועלכער העלפט (אימיצען) באַגעהן א זינד אָדער פארברעכען.

מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקוֹן, (ביבליש). א פעהלער וועלכען מען קען ניט פאַריכטען.

מֵעַז יָצָא מָתוֹק, (ביבליש). פון דעם שטארקען איז אַרויס א זיסעס.

מֵעִנְיָנֵי דְיוֹמָא, (תלמודיש). פון זאכען וואָס האָבען צו טהאָן מיט דעם טאָג (אָדער וואָס פאַסען זיך ביי דער געלעגענהייט). "ער רעדט מעניני דיומא".

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, די געשיכטע וועלכע האָט פאַסירט האָט אזוי פאַסירט.

מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים, (ביבליש). פון דעם מויל פון קליינע קינדער און זויגלינגע.

מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם, (תלמודיש). פון פריעדען וועגען.

מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, (ביבליש). פאַר א גרייז זאָלסטו זיך אויפשטעלען.

מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב, (ביבליש). דער וואָס האָט געפונען א פרוי דער האָט געפונען א גליק.

מָצָא מִין אֶת מִינוֹ, (תלמודיש). איינער פון א געוויסען זאָרט געפינט דעם צווייטען פון דעם זעלבען זאָרט, יעדער געהט צו זיין גלייכען.

מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה, (תלמודיש). א גוטע טהאַט וועלכע קומט אָן דורך א שלעכטע טהאַט.

מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ, פון איין עק וועלט ביז' צווייטען.

מָרָא דְעַלְמָא כּוּלָא, (ליטורגיש). האַר פון דער גאַנצער וועלט, גאָט.

מַרְבֶּה בָשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה, (תלמודיש). דער וואָס פאַרמעהרט פלייש (אויף זיך) מעהרט ווערעם (אין גרוב).

מַרְבֶּה דְבָרִים מַרְבֶּה שְׁטוּת, (נאָכתלמודיש). דער וואָס מעהרט רייד מעהרט נאַרישקייט.

מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה, (תלמודיש). דער וואָס מעהרט גיטער מעהרט זאָרג.

מַרְבִּיץ תּוֹרָה בָּרַבִּים, (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרשפּרייט דאָס לערנען פון דער תורה.

מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה, (ביבליש). איינער וואָס באַצאָהלט מיט שלעכטס פאַר גוטס, אַ'ן אונדאַנקבאַרער מענש.

מִשֶּׁנִּכְנַס אָב מְמַעֲטִין בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). ווען עס קומט דער מאָנאַט אָב פאַרמינדערט מען (האַלט מען זיך צוריק פון) פרעהליכקייט.

מִשֶּׁנִּכְנַס אֲדָר מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). ווען עס קומט דער מאָנאַט אדר פאַרמעהרט מען די פרעהליכקייט.

מָתַי אֶעֱשֶׂה לְבֵיתִי, (ביבליש). ווען וועל איך עפּעס טהאָן פאַר מיין איי-גענע פאַמיליע?

מָתַי יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה, (ביבליש). ווען וועט שוין זיין דער דאָזיגער צייכען? ווען וועט עס שוין פּאַסירען?

מַתִּישׁ כֹּחַ, (תלמודיש). אָפּשוואַכענדיג די קראַפט, ערשעפּפענד.

נ.

נָאֶה דוֹרֵשׁ וְאֵין נָאֶה מְקַיֵּם, (תלמודיש). ער פּרעדיגט שען אָבער ער טהוט ניט שען.

נִבָּא וְלֹא יָדַע מַה נִּבָּא, (תלמודיש). ער האָט געזעהן אַ נבואה אָבער ער ווייס אַליין ניט וואָס ער האָט געזעהן.

נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים, (ביבליש). באַהאַלטען הינטער די געפּעק, עניוות'דיג.

נִכְנַס יַיִן יָצָא סוֹד, (תלמודיש). ווען דער וויין געהט אַריין געהט דאָס גע-היימנים אַרויס.

נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, (ביבליש). "מיר וועלען טהאָן און מיר וועלען געהאָרכען", די ווערטער וועלבע די אידען האָבען געזאָגט צו משה'ן, ווען ער האָט זיי געגעבען די צעהן געבאָטען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נֹפֶךְ מִשֶּׁלּוֹ, (תלמודיש). אַ ביסעלע פון זיין אייגענעם. "ער האָט צוגעלעגט אַ נפך משלו".

נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ, (ביבליש). מיין זעעלע איז געקניפט צו זיין זעעלע.

גְּשָׁמִים דַּעְתָּן קַלָּה, (תלמודיש). דער קאראקטער פון פרויען איז זעהר לייכטזיניג.

ס.

סְדָנָא דְּאַרְעָא חַד הוּא, (תלמודיש). די גאנצע שטרעקע פון דער ערד איז איין שטיק (געברויכט אין דעם זינן פון דעם ווערטעל: די גאנצע וועלט איז איין שטאָדט).

סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה, (תלמודיש). שווייגען איז א'ן ארומצאהמונג ארום (א הילף צו) קלוגהייט. "סיג לחכמה שתיקה, אָבער שתיקה אליין איז ניט קיין חכמה" (שפוו.).

סְתָם מַקְשָׁן עַם הָאָרֶץ, (תלמודיש). דער וואָס האלט אין איין פרעגען איז א'ן אונוויסענדער מענש.

ע.

עָבַר זְמַן בָּטֵל קָרְבָּנוֹ, (תלמודיש). ווען די צייט איז אוועק דארף מען דעם אָפּפער (וועלכען מע דארף ברייגנען אין דער דאָזיגע צייט) ניט מעהר ברייגען, די פּאסיגע געלעגענהייט איז פארביי.

עֲבֵרָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵרָה, (תלמודיש). א זינד שלעפּט מיט (נאָך) א זינד.

עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב, (ביבליש). ביז ווי לאנג נאָך פוילער וועסטו שלאָ־פען?

עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ, (תלמודיש). ביז דער פּראָפעט אליהו וועט ערשיינען.

עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג, (תלמודיש). די וועלט פיהרט זיך אויף איהר שטיי־גער.

עוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה, (תלמודיש). דער וואָס איז פארטהאָן מיט איין גוטער טהאט איז פריי פון (דער פפליכט צו) טהאָן א'ן אנדערע.

עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה זִמְרִי וּמְבַקְשִׁים שָׂכָר כְּפִינְחָס, (תלמודיש). זיי פיהרען זיך אויף ווי זמרי (א געוויסער זינדיגער מאן דערמאָנט אין דער ביבעל) און בעטען דעם לויהן פון פינחס (וועלכער האָט דעם דאָזיגען זמרי באשטראָפט פאר זיין גאָטלאָזיגקייט).

עָזוֹב תַּעֲזוֹב, (ביבליש). זאָלסט אויסהעלפען (דיין מיט מענשען).

עַיִן תַּחַת עַיִן, (ביבליש). א'ן אויג פאר א'ן אויג.

עַיִן לֹא רָאָתָה, (ביבליש). אַ'ן אויג האָט דאָס (אַזוינס) ניט אָנגעזעהן.

עִיר וָאֵם בְּיִשְׂרָאֵל, (ביבליש). אַ שטאָדט און אַ צענטער ביי אידען, אַ גרויסע וויכטיגע שטאָדט. "ווילנא איז אַ'ן עיר ואם בישראל".

עַל הָרִאשׁוֹנִים אָנוּ מִצְטַעֲרִים, (תלמודיש). אויף די ערשטע פאַרדריסט אונז נאָך.

עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה, (ביבליש). ליבע פאַרדעקט אויף אַלע פאַרברעכען.

עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָבוֹא, (תלמודיש). אויף יעדעם אומגליק—ניט פאַסירען זאָל עס.

עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, (תלמודיש). אום צו קריגען אַ באַלויהנונג.

עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דָּבָר. (ביבליש). דורך צוויי עדות זאָל אַ זאַך באַשטעטיגט ווערען.

(עַל) רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ, (ביבליש). מיט זיין קאָפּ מיט זיינע פיס און זיינע איינגעווייד, אַלץ מיט אַנאַנדער, אין גאַנצען.

עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן, (תלמודיש). אויף דאָס ערשטע צום ערשט און אויף דאָס לעצטע צולעצט, נאָך דער רייה, נאָך דער אָרדענונג.

עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה, (תלמודיש). די אויבערשטע אונטען און די אונטערשטע אויבען.

עַם הַדּוֹמֶה לַחֲמוֹר, (תלמודיש). אַ פאָלק וואָס איז געגליכען צו אַן עזעל, אַ'ן אונוויסענדעס אָדער פאַרגרעבטעס פאָלק.

עִם עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל, (ביבליש). מיט דעם קרומען (שלעכטען) זאָלסטו זיין קרום.

עָנִי וְרוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, (ביבליש). אָרעם און רייטענדיג אויף אַ'ן עזעל (רעדענדיג פון משיח'ן).

עָנִי חָשׁוּב כְּמֵת, אַ'ן אָרעמאַן איז אַזוי ווי אַ טויטער.

עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב, (ביבליש). שטויב ביסטו און צו שטויב וועסט דו זיך אומקעהרען.

עָתִיד לִיתֵּן אֶת הַדִּין, (תלמודיש). אָנגעברייט אָפּצוגעבען אַ רעכענונג (פאַר גאָט).

פ.

פָּטוּר בְּלֹא כְלוּם אִי אֶפְשַׁר, זיך ארויסמאַכען מיט גאָרנישט — דאָס געהט ניט.

פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן, (ביבליש). די פלשתים (נאָמען פון אַ געוויסען פיינדליכען פאָלק) קומען אויף דיר, שמשון!

פֶּן יִרְבֶּה, (ביבליש). טאָמער וועט ער זיך פאַרמעהרען (ווערטער וואָס פרעה האָט געזאָגט צו זיינע ראַטהגעבער אויסדריקענדיג זיין מורא אַז די אידען אין מצרים זאָלען ניט ווערען צו גרויס אין צאָהל).

פָּנָה הוֹדָהּ פָּנָה זִיוָהּ פָּנָה הֲדָרָהּ, (תלמודיש). עס איז אַוועק איהר גלאַנץ, אַוועק איהר שיין און אַוועק איהר פראַכט.

פַּנּוּ מָקוֹם, (תלמודיש). מאַכט אַ פלאַטץ!

פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ דּוֹחֶה שַׁבָּת, (תלמודיש). ראַטעווען אַ לעבען איז וויכטיגער ווי שבת.

פְּרוּטָה לִפְרוּטָה, (ליטורגיש). אַ פרוטה אויפצוצעהלען. ער האָט ניט אַ פרוטה לפרוטה, ער האָט ניט אַ'ן איינציגען גראָשען.

פָּרוֹת הַבָּשָׁן, (ביבליש). די קיה פון בשן (אַ לאַנד) (אַזוי רופט דער פראָפעט ישעיהו די פרויען פון יענער צייט).

פְּשׁוֹט נְבֵלְתָּא בְּשׁוּקָא וְאַל תִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת, (תלמודיש). שינד אָפּ אַ נבלה אין גאַס אָבער קום ניט אָן צו לייטען.

פָּתַח בְּכָבוֹד וְסִיֵּם בְּחָבִית, (תלמודיש). ער האָט אָנגעהויבען מיט אַ קרוג און האָט אויסגעלאָזען מיט אַ פאַס.

פֶּתִי יַאֲמִין לְכָל דָּבָר, (ביבליש). אַ נאַרר גלויבט יעדער זאַך.

פְּרוּ וּרְבוּ, (ביבליש). פרוכבאַרט זיך און מעהרט זיך (ווערטער וועלכע גאָט האָט געזאָגט צו די מהירען נאָכדעם ווי ער האָט זיי באַשאַפען, ווי די ביבעל דערצעהלט).

צ.

צַד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם, זעה הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם.

צַנָּא מְלֵא סִפְרָא, (תלמודיש). אַ קאָרב פול מיט ביכער, אַ גרויסער געלעהרטער.

ק.

קוֹל הָמוֹן כְּקוֹל שַׁדַי, (נאָכתלמודיש). די שטים פון פאָלק איז ווי די שטים פון גאָט.

קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר, (תלמודיש). אַ שטים וועלבער רופט אין דער וויסטע.

קִנְאַת סוֹפְרִים תַּרְבֶּה חָכְמָה, (תלמודיש). די קנאָה פון געלעהרטע (וועלכע ווילען איינער דעם אַנדערען אַריבערשטייגען) פאַרמעהרט געלעהרזאַמקייט.

קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד, (תלמודיש). נאָהנט צו פאַרדינסט און ווייט פון פאַרלוסט.

קָרַח מִכָּאן וְקָרַח מִכָּאן, (תלמודיש). (קריגען) אויסגעריסען די האָאר אי פון דער זייט אי פון יענער זייט.

ר.

רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת, (תלמודיש). דאָס נייַ יאָהר פון די בוימער, חמשה עשר בשבט (ט״ו).

רִבּוֹנָא דְעָלְמָא כּוּלָּא, האַרר פון דער גאַנצער וועלט.

רַבִּי מְכַבֵּד עֲשִׁירִים, (תלמודיש). רבי (דער נאָמען פון דעם תנא רבי יהודה) פלעגט אָפּגעבען עהרע די רייכע.

רֶגַע כְּמֵימְרֵיה, (תלמודיש). אַזוי שנעל ווי עס נעהמט אַרויסצוזאָגען דאָס וואָרט „רגע״, אויגענבליקליך, גלייך.

רָחוֹק לְשָׂכָר וְקָרוֹב לְהֶפְסֵד, (תלמודיש). ווייט צו פאַרדינסט און נאָהנט צו פאַרלוסט.

רָחוֹק מִן הַשֵּׂכֶל, ווייט פון פאַרשטאַנד, זיך ניט לעגענדיג אויפ׳ן זינן.

רֵחַיִם בְּצַוָּארוֹ, (תלמודיש). אַ מיהל שטיין אויף זיין האַלז (אַ ווייב).

רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ, (ביבליש). רחל קלאָגענדיג אויף (דעם שיקזאַל פון) איהרע קינדער (דאָס אידישע פאָלק).

רֵישׁ־גָּלוּתָא, זעה ראֹשׁ הַגּוֹלָה.

רָץ כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי, (תלמודיש). פלינק ווי אַ הירש און שטאַרק ווי אַ לייב (צו טהאָן דעם ווילען פון גאָט).

רָשָׁע לָמָה תַכֶּה רֵעֶךָ, (ביבליש). רשע, וואָרום שלאָגסטו דיין חבר די ווערטער וואָס משה האָט געזאָגט ווען ער האָט געזעהן ווי איין איד שלאָגט דעם צווייטען).

רְשָׁעִים בְּחַיֵּיהֶם קְרוּאִים מֵתִים, (תלמודיש). די זינדיגע קענען ביים לע־בען אָנגערופען ווערען טויטע.

ש.

שׂוֹנֵא מַתָּנוֹת יִחְיֶה, (ביבליש). דער וואָס האָט פיינד געשאַנקען דער זאָל לעבען.

שִׂיחַת חוּלִין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, די וואָכעדיגע רייד אָדער די פלוידעריי פון געלעהרטע.

שִׂישׂוּ בְנֵי מֵעַי, (תלמודיש). פרעהט זיך מיינע אינגעווייד!, פרעה זיך מיין הערץ!

שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, (קאַבאַליסטיש). די שכינה (גאָטהייט) איז אין גלות.

שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, (תלמודיש). ניט אום צו קריגען באַלויהנונג, אָהן אייגענניציגע אַבזיכטען.

שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָם נִיזּוֹקִין, (תלמודיש). די וועלכע ווערען געשיקט צו (טהאָן) אַ גוטע טהאַט ווערען ניט באַשעדיגט.

שְׁלוֹמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל, (ביבליש). "די פרידליכע און געטרייע צווישען דעם אידישען פאָלק", די גאָטספאַרכטיגע לייט.

שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל פְּנֵי הַמָּיִם, (ביבליש). לאָז אַוועק דיין ברויט אויפ'ן וואַ־סער (דען מיט דער צייט וועסטו עס צוריק־קריגען).

שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶךָ, (ביבליש). פרעה זיך יונגער־מאַן אין דיין יוגענד.

שֵׁן תַּחַת שֵׁן, (ביבליש). אַ צאָהן פאַר אַ צאָהן.

שָׁנָה וּפֵירֵשׁ, (תלמודיש). ער האָט אַ מאָל געלערנט אָבער ער האָט אויפ־געהערט.

שָׁקוּל כְּנֶגֶד כֻּלָּם, (תלמודיש). עס וועגט אַזוי פיעל (איז אַזוי וויכטיג) ווי זיי אַלע צוזאַמען.

שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא, (ביבליש). דו זאָלסט עס פאַראַכטען און עס פאַראומווירדיגען דען עס איז פאַרשאָלטען (ויך באַציהענדיג אויף געצענדיענסט).

שֶׁקֶר אֵין לוֹ רַגְלַיִם, (תלמודיש). דער ליגען האָט קיין פיס (קיין באַ־שטאַנד) ניט.

שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיּוֹפִי, (ביבליש). פאַלש איז די אַנציהונג און פוסט איז די שענקייט.

שִׁשָּׁה בְּכֶרֶם אֶחָד, (תלמודיש). זעקס (קינדער) מיט איין מאָל.

שְׁתֵּין פּוּלְסֵי דְנוּרָא, (תלמודיש). זעכציג פייערדיגע שמיץ.

שְׁתִיקָה כְּהוֹדָאָה דַמְיָא, (תלמודיש). שווייגען איז גלייך ווי זיך מודה־זיין.

ת.

תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, (תלמודיש). זיין אינערליכקייט איז ווי זיין אויסערליכקייט.

תִינוֹק בֶּן יוֹמוֹ, (תלמודיש). אַ זויגלינג פון איין טאָג.

תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכוּשׁ קַח לָךְ, (ביבליש). גיב מיר נאָר דאָס לעבען (אין טעקסט: די מענשען) און דאָס פאַרמעגען נעהם פאַר זיך.

תַּעֲלָא בְּעִידָּנֵיהּ סַגִּיד לֵיהּ, (תלמודיש). צו אַ פוקס אין זיין צייט (ווען ער איז הערשער) זאָלסטו זיך אויך בוקען.

תָּפַסְתָּ מְרוּבֶּה לֹא תָפַסְתָּ תָּפַסְתָּ מוּעָט תָּפַסְתָּ, (תלמודיש). ווען דו נעהמסט אָן צו פיעל (מיט אַ מאָל) בלייבסטו ביי גאָרניט, ווען דו נעהמסט אָן אַ ביסעל בלייבסטו דאָך ביי עפּעס.

איינִיגע אויסגעלאָזענע ווערטער און אויסדרוקען.

א.

אֲמַתְ'לָא, הוו. (מ. אֲמַתְ'לוֹת). אויסרייד, פאַרענטפערונג.

אַסְמַכְ'תָּא, הוו. (מ. אַסְמַכְ'תּוֹת). „אָנשפּאַר", אויטאָריטעט, באַווייז.

אֶסֶפְ'סוּף, הם. פעבעל.

אעפ"כ, אב. אַף־עַל־פִּי־כֵן (ווז.).

אַף־עַל־פִּי־כֵן [כֵּן], או. (תלמודיש). דאָך, יעדאָך, יעדענפאַלס.

אָ'שֵׁר, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וואָס קומט אַרויס פון אשר.

אֶתְנַחְ'תָּא, הם. א געוויסער אָפּשטעל-צייכען „֑" (אין טראָפּ).

אֶתְ'נַן־זוֹ'נָה, הם. (ביבליש). דער לויהן פון א פּראָסטיטוטקע, דער לויהן פון פּראָסטיטוציאָן.

ב.

בָּא־כֹּחַ [כּ'חַ], הם. (מ. בָּ'אֵי־כֹּחַ [כּ'חַ]). באַפאָלמעכטיגטער, פאַרטרעטער.

בְּאֵי'מָה־וּבְיִרְ'אָה, או. (תלמודיש). מיט שרעק און מיט פורכט, מיט עהרפורכט.

בִּגְ'דֵי־מֶ'שִׁי, מ. זיידענע קליידער.

בִּדְחִי'לוּ־וּרְחִי'מָא, או. (קאַבאַליסטיש). מיט ציטערניס און מיט ליעבע, מיט עהרפורכט.

בְּדִי'נֵי־גוֹיִים [גָ'יִים], או. לויט די ניט-אידישע ציוויל-געזעצען.

בְּדִינֵי'הֶם, או. זעה בְּדִי'נֵי־גוֹיִים.

בִּדְמָ'עוֹת־שָׁ'לִישׁ, או. (ביבליש). מיט פיעל טרעהרען

בְּהֵי'סַח־הַדַּ'עַת, או. (תלמודיש). נאָר ניט טראַכטענדיג, אומגעריכטערהייד.

בְּהֵ'מִיוּת, הוו. טהירישע נייגונגען.

בּוֹ'עֵל־אֲרַמִּית, הם. (תלמודיש). איינער וואָס האָט געשלעכטליכען פאַרקעהר מיט א ניט-אידישער פרוי.

בְּחַרְ'בּוֹ־וּבְקַשְׁ'תּוֹ, או. (ביבליש). מיט זיין שווערד און מיט זיין בויגען, מיט געוואַלט.

בֵּי'נוֹנִי, א. (מ. בֵּי'נוֹנִים). א מיטעלמעסיגער מענש.

בִּי'עוּר־חָ'מֵץ, הם. די פאַרברענונג פון חמץ (ערב־פסח).

בִּכְבוֹדוֹ־וּבְעַצְמוֹ, (תלמודיש). מיט זיין ווירדע און מיט זיין אייגענער פערזאָן, ער אַליין.

בִּכּוּרִים, מ. ערשטע פרוכטען, ערשטלינגען.

בְּכִי־טוֹב, (תלמודיש). אין אַ גוטער שעה, מיט גליק (אורשפּרינגליך הייסט עס: אין איינעם פון די טעג ביי וועלכע עס שטעהט אין דער ביבלישער ערצעהלונג פון דער וועלט=באַשאַפונג "וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב", און גאָט האָט געזעהן אַז עס איז גוט).

בַּל־תּוֹסֵף, זאָלסט ניט צולעגען.

בִּמְחִילַת־כְּבוֹדוֹ, מיט זיין (אייער) פאַרציייהונג, מיט רעספּעקט צו מעלדען.

בִּמְלוֹא־מוּבַן־הַמִּלָּה, אין פולען זינן פון וואָרט.

בֶּן־בְּלִי־שֵׁם, הם. (ביבליש). אַ מאַן אָהן אַ נאָמען, אַ נידערטרעכטיגער קערל.

בֶּן־עוֹלָם־הַבָּא, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער וועט האָבען יענע וועלט.

בִּנְקִיטַת־חֵפֶץ, או. (תלמודיש). האַלטענדיג אַ געגענשטאַנד אין האַנד (און שווערענדיג ביי איהם).

בִּנְקִיטַת־סֵפֶר, או. (תלמודיש). האַלטענדיג אַ הייליגעס בוך אין דער האַנד (און שווערענדיג ביי איהם).

בִּנְשִׁימָה־אַחַת, או. (תלמודיש). אין איין אָטהעם.

בְּסֵבֶר־פָּנִים־יָפוֹת, או. (תלמודיש). מיט אַ פריינדליכען געזיכט, פריינדליך.

בַּעַל־בָּשָׂר, הם. (מ. בַּעֲלֵי־בָשָׂר [בָּשָׂר]). אַ באַלייבטער אָדער פעטטער מענש.

בַּעֲלֵי־הַתּוֹסְפוֹת, מ. די געלעהרטע וועלכע האָבען אַנטהייל גענומען אין דער פאַרפאַסונג פון תוספות (ווז.).

בְּפַרְהֶסְיָא, או. עפענטליך.

בַּר־בֵּי־רַב־דְּחַד־יוֹמָא, הם. (תל=מודיש). אַ שילער פון איין טאָג, איינער וועלכער האָט נאָך ווייניג געלערנט.

בְּרַבִּים, או. עפענטליך.

בָּרָד, הם. האָגעל, איינע פון די עשר־מכות (ווז.).

בָּרָה־כַּחַמָּה, א. (ביבליש). קלאָר ווי די זונן.

בָּרָה־כַּשֶּׁמֶשׁ, א. קלאָר ווי די זונן.

בְּרִיחַ־הַתִּיכוֹן, הם. (ביבליש). דער מיטעלסטער ריגעל (וועלכער פאַראייניגט אַלע).

בְּשַׁלַּח, הוו. דער נאָמען פון דער זעכצעהנטער סדרה (ווז.).

בִּשְׁלִילָה, או. מיט אַ פאַרניינונג, נעגאַטיוו.

בְּשֵׁם־אוֹמְרוֹ, או. (תלמודיש). אין דעם נאָמען פון דעם וואָס האָט עס געזאָגט.

בְּתוּלוֹת, מ. מיידלעך אָדער קעני=גינען (אין קאָרטען).

בְּתְמִי'דוּת, אַו. שטענדיג.

בְּתֻ'פִּים־וּבִמְחוֹ'לוֹת, אַו. (ביבליש). מיט פויקען און מיט טענץ.

ג.

גְבִ'יַת־עֵ'דוּת, הוו. די אויסהערונג פון עדות.

גוֹ'בֶה, הם. (מ. גו'בים). מאָהנער, קרעדיטאָר.

גַל־שֶׁל־עֲצָ'מוֹת, הם. (תלמודיש). אַ הויפען מיט ביינער.

גַם־אַ'תֶּם, אר. "איהר אויך", איך ווינש אייך דאָס זעלביגע.

ד.

דָ'בָר־שֶׁל־קַיָ'מָא, הם. (תלמודיש). אַ זאַך וואָס האָט אַ באַשטאַנד.

דָ'בָר הַשָּׁ'וֶה לְכָל נֶ'פֶשׁ, הם. (תלמודיש). אַ זאַך וואָס איז צוגעפאַסט אָדער נוצליך פאַר יעדערען.

דְבָ'רִים־כַּהֲוָיָ'תָם, (תלמודיש). זאַכען אַזוי ווי זיי האָבען פאַסירט.

דְבָ'רִים־שֶׁבְּלֵ'ב', מ. (תלמודיש). זאַכען פון הערצען, אינערליכע געפיהלען.

דוֹר־תַּהְפּוּ'כוֹת, הם. (ביבליש). אַ פאַרקעהרטער אָדער אויסגעלאַסענער דור.

דְמֵי־קְדִי'מָה, מ. האַנדגעלט.

דֶ'רֶךְ־הַתַּגָּ'רִים, הם. (תלמודיש). דער איינפיהר צווישען קויפלייט.

ה.

הֹוֶ'ה, הם. די געגענוואַרט.

הו"ק, אב. הוֹצָ'אוֹת־קְטַ'נוֹת (ווז).

הַטָ'בַת־חֲלוֹם [חָ'לוֹם], הוו. די צערעמאָניע פון אויסטייטשען אַ טרוים צום גוטען (דער וואָס האָט געזעהן דעם שלעכטען טרוים זעצט אַוועג דריי מענשען און דערצעהלט פאַר זיי דעם טרוים און זיי ענטפערען: דו האָסט געזעהן אַ גוטען טרוים).

הָ'יָה־הֹ'וֶה־וְיִהְ'יֶה, ער איז געוועזען, איז, און וועט זיין (די אַטריבוטען פון דער גאָטהייט).

הַוֹּ'צֵא־לָ'נוּ־מִדְּבָרֵ'נוּ, ווי עס קומט אַרויס פון אונזערע רייד, אַלזאָ.

הַוֹּ'צֵא־לָ'נוּ־מִזֶּ'ה', ווי עס קומט אַרויס דערפון, אַלזאָ.

הִילוּ'לָא־וְחִנְ'גָא, הוו. אַ הוליאַנקע.

הֲלָ'כָה־לְמֹ'שֶׁה־מִסִּי'נַי, הוו. (תלמודיש). אַ געזעץ וואָס איז געגעבען געוואָרען משה'ן אויפ'ן באַרג סיני, אַ פעסטעס געזעץ.

הִלְ'כְתָא־לִמְשִׁי'חָא, הוו. (תלמודיש). אַ געזעץ וואָס באַציהט זיך אויף משיח'ס צייטען, אַ געזעץ וואָס באַציהט זיך ניט אויף די געגענווערטיגע צייט.

הַלְעִיטֵ'נִיק, הם. אַ פרעסער (פון דעם אויסדרוק "הַלְעִיטֵנִי־נָא", גיב מיר עסען, וועלכען עשו האָט געזאָגט צו יעקב'ן ווען ער איז געקומען אַ הונגעריגער פון געיעג און האָט פאַר אַ טאָפּ לינזען פאַרקויפט דעם לעצטערען די בכורה, ווי די ביבעל דערצעהלט).

הַנּוֹ'תֵן־תְּשׁוּ'עָה־לַמְּלָ'כִים, "דער

וואָס שענקט זיין הילף צו די קע=
ניגען", די ערשטע ווערטער פון
דעם געבעט וואָס מע זאָגט פאַר
דעם הערשער פון לאַנד.

הַשְׁמָ'טָה, הוו. (מ. הַשְׁמָ'טוֹת).
אַ'ן אויסגעלאָזען וואָרט אָדער
שטעלע (אין אַ בוך).

הִתְגַ'לּוּת, הוו. אַנטפּלעקונג, אָפּענ=
באַרונג.

ו.

וִיכּוּ'חַ, וִכּוּ'חַ, הם. (מ. וִכּוּ'חִים).
דיספּוט, שטרייט. **וכוח'ען**
(זיך), צוו. דיספּוטירען, שטריי=
טען.

וַיֹּא'מֶר־דָ'וִד־גליטש, הם. אַ געווי=
סער זאָרט אינגעלשער גליטש ביי
וועלכען דער גליטשער האַלט דעם
קאָפּ צוגעבויגען צו זיין אָרעם ווי
צו ויאמר־דוד (ווז.).

וְיֵשׁ־לְיַ'שֵּׁב, אָבער מע קען פאַר=
ענטפערען (אַ'ן אָפּטער תלמודים=
טישער אויסדרוק).

וַיִּשְׁ'מַן יְשֻׁ'רוּן וַיִּבְ'עָט, (ביבליש).
און ישרון (דאָס אידישע פאָלק)
איז פעט געוואָרען האָט עס אָנגע=
הויבען צו בריקען, עס געהט איהם
גוט דאַריבער איז ער אויסגעלאַ=
סען.

וּמַפְלִ'יא־לַעֲ'שׂוֹת, "און ער טהוט
וואונדער", ווערטער גענומען פון
דעם אשר־יצר=געבעט און גע=
ברויכט שפּאַסהאַפט אין דעם אויס=
דרוק: סור ובור **ומפליא־
לעשות**, אַלערליי נישטיגע
זאַכען.

ז.

זִיבּוּ'רִית, די ערגסטע.

זָ'כָה־בְגוֹ'רָל [בְּגוֹ'רָלוֹ], געוואונען אין
דער לאָטערי (ווערטער וועלכע
מע פלעגט אויפשרייבען אין פאַר=
צייטיגע אידישע לאָטעריען אויף
דעם געווינ=צעטעל.

זַרְ'ק'ען, צא. וואַרפען, שליידערען.
ארויס'זרק'ען, אַרויסוואַר=
פען.

ח.

חַ"י־קַ"ק־סערעבראָם', אַ קליינע
סומע. "מ'שטיינס געזאָגט וואָס
ער האָט **ח"י־ק"ק־סע=
רעבראָם**".

חַ'יָּה. גרינע **חיה** (אַמעריקאַניש),
אויסדרוק פון שפּאַס אָדער פאַר=
אַכטונג אויף אַ ניי=אַריבערגעקומע=
נעם.

חָ'כָם־בְּעֵי'נָיו, הם. (ביבליש). אַ
קלוגער אין זיינע (אייגענע) אוי=
גען.

חָ'כָם־לְהָ'רַע, הם. (ביבליש). אַ
קלוגער צו טהאָן שלעכטס.

חֵ'רֵשׁ־שׁוֹ'טֶה־וְקָ'טָן, מ. (תלמודיש).
אַ טויבער, אַ'ן אידיאָט און אַ
קינד (די דריי וועלכע זיינען ניט
פאַראַנטוואָרטליך פאַר וואָס זיי
טהוען).

חֲתִי'מַת־הַתַּלְ'מוּד, הוו. די אָפּ=
שליסונג (פאַרענדיגונג) פון דעם
תלמוד (ווז.).

ט.

טו'בַת־הֲנָ'אָה, הס. (תלמודיש). אַ נוץ, אַ טובה.

טְרִ'דות־הַזְּמָ'ן, ס. מאַטעריעלע זאָרגען.

י.

יו'מָא־טָ'בָא, הס. (תלמודיש). אַ פייערטאָג.

יְחִי'דֵי־סְגו'לָה, ס. (תלמודיש). די וועניגע אויסגעקליבענע, די סאַמע פיינסטע.

יָ'רום־הו'דו (הו'דָה), זאָל דערהויכט ווערען זיין (איהר) גלאַנץ (ווערטער וועלכע מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון אַ קעניג).

יֶ'תֶר־הַפְּלֵ'טָה, הס. (ביבליש). דער געראַטעוועטער רעשט, דאָס ביסעל וואָס איז געבליבען.

כ.

כְּאַ'חַד־הָרֵי'קִים, (ביבליש). ווי איינעם פון די אויסוואורפען. "זידלען כ א ח ד ־ ה ר י ק י ם".

כְּ'לו־זַ'כַּאי, (תלמודיש). אין גאַנצען אונשולדיג.

כְּ'לו־חַ'יָיב, (תלמודיש). אין גאַנצען שולדיג.

כְּ'לות־הַנֶ'פֶש, אויסגעהן פון דער נשמה.

כְּלֵי־גו'לָה, ס. (ביבליש). וואַנדערקליידער אָדער געצייג.

כֹּס'או שֶׁל אֵלִיָ'הו הַנָ'בִיא, הס. דער שטוהל פון אליהו־הנביא (אַזוי רופט מען דעם שטוהל אויף וועלכען דער סנדק זיצט).

כַּרְ'פַּס, פעטרושקע אָדער אַנדערע גרינס וועלכע מע עסט אין די נעכט פון סדר.

ל.

לאֹ־הָ'יָה וְלאֹ־נִבְ'רָא, (תלמודיש). "ניט געוועזען און ניט באַשאַפען", ניט געשטויגען ניט געפלויגען.

לאֹ־כָּל־שֶׁכֵּן וְכָל'שֶׁכֵּן, (תלמודיש). זעה מִכָּל־שֶׁכֵּן.

לאֹ־תֵבו'שִׁי וְלאֹ־תִכָּלְ'מִי, (ביבליש). זאָלסט ניט פאַרשעמט ווערען און ניט רויט ווערען, געברויכט בלויז אין דער פאַראָדיע: "ל א ־ ת ב ו ש י ו ל א ־ ת כ ל מ י ניט בענש מיך און ניט שילט מיך".

לְחֶרְ'פָּה־וְלִשְׁנִי'נָה, א. (ביבליש). צו שפּאָט און צו שאַנד.

לְמו'רַת־רו'חַ, א. (ביבליש). פאַרדריסליך, צו־ווידער.

לְרָ'צון, א. אַנגענעהם.

מ.

מְאור־הַגו'לָה, הס. דאָס ליכט פון אַלע אידען אין גלות (טיטול אויף אַ זעהר גרויסען מאַן).

מַאֲ'מָר־הַמוּסְ'גָר, הס. אַ'ן איינגעשלאָסענער זאַץ, פאַרענטהעזיס.

מו'קִיר־רַבָּ'נָן, הס. (תלמודיש). אַ פאַרעהרער פון געלעהרטע.

מֻתַּ'ר־זיין, צא. שענקען.

מִי־שֶׁפָּ'רַע, הס. "דער וואָס האָט באַשטראָפט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען פלוך וועלכער ווערט אויסגעשפראָכען פון דעם אידישען בית־דין אויף דעם וואָס וויל ניט האַלטען וואָרט אין אַ מינדליכען אָפּמאַך.

מְיַ'בֵּם־זיין, צא. (שפּאַסהאַפט) צונעהמען, צו'גנב'ען.

מִילְ'תָא־דְבְדִי'חוּתָא, הוו. (תלמודיש). אַ שפּאַס־ווערטעל, אַ וויץ.

מְיַ'סֵּד, הס. (מ. מְיַסְ'דִים). גרינדער.

מַלְ'אַךְ־הַמּוֹשִׁי'עַ, הס. אַ העלפענדער ענגעל.

מַס, הס. אַ צינז, אַ'ן אָפּצאָלל.

מַסְקָ'נָא, הוו. שלום, באַשלום.

מְעָ'רַת־פָּרִי'צִים, הוו. (ביבליש). אַ הייהל פון פאַרברעכער.

מַעֲ'שֵׂה־מֶרְכָּ'בָה, הוו. (תלמודיש). די וואונדער וועלכע רינגלען אַרום דעם רייטוואָגען (פון גאָט) ווי עס ווערט באַשריבען אין דעם ביבלישען בוך יחזקאל (קאַפּ. א.); די פאַרבאָרגענע לעהרע פון דער גאָטהייט.

מְצָ'רִי, הס. (מ. מְצְ'רִים). עגיפּטער.

מִצְרַ'יִם, אנוו. עגיפּטען.

מִקְרָ'אוֹת־גְדוֹ'לוֹת, ם. אַ געוויסע אויסגאַבע פון תנ"ך מיט זעהר פיעל קאָמענטאַרען.

מֶ'תֶג, הס. אַ געוויסער אַקצענטצייכען אין נקוד וואָס באַשטעהט פון אַ קורצען שטעהענדיגען שטריך אונטער דעם בוכשטאַב.

מְתוּרְ'גְמָן, הס. דאָלמעטשער, פאַרמיטלער.

מִתְחַ'יֵב־בְּנַפְ'שׁוֹ, הס. (תלמודיש). אַ פאַרברעכער קעגען זיך אַליין.

מֵ'תֵי־מִדְ'בָּר, ם. (תלמודיש). די וועלכע זיינען אויסגעשטאָרבען אין דער וויסטע (די ביבעל דערצעהלט אַז פון די וועלכע משה האָט אַרויסגעפיהרט פון מצרים זיינען אַלע אויסגעשטאָרבען אויף דער וואַנדערונג דורך דער וויסטע און ערשט דער קומענדער דור איז אַריין אין כנען).

נ.

נְפִי'לִים, ם. געוויסע ריעזען וועלכע האָבען געלעבט פאַר'ן מבול, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נְקֵ'בָה. אַ ביטערע נקבה, אַ שלעכטע אָדער חיטרע פרויענצימער.

נָ'שִׂיא, הס. (מ. נְשִׂ'יאִים). פירסט, דער הויפּט פון אַ שטאַם. די נשיאים, די פסוקים וועלכע מע זאָגט אין די ערשטע צוועלף טעג פון מאָנאַט ניסן און אין וועלכע עס ווערט דערצעהלט פון די געשאַנקען וואָס דער הויפּט פון יעדער שטאַם האָט געבראַכט ווען דער משכן איז פאַרטיג געוואָרען (יעדען טאָג זאָגט מען די פסוקים פון איין נשיא).

ס.

סְגַן־, הס. געהילף, וויצע.

סוֹף־אָ'דָם־לָ'מוּת, (תלמודיש). דאָס ענד פון יעדען מענשען איז שטארבען.

סוֹף־כְּהֵ'מָה־לִשְׁחִי'טָה, (תלמודיש). דאָס ענד פון א פיה איז געקוי־לעט צו ווערען.

סוֹף־גַ'נָּב־לְתְלִיָה (לִתְּלִ'יָה), (גאָב־תלמודיש): דאָס ענד פון א גנב איז געהאָנגען צו ווערען.

סוֹף־סוֹ'חֵר־לִפְלֵטָה (לִפְלֵ'טָה), דאָס ענד פון א סוחר איז צו מאכען באנקראָט.

סַמְ'רָא־דְמִסְאָבוּ'תָא, הוו. (קאַבאַ־ליסטיש). די אונרייגע זייט, דער בייזער גייסט.

סְעוּ'דָה־שֶׁאֵי'נָה־מְסֻפֶּ'קֶת, הוו. (תלמודיש). א מאָהלצייט וועלכע איז ניט גענוג (צום זעטיגען).

סֵ'פֶר־הֶחָ'תוּם, הם. (ביבליש). א פארזיגעלט בוך. „עס איז פאר איהם א ספר־החתום".

ע.

עִבְ'רִית־בְּעִבְ'רִית, העברעאיש אין העברעאיש (א מאָדערנע מעטהאָדע צו לעהרנען העברעאיש).

עֵ'דִית, די בעסטע.

עוֹ'דֶף, הם. (ביבליש). איבערבלייב, רעשט.

עוֹל־דֶ'רֶךְ־אֶ'רֶץ, הם. (תלמודיש). דער יאָך פון וועלטליכע זאכען, די פליכטען פון פראַקטישען לע־בען.

עוֹל־מַלְ'כוּת, הם. (תלמודיש). דער יאָך פון דער רעגירונג, די פליכ־טען צו דער רעגירונג.

עוֹל־מַלְ'כוּת־שָׁמַ'יִם, הם. (תלמו־דיש). דער יאָך פון דעם הימלי־שען קעניגרייך, די פליכטען צו גאָט.

עוֹל־תּוֹ'רָה, הם. (תלמודיש). דער יאָך פון לערנען תורה.

עוֹ'לֶה־יָ'פֶה־זַיין, צש. (תלמודיש). ארויסקומען גוט, געלינגען.

עוֹ'לַם־הָאֲצִי'לוּת, הם. (קאַבאַליס־טיש). די וועלט אבסטראַקטע אידעען.

עוֹ'לַם־הַנְּשָׁ'מוֹת, הם. (קאַבאַליס־טיש). די וועלט פון די זעעלען.

עוֹ'לָם־הָ'פוּךְ, הם. (תלמודיש). א פארקעהרטע וועלט.

עוֹ'לָם־הַשָּׁ'פֵל, הם. (קאַבאַליסטיש). די נידעריגע וועלט, די אירדישע וועלט.

עוֹ'לַם־הַשֶּׁ'קֶר, הם. די וועלט פון ליגען, די אירדישע וועלט.

עוֹ'לַם־הַתַּחְ'תּוֹן, הם. (קאַבאַליס־טיש). די אונטערשטע וועלט, די אירדישע וועלט.

עֵ'זֶר־כְּנֶגְ'דּוֹ, הם. (ביבליש). א היקף פאר איהם (א ווייב).

עִיר־הַנִּדַּ'חַת, הוו. (ביבליש). א פארפיהרטע שטאָדט, א זינדיגע שטאָדט.

עַל־אֵם־הַדֶּ'רֶךְ, (ביבליש). אין מיטען וועג.

עַל־דַ'עַת־הַקָּ'הָל, (ליטורגיש). מיט דעם וויסען (דער צושטימונג) פון דער געמיינדע.

עֲלִ'יַת־נִשְׁ'מָה, הוו. (קאבאליסטיש). דאָס אַרויפשטייגען פון דער נשמה (צו געוויסע צייטען) אויפ'ן הי־מעל, אַ'ן איינגעשאַפט וועלכע ווערט צוגעשריבען צו געוויסע הייליגע לייט.

עַ'מוּד־הָאֵשׁ', הם. (ביבליש). דער זייל פון פייער (וועלכער פלעגט ביי־נאַכט געהן פאָראויס פאַר די אידען ווען זיי האָבען געוואַנדערט דורך דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עַ'מוּד־הֶעָ'נָן, הם. (ביבליש). דער וואָלקען־זייל (וועלכער פלעגט געהן פאָראויס פאַר די אידען ווען זיי האָבען געוואַנדערט דורך דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עַ'מוּד־הַתָּ'וֶךְ, הם. (ביבליש). דער מיטעלסטער זייל, די הויפט־שטיצע.

עִ'נּוּי־הַדִּין', הם. (תלמודיש). די פייניגונג פון וואַרטען אויף דאָס אורטהייל פון געריכט. "ע נ ו י ־ ה ד י ן איז ערגער פון דין" (שפוו.).

עָ'צוּם, הם. זעה אַ'דִיר.

עַצְ'מוֹת־הַיְבֵ'שׁוֹת, מ. (ביבליש). די פאַרדאַרטע ביינער (וועלכע דער פּראָפעט יחזקאל האָט געזעהן און וועלכע גאָט האָט איהם געהייסען באַלעבען, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עֲשָׂ'רָה־בַּטְלָ'נִים, מ. (תלמודיש). די צעהן פרומע לייט וועלכע זיצען שטענדיג אין קלויז און ווע־רען אויסגעהאַלטען פון דער קהלה.

עֲשָׂ'רָה־הֲרוּ'גֵי־מַלְ'כוּת, מ. (תל־מודיש). די צעהן ערמאָרדעט פון דער רעגירונג", געוויסע צעהן באַריהמטע אידישע מאַרטירער פון וועלכע עס ווערט דערצעהלט אין תלמוד (ווז.).

עֲשָׂ'רָה־רִאשׁוֹ'נִים, מ. די צעהן וועלכע זיינען די ערשטע (צו קומען דאַוונען).

עֵת־לַעֲ'שׂוֹת, הוו. (ביבליש). אַ צייט צום טהאָן.

עֲתִ'ידוֹת, הוו. די צוקינפטיגקייט.

צ.

צוּרְ'בָא־מֵרַבָּ'נָן, הם. (תלמודיש). זעה תַּלְ'מִיד־חָ'כָם.

צְמוּ'קִים, מ. ראָזינקעס.

צַ'עַר־גִ'דּוּל־בָּ'נִים, הם. (תלמודיש). די זאָרג פון אויפבריינגען קינדער.

צַ'עַר רִ'פּוּי שֶׁ'בֶת וּבוֹ'שֶׁת, מ. (תלמודיש). שמערץ, היילונג (=קאָסטען), לעדיג-געהן און שאַנד, די פיערלייי געלטען פון שאָדענ־ערזאַץ וועלכע דער וואָס שלאָגט און פאַרוואונדעט איניצען מוז באַצאָהלען.

צָ'רַת־רַ'בִּים חֲצִי (חָ'צִי) נֶחָ'מָה, דאָס ליידען פון פיעלע (אַנדערע) איז אַ האַלבער טרייסט (פאַר זיך).

ק.

קִבַּלְ'תִּי, איך האָב ערהאַלטען.

קוֹל־בְּאִ'שָּׁה־עֶרְ'וָה, (תלמודיש). די שטים פון אַ פרויענצימער (צווי־שען מענער) איז אונאַנשטענדיג.

קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה, מ. (ביבליש). די (פרעהליכע) שטימען פון חתן און כלה.

קוֹל־שָׂשׂוֹן וְקוֹל־שִׂמְחָה, מ. (ביבליש). די שטים פון לוסטיגקייט און די שטים פון פרייד.

קוֹנֶה־שְׁבִיתָה־זיין, צש. (תלמודיש). זיך ערווערבען דאָס רעכט פון איינוואוהנערשאַפט זיך באַזעצען.

קוֹצוֹ־שֶׁל־יוּד, הס. (תלמודיש). דאָס שפּיטציקעל פון דעם בוכשטאַב יוד, די קלענסטע קליינינגקייט.

קוֹרֵעַ־כְּדָג־זיין, צא. (תלמודיש). צורייסען ווי אַ פיש, צורייסען אויף שטיקער.

קִיקָיוֹן־דְיוֹנָה, הס. דער שאַטענדיגער וואונדער־בוים וואָס איז אויסגעוואַקסען איבער נאַכט אום צו באַשיצען דעם פּראָפעט יונה'ן פון דער זונן און איז איבער נאַכט ווידער פאַרוועלקט געוואָרען, אַ זאַך וואָס פאַרגעהט שנעל.

קַרְדוֹם לַחְפּוֹר בָּה, (תלמודיש). אַ גראַב־אייזען דערמיט צו גראָבען (אַ מיטעל צו דינען די אייגענע נוצען).

ר.

רָאוּי־לִבְרָכָה, גרויס אָדער גוט גענוג צו מאַכען דאַרויף אַ ברכה.

רוּחַ־הַטּוּמְאָה, הס. דער גייסט פון אונריינקייט, דער בייזער גייסט.

ש.

שְׁטַר חֲצִי [חָצִי] זָכָר, הס. אַ דאָקומענט וועלכען איינער גיט זיין טאָכטער אָבשרייבענדיג איהר דאָס רעכט אויף אַ טהייל פון זיין ירושה (לויט דעם אידישען דין זיינען די נאַטירליכע יורשים בלויז די זיהן).

שִׂישׂוּ־וְשִׂמְחוּ, (ליטורגיש). פרעהט זיך און זייט לוסטיג.

ת.

תובב"א, אב. תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן, זי זאָל געבויט און אויפגעשטעלט ווערען אין גיכען אין אונזערע טעג אָמן (ווערטער וועלכע מע שטעלט נאָך דעם וואָרט ירושלים).

ביילאַגע

---

1) נעמען פון פּערזאָנען
2) פאַמיליען־נעמען
3) נעמען פון פעראײנען, חברות, שולען, בית עולם׳ם א. ז. וו.

נעמען פון פערזאָנען *)

וייער אָבשטאַמונג און באַדייטונג.

א.

אַבָּא, מנ. (תלמודיש). דער פאָטער.

אֲבִינְדּוֹר, מנ. (ביבליש. דער פאָטער פון גדור (אַ אייגעננאָמען).

אֲבִיגַיִל, פנ. (ביבליש). דער פאָטער פון פרייד.

אֲבִימֶלֶךְ, מנ. (ביבליש). דער פאָטער פון קעניג.

אֲבִיעֶזֶר, מנ. (ביבליש). דער פאָטער פון הילף.

אֲבִישָׁלוֹם, מנ. (ביבליש). דער פאָטער פון פרידען.

אַבְנֵר, מנ. (ביבליש). דער פאָטער פון ליכט.

אַבְשָׁלוֹם, זעה אֲבִישָׁלוֹם.

אַבְרָהָם, אַבְרָם, מנ. (ביבליש). דער פאָטער פון ערהאָבענהייט. זעה ווב.

אַהֲרֹן, מנ. (ביבליש). דער באַרגוואוהנער. זעה ווב.

אור־שְׁרַגָא, מנ. ליכט.

אורי. אוּרִיָּה, מנ. (ביבליש). דאָס ליכט פון גאָט.

אוּרִיאֵל, מנ. (ביבליש). דאָס ליכט פון גאָט.

אִיזֶבֶל, פנ. (ביבליש). אָהן שמוץ.

אִיתִיאֵל, מנ. (ביבליש). גאָט איז מיט מיר.

אִיתָמָר, מנ. (ביבליש). דער אינזעל פון טייטעלבוימען.

אֶלְדָּד, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם ליעב.

אֶלְחָנָן, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געלייטזעליגט.

אֵלִיָּה, אֵלִיָּהוּ, מנ. (ביבליש). מיין גאָט איז יהוה. זעה ווב.

אֱלִימֶלֶךְ, מנ. (ביבליש). גאָט איז (זיין) קעניג.

אֱלִיעֶזֶר, מנ. (ביבליש). גאָט איז (זיין) הילף.

אֶלְיָקוּם, אֶלְיָקִים, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם אויפגעשטעלט.

---

*) מיר גיבען דאָ בלויז יענע העברעאישע נעמען מיט וועלכע מע רופט זיך נאָך יעצט אויך.

אֶלְיָשִׁיב, מנ. (ביבליש). גאָט וועט צוריק־ברייננגען.

אֶלְיָסָף, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם פּאַרמעהרט.

אֱלִישֶׁבַע, פנ. (ביבליש). גאָט איז איהר שבועה.

אֱלִישָׁע, מנ. (ביבליש). גאָט איז (זיין) הילף.

אֶלְעָזָר, זעה אֱלִיעֶזֶר.

אֶלְקָנָה, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געקויפט.

אַמְנוֹן, מנ. (ביבליש). דער באַ־גלויבטער.

אָסְנַת, פנ. (ביבליש). אין עגיפּטיש: (הייליג) צו דער געטין "נַת".

אֶסְתֵּר, פנ. (ביבליש). אַ שטערען. זעה ווב.

אֶפְרַיִם, מנ. (ביבליש). וואַרשיינליך: דאָפּעל־לאַנד,

אַרְיֵה, מנ. (ביבליש). דער לייב (דעט צונאָמען פון יהודה).

אָשֵׁר, מנ. (ביבליש). דער גליקלי־כער. זעה ווב.

ב.

בֶּן־צִיּוֹן, מנ. אַ זוהן פון ציון.

בִּנְיָמִין, מנ. (ביבליש). דער זוהן פון רעכטער האַנד. זעה ווב.

בְּצַלְאֵל, מנ. (ביבליש). אין דעם שאָטען פון גאָט.

בָּרוּךְ, מנ. (ביבליש). דער געבענש־טער.

בְּרָכָה, פנ. אַ בענשונג.

בָּרָק, מנ. (ביבליש). דער בליץ.

בַּת־צִיּוֹן, פנ. אַ טאָכטער פון ציון.

בַּת־שֶׁבַע, פנ. (ביבליש). די טאָכ־טער פון דער שבועה.

בִּתְיָה, פנ. די טאָכטער פון גאָט.

ג.

גַּבְרִיאֵל, מנ. (ביבליש). דער מאַן פון גאָט. זעה ווב.

גָּד, מנ. (ביבליש). גליק. זעה ווב.

גְּדַלְיָה, גְּדַלְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געגרויסט.

גַּמְלִיאֵל, מנ. (ביבליש). באַשאָנקע־נער פון גאָט.

גְּרוֹנָם, מנ.

גֵּרְשׁוֹם, מנ. (ביבליש). ער איז דאָרט אַ פרעמדער.

גֵּרְשׁוֹן, מנ. (ביבליש). אַרויסגעטרי־בענער.

ד.

דְּבוֹרָה, פנ. (ביבליש). די ביען.

דּוֹב, מנ. (ביבליש). דער בער (דער צונאָמען פון יששכר).

דָּוִד, מנ. (ביבליש). דער באַליעב־טער. זעה ווב.

דִּינָה, פנ. (ביבליש).

דָּן, מנ. (ביבליש). דער ריכטער. זעה ווב.

דָּנִיאֵל, מנ. (ביבליש). דער ריכטער פון גאָט.

דָּתָן, מנ. (ביבליש). דער פאָנטאַן.

ה.

הָדָם׳ הֲדַסָּה, פג. (ביבליש) . די מירטהע (דער צונאָמען פון אסתר.

הוֹשֵׁעַ, מנ. (ביבליש) . די אויסלייזונג . זעה ווב.

הִילֵל׳ הִלֵּל, מנ. (ביבליש). לויב .

ו.

זְאֵב, מנ. (ביבליש) . דער וואָלף . דער צונאָמען פון בנימין .

ז.

זְבֻלוּן, מנ. (ביבליש) . אַ וואָהנונג . זעה ווב.

זַכָּאי, מנ. (תלמודיש). אַ גערעכטער.

זְכַרְיָה׳ זְכַרְיָהוּ, מנ. (ביבליש) . וואָס גאָט האָט איהם דערמאָנט .

זֶרַח, מנ. (ביבליש) . דער שיין (פון דער זונן) .

ח.

חַוָּה, פנ. (ביבליש) . לעבען . זעה ווב.

חִזְקִיָּה׳ חִזְקִיָּהוּ , זעה יְחִזְקִיָּהוּ .

חִיאֵל, מנ. (ביבליש: פארקירצט פון אֲחִיאֵל) . דער ברודער פון גאָט .

חַיָּה, פנ. לעבען .

חַנָּה, פנ. (ביבליש). לייטזעליגקייט .

חֲנוֹךְ, מנ. (ביבליש) . דער איינגעווייהטער.

חֲנִינָא, מנ. (תלמודיש). לייטזעליגקייט .

חָנָן, מנ. (תלמודיש) . דער באַרמהערציגער .

חֲנַנְיָה, מנ. (ביבליש) . געלייטזעליגט פון גאָט .

ט.

טוֹבִיָּה, מנ. (ביבליש) . אָנגענעהם צו גאָט .

י.

יְדִידְיָה, מנ. (ביבליש) . געליבטער פון גאָט .

יְהוֹאָשׁ, מנ. (ביבליש) . וואָס גאָט האָט איהם באַשאָנקען .

יְהוּדָה, מנ. (ביבליש). דער געלויבטער . זעה ווב.

יְהוּדִית, פנ. (ביבליש) . אַ אידישע פרויא . זעת ווב.

יְהוֹחָנָן, מנ. (ביבליש) . וואָס גאָט האָט איהם געלייטזעליגט .

יְהוֹנָתָן, מנ. (ביבליש) . (ער) וועלכען גאָט האָט געשאָנקען . זעה ווב .

יְהוֹשֶׁבַע, פנ. (ביבליש) . גאָט איז איהר שבועה .

יְהוֹשֻׁעַ, מנ. (ביבליש) . גאָט איז זיין הילף . זעה ווב.

יוֹאֵל, מנ. (ביבליש) . יהוה איז זיין גאָט . זעה ווב.

יוֹאָשׁ, זעה יְהוֹאָשׁ .

יוּדִית, זעה יְהוּדִית .

יוֹחָנָן, זעה יְהוֹחָנָן .

יוֹם־טוֹב מנ. זעה ווב.

יוֹכֶבֶד, פנ. (ביבליש). וואָס גאָט איז איהר רוהם.

יוֹנָה, מנ. (ביבליש). אַ טויב.

יוֹסֵף, (ביבליש). ער (גאָט) זאָל פאַרמעהרען.

יְחֶזְקֵאל, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט שטאַרקט איהם. זעה ווב.

יְחִזְקִיָּהוּ, מנ. (ביבליש), וואָס גאָט שטאַרקט איהם. זעה ווב.

יחיאֵל, מנ. (ביבליש). גאָט לעבט.

יַעֲקֹב, מנ. (ביבליש). דער וואָס האָט אָנגענומען ביי דעם פוס־זויהל. זעה ווב.

יִצְחָק, מנ. (ביבליש). געלעכטער. זעה ווב.

יְקוּתִיאֵל, מנ. (ביבליש). וואַהר־שיינליך מיטלייד פון גאָט.

יְרוּחָם, מנ. (ביבליש). וועלכער ווערט בעגנאַדיגט (פון גאָט).

ירחמְאֵל, יְרַחְמִיאֵל, מנ. (ביבליש). אויף וועלכען גאָט דערבאַרעמט זיך.

יִרְמְיָה, יִרְמְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט האָט דערהויבען. זעה ווב.

יֵשׁוּעַ, זעה יְהוֹשֻׁעַ.

יְשַׁעְיָה, יְשַׁעְיָהוּ, מנ. (ביבליש). די הילף פון גאָט. זעה ווב.

יִשְׂרָאֵל, מנ. (ביבליש). דער קעמפ־פער פון גאָט. זעה ווב.

יִשָּׂשכָר, מנ. (ביבליש). דער לויהן. זעה ווב.

כ.

כַּתְרִיאֵל, מנ. די קרוין פון גאָט.

ל.

לֵאָה, פנ. (ביבליש). די פאַרצאָגטע. זעה ווב.

לֵוִי, מנ. (ביבליש). די באַהעפטונג. זעה ווב.

לֶמֶךְ, מנ. (ביבליש). זעה ווב.

לַפִּידוֹת, מנ. (ביבליש). פאַקעלען.

מ.

מֵאִיר, מנ. (תלמודיש). ליכט, באַלייכטער.

מַחְלָה, פנ. (ביבליש). קראַנקהייט.

מִיכָאֵל, מנ. (ביבליש). ווער איז ווי גאָט? זעה ווב.

מִיכַל, פנ. (ביבליש). פאַרקירצט פון מִיכָאֵל (ווז.).

מֶלֶךְ, מנ. (ביבליש). זעה ווב.

מַלְכָּה, פנ. קעניגין. זעה ווב.

מַלְכִּיאֵל, מנ. (ביבליש). מיין קעניג איז גאָט.

מָנוֹחַ, מנ. (ביבליש). רוה.

מְנוּחָה, פנ. רוה.

מְנַחֵם, מנ. (ביבליש). אַ טרייסטער.

מְנַשֶּׁה, מנ. (ביבליש). וועלכער מאַכט פאַרגעסען. זעה ווב.

מָרְדֳּכַי, מנ. (ביבליש). וואַהרשיינליך פערזיש: אַ קליינער מענש. זעה ווב.

מִרְיָם, פנ. (ביבליש). אויפשטאנד. זעה ווב.

מֹשֶׁה, מנ. (ביבליש). ארויסגעצוי־גען (פון וואסער). זעה ווב.

מְשׁוּלָּם, מנ. (ביבליש). דער פריינד (פון גאָט).

מַתִּתְיָה, מַתִּתְיָהוּ, מנ. (ביבליש). א געשאנק פון גאָט.

נ.

נוּן, מנ. (ביבליש). א פיש.

נֹחַ, מנ. (ביבליש). רוה. זעה ווב.

נָחוּם, מנ. (ביבליש). א טרייסט. זעה ווב.

נֶחָמָה, פנ. א טרייסט.

נְחֶמְיָה, מנ. (ביבליש). וואס גאָט טרייסט איהם. זעה ווב.

נַחְמָן, מנ. (תלמודיש). א טרייסטער.

נִיסָן, מנ. (תלמודיש). דער מאָנאט פון בלומען. זעה ווב.

נַעֲמָה, פנ. (ביבליש). די אנגענעהמע.

נָעֳמִי, פנ. (ביבליש). מיין אנגע־נעהמקייט.

נַפְתָּלִי, מנ. (ביבליש). מיין ראנגלען זיך. זעה ווב.

נָתָן, מנ. (ביבליש). וועלכען גע־געבען (האָט גאָט).

נְתַנְאֵל, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט האָט געגעבען.

נְתַנְיָה, מנ. (ביבליש). זעה נְתַנְאֵל.

ס.

סַעֲדְיָה, מנ. (ביבליש). די שטיצע פון גאָט.

סְתִירָה, פנ. וואהרשיינליך פון אֶסְתֵּר.

ע.

עוֹזֵר, זעה עֵזֶר.

עֵזֶר, מנ. (ביבליש). א הילף.

עֶזְרָא, מנ. (ביבליש). א הילף. זעה ווב.

עֲזַרְיאֵל, מנ. (ביבליש). די הילף פון גאָט.

עִמָּנוּאֵל, מנ. (ביבליש). מיט אונז איז גאָט.

עַמְרָם, מנ. (ביבליש). א הויכעס פאָלק.

עֲקִיבָא, מנ. (ביבליש). א פוס־זויהל.

עֲתַלְיָה, פנ. (ביבליש). די שטראָף פון גאָט.

פ.

פִּינְחָס, מנ. (ביבליש). דער מויל פון קופער. זעה ווב.

פַּלְטִיאֵל, מנ. (ביבליש). דערלייזט פון גאָט.

פִּנְחָס, זעה פִּינְחָס.

פֶּסַח [פָּסַח], מנ. (ביבליש). איבער־היפונג. זעה ווב.

פֶּרֶץ, מנ. (ביבליש). ארויסברוך.

צ.

צְבִי, מנ. אַ הירש.

צִבְיָה, מנ. (ביבליש). אַ הירשען.

צָדוֹק, מנ. (ביבליש). דער גערעכ-טער.

צִלָּה, פנ. (ביבליש). אַ שאָטען.

צֶלֶק, מנ. (ביבליש). אַ פעלז-שפאַלט.

צֶמַח, מנ אַ שפּראָצונג.

צְפַנְיָה, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט באַשיצט. זעה ווב.

צִפּוֹרָה, פנ. (ביבליש). אַ פויגעל.

ק.

קְהָת, מנ. (ביבליש). אַ פערזאַמלונג.

ר.

רְאוּבֵן, מנ. (ביבליש). זעהט אַ זוהן. זעה ווב.

רְאָיָה, פנ. (ביבליש אַלס מעננער-נאָמען) וועלכען גאָט זעהט.

רִבְקָה, פנ. (ביבליש). צובינדונג. זעה ווב.

רוּת, פנ. (ביבליש). אַ פריינדין.

רְחָמָה, פנ. (ביבליש). באַמיטליי-דענד.

רָחֵל, פנ. (ביבריש). אַ שאָף. זעה ווב.

רְעוּאֵל, מנ. (ביבליש). דער פריינד פון גאָט.

רְפָאֵל, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט היילט. זעה ווב.

ש.

שָׁאוּל, מנ. (ביבליש). דער פאַר-לאַנגטער. זעה ווב.

שְׁאַלְתִּיאֵל, מנ. (ביבליש). איך האָב איהם אויסגעבעטען פון גאָט.

שֶׁבַח, מנ. לויב.

שַׁבְּתָאִי, **שַׁבְּתִי**, מנ. (ביבליש). געבאָרען אום שבת.

שָׁחוֹר, מנ. דער שוואַרצער.

שָׁלוֹם, מנ. פריעדען.

שְׁלֹמֹה, מנ. (ביבליש). דער פריעד-ליכער. זעה ווב.

שַׁלְתִּיאֵל, זעה שְׁאַלְתִּיאֵל.

שַׁמַּאי, (תלמודיש). פאַרקירצט פון שְׁמַעְיָה.

שְׁמוּאֵל, מנ. (ביבליש). אין דעם נאָמען פון גאָט. זעה ווב.

שִׂמְחָה, מנ. פרייד.

שִׁמְעוֹן, מנ. (ביבליש). די הערונג. זעה ווב.

שְׁמַעְיָה, **שְׁמַעְיָהוּ**, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט הערט.

שְׁמַרְיָה, **שְׁמַרְיָהוּ**, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט היט אָפּ.

שִׁמְשׁוֹן, מנ. (ביבליש). זוניג. זעה ווב.

שִׁפְרָה, פנ. (ביבליש). שעהן.

שְׁרַנָא, מנ. ליכט.

שָׂרָה, פנ. (ביבליש). פירסטין, האַ=
רינטע. זעה זוב.

שְׁנֵיאור, מנ. צוויי ליכט.

ת.

תָּמָר, פנ. (ביבליש). טייטעלבוים.

תַּנְחוּם, מנ. (ביבליש). אַ טרייסט.

תִּרְצָה, פנ. (ביבליש). די לוסט.

העברעאישע פאמיליענגעמען.

א.

אֲבִינָדוֹר, זעה פערז.

אַבְנֵר, זעה פערז.

אַדְמוּר, זעה זוב.

אַהֲרֹן, זעה זוב.

אִישׁ־כִּישׁוֹר, דער מאַן פון שפינ־שטוהל (אין אַ געבאָרגטען זינן: דער מאַן פון רעכטפערטיגקייט).

אֵלִיָּהוּ, זעה פערז.

אֱלִיעֶזֶר, זעה פערז.

אֶלְיָשִׁיב, זעה פערז.

אֶלְקָנָה, זעה פערז.

אֶפְרַיִם, זעה פערז.

אֶפְרָתִי, איינער וועלכער קוממט פון שטאַם אפרים.

אַשְׁכְּנַזִי, אַ דייטשער.

אָשֵׁר, זעה פערז.

אָסְנַת, זעה פערז.

ב.

בְּחוּר, זעה זוב.

בֶּן־דָּוִד, דער זוהן פון דוד.

בֶּן־זְאֵב, דער זוהן פון זאב (פער־זאָנענגאָמען).

בֶּן־יְהוּדָה, דער זוהן פון יהודה.

בֶּן־יַעֲקֹב, דער זוהן פון יעקב.

בֶּן־יַקִּיר, זעה זוב.

בֶּן־צִיּוֹן, זעה פערז.

בִּנְיָמִין, זעה פערז.

בָּרוּךְ, זעה פערז.

בַּרְזִלַּי, פון אייזען (ביבלישער פערזאָנענאָמען).

בְּרִי״ל, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי יְהוּדָה לֵיב.

בְּרָכוֹת, בענשונגען.

בַּר״ן, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי נַחְמָן.

בָּרָ״ק, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי קאָפּפעל.

בַּרְקוֹס, מאַלער (ביבלישער פערזאָנענאָמען).

בַּרַ״שׁ, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי שִׁמְעוֹן.

ג.

גַּבַּאי, זעה ווב.

גַּבְרִיאֵל, זעה פערז.

גְּדַלְיָה, זעה פערז.

גִּדְעוֹן, דער בוימען=העקער (ביבלי=
שער פערזאָנענאָמען).

גור־אַרְיֵה, אַ יונגער ליב.

גַּמְזוֹ, אַ צונאָמען פון אַ באַוואוס=
טען תנא וועלכער האָט אויף אַלץ
געזאָגט גַּם־זוֹ־לְטוֹבָ. (ווז.).

גֵּרְשׁוֹן, זעה פערז.

גֵּרְשֻׁנִּי, איינער וועלכער קומט פון
גרשון'ס פאַמיליע.

גֵּ"ץ, אב. גֵּר צֶדֶק. (ווז.).

ד.

דָּוִד, זעה פערז.

דּוּכָס, זעה ווב.

דַּיָּן, זעה ווב.

דָּנִיֵּאל, זעה פערז.

ה.

הִלֵּל, זעה פערז.

ז.

זְאֵב, זעה פערז.

זוּטְרָא, קליינער (תלמודישער פער=
זאָנענאָמען).

זְכַרְיָה, זעה פערז.

ז"ק, אב. זֶרַע קוֹדֶשׁ. הייליגע אָפּ=
שטאַמונג.

זַרְחִי, וועלכער קומט פון שטאַם
זֶרַח. זעה פערז.

ח.

חִדֶּקֶל, אַ געוויסער טייך דערמאָנט
אין דער ביבעל.

חָדָשׁ, ניי, נייער.

חַיִּים, זעה ווב.

חַיִּים, זעה ווב.

חָלָף, זעה ווב.

חַלְפָן, זעה ווב.

חֵן־טוֹב, אנגענעהמער רייץ.

חֵפֶץ, זעה ווב.

חֶרְמוֹן, דער נאָמען פון אַ באַוואוס=
טען באַרג אין פאַלעסטינאַ.

חֶרְמוֹנִי, איינער וועלכער וואָהנט
אויפ'ן באַרג חרמון (ווז.).

חָרִיף, זעה ווב.

ט.

טוֹבְיָה, זעה פערז.

י.

יעב"ץ, אב. יַעֲקֹב עֶמְדִין בֶּן צְבִי,
אַ געוויסער גרויסער געלעהרטער.

יִגְדַּל, דער ערשטער וואָרט און
דער נאָמען פון אַ געוויסער תפלה.

יְהוּדָה, זעה פערז.

יַהֲלוֹם, אַ געוויסער עדעלשטיין (וואַהרשיינליך: אָניקס).

יוֹאֵל, זעה פערז.

יוֹד, זעה ווב.

יוֹם־טוֹב, זעה ווב.

יוֹנָה, זעה פערז.

יוֹסֵף, זעה פערז.

יָפֶה, שעהן.

יַעֲקֹב, זעה פערז.

יִצְחָק, זעה פערז.

יַרְמוּת, דער נאָמען פון אַ שטאָדט אין פאַלעסטינאַ.

יָשְׁפֵה, אַ שטיין פון חשן (ווז.).

יִשְׂרָאֵל, זעה פערז.

יִשְׂרְאֵלִי, אַ איד.

כ.

כֹּהֵן, זעה ווב.

כֹּהֵן־צֶדֶק, זעה ווב.

כְּלִי־זֶמֶר, זעה ווב.

כַּסְפָּא, זילבער.

כ״ץ, אב. כֹּהֵן צֶדֶק (ווז.).

כַּרְפַּס, זעה ווב.

כְּתֻבָּן, זעה ווב.

כְּתְרִיאֵל, זעה פערז.

ל.

לֵוִי, זעה פערז.

לַפִּידוֹת, זעה פערז.

מ.

מֵאִיר, זעה פערז.

מַגִּיד, זעה ווב.

מַהֲרַ״ם, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי מֵאִיר, אַ באַוואוסטער געלעהרטער.

מַהֲרַשְׁ״ק, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי שְׁלֹמֹה קְלוּגֶער, אַ באַוואוסטער געלעהרטער.

מַזָּל, זעה ווב.

מַזָּל־טוֹב, זעה ווב.

מִזְרָח, זעה ווב.

מַחֲלִי, זעה פערזאָנענאָמען: מַחְלָה.

מִכְתָּם, אַ געזאַנג, אַ פּסאַלם.

מַלְבִּי״ם, אב. מֵאִיר לֵיבּ בֶּן יְחִיאֵל מִיכַל. אַ באַוואוסטער געלעהרטער.

מֵלִיץ, זעה ווב.

מֶלֶךְ, זעה ווב.

מַלְכִּי־צֶדֶק, אַ גערעכטער קעניג (ביבלישער פערזאָנענאָמען).

מַלְכִּיאֵל, זעה פערז.

מְלַמֵּד, זעה ווב.

מְנַשֶּׁה, זעה פערז.

מ״ץ, זעה ווב.

מַרְגָּלִיּוֹת, פּערל.

מָרְדְּכַי, זעה פערז.

מֹשֶׁה, זעה פערז.

מְשׁוּלָּם, זעה פערז.

מַשְׂכִּיל־לְאֵיתָן, א געדיכט פון איתן, דער אָנהויב פון א געוויסען קאַ־פיטעל תהלים.

נ.

נָחוּם, זעה פערז.

נְחֶמְיָה, זעה פערז.

נַפְתָּלִי, זעה פערז.

נִסִּים, זעה ווב. נֵס.

נָתָן, זעה פערז.

ס.

סֶגַ"ל, אב. סְגַן־לְוִיָּה, דער עלט־סטער פון די לוויים.

סוֹפֵר, זעה ווב.

סֶלָה, אויביג. זעה ווב. אָמֵן־סֶלָה.

סִינַי, זעה ווב.

סַפִּיר, סאפפיר (עדעלשטיין).

סַפְרָא, א שרייבער.

ע.

עִמָּנוּאֵל, זעה פערז.

עַמְרָם, זעת פערז.

עֶפְרוֹן, "גלייך צו א הינדען" (ביב־לישער פערזאָנענאָמען).

פ.

פַּלְטִי, "געראַטעט" (ביבלישער פער־זאָנענגאָמען).

פַּלְטִיאֵל, זעה פערז.

פְּנִיאֵל, "דאָס געזיכט פון גאָט" (ביבלישער פערזאָנענגאָמען).

פִּנְקָס, זעה ווב.

פַּרְנֵס, זעה ווב.

פֶּרֶץ, זעה פערז.

פְּרָת, דער נאָמען פון א טייך דער־מאָנט אין דער ביבעל.

צ.

צַדִּיק, זעה ווב.

צִיּוֹן, זעה ווב.

צִפּוֹרָה, זעה ווב.

צִיּוֹנִי, זעה ווב.

ק.

קַדִּישׁ, זעה ווב.

קַצָּב, זעה ווב.

ר.

רְאוּבֵן, זעה פערז.

רַב, זעה ווב.

רַבִּי, זעה ווב.

רַבַּ"ן, אב. רַבִּי אֱלִעָזָר בֶּן נָתָן, א באוואוסטער געלעהרטער.

רַדָ"ק, אב. רַבִּי דָוִד קִמְחִי, אַ גע־ וויסער גרויסער געלעהרטער און בעל דקדוק.

רַחְמִיאֵל, זעה פערזאָנעננעמען: יְרַחְמִיאֵל.

רַמְבַּ"ם, זעה ווב.

רְפָאֵל, זעה פערז.

רַשְׁבַּ"ם, אב. רַבִּי שְׁלמֹה בֶּן מֵאִיר. אַ באַוואוסטער געלעהרטער.

ש.

שַׁבָּת, זעה ווב.

שֹׁהַם, "דיאַמאַנט".

שׁו"ב, זעה ווב.

שׁוֹחֵט, זעה ווב.

שׁוֹר, זעה ווב.

שָׁלוֹם, זעה ווב.

שַׁלִּיט, דער הערשער, דער געוועל־ טיגער.

שַׁלִּיטָא, זעה ווב.

שְׁלֹמֹה, זעה פערז.

שְׁמוּאֵל, זעה פערז.

שִׁמְעוֹן, זעה פערז.

שַׁמָּשׁ, זעה ווב.

שְׁ"ן, אב. שְׁלִיחַ נֶאֱמָן אַ באַגלויבטער שליח.

שָׂרָה, זעה פערז.

שָׂשׂוֹן, פרייד.

ת.

תָּמָר, זעה פערז.

תַּכְשִׁיט, זעה ווב.

תַּרְשִׁישׁ, אַ שטיין פון השן (ווז.).

תִּשְׁעָה־בְּאָב, זעה ווב.

העברעאישע נעמען

פון וואהלטהעטיגע פעראיינען , חברות , שוהלען , בית־עולם׳ם א. א. וו.

א.

אֶבֶן־הָעֶזֶר , דער שטיין פון הילף.

אֲגוּדַת־ , פערבאנד פון — .

אֲגוּדַת־אַהֲרֹן , פערבאנד פון אהרן .

— אַחִים, פערבאנד פון ברידער .

— אֱלֹהִים , געטליכער פערבאנד .

— יִשְׂרָאֵל, פערבאנד פון אידען.

— שָׁלוֹם, פערבאנד פון פרידען .

אַהֲבַת־ , די ליעבע פון —, די ליעבע צו — .

אַהֲבַת־אַבְרָהָם, די ליעבע פון אברהם (צו גאט) .

— אַחִים , ברודער־ליעבע .

— גֵּרִים, ליעבע צו פרעמדע .

— חֶסֶד , ליעבע צו וואהלטהאט .

— יוֹסֵף, די ליעבע פון יוסף.

— יְשׁוּרוּן , די ליעבע פון אידען (צו גאט) .

— יִשְׂרָאֵל , די ליעבע פון אידען.

— צֶדֶק , ליעבע צו גערעכטיגקייט.

— צִיּוֹן , ליעבע צו ציון .

אַהֲבַת־שָׁלוֹם, ליעבע צו פרידע .

— תּוֹרָה, ליעבע צו דער תורה .

אוֹהֲבֵי־ , די ליעבהאבער פון — .

אוֹהֲבֵי־אֱמוּנָה, די ליעבהאבער פון גלויבען .

— צֶדֶק , די ליעבהאבער פון גע־רעכטיגקייט .

— שָׁלוֹם, די ליעבהאבער פון פרידען .

אוֹהֶל־ , דאס געצעלט פון — .

אוֹהֶל־יַעֲקֹב , דאס געצעלט פון יעקב

— יִצְחָק, דאס געצעלט פון יצחק.

אוֹר־חָדָשׁ , א נייעס ליכט .

אוֹרַח־חַיִּים, דער וועג פון לעבען .

אוֹר־צִיּוֹן , דאס ליכט פון ציון .

אַחְדוּת־וְשָׁלוֹם, איינינקייט און פרידען.

אַחֲוַת־עוֹלָם , אויביגעס אייגענטהום.

אַחֵי־ , די ברידער פון — .

אַחִים־אֲהוּבִים , געליעבטע ברידער.

— רַחֲמָנִים , בארמהערציגע ברי־דער.

אַחֵינוּ־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, אונזערע אידישע ברידער.

אֱמוּנַת־יִשְׂרָאֵל, דער גלויבען פון אידען.

אַנְשֵׁי־, די מענער פון —, די מיט־גליעדער פון —.

אַנְשֵׁי־אֱמוּנִים, מענער פון טרייהייט.

— אֱמֶת, מענער פון װאָרהייט.

— דָּרוֹם, מענער פון זיד.

— הַשָּׁרוֹן, מענער פון שרון.

— זְקֵנִים, מענער פון די עלטסטע.

— חֶסֶד, מענער פון װאָהלטהאָט.

— יוֹשֶׁר, מענער פון עהרליכקייט.

— פּוֹעֲלֵי־צֶדֶק, מענער טהוערס פון גערעכטיגקייט.

— צָפוֹן, מענער פון נאָרד.

— שָׁלוֹם, מענער פון פרידען.

ב.

בְּאֵר־חַיִּים, ברונען פון לעבען.

בְּדֶרֶךְ־כָּבוֹד, אויפ'ן אנשטענדיגען וועג.

בּוֹנֵי־צִיּוֹן, די אויפבויערס פון ציון.

בֵּית־, דאָס הויז פון.

בֵּית־אַבְרָהָם, דאָס הויז פון אברהם.

— אַהֲבָה, דאָס הויז פון ליעבע (צו גאָט).

— אוֹר, דאָס הויז פון ליכט.

— אֵל, דאָס הויז פון גאָט.

בֵּית־אֵל־אֱמֶת, דאָס הויז פון דעם וואהרען גאָט.

— אֵל־יַעֲקֹב, דאָס הויז פון יעקב'ס גאָט.

— אֱלֹהִים, דאָס הויז פון גאָט.

— אֱמֶת, דאָס הויז פון וואהר־הייט.

בֵּית־הַגָּדוֹל, דאָס גרויסע הויז.

בֵּית־הַכְּנֶסֶת, דאָס הויז פון פערזאמ־לונג.

— הַשָּׁלוֹם, דאָס הויז פון פרידען.

— יִשְׂרָאֵל, דאָס הויז פון אידען.

— לֶחֶם־יְהוּדָה, נאָמען פון א געוויסען פלאַטץ דערמאָנט אין דער ביבעל.

— צִיּוֹן, דאָס הויז פון ציון.

— שָׁלוֹם, דאָס הויז פון פרידען.

— תְּפִלָּה, דאָס הויז פון געבעט.

בְּנוֹת־, די טעכטער פון —, די מיטגליעדער פון —.

בְּנוֹת־יְרוּשָׁלַיִם, די טעכטער פון ירושלים.

— יִשְׂרָאֵל, אידישע טעכטער.

בְּנֵי־, קינדער פון —, די מיטגליע־דער פון —, די נאַכפאָלגער פון —.

בְּנֵי־אַבְרָהָם, די קינדער פון אברהם.

— אַהֲרֹן, די קינדער פון אהרן.

— אֵל, קינדער פון גאָט.

בְּנֵי־אֱמֶת, קינדער פון וואַרהייט.
— אֱמוּנָה, קינדער פון גלויבען.
— אַנְשֵׁי־, מענער פון —.
— אֲרִי, נאָכפאָלגער פון אר"י.
— בִּנְיָמִין, קינדער פון בנימין.
— בְּרִית, קינדער פון בונד (מיט גאָט).
— דָּוִד, קינדער פון דוד.
— חַיִּים, קינדער פון לעבען.
— יְהוֹאָשׁ, קינדער פון יהואש.
— יְהוּדָה, קינדער פון יהודה.
— יְהוֹשֻׁעַ, קינדער פון יהושוע.
— יוֹסֵף, קינדער פון יוסף.
— יְחֶזְקֵאל, קינדער פון יחזקאל.
— יַעֲקֹב, קינדער פון יעקב.
— יִצְחָק, קינדער פון יצחק.
— יַקִּיר *, טהייערע קינדער.
— יְשׁוּרוּן, אידישע קינדער.
— יִשְׂרָאֵל, אידישע קינדער.
— לֵוִי, קינדער פון לוי.
— מְנַשֶּׁה, קינדער פון מנשה.
— מֹשֶׁה, קינדער פון משה.
— פִּינְחָס, קינדער פון פינחס.
— רִינָּה, קינדער פון געזאַנג.
— שָׁלוֹם, קינדער פון פרידען.
— שְׁלֹמֹה, קינדער פון שלמה.

בִּנְיַן־בָּתִּים, אויפבויאונג פון הייזער (פאַר אָרעמע).
בְּרִית־, דער בונד פון —.
בְּרִית־אַבְרָהָם, דער בונד (מיט גאָט) פון אברהם.
— יִשְׂרָאֵל, דער בונד פון אידען (מיט גאָט).
— שָׁלוֹם, דער בונד פון פרידען.
בַּת־יַעֲקֹב, די טאָכטער פון יעקב.

ג.

גִּבְעוֹת־עוֹלָם, די אויביגע בערג.
גּוֹמֵל־חֶסֶד, דער טהוער פון וואָהל־טהאַט.
גּוֹמְלֵי־חֶסֶד, די טהוערס פון וואָהל־טהאַט.

ד.

דֶּגֶל־יִשְׂרָאֵל, די פאָהן פון אידען.
דּוֹרֵשׁ־טוֹב, דער זוכער פון גוטס.
דֶּרֶךְ־אֱמוּנָה, דער וועג פון גלויבען

ה.

הוֹלְכֵי־יֹשֶׁר, די וואָס געהען גלייך (אויפ'ן גלייכען וועג).
הֵיכַל־חַיִּים, דער טעמפעל פון לעבען
הַר־, דער באַרג —.
הַר־הַזֵּיתִים, דער באַרג פון די אייל־בערט־בוימען (אַ געוויסער באַרג (דערמאָנט אין ביבעל).
— מוֹרִיָּה, דער באַרג מוריה (דער־מאָנט אין ביבעל).

הַר־נְבוֹ, דער בארג נבו (דערמאָנט אין דער ביבעל).

— סִינַי, דער בארג סיני. זעה ווב.

ז.

זִכְרוֹן־, דער אנדענק פון —.

זִכְרוֹן־אֶפְרַיִם, דער אנדענק פון אפרים.

— יַעֲקֹב, דער אנדענק פון יעקב.

— תּוֹרַת־מֹשֶׁה, דער אנדענק פון משה'ס לעהרע.

זֶרַע־, די קינדער פון —.

זֶרַע־אַבְרָהָם, די קינדער פון אברהם.

ח.

חִזּוּק־אֱמוּנָה, די באפעסטיגונג פון גלייבען.

חִזְקִי־אֱמוּנָה, די פעסטע אין גלויבען.

חַיֵּי־אָדָם, דאָס לעבען פון מענשען. זעה ווב.

י.

יַד־חֲרוּצִים, די הענד פון די פלייסיגע.

יְדִידוּת־אַנְשֵׁי־, די ליעבע פון די מענער פון —.

יְשׁוּעַת־יַעֲקֹב, די הילף פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, די הילף פון ישראל.

כ.

כּוֹכַב־יַעֲקֹב, דער שטערען פון יעקב.

כָּל־יִשְׂרָאֵל־אַחִים, אלע אידען זיינען ברידער.

כְּנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל, די אידישע געמיינדע, די אידישע פאָלק.

כֶּרֶם־יִשְׂרָאֵל, דער וויינגאָרטען פון אידען.

כֶּתֶר־תּוֹרָה, די קרוין פון דער תורה.

ל.

לֶחֶם־מִשְׁנֶה, דאָפּעלע ברויט. זעה ווב.

לִינַת־הַלַּיְלָה, נאכטלעגער.

— הַצֶּדֶק, נאכטלעגער פון גערעכטיגקייט.

לֶכֶת־יָשָׁר, דאָס געהן גלייך (אויפ'ן גלייבען וועג).

מ.

מָגֵן־, די באשיצונג פון —.

מָגֵן־אַבְרָהָם, די באשיצונג פון אברהם.

— דָּוִד, די באשיצונג אָדער דער שילד פון דוד. זעה ווב.

— יַעֲקֹב, די באשיצונג פון יעקב.

מַחֲזִיקֵי־, די באפעסטיגערס פון —, די אויפהאלטערס פון —, די שטיצערס פון —.

מַחֲזִיקֵי־הַדָּת, די שטיצערס פון גלויבען.

— הָרַב. די שטיצערס אָדער אנהענגער פון (א געוויסען) רב.

מַחֲנֵה־רְאוּבֵן, דער לאַגער פון ראובן.

מַכְפֵּלָה, זעה ווב. מְעָרַת־הַמַּכְפֵּלָה.

מַלְבִּישׁ־עֲרוּמִים, די באַקליידער פון נאַקעטע.

מְנוֹרָה, זעה ווב.

מְסִלַּת־יְשָׁרִים, דער וועג פון די גערעכטע.

מִצְפֶּה, "אויסקוק", א נאָמען פון א'ן אָרט דערמאָנט אין דער ביבעל.

מִקְוֵה־יִשְׂרָאֵל, די האָפנונג פון אידען.

מִקְרָא־קֹדֶשׁ, הייליגע פאַרזאַמלונג.

מַשְׂכִּיל־אֶל־דָּל, דער וואָס קוקט זיך צו צו דעם אָרעמאַן.

מִשְׁכַּן־, די וואָהנונג פון —.

מִשְׁכַּן־יִשְׂרָאֵל, די וואָהנונג פון אידען.

— שְׁלֹמֹה, די וואָהנונג פון שלמה.

— תְּפִלָּה, דער פּלאַץ פון געבעט.

נ.

נְוֵה־צֶדֶק, וואָהנונג פון גערעכטיגקייט.

נַחַל־יִצְחָק, דער טייך פון יצחק.

נַחֲלַת־, דאָס ערבשאַפט פון —.

נַחֲלַת־יִשְׂרָאֵל, דאָס ערבשאַפט פון אידען.

— צְבִי, א שעהנע ערבשאַפט (דאָס וואָרט "צבי" איז אויך א אידישער אייגעננאָמען).

נְפוּצוֹת־יְהוּדָה, די פאַרטריבענע פון דעם אידישען פאָלק.

נֵר־תָּמִיד, זעה ווב.

ס.

סִינַי, זעה ווב.

ע.

עֲדַת־, די געמיינדע פון —.

עֲדַת־אֱמוּנָה, די געמיינדע פון גלויבען.

— יוֹסֵף, די געמיינדע פון יוסף.

— יַעֲקֹב, די געמיינדע פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, די אידישע געמיינדע.

— יְשׁוּרוּן, די אידישע געמיינדע.

— צִיּוֹן, די געמיינדע פון ציון.

— קֹדֶשׁ, די הייליגע געמיינדע.

עוֹזֵר־דַּלִּים, דער העלפער פון די אָרעמע.

עֶזְרַת־נָשִׁים, זעה ווב.

עֲטֶרֶת־, די קרוין פון —.

עֲטֶרֶת־חַיִּים, די קרוין פון לעבען.

— יִשְׂרָאֵל, די קרוין פון אידען.

— צְבִי, די פרעכטיגע קרוין (דאָס וואָרט "צבי" איז אויך א אידישער אייגענגאָמען)

עֲטֶרֶת־שָׁלוֹם, די קרוין פון פרידען.

— תִּפְאֶרֶת, די פרעכטיגע קרוין.

עוֹשֵׂי־חֶסֶד־וֶאֱמֶת, די טהוער פון וואָהלטהאַט און עהרליכקייט.

עֶזְרַת־יִשְׂרָאֵל, די הילף פון אידען.

עֵין־יַעֲקֹב, דער קוואַל פון יעקב. זעה ווב.

עַם־אֶחָד, דאָס איינציגע פאָלק.

עִמָּנוּאֵל, מיט אונז איז גאָט.

עֵץ־חַיִּים, דער בוים פון לעבען.

פ.

פּוֹעֲלֵי־צֶדֶק, די טהוערס פון גערעכטיגקייט.

פְּנִיאֵל, "דאָס געזיכט פון גאָט", דער נאָמען פון אַ געוויסען אָרט דערמאָנט אין ביבעל.

פִּתְחֵי־תְשׁוּבָה, די טהירען פון באַרייאונג.

צ.

צֶדֶק־וֶאֱמֶת, גערעכטיגקייט און וואַרהייט.

צֶמַח־צֶדֶק, די שפּראָצונג פון גערעכטיגקייט.

ק.

קְבוּצַת־אַחִים, די פאַרזאַמלונג פון ברידער.

קָדִימָה, פאָרווערטס.

קְהַל־קוֹדֶשׁ, הייליגע געמיינדע.

קְהִלַּת־, די געמיינדע פון —.

קְהִלַּת־יַעֲקֹב, די געמיינדע פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, אידישע געמיינדע.

קֶשֶׁר־, דער בונד פון —.

קֶשֶׁר־אַהֲבָה, בונד פון ליעבע.

— יִשְׂרָאֵל, בונד פון אידען.

— שֶׁל־בַּרְזֶל, בונד פון אייזען.

ר.

רִאשׁוֹן־לְצִיּוֹן, דער ערשטער פאַר ציון.

רוֹדֵף־שָׁלוֹם, דער נאָכיאָגער פון פרידען.

רוֹדְפֵי־צֶדֶק, די נאָכיאָגערס פון גערעכטיגקייט.

רוֹפֵא־חוֹלִים, דער היילער פון קראַנקע.

רֵעִים־אֲהוּבִים געליעבטע קאַמעראַדען.

ש.

שְׁאֵרִית־, דער רעשט פון —.

שְׁאֵרִית־יַעֲקֹב, דער רעשט פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, דער רעשט פון אידען.

— בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, דער רעשט פון די אידישע קינדער.

שֶׁבֶת־אַחִים, די צוזאַמענזיצונג פון ברידער.

שְׂדֵה־לָבָן, "דאָס ווייסע פעלד" (אַ נאָמען פון אַ ביבלישען פלאַטץ, אַזוי רופט מען אויך די

רוסישע שטאָדט "ביעלאַ־צערקאָוו" און די מיטגליעדער פון דער געמיינדע אָדער פעראיין זיינען וואַהרשיינליך פון ביעלאַ־צערקאָוו.

שׁוֹמֵר־, דער אָפּהיטער פון —.

שׁוֹמֵר־אֱמוּנָה, דער אָפּהיטער פון גלויבען.

— אֱמוּנִים, דער אָפּהיטער פון טרייהייט (גלויבען).

שׁוֹמְרֵי־הַדָּת, די היטערס פון גלויבען.

— מִשְׁמֶרֶת־הַקּוֹדֶשׁ, די וואָס האַלטען די הייליגע וואַכע.

— שַׁבָּת, די אָפּהיטערס פון שבת.

שֵׁם־טוֹב, זעה ווב.

שִׂמְחַת־יִשְׂרָאֵל, די פרייד פון אידען.

שַׁעֲרֵי־. די טויערען פון —.

שַׁעֲרֵי־אֱמֶת, די טויערען פון וואַרהייט.

— בִּינָה, די טויערען פון פאַרשטאַנד.

— בְּרָכָה, די טויערען פון זעגען.

— טוֹב, די טויערען פון גוטס.

שַׁעֲרֵי־צֶדֶק, די טויערען פון גערעכטיגקייט.

— רְפוּאָה, די טויערען פון היילונג.

— שָׁלוֹם, די טויערען פון פרידען.

— שָׁמַיִם, די טויערען פון הימעל.

— תְּהִלִּים, די טויערען פון תהלים.

— תּוֹרָה, די טויערען פון דער הייליגער לעהרע.

— תְּפִלָּה, די טויערען פון געבעט.

ת.

תּוֹמְכֵי־שַׁבָּת, די אויפהאַלטערס פון שבת.

תּוֹרַת־מֹשֶׁה, די לעהרע פון משה.

תַּלְמוּד־יְלָדִים, דער אונטערריכט פון קליינע קינדער.

תִּפְאֶרֶת־, די צירונג פון —, דער שטאָלץ פון —.

תִּפְאֶרֶת־אַחִים, די צירונג פון ברידער.

— יוֹסֵף, די צירונג פון יוסף.

— יְרוּשָׁלַיִם, די צירונג פון ירושלים.

— יִשְׂרָאֵל, די צירונג פון אידען.

— צִיּוֹן, די צירונג פון ציון.

באמערקטע דרוקפעהלערן.

זייט	עמוד	שורה	אנשטאט	דארף שטעהן
14	1	26	הם. מ.	מ.
16	1	3	הוו.	הם.
„	2	13	הם. מ.	מ.
17	2	2	אם.	הם.
28	1	20	הוו.	הם.
31	1	7	פינפטען	פיערטען
33	1	11	צעהן	צוועלף
42	2	32	או.	א.
43	2	4	מִילוֹת	מִילָה׳ס
45	2	28	(תלמודיש)	(ביבליש)
57	2	9	דוכן׳נען	דוכנ׳ען
58	2	27	הוו.	הם.
63	1	1	הוו.	הם.
73	2	17	אם.	הם.
74	1	37	און ער (יתרו) האט זיך געפרעהט	„און ער (יתרו) האט זיך געפרעהט"
79	2	33	הם.	הוו.
85	2	37	הם.	הוו.
86	2	31	הוו.	הם.
87	1	1	א.	הם.
92	1	29	הם.	צ.
93	1	5	הם.	הז.
95	1	1	חֶפְ׳צוֹת	חֶפְ׳צוֹת *
97	2	12	הז.	הם.

זייט	עמוד	שורה	אַנשטאָט	דאַרף שטעהן
112	1	26	הוו.	המ.
113	1	25	גאָרטענפרוכטען	גאָרטענפרוכטען
116	1	18	פאָדערונג	פאָדערונגען
121	1	3	צא.	צל.
122	1	32	אז.	א.
125	2	28	צש.	צא.
126	1	3	המ.	א.
138	2	18	ז.	חמ.
143	2	22	המ.	א.
144	1	14	מְהַנָה	מְהַנֶה־זיין
145	1	24	אז.	א.
150	1	9	בְּרָכוֹת	בְּרָכָה׳ם
151	2	13	מַחְזוֹר	מַחֲזִיר
154	2	8	צווייפלען	פערצווייפלען.
156	2	6	הוז.	המ.
157	2	6	הא.	חמ.
158	2	28	דאָס ביבלישע	דעם ביבלישען
159	1	13	מַלְוֵי	מַלְוִים
160	2	7	פארלעצטע זילבען	זילבען פאר דש לעצטער
161	2	2	צוו.	צא.
"	"	19	אז.	א.
164	1	24	(תלמודיש)	(ביבליש)
171	1	30	צא.	צש.
174	1	2	זיך האלטען	מרחיק־זיין, זיך האלטען
183	2	8	הכ.	המ.
186	2	21	אז.	א.
187	1	7	אר.	א.
188	1	5	געשטאָרבען	געשטאָרבענעם
"	"	20	נִעִימוֹת	נְעִימוֹת

זייט	עמיד	שורה	אָנשטאָט	דאַרף שטעהן
189	2	10	או.	א.
190	2	27	הוג.	הוו.
193	1	13	וועלכער	וועלכע
229	2	15	סוויניאַק	מעהר סוויניאַק
230	1	3	אבות	ישראל
239	1	13	או.	א.
240	2	7	הם. מ.	מ.
244	2	8	הם.	מ.
245	2	3	א.	או.
261	1	32	[שַׁמָשׁ]	[שַׁ׳מָם]
„	„	33	[שַׁמָשִׁים]	[שַׁמָ׳סִים]
„	2	13	[שַׁמָשׁ]	[שַׁ׳מָם]
„	„	15	[שַׁמָשׁוֹת] הוי.	[שַׁמָ׳סוֹת] הוו.
273	1	33	א.	או.
283		17	(ביבליש)	(תלמודיש)
288		5	(תלמודיש)	(ביבליש)
294		17	(ביבליש)	(תלמודיש)
305		3	(תלמודיש)	(ביבליש)